

జ గ జ్యోతి

ద్వితీయ సంపుటము

గ్రంథకర్త :

హరికథాపితామహ

శ్రీ మదజ్ఞానాదిభట్ల నారాయణదాసుగారు

ప్రకాశకులు :

శ్రీ ఆదిభట్ల నారాయణదాస అముద్రిత గ్రంథముల

ప్రచురణ సంఘము

విజయనగరము

ప్రథమ ముద్రణము
1000 ప్రతులు

మూల్యము
రూ 6-00

శ్రీ కొండవల్లి ముద్రాశాల
రాజమండ్రి

మే
1969

నర్వహకులు
నంభుమువారిచి

విజ్ఞాపన

బ్రహ్మశ్రీ ఆదిభట్ల నారాయణదాసుగారు రచించిన 'జగజ్జ్యోతి'
మొదటి నాలుగు ప్రకరణములు కేంద్ర ప్రభుత్వమువారు
ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వమువారు ఒసగిన భూరివిరాళ
ములతో ప్రచురణ చేయగల్గితిమి.

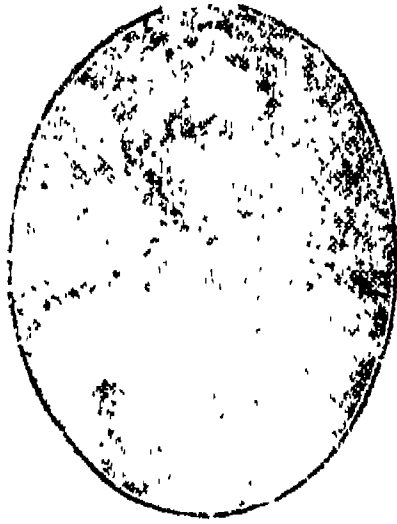
ఇండియన్ లీఫ్ టాబేకో డెవలప్ మెంటు కంపెనీ ఉద్యోగులు
అనేకులు స్వయముగా భూరివిరాళము లొసంగుటయేగాక మరికొందరి
వలన విరాళములు వసూలుచేసి ఈ రెండవ భాగము ప్రచురణచేయు
టకు మాకు అవకాశము కలుగజేసినారు. వారికి మేము ఎంతయో
కృతజ్ఞులము. శ్రీ నారాయణదాసుగారు ఆయుర్వేదమునుగూర్చి ఒక
గ్రంథము రచించినారు. అచ్చ తెనుగు మాటలు వర్చి కూర్చి 'సీమ
పల్కు వహి' అను ఒక నిఘంటువును కూర్చినారు. వారు సకల
పురాణములు పఠించినర్వపురాణసారమును ఒక మహాగ్రంథమును రచిం
చుటకు ప్రారంభించిరి. అందులో ఎన్నియో అపూర్వ విషయములు
చెప్పబడినవి. ఆ గ్రంథము పరిష్కరించి ప్రచురణ చేయుటవలన
ఆంధ్ర సారస్వతమునకు మేలుకలుగునని మా విశ్వాసము.

బ్రహ్మశ్రీ ఆదిభట్ల నారాయణదాసుగారు వేరు వేరు స్థలము
లలో చేసిన వర్ణనలు ఆసువుగా చెప్పిన చాటువులు మొదలగు వివిధ
విషయములు తెలియజేయుచు వారియొక్క సమగ్రజీవితచరిత్ర ప్రచు
రించుటకు నిశ్చయించినారు. వారి శిష్యులు, ప్రశిష్యులు, అభి
మానులు, సాహితీపరులు శ్రీ దాసుగారికి సంబంధించిన విషయములు
వారి రచనలు ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు ఛాయాపటములు మా సంఘ
మునకు అందచేసి మా ప్రయత్నము విజయవంతము చేయమని
ప్రార్థించుచున్నాము.

విజయనగరము,
22-2-60.

వసంతరావు బ్రహ్మజీరావు
కార్యదర్శి.

శ్రీ ఆదిభట్ల నారాయణదాస అముద్రిత
గ్రంథ ప్రచురణ సంఘము.

**HARIKADHA PITAMAH
ADIBHATLA NARAYANADASU'S UNPRINTED
WORKS PUBLICATION COMMITTEE.**

PRESIDENT :

Sri Poosapati Lakshmi Narasimha Raju,
President, Co-operative Central Bank : Vizianagram.

SECRETARIES :

Sri Vasantharao Brahmajirow,
Advocate, Vizianagram.
Sri Kandregula Suryanarayana murty,
Advocate, Vizianagram.

TREASURER :

Sri Pemmaraju Venkatarao,
Joint Secretary, Andhra Pradesh Congress Committee.

MEMBERS :

Sri Vasantharao Venkatarao; *M. Sc.,*
Principal, M. R. College, Vizianagram.
Sri Kandala Subrahmanyam, *LL. B., M. P.*
Sri Pasumarti Veerabhadraswamy, *B. A.*
Sri Dr. B. V. Sanjeeva Rao, *M. B. B. S.,*
President, Co-operative Bank Ltd., Vizianagram.

Sahithya Kala Prapurna, Ubhaya Bhasha Praveena :

Sri Pantula Lakshminarayana Sastry.
Sri Peri Narasimham.

Sangeetha Sahithya Vidwan :

Sri Neti Lakshminarayana Bhagavatulu, Vijayawada.

Sri Srirangam Narayanababu.

Sri Upadhyayula Appalanarasaiah,

The District Educational Officer, Co-opted.,
Visakhapatnam.

దశవిధరాగ నవతి కుసుమ మంజరి స్తోత్రము వీణపై వాయిచుచున్న

శ్రీ నారాయణదాసుగారు

**జ గ జ్యోతి రెండవ భాగము ప్రచురణకు
విరాళము లొసంగినవారు.**

1	శ్రీ పిల్లుట్ల సుందరరామశాస్త్రిగారు	చీరాల
2	శ్రీ రవినుటల రామారావుగారు	రాజమండ్రి
3	శ్రీ రావుల హరిశ్రీసాదరావుగారు	చీరాల
4	శ్రీ రావుల దేవేంద్రనాథముగారు	చీరాల
5	శ్రీ ఆదిరాజు వీరభద్రరావుగారు	గుంటూరు
6	శ్రీ బులుసు పాపయ్యశాస్త్రిగారు	రాజమండ్రి
7	శ్రీ మద్దురి వెంకటసుబ్బారావుగారు	చిలకలూరిపేట
8	శ్రీ గారపాటి వీరయ్యచౌదరిగారు	రాజమండ్రి
9	శ్రీ కజ్జా ఈశ్వరరావుగారు	చీరాల
10	శ్రీ ఎస్. ఎన్. జయంతిగారు	కలికత్తా
11	శ్రీ వేమూరి విశ్వనాథశర్మగారు	బాపట్ల
12	శ్రీ నోరి వేంకటేశ్వర్లుగారు	చీరాల
13	శ్రీ నిడమర్తి వేంకటనత్యనారాయణగారు	రాజమండ్రి
14	శ్రీ ముంతా సూర్యనారాయణగారు	తాడికొండ
15	శ్రీ ఈమన పున్నయ్యగారు	ముగ్గుళ్ళ
16	శ్రీ పోపూరి సోమసుందరశాస్త్రిగారు	పర్చూరు
17	శ్రీ పీసపాటి వేంకటచలపతిగారు	చిలకలూరిపేట
18	శ్రీ కొత్తా సత్యనారాయణగారు	చిలకలూరిపేట
19	శ్రీ శ్రీధర వేంకట నాగేశ్వర అవధానులుగారు	గుంటూరు
20	శ్రీ భోగరాజు వేంకట సుబ్బారావుగారు	గుంటూరు
21	శ్రీ గొన్నాబత్తుల సత్యనారాయణగారు	కొవ్వూరు
22	శ్రీ మూలుకుట్ల సత్యనారాయణగారు	చీరాల
23	శ్రీ కార్లపూడి కృష్ణమూర్తిగారు	చీరాల
24	శ్రీ కంభంపాటి రామకృష్ణశాస్త్రిగారు	చీరాల
25	శ్రీ ప్రాణనాథ బాలగారు	గుంటూరు
26	శ్రీ హోతా వేంకట సూర్య శివరామశాస్త్రిగారు	హుతుంపేట

27	శ్రీ కుందుర్తి వేంకటేశ్వరశాస్త్రిగారు	చీరాల
28	శ్రీ పిల్లుట్ల వేంకట సుబ్బారావుగారు	ఒంగోలు
29	శ్రీ భాగవతుల అప్పాజీగారు	బాపట్ల
30	శ్రీ కంభంపాటి వీరాస్వామినాయుడుగారు	చీరాల
31	శ్రీ అచ్యుతుని వేంకట సుబ్బారావుగారు	చీరాల
32	శ్రీ మేడూరి సత్యనారాయణగారు	రాజమండ్రి
33	శ్రీ వింగళి వేంకటరావుగారు	రాజమండ్రి
34	మెస్సర్స్ ఐ. యల్. టి. డి. కంపెనీ ఉద్యోగులు	అనవర్తి
35	మెస్సర్స్ ఐ. యల్. టి. డి. కంపెనీ ఉద్యోగులు	విజయవాడ
36	మెస్సర్స్ ఐ. యల్. టి. డి. కంపెనీ ఉద్యోగులు	చీరాల
37	శ్రీ యస్. నారాయణదాసుగారు	గుంటూరు
38	శ్రీ ఆంధ్రా అసోసియేషన్	జంషెడ్ పూరు.

విషయానుక్రమణిక

అయిదవ ప్రకాశము

పేజీ నెం.

శబ్ద సిద్ధి	1
నాదబ్రహ్మ ప్రశంస - ఛందశ్శాస్త్ర నిర్ణయము	3
నక్షత్రశాస్త్ర పక్షఖండనము	13
నిరుక్తవాద నిరాదరణము	21
నై ఘంటిక శౌత విధుల భ్రాంతివాదము	24
హింసాదూషణము	31
వైదికోక్తి	35
ప్రకృతి ధర్మ విచారము	40
శ్రుత్యర్థ వివరణ	48
ఆచారవిధి	51
విశ్వకల్యాణ ప్రేమభావము	56
దైవ పౌరుష ప్రతిపత్తి	92

ఆఱవ ప్రకాశము

పంచమశబ్ద మర్యాద	9 ³
నాట్యవేద వైఖరి	99
జీవాత్మ పరమార్థము	106
ఆస్తిక్య ప్రబోధము	111
మార్గదేశి ప్రళయము	124
వేదశాస్త్ర ప్రమాణ బుద్ధి	130
సమతాస్థితి	141
వేదశాస్త్ర ద్వైత ప్రసంగము	163
యథా శాస్త్ర వివాహ ప్రమేయము	180

విడవ ప్రకాశము

దైవ పౌరుష నిర్ణయ విచారణ	183
శబ్ద ప్రపంచ నిత్యోత్పత్తి	192
పురుషార్థ చతుష్టయ జీవన స్థితి	201
మిథ్యా ప్రకృతి స్వరూపము	208
మానవ మీమాంసా వైఖరి	221
దైవ పౌరుష పరిణామ క్రమము	236
కర్మము - బ్రహ్మము	247
అంత ర్నిగూఢ సత్యబోధన	268
విశ్వకల్యాణ సత్యసంకల్పము	279
వేదవైదిక విజ్ఞాన గానము	295
ఆదిషడ్వర్గ కథనము	315
దైవాధీనం జగత్సర్వం	321
స్వరతత్త్వము - ఆత్మ	329
పరాపశ్యంతీ మధ్యమావై ఖరులు...	...	336
నాదబ్రహ్మము - మానవ ప్రవర్తన	342
శిష్టాచార మానవోచిత ధర్మము...	...	352

ఎనిమిదవ ప్రకాశము

నిత్య శుద్ధ బుద్ధ ముక్త బ్రహ్మస్వరూపము	363
సంగీత సాహిత్య సంబంధ గంధము	370
విద్యాప్రకాశిక	370
బుద్ధి స్వరూపము	372
విద్యా శబ్ద నిర్వచనము	382
పురుషార్థ సర్వజ్ఞత్వము	384
వేదా పౌరుషేయ ప్రమాణత్వము	391

జ గ జ్యోతి

అ యి ద వ ప్ర కా శ ము

శ బ్ద సి ధి

“నిర్వాణోదాతే” అను పాణిని సూత్రమున వింతసాధనమున దీపమాటిపోగా నిర్వాణోదీపః అనియర్థము చెప్పిన పాణిని యర్థమే సహేతుకముగ నున్నది. ఒకప్పుడు వాస్తవముగాఁ గార్యజనక కారణమున్నయెడ నింకొకప్పుడు లేకుండుటెట్లు? కాఁబట్టి యొకపు డున్న సదార్థము యాపభేదము గొన్నప్పటికి బొత్తిగా యే స్థితిలో నైన లేకుండుటెట్లు? బ్రహ్మకారణము, జగత్తు కార్యమను నుపనిషత్సతమే సమంజసముగాని, చార్వాకబౌద్ధాది మతము యెంతమాత్రమును సమంజసములు ముమ్మాటికి న్గానేకావు. “తస్మాత్తైపుండ్రం విప్రాణాం నధార్యం మునిసత్తమాః” కాఁబట్టి బ్రాహ్మణులెట్టియూర్ధ్వపుండ్రములయిన న్ధరించఁగూడదు. అను వసిష్ఠస్మృతి ప్రకారము నారాయణు నర్పించినవాఁడు బ్రాహ్మణుఁ డెంతమాత్రము న్గానేకాఁడని యూర్ధ్వపుండ్రములచే నలంకరించుకొన్నవారు బ్రాహ్మణులుగాని వైష్ణవులుగాని యెంతమాత్రము న్గానేకారని సిద్ధాంతీకరింపఁబడెను. ఇప్పటి యూర్ధ్వపుండ్రధారులగు వైష్ణవులును నారాయణునిదప్ప నితరదేవతలం భజించువారు బ్రాహ్మణులు కానేకారనియు సాధించు సకల మునిశ్రేష్ఠుఁడగు వసిష్ఠవాక్య మిప్పు డుల్లఘించిరో యధునాతన నాస్తికమ్మనులు.

కోశేండ్రక్రింద జరిగినది పరోక్షమని కొందఱు, నూతేండ్రక్రింద జరిగినది పరోక్షమని కొందఱు, రెండుదిశములక్రింద జరిగినది పరోక్షమని కొందఱు గోడలెఱ మొదలయినవాని చాటునజరిగిన పని పరోక్షమని కొందఱు నైయాకరణ లభిప్రాయపడుటచే శబ్దముల

రూపనిష్పత్తిని గుఱించిగాని శబ్దార్థములఁగూర్చిగాని నానాభిప్రాయములు ప్రాచీన వైయాకరణు లిచ్చుటచేతను నిక్కముగా నేకాలమున నెట్లు శబ్దము న్దదర్థము నెచ్చుటచట నెట్లు వాడఁబడెనో యట్టి శబ్దములును దదర్థములును నాచూ దేశముల నాచూ కాలముల వాడుక యొక్క ప్రాచుర్యమునుబట్టి యప్పటికి సాధువులే. కాఁబట్టి దేశ కాలముల వాడుకను బట్టి శబ్దములకును దదర్థములకును వ్యాకరణ మేర్పర్చఁబడుచుంటుందేత “ప్రయోగశరణావైయాకరణాః” అను వాక్యానుసారముగా లక్ష్యలక్షణములు దేశ కాలానుసారముగా సకల కర్మములందు మాఱుచుంటుందేత మనుష్యు లేర్పర్చినపద్ధతులకు న్యవస్థ యెద్దియు న్లేదు. “నష్టేచ్ఛితవై నాపభాషతవై” అబద్ధముగాను సందిగ్ధముగాను యతి యస్పష్టముగాను యతియు నప్రభంశముగాను బలుకఁగూడదను నియమము దేవతాప్రీతిగా నొకర్చు యజ్ఞమునందు మాత్రమేగాని లౌకికభాష కెంతమాత్రము నెట్టి నియమమును లేదు. “ఏకశబ్దఃసుష్టు సంప్రయుక్తః అప్రసిద్ధమపుష్టార్థమ్” సార్వలౌకికముగా నొనర్చఁబడిన కావ్యములందు సలక్షణ శబ్దములు నియమింపఁబడెనుగాని లోకవ్యవహారమున దేశ కాల పాత్రానుసారముగా యథేష్టశబ్దములను మాట్లాడుకొనవచ్చును. యతియును వ్రాసికొనవచ్చును. యతియు నితరుల కెవ్విధమయిన యపకారము నొనర్చుకున్నయెడల నెట్టి శబ్దములయిన మాట్లాడవచ్చును. యతియును సర్వజనవిదితముగా గ్రంథరచనఁ గావించుకొనవచ్చును. తన యభిప్రాయమును సంపూర్ణముగా వెల్లడింపఁగలిగి యెవ్వరిని నొప్పించని ప్రతిశబ్దమును సలక్షణమైనదే కాఁబట్టి లేనిపోని కట్టుబాట్లను వ్యవహారికభాషకొఱకై మును లెంతమాత్రమును శబ్దానుశాసన మొనర్చలేదు. కాఁబట్టి వేదాంగములాఱును పద్దర్శనములును సకల భూతదయ

నుద్బోధించుచు సర్వలోకోపకారముకొఱచు మాత్రమే మును లుపదేశించినారు కాని తెలిసీ తెలియని ప్రాకృతు లావేదాంగములకును షడ్గర్భములకును స్వార్థపరులై పండితులమనుకొని భూతహింసను బ్రతిపాదించుచుఁ దప్పు వాఖ్యానములను భాష్యములను గావించుట దుష్కా-లక్రూరచేష్టితమని భూతదయాపరులును సకల లోకోపకార పరాయణులును లోకమంతటను డప్పు వేయకఁజేయు. సర్వవేదశాస్త్రము లందెల్ల నతీంద్రియద్రవ్యము పరమకారుణికులు సర్వభూతసములు సకల జగద్ధితులగు మునులు లోకోపకారములు సకలభూతదయాపరము లయిన కర్మములను మాత్రమే త్రికరణశుద్ధిగాఁ జేయవలసినదని మాత్రమే యుపదేశించిరని ముమ్మాటికి న్బుద్ధిమంతులందఱు న్నమ్ము కొని వ్యవహరించి యిహపర సౌఖ్యము నందుచున్నాడు.

—: నాదబ్రహ్మప్రశంస — ఛందశ్శాస్త్రనిర్ణయము :—

“ అపరఅహ - కశ్చిద్వైయారణ అహఅన్యే వైయాకరణాః కేచిత్ కేచిత్ ... ఏకే-అపరే ” అని భాష్యమం దనేక వైయాకరణుల నానాభిప్రాయములు శబ్దసాధుత్వమునుగూర్చి యంగీకరింపఁ బడుటచేత ననేక వైయాకరణుల యభిప్రాయానుసారముగా నానా దేశకాలపాత్రానుసారముగా నుచ్చరింపఁజడు వ్యవహారికభాష కొక నియమములే కెక్కడికక్కడే సాధువగుచున్నది. వేమాటలే! ఛందస్సునఁగాని లోకమునఁగాని లోకోపకారకములగు వాచికాంగి కాహార్య సాత్వికాభినయ విశేషములన్నియును నిర్దుష్టములే మఱియును లోకుల నొప్పించు మనోవాక్కాయకర్మ విశేషములన్నియును మిక్కిలి దోషములేయని నిర్దేశింపకతీయదు. “ సన్న్యసేత్సర్వకర్మాణి వేదమేకం నసన్న్యసేత్ ” అను నాచార్యోక్తి ననుసరించి లోకోపకారముగా నాశ్రితులను నడపించి రక్షించుదైవభక్తిని మాత్రము విడువఁగూడదు

గాని తెక్కిన లోకస్యవహారములనెల్ల విడిచివెట్టవలయును. వేదము నఁగా జగత్సృష్టిస్థితిలయకారముగను దేవునిగూర్చి పరోపకారముగాఁ దన బ్రతుకు కొనసాగించుటకై నిరంతరము చేయవలసినము. “తత్ర పీలు శబ్దోవృత్తౌశృతౌత్వంలింగః ఫలాకృతౌ నపుంసకలింగః” పీలు శబ్దము పృథ్విముసకర్తమైనపుడు పుంలింగము ఫలముసకర్తమైనపుడు సపుంసకలింగమనుటచే వేదముందుఁగల వ్యావహారికభాషయందు శబ్దమునకుఁగాని యర్థమునకుఁగ నిలింగమునకుఁగాని యొకనియమమెద్ది యున్నానరాదు వాడుక ననుసరించియే లౌకికభాషలు ప్రయోగింప వలయును. మఱియట్టిభాష సకలజనరంజకముగాఁ బ్రయోగించినపుడే యాభాషలు సలక్షణములనియును వ్యాకరణసాధువులనియుఁ జెప్పఁ దగును. నెఱములు కొండెములిచ్చకములు దబ్బరలు గద్దింపులు బెద రింపులు తిట్లు ప్రాణిహింసాకరములగువాక్కులు మొదలగు సంజ్ఞలన్ని యనువ్యాకరణసాధువులును సలక్షణములు సుశబ్దము లెంతమాత్రము న్నావుకావు. మఱలమఱలఁ జెప్పవలసినసంగతి యేషధముగానై నఁ బ్రాణి హింసాకరములు మనస్సునొప్పించు పలుకులుగాని. మరెట్టికర్తృములు గాని యెంతమాత్రమును బ్రయోగార్హములు కావనియే సర్వశాస్త్ర కాదులగు మునుల ముఖ్యాభిప్రాయమని నిర్దేశింపకతీయదు. ఉణాది సూత్రములు- ధాతుపాఠము- ప్రాతిశ్ఛాఖ్యములు - ఫిట్ సూత్రములు- నిరుక్తము మొదలగు వ్యాకరణ నియమములన్నియు వేదములఁగూర్చి మాత్రమే యుద్దేశింపఁబడుటచేతఁ బ్రాణినిమునికంటెఁ బ్రాచీనము లుగాఁ గన్పట్టుచున్నవి. “తమేద్వక్ష్-తమేహుల సత్యయః పుగాగ మోదీర్ఘశ్చ- తామ్యతితేనేతితాంబూలమ్” ఈ తీరుగా వ్యవహారిక భాషను వేదభాషను సార్వభౌమికముగా నిరంతరము నిల్పఁగోరి తమ తమ యభిప్రాయానుసారముగా యాస్కము మొదలగువాడు సంస్కరించిరి.

గాలివానలు భూకంపములు మొదలగు నసాధ్యభౌతికోపప్రవ
ములనుండియును మఱి యీశిబాధలనుండియును దప్పించుకొనుటకు
నాపౌరుష మొంతమాత్రమునుబనికిరాదు. కాబట్టి యెందుకై న ధైర్యము
నిల్వకుండెను. కాలమునకు నాదేహములొగి నానశముకాకున్నది.
శ్రమముమాత్రమే యనుభవించుట నానందై యున్నది. “సేవేతప్ప
నితఃపరంబెఱుంగనున్నింపంగ దే దీనుడ న్రాపే యీశ్వర కాపవే వరద
సంరక్షించు భద్రాత్మకా” యను భాగవతవాక్యమునకు సుస్కృ
తము సలక్షణమును నేర్వఁదగినదియుఁ బ్రయోగింపఁదగినదియు నుపదే
శింపఁబడఁదగినదియు వాక్యముచ్చరింపఁదగినదెద్దియునుగాదు. లోకోప
కారమురు దైవప్రార్థనమును దెల్పుని శబ్ద ముపశబ్దముగాని సుశబ్ద
మొంతమాత్రము న్గానీరదు “ప్రస్తానాదభివౌచిత్యాదేశికకాలవిభాగతః
శబ్దైర్థాః ప్రతీయంతే నశబ్దాదేవకేవలాత్” కాబట్టి యేశబ్ద
మైనను జనులకుఁ బరస్పరోద్దేశమును నెల్లడింపఁగలిగెనేని సలక్షణ
సంస్కృతశబ్దమే యగును. ఈశబ్ద మిట్లుండవలెనను నియమమక్కరలేదు.
నిత్యములగు వైదికశబ్దములకుఁదప్ప ననిత్యములగు తాకిక వ్యాసహా
రికశబ్దములకొక వ్యాకరణలక్షణ మెద్దియు సవసరములేదని ముమ్మా
టి కెఱుంగవలెను పరులకుఁ దనయభిప్రాయమును నెల్లడించునట్లు
తాకికశబ్దము తెఱైనం బ్రయోగింపవచ్చును. దేవుడు-ఇల్లు-తండ్రి-
తల్లి-కొడుకు-కూతురు-కుక్క-ఆవు-మనస్సు-కన్నీరు-గొడ్డలి - చెట్టు
మొదలగునర్థములిచ్చు ననేకశబ్దము లించుమించొక్కలాగ నేకభాష
లలో వాడఁబడుచుంటచే నేభాషనుండి యేభాష పుట్టెనో చెప్పు
సాధ్యమాకాదు.

ఋగ్వేదసంహితకు పదిమండలములు యదుపదినాల్గ్భాషాయ
ములు (1) మొదటిమండలమున 24 అనువాకములు, 191 మంత్ర
ములు (2) మండలమున 4 అను. 45 మంత్ర. (3) మ. అ. 5.

మొ. 62. (4) మం. అ 6. మం. 58 (5) 6. 87 (6) 6. 75 (7) 6. 104
 (8) 10. 92 (9) 7. 114 (10) 12 191 మొత్తముపై పదిమండ
 లములు 35 అనువాకములు 1028 మంత్రములు. బష్కలశాఖాను
 సారముగా 1025 మంత్రములు 64 అధ్యాయములు 2006 వర్గములు
 కలవి. 64 అధ్యాయములు-2006 వర్గములు-10417 పద్యములు.
 శౌనకమతానుసారముగా 1058 $\frac{1}{2}$ శ్లోకములు 10616 శ్లోకము లని
 యును 2142 వర్గములు 10622 శ్లోకము లనియును ఋగ్వేదసంహిత
 యందలి పదములు 153826 ప్రతిశ్లోకమునకు 14 గాని 15 గాని పద
 ములు. క్రమచర్చపదములు 110704 and the number of sylla-
 bles are 452000 మఱియు శ్లోకములు 10402 గాయత్రియందు
 2451, ఉష్ణి 341 అనుష్టుప్ 855, బృహతీఛందస్సునం దున్న శ్లోక
 ములు 111 సంక్తి 312. త్రిష్టుప్ 4253 జగతి 1348 అతిజగతిలో
 17, శర్వరి, 16 అతిశర్వరి 9 ఆష్టి 6, అత్యష్టి 84 ధృతి 2 అతిధృతి 1
 ఏకపద 6, ద్విపదలో 17 ప్రగాఢబర్హత 194 కాకుభ 55 మహా
 బర్హత 25 షెరసి 10409 శ్లోకములు, అన్ని వేదములకును ఋగ్వే
 దము పాదు. సకలాష్టాదశ విద్యలం బ్రకటించు వైఖరులును, మఱి
 యును జగమునందలి సమస్త మానవకోటులు మాటలు డుకొను భాష
 లన్నియును సకలవైఖరీకారణములయి పడునాల్గు మాహేశ్వరసూత్ర
 ములంబట్టియే పొడచూపుచున్నవి. ఇంతియేకాక నిక్కముగ
 నుదాత్తానుదాత్తస్వరితప్రత్యయాదిస్వరవిశేషాత్మకములయిప్రవహాణ
 వాయువశముననొండొరు నాశ్రయించి గ్రహగతిపరిభ్రమించుమూల
 భేదములవలనఁ బుట్టిన యనాది శబ్దమునకు మనుష్యుల యుపయో
 గమునకై వైఖరీమూలముగా నానాభాషలకుఁ బుట్టిల్లుగా నాదిపురు
 షుఁడు భగవంతుఁడు సర్వభూతదయాపరుఁడునగు మహేశ్వరుఁడు
 ఆ-ఇ-ఉ-ఁ మొదలగు చతుర్దశ సూత్రములను మనుష్యులనోయ్య

స్వము తమ యభిప్రాయము లెఱిగించుకొనుటకై వైఖరీమూలము
గాక, బాణిని కుండలగు నాదివై యాకరణమును కుపదేశించెను,
పరమకాదుణికులగు నాయాది వై యాకరణము సకల లోకోపకార
కముగా ఋగ్వేదాదిచ్చందస్సులను యథాపూర్వకముగా లోకములో
నిల్పుటకొఱకును మఱియును సురుష్యుల యభిప్రాయములు వాగ్రూప
కముగాను గ్రంథరూపముగాను వెల్లడించుకొను సౌలభ్యము నుద్దే
శించియును నానా వ్యాకరణములం బ్రచురించిరి.

ఉదాత్తాది స్వరములు పురుషరూపములు. కకారాదివ్యంజన
ములు స్త్రీరూపకములు. ఈస్వరవ్యంజన విధునములనుండి స్త్రీ
పురుషవిధునములవలన నానాజంతువృద్ధియయినరీతినిగ్రమక్రమముగా
నొక యుదకబిందువున కొక బిందువు కలసి మహాసముద్రములయిన
చందమున ధ్వనినిశేషములచేరికచే నష్టాదశవిద్యలును మనుష్యభాష
లన్నియును బ్రవృత్తినివృత్తులనందుచు జగమునలెఁ గార్యరూపము
లుగా నున్నవి. పరా-పశ్య స్త్రీ-మధ్యమా-వైఖరులకెల్ల మూలమును
మఱియు సకలజగత్కారణమును నాదబ్రహ్మము. ఇంతకును బ్రాకృ
తులగు మనుష్యులయూహకు సవాజ్ఞానసగోచరమగు నాదబ్రహ్మ
తత్త్వమందదు. దైవముకారణము-పౌరుషముకార్యము-మృద్ధుటముల
కభేదమయినట్లు దైవపౌరుషముల కభేదము చెప్పకతీఱదు. మృత్తువలె
దైవము నిత్యకారణము. ఘటమునలెఁ జౌరుష మనిత్యకార్యము.
పెక్కతర్కములేల, సకలజగత్క్రియలకెల్ల దైవమేముఖ్యకారణము.
దైవమవాజ్ఞానసగోచరపదార్థమనిమాత్రము తెలిసికొనఁబడెను స్వార్థ
పదులుగాక కేవల లోకోపకారపరాయణులగు పరమభాగవతులకు
మాత్ర మాదైవము ప్రత్యక్షమగునని నిశ్చయింపకతీఱదు. పరమ
భాగవతుఁడే కేవలముగా మనుష్యరూపముగానున్న దైవమని బుద్ధి
మంతులు తెలిసికొనుచున్నారు. భగవంతునకుం బరమ భాగవతునకు

స్వర్ణకటకమలవలె నామరూపభేదమేగాని నస్తుభేద మొకింతయును లేదు. నాదాత్మకమగు పదునాలుగు మాహేశ్వరసూత్రముల మూలమునఁ బదునాలుగు షడ్జాచిస్వరాత్మశ్రుతులు పదునాలుగు భువనములు నానావిధభగవత్సాక్షాత్కారము నెల్లడించు పదునల్లరు బ్రహ్మాదాది పరమభాగవతులు విలసిల్లి విష్ణుస్వరూపమును వెల్లడించుచుంట ప్రాజ్ఞులెల్లరు గనిపెట్టవలసిన ముఖ్యాంశము.

ఏయింద్రియప్రవృత్తియైతం గలుగనీక సర్వము నిష్కణ్డమయమని నిరూఢజ్ఞానమున కేవల నానందమునఁ బ్రహ్లాదుఁడు, నాదబ్రహ్మోపాసనమున హరికథలఁ బాడుచు నారదుఁడు, సమాధినంది పరాశరుఁడు, తపస్సు చేయుడరీకుఁడు, శ్రీభువనములకునుజ్ఞానోపదేశము చేవ్యాసుఁడు, సజ్జనారాధనముచే సంబరీషుఁడు, బ్రహ్మజ్ఞానముచే శ్రీగురుఁడు శౌనక పురాణకథనముచే శౌనకుఁడు, బ్రహ్మచర్యవ్రతముచే భీష్ముఁడు, బ్రహ్మధ్యానముచే దాల్భ్యుఁడు, అనశనవ్రతముచే యక్కాంగదుఁడు, దుష్టసంహారవ్రతముచే నర్జునుఁడు, స్వధర్మ పరిపాలనముచే బలిచక్రవర్తియు, సవవిధభక్తిమార్గములచే విభీషణుఁడును, స్వార్థపరతమాని లోకోపకారపరాయణులై సర్వకర్మములును భగవదర్పితములు కావించుటచేఁ బరమభాగవతోత్తములునాఁబరఁగిరి. నిత్యమగు నాద బ్రహ్మమును బరమపురుషుఁడగు శివుడక్షర సమామ్నాయముగాఁ బదునాలుగు సూత్రములను జగదుపకారముగాఁ జేసిన నేయనీపాణిన్యాది పరమమును లాసూత్రముల ననుసరించి వ్యాకరణశాస్త్ర మొనర్చిన. కాని ప్రాకృతుఁడవగు నో వైయాకరణఖిసూచీ! నీ వానాదబ్రహ్మతత్త్వ మెఱిగినట్లు డాబుచేయుచుంటివా చాలుచాలు నీ వ్యాకరణజ్ఞానము, నీ ముఖమువలె వెల్లిచూపుచున్న దింక మొట్టొక మొట్ట నీ మొండి చెయ్యి బయలుపర్చు మోశితకుఁడా యెవని కంపు వాని కింపన్నట్లు నీప్రమాణము ననుసరించి యెరులప్రమాణశక్తిని వివరింప నెంచితివా ?

యేనీ “ఇషేత్వోర్జేత్వా” అను శ్రుతియందు “ఇషే” అనునపుడున్న స్థాయి “త్వోర్జే” అనుట కెంతక్రింది కనుదాత్త మొనరించెదవో? ఉదాత్తశ్రుతి కనుదాత్తశ్రుతికి నెడమెంతో? “ఉచ్చైరుదాత్తః నీచైరనుదాత్తః” ఒకస్థాయి యేర్పడినపిమ్మట గదా యాస్థాయికంటె హెచ్చుతగ్గులు పలుకవచ్చును? హెచ్చుతగ్గులనఁగా ధ్వనియొక్క స్థూల సూక్ష్మదశలా? లేక, శ్రుతిస్థాయి స్వరభేదములా? ఉదాత్తానుదాత్త స్వరిత ప్రత్యయస్వరములే శ్రుతులంబట్టి పలుకుచున్నావో నీకెఱుకా? “సృతిస్థానేస్వరాన్వక్తుంనాలంబ్రహ్మపితత్వతః, జలేషుచరతాంమార్గం మీనానాంనోపలభ్యతే” అని దేవమునియు శిక్షకాగ్రణియు నగునారదఁడే వక్కాణించుచుండఁగా మూఢవిశ్వాసముతోగతానుగతికుఁడవై శతాంధాఃకూపంప్రవిశన్తి యనునట్లు సర్వవిదుఁడ ననియు లక్షణవేత్త ననియుమాగురువుగా రిట్లే యుచ్చరించినారనియుమాయూరిపాత మిట్లే యనియు నిద్దియే సుస్వరమనియును స్వార్థపరిత న్నంచరించు నోప్రాకృతచ్ఛాందసమ్మన్యఁడా బొంత కాకిలా గపస్వరముగా శ్రుతుల నుచ్చరించి యన్యాయముగా గ్రుడ్లగూబయూర్పువలెనాశీర్వాదించుమిషతో నగ్రతాంబూలమాసించు నీయపస్వరాశీర్వాదము నెందఱి నన్యాయముగాఁ జంపుచున్నదో! చాలు నీపాటి నోహూసికొను నీకు షడ్జాదిస్వరజ్ఞానమా? మన్నా. “చతుశ్చతుశ్చతుశ్చైవ షడ్జమధ్యమపంచమాః ద్వేద్వేనిషాదగాంధారౌత్రిస్త్రీః ఋషభ దైవతౌ” అనునపుడు “తీవ్రాకుము ద్వతీ ఛందః” అను శ్రుతులయందు షడ్జాదిస్వరాత్మకోదాత్తానుదాత్తాదులు సరిగా నుచ్చరింప నీతరమా? “అక్షతాశస్త్రరూపేణ వజ్రం పతతిమస్తకే” అను పతంజలివాక్కు నలక్ష్యముచేసి ఘనపాతీనని మూఢులం బెదరించి పిశాచమువలె ఛాందసమ్మన్యఁడా! ఇంటింట ముష్టిచండుకొని “ఉదరినిమిత్తం బహుకృతవేషం” అనునట్లు నీయాచనముచేతను మఱి నీయపస్వరోచ్ఛారణచేతను సుఖముగా ప్రాతుకు

చున్నలోకాలను దంభుడవై యూర కేలచంపెదవు? చాలుచాలు శిక్షో
 ఘ్రాణమర్గంధ మవలికిఁ బొ మ్మోప్రకృతపాత కాధమా!- నారదాది
 మునులకు వేదపఠనశక్తి చెల్లినఁజెల్లనిమ్ము నీబోఁటిసహజమూఢాత్ము
 న కదాత్తాదిశ్రుతుల నుచ్చరింపఁ దరమా? నీవనుకొన్న లక్షణ మవ
 లక్షణమింకబయల్పమ మోఁచ న్దవఁడితమా! నీలఘువనఁగా నెంత పరి
 మాణమ? గురువునకు రెండులఘువులు వఱియు మూడులఘువులు
 ప్లుత మనుచున్నావుగదా? మాత్రాకాల మొక కాకి చూర్పనకు ప్లుత
 కాలము, “తక్రామ్” అనుగొల్లదానికూతవంటి కాలమనుచున్నావు.
 నూఱుతామర రేకులు సూదితో నెంతలోగుచ్చఁబడినవో యట్టిది కాల
 మనియును వఱి యాకాలము పెరిగినకొలంది త్తణకాష్ఠనిమేషాది
 కాలవిశేషములనియు నర్థమాత్రము మాత్రము లఘుగురుప్లుతములని
 యును శాస్త్రసంజ్ఞల న్దుమ్మరించుచుంటివి. మానుషపితృదేవాది
 మానములకాల మనంత విధములుగదా? కంటిరెప్పవేసినకాలము పల
 మందులోవేయియవంతం తత్పరమందు సహస్రభాగము ముహూర్త
 ము గనుక కాలమును గణించుట దేవగురువగు బృహస్పతికై న శక్యము
 కానిచో “కొ” అను హల్లును వ్యక్తీకరింపఁజేయు నకారాద్యచ్చులు
 కలుపక తీఱవగా? ఆయకారాదిస్వరము లుచ్చారణమున నిల్పినవధి
 కాలమెంత? పలమా? తత్పరమా? ముహూర్తమా? లేక, నిమేషమా?
 మొదట మాత్రాకాలమెఱిగినపిమ్మటఁగదా యొకమధ్యకాల మేర్ప
 డినపిమ్మటనంతకంటె ద్రుతము వఱి విలంబమును బొడగట్టును “కొ”
 అను కేవలహల్లుచ్చరింపఁదరముకాదుగా? అందుపై నచ్చుంచి యుచ్చ
 రింపవలెను? ఆయచ్చుచ్చరించుకాలమెంత? వఱి యాయచ్చుతోఁ
 బలుకు నకారాదు లుచ్చరింపఁదగుకాలమెంత? లఘుగురుప్లుతనిర్ణయ
 మచ్చులకా? లే, కాయచ్చులఁగూడుహల్లులకా? “శ్రీరామ” అను
 పదమున రా గురువు మ లఘువు శ్రీ గురువు. మొత్తముపై నామూఁడ

క్షరములుకూడితగణ మనుచున్నావు. మఱి శాస్త్రవిశేషములచే నక్షర చ్ఛందస్సు గణచ్ఛందమునని నానాగణములు నిరువదియేడు ఛందములు. సమవిషయవృత్తములు గాయత్ర్యాదినామక చ్ఛందోవిశేషములతోవాఙ్మయముయొక్క యడుగుజాడల మఱి యానడక చమత్కారముంజెప్పుచున్నావుకదా? మొట్టమొదట నీయడుగులిడువిధము నీ కెఱుకా? యెప్పుడెంతకాలమున నీయడుగుపడుచున్నదో? కాలవశమున నీ వెట్లు తొఱుపాటునడక నడచుచున్నావో నీయడుగే నీస్వాధీనము లోలేనపుడు నాదబ్రహ్మాత్మకమగు సరస్వతిన్నడువ నీతరమా?

మంత్రబ్రాహ్మణాత్మక వాఙ్మయమునకు వేదమని సంజ్ఞ. నియతస్వరయుక్తముగా మంత్రము పఠించవలెను, బ్రాహ్మణము యథేష్టస్వరమునఁ బఠింపవచ్చును గాఁబట్టి బ్రాహ్మణముతప్ప మంత్రము పఠించుటకుఁ బ్రాకృతు లర్హులుకారు. నియతస్వరమున మంత్రముచ్చరించుటకు బ్రహ్మయైనఁ జాలఁడని నారదమహర్షి వక్కాణించుటచేత తాకిశులగు మనుష్యులు మంత్రమును బఠించుటకుఁగాని యుపదేశించుటకుఁగాని యెంతమాత్రమును బనికిరారు. మంత్రము దేవరహస్యము గనుకనే మంత్రమనుషేరఁ గొంత వేదము పరఁగుచున్నది. ఆ మంత్రము వ్రాయఁదగదు. పఠింపఁగూడదు. మఱి యుపదేశింపఁగూడదు. ప్రాకృతులు ఋగ్వేదాది త్రయీమంత్ర మనుకొన్న వేదమంత్రములు కృత్రిమములుగాని వాస్తవములుకావు. వాస్తవవేదమంత్రముల స్వరములు “తీవ్రాకుముద్వతీ మందాని” శ్రుతులప్రకార ముచ్చరింప బ్రహ్మకైనఁ దరముకాదని దేవముని వాక్కాణించుటచేత మనుష్యులనుకొన్న ఋగ్వేదాది వేదమంత్రములు నిశ్చయముగా మనుష్యకల్పితములుగాని వాస్తవములుకావు. కాఁబట్టి మనుష్యలోకమునఁ బ్రసిద్ధమగు వేదములుగాని వేదాంగములుగాని నిశ్చయముగా ననాది సంప్రదాయసిద్ధములగు మనుష్యకల్పితములు

గాసి యెంతమాత్రమును నిత్యములనిగాని యపౌరుషేయములనిగాని చెప్పరాదు. మఱిమన లోకోపకారపరాయణులు నతీంద్రియద్రవ్యలు నగు మునులు మానవధర్మరక్షకై భారతమువలెఁ గల్పించిన కల్పనములు. అట్టి మునికృతములగు వేదశాస్త్రములయొక్క ముఖ్యప్రయోజనము మనుష్యులకు స్వార్థపరత మాన్నించి పరోపకారముగా నడపించు మనుష్యధర్మమును బోధించుటయును మఱి జగత్కారణమగు దైవభక్తికిఁ బురికొల్పుటయును. కాఁబట్టి వేదవేదాంగవేత్తలమనియును దా ముచ్చరించునవియే శ్రుతులనియును దా ముపదేశించునవియే వేదాంగములనియును దమమాట విననివారు చెడెదరనియును దాము పిక్కపెట్టి పల్లించినశబ్దచాలమును దా ముచ్చరించిన స్వరములును దాము నియమించినఁ జాతుర్వర్ణ్యకర్మములును వైదికాచారమును నిరసించువారు సరకభాజనులని నిందించుచు స్వార్థపరులై దంభవేషములతో సంసారమున మున్గితేలుచు పశుహింసాపరాయణులు స్వజాత్యభిమాన పిశాచగ్రస్తులునగు వైదికస్మన్యులు భూతదయకు వేరువిత్తులయి మనుష్యధర్మమగు పరస్పరప్రేమానురాగముల జెఱచి జగద్రోహు లగుచున్నారు. లోకములోని మనుష్యులందఱు బరస్పరానురాగముతో నన్యోన్యరంజకములగు మాటలు వ్రాతలు మఱియు వివిధాభినయ విశేషములుయధేష్టముగాఁ జేసికొనవచ్చును. సూర్యునకు మాటుగా సూర్యప్రతిమను రాగినాణెమునఁ జెక్కించినట్లు దివ్యములగు వేదవేదాంగములను మనుష్యులు తమ కంఠస్వరముల నుచ్చరించుచుఁ దమచేత వ్రాయుచు తమ శరీరకర్మముల జెల్లడించుచున్నారు. సర్వలోకోపకారకములు భూతదయాపరములుకానివి దివ్యవేదవేదాంగ ప్రతికృతశబ్దము లెంతమాత్రము స్థానేరవు. స్వార్థపరతను మాన్నించి భూతదయను హెచ్చరించి లోకోపకారము కావించు పలుకు పలుకు, పాట పాట, పద్యము పద్యము,

కర్మము కర్మము. చేష్ట చేష్ట. నడక నడక. తనతోడిపాటివారికెల్ల
సంతోషకరముగా భూతహింస కావింపక బ్రతుకు మనుష్యుడు మను
ష్యుడు. కాబట్టి యోధుడశ్శాస్త్రాభిమానీ! జగద్రంజకమగునేని
నీపలుకును నీపద్యమును నీపాటయు నీయభినయమును నీనడకయును
మిక్కిలి శాస్త్రీయమనియే యెంచుకొనుము. లోకరంజకమయినపని
యంతయును శాస్త్రీయమే. త్రికరణశుద్ధిగాఁ బ్రజోపకారము
కావించుపనియే యథాశాస్త్రము. ప్రాణిహింసాకరము జనభాధక
మగు కర్మయంతయు నశాస్త్రీయమని తెలిసికొని జనరంజకముకానిచో
నీ యిరువదేడు ఛందోపద్ధతులను నీవృత్తనియమములను నీపదవాక్య
ప్రమాణ లక్షణములన్నిటి నట్టిపెట్టి నీవు ఛందశ్శాస్త్రవేదివేని లోకోప
కారముగా నీయడుగువేసి యందఱికి మంచిగా నడచుకొనుము.
సకలజనరంజకముగా నీవు పలికిన పలుకెల్ల సలక్షణమే, వ్రాసిన వ్రాత
యెల్ల సలక్షణమే. ప్రస్తుత ముపయోగించని నీప్రాచీన లక్షణపద్ధతులు
విప్పక వినని స్వార్థపరుడవై మూఢుల బెదరించి డాబులుకొట్టక
తిన్నగా లోకోపకారముగా సకల జనరంజకముగా నడచుకొనుము
పొమ్ము.

పక్షప్రశాస్త్ర పక్షఖండసము

రావోయీ, నక్షత్రసూచీ! “ప్రవృత్తిరేషాభూతానాం నివృత్తి
స్తు మహాఫలాః” అను మనువాక్య మలక్ష్యపెట్టి స్వార్థపరుడవై నీసౌ
ఖ్యము నీభోగ మాసించి యిల్లు వాకిలి యాలి మొదలగు ననర్థపటా
టోపముతోఁ బరోపకారమునకై ప్రవర్తిల్లక ధనార్జనకై యాకాశ
పంచాంగములు చెప్పెదవా? నీవీచేసిన కగపడదు నీయింట్లోని సంగతి
నీకుఁ దెలియదు. నీ కెపు డెంతప్రాప్తించునో నీ వెఱుంగవు. నీయింటి
నాల్గమూలల ప్రమాణమెంతో నీకుఁ దెలియదు. నీతలిదండ్రులెవరో

నీవు కూడిగాఁ జెప్పఁజాలవు. ప్రాచీనుల వ్రాతలంబట్టి మును లొనర్చిన గ్రంథములు తెలిసీ తెలియక గ్రహములను గణించెదవా? చదువుకొన్న వానికన్నఁ జాకి నయమను సామెత యెంతనిజము? వాన యెప్పుడుకురి యునో నీకన్న బాగుగ తిర్జగంతు చేష్టలు వెట్టిగొల్లలు చెప్పఁగలుగుటయు నెంచుకొనవేమి? అవ్యక్తకాలము నిత్యమును మూలమును సూక్ష్మమును, దినాదివ్యక్తకాలము నిత్యమును కార్యమును స్థూలమును స్థూలకాల హేతువగు నవ్యక్తలగ్నమును బృహస్పతియైనఁ గని పెట్టఁ జాలఁడన నీది వృషభలగ్నము వానిది మీనలగ్న మని జ్యోతిషమును నీకూటివృత్తి కావించుకొని జాతకములు పంచాంగములు వ్రాసి గురికి బెత్తె డెడముగా ఫలములు ప్రచురించుచు నీమాట సాగినపుడు నీ తెల్వి తేటలు స్వార్థపరుడవై చాటుకొనుచుఁ దెలిసినవానివలె నటించి మూఢులను వంచించి ధనార్జనము కావించుకొనఁదలంచెదవా? “కోఽపివేత్తి - సారస్వతందుర్లభమ్ - ఆగమాఃఖలు దుర్లభాః - ఆయుర్దాయఁగహనమ్” అను శాస్త్రము నుల్లంఘించెదవా? విశ్వతోముఖమగు శాస్త్రబాహుల్యమునఁ దోచు ఋషి భిన్నాభిప్రాయములను సమన్వయము కావించుకొని “ఇదిమిథమ్” అని నిరూఢిగాఁ బ్రతిజ్ఞ నల్పి ఫలముచెప్పి నెఱవేఱఁగలనా? ఈసంవత్సరము శని రాజు. శని పాపిష్ఠుఁడు గనుక జనపీడ కలుగవచ్చును. రవి వర్షాధిపుఁడుగనుక మందవృష్టి కావచ్చును. రవి పాపుఁడు. కుజుఁడు సస్యాధిపుఁడు. కుజుఁడు పాపుఁడు కనుక పంటలు చెడవచ్చును. గురుఁ డర్హాధిపుఁడు గనుక ధరలు మందము కావచ్చును, దప్పదు. గురుఁడు పరమ శుభుఁడుకదా బుధుఁడు మంత్రి బుధుఁడు వైశ్యుఁడు నపుంసకుఁడు గనుక వైశ్యులు నపుంసకు లభివృద్ధిపొందెదరు. ఈ సంవత్సరము పంచగ్రహకూటమని నీ వెఱిటి యనంటిచెట్టు గెలవే యుట చూచి చెప్పినట్లు చెప్పుచున్నావో సిద్ధాంతీ! శాస్త్రమును

జదివినా వనుచున్నావు నీవు గుర్తించినది సంజ్ఞలు, మసిఁగుంటము
తాళపత్రములు కకారాదివ్యంజనము లకారాద్యచ్చులు కూడిన
కృత్రిమ శబ్దజాలముగాని వాస్తవముగా శాస్త్రము కాదు. మును
లుపదేశించిన శాస్త్రమునకు నిజముగు కాలమునకు మరగాలునలె
మునుల యభిప్రాయమునకు నీ చదివిన శాస్త్రము కృత్రిమ ప్రతి
బింబముగాని వాస్తవముకాదు. మునులు శాస్త్రమెఱుంగనీ సంసా
రాంధుఁడవగు నోప్రాకృతుఁడా! నీవు శాస్త్ర మెఱుంగుటెట్లనంత
మగుశాస్త్ర మహాసముద్రపుటొడ్డుగూడ నీకుఁ గోటియోజనముల
దవ్వుకదా! రాతిబొమ్మనుబట్టి నారాయణుఁ డీబొమ్మవలె కనుముక్కు
చెవులు మొదలగు శరీరరావయనములు కలవాఁడనుకొను మాఘని
వలె వస్తుజ్ఞానము పుస్తకములు తాళపత్రములు కకారాద్యక్షర
సమూహములు తెలుపఁగలవనుకొన్నవా? కుజగ్రహము భూమికి
మిక్కిలి చేరువ. కుజునిలోఁ గొన్ని పంటకాలువలున్నజాడ కనుపట్టు
చున్నది. కాఁబట్టి కుజమండలము భూమండలమువలె జంగమ స్థావర
ప్రాణి సంచారముకలది కావచ్చునని టప్పాలుకొట్టుచున్నావే? నీకడు
పులోఁ బ్రతిక్షణమునుగలుగు మాచుపు నీ మన సుత్తరక్షణమున
నెట్లుండునో తెలిసికొనఁగలవా? భూపతనము - శీర్షోదయము-ప్రథమ
శ్వాసమును గనిపెట్టి లగ్నమేర్పర్చి జాతకమువ్రాసినచో ఫలములు
తప్పిపోవనుచున్నావే? “కాలోహిదురతిక్రమః” కాలము మీఱి శక్యము
కాదని యెఱుఁగవా? నీమనఃప్రవృత్తితోనే వర్తమానభావికాలములు
భూతకాల మగుచుంటచేత భూతకాలముతప్ప వర్తమానభావికాల
ములు లేనేలేవుకదా? గతించినకాలముతోఁ బ్రయోజనములేదు
గనుక నింతకును మూర్తమును స్థూలమును వ్యక్తము నగుకాలము
నిత్యకార్యము వికారము గనుక దైవవశమున ననంతవిధములమాఱు
చున్న కాలమును లెక్కింప దేవతలైన జాలరన నీశక్యమా? ఏమేమిగా

శనిగురుకుజరవి బుధశుక్రచంద్రమండలము లొకదానిక్రింద నొకటి
 యున్నవా? సూర్యసింధాంతమున వ్రాయఁబడియున్నదా? నీ వీపుఁ నీకగ
 పడదుగాని శాస్త్రవర్తమునఁ జూడఁగలనంటివేని యద్దమున నీ వీపు
 నీకగపడ నీ గ్రహగతులు నీగురువు చూచెనా? నీవు చూచితివా?
 పదివేల సంవత్సరములక్రింద నీ తాత నీకుఁ జెప్పెనా? సంస్కృతభాషలోఁ
 బ్రాకృతులు మునులయభిప్రాయ మిట్లుండవచ్చునని సందర్భానుసార
 ముగా విరచించిన గ్రంథమునందలి సప్తగ్రహములు రవిచంద్రకుజ
 బుధగురుశుక్రశనిలను శబ్దములకు షడ్జ్వభగాంధారమధ్యమధైవత
 నిషాదములను సప్తర్షరములకుఁ గాని సప్తార్ధ్యలోకములకుఁ గాని
 సప్తవర్ణములకుఁ గాని సప్తసముద్రములకుఁ గాని సప్తాచ్ఛులకుఁ గాని
 సప్తఋషులకుఁగాని సప్తాంగములకుఁగాని సప్తవ్యసనములకుఁగాని
 సప్తాపాయములకుఁగాని సప్తపాతాళములకుఁగాని సప్తధాతువులకుఁ
 గాని సప్తవాయువులకుఁగాని సప్తవారములకుఁగాని సప్తకులసర్వత
 ములకుఁగాని సప్తపదులకుఁగాని మఱియిట్లు సప్తాసంఖ్యాకపదార్థము
 లనఁత సంఖ్యాకములుగా నేర్పర్చఁబడిన యభిప్రాయమేమోనీకెఱుకా?
 ఏమోయీ ఛాందసుఁడా! ఇంక శాస్త్రానుసారములని తప్పుటడుగులిడు
 చున్నావా? ప్రస్తుత లోకరంజకముగా నీయడుగులువేయుచు నీనడక
 లోకోపకారముగా నుండనిమ్ము చాలును. వేదపురుషుని వాగాత్మకమగు
 ఛందము లోకమునకుఁ బనికిరాదు. దేవతారాధనమునకు మాత్ర
 మేర్పర్చఁబడిన నియతపద్ధతులను లోకులు సరిగా ననుసరింపఁజాలరు,
 శాస్త్రానుసారముగాఁజేసిన గాడిదపిల్లలను సామెత యెఱుఁగవా?
 నీతోడిపాటి జనులకుఁ దగినట్లు వ్యవహరించుము. వేదమునకు లోక
 మునకును దైవమునకు జగమునకును సంబంధ మొకింతయునులేదు,
 దైవగతి న్గనిపెట్టఁగల మహాత్ముఁడు మిక్కిలి యరుదు. జీవనవృత్తి
 కాపించుకొన్నప్పుడు మనుష్యున కేశాస్త్రజ్ఞానమును నిక్కముగా నల

వడనేరదు. స్వార్థపరతమాని కేవల లోకోపకారమునకు మాత్రమే నీ శాస్త్రజ్ఞాన ముపయోగించినపుడు భగవత్కృపవలన నీయుద్దేశము కొంత ఫలించవచ్చును. ప్రకృతిబద్ధుఁడవు స్వార్థపరుఁడవు సంసారాంధకార నిర్మగుఁడవు సోమరిని కాలవశుఁడవు దైవోపహతుఁడవు తుచ్ఛమర్హుఁడవు నీకుఁ గేవలాతీంద్రియద్రష్టము నైకగోచరమగు శాస్త్రజ్ఞానము వంధ్యాపుత్రప్రాప్తివంటిదని యాధిగ ముమ్మాటికి నమ్ముకొని గ్రుడ్డికంటి యభినయమువలె హాస్యాస్పదమగు నీ పంచాంగ ప్రకటనము కట్టిపెట్టుకొని కరుణాసముద్రుడగు భగవంతుని ధ్యానము చేసికొనుచు నన్నపానవస్త్రము లిచ్చి నీతోడిపాటివారికిఁ దోడుపడుము. తెలిసీ తెలియనియో నక్షత్రసూచీ ! ధనార్జనమునకై యడ్డదిడ్డముగా సొరకాయలు నఱకుచుఁ బ్రశ్నములు చెప్పక తొలఁగిపోము నీ వాలకముచాలుచాలు. సర్వకార్యములు దైవాధీనములు. నీ పురుషప్రయత్నముగూడ దైవప్రేరితమే. దేవుఁడు భక్తపరాధినుఁడు. నీవు స్వార్థపరతమాని యహంకార మమకారముల నడంచుకొని కేవల లోకోపకారము నల్పుటకుమాత్రమే వ్యవహరించెదవేని దయామయు ఁడగు భగవంతుఁడు నీకు సాయపడి నీ మనస్సంతుష్టిరూపమగు కై వల్యపదవి నీకొనఁగు. నిద్రియే నీబ్రతుకు ప్రయోజనమని తెలిసికొనుము. వేదశాస్త్రరూపకములయిన మునులయుపదేశములునోబ్ధలు వాస్తవములేగాని యట్టియతీంద్రియద్రష్టల యుపదేశములను మఱియు వారి బోధలు నింద్రియదృష్టములుకానేరవు. ప్రాకృతజనులు గ్రహింపనేరదు. గ్రంథరూపముగా నట్టి దివ్యబోధకావింపఁబడ శక్యముకాదు, వర్ణములక్షరములు గ్రంథములు మొదలగు సజ్జలచేత దివ్యజ్ఞానము తెలుపఁబడఁబోదు. వేదశాస్త్రబోధకములుగా నేర్పర్చబడిన గ్రంథములన్నియు మునికృతములుకావు. తెలిసీ తెలియని ప్రాకృతజనులు జ్ఞానలవదుర్విధగ్ధులుంగల్పించిన కృత్రిమములీ వేదశాస్త్రగ్రంథములన్ని

యును. వాస్తవజ్ఞాన మింద్రియదృష్టమంతమాత్రమున్నాబోదు నిక్కముగాఁ బరమార్థమతీగ్దియముగాని వ్యావహారికమంతమాత్రమున్నాదుగనుక నీ స్వార్థపరతయు నీదంభ వేషము నీ పండితమానితనట్టి పెట్టు మాదిమధ్యాంత శూన్యఁడగు కాలపురుషునో పామరతుచ్చమయ్యుడా! నీ కొలబద్దతోఁ గొలుప నెంచెదవా? యోతెలిసీ తెలియని యహంకార విమూఢాత్మా! నీకంటె మిక్కిలి కాలజ్ఞానమునఁ బశువులు నయము, పక్షులు నయము, పురుగులు మేలు, చీమలు పుట్ట లేర్చుదుకొనుటచేతఁ బక్షులు గూళ్ళు కట్టుకొనుటచేఁ బశువులు గుహలు పొదలు మొదలగు నిరవులాశ్రయించుటచే నెడ గాలి వాన మొదలగు వర్తమాన భావికాలజ్ఞానము కలవిగా కవగూడినతోడనే గర్భముధరించిన చిన్నెలు తెలిసికొనికదా పక్షులు తనుకు భావికాలమునకు గ్రుడ్లుపొదిగి పిల్లల న్నాపాడుటకై ముందుగాఁ దమనేర్పు కొలది గూళ్ళు నిర్మించుకొనుచున్నవి. నీచిత్త మంతరిక్షమున వ్రేలాడఁగట్టుము. బెల్లమూసకెట్లొకదానివెంబడి నొకచీమ యెగ్రబాకునో? ఓనక్షత్రసూచీ! కాలవస్తుజ్ఞానము సహజముగాఁ బుట్టునుఁ గాని నీ కుత్రిమములగు చదువులచేత నొక్కింతయు న్దెలియఁబడదు. మఱియును బరమార్థవేత్తయగు ముని యుద్దేశము కృత్రిమములగు శబ్దాది సంజ్ఞల కగోచరము. నీయక్షరములు నీతాళపత్రములు నీకాగితములు నీఘంటములు నీకలములు నీరంగులు నీవ్రాతలు నీయుచ్చారణములు నీయవయవవిన్యాసములు నీలోకవ్యవహారమంతయును నీ స్వప్నమువలె దైవవశముగాని నీవశమంతమాత్రమున్నాదు. కాఁబట్టి శాస్త్రవేత్తవని కూటికై టప్పలుగొట్టు మూఢులం బెదిరించకు. నీసంగతి నీవెఱింగినయెడల నిట్లుకూటికై పడరానిపాట్లుపడుట నీగహచారమా? ముందుసంగతి నీవుతెలిసినట్లు మూఢులను మోసపుచ్చి డాబుచేయుచున్నావే. నీనిద్రలో నీవేమిపలనరించెదవో నీకే కలలు

వచ్చునో సీతల్లిదండ్రులెవరో ప్రమాణముచూపి నిశ్చయించి చెప్పఁ
గలవా? యోకల్లసిద్ధాంతీ! శనికక్ష్యముయొక్క పరిమాణమెంత?
బ్రహ్మాండభాండములొనది యొత్తస్థల మాక్రమించెను? బ్రహ్మాండ
భాండమున్నయా కాశమునకుఁ బరిమితకలదా? నీకతీంద్రియవర్ణనమేల?
వ్యవహారజ్ఞానముకలిగి నీబ్రతుకు సార్థకముగా నన్నవస్త్రములొసంగి
నీతోడి పాటివారలకు నీవుసాయపడునట్లు కట్టపడు, మఱియు భగవం
తునిగూర్చి నీకుతోడ్పడుటకై మొట్టపెట్టు మునిజనైకగమ్యమగు
కాలజ్ఞానబోధ నీకేల? చాలుచాలు దున్నుకొని భగవంతునిపై భార
మువేసి పండినపంట నొడులతో వంతుపంచుకొని బ్రతుకుము, నక్క
యేడ దేవలోకమేడ! జ్యోతిషమేడ ప్రాకృత మూఢ మర్హ్యుడవు
నీవేడ? నీవు బ్రతికియున్నావా? యేప్రమాణముచే నీస్థితిని నీవు తెలి
యగల్గితివి? నీస్వానుభవమేకదా నీజాగ్రదవస్థను నీకెఱింగించుచున్నది?
లేక వేదశాస్త్రములు నీతోనీవు బ్రతికియున్నావు జాగ్రదవస్థలో
నున్నావని నీకు బోధించుచున్నవా? వేదశాస్త్రములు నీకూపిరిదీయుట
మప్పుచున్నవా? వేదశాస్త్రములను జదువుకొని యవి నీకు బోధించిన
ప్రకారముగా మొదట నూపిరితీసుకొనుట చూచుట వినుట స్పర్శ
మనుభవించుట యాఘ్రాణించుట మొదలగు మనోవాక్కాయకర్మము
లాచరించుచు లోకవ్యవహారము సల్పుచున్నావా? నీబ్రతుకు నీకు
సహజసిద్ధమా? లేక వ్రాతచదువువలె నాగంతుకమును గృత్రిమమా?
గ్రహములు సంచరించుచున్నవి, కాలానుసారముగా సర్వజగత్త్రియ
లును జరుగుచున్నవి, “సోంగవేదయదివాసవేద” అను శ్రుతిప్రమా
ణమైన నాలోచించకిన్ని సంవత్సరములక్రిందట జగముపుట్టెను, మఱి
న్నాళ్ళకు నశించు గ్రహతారలసంఖ్యయింత మఱి వానిగతి తత్వపరి
మాణవిధానములిట్టివని గ్రంథములవల్ల నేర్చుకొంటి వనుచున్నావే
యాగ్రంథములు నీవంటి జ్ఞానలవదుర్విదగ్ధులగు ప్రాకృతమర్హ్యులు

కల్పించి యతీంద్రియద్రష్టలగు మునులొనర్చిరని యనాదిగాఁ దమ
తమ వెనుకటివారికి నమ్మకముకలిగించుటకై వశిష్టాది నామము
లమ్మునుల కొసంగిరి. వాస్తవముగాఁ బ్రతిబింబము సత్యపదార్థ
మగునా? ప్రతిబింబము కల్పితము. సహజము సత్యపదార్థము. అతీం
ద్రియద్రష్టలు నప్రాకృతులు సర్వస్వతంత్రులు స్వయంభువులునగు
వ్యాసాదిమహర్షుల యథార్థతత్వజ్ఞానమునకు శబ్దాదివిషయములు ప్రతి
బింబములా-శబ్దాదివిషయములకీ జగము ప్రతిబింబము. నీబ్రతుకీజగ
మునకు నీడకాఁబట్టి నీవేదశాస్త్రజ్ఞానము ప్రతికృతియుఁ గృత్రిమము
స్వప్నసదృశ భ్రాంతికల్పితము. తెలిసీ తెలియక సర్వమును దెలిసినట్లు
నటించుటయును లేనికల్పనములు చేసికొని కోరి కొఱవితో దలఁగోకు
కొని యక్కరమాలిన దుఃఖములను స్వర్గ నరకములనుగల్పించుకొని
యన్యోన్యము భూషించుకొనుట దూషించుకొనుటయును దైవసృష్టి
కన్ననూఱురెట్లు తమ మనససృష్టి కావించుకొని భేదమోదములందుట
వెఱ్ఱిమర్పుల స్వభావము. కొన్ని పశుపక్షిసరీసృపములకు మాంసా
హారమును మఱికొన్నిటికి శాకాహారమును గొన్నిటికిఁ గేవల జలసం
చారమును మఱికొన్నింటికి కేవల స్థలసంచారమును మఱికొన్నింటి
కుభయప్రదేశసంచారము స్వభావమయినట్లు స్వర్గనరకములు స్వప్న
ములు విభ్రాంతులు జాత్యభిమానములు నవ్వులు చదువుసందేలు
లేనిపోని దుఃఖములు తెచ్చిపెట్టుకొనుటయు నీర్వాసూయలు మొద
లగు ననన్యజాతుసామాన్యాధివ్యాధులు మనుష్యులకు సహజసిద్ధగుణ
ములు. మనుష్యులలో “ఉత్తముఁడు హితముచేయుచు నూరకుండు.
మధ్యముఁడు మేలు నొవించి మాఁకపెదకు । అధముఁడొరుచేయు హిత
మైన నణఁచిపుచ్చు । హితమునకు నెగ్గుచేయువాఁడెవ్వఁడగును” ఓ
పండితమ్మానీ! నీ కన్నవస్త్రములిచ్చి నీసోమరితన మెన్నక నీకొఱకై
పాటుపడు సాధులన్నోసపుచ్చి యందఱికన్న నీకేమో తెలిసినట్లు

బూకరించి బ్రతుక నెంచెదవా? నీమట్టుకు నీవు మోఁకాళ్ళపై నీతల నుంచుకొని యాలోచించుకొనుము. నీతోడిపాటివారికన్న నీవొక్క డౌర్జన్యమునఁదప్ప మఱెందులో నధికుఁడవో? పోపో, చాలుచాలు, నీపంచాంగము నేఁడేకాదశి రేపుద్వాదశి యేష్యముకాఁగా నొకటి తరువాత రెండవయంక మేష్యమైమూడవయంకము వచ్చునన్నట్లున్నది నీగణితప్రజ్ఞయును గ్రహదానములుచెప్పి యాదానములకు ముఖ్య పాత్రమివే యనుచుంటివా? సోమరిబ్రతుకున కలవడి కాయకష్ట ముచే నితరులఁ బోషించు నీవు సుఖపడక నీకీగ్రహముచాలదు నీది మూల ఘోరశాంతిచేసి సోమరిపోతు బ్రాహ్మణుల కన్న పానములచే గ్రొవ్వింపవలయు ననుచున్నావా? బ్రాహ్మణులుతప్పఁ దక్కినవారన్న పానవస్త్రములకు బాత్రులుకాదు. బ్రాహ్మణులుతప్ప దేవునిం బ్రార్థించుటకు నారాధించుటకును ధ్యానించుటకును బరమార్థమెఱిఁ గించు వేదశాస్త్రములఁ బఠించి బోధించుటకుం బొత్తిగా ననర్హులని వదరుచుంటివే? యోధూర్తుఁడా! మనుష్యుల కందఱికి న్మానవజాతి యొక్కటియే యని సర్వజనసముఁడవు కావేల “శునిచైవశ్వపాకేచ పండితాః సమదర్శినః” అను భగవద్వాక్యమును బఠించి నీపాండిత్య మంతయు నెక్కడమండెనో మనుష్యులందఱి న్యోన్యద్వేషముమాని యన్యోన్యప్రేమానురాగములతో నన్యోన్యసహాయమున బ్రతుకు వ్యవహారము నెఱవేర్చుకొనుటకన్న వేఱే మనుష్యధర్మము లేదని యెఱుఁగుము.

నిరుక్తవాద నిరాదరణము

ఓ నిరుక్తదురుక్తాసక్తుఁడా! యిటు రమ్మ మొట్టమొదట నీ “ఇషేత్వోర్జేత్వా” అను మొదలు వర్ణసముదాయస్వరూపకవాక్య ములే కృత్రిమములయినవని తెలిసీతెలియక “ఇషమేపూర్ణంయజమా

నాయదభాతి" అని యర్థముంజెప్పుఁ బ్రాహ్మణమునల్పించిన పండి
తమ్మానికిఁ దోడుగా "ఇషేత్వోర్జేత్వేతి పలాశ శాఖాంచినత్తి" యని
కల్పముంజెప్పు భ్రాంతునకు సహాయభూతముగా "ఇషమ్" అను
పదమున కన్నమని విర్వచించుచున్నావా? చతుర్దశమా హేశ్వరసూత్ర
ములును వేదములును మనుష్యకల్పితములగు కృత్రిమశబ్దములుగాని
మేఘగర్జితమువలె సహజములెంతమాత్రమున్నావు. కృత్రిమశబ్దార్థ
మున్నాడఁ గృత్రిమమే గదలినచు మఱియుం గదలకున్నను నిర్జీవమగు
బొమ్మబొమ్మయేగాని సజీవప్రకృతి యెట్లగును? మనుష్యముఖావ
యవకల్పిత స్వరవ్యంజనాల్మక పదపదార్థములు మనుష్యకల్పితములు
కృత్రిమములుగాని వాయునిర్ఘోషముమాడ్కి సహజసిద్ధమెట్లగును?
మనుష్యప్రయత్న కృతములగునిండ్లు వాకిళ్లు పెండ్లి పేరంటకములు వర్ణా
శ్రమధర్మములు చతుర్విధోపాయములు చమపుసందెలు జాతిపద్ధతులు
నానావిధవాఙ్మయము తదర్థము చతుర్విధాభినయములును మనుష్య
జన్మస్వభావకల్పితములుగాని సర్వజంతు సామాన్యస్వభావసిద్ధములు
కావు. నుఱియు మేఘగర్జితమువలె మెరపువలె గాలివలె భూకంపము
మాడ్కిఁ జంద్రసూర్యగ్రహణములరీతి నహర్దివములమాడ్కి బంచ
భూతములు తన్మాత్రలకరణి నపౌరుషేయములు సహజములెంతమా
త్రమున్నావు. కాఁబట్టి నీనిరుక్తమునీది నానిరుక్తమునాది. "ఇషేత్వా"
త్వాయను పదమునకు తెనుఁగున "నీవు" అనియర్థము "ఇషేత్వా"
అను పదమునకు సుఖించుటయని యర్థము. మొత్తముపై ఒరు
లకు బాధరాసీక నీయిష్టానుసారము సుఖించుమని యర్థము
"ఊర్జేత్వా" అనఁగా "ఊర్జే" నీకును ఒరులకును బనికి
వచ్చిన యాహారనిద్రా విహారోపయోగకరమయిన సామగ్రిని
"ఊర్జేత్వా" అనఁగా నట్టి సామగ్రిని నీవు సంగ్రహించుకొనుమని
యర్థము. మొత్తముపై "ఇషేత్వోర్జేత్వా" అను శ్రుతికి సర

భూతదయాపరుడై పరులను సుఖపెట్టి నీవు సుఖపడుము" అని యర్థము. వేదమనఁగా సగుణపరమాత్మ-పరమాత్మయమృత త్వము కాఁబట్టి యనిత్యేంద్రియోపాధి బద్ధులగు మర్త్యులతీంద్రియ వేదము నెఱుఁగఁజాలరు "విజ్ఞాతారఁకోవిజ్ఞానీయాత్" అన్నిటిని దెలిసికొను పదార్థమితరముచే దెలియఁబడనేరదు. దేవతల నుపాసించుటకై దేవతాప్రతిమలు శిలాదారుచుములుగాఁ గృత్రిమ కల్పితము లయి నట్లు అపౌరుషేయామృతత్వమగు పరమాత్మస్వరూపమును బ్రహ్మ జ్ఞానాత్మకమగు వేదము లోకోపకారార్థమై ముచులచే వాఙ్మయము కావింపఁబడెను. దేవతాప్రతిమయగు రాతిబొమ్మదేవతను దెల్పఁ జాలనట్లు మఱియు దేవతకును దత్ప్రతిమయగు రాతిబొమ్మకు మను ష్యుల భావనయందుఁ దప్ప మఱెట్టిన బంధమును లేనట్లు అనిత్యమర్త్యేం ద్రియ కల్పితములగు వాఙ్మయాత్మకమగు ఋగాదిశ్రుతులు కృత్రి మములు మఱియును దేవతోపాసనాసాధన మాత్రములై వేడిపు లును వడ్డించుకొనుటకు సాధనములగు శైష్ట్యులవలె కృత్రిమము లనక తీరదు. ఇంతేగా కెవరెవరి పాండిత్యముకొలది నర్థమిగల దేవభా వతో వేదములు రచింపఁబడుటచేత వేదాంగములుగూడ యధేష్టార్థ ప్రతిపాదన సంస్కృతభాషలోనే యాధునిక ప్రాకృతులచేఁ గల్పింపఁ బడెను. కాఁబట్టి వేదశాస్త్రములందిహాపరలోక సౌఖ్యసంధాయకము గాను మఱియు సర్వజనోపకారమగు రీతిగా నర్థముచెప్పి సర్వలోకోప కారకవర్తనముతాననుసరించి పరులకుఁగూడ నట్టి సద్వర్తనము మప్పి స్వార్థత్వాగియై సర్వభూతదయాపరుడై సర్వలోకోపకార మొనర్చు యాస్కముని తాత్పర్యమెఱుఁగనేరక నానార్థపరములగు గీర్వాణపద ములకుఁ బశువులంగ్రతువులం బలిచ్చుట వేదవిధియనియు నగ్నిలోను బుగ్గిలోను నేయిపాలు మొదలగు నాహారపదార్థములు వ్యర్థముగాఁ గలుపుట వేదచోదితమనియు సారపరతమాని లోకోపకారమునకె

కష్టించక సోమయాజులై సోమరులై దంభ వేషములతోలోకులకొకింత
యుం బనికిరాక బ్రాహ్మణులమనియు ద్విజులమనియు నాచార్యుల
మనియు మఠాధికారులమనియు దేవబ్రాహ్మణులమనియు మతగురు
వులమనియు వేదాంతులమనియు దామెన్నంటికినైలియఁజాలని పర
మార్థత త్వముస్సూర్చి సారకాయలు నటకు నానావిధ వేషములుదాల్చి
మూఢులంబెదిరించి పరుల నిద్రాహార సౌఖ్యంబులొకింతయు గనిపెట్టి
యొరులకష్టేష్టములెంచకతినిక్రొవ్వభూర్తజనులన్విశ్వసింపఁగూడదు.
ఇషేతోఽర్చేత్వాది వేదశబ్దములకు లోకోపకారముగాఁ జరించుటయే
మనుష్యధర్మమను నర్థముతప్ప మఱేయర్థమైనను చెప్పట మునుల
యభిప్రాయమెంతమాత్రమున్లొను. చతుర్వేద శబ్దజాలమంతటికిని
సముద్రజలమంతటి కొక్కటియేచవియైనట్లొక్క పరోపకారము నల్పు
టయే యర్థమని ముమ్మాటికిన్ మునుల యభిప్రాయము. నీ నిరుక్త
దురుక్తపశుహింసా ప్రతిపాదకార్థమున్వెల్లడించక నోర్మాసికొనుము.

నైఘంటిక శ్రౌతవిధుల భ్రాంతివాదము

నైఘంటికుడా! చాలునీకుపాండిత్యము. ఆక సమందనంతసంఖ్యాక
నక్షత్రసమూహాత్మకమగుపాలజాడవంటిది వేదవాఙ్మయము. వైదికశబ్ద
ములను విభజించియాశబ్దతత్వ మెఱింగి తదర్థమును దెల్పు ప్రతిజ్ఞ
నీమాటకేమిగాని నిన్నుఁబుట్టించిన చతుర్ముఖునకై నఁ దరమా? “ఇ”
అను నక్షరమునకును మఱి “షే” యను నక్షరమునకును సూర్యకిర
ణములోని రంగులవలె ననంతకోటి సంఖ్యాకార్థములు చెప్పవచ్చునో
ముం జెప్పరాదనినీ! యీ శబ్దమున కిద్దియే యర్థముగానీ మఱే యర్థ
పండితమ్మా నిర్దేశించెదవా? పోపొమ్ము లోకోపకారము కావింపఁ
జాలని శబ్ధార్థమెల్ల యపార్థమని యింతటినుండి తెలిసికొనుము.

నీవు మఱొకసారి నీ కూశమొగము చూపవోయీ పశు
 మారణదారుణకద్దుఁడా! యోశ్రౌతకర్మజల్పుఁడా! “ఇషే త్వేతి
 పలాశశాఖాంచినత్తి” అని “ఇషే త్వా” అను మంత్రమునకు శ్రౌత
 క్రియస్థులైనచున్నావా? “పలాశ” అను శబ్దమునకు మోదుగుచెట్టని
 యర్థము చేసికొంటివా? “పలాశశాఖాంచినత్తి” ఆకటిచే బాధపడు
 చున్న తనతోడిపాటివాని యాకలిబాధ తీర్చుకోరిన పరోపకారపయ
 యణుఁడు పలాశమనకుండ నిండుగనున్న వండినయన్నము పలాశ
 శాఖమనఁగాఁ నన్నకబళముని యర్థము చేసికో” ఇషమేవోర్జం యజ
 మానాయ దధాతి” అను వేదాత్మిక బ్రాహ్మణము నరయవా? దయా
 స్వరూపుఁడు ప్రజ్ఞానాత్మకుఁడు సర్వసముఁడు సర్వశక్తియు సంశ్రిత
 జనవత్సలుఁ డగు దేవుఁడు ప్రాణిహింసాకరమగు కర్మమును గేవల
 మరమార్థ ద్యోతకమగు వేదముఖమున విధించునా? చాలు చాలు
 “చోదనా లక్షణోధర్మః” అను జైమినిముని తాత్పర్యము తెలిసి
 కొనుము. చోదనచునగా సర్వసూత్రవయః సమస్తప్రాణులం బ్రేమించ
 పలసినదని మాత్రమే వేదము మనుష్యులను విధించుచున్నదని పరమ
 కారుణికుఁడగు జైమినిముని ముఖ్యతాత్పర్యము కనుకనే “నహింస్యా
 త్సర్వభూతాని” అను శ్రుత్యనుసారముగాఁ బూర్వ మీమాంసపై
 నుత్తర మీమాంసాశాస్త్రమును వేదవ్యాసముని యొనర్చెను. వశిష్ట
 స్మృతియందు, “నారాయణం పరంబ్రహ్మ బ్రాహ్మణానాంహి దైవ
 తమ్, తస్మాత్త్రిపుండ్రం విప్రాణాం నభార్యం మునిసత్తమ” బ్రాహ్మ
 ణులు, నారాయణు నర్చించవలయుననియు త్రిత్రియ వైశ్యులు సోమ
 గూర్వాదిదేవతల నర్చించవలయుననియును శూద్రులు దుద్రుస
 నర్చించవలెననియును కాంబట్టి మూఁడుపంగనామములు బ్రాహ్మణుఁ
 డెంతమాత్రమును ఛరించఁగూడదు. ఊర్ధ్వత్రిపుండ్రములను ధరించు
 వాడు బ్రాహ్మణుఁ డెంత మాత్రమును నైవేద్యమును మఱియు వైష్ణ

పుడు కానివాడు బ్రాహ్మణుడు దనిపించుకొనడు కాబట్టి యూర్ధ్వ
 త్రిపుండ్రధారి వైష్ణవుడునాడు. బ్రాహ్మణుడు గానేరడు. సూర్వ
 సోమ రుద్రుల నారాధించువాడు వైష్ణవులుగాని బ్రాహ్మణులుగాని
 కానేరరు. మఱియు సూర్వపుండ్రములు ధరించుట వైష్ణవులుంగారు
 మఱియు బ్రాహ్మణులుంగారు అని వశిష్టస్మృతి చెప్పుచున్నది. వశిష్ట
 సకుభిన్నమైన మునిమతములు కలవు కాబట్టి యధేష్టము నేశబ్దము
 సకునైన నర్థము నిర్వచించవచ్చును. ఋషులమతము లన్యోన్య
 విరుద్ధములు. వేదశాస్త్రములు బహుముఖములై నానాధర్మప్రతి
 పాదకములయినప్పటికి మొత్తముపై భూతదయను లోకోపకార
 వర్తనమును మాత్రమే బోధించుచుండు తేలిన ఫలితార్థము “యస్మా
 త్కేవల వేదవాక్యైర్న శక్యతేఽనుష్ఠాతుం క్షిప్తత్వాద్వేదవాక్యా
 నాం గూఢార్థత్వాచ్చ- అతఃకవిభిరాచార్యైర్పదార్థ కుశలైర్పదా
 ర్థభోగ్యైర్ముక్తైర్మరార్థం సుఖావబోధనానీమాని వివాదానాని ప్రవ
 ర్జితాని- శిక్షాకల్పో వ్యాకరణం నిరుక్తం ఛందోజ్యోతిషమితిధర్మ
 శాస్త్రం పురాణం న్యాయవిస్తరం మీమాంసాదీని- అతఃచార్యో
 భగవాన్ శౌకతోవేదార్థవిత్ సుహృద్భూత్వా బాహుణేభ్యోఽర్థ
 వాదానుత్సృజ్య విధిం సమాహృత్య పురుషహితార్థం ఋగ్వేదస్య
 శిక్షోశాస్త్రం కృతవాన్” అను ఉపనిషత్ భాష్యానుసారముగా నారు
 వేదాంగములు లోకవ్యవహార సౌలభ్యమునకై సూత్రరూపములు
 పండితు లొనర్చిరి. కాబట్టి కాలానుసారముగా శిక్షావ్యాకరణ
 చ్ఛందోజ్యోతిష నిరుక్తకల్పములు సర్వజన సాధారణోపయోగకరము
 లుగా నెప్పటికప్పుడు మార్చుకొనవచ్చును. వేదమువలె వేదాంగ
 ములు నిత్యములు కావు. “కాలరూపీడనార్థః- కాలస్యకుటిలాగతిః”
 కాలవశమచలన నాకుఁ దోచినట్లు వేదశాస్త్రము లన్వయించినపు
 చెప్పిన యర్థమెల్లనో కూళశోతియుఁడా ! యకాలం పరణమగు

చేతనే కేవల భూతదయామయుడగు భాగవతుడు కాదని ప్రతిపాదించుచున్నాడు.

అస్వతంత్ర జీవాత్మకు వేదమే చైతన్యము. వేదాంగము లాఱుచు జ్యోతిషము కన్ను - వ్యాకరణము నాల్క - శిక్ష ముక్క - ఛందస్సు త్వగ్రూపకపాదము - నిరుక్తము చెని - కల్పము మనస్సు నిశ్చయముగా నిట్లాఱువేదాంగములు, శరీరాత్మక షడింద్రియ స్వరూపములు. కాబట్టి మనుష్యుడు స్వార్థపరతమాని తన యింద్రియ షట్కసాహాయ్యముచేతఁ లోకోపకార మొనర్చనలయు. మఱి యట్టి భూతదయను లోకోపకారక వ్రతమును గొనసాగించుటకై భక్తరక్షణ దీక్షాపరుడు సర్వస్వతంత్రుడగు పరమాత్మునిన్నిరంతరము న్నవవిధ భక్తిమార్గములచేఁ గొలువనలయు నిద్రియే సకల వేదశాస్త్రముల ముఖ్య తాత్పర్యము. “యస్యైవ యదభిప్రేతం స ఏవ తత్ప్రణీన శాఖాం మస్త కే నిక్షిప్య ప్రమాణీ కుర్యాత్” మృత సాక్ష్యమునలెనే నసంభవమగు నశించిన వేదశాస్త్ర ప్రమాణములం బట్టి యధేష్టముగా శ్రౌతస్మార్త కర్మధర్మముల నియమింపవచ్చును. మన్వాదులు తమధర్మశాస్త్రరచన కాధారము నశించిన వేదశాఖలని నిర్దేశింపనేల? ప్రకృతవేద విరుద్ధములయిన ధర్మముల నేర్పర్చుటకుఁ దమకే ప్రమాణమో యట్టి ప్రమాణమే చూపిశ్రౌతస్మార్త కర్మములన్యధేష్టముగా మార్చుకొనరాదో? ప్రకర్షణేవోచ్యతే వేదార్థ ఏభిరితి ప్రవచనాన్యంగాని” టల్లూకభట్టువేదాంగములకు “ప్రవచన” అనుసంజ్ఞ కలదనుచున్నాడు. ప్రవచనమనఁగా నుచ్చారణ నియతోదాత్తా నుదాత్తాదిస్వరవిధి. స్వరముచే నర్థముమాఱునుగనుక యొక్కమంత్రమే యుచ్చారణ భేదముచే ననేకార్థములిచ్చుచు ననేకశాఖలై పరఁగుచున్నది. “ఏవంప్రవచన భేదాత్ప్రతివేదం భిన్నాభూయస్యః శాఖాః” అనుటచే నేశబ్దమునకై న నుచ్చారణ నియమముగాని యరనియమము

గాని చెప్పరాదు ఏకబిందునకైన యధేష్టార్థము చెప్పుకొనవచ్చును. మఱి యధేష్టస్వరమున నుచ్చరింపవచ్చును. కనుక నీ యిష్టానుసారముగా “పశుమాలభేద” అను వాక్యము నుచ్చరించి క్రతువునఁ బశుపుంజంపుట విధియనుటకు నీకేంతప్రమాణమో యోశోత్రియుఁడా నీవు తెలిసి తెలియనిధిహస్తుడవు, క్రూరకర్ముడవు, నీయచ్చారణము తప్పు. నీవు చెప్పెడియర్థమపార్థము. నీపశుమారణకర్మ క్రూరకర్మము. నీవు మనుష్యపశువనుటకు నామాటమాత్రము సప్రమాణముకాదా? వేదమును జదువునిధిని శిక్షాఛందములును వ్యాకరణ నిరుక్తములర్థము తెలిసికొనుటకును జ్యోతిషకల్పములు యజ్ఞక్రియ లాచరించుటకును పయోగించుచున్నవి. “యత్రగాయత్యోహిచ్ఛందసిపాదన్యాక్షరసంఖ్యానఘ్ర్యతే తత్రేమాదిభిఃపూరయితవ్యా-యధాతత్స వితుర్వరేణీయమితి-దివ్యగచ్ఛసువః పతతి త్యేవమాదయః” అను పింగోళోక్తి ప్రకారము ఛందోనియమము వేదమునకుమాత్రమేగాని వ్యవహారిక దేశభాషలు యధేష్టనియమములతోఁ గావ్యములొనర్చుకొనవచ్చును. కాఁబట్టి లోకోపకారమును లోకరంజకమునగు రీతిగా శిక్షావ్యాకరణ నిరుక్తజ్యోతిషచ్ఛందః కల్పములను వేదాంగషట్కపద్ధతుల యధేష్టముగా దేశకాల పాత్రానుసారముగా మార్చుకొనవచ్చును. ఓఛాందసుఁడా! నీ వేదాంగనియమములు చెప్పి మూఘులంబెదిరింప కవలికిఁ బొమ్ము. అహంకార మమకారాత్మకమగు శరీరస్మృతిచేఁ జేయఁబడు మనోవాక్కాయకర్మములన్నియును పాదుషకార్యములు. మఱియట్టి పాదుషకార్యములన్నింటికిని దైవమేకారణము. దైవమనఁగా నహంకార మమకారాత్మకమగు శరీరస్మృతిరూపకమగు తెలివితే దృష్టాంతము జగత్కార్యమంతయు నహంకార నాకాశవాయుగ్ని ఒండ్రునివ్యాత్మకమగు సాంచభౌతికప్రకృతి ప్రవృత్తిహేతునగు నవాఙ్మనగోచరమగు నశీగ్మదియసగుణబ్రహ్మము. వేయేల సర్వజగత్సృష్టినైవవశకే, గూ

దైవముయొక్క యధార్థతత్వ మతీంద్రియ విషయమని మాత్రము మనుష్యునిచేఁ దెలియబడును. మండలగ్రహములగు సూర్యచంద్రులు తారాగ్రహములగు కుజబుధగురుశుక్రశనియు ఛామాగ్రహములగు రాహుకేతువులు మఱియు సుప్రగ్రహములు సప్తచింతితృప్తిశ్చిన్మాది నక్షత్రములు మేషాది ద్వాదశరాసులు ముగ్ధుల ముగూర్తములు క్రూరసామ్యగుణవిభాగములు కాలకృత్తవిషేషాదికాల విశేషములు శింశుమార చక్రస్వరూపము బ్రహ్మాండస్వరూపము చతుర్దశభుజన విశేషములు వేయేల స్మృతిగోచరప్రత్యక్షాదిప్రమాణ సిద్ధపదార్థజాల మంతయును స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తి కారణాతీంద్రియాత్మపదార్థము మొదలగు సహజసిద్ధ సమస్తప్రపంచమంతయు గారణము దైవమునాఁ బరఁగు. మెఱపులుఱుము లశనిపాతములు గాలివాసలు చీకటి మబ్బులు సకలేతి బాధలు సమస్తపాంచభౌతిక ప్రకోపోపద్రవ ములు కాలకృతరుజాజరా మరణాద్య నిష్టకార్యములు ఋతువైప రీత్యములు శీతోష్ణస్థితి విశేషములు నానాదేశ సస్వభావజ న్యాన్యోన్యప్రతికూలకార్యవిశేషము లంతర్బాహ్య శత్రుకృతప్రణీ కారములధ్యాత్మాధి భౌతికాధిదైవిక తాపత్రయము మఱియును సకల ప్రాణి సుఖదుఃఖ హేతువులన్నియు సహంకార మమకారణమంతయును దైవమే. ఘటకపాలాత్మక మృద్వికార మంతయును మృత్స్వరూపమే యైనట్లు నానావిధపురుషకారమంతయును దైవస్వరూపమే.

“దైవాధీనం జగత్సర్వం మంత్రాధీనంతు దైవతమ్, తస్మంత్రం బ్రాహ్మణాధీనం బ్రాహ్మణోమమదేవతా” దైవమనఁగా సమస్తజగ త్కార్యములకుం బ్రేరేపక కారణమగు నెద్దియోయొక యవాజ్ఞనన గోచరసదార్థమట్టి దైవవశమున సకలజగదుద్భవస్థితి గాశకార్యవిశే షములన్నియునుఁగఁగుచున్నవి. మఱియూ దైవము ధ్యానాత్మక సమాధి యోగమున పఠీన మాధ్యాన సమాధి బ్రాహ్మణునివశమ, కాఁబట్టి

బ్రాహ్మణుడే ప్రత్యక్ష దైవమనకతీతము. కావుననే భూదేవతయని
 బ్రాహ్మణుడు వ్యవహరింపఁ బడుచున్నాఁడు. దైవమువలె దైవజ్ఞుఁ
 డగు బ్రాహ్మణుడుగూడ సతీంద్రియ మహిమాతిశయఁ డగుటచేత
 లోకములో బ్రాహ్మణుడైనఁడో ప్రకృతిబద్ధులగు మర్త్యులు కనిపెట్ట
 లేకుగాని యాకాశము పంచేంద్రియ దృష్టము కాకపోయినను పృథి
 వ్యప్రేక్షో వాయువుల కాధారమగు నాకాశమున్నట్టుల ననుమానప్రమా
 ణముచేత నిర్దేశింపఁబడు తీరున దైవమును దన యధీనము చేసికొని
 తన్నుం బ్రార్థించెడి భక్తుల కష్టములఁబాపి శుభములు సమకూర్చుచు
 సర్వగుణమయుండై స్వార్థపరతమాని సర్వభూత దయాపరుడై
 సర్వజనసముండై సర్వలోకోపకారపరాయణుడై స్వాధీన సకలేంద్రి
 యుండై యధేష్టనియమిత సకలజగత్కార్యుడై సర్వభూతమయుండై
 సకలకర్మ సాక్షియై సకలలోక బాంధవుడై సకల భువనచక్షువై
 సకల జగదుద్భవస్థితి నాశనకారణమై వందారుజనమందారుడై
 సర్వలోక వ్యవహారమూలమై త్రిగుణాతీతుడయ్యును ద్రిగుణమయని
 వలెఁ గేవల సచ్చిదానందలక్షణ నిత్య సత్య నిర్వికార పరమాత్ముఁ
 డయ్యు నింద్రియగోచరునివలె నుదయాస్తమయ వికారశూన్యుఁ
 డయ్యును పచయా పచయ ప్రకృతి బద్ధునివలె సమస్త ప్రాణి ప్రత్య
 క్షముగ నహరహమున్దోచు సూర్యునికన్న భగవంతుఁడును “ధ్యేయ
 స్సదాసవితృమండల మధ్యవర్తీ నారాయణః సరసిజాసన సన్నివిష్టః,
 కేయూర వాన్మకరకుండలవాన్కిరీటీ, హరీ హిరణ్మయవపుర్ధృతశంఖ
 చక్రః” అని ధృఢముగా విశ్వసించి భాస్కరుడే ప్రత్యక్ష దేవుడని
 నిరంతర ధ్యానసమాధియోగమున మున్దియుండియును గేవల పరోప
 కారమునకు మాత్రమే యావజ్జీవమును వ్యవహరించు మానవుడై
 బ్రాహ్మణుడన మఱియును భూదేవతయనఁ బరఁగును. ఋరా
 ణములం బేర్కొనఁబడిన పరమభాగవతులందఱును బ్రాహ్మణులే

బ్రాహ్మణులు లేనిచో సెక్కాలమందైన జంగమస్థావరాత్మకమగు ప్రపంచప్రవృత్తియే కలుగదు. వేదశాస్త్ర ప్రవక్తలై సకలభూత సములై కేవల లోకోపకారముగా బ్రతుకుచున్న మహాత్ములగు మను ష్యులెల్ల బ్రాహ్మణులే. ఆత్మతత్వ మెఱుంగుటకు త్వగ్విహ్వనాసా చక్షుః శ్రోత్రమనోరూపకేంద్రియ షట్కమువలె ఋగ్యజుస్సామా ధగ్వవేద చతుష్టయతత్వము వేదాంగషట్కముచే నెఱుంగఁబడును. అహంకారమమకారములు తగ్గించుకొని స్వార్థపరతమాని కేవల లోకోపకారమునకై మాత్రమే పాటుపడు మనుష్యుడు బ్రాహ్మణుఁ డనఁదగునుగదా మఱి యట్టి బ్రాహ్మణునకుఁ దప్ప నితరునకెంతమా త్రమును వేదశాస్త్రజ్ఞానము లభింపనేరదు. వేదశాస్త్రములు జీవనో పాయముగా నభ్యసించువారెల్ల జ్ఞాన లవదుర్విదగ్ధులై విభ్రాంతులై విపరీత దృష్టలై యహంకార మమకారబద్ధులై కేవలస్వార్థపరులై మనుష్యుల నధమాధములై జగన్ద్రోహులని గర్హింపఁనగిన నామబ్రా హ్మణులుగాని బ్రాహ్మణులైతమాత్రమున్నారు. “గుణాఃపూజాస్థా నంగుణిషు నచలింగంనచవయః” లోకులకష్టేష్టములుకనిపెట్టక కేవల స్వార్థపరుడైనవాఁడు చదివిన వేదశాస్త్రములన్నియుం బూడిదినోబ్బి సిన పన్నీరువలె వ్యర్థమగుటయేగాక క్రూరజతువునకున్న వాఁడి కోరలు కొమ్ములు గోల్లువలె సకలప్రాణుల కుపద్రవకారణములుగూడ నగును.

హింసాదూషణము

ఓ పశుమారణకర్మదారుణ శ్రోత్రియుడా! చాలుచాలు నీ క్రూరశౌతవిధి. “వాయుఃగుశ్వేతమాలభేత్” అను శ్రుతికి వాయు దేవతకొఱకు తెల్ల మేకనుచుపి బలియిమ్మని యర్థము చెప్పుచు న్నావా? యోమేకసంజుడు చవిమరిగినశూలా! నీ! శౌశూన్యము ౨

మొగమువలె దారుణము చాలుచాలునోదుర్మతి! యాశ్రుతికి శీతగాలి
 వీచునప్పుడు నిర్మలమగు ముతకదుస్తుదాల్చుకొమ్మను శ్రుతియొక్క
 ముఖ్యాభిప్రాయమని తెలిసికొనుము. శిష్టసాంప్రదాయానుసారముగా
 శ్రౌతకర్మములు జరుపుచుంటిననెదవా? నీవలె గూరమాంసాశన
 వ్యసనపదులు కూశలు పండితమ్మన్యులు నహంకారమమకార విమూ
 ఢాత్ములు దురిభిమానగ్రస్తులు ప్రాకృతపామరులగు నీపూర్వుల
 దురాచారమునునమ్మి “అంధేననీయమానాయధాంధాః” గ్రుడ్డి
 వాని నూతగొన్న గ్రుడ్డివగుచున్నావా? ప్రాచీనులయినను నవీనులయి
 నను సకలభూతదయాపరులై సకల లోకోపకారముగ వ్యవహరించిన
 వారి యాచారము ననుసరించుము. పో పో మఱికొంతసేపు నిన్నుఁ
 జూచిన సీక్తైశ్వర్య మంటుతెవులటు బాధించునేమో? శ్రౌతముకల్పము
 వేదాంగము నీవు తెలిసికొన్నట్టు ప్రాణిహింసకావించుమనియును వ్యర్థ
 ముగా వ్రవ్యము నద్భిబుద్ధిపాల్చేయుమనియును రసంతయునోభిషదు,
 శబ్దతత్త్వమెఱుంగ నపస్వరముగా నటచుగ్రుడ్లగూబవు నీకింకరజంతువుల
 నొప్పితెలియ వెద్దు పుండు కాకికి నొగులా? “స్వరజ్ఞానాత్పరంనాస్తి”
 అను మునివచనతత్త్వమెఱుంగని దుర్జనుడా! సుస్వరజ్ఞానములేనందున
 నీహృదయము దయార్ద్రముకాకున్నది. మాంసాహారమును శాకా
 హారమును నీవు కాకివలె హేయదేయములనక తిని క్రొవ్వి నీయప
 స్వర వేదోచ్ఛారణముచే లోకుల నన్యాయముఁగ జంపుచున్నవో
 శ్రోత్రియమ్మానీ-ప్రవచన భేదమున వేదమనంత శాఖలుగానున్నది.
 నీయపస్వరోచ్ఛారణచే నీవుచ్చరించెడు శబ్దమే వేదశాఖనై ననుజేరకో
 స్వార్థపరుడా గ్రుడ్లగూబయూర్పు లోకులను భయపెట్టుచున్నది.
 నీవుదాత్తాది స్వరములనెలుపు షడ్జాదిసప్తస్వరాత్మక గాంధర్వశేఁ
 మొకింతయు నెఱిగినచో నిట్లు శ్రౌతకర్మము మిషవెట్టి జంతుహింస
 నొనర్చెదవా? “సంగీత సాహిత్యరసానభిజ్ఞః సాక్షాత్పశుః పుచ్చ

విషాణశూన్యః” తౌర్యత్రిక ప్రయోగజ్ఞానము లేనివాఁడు తత్తత్తువ్వ కాఁడె? “శ్రుతిర్మాతాలయఃపితా” అనునట్లు నీకు నీ తల్లిదండ్రుల సంగతియే తెలియదో సంకడుఁడా? “సప్తస్వరాన్ ప్రయుంజీత దక్షిణం శ్రవణంప్రతి, ఆచార్యైర్విహితంశాస్త్రం శిష్యపుత్రహితైషిభిః” అను ప్రకారముగా గాంధర్వ వేదాత్మకమైనఁగక గార్దభస్వరమునఁ లోకులచేవులు చిల్లులువొడుచుచు సకలజనరంజనముగాఁ బలుక నేరక- నీపిలుక నీబూడిదె-నీయసస్వకోచ్ఛారణము నీయెత్తెత్తి యెంగిలాకున నడుగిడు నాచారము- నీపిశాచవేషము బ్రాహ్మణుఁడవా? శ్రోత్రియుం డవా? యనూచానుఁడవా? యోకుక్షింభుఁడా! సుస్వరజ్ఞానము లయ సామర్థ్యము నొకింతయు లేని నీనోటివేదము కుక్కనోటి పురోడాశము కన్న హేయము. సర్వభూతదయాపరుఁడు స్వార్థత్యాగి సకలలోకోప కారవ్రతపరాయణుఁడు సర్వజన రంజకుఁడుకాని నీబోటిదంభుఁడు నామబ్రాహ్మణుఁడు బ్రహ్మబ ధుడు బ్రాహ్మణబ్రువుఁడుకాని యధా ర్థముగా బ్రాహ్మణుడెంతమాత్రమున్దామకాఁడు. “ఋగ్లమంగేసుభా పితమ్” నిజమయిన వేదమతీంద్రియముగాని నిక్కముగా నింద్రియము లచే నెంతమాత్రము న్దెలియఁబడదు మఱియు దెలుపఁబడదు. తెలిసి నట్లుగాని బోధించునట్లుగాని యింద్రియప్రవృత్తి నొకింతయు ననపర్చని మానవంతులగుమునులకుమాత్రమే గమ్యమగు నతీంద్రియనాదబ్రహ్మ త్మక వేదము నీయధీనమైనట్లు కనులు మిటకరించుచు యజనయాజ నాధికారమునఁ బేదమేకలం జంపించుచుఁ బొట్టపోషించుకొనుచు న్నావా? దూర్తచాందసుఁడా! మొట్టమొదట శ్రుతిలయజ్ఞానముందెల్పు శిక్షనభ్యసించి పిదపనర్ణాత్మక శబ్దానుశాసకవ్యాకరణ మెఱిగి యనంతరము సందర్భానుసారముగాఁ బదరచనా విన్యాసవిశేషములం దెలుపు ఛందోజ్ఞానమనుసరించి యపల దేశకాలపాత్రానుసారముగా బ్రయోగముకావించు జ్యోతిషతత్వమరసి-పిదప స్వరవ్యంజ నాత్మక

సదములకర్థము నిరూపించు నిదుక్తమునైలిసి యవ్వల శబ్దభావాను సారముగా నిహపర సాధక కర్మముల వెల్లడించు కల్పవిధానమాచరించి యుభయచోకములఁ దరింపజేయు ననాది నాదబ్రహ్మశ్మకమగు వేదములంబ్రచురించు సర్వభూత దయాపరులు సకలలోక రంజకులు సర్వపదార్థతత్వకోవిదులగు మాపులుమాత్రమే బ్రాహ్మణులు మఱియును భూదేవతలనందగుదురు.

“హరిణాపిహరేణాపి బ్రహ్మణాపి సురైరపి లలాట లిఖితా లేఖాపరిమార్చితైః సశక్యతే” అనునట్లనాదికర్మఫలానుసారముగాఁ గార్యములఁజేయుచు, కాలపురుషవశులై జీవులు మొదలు తుద లేని జననమరణప్రవాహరూప సంసారమునఁజిక్కియవశులై సుఖదుఃఖములనుభవించుచున్నారు. ప్రాణులకెల్ల సుఖించుకోరిక స్వభావము. దుఃఖము నెవ్వరున్గోరుకదా? సుఖము లభించినయెడల యెల్లజీవులకున్గోరని కోర్కెగదా? సుఖమునకుబహులుగాఁ గష్టము తెచ్చుటకై యెవ్వరును గోరకుంటగూడఁ బ్రాణులస్వభావమేగా? సుఖాభిలాషతోనే యింద్రియవృత్తి కలుగునుగాని యట్టి పంచేంద్రియ ప్రవృత్తి జన్యమగు కర్మయొకపుడు బాధాజన మైనప్పటికి స్వాభిలషితసుఖ మెన్నటికైనఁ గలిగించునను నాశచేత దమపురుషప్రయత్నమందు నడునడుమఁ గష్టములనుభవించుచుండియును శాశ్వతులగు జీవాత్ములు దిగంతరేఖవలె మఱియు నెండమావుల మాడ్కి యవార్థముగాఁ దోచు నభీష్టసౌఖ్యసంపూర్ణ పదవికై సంతతము దేవులాడుట సహజము. అట్టి సహజగుణప్రవృత్తికి హేతువై యతీంద్రియమై యవాజ్ఞానసగోచరమై యాకస్మికమై యవశమై దృశ్యాదృశ్యమై “ఇదమిద్ధమ్” అని నిరూపించుట కశక్యమై సర్వజగత్స్వరూపమై మఱియును సకల లోకాతీతమై తోచియుం దోచకగపడీ యగపడకందీయందకయుండి లేకన్నియుందానై యెద్దియన్నాక జీవుల పౌరుషమున కొకపుడను

కూలించుచు నింకొకపుడు ప్రతికూలించుచు సర్వజగత్సృష్టిస్థితిహేతు
భూతమైతిగుణమయమయ్యును త్రిగుణాతీతమై సకలజంతు సుఖదుఃఖ
మూలమై సర్వజంగమస్థావరప్రవృత్తినివృత్తిజనకమై సకలప్రాణిబంధ
మోక్షకారణమై యాకాశమువలె పృథివ్యపైజోవాయుప్రవృత్తి నివృ
త్తుల కాధారమయి సర్వజగదంతర్బహిఃపూర్ణమై జాగ్రత్స్వప్నాది
విజ్ఞానదశలందు జీవులకు సకల జగద్రూపముగాఁ బ్రత్యక్షమగుచు
విస్మృతిరూపక సుషుప్తిమూర్ఛాద్యజ్ఞానదశలందుఁ దిరోహితమై సకల
జగత్కర్మసాక్షియై సకలప్రాణి కర్మప్రవృత్తినివృత్తి హేతుమర్హ
బుద్ధి కగోచరమై సర్వమన్దానయ్య నెద్దియు న్నానిపదార్థమే దైవము
నాఁబరగి జీవులకు జగద్రూపమున భేదమోదములు బుట్టించుచు
విస్మృతిదశయందేపదార్థజప్తినై సఁ గలిగింపకుంట సర్వజనానుభవమే
కదా ?

వై ది కో క్తి

కొందఱుమునులు బ్రతుకను బండికి దైవపౌరుషములు రెండు
చక్రములవంటివనియును మఱికొందఱింద్రియ గోచరమగు సమస్త
జగము పౌరుషకృత్యమేయనియును మఱికొందఱు సకల పురుష
ప్రయత్నమూలమే దైవమనియును మఱికొందఱు దైవపౌరుషములకు
మృద్ధుటములవలె వస్తుభేదమేలేదనియును సిద్ధాంతీకరించినారు గాని
పరులసిద్ధాంతములు నాకేల? నేను జీవించియున్నట్లు నాకు నేనే
ప్రత్యక్షప్రమాణమైనట్లు నాస్మృతికి మఱియు నావిస్మృతికిని నాయ
హంకారమమకార ప్రవృత్తినివృత్తులకును నాజాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తి
దశలకును మఱియు నాయభీష్టప్రతికూలములగు భయశోక మూల
మంతయును నా యింద్రియ వ్యాపారాత్మకమగు పురుషకారమునకుఁ
జేవలము భిన్నమగు దైవమే నాశరీరము నామనస్సు నా కోరిక నా

సుఖమునకు బ్రతికూలమయి నాకు వేఱుగాఁదోచు జగమంతయును దైవమే. నాకు మూఁడేడ్లవయసున నాకుఁ గల్గిన కష్టసుఖములఁ గూర్చిన జ్ఞప్తి యెందయునులేదు. మూఁడేడ్ల మొదలై దేండ్లవర కను భవించిన సుఖముఃఖానుభవము పరాశుపడ్డ స్వప్నము మాడ్కి లీలగా జ్ఞప్తిలో నున్నది. రెండేడ్లన్నరమొదలు క్రమక్రమముగా నహంకార మమకారప్రవృత్తియు నాకు వేఱుగఁ గన్పట్టి వివిధలోకవస్తు జ్ఞానమభివృద్ధికాఁ జొచ్చెను ఆలోపుగా గర్భస్థుఁడనై యూపిరి తీసికొనుట కేవల దైవవశమేగాని నాపురుషకారముకాదుగా? మూఁడేడ్లు మొదలు నాయాఁకలివప్పికలు వెల్లడించుకొను విధము నా కష్టేష్టములు సూచించు విధము నాయహంకార మమకార ప్రవృత్తియు నా యింద్రియగోచరముగు స్వల్పపరిణతి వివిధలోకవస్తువులందు నాయల్పానుభవముబట్టి నాకుఁ దోచిన హేయాదేయపదార్థములం బట్టి కలుగు నామనః ప్రవృత్తి నివృత్తులు మొదలుగా నాయందలి పురుషకారము తలచూపికొనసాగఁ జొచ్చెను. మూఁడేడ్లలోపు నాకుఁ గోర్కెలున్నట్లుగాని యా గోర్కెలు తీర్చుకొనుటకు నే నొనర్చిన పురుషప్రయత్నముగాని నాకు హేయాదేయ వస్తుజ్ఞానముగాని నాకంటె నితరవస్తుజ్ఞానముగాని నా జ్ఞప్తిలోలేదు. కాబట్టి నామూఁడేడ్లలోపుగా గలిగిన నా చూపు నా వినికి మొదలగు నా సకలేంద్రియ ప్రవృత్తులు నాకవశములయి నాకెఱుక లేకయే స్వభావమో దైవమోగాని యెద్దియోమొకటి నేను వివరించి చెప్ప శక్యముకాని యొకవస్తువువశమునఁ బొడచూపెనని యిప్పుడూహించుచున్నాను ఇప్పటి నాసుషుప్తి మూర్ఛాస్థలయందు నేనేమిచేసితినో యేష్ట సుఖములనుభవించితినో నాపురుషకారమట్టి విస్మృతిదశలో నెట్లుండెనో నేఁజెప్పఁజాలను. మిక్కిలి మంచుగాలివీచుచు నొడలు వణికించుచు దొడలుదగ్గర కావించుచు దంతివీణను మొరయించుచు నుహుహూ

యని పలికించుచు కాల్సేతులు మణిగించుచు వెచ్చదనమునకై
 యువ్వెళులూరించుచు శీత బాధనీర్చుకొనుటకై ప్రయత్నింపఁజేయు
 చుంటు సహజకృత్యముగాని నావలన గాని యితరప్రాణులవలనఁగలి
 గిన పురుషకృత్యమొక మాత్రముగ్నానంట యెల్ల కనుభవ సిద్ధమే
 కదా? సహజములయిన పంచభూతముల యొకవిధముయిన కూడిక
 వలనఁగలిగిన యీశరీరవృక్షముపంచభూతముమమగు నెఱుఁపునఁబెఱుగు
 చున్నది. ఈ దేహమునకు బావగు స్త్రీకర్భాశయము పంచభూత
 మయము. మఱి యీశరీరవృక్షమునకు పంచభూతసమ్మేళనవిశేషమే
 బీజము. పంచేంద్రియములను మనోబుద్ధికి తాహుకారములును బంచ
 భూతసమ్మేళనవిశేషముచేతనే ప్రవర్తిల్లును మఱి యాపంచభూతా
 న్యోన్య విశ్లేషవిశేషముచేతనే నివర్తిల్లును సర్వకలస్తమోగుణత్రిత
 యాత్మక జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తుల జీవాత్మున కనుభవింపఁ జేయుచు
 న్నవి. స్వప్న జాగ్రత్సుషుప్త్యనస్థోనాథి విశేషాశయముచేత నింధన
 ముబంబట్టి యగ్నియొక్క కార్యవిశేషము లగపడునట్లుజీవాత్ముఁడు
 తనయనుభవమును జతుర్విధాభిప్రాయముల న్నెల్లడించుచున్నా డిదంత
 యును గేవల దైవమేగాని పురుషకార మొకమాత్రముగ్నాదు.
 “వాచారంభణం వికారోనామధేయమ్” అను శ్రుత్యనుసారముగా
 మిథ్యాభూతములగు నామరూపావినాశతయందు ఘటకపాలాది పౌరుష
 కృత కృత్రిమనామరూపములు తొలఁగింప మిగిలినవాస్తవము మృత్యే
 యైవవిధమున మిథ్యాభూతపురుషకారిము కుందేక కొమ్మునలె నను
 భవము నొకమాత్రమవలె భౌతికల్పితముగాని నిక్కముగాదైవమే
 వాస్తవమని యాదైవమే చూత్మయనియును నాసిద్ధాంతము.

ఓశ్రోత్రిముఁడా! నీసిద్ధాంతమనాకు సరిపడనట్లు నామాట
 నీకుగిట్టక పోవచ్చును ప్రాణుల యిష్టానుసారముగాఁ బాంచభౌతిక
 ప్రవృత్తినివృత్తులు కలుగలేను. మర్త్యులు తమపురుషప్రయత్నముచే

దమయిష్టానుసారముగాఁ దమశరీరోచ్ఛసస్థితీ వినాశములు కలుగఁ జేసికోననేరదు. ననగ్రహచారములు కాలగతివిశేషములు ఋతువుల మాపులు మొదలుగుదైవికకృత్యములకుఁ బొరుషమధీనమని యందఱు నంగీకరింపక తీరదుగదా? కాఁబట్టి సర్వము దైవవశమే దైవవశము గాని లోకకృత్యమొక్కటియును లేదు. ఇట్లు దైవముకన్న సర్వ కార్యహేతువు వేటెద్దియున్నదని ఘంటాపథముగాఁ జాటుచున్న నేను నిన్నో ఛాందసుఁడా! పశుమారణ దారుణ కర్మమును మానుకొమ్మని గర్హించుటకుఁ గారణమోకూళమూర్ఖా! బుద్ధిజాడ్యజనితో న్నాదుఁడా! యోశ్రోత్రియస్మయ్యఁడా! యిపుడు కొంచెము తెల్వి తెచ్చుకొని సర్వమును దైవవశమేయని యుపదేశవశమున నొప్పు కొనుచున్నావు కనుక నాదైవప్రోత్సాహమేయని సర్వభూతదయా పరుడవుకమ్ము పరోపకారక కర్మముతప్పఁ ద్రికరణశుద్ధిగా మరే కర్మమైన నహంకార మమకార విమూఢాత్ముఁడవై చేయఁబోకుము. జగత్కార్యములన్నియును దైవాధీనములే యనుచున్నావుకదా? నాపశుమారణదారుణ శ్రౌతకర్మముకూడ దైవవిధిప్రేరితమే యని శాంతిగొనకేలనన్నట్లు తూలనాడెదవేమో యీకర్మభ్రష్టుఁడవగు భాగవతమ్మయ్యఁడా యనెదవేని యో కూళవైదికుఁడా! వినుము. నీకహంకారమమకారములున్నంతవఱకును మఱియును నీవు స్వార్థైక పరుడవై యరిషడ్వర్గములకు లోబడి నిన్నువలె లోకులను ప్రేమించు నున్నంతవఱకును నీకుఁ భ్రాంతి స్వరూపమైన పౌరుషముగా వాస్తవ మగు దైవమే జలచంద్రునివలె నీమనస్సునందు ప్రతిబింబించుటచేత నీకుఁ పౌరుషముతప్ప దైవమన్నమాటయేలేదు. సర్వమును దైవ కృతమే యను దృఢజ్ఞానముగల భాగవతుఁడు నీవలెఁబశు విశసన కర్మ మాచరించఁడు. మఱియును సర్వభూతదయాపరతన్మానఁడు.

స్వార్థపరత లేని భాగవతునకు దైవముతప్ప వేరేదగమలేదు. కుక్షిం
భరుడవై కామ్యకర్మమొనరించు కూశఛాందసుడా! నీకుఁ బాదు
షముతప్ప దైవమేలేకు. కేవలమును దైవముమీద భారమువేసి
సమస్త కర్మములును దైవమునకే సమర్పించి సర్వజనసముడవై సర్వ
భూత దయాపరుడవై పశుహింసక కామ్యకర్మము మానుకొనెద
వేని నీకు శాశ్వత కైవల్యానందము కలుగును. ఆహితాగ్ని యజ్ఞా
హితుఁ డను పర్యాయపదముల కగ్నిని సమకూర్చుకొన్నవాఁడు”
“అగ్నిముఖా వై దేవాః” అను శ్రుతికి జాతరాగ్ని సరిగా నున్నపుడే
దైవస్వరూప మగు సమస్త జగమును దేహధారికి నిరూపించునని
భావము. జాతరాగ్ని సరిగాలేనపుడు దేహి విపరీతదృష్టితో భ్రాంతుడై
స్వార్థపరుడై సంసారాంధకారమునముగ్ని యరిషడ్వర్గమునకు లోనై
యోశ్రోత్రియమ్మన్యుడా నీవలెఁ గామ్య కర్మములుసల్పుచు స్వపర
భేదకారణాత్మకమగు వృథా పురుషకారమున వ్యవహరించుచుఁ బశు
మారణాది దారుణకృత్యము లొనర్చును. “అగ్నిమీశే పురో
హితమ్” అను ముఖ్యవేద ఋగ్గూత్రమునకుఁ బురమనెడు సంజ్ఞను
బరుగునా హృదయమున కెద్దిమేలో యట్టి “వాసుదేవః సర్వమితి”
యను సద్భావనను గలిగించి నన్దరింపఁజేసెడు నా జాతరాగ్ని స్వరూపుఁ
డగు పరమాత్మనే నేను సంతతమును భజించెదనని తాత్పర్యము
కాఁదా? సకలభూత సముడవై సకల లోకోపకారపరుడవై స్వార్థ
పరత మానుకొని నీవు దేహయాత్ర నడుపుకొంటయే నీకు దేహ
స్మృతి యున్నదనుక దైవధ్యానము చేసినవాఁడ వగుదువు. “జ్యోతి
ష్టోమేన స్వర్గకా మోయజేత” స్వర్గరూపమగు శాశ్వత కైవల్యా
నంద మందనాసించిన జీవాత్ముడు సకల భూతదయా స్వరూపమును
సకల లోకోపకార పరాయణాత్మకమును స్వార్థ త్యాగస్వరూ
పము నగు జ్యోతి స్వరూప మగు నిత్యానిత్య వసువివేకమును

సంపూర్ణముగా దేహస్మృతి యున్నవఱకును బురుషకారమున సంపాదించుకొనవలసినది. పరమార్థమును సంపాదించుకొనుట కొఱకు ముఖ్యసాధనము శరీరముకన్న నితరమెద్దియును గాదుకనుక ఈ దేహముకన్న యజ్ఞ నేది నేతేతేను. తేతాన్ని లీదేహమునందే యున్నది. దేహస్మృతి యే యజ్ఞ యాస్మృతికి నాక్షియగు జీవాత్మకదేయజమానుడు. నాభి హృదయ ముఖ్యములందు గ్హారసత్వాది తేతాన్నిలు వెలుగుచున్నవి. ఆ యిన్నిప్రతయమును నియత నిద్రాహార విహారములచే నన్యగ్రీవములు కావించుటయే జ్యోతిష్టోమ మొనర్చుట.

ప్ర త్య తి ధ ర్మ వి చా ర ము

దేహ యత్రాత్మక నిత్యాగ్నిష్టోమ కర్మమును జీవాత్మకద్రవ్యక్తముగా నొనర్చుటనే వ్యక్తముగా భగవంతునకు శిలామయాది విగ్రహము లేర్పర్చి యర్పించునట్లు వాసురబోధకై స్థూలరూపములగు యజ్ఞశాలలు క్రతువిధానుక శౌత కర్మక్రియాకలాప మంతయును మునులు పౌరుషమునఁ గల్పించిరి. దైవకల్పిత యజ్ఞ స్వరూపము లీ మనుష్యాది ప్రాణి దేహములు. యధార్థముగా నజీవములై సంచరించు జంతువుల సృజించిన భగవంతుని మహిమ నరయక కృత్రిమములు నిర్జీవములు నగు బొమ్మల సొగసు మెచ్చుకొను పామరుల వలె నోశ్రోత్రియమృన్మూలారా! కల్పితములు కృత్రితములు నిర్జీవములగు దాదమృణ్మయ యజ్ఞశాలలను బన్నుకొని వ్యర్థముగా నేయిపాలు మొదలగు నాహార ద్రవ్యముల నెందుకు మంటలోఁ గల్పెదరు. ఆకటవేగు మీ తోడిపాటి జంతువుల నా యాహార ద్రవ్యములతో సంతోష పర్చరక్కటా! యేమీ పాపిష్ఠ మంద గ్రహచారము? మీ తప్పుకాదు, సర్వమును వాసుదేవుడే యని

దృఢనిశ్చయములేని నా తప్పు, నా యెరుటనుండి తొలగిపోయి
కూశసోమాసులారా ! మీ క్రౌర్య మంటుతెవులగునేమో?

రేఫము మూర్ధన్యమని కొందఱు దంతమూలీయమని కొందఱు
శిక్షనైప్పుటచే శిక్షాశాస్త్ర మనేక విధములు. “సర్వపార్షదమిదం
వ్యాకరణమ్” అను భాష్యక్తిచే శబ్దవ్యుత్పత్తియ నియతము నైఘం
టిక నైగమదైవత భేదముల నిరుక్తము త్రివిధమై కేవలచ్చవైదిక
శబ్దారములన నియతముగా వక్కాణించుచున్నది. వర్ణాగమోవర్ణ
విపర్య యశ్చద్వాచాప రావర్ణ వికారనాశౌ, ధాతోస్తదర్థాతి
శయేన యోగ స్తదుచ్యతే పంచవిధం నిరుక్తమ్ - భవేద్వర్ణా గమా
ద్ధంసః, సింహానర్ణ విపర్యయాత్, గూఢోత్మానర్ణ వికృతే వర్ణనా
శాత్పుష్టోదరమ్” అని శబ్ద కల్పద్రుమమను గ్రంథమునఁ బ్రతిపా
దించినట్లు నిరుక్తశాస్త్రము నానావిధము, ప్రవచనాత్మక స్వరవ్యం
జనోచ్ఛారణ భేదము వేద మనంత శాఖికము, మునిమత భేదమున
వ్యాకరణము నవవిధము, ఉదాత్తానుదాత్త స్వరితాత్మక శ్రుతిలయా
నుస్మృత స్వరోచ్ఛారణ సాఠవిశేషమున శిక్షాశాస్త్రము నానావిధము,
మంత్ర బ్రాహ్మణ భేదాది వివక్షా మూలమున వేద మనేకవిధము,
గద్యపద్యాత్మక పదవాక్య సందర్భ రచనా విశేషము ఛందము
బహువిధము, సిద్ధాంత సఙ్ఘితాహారాది భేదమున జ్యోతిష మనంత
విధము, శ్రౌతస్మార్తాత్మక కర్మ విభేదమునఁ గల్ప మనంతప్రకారము,
కాఁబట్టి యనాది గాన పౌబషేయమే శ్రవణేంద్రియ ప్రత్యక్ష మయి
నప్పటి కష్టాదశ విద్యామూలమగు శబ్ద బ్రహ్మాత్మకవేద యాథా
ర్థ్యము చక్షుర్దోచర మయినప్పటికినిఁ గూలకషముగాఁ బ్రాకృత
మానవులచే గ్రహ నక్షత్రాది ఖగోళతత్త్వమువలె “ఇదిమిత్థమ్”
అని నిశ్చయింపఁ దరముకాదు, నామాఖ్యాత - నిపాతో - ఉపసర్గ
విభేదమున నాల్గువిధములు శబ్దములు, ఇరువది యుపసర్గలు, వేద

మందు మఱియెండు పసర్గలుకూడఁ జెప్పఁబడుటచే నిరువదియైదు పసర్గలు నామవాచకములతోఁ గాని క్రియలతోఁ గూడినపుడుగాని యీ యుపసర్గలు నానాార్థకములుగా నానాప్రక్రియలను వెల్లడించును. శక్తి నవి ప్రత్యయములు కొన్ని ప్రత్యయము లర్థవంతములు. మఱి కొన్ని నిరర్థకములు. ఆప్రత్యయమునాళ్లు వివరింపశక్యముకాదు. నామములకు మూఁడులింగములు మూఁడు వచనములు మఱియు నేడు విభక్తులును గలవి. నికరిణి విభేదముచే ధాతువులు-కృత్తద్ధిత ప్రత్యయములచేతను నాల్గువిధముల సమాసములచేతను బ్రకటింపఁబడు నామములు శబ్దమున కైదవ విభేదమును వెల్లడించుచున్నవి. శాకటాయనాదివైరుక్తులు నామవాచకములన్నియును ధాతుజన్యములే యనియును గార్హాదివైయాకరణులు కొన్ని నామవాచకములు ధాతుజన్యములు కావనియును బ్రతిపాదించిరి. శబ్దసృష్టి సహజసిద్ధము కాఁబట్టి యీశబ్ద మిట్లుత్పన్నమయినదని చెప్పట కెవరితరముగును? అనాదిగా సహజముగా మనుష్యులు తమయూహలనోన్మేషము న్వాచి కాంగికాహార్య సాత్వికాభినయాత్మక నాద బహ్మవివృతాత్మక జగద్విధానమున నామరూపాత్మకముగాఁ బ్రాచీంద్రియప్రవృత్తిచేఁదెల్పుకొనుచున్నారు. నామరూపము లనంతవికారములయి యనిత్యములయి ప్రతిక్షణము మాఱుచువచ్చుచుంటచే నిద్రి వేదశబ్దమనియు నిద్రి స స్కృతమనియు నిద్రి ప్రాకృతమనియు నిది వికృతమనియు నిది తత్సమమనియు నిది తద్భవమనియు నిద్రి దేశ్యమనియును మఱి యీ శబ్దము నిత్యమనియు నిది యనిత్యమనియు నిది నైకల్పికమనియును నామరూపముల కొకమేఱగాని యొకకొలతగాని యొక యర్థముగాని యొకపద్ధతిగాని మానవు లేర్పర్చు వీలులేదు. మానవుల చక్షుర్భాభినయాత్మక నామరూపములు పౌరుషేయము లయ్య నామాననవృష్టికి నలయ రేఖితువలె నాదిమధ్యా తములు నిరూపింప నెవరికిష్టరముకాదు

గనుక నీపైఖిర్యాత్మకమగు వైదిక తాకిక శబ్దజాలము భయము
 న్నూడఁ బంచభూతాత్మకమగు నీజగమునలె సహజమున పౌరుషేయ
 దైవికమని చెప్పకతీఱదు. జగముతయను సహజ దైవకల్పితమైన
 ప్పూడు జగములోని దేహులు మఱి వారియింద్రియవృత్తి మూలక
 పౌరుషముగూడ దైవకల్పితము కాకుండునా? కాఁబట్టి సమస్తమును
 దైవమేగాని పౌరుషమన్నమాటయేలేదు. దైవమే సత్యము పౌరు
 షము శశవిషాణమువలె నసంభవము. అనేకవస్తువు లొక్కపేరునఁ
 బిలువఁబడునవి. ఒకపదార్థమునకే యనేకనామము లున్నవి. కాఁబట్టి
 యేభాషకైన నొకవ్యవస్థ లేదుగనుక నేశబ్దమునకైనను వ్యుత్పత్తి
 చెప్పఁదగము కాదుగనుకనే “ఉణాదీవ్యవ్యుత్పన్నాని” అని చెప్పఁ
 బడెను. పృథ్వీశబ్దము ప్రథనయ ధాతువుచుండి పుట్టినట్టయినఁ బ్రథన
 యనుధాతువునకుఁ బర్చఁబడుటయర్థముచెప్పెదవే? యెవ్వడు భూమిని
 జాపచుట్టవిప్పి పఱచినట్లు పఱచినారు? భూమిని జాపచుట్టవలె నంత
 యును విప్పిపఱచిన జనులకు నిలుచుట కాధారమెద్దియో? పర్చఁబ
 డ్డది కనుక పృథ్వియనుచున్నావే? కాఁబట్టి యనాదిగా వైఖరి ప్రతి
 ఊణము నానాదేశకాల పాత్రానుసారముగా మాఱుచున్నదనుటచే
 నేభాషకైన నొక్కపద్ధతి నిరూపింపరానందున వేదములుచు శిక్షాది
 వేదాంగము లనిత్యములు మఱియంగలోచితములుఁ గృత్రిమములు
 మనుష్యకల్పితములు పౌరుషేయములుగాని పంచభూతములవలె సహ
 జములు వాస్తవములు న్నావు. జనులు తమ మూహ నన్యోన్యముదెల్పు
 టలో ననంతవిధముల నామరూపములు తత్తద్దేశకాలపాత్రానుసార
 ముగా నేర్పర్చుకొనుచున్నారుకాఁబట్టి యోశోత్రియుఁడా! నీవాక్కును
 నీకర్మమును మాత్రము సప్రమాణమనియు నితరుల భాషలుగాని
 కర్మములుగాని యప్రమాణములు నాస్తికకల్పితములని వదరకుము
 మఱియును నెనరుమాలి నీవలె భేదమోదము లనుభవించు పశువులం

బట్టి విధ్యుక్తమని భ్రాంతుఁడవై చంపకము సర్వజగత్కార్యములును దైవవశములే పొరుషమన్న పదార్థమే బొత్తుగా నబద్ధము నసంభవము మిథ్య మృష యనుచున్నావుగా? యనాదిగా మునికృతములై సంప్రదాయానుసారముగా వేదచోదితమైన పశుబలి మొదలగు క్షత్రువిధానములను విధ్యుక్తమూ నాచరించు శ్రోత్రియుల నేల నిందించెదవు? శ్రౌతము మఱియు సకలాధ్వర్యకృత్యములు విధిప్రేరితములేకదా? ఆ స్తికులము నైదికులము మఱి యనాదిశిష్టాచరణదీక్షితులగు మమ్మును శాషండుఁడవై నైదికశబ్దములు పొరుషేయములనియును వేదాంగషట్కము పామరరంజకముగా స్వార్థపరులు ధూర్తులు మాఁసాశనపరులు కల్పించిన దుష్టకల్పనములనియును ప్రాచీనమునిమతమును దూషించుట భావ్యమా? వేదశాస్త్రములు మఱి యనాదిశిష్ట సంప్రదాయానుసృత శ్రౌత స్మార్త కర్మములన్నియును దైవప్రేరితములేయనిదృఢవిశ్వాసమునఁ దెలిసికొన్న భాగవతమ్మన్యుఁడా శ్రుతిచోదితమగు పశుహింస నొనర్చు శ్రోత్రియులును గ్రతువులును దైవికములని భావింపవేల? జడమైన శరీరముగాని చైతన్యస్వరూపుఁడగు జీవాత్ముఁడుగాని చంపఁబడునని వగచుభ్రాంతుఁడా “నై నంఛిదఁతి శస్త్రాణి నై నందహతిపావకః” అను భగవద్వాక్యమరయవా? నిర్జీవమగు జడము హింసింపఁబడదు మఱియును “అసంగోహ్యాయం పురుషః” అను శ్రుత్యనుసారముగా నిరుపాధికుఁడగు నాత్మునకుఁ జావుపుట్టువులులేవుగా? నీపెద్దల మతానుసారముగా నడువక నా స్తికమత మవలంబించి పాషండుఁడవై వేదబాహ్యుఁడవై నోటికివచ్చినట్లు ప్రేలుచుఁ జేతికివచ్చినట్లు న్రాముచు నహంకారమమకారబద్ధుఁడవయ్య జీవన్ముక్తునివలె నటించు భాగవతుఁడా! నీ వేసములు నీ టక్కులు నీ యాటపాటలు నో పతితుఁడా! నీదురాచారము నీకులవిరుద్ధవర్తనము నీకు పాండిత్యము పామరులనుమాత్రము

రంజింపఁజేయు నీయభినయము చాలుఁ బట్ట కొంచెము కూఁతఘన
మను సామెత నీతల చూడు వేదవేదాంగములను మునిప్రణీతశాస్త్ర
ములను నైదికాచారములను ప్రాచీన శిష్ట సంప్రదాయముల నోజాతి
భ్రష్టా! నిందించుటచూడు; చాలుచాలు ననెదవా? యోశ్రోత్రియ
మృన్మూడా సావధానము నాల్పించుము, కర్మములు మనోవాక్కాయ
రూపముల మున్విధములు మఱియును నిఖిలజగత్సృష్టిస్థితి సంహార కా
రణమున శరీరుఁడగు సూర్యుఁడు బింబరూపముగాఁ దోచునట్లు నిర్గు
ణుఁడగు నారాయణశబ్దబ్రహ్మముయొక్క వివృత స్వరూప మీ
జగము “సర్వం విష్ణుచయం జగత్” అనునట్లు విశ్వమంతయు
నారాయణుఁడేగాని యింద్రియగ్రాహ్యమయిన యష్టకిరణాలవాల
మయి యంతరిక్షమునఁ గనపట్టు బింబము సూర్యుఁడుకాఁడు, మాయో
పాధ్యాత్మకమగు నయనేంద్రియదోష వికార మాగుండ్రని సూర్య
బింబము, జలచంద్రునివలె బ్రతిఫలము నీడగాని వాస్తవసూర్యుఁడు
కాఁడు. “అశరీరమాత్మా” యస్యభాసావిభాతీదం విశ్వమ్ “సర్వాం
తర్బహిః పూర్ణుఁడు” సాక్షి చేతాః కేవల నిర్గుణశ్చ “సర్వమాత్మైవ
ఖిలు కంకేనపశ్యేత్” మొదలగు శ్రుతులంబట్టి సర్వమును దైవ
మగు నారాయణుఁడే గాని ద్రవ్య-దృక్కు-దృశ్య మీతిపుటయేకదా
జగత్తు-కారణము కార్యాత్మకమగు జగత్తు బీజవృక్షములకు మృద్ధు
టములకును వస్తుభేదములేకున్నను నామరూపములు రెండును
మాయాకృతములు గనుక నారెండింటినిఁ దొలఁగింపఁగా మిగిలిన పర
మార్థ వస్తువు దైవమే, నామరూపములు రెండును పౌరుషకల్పిత
ములుమిథ్యలు, నామరూపసాక్షి పరమార్థవాస్తవ తత్త్వమగు దైవము
వాసుదేవుఁ డింతనఱకు నీతో నోశ్రోత్రియుఁడా! నే నేకీభవించెదను
గాఁ డష్టకిరణ బింబాకారముసూర్యుఁడుకానట్లు శ్రౌతస్మార్తకర్మా
చరణ పౌరుషకృత్యము దైవముకాదు, దైవము వాస్తవము మఱి

పొరుషము మృగతృష్ణికవలె దైవప్రతిబింబమగు భౌతి కల్పిత
 మిథ్యాపూపము. ఈవృథాతత్త్వ కథనమెందుకు? దైవము మాట
 కేమిగాని నీపురుషప్రయత్నమున నీవుగాని నీ ప్రేమించిన జనులుగాని
 హింసింపఁబడుట కొప్పుకొనెదవా? యోగూళిసోమానీ “మహా
 ఋషీశాం మతయశ్చ భిన్నాః” అనుటచేత నీవలె నేఁగూడ ఋషు
 లను విశ్వసించినవాఁడనేగాని ఋషులు కామ్యకర్మలు ప్రతిపాదించ
 లేదు. నీవు వారి తాత్పర్యమును గ్రహించలేదు. కేవల జగదుప
 కారపరాయణులు స్వార్థత్యాగులు సర్వభూతదయాపరులు జీవహిం
 సను విధించిరనుట యసంభావ్యము. పురుషప్రయత్న సాధ్యమగు
 పనియంతయును పొరుషకృత్యమేగాని పురుషప్రయత్నము సాధింప
 నసాధ్యమగు పని దైవకృత్యము. యజ్ఞశాలను గట్టుట, హోమకుండ
 నేర్పర్చుట మేఁక మొదలగు ద్రవ్యములను దెచ్చుటయుం బశుహింస
 కావించి వపాదికమును హోమ మొనర్చుటయుం దమ శక్త్యనుసార
 ముగా నచ్చులు హల్లులుగా దమ కంఠధ్వని నేర్పర్చుకొని యావర్ణ
 ములతోఁ బద వాక్యములం బన్ని యుచ్చరించుటయును దమ శరీరా
 వయవములఁ ద్రిప్పుటయును మొదలగు శారీరక కృత్యములం దను
 శరీర సామర్థ్యమును బుద్ధిబలమును వినియోగించి మనుష్యాది దేహా
 ధాదులు నెఱవేర్చఁగలిగిన పనియంతయును పురుషకారమే. తమ
 పురుషప్రయత్నము విఫలమగుటయు- గ్రహచారము కాలగతి-
 ఋతువుల మార్పు మొదలగు పురుషప్రయత్న సాధ్యములుకాని
 పనులన్నియును గేవల దైవకృత్యములు. దేహాధారుల కనుకూలము
 లుగాఁగాని ప్రతికూలముగాఁగాని హితములై కాని యహితములైకాని
 జరిగెడు దైవకృత్యముల మనుష్యాది దేహాధారులు తమ యిష్టాను
 సారము నడిపింప నేరకుంట జనులందఱి కనుభవసిద్ధమేకదా? కాఱు
 మబ్బొదవి మెఱయుచుఱుముచుండు కారణముచే వర్షము గరియునని

శాలివాహన దెబ్బతగిలి నగుపాయము లేర్పడుకొనుటకై ముందుగా
 బ్రయత్నపడి యి స్తు కట్టుకొని వర్ష కాలమునఁ దమతమ యిగవుల
 నొదిగి సుఖించుట తమ పురుషప్రయత్నము కొనసాగినపు డట్లుసంపా
 దించుకొన్న సౌఖ్యము పొందుకృత్యమే, కాని భూతంపాన్యత్వా
 తములచేతఁ దమ పురుషప్రయత్నమంతమును విఫలము కాఁగా
 సుఖమునకు బగులు మఃఖము తటస్థించుట దైవకృత్యము. సఫల
 మైనను విఫలమైనను జీవులు తమ మనోవాక్కాయములచే జేయు
 పనులన్నియును జౌహషస్వరూపములే. ప్రాణుల యింద్రియములకు
 వెలియై యవశములయిన కార్యములన్నియును దైవకృత్యములే
 “యజ్ఞేన స్వర్గ మకురుత” అనునపు శ్రువార్వసుఖఫల స్వరూప
 మగు స్వర్గమును యజ్ఞమను పురుష ప్రయత్నముచేఁగూర్చుకొన్నాఁ
 డనఁగా స్వార్థత్యాగయై లోకోపకార మను పుణ్యకర్మమును సకల
 భూతదయాపరుడై యపూర్వమగు నిత్య మహిమ్నంబుపైనిఁ గలుగఁ
 జేసికొన్నాఁడని తాత్పర్యముగాని పురుషప్రయత్న సాధ్య మెంత
 నూత్రము న్నాని యపూర్వ సుఖరూపమగు సజ్జీమాద్యైశ్వర్యసిద్ధి
 నొందెనని చెప్పుట పిచ్చికాదా? సంతుష్ట మనఃస్థితియే స్వర్గము
 మతియు నసంతుష్ట మనఃస్థితియే నరకము. జను లేస్వర్గనరకముల
 ద్దమతమ మనోవాక్కాయ సామర్థ్యము ననుసరించి తమ పురుషకార
 మునఁ జేసికొనఁగలరు కాఁబట్టియే బ్రహ్మజ్ఞానవంతులయిన యాజ్ఞ
 వల్క్యాది మహర్షులుపౌరుష దైవములు రె డు నీసంసారి శకటమునకు
 రెండు చక్రములని సిద్ధాంతీకరించిరి. దైవము నిత్యము పౌరుష మని
 త్యము. దైవ మనంతశక్తి- పౌరుష ముల్బుశక్తి- దైవము సహజము-
 పౌరుషము కృత్రిమము- దైవము సత్యము- పౌరుషము మిథ్య-
 దైవము పారమార్థికము- పౌరుషము వ్యావహారికము- దైవపౌరుష
 ముల యధార్థత త్యము సమగ్రముగాఁ దెలియ నశక్యముగాని యహం

కార మమకారములతో సంచరించు నుత్తమ మనుష్యుఁడు “ఆత్మవత్సర్వ భూతానియః పశ్యతి సపండితః” అనునట్లు తన్నువలె నితర జీవులం బ్రేమించువాఁడే నిత్యమనస్సంతృప్తితో హాపరములఁ దరించును.

ప్రత్యర్థ వివరణ

ఓ యీ శ్రోత్రియమ్మన్యుడా! శిక్షావ్యాకరణ చ్ఛందో జ్యోతిష నిరుక్తములను గూర్చి నే నుదాసీనుఁడనై యుండెదన్గాని నీతో మాత్రము కలహించి నీపశుశసనక్రూర శౌతకర్మము న్మాన్పించుటకై దృఢపౌరుషము చ్ఛాపకమానను. ఏపనినైన సాధించుటకుఁ జేయు నుద్యమము పౌరుషవశము కర్మఫలము దైవవశముగదా! దయామయుఁడగు భగవంతుఁడు నాకుఁ దోడ్పడి పశుహింస న్నిచే మాన్పించుఁగాక. మనస్సులోనితలఁపు కేవలక్రూరవాక్కును లోకమునకు హానిచేయనేరవు. కామక్రోధలోభ మోహమదమత్సరములను సంతశ్శత్రుషడ్వర్గముగాని వాక్పాదుష్యముగాని కొట్టుట చెఱునుంచుట యన్న పానములిడక బాధించుట మతేసిధమునైన నొడలి నొప్పించుట చఁపుటవలె లోకమునకు భయంకరములును హానికరములగు నుపద్రవము లెంతమాత్రమున్దావు. చుక్కలలో సంచరించు కోర్కెవలె వాఁడు నీకన్న భాగ్యవంతుఁడేల కావలెనని నీ వసూయ పచుట వ్యర్థమగు పిచ్చితలంపు ఒరుల నెఱ్ఱబాటిచూచుట నిందించుట యిచ్చకమాడుటయెగతాళిచేయుటయును మొదలగువాక్తాయచేష్టలు వెఱ్ఱివికారములు మొదలగు చేష్టలవలన లోకులకు లాభనష్టములు రొడును లేవు. కాని యాహారనిద్రావిహారములమాన్పించుట యొడలి నొప్పించుట చఁపుటయును మొదలగు కర్మములు లోకులకు మిక్కిలి భయంకరములగు నుపద్రవములు. నా బ్రేమించిన జనులయొక్కగాని

నాయొక్కగాని నిద్రాహారవిహారముల కడ్డురాక యొడలులనొప్పింపక
 నీవెఱ్ఱెన సంచరించుము. మరేజాతి నీతులనై నన్వరించుము నీయెడ
 నాకుఁ గసితయును ద్వేషపడుట కవసర మేమీ? యోహాశసోమాసీ!
 నీవు పశుహింసమానుకొని ప్రాణుల యాకలిదప్పికలఁదీర్చుద్రవ్యముల
 వ్యర్థముగా నగ్గిపాలు చేయకుంటివేని నీ వేజాతినీతు లన్వరించినప్పటికి
 నినొక్కింతయున్దూలనాడ నాకవసర మేమీ? పరమకారుణికులై స్వార్థ
 త్యాగులై సర్వలోకోపకారసరాయణులై యతీంద్రియద్రష్టలై న
 మునులు క్రూరకర్మచుగు మాంసాశనమున్నాని పశుహింసక క్రతువిధా
 నమున్నాని ప్రతిపాదించెదరా? పామర దుష్టజనాభిరుచి ననుసరించి
 క్రూరజనరంజనమునకై పశుబలివిధానము నోక్రూరశ్రోత్రియమ్మ
 న్యుఁడా నీవంటి క్రూర పామరజనులు కల్పించిరని స్వార్థపరతమాని
 విభ్రాంతి కల్పితాగ్రజాత్యభిమానము నివ్వడనాడి భూతదయాపరుడవై
 తెలిసికొమ్ము. “లోకవ్యవహార పూర్వకాశ్చ కేచి దృత్విగాదివ్యవహా
 రాః సుఖార్థ హేతు త్వేనాశ్రితాః” అని కుమారిలభట్టు చేసిన వ్యా
 ఖ్యానముం దెలిసికొమ్ము. మఱియును “వేదాదృతేఽపి కుర్వంతి
 కల్పైః కర్మాణి యాజ్ఞికాః, నతుకల్పై ర్వివాకేచిన్మంత్ర బ్రాహ్మణ
 మాత్రకాత్ ॥ అని కుమారిలూఁ డన్నట్లు వ్యావహారిక తాకికదంభ
 కల్పోక్తకర్మాసక్తులు కేవల పరమార్థదాయక మంత్ర బ్రాహ్మణ
 ముల నుపేక్షించుచున్నార కదా? జనులందఱు నాఁడు మగ యనక
 పాటుపడి వండించుకొని గుంపులుకూడి భోజనమునకై కూర్చుండిన
 సమయములను భోజనపదార్థములను మిక్కిలి రుచ్యముగా వండిన
 వాఁ డధ్వర్యుఁడు మఱియెపరి జటరాగ్నిబలమెంతో యందునకుఁ దగి
 నట్లు వారివారికి వంటకములు వడ్డించువాఁడు హోత మఱియును
 భోజనసమయమందు జనులకందఱ కుల్లాసముగా భగవన్నామసంకీర్త
 నమున శ్రవణపర్వము గావించు నాఁ డుద్గాత, ఇద్దియే యనాదిగా

లోకలందఱున్గాంచు సహజాధ్వరము. ఇట్టి సహజాధ్వరమునకులేని
క్రూర కర్మములను వృథారచనా విశేషములం బండితాహంకార
మున శ్రోత్రియమ్మన్యులు గ్రామదేవత జాతరవలె గల్పనములు
పన్నిరి. ననరుమాలి జఁతుహింస కావించుచుంట యెంతఘోరము ?

“ధాతా యథాపూర్వమకల్పచుత్-తస్మిన్ప్రస్థానో దేవాను
ప్రవిశ్య-సోఽకామయత, బహుస్యాం ప్రజాయేతు” అను శ్రుతులం
బట్టి విధి ప్రపంచరచనా విశేషజ్ఞానాత్మమై యశ్చాదుషేయమై నిత్య
మైన వేదస్వరూప శబ్దబ్రహ్మధ్యానాత్మక తపోమహిమచే రేయి
పిదపఁ బగటివలెఁ బ్రళయానంతర మీజగమును యథాపూర్వక
ముగా సృజించెను. లోకమే వేదము వేదమే లోకమనఁ స్మృత్యను
సారముగా వేదశబ్ద మవ్యక్తము. జగమా నాదబ్రహ్మము వివృత
వ్యక్తస్వరూపము కాఁబట్టి వేదాత్మక శబ్దబ్రహ్మమే యీ జగత్తు.
కాఁబట్టియే కేవల పరమార్థదశయంగు వ్యానహారికదశయందున్న
వేదమంత్రాధ్యయనము లేనేలేదని యాచార్యులు ప్రతిపాదించిరి.
వేదమందలి కర్మకాండము పౌరుషము, జ్ఞానకాండము దైవము.
కర్మకాండమైహాలౌకికము జ్ఞానకాండము పారలౌకికము. సాధన
చతుష్టయ సంపద లేని మనుష్యులు జ్ఞానకాండమును బఠించినలాభము
లేదు. మునులకు మాత్రమే జ్ఞానకాండ ముద్దేశింపఁ బడెను. అతని
ద్రియద్రష్టలును బాంచ భౌతిక లోకావస్థలు నశరీరులు కేవల
జ్ఞానమూర్తులు ఘటాంత రాబ్ధిహ్యాపరిపూర్ణాకాశసదృశులై దైవస్వరూపు
లాముములు భూతదయామయులు సర్వలోకోపకారపరాయణులు
సర్వజనసములు వేదశాస్త్రరూపముగ నల్పినబోధ నెఱిగింపఱు నటించు
శ్రోత్రియమ్మన్యులు స్వార్థపరతచేతఁ బామరప్రీతికై తోచినట్లెల్ల
శ్రుతుల కపార్థముచేసి శ్రౌతస్మార్తకర్మముల న్నల్పించి జఁతుహింస
కావించుట తప్పుతప్పు. మాయాప్రకృతిబద్ధప్రాణికోటిలో మనుష్య

జంతువులు మిక్కిలి జ్ఞానలవ దుర్విదగ్ధులు విపరీతవృష్టులు దురహం
కారాదాధులు స్వార్థపరులుకోరి ముఖము తగుల్చుకొను నవివేకులు
సర్వజ్ఞులమని విట్టినెగు దాభులు తెలిసి తెలియని మూర్ఖులు మిక్కిలి
చంచల మనస్కులు మఱి యీమనుష్యులు చదివిన చదువును వ్రాసిన
వ్రాతలును చెసిన చేతలు లోకోపద్రవకరములును మిక్కిలి స్వార్థము
లును. “కీలోత్పాతీవవానరః” పనిచెక కోరి తాటిమాను నడిమి
సీల నూడఁబెట్టిన కోఁతివంటి బుద్ధిహీనులీమనుష్యులు కనుక నే
“ధియోయోనః ప్రచోపయాత్” అను మంత్రరాజమును సంతతము
నుపాసించుఁడని బుద్ధిహీనులగు మనుష్యులకు బ్రహ్మోపదేశ మవ
సరమయ్యెను. “ధీః” అనఁగా వివేకము. సర్వభూతదయాపరుఁడు
సర్వజనసముఁడు సర్వలోకోపకార మొనర్చుటకై “నకర్మణానప్రజ
యాత్యాగేనై కేనామృతత్వమానశుః “అనుశ్రుత్యర్థ మెఱిగి
స్వార్థత్యాగ మొనరించిన పరమభాగవతుఁడు మాత్రమే మనుష్యు
లలో నిక్కముగా బుద్ధికలవాఁడు. తక్కి నజనులందఱును ముఱికివ లె
లోకమున కంటు తెవులువంటి చెఱుపుచెత్తలు.

అ చా ర వి ధి

సత్వరజస్తమో గుణములను మూఁడు గుణములందుం బ్రతి
గుణముయొక్క చతుర్థాంశము మాత్రము ఒక్కటినుండి శూన్యము
వఱకును మఱియొక్క టినుండి- 11000000000000000000 పరార్థము
వఱకును ఏడుపాళ్ళలో నొకపాలు తగ్గు హెచ్చుల నొండింటి న్గలసి
సప్తపాతాళములు సప్తద్వీపములును సప్తోర్ధ్వ లోకములుగాఁ బరిణ
మించు చుద్భవస్థితి నాశములందుచుం ద్రిగుణములతోఁ బ్రతి గుణము
నందు నాల్గుపాళ్ళలో మూఁడు పాళ్ళు వికారముచెందక యమృత
స్వరూపమై నిత్యనిర్గుణాత్మకమై బ్రహ్మవిష్ణుశివ త్రిమూర్తిరూపకమై

స్వయం ప్రకాశమానమై సకల జగదుపభవస్థితి నాశ హేతు వగు
చుండును. - “పానోఽస్మవిశ్వాభూతాని త్రిపాదస్యామృతందివి”
అను శ్రుతిచొప్పున అమృత స్వరూపఃసుగు మూఁడు పాదములుగాక
ప్రకృతియందలి నాలవపాలు త్రిపరార్థ సంఖ్యాక బ్రహ్మనాబ్దముల
వఱకు స్వర్గ మర్త్య పాతాళలోక స్వరూపమై సంపూర్ణముగా
సృష్టివి హెచ్చి యిటి యన్నియేడ్ల కే శూన్యస్వరూపమై తాఁగూడ
నమృతపాదమయి బ్రహ్మప్రళయమగును. “శాస్త్రదృష్టం గురోర్వా
క్యం తృతీయం చాత్మనిశ్చయమ్”. శాస్త్ర మన్వయించు శక్తియల్ప
యువులగు ప్రాకృతజనులకు బొత్తిగాఁజాలదు. గురుబోధను స్థిరమా
నసులై సంపూర్ణముగా న్యవహరింపనలవికాదు కనుక నాకుఁ దోచిన
యభిప్రాయము త్రిగుణావస్థాత్మక స్వప్న జాగ్రసుషుప్త్యవస్థా పర
వశుఁడ నగుటచే సరియగునో కాదో యెద్దియును “ఇదమిత్థమ్” అని
నిశ్చయింపనలవికాదు. ఏదెట్లున్నను నాయూహకందని దివ్యశక్తికి
నే వశుఁడనై బద్ధుఁడనై యాధ్యాత్మికాధి భౌతికాధి దైవికతాపత్ర
యములకు లోనై యుంటిననియును నాకోరిన ప్రకారముజరుగక లోక
మెట్లో విధివశమునఁ బ్రవర్తిసిస్పృశ్తులు పొందుచుండునుమాత్రము
జాగ్రదవస్థయందు మాత్రము కనిపెట్టుచుంటిని. మొత్తముపై తన
వలె జుతువు లన్నియును సుఖింపఁగోరి యున్నవని తెలిసికొనుట
సకలమనుష్య సాధారణ ధర్మముకావలయునను నాత్మనిశ్చయముతో
ని నేమిషనైన నో ఛాందసమ్మన్యుఁడా! పశుహింస మానుకొంటి
వేని నీతో హాయిగాఁ గలసిమెలసి నా బ్రతుకున సుఖింపఁ గల నిది
నాస్వభావము. నావిధి దీనికేమందును? నీకు దయలేదా? నీవు పిల్లలం
బాపలఁ గనలేదా? నీవలె హింధువులవలె నీతోటి మనుజులవలె
నాపేద జుతువులంగూడ సుఖముగా బ్రతుకనిమ్ము “ప్రమాణమంతః
కరణ ప్రవృత్తయః- ఆత్మవత్సర్వ భూతాని యఃపశ్యతి సపశ్యతి”

నీ మోఁకాలున శిరమునుంచి యాలోచించుకొనుము. మాంసాశన వ్యసనపదులు భిక్షామిషచే గారెలు మరిగి మఠాధికారి యతివలె క్రతుచ్ఛలమున వామాచారము నెసమున జీవబలివేసెదవా? “దేవాయజ్ఞమ కుర్వంత-యజ్ఞేనయజ్ఞమయజంత దేవాః” ఆ దేవతలయజ్ఞమందు నీవు మేఁకలను జంపునట్లు లోకూళసోమాసీ! నిన్నును నీ తగిలిన బంధువులు నాదేవతలు చంపుచుంట కనిపెట్టవా? నీవు జంతుహింస చేయవేని నీకు దేవతలు చావు చవిచూపించ రింత నిజము నామాటనమ్ము. సర్వజనసములు సర్వభూతదయాపదులు స్వార్థత్యాగు లయిన పరమభాగవతులు మునులై శాశ్వతాయువులై యమృతులగుచు నిత్యబ్రహ్మానందమున సుఖించుచున్నారు.

“సాఖ్యేశ్వరోసాఖ్యభావే లగ్ననాథనిరీక్షితే | సుఖీభవతి లోకేశు పుమాన్ పండితపూజితః” అనుజాతకశాస్త్రానుభవ మరయుము. ఇంద్రియగ్రాహ్యమైన దంతయుం బౌరుషస్వరూపమే. అతీంద్రియమును బౌరుషప్రేరేపకమును సకల జగత్కార్యహేతువును దైవము. విధిమంత్రార్థబాదములు ప్రశంసించును. ఆకార్యముల నన్నింటిని మంత్రములు గుర్తించును. పశుబలిచేయు వేదికన్దట్టించుట, నానావిధభాజనములు సమకూర్చుట, యజ్ఞపశువులం దెప్పించుట, నానావిధ హోమద్రవ్యములను సమకూర్చుట - అగ్నిం బ్రజ్వలింపఁ జేయుట పశువుం జంపించుట మొదలగు కాయకర్మమంతయు నధ్వర్యుఁడు చేయవలసినపని. ఋగ్వేదసామవేదములను చిత్రముల కాధారమైన గోడవంటిది యజుర్వేదము. సామవేద సంహితయను పేరంబరఁగుగీతములం బాడువాఁడుద్ధాత, కేవలఋగ్వేదమంత్రోచ్ఛారణమునుమాత్రముసలక్షణముగానొనర్చువాఁడు హోత, శతః - బ్రాహ్మణ మధ్వర్యుఁడు బహ్వాన బ్రాహ్మణమును హోత చ్ఛాందోగ్య బ్రాహ్మణము నుద్ధాతయు ననుసరించుచున్నారు. యాజకుల నేర్పరెచ్చెడు

ఋగ్వేదగర్భా మనుకర్మముతో నగ్నిష్టోమయాగము మొనరించును. అగ్నిష్టోమము విదప దీక్షణీయేష్టి జడుగును. దీక్షణీయేష్టి యందక్ష్యక్య లుగ్ధాలలు ముఖ్యులు. హోత లముఖ్యులు. జ్యోతిష్టోమముగ వాయవము-ఆదిత్యానామయవము-ఆంగీరసాయవము ద్వాదశాహము నై రేయబ్రాహ్మణము చెప్పుచున్నది. గోష్టోమాయుష్టోమాది సోమయాగములలో జ్యోతిష్టోమము మొదటిది. సప్తసంస్థాత్మక మీజ్యోతిష్టోమము అగ్నిష్టోమము-ఉక్త్యము-షోడశి-ఇతిరాత్రము అనునాల్గింటియం దగ్నిష్టోమము మూలము. “స్వశాఖాఽహితై శ్చాపి శాఖా తరగ తాన్విధీన్, కల్పకారా నిబధ్నంతి సర్వపవవికల్పితాన్, సర్వశాఖోప సంహారో జైమినేశ్చాపిసన్మృతః శాఖాసనికల్పః వేదేషు సముచ్ఛయః కవన్మంచశ్శాంతిర్యోవసంహారోఽపక్షితః నిశాయ వెరపిమిశ్రేర్యజేత” అనుటచే నానాశాఖాత్మక వేదానుసారముగా యజ్ఞ విధానములు నానాప్రకారములు, జైమినిముని కన్నియు నంగీకారములే. కాబట్టి జీవపశుబలిపిష్టపశుబలి మొదలగు హింసాహింసల జెప్పు సకల యజ్ఞ కర్మములు దేశకాలపాత్రానుసారముగా యథేష్టముగా యజ్ఞములు చేసికొనవచ్చుననియే జైమిని మతము. బ్రాహ్మణులమని యగ్రపర్ణ జులమని వేదవేత్తలమని శోత్రియులమని” “వర్ణానాం బ్రాహ్మణఃప్రభుః” లోకములోని యందఱి మనుష్యుల నన్నివిధములను శ్రేష్ఠులమని చెప్పుకొనుచు యజ్ఞ మిషపెట్టి త్రాగుట-వ్యభిచారమూలముగా “నకశ్చిన్నాయభతే” అను మొదలగు బండబూతులు పల్కుట పొండరీకపు బహిరంగపు పందిలిగుడెసె చాటుమైధునము మొదలగు దౌర్జన్యములుచేయుచు జనులందఱికిని వ్యభిచారమును మద్యపానమును మాంసాశనమును పశుహింసయును బండబూతులును శ్రౌతకల్పవిధానములని ముప్పుచున్న పనికిమాలిన కూళచెనఁటి శ్రోత్రియులను గూరజంతువులను నిర్మూలమొనర్చునట్టి దేశమునుండి ద్వీపాంతరములకుఁ దగిలివేయకున్న ప్రజాపాలకుల యవివేక

మనవచ్చును. కేవలపరమార్థ బోధకములగు వేదములను ధూర్త
 క్రూరగుర్త్య లోకవ్యవహారములముగా నర్థముచేప్పి పశుమార
 జాది దుష్టక్రూరకర్మముల విధించు నీ శ్రోత్రియక్రూరసర్పయాగము
 జేయుంచురాజుల భూమినేలు పుణ్యకాల మెపుడువచ్చునో? జగము
 నందలి మనుష్యులందఱికి నిన్నానవజాతి యొక్కటియే. అందఱు నా
 మనుష్యు లొక్కజాతివాగే. అహంకార మమకారాత్మకస్వాభిమాన
 స్వార్థపరతచేత నరిడ్వర్గమునకు లోనైన యవివేకు లన్యోన్య కలహ
 విద్వేష హింసాసూయామూలముగా జాతి నీతి మతములం బ్రత్యేక
 ముగ గేహస్వలాభముకై యేర్పడ్చుకొని తాము తీసికొన్న గోతిలోఁ
 దామేకూలుచున్న యవివేకులై జాతిమతవైషమ్యులచేఁ బరస్పరము
 న్దన్నుకొని చిరకాలజీవన సౌఖ్యమును వ్యర్థముగా మంటిపాలు చేసి
 కొనుచున్నారు. అపౌరుషేయములు నిత్యములు తేజోమయములు
 దైవస్వరూపములునాదబ్రహ్మాత్మకములగునమస్తవేదము లేకీభవించి
 చేసినబోధాత్మకమగు గాయత్రీమంత్రము కేవలయథార్థజ్ఞానాత్మకమగు
 బుద్ధివికాసమందలి కోర్కెను మాత్రమే ప్రతిపాదించుట తెలియక
 బుద్ధియున్న ఫలముజనులందఱు అన్యోన్యానురాగముతోనుచిరజీవనసౌఖ్య
 మనుభవించుటమాత్రమేయని బోధింపని ధూర్తులు శ్రోత్రియు లెంత
 మాత్రమున్దానేరరు. శ్రౌతసూత్రములు గృహ్యసూత్రములు స్మార్త
 సూత్రములు సామయాచారికసూత్రములు ధర్మసూత్రములు మొద
 లగునూళ్ళన్నియును జనులందఱు న్దానితప్పకన్యోన్యప్రేమానురాగము
 లతోఁ జిరకాలజీవనసౌఖ్యమనుభవించి కైవల్యానందమందుట కొఱకు
 మాత్రమేసర్వకోకోపకారములు పరమకాశుణికు లతీంద్రియద్రష్టలగు
 మునీశ్వరులచే సర్వప్రాణిహితముగానేర్పర్చఁబడుట తెలిసీతెలియక
 స్వార్థపరులై నంచకులు తాముమాత్రమే శ్రోత్రియులమనియును
 వేత్తలమనియును మానవులలో నగ్రగణ్యులమనియాను నోటిబూకర

ముచేఁ మూఢులను వెఱ్ఱివాండ్రను మఱియశక్తులను బెదిరించి తమ
తమ కోరిన భోగములను సంపాదించుకొనుచు సకలకూరకర్మములు
చేయుచు లోకమునకు నేరువిత్తులగుచుంట జనుల దురదృష్టము.

విశ్వకల్యాణ ప్రేమభావము

“నాశ్య ఆర్యః శూద్రాయాం పథ్యః శూద్రాఽర్యాయాన్”
శూద్రుని భార్యతో వ్యభిచరించిన బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యులను బహి
ష్కరింపవలెనుగాని బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యుల భార్యలతో వ్యభిచ
రించిన శూద్రునిఁ దప్పక చంపివేయవలయును అను ధర్మశాస్త్ర
మును బట్టి యవసరమును బట్టి యన్నిజాతుల స్త్రీలు పురుషులును
వ్యభిచరించుట సహజధర్మమనియును సహజముగా స్వార్థపరతమాని
కేవల లోకోపకారమునకు మాత్రమే బ్రతికెడువా రుత్తమ మధ్య
మాధమ స్థితులచే బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యజాతులుగా నేర్పడుచున్నా
రనియును సహజముగాఁ గేవల స్వార్థపరులై ప్రాణిహింసకులై
ధూర్తులయిన మనుష్యులు శూద్రులుగా నేర్పడియుండుటచేతను
బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యులకు వ్యభిచారదోషము కేవల ప్రమాద
జన్యము నాకస్మికముగాని స్వభావసిద్ధము కాకుంటచేత ద్విజుల వ్యభి
చారమునకుఁ గొద్దిశిక్షయును శూద్రుల వ్యభిచారమునకుఁ బ్రాణాం
తక శిక్షయును బోడిగొట్టి యెదుర్కొన్నపుడు కఱ్ఱనదలింగుటయును
గూరసర్ప మెదుర్కొన్నప్పుడు చంపుటయును వ్యవహారమునఁ
బ్రయోగింపఁబడునట్లు మునుల యభిప్రాయమని తెలియవలెను.
బ్రహ్మక్షత్ర వైశ్యులు క్రమముగా స్వార్థపరత మానుకొని
లోకోపకారమునకై జీవించుచు సత్వగుణ ప్రధానులగు మనుష్యు
లనియు “శూద్రః” అను శబ్దము “పంచలోకే” అను ధాత్వర్థాను
సారముగాఁ బ్రాణులను దుఃఖపెట్టువారు శూద్రులనియును దెలియ

వలెను. లోకపకాదులు ద్విజులనియును ప్రాణిహింసకులు శూద్రులనియును జాతులేర్పర్చిన మునుల యభిప్రాయము. స్వకులధర్మాచరణము సరిగాఁజేసిన శూద్రుఁడు వైశ్యుఁడు త్రితియుఁడై త్రితియుఁడు బ్రాహ్మణుఁడై జన్మించును. లేనిచో బ్రాహ్మణుఁడు త్రితియుఁడై త్రితియుఁడు వైశ్యుఁడై వైశ్యుఁడు శూద్రుఁడై జన్మించునని ఆపస్తంబుఁడు పలుకుటచేత నుత్తర జన్మములు సత్కర్మ దుష్కర్మములు ఫలానుభవము తప్పవు.

మశక-తాండ్యబ్రాహ్మణ-లాట్యయన-నివాన-ఉపగ్రంథ-శ్శుద్రలందఱుఁడైన-పంచవిధ-కల్పానుపద అను స్తోత్రములను దశవిధ కల్పసూత్రములచేత శ్రౌతక్రియా కలాపమంతయును నడుపఁబడుచుండెను. ప్రాణుల యాకలి దప్పికలు తీర్చు నన్న పానవిశేషములు వ్యర్థముగా మంటిలోఁ గలుపక పశుహింస చేయఁబోక మత్తెఱైనను బ్రాణులం బాధించని శ్రౌతస్మార్తకర్మములు సర్వజగదుపకారములయ్యేనేని విధిగాఁ జేయవలయుననియే సకల సూత్రాకార మునుల ముఖ్యాభిప్రాయము “లాట్యయన మనుపదం కల్పమేవచ, ఉపగ్రంథాశ్చశ్శుద్రాశ్చ తండాలక్షణమేవచ, సూత్రం పంచవిధేయంచ కల్పానుపదమేవచ, అను స్తోత్రంచ విజ్ఞేయం దశసూత్రప్రకీర్తనమ్” ఈ పదివిధములయిన శ్రౌతసూత్రములంబట్టి “యేయజామహే” అను సప్తదశాక్షరముల నధ్వర్యసప్తదశకము దేవతాప్రీతికై మఱియుం దమ శరీరాలోగ్యము కొఱకై లోకులకు దైవభక్తి, బోధించుట కొఱకై కృష్యాది శ్రమలందిన జనుల మనస్సుల కుల్లాసము పుట్టించుటకొఱకై యన్న పానములచే గుంపుగుంపులుగా జనులందఱుం గూడి వేడుకగాఁ గాలక్షేపము చేయుటకొఱకై యిహపరసాధనముగా యజ్ఞమును శ్రౌతకర్మమును సర్వజగదుపకారపరాయణులు సర్వజులుం బరమకామణికులగు మును లేర్పర్చిరి. మునుల యభి

ప్రాయ మెఱుంగక వా గొనర్చిన సూత్రముల కపార్థములు చేసి
మాంసాశన న్యసనపగులు స్వార్థపక్షులు ధూర్తులు పండితమ్మన్యులగు
శ్రోత్రియమాన్యులగు బ్రాహ్మణబ్రువులు పశుహింసాది క్రూరకర్మ
ములును భస్మహవ్యములును గల్పించి లోకుల కపకార మొనర్పఁ
దగదు తగదు. మనుష్యులందఱు నయ్యోన్యప్రేమానురాగములతో
గలసిమెలసి కూడుగుడ్డలం బాచుకొని యరిషడ్వర్గమునకులోఁ
బడక “ఆత్మవత్సర్వభూతాని యః పశ్యతి సపండితః” అనువిధమున
నందఱు బాడితులై గాలియెండవానల బాధను దప్పించుకొని యిండ్లు
వాకిళ్ళు నిర్మించుకొని సమాన భోగభాగ్యములతోఁ ద్రికరణశుద్ధిగాఁ
గృహి పశుపాలన వాణిజ్యములచే సోమరులుగా క సర్వలోకోపకారము
నకై మాత్రమే యత్నించుచు ప్రతిమానవుఁడొరుల సుఖపెట్టి తా సుఖ
పడుచుఁ దన సమద్యమమునకుఁ దోడ్పడుటకై భక్తవత్సలుఁడగు వాసు
దేవుని దన హృదయపీఠమునఁ బ్రతిష్ఠించుకొని ప్రార్థించుచు జాగరూకత
తో వైద్యము జ్యోతిషము శిల్పము మొదలగువానితో దేహరోగ్య
మును బాఁడిపంటలను మొదలగు సౌఖ్యముల సమకూర్పంజాలిన భౌతిక
శాస్త్రజ్ఞానమును మాత్రమే సంపాదించుకొని యాకాశపంచాంగ
ములు మెట్టవేదాంతములు పుక్కిటిపురాణములు శరీరారోగ్యము
నకు, బనికిరాని తక్కువేదాంతములు మొదలగు సోమరిపోతువిద్యలు
స్వర్గనరకవర్ణనములు భూతభవిష్యజ్ఞాన కథనములు అన్నపానవస్త్ర
సంపాదనమున కుపయోగించని వ్యర్థధర్మశ్రవణములు వ్రతములు
మఱియును సర్వజన మనోవాక్కాయ సుఖప్రవృత్తికిఁ బ్రతిఘటించు
శ్రౌతస్మార్తాది ధూర్త కల్పిత కర్మములు మఱెట్టివఘోపాయము
లయినను స్మరించక జనులందఱుఁ బరస్పర ప్రేమానురాగములతో
ప్రతికిరేని యట్టి మనుష్యులు నిక్కముగా మనుష్యులనఁదగుదురు
తగుదురు. వేదాంగములలో నొక్కజ్యోతిషముతప్పఁ దక్కినశిక్షా

వ్యాకరణ ఛందోనిరుక్త కల్పములన్నియుం బనికిరానిసోమరిపోతులు
 పన్నిన ధూర్తవ్యర్థకల్పనములుగాని నిక్కముగా సకల ప్రాణ్యుష,
 కారములు సర్వజన పరస్పరానురాగ సాబోధకములు సుఖజీవ
 ప్రయోజకము లెంతమాత్రమున్నావు. మనుష్యు లుచ్చరించుశబ్దము
 లపౌరుషేయములు నిత్యములుం బరమార్థకబోధకములగువేదములు
 కానేకావు “ఇషేత్వోజ్జేత్వా” అను నక్షరసమూహము మనుష్య
 కల్పితముగాని దైవకృతముకాదు. మేఘగర్జితము సముద్రఘోషవలెం
 గేవల నాదధ్వని మాత్రమే సహజసిద్ధము. అకారాద్యచ్చులు కకారాది
 వ్యంజనములు పదములు వాక్యములుఁ దదర్థ విశేషములు సర్వ
 వైదిక తాకికభాష లివన్నియు నిండ్లు వాకిళ్ళు తోటలు దొడ్లు
 నూతులు చెర్వులు మొదలగు మనుష్య రచనములవలెఁ బౌరుషేయ
 ములుం గృత్రిమములేగాని సహజములు పౌరుషేయములుం దైవ
 కల్పితములు కానేకావు. పంచభూతములు తత్తత్కాల విశేషకృత
 వస్తూద్భవస్థితి వినాశప్రకారములును దైవకృత్యములు. పరస్పరసుఖ
 జీవన సాధనములగు నన్నపాననస్త్రములు సమకూర్చుకొను జ్ఞానము
 తప్పమనుష్యులుసంపాదించుకొనఁదగినజ్ఞాన వింకెద్దియును లేదులేదు.
 భక్తవత్సలుఁడు సకలజగదుద్భవస్థితివినాశ కారణమగు సర్వజ్ఞుఁడు సర్వే
 శ్వరుఁడగు దేవుఁడు కలఁడని త్రికరణశుద్ధిగానమ్మి సర్వలోకోపకార
 ముగాఁ జిరాయురారోగ్యములం దనకిచ్చి యీతిభాధలన్నింటినుండి
 సంతతమున్నాపాడువాని యరిషడ్వర్గములను చెత్తనూడ్చి తన హృత్ప్రీ
 తమును నిర్మలము కాపించుకొని యాభగవంతుని తేజోమూర్తిగా
 నందునిల్పుకొని ధ్యానించుట మానవుల కర్తవ్యనిశ్చయజ్ఞానమే వేద
 స్వరూపము. సర్వలోకోపకారబుద్ధితప్ప వేదమున కింకొక్కస్వరూపమే
 లేదు. సర్వభూతదయయు సర్వలోకోపకారబుద్ధియును ప్రత్యక్షదైవ
 స్వరూపములు. సర్వభూతదయను బోధించునామరూపములుమాత్రమే

ప్రత్యక్ష వేదములు. పదులనా. సుఖమెట్లుటచేతఁ దనకు సకేముగా సుఖమిట్లుట సర్వజన ప్రయోజనముభవను. “ఆస్తిభాతీప్రియం సచ్చిదానంద లక్షణమ్” అనుజ్ఞానముమాత్రమే యథార్థ వేదస్వరూపము. సర్వభూతములయెడ న్దయ కలిగియుంటకన్న వేఱే కై వల్యానందము మఱి లేదులేదు.

విధిప్రకారముగా లోక మెట్లు జరుగవలసినదో యట్లే జరుగుచున్నది. నీ తీతువుపిట్టరాయబారిము బోధయను శిజ్ఞానలవడుర్విదగ్ధతా ప్రకటన మొందుకు నీవొక్కడవే తెలిసినవాడెవఱ నీపాండిత్యమునుగూర్చి నీవేడప్పువేసిచాటుకొనెదవా యని నన్ను మీడు తూలనాడుదురో నైదికమ్మమ్మలారా! ఆ సంగతి నే నెఱుంగనా? యేమిచేయుదును. పశుమారణాది క్రూరకర్మమును స్వజాత్యభిమానాది దుష్టగుణ ప్రకటనమును శ్రౌతస్మార్తాదివ్యర్థ జీనహింసాకర్మముల నేవిధికి లోబడి మీరొనర్చుచున్నారో యావిధి కే లోనై జనులందఱునోన్య ప్రేమానురాగబద్ధులై సమాన భోగభాగ్యముల స్వంతు పంచుకొని హాయిగా బ్రతుకుఁడని బోధించుచిట్లంబుధులేడ్చుచు నేను వ్రాయవలసివచ్చెను. మిమ్మిట్లనోన్య మతవిద్వేషములం గలహించి తన్నుకొను మీవరవస్థనని యిట్లు నన్నుబొగులుటకు విధి నియమించెను. భగవంతుఁడు నా కీపంఠమాన్పి సర్వము స్విష్టుమయమనుదృఢ నిశ్చయమునల్లిగించి నామనశ్శాంతి కలిగించువఱకును వృధా జాతిమత వైషమ్యములచే లోకులనుబాధించి బాధపడు మీ కల్లు బోధింపక మానను మానను. మనుష్యులందఱును సర్వభూతదయాపరులై పరస్పరప్రేమానురాగబద్ధులై సుఖముగా జిరాయఁరారోగ్యములంబ్రతుకఁ దగిన యుపాయములనుమాత్రము బోధించు మనోవాక్కాయకర్మములకన్న మనుష్యుల కవశ్యక ర్తవ్యములు మతేకర్మములును గావు. లోలోపకారమునకై తాను బ్రయత్నించుచుంటయును సకలప్రాణులు

హాయిగానుట పరికించుటకన్న తనకు వేతేసుఖస్థితేదనినిశ్చయించు కొనుటయును “సర్వేజనాః సుఖినోభవంతు” అని యహర్దివసమును జపించుచుండుటయును లోకోపకారముగాఁ దనబ్రతుకుఁ గొనసాగించు మని భగవంతుని సంతతముగా ధ్యానించుటయును నిక్కపుమానిసి ధర్మము, జంతుహింసచేయక శరీరవేదన మొనర్చి కాహారనిద్రా విహారసౌఖ్యముల కడ్డుతగులకున్నపు జేభాషయైన మాట్లాడుకొననీ యేజాతిమతములైన నననలంబించనీ యే మాచారములనైనననుసరించనీ మఱెట్టి కర్మములైన నాచరించనీ మఱెట్లు సంచరించనీ విహితధర్మమున కొకింతయు స్తోత్రతానేరను మఱియును గై వల్యసంపదకులోపము కాఁబోదు.

జ్యోతిషమును వేదాంగమున రాకయని పున్నమహాను అమా వాస్యకు “సినీవాళి” యనియును పదియంచుదునకు “గంగ” అనియును పేర్లు. “అస్త్రిత్రయోదశోమాస ఇతిశ్రుతిః” అనుటచేఁ బదుమూడవ మాసము నేడవబుకుంపును వేదము ప్రతిపాదించు చున్నది. నక్షత్రకల్పము-గ్రహయుద్ధము. రాహుచారము-కేతుచారము-బుతు కేతులక్షణము - నక్షత్రగ్రహోత్పాతలక్షణము - గూర్చి యధర్వణ వేదము చెప్పుచున్నది. పూర్ణి మామావాస్యలిప్తి కాలములుగా గ్రహింపఁబడినవి. (1) యూపలక్షణము లేక యుపజ్యోతిషమున బలియిచ్చుటకుఁ దెచ్చిన పశువునుబంధింప నేర్పర్చిన పచ్చికట్టస్తంభము (2) మాంగలలక్షణమును భాగలక్షణము (3) అనువాకసంఖ్య (పరిసంఖ్య) (4) చరణవ్యూహము (5) శ్రాద్ధకల్పము (6) ప్రతిణ ప్రతిజ్ఞ (7) మల్వాసి (8) పార్వదము (9) ఋగ్యజుంషి (10) ఇష్టక పూర్ణము (11) ప్రవరాధ్యాయము (12) ఉక్థశాస్త్రము (13) క్రతు సంఖ్య (14) నిగమము (15) యజ్ఞపార్శ్వము (16) హోత్రకము (17) పశవోద్ధానము (18) కూర్మలక్షణము. I పశుమనుష్యకర్మము

ిడు II మేకతీడు III హోమవిధానము IV నానావిధయజ్ఞములు
 తన యభీష్టములిచ్చి చిరాయురారోగ్యములం గన్న బ్రతికించుమని
 దైవమును నిరతరిమును దన నిర్మలహృదయమునధ్యానించుకొనుటకు
 బదులుగా నీయజ్ఞనాటకములు వేషములు జనులకు వేడుకకై పగటి
 హేషములు నాటకములువలె వేడబడుగావించుచు లోకోపకారము
 నకు బదులు భూతప్రోహ మాచరించు శ్రోత్రియమ్మన్యుల డౌర్జన్య
 మునకు మేరలేదు. అన్యోన్యాయురారోగ్యములం బరస్పర సాంగత్యమున
 సుఖింప నెంచిన స్త్రీపురుష ప్రథమసమావేశమును బెండ్లిరూపమున
 నానావిధవీడంబునముల న్నిరూపించు స్మార్తకర్మముల న్యర్థక్రియా
 కలాపమును శ్రౌతమునలె మిక్కిలి హేయము. తన ప్రయత్నమున
 కష్టదగులుచు దన కవశముగా బుచ్చభూతములు కాలవిశేషముల
 న్సకలక్రియలు జరుగుచుంటచేతను దన శరీరోష్ణోత్తియను దన పుట్టుక
 యును దన బాల్యదశయును దన స్వప్నమును దన సుషుప్తియును
 దన కవశములయి జరుగుటచేతను జననమరణములును రోగములు
 ముసిలితనమును దాఁగోరిన సౌఖ్యమునకు భంగకరములై తన కవశ
 ములై తటస్థించుటచేతను ఋతువులమార్పు దివ్యభౌమోత్పాతముల
 గ్రహగతులకు న్దాలొంగకటకుంటచేతను జరారుజామరణ భయముల
 నుండి తప్పించి తన యభీష్టసుఖమునిచ్చు దేవుఁడు సకల జగత్సృష్టి
 స్థితిలయకారుడై సకలకర్మఫల సంధాతయై యున్నాఁడని నమ్ముకొని
 తన కోర్కె నీడేర్చి జనులందఱును దన్నుఁజూచి యామోదింపఁ దాఁ
 జిరాయురారోగ్యముల నభీష్టసౌఖ్యము లనుభవింపఁ జేయఁగల
 సామర్థ్య మాదేవునకుఁ గలదని తనతోడి జనుల సావాసమును బోధ
 లనుబట్టి తాఁగూడ లోకోపకారముగా బ్రతికి సౌఖ్యపడునట్లు తన
 కా దేవుఁడు తోడుపడునని విశ్వసించిన సుజనుఁడు సకల భూతదయా
 పరుడై సకలలోకోపకారపరాయణుడై పరుల సుఖముకై పాటు

పడుచు నన్నానవధర్మము వెఱవేర్చినవాఁ డనఁబడును. చేతులు పీటలు నీళ్ళు నిప్పు లగ్నిబుగ్గులు యజ్ఞశాలలు మడిమైల లుపవాసములు కట్టు బొట్టులు సకలశ్రౌతస్మార్తకర్మములు జాతిభేదములు మతభేదములు మొదలగు నీదంభకృత్యము లన్నియును లోకలకుఁ బరస్పర ద్వేష హేతువులై జీవహింసాకారణములై యరిషడ్వర్గ ప్రకోపములై మన స్సంతుష్టి జ్వరచుటకు మూలములై మనుష్యుల యవివేకమును వ్యర్థ కల్పనములను దౌర్జన్యమును స్వార్థపరతను ఘోసమును హెచ్చ రించుటకుఁ గారణములగుచున్నవి. భూతదయకన్న భగవంతుఁడట వేఱే-హూపము లేదు. లోకోపకారమున నడిచి సకలజనులను రంజింపఁ జేయుటకన్న వేఱే దైవారాధన విధానము లేదు. పరులను సుఖపెట్టి తాసుఖపడుట కన్న మనుష్యజీవితమున వేఱే ప్రయోజనము లేదు. స్వార్థపరత మాన్పించి సర్వభూతదయ నొనరించి లోకోపకారముగా నడిపించని శ్రౌతస్మార్తకర్మములన్నియును మిక్కిలి హేయములు గాని యెంతమాత్ర మాదేయములు కావుకావు. జగమంతయు జీవ మయమే.

స్థూలసూక్ష్మరూపములగు పాంచభౌతిక దేహములన్నియుంజేరి యుదకబిందువు లొండుటఁగూడి సముద్రరూపమైన ట్లీజగమంతయును సజీవదేహరూపమే. నీవు పీల్చుగాలిలో నీవలె భేదమోదములు నిద్రా శనవిహార సౌఖ్యాభిలాషమును సుఖేచ్ఛయు మరణవేదనభీతియునుగల పంచేంద్రియ విశిష్టము సూక్ష్మశరీరోపాధియుతులయి జీవులనేకులు కల రాప్రాణుల న్వారిశరీరరూపముగానున్న గాలి,ం బీల్చెదవు నీటిం ద్రావెదవు కాయ పండుల న్నమలెదవు. జగమంతయును గ్రిమిమయమే యనంతసంఖ్యాకసూక్ష్మదేహములతో బ్రతుకుచున్న జీవులను హింసిం పక నీ వ్రాపిరికూడఁ దీసికొననేరవుకదా ? భూతమయమగు జగము లోఁ భూతహింసనొనర్చక నీ నిద్రాహార విహారములొకింతయును

సాగనేసాగవుకదా ! యెందుకు భ్రాంతుడవై యోభాగవతుడా !
 ప్రతిక్షణమును భూతిహింసచేయుచుంట మాత్రముచేతనే జీవయాత్ర
 నడుపుకొనుచున్న నీ బ్రతుకును నీవు తొల్లనిందించుకొని యూపిరి
 తీసికొనక ముక్కునోరు మూసికొనుము సకలేంద్రియనిరోధ మొనర్చు
 కొను మదిగో మేము బలియిచ్చు మేకలకన్న వేయియింతలు పెద్ద
 జంతువుల నీ పూపిరితీసికొనుటలోఁ బ్రతిక్షణమును హింసించుట కని
 పెట్టవా ? చాలుచాలు నీ పాపండు బౌద్ధబోధ తెలిసీతెలియక శ్రౌత
 స్మార్తకర్మలను నిందించకుము పట్టువిడుపు లను కర్మములచే “అహ
 మన్నమహమన్న మహమన్నఁ - అహమన్నాఁదోఁన్నాదోఁ
 న్నాదః” అను నుపనిషద్బోధ నెఱుంగవా ? ఈ జగత్స్వరూపుడై
 దేవుడు సత్వరజ సమోగుణములతోఁ దనంతట న్నా సృష్టిస్థితిలయ
 రూపము లందుచుఁ గ్రీడించుచున్నాడని తెలిసికొని మనశ్శాంతి
 నందుము దయ హింస మించిచెడ్డ పున్నెము పాపమును శ్రౌతస్మార్త
 క్రియాకలాపములవలె నీమిథ్యాభ్రాంతి స్వరూపక కృత్రిమపౌరుష
 కల్పితములని తలంచవా ? చాలుచాలు నోర్చుకొను. నక్కయేడ
 దేవలోకమేడ నీవు చూడు వేదవేదాంగవిహిత శ్రౌతస్మార్తకర్మ
 ములం నిందించుటచూడు. ప్రాంతలు చేతనగునని యనాదిశిష్టసంప్ర
 దాయము నింసించి నా స్తిక్యము స్ర్భస్తుతించెదవా ? నీ కులధర్మము
 నీపెద్దలను నీజాతినీతులను నీపూర్వుల యాచారమును నీవు సరిగా
 ననుసరించుటచేతను మాత్రమే నీవు లోకోపకారము చేయఁగలిగి
 యిహపరములఁ దరింపఁగలవని తెలిసికొని బుద్ధిగొని యడ్డదిడ్డముగా
 శిష్టాచారము స్థూషించుట మానుము “వేదవేదాంగవేత్తాపి శిష్టా
 చారం నలంఘయేత్” అను మహాకవి వాక్యము నరయవా ? “మహా
 జనాయేనగతఃసపంథా” అని నిన్నుఁ గన్న తలిదండ్రులు వారలం
 గన్న పెద్దలు నీకు విద్యాబుద్ధులు మప్పినగురువులు నీచుట్టునున్న

నీతోడిపాటిజనులు నీదేశమువారు నీకులమువారు నీజాతివారు నడిచిన
 దారి నడువవా ? ఊరియందట దొకదారి యుల్లిపిచ్చుక నొకదారి
 యన్నట్లు నీవే తెలిసినవాడవా యనిన నోస్త్రోత్రియమ్మయ్యఁడా !
 ఊర కేల శపించెదవు ? “సర్వత్రాత్మాస్తి పురుషవేదగ్గఁసర్వమ్”
 అనియుం జగమంతయుం జైతన్యమయమే ప్రాణిహింసచేయ కూపిరి
 కూడఁ దీసికొనరాదని నేనుచూత్ర మెఱుంగనా ? అతీంద్రియములై
 సూక్ష్మోపాధులనున్న ప్రాణులహింసించు విధము నీకు బొత్తిగా
 నప్రత్యక్షము. నీవు గాలిలోఁబీల్చి హింసించిన జంతువులు నీ కప్రత్య
 క్షముగాని శ్రౌతస్మార్తక్రియల న్నీవు చంపుపశువులు నీవు నీకువలె
 మిక్కిలి ప్రత్యక్షముకాఁబట్టి నీదేహమును నీవు నఱకుకొననొల్లన
 ట్లాపశుదేహమును బాధింపకుము. “ఆత్మవత్సర్వభూతానియః పశ్యతి
 నపశ్యతి” అను వాక్యము నివశ్వసించి నీవలె జంతువులం దలంచి
 లోకులను సుఖపెట్టి నీవు సుఖించుమని సకల వేదవేదాంగములును
 సకల శిష్టమునులును దాత్పర్యపడుచున్నారు. మాంసాశనవ్యసనము
 లేని శిష్టమునులు పిష్టపశువిధాన మేలబోధించిరో తెలియవా ? నీకు
 స్థావరజీవులకన్న జంగమజీవులు దగ్గఱ. జంగమజీవుల కీటకములకన్నఁ
 బతులు పక్షులకన్నఁ జతుష్పాత్తులు. పశువులకన్న మనుష్యులు
 మనుష్యులలో నీదేశమువారు వారిలో నీకులమువారు వారిలో
 నీబంధువులు వారిలో నీదారపుత్రులు మిక్కిలిదగ్గఱ. ఆలుబిడ్డలకన్న
 నీకు నీశరీరము కడుచేర్చు నీకుమిగులఁ బ్రియమైన నీదేహము ననఁగా
 నిన్ను నీవు పశువొనరించు దేవతల కాహుతి కావలసినదని విధించు
 శ్రౌతకల్పము నుపేక్షించి నీకుమిక్కిలి దవ్వయి సంబంధించక మిక్కిలి
 యప్రియమగు కంపు మేఁకమాంసమునా దేవతల కర్పించెదవు.
 నీగుండెకాయ నాదేవతలకు సమర్పించవలసిన దనియే సకల వేద
 వేదాంగములును మునులును బోధించుచున్నారని తెలియుము.

నీప్రాణము నీకు బెల్లమా ? ఆహార నిద్రా విహారసౌఖ్యమును నీవలె
 నాసించి బ్రతుకుచు నీకుఁగాని నీతోడిపాటి మనుష్యులకుఁగాని యేవిధ
 మయిన హాని చేయకున్న మేకలను మేకవంటి సాధుజంతువులను
 స్వార్థపరుడనై చంపి కోసి తిని క్రొవ్వెదవా ? కూశసోమాసీ !
 వేదవేదాంగములనుగాని తత్తద్రష్టృచునీశ్వరుల న్నాని నే నేమియు
 నిందించలేదుగాని పరమకారుణికులు సర్వజ్ఞులు సర్వలోకహితాచరణ
 పరాయణులగు మను లొనర్చిన శాస్త్రముల కపార్థములుచేసి
 శ్రౌతస్మార్తకర్మములను జంతుహింసకావించు క్రూరకర్ములగు
 మి మ్మొకూశసోమాసులారా ! కాదనెదను, మాంసాశసక్తులగు
 ధూర్తస్వార్థపరులు పన్నిన క్రూరకల్పములను “శతాంధాః
 కూపం ప్రవిశంతి” అను చందమున గతానుగతికులై శ్రోత్రియమ్మన్యు
 లారా ! వేదవేదాంగముల కపార్థముచేసికొని లోకద్రోహ మాచ
 రించు మీకా నాకా పాపగడ సంజ్ఞ తగు నాలోచించుకొనుఁడి ? మీ
 రున్న డార్యావర్తమా ? పుణ్యభూమియా ? మీదుమాత్రమే
 యాద్యలా ? ద్విజులా ? ఆస్తికులా ? వైదికులా ? తక్కిన గేశ
 వాసులు స్నేహష్టనుతము కిట్టని భూతదయాపరులందఱును నాస్తికులా ?
 అనాద్యలా ? స్త్రేచ్ఛలా ? పాపండులా ? పంచములా ? వేద
 బాహ్యులా ? అస్పృశ్యులా ? అసంభావ్యులా ? పతితులా ? పంక్తి
 బాహ్యులా ? చాతుర్వర్ణ్య బహిష్కృతులా ? యేమి మీదురభి
 మానము ? మీదౌర్జన్యము ? మీధౌర్త్యము ? మీదుష్పాడిత్యము ?
 మీ స్వార్థపరత ? మీ మౌర్ఖ్యము ? మీ యవివేకము ? మీక్రౌర్యము ?
 మీ దుస్సాహసము ? మీ పతపాతము ? మీ కులాభిమానము ? మీ
 భూతద్రోహచింత ? మీ యసహన మో ఛాందసమ్మన్యులారా ! కొంచె
 మాలోచించుకొనుఁడి ? జాతిమత వైషమ్యములు పెట్టుకొని పరస్పర
 ద్వేషములం దన్నుకొని కాట్లాడి కోరి లేనిపోని వాదులు తెచ్చుకొని

యెన్నటికైన సహజముగాఁ దప్పని మరణము న్గోరి తెచ్చుకొని
 యకాలమృత్యువు వాఁత నెంచుకఁ బడెదరో దుర్జాతి మానవులారా!
 నిక్కపునునుష్య ధర్మ మన్యోన్య ప్రేమానురాగములతో జనులందఱు
 న్గలసిమెలసి పరస్పరసాహాయ్యమునఁ దెల్వి తేటలతో హాయిగా
 బ్రతుకరేల! మీకన్నఁ బశువులు పక్షులు పురువులు వేవిధములను
 స్వచ్ఛందముగా హాయిగాఁ బుట్టి పెరిగి సహజముగాఁ బ్రకృతిలో
 లయమగుచుంట తెలియరా? నీరు నిప్పు గాలి మొదలగు పంచేంద్రియ
 సౌఖ్యకరములగు పంచభూత కార్యములన్నియు సకల జంతువులకును
 సమానముగాఁ బ్రవర్తిలుచుంట కనిపెట్టరా? మనుష్యులలో మొత్త
 ముపై నొకరికన్న నొకరు గొప్పవారు న్నారు కొద్దివారు న్నారు. కష్ట
 సుఖములు కావడికుండ లందఱికి న్సమానములే. స్వార్థపరత మాని
 యొరులయెడ నీర్వాసూయలందక లోకోపకారమునకై పాటుపడు
 నిన్ను నీవు ప్రేమించునట్లు నీ తోడిపాటివారి ననుగ్రహముతోఁ
 జూచుట కలవాటు కొన్నాళ్ళు పడినపిమ్మట నా మతము మంచిదో
 చెడ్డదో నీకే బోధపడు నో ఛాందసుఁడా! దేవునకు మనుష్యులు వేద
 మునకు శాస్త్రములు ప్రతినిధులని నిర్దేశింపఁదగునా? దేవునకు నామ
 రూపములు నాదబ్రహ్మాత్మక వేదమునకుఁ బ్రకృతి ప్రత్యయవర్ణ
 విభాగమును బామర బోధ కొఱకు మునులు కల్పించిరిగాని దేవుని
 యొక్క రూపములు వేదముయొక్క శబ్దార్థములును జారుషేయ
 ములు కృత్రిమములు ప్రాతిభాసికములుగాని వాస్తవములు కావు
 కావు. దేవునితోఁ గాని వేదముతోఁ గాని మనుష్యులకు సంబంధ
 మేమియును లేదు. దేవునకును నాదబ్రహ్మాత్మకమగు వేదమునకును
 భేదమేలేదు. దేవుఁడే వేదము, వేదమే దేవుఁడు. రెండు నతీంద్రియ
 పదార్థములే. శబ్దభేదము తప్ప దేవునకును వేదమునకును వస్తు భేదము
 లేదు. దేవశబ్దము వేదశబ్దము నీ రెండు శబ్దములును జారుషేయ

ములు, గల్పితములు స్వప్నజగమువలె నామరూపాత్మకమగు నిజగ
మతయును మిథ్యయును భ్రాంతి భాసికమును మనోవిభ్రాంతి మూల
మును గాని యథార్థము కాదు కాదు. “ఇదమిత్థమ్” అని యే పదార్థ
మును వాస్తవముగాఁ బలుకుట సహజనిపరీత దృక్కులగు ప్రాకృత
నూనవులకుఁ దరముకాదు. ఎవరికో పుణ్యవశమునఁ బరమార్థ జ్ఞాన
మబ్బునట్టి ప్రాణియే మునినాఁబరఁగును. ఆముని కూడఁ బ్రాకృత
మనుష్యులచేఁ దెలియఁ బడఁడు. తన వీఁపే తాఁదోముకొననేరక తన
సంగతియే తనకుఁ దెలియకున్న యవివేకి మనుష్యుఁడు “నక్కయేడ
దేవలోకమేడ” యన్న ట్లతీంద్రియ పరమార్థమును లెక్కించుచుఁ
దన పాండిత్యోత్కర్షణను వెల్లడించుచున్నాఁడు. తక్కిన జంతువుల
కన్న నెంత ధూర్తోగాని మనుష్యు లందఱుం బరస్పరానురాగములతోఁ
గలసిమెలసి లోకోపకారమునకై పాటుపడుట తప్ప న్నారితక్కిన
మనోవాక్కాయ కర్మము లన్నియును మిక్కిలి కొఱగానివి కానివి.
కుక్కలలోబాఁసనికుక్కలు రాచకుక్కలు కోమటికుక్కలు కాపుకుక్క
లని భేద మెట్లు లేదో యట్లే మనుష్యులలో బ్రాహ్మణులని క్షత్రియు
లని వైశ్యులనియు శూద్రులనియును భేదము గడింపరాదు. ఆకార
భేదము వయోభేదము తప్ప మఱియే భేదమయినను జంతువుల నే
జాతికైన నెంచుట మిక్కిలి యవివేకము. మనుష్యు లందఱును
మానవజాతిలోనివారే. స్త్రీలు పురుషులు సామర్థ్యభేదమునఁ బ్రాణి
కోటులలోఁ బ్రకృతియుం బురుషుఁడని రెండే జాతులు. కాఁబట్టి
స్త్రీజాతియుం బురుషజాతియు నన్యోన్యానురాగముతోఁ గలసిమెలసి
నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యముల బ్రతుకుచున్న కాలము కృతయుగము.
జనులకుఁ బరస్పరైకమత్యము తగ్గుచున్న సమయములు క్రమక్రమ
ముగాఁ ద్రేత ద్వాపర కలియుగము లనఁబడు. భూతదయ కలిగి పర
స్పరానురాగముతో మనుష్యు లందఱు జన్మోన్మముం గలసిమెలసి

కేవల శాకాహారులై పరస్పరసౌఖ్య మరసికొనుచు సమాన నిద్రా
హార విహార సౌఖ్యసంపాదనమునకై పాటుపడుచు సర్వభూత సము
లై యున్న సమయమే పుణ్యముగ మనఁబడును. జాతిమత వైషమ్యము
లేక సమాన భోగభాగ్యములతో నన్యోన్యప్రేమానురాగ బద్ధులై
మనుష్యులున్న స్థితియే స్వర్గము. జనులకుఁ బరర్పర ద్వేషము పుట్టిన
స్థితియే నరకము. సర్వభూత దయావరుణై పరుల కొఱకుఁ బాటు
పడు మనుష్యుని కన్నఁ బ్రత్యక్షుడై వ వితర మెద్దియును లేనేలేదు.
చదువులు సంఘాలు వ్రాతలు కోతలు పుస్తకములు జన్మిదములు
పెండ్లిండ్లు పేరంటకములు కులగోత్రములు జాతి మతభేదము లిండ్లు
వాకి ళ్ళుడుపు లలంకారములు వేషములు వావులు వరుసలు సీయెను
బదినాల్గు కోట్ల జీవరాసులకు జననమరణములు భేదమోదములు
నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యాభిలాషమును సమానముగా నుంటయే స్వభావ
సిద్ధముగాని కోరి కొన్ని వ్యసనపడులై మద్యమాంసములకుం గొఱ
మాలిన భోగమాల కలవడి మనుష్యులు తమలోఁ దాము భేద మెన్ని
కొని యరిషడ్వర్గమునకు లోనై పరస్పర ద్వేషమున దన్నుకొనుచుం
దక్కిన జంతువులకన్న నెక్కువ దుఃఖమునకుఁ బాలగుచున్నాడు.
పూర్వులకన్న నధిక భోగభాగ్యరోగ్య దీర్ఘజీవన సుఖము లాసించి
యవివేక తీవ్రపురుష ప్రయత్నముచేఁ చిత్తాధిక్యమున వెట్టిపట్టు
దలతో మితిమీరిన వ్యయప్రయాసములతో నమితాహార విహార
ముల కలవడి ఘోరమృత్యు ముఖమునుండి తప్పుకొనుటకొఱకును,
రుజాజరావేదనములు తగ్గించుకొనుటకును మీ రొనర్చు తీవ్రప్రయ
త్నములే మిమ్ము నోపండితమ్మన్యులారా! మఱిత జరాదుజామరణ
భీకరముఖ సామీప్యమునకు నడుపుచుంట కనిపెట్టరేల నో శ్రోత్రియ
మ్మన్యులారా! మీరు స్వార్థపరులై కామ్యకర్మము లొనర్చుట
మీ గోతులు మీరే త్వష్టకొనుట మిమ్ము బంధించు త్రాళ్ళుమీరే

తెచ్చుకొంటు మీతోడిపాటి జనులతో సమానముగా సకలభోగం
ములు వంతుపంచుకొని యనుభవింప నెంచకున్నంతకాలమును మీ
రిరిష్టర్థమునకుల్లోనై స్వాభిమానము నిష్కపని యంతవఱకును
మీ శ్రౌత స్మార్త కర్మకలాపమంతయును మీకే కంతపాశమై తప్పక
మిమ్మిహపరములకు దవ్వుకావించక మానదుమానదు. వంట తెలియ
నంతకాలము చెప్పులుపయోగించుకొనకున్నంత వఱకును పట్టణ
ములు భవనములు నిర్మించుకొనకున్న యన్నాళ్ళును ధనధాన్యదార
సంగ్రహముచేసికొనుట తెలియకున్నంత వఱకును నాగరభోగముల
కలవడకున్నంతవఱకును శేలుంబవళ్ళు ఋతువుల మార్పుమాత్రమే
కనిపెట్టుచు దుంపలు కాయ లాకులు పండ్లు మాత్రమే తిని మంచినీరు
మాత్రమే త్రాగి బ్రతుకుచు, దమలో, దాము విరోధపడ కన్యోన్య
ప్రేమానురాగములతో నొకరి యాహార నిద్రా విహార సౌఖ్యమున
కింకొక రైతమాత్ర ముష్టునగులక నేల దున్నుకొని పండించు
కొనుట తెలియక ధనధాన్యసంగ్రహోపాయము తెలియక కులగోత్ర
మతాభిమాన మొకింతయునులేక చదువువ్రాత లన నేమో యెఱుఁ
గక జాతిభేదమెంచక స్త్రీలు గర్భిణులై కన్నపిల్లలకుఁ బాల్కుడిపి
యశనవిపాసలు తీర్చుదగిన దుంపలు కాయలు పండ్లు మంచినీరు
తెచ్చుకొను సామర్థ్యము కలిగినంతవఱకుం బెంచి విడుచుటయును
కొండగుహలు పొదలు చెట్లు తొట్టలు మఱి యెండ గాలివానల
బాధలనుండి తమ్ముఁ గాపాడుకొనఁ జాలిన సహజసిద్ధములగు
మఱుఁగులనుండి మనుష్యులు స్త్రీపురుషు లందఱును సమాన వేష
భాషలతో సమాననిద్రాహారవిహారసౌఖ్యముతోఁ బరస్పరప్రేమాను
రాగముల నన్యోన్యసాహాయ్యము చేసికొను చున్నంతకాలమే
మనుష్యు లనఁదగియున్నారు. అట్టికాలమే కృతయుగము, పరస్పర
ద్వేషముతో స్వార్థపరులైనవారు మనుష్యధర్మమునుండి భ్రష్టులై

యిహాపరములకు దూరమైన యధమాధమ దుష్టజంతువులుగాని మనుష్యు లెంతమాత్రమున్దూరు. జనులందఱుం బరస్పరప్రేమానురాగ బద్ధులై యన్యోన్య సహవాస సల్లాపసౌఖ్యముతో నిర్మల నిష్కపట హృదయములతో మాత్స్యర్యాన్ని సంతప్తులుగాక సమాన నిద్రాహార విహారసుఖ మనుభవించుచుఁ జిరాయురారోగ్యపదవి ననుభవించుట కన్న జన్మమెత్తిన సార్థక్య మింకెద్ది? అడవులలోను బర్వతములమీఁద జీవించెడి కోతుల కొండవాండ్ర నీతియు స్వత్యమును రవంతయు న్దృష్టక చమవు వ్రాత లెఱుఁగకుండియును నిష్కపటహృదయములతోఁ జిరాయురారోగ్యములతో దృఢదేహములతో హాయిగా బ్రతుకువేళ గ్రహచార వశమున ధూర్తనాగరిక సహవాసమున పౌనుమార్యమున కలవడి చెనుచుండట కనిపెట్టుచున్నాముగదా!

విశ్వకల్యాణ ప్రేమభావము

ఏడేండ్లలోపు బాల్యదశయందు మనుష్యు లెట్లున్నారో యేతలంపులు మఱెట్టి నమ్మకములు మఱెట్టి ప్రవర్తనము కలిగి యుందురో యేడేండ్ల వయసువఱకు మనుష్యులలో స్త్రీపురుషుల కున్న నీతి యేమనుష్యులకు యావజ్జీవము కొనసాగఁదగిన ముఖ్యమానుష ధర్మము. ఏడేండ్ల వయస్సుపిదపఁ బ్రతికినకొలందిని మనుష్యులకు సత్సహవాసము దుస్సహవాసము భయమును గలుగును. భూతదయా పరులు సకలలోకోపకారపరాయణులుస్వార్థత్యాగులు నిర్మలాంతఃకరుణులు కేవల శాకాహారులగుభాగవతుల సహవాసముసత్సహవాసము. దంభులు పశుచారణదారుణ కర్ములు కేవల స్వార్థపరులు జగద్దోషులు వంచకులు కామక్రోధ లోభమోహ మదమత్సర నిర్మగ్న కపటదూష్ట హృదయులను శ్రౌతస్మార్త కామ్యకర్మపరులు తామసాహారులునగు ద్విజమ్మన్యుల సహవాసము దుస్సహవాసము. సహ

వాసమునఁ దఱచు సిరి యబ్బమగాని చీడ యబ్బనను సామెతగాఁ బరమభాగవతధర్మ మంటమగాని క్రూరదంభ శ్రౌతస్మార్తకపట నిష్ఠాధర్మమే యలవడును. అనాదికాలమునుండియును లోకోపకార పరాయణులు మిక్కిలి సాధులు కేవల భగవత్సాహాయ్యమే సహజముగా నాసించి యేజంతువునైన న్బాధించ కన్యాపేక్ష లేక జీవించు సాధుజంతువులు కేవల శాకాహారమున బ్రతుకుచుండెడు ప్రాణులు పురుగులలోఁ గంబళి పట్టుపురుగులు మొదలగునవి, పక్షులలో జిలుక కోయిల మొదలగునవి, మృగములలో మేక లేడి యావు మొదలగునవి, మనుష్యులలోఁ బరమహంసలు యతులు సన్న్యాసులు పరమభాగవతులు మొదలగు సర్వజనసములు సర్వభూత దయాపరులు స్వార్థత్యాగులు “సర్వేజనాఃసుఖినోభవంతు” అని శిష్టులను సేవించుచు దుష్టులకు దూరమగుచుఁ బాపాత్ముల నుపేక్షించుచు నిష్కపటుల నపేక్షించుచుండు సత్వగుణప్రధానులు, వేయేల! పుట్టిన ప్రాణులు పుట్టినట్లు కేవల దైవసృష్టి పద్ధతులను మాత్రమే యవలంబించిన మహాదమహాజ్ఞేవు లందఱును లోకోపకారపరులే. దైవసృష్టి పద్ధతులకు వ్యతిరేకముగాఁ దమ విపరీత బుద్ధితో లేనిపోని కృత్రిమకల్పనములను శ్రౌతస్మార్తకర్మములను బన్నుకొని జాతిమతాభిమానములతోఁ బరస్పర ద్వేషములం గాట్లాడుకొని యపమృత్యువునకు లోనగు దుర్జనులు జగద్ద్రోహులై యిహపరములకు దవ్వగుచున్నారు.

“దేవాసురాః సంయత్తా ఆసన్” మాంసాశనులు వంచకులు స్వార్థపరులు ప్రాణిహింసకులయిన శ్రౌత స్మార్త క్రూర దంభ కామ్య కర్మము లాచరించువారు మనుష్యులలో రాక్షసులు. మఱియును కేవల శాకాహారులు సర్వభూత దయాపరులు నిష్కపటులు సర్వభూతసములు లోకోపకారపరాయణులు నగు పరమ భాగవతులు మనుష్యులలో దేవతలు. అనాదికాలమునుండియు నీలోకములో నీ

రాక్షసు లీ దేవతల న్బాధించుచున్నారు, మఱి దేవత లీ రాక్షసుల నుపేక్షించుచున్నారు, “అనాయాసేన మరణం వినా దైన్యేన జీవనమ్, అనారాధిత గోవిందచరణస్య కుతోభవేత్” భగవంతుని దన నిర్మల హృత్ప్రీతిమందుంచుకొని లోకోపకారమునొనర్చుటయే భగవదారాధన స్వరూపమని యొరుల సుఖపెట్టి తా సుఖపడుచు స్వభూతధయాపరుఁడైన భాగవతుఁడు మాత్రమే యుభయలోకములం దరించునోకూళ సోమాసీ! చాలు చాలు నీ పశుమారణ దారుణ శ్రౌతస్మార్త దుష్ట కర్మకలాపమంతయును నీ ధూర్త మనః సృష్టిగాని భగవత్సృష్టి కాదని నమ్ముకొని నీరాక్షస క్రూరకృత్య మింక నైన మానుకొనుము.

బ్రాహ్మణములకు స్వరనియమము లేదు. యథేష్ట స్వరమునఁ బఠించుకొన పచ్చుననియును “తస్యవా ఏతస్య యజుషో రస ఏవో పనిషత్” సర్వవేదములసార ముపనిషత్తునియును “నహింస్యా తస్య భూతాని” అని యుపనిషత్తు విధించుటచేతను “పశుమాలభేత” అను శ్రుతికి భాగాది జంతు విశసన మెంతమాత్ర మర్థము చెప్పఁ గూడదు కూడదు. సత్త్వ రజ త్తమోగుణాత్మకములగు జాగ్రత్స్విప్న సుషుప్త్యవ స్థల ప్రత్యక్షానుభవముకన్న నహంకార మమకారము లున్నంత వఱకు జగదుద్భవస్థితి వినాశకార్య విశేషములకు మూలకారణమని మ తెద్దియు న్నేదని నిశ్చయింపక తీరదు. ఇంతవఱకున్న స్మృతి విశేషమున జగత్కార్యములు తోచుచున్న నిక ముందీ స్మృతి యే మగునో నిశ్చయింపశక్యముకాదు. భూతవర్తమాన కాలములందలి యనుభూతకార్యజ్ఞాన మొకిత కలదు. స్మృతికి గోచరమైనదంత యును నిక్కముగాని స్మృతికను వర్ణనముచే స్వార్థపరుఁడగు వంచ కుఁడు మూఢుల న్మోహించి స్వలాభము పొందుచుండునుగాని నిష్కప టుఁడు కేవల లోకోపకారపరాయణుఁడైన భాగవతుఁడు స్వలాభ ముకై లేనిపోని టప్పలుకొట్టి జనుల సంతమాత్రముమోసపుచ్చుఁడు.

“పురుషశబ్దేన కిరః పాణ్యాద్యాకృతయక్తో దేహోభిధీయతే - సచ
 దేహోబ్రహ్మాదిస్తంబాంతోబహుప్రకారః” అను మాధవాచార్యోక్తి
 ప్రకారము బ్రహ్మాదిస్తంబచర్యతము నానావిధములైన పంచభూతా
 త్మక శరీరములకే పురుషశబ్దము వర్తించుటచేతఁ బౌరుషమనఁగాఁ
 బంచేంద్రియదృష్ట మంతయును పౌరుషవేద్యమేకదా? పంచేంద్రి
 యాత్మక దేహముగల జీవుని ప్రత్యక్షానుభూత స్మృతితోలేని పదార్థ
 మంతయును లేనిపదార్థమేకాఁబట్టి ప్రత్యక్షానుభవములోఁ జేరని
 భూతభావికాలిక పదార్థములు గగనారవిందమువలె శశవిషాణముల
 మాడ్కి శబ్దమాత్రములుగాని యథార్థములని పిచ్చివారు మోస
 కాండ్రు తప్ప నిష్కపటాత్ములు బుద్ధిమాతులు నిశ్చయింప నొల్లరు.
 రెండువందలయేండ్ల క్రిందటికాలమున నావృద్ధప్రపితామహుఁడు పది
 యడుగుల పొడువైన సుందరుఁడై వేదవేదాంగవేత్తయై యెదువంద
 లేండ్లు బ్రతికి యేనులను బంతులవలెఁ జేతమీటిన బ్రాహ్మణవీరుఁ
 డని వ్రాసిన గ్రంథము చదువుకొనిగాని వంశపారంపర్యముగాఁ
 జెప్పఁబడుచున్న కథలు వినిగాని నిశ్చయముగా వాఁడే నాతాతయని
 నే నమ్ముకొని పామరులను నమ్మించి బెడరించి నాతాత యంత గొప్ప
 వాఁడు గనుక నన్నుఁగూడ మీరు మన్నించక తీఱదను ఫనికిమాలిన
 యేబ్రాసిమొద్దు మఱుగుజ్ఞు చందమున “బ్రాహ్మణోఽస్యముఖ
 మాసీత్” అను శ్రుతిప్రకారము నాది వసిష్ఠగోత్రము నేను
 బ్రాహ్మణుఁడను నాతండ్రి తాతల యాచారమంతయును శ్రోత్రి
 యాచారముకాఁబట్టి నేనుగూడ నర్థములను దండుకొని సోమయాజినై
 యీషణత్రయముల న్దగిలి క్రతుపురోడాశముల న్నోవ్వి యజ్ఞాచరణ
 వ్యసనపరుఁడనై యేఁతేట మేకలఁ జంపెదనని వదరకు మో నామ
 బ్రాహ్మణుఁడా! నీ నొప్పివంటిదే యితరదేహుల నొప్పియని ప్రత్య
 క్షముగా నీవు తెలిసికొనుచుండియును నిర్జీవగ్రంథములు ముసలమ్ము

చెప్పినకథలు నమ్ముకొని నీకుఁ బ్రత్యక్షముకాక శశవిషాణమువలె
 యసంభవ కార్యములగు బ్రాహ్మణాది వర్ణభేదముల న్వర్ణించి
 పామరులం బెవరించి స్వార్థపరుఁడవై వంచకుఁడవై నీవు చెప్పిన
 దొకటిచేయున దొకటిగా లోకద్రోహివై నెనరుమాలి జుతువుల నో
 దేవానాంప్రియుఁడా ! దేవతలపేరు చెప్పి జంపి తినెదవా ? నిన్ను
 జంపఁగల మానవులను వ్యాఘ్రాదిహింసములను నీప్రాణబంధువులను
 దేవతాప్రీతికై నీవు నమ్మిన శ్రౌతకల్పానుసార మేల మనుష్య
 పశువులం జంపి తినవో ? నీప్రాణము నీసన్నిహితబంధువుల ప్రాణము
 నీకంత బెల్లమో ? కేవల స్వార్థపరతకన్న మతేజాతినీతులు నీకు లేనే
 లేవని తెలియు దుష్టన్యసనాసక్త ప్రాణిహింసక శ్రోత్రియమ్మన్యుఁడా !
 చాలుచాలు నీయాజమాన్యము. పేనునకు పెద్దదికమిచ్చినం బెడత
 లెల్లం బడకొఱకెనను సామెతగా నధ్యయనవేత్తవని లోకులు నిన్ను
 మన్నించిన ఫలమా యిట్లు కూరశ్రౌతకల్పములం బన్ని క్రతు
 మివన్జతువులం జంపి నమలుచున్నావు ? నీవాబ్రాహ్మణుఁడ వీస్సీ
 పశుఘాతుకుఁడా యుండుండు మింకను వినుము “ఆనందోబ్రహ్మేతిజా
 నీయాత్” ఒరులను సుఖపెట్టి నీవు సుఖపడుటయే నిక్కముగ
 బ్రాహ్మణ లక్షణమని తెలియవా ? మనోబుద్ధి చిత్తాహంకారాత్మ
 కాంతఃకరణ చతుష్టయము త్రిగుణాత్మకమై యనిర్వచనమాయా
 రూపకమై జీవాత్మన కీజగద్రూపమున బ్రాతిమూలమై యెండ
 మావులు జలమువలె మిథ్యయయ్య న్వాస్తవమువలె నగవర్చుచున్న
 దనుట యనుమానోపమాన శాబ్దప్రమాణసిద్ధమైనప్పటికిఁ బ్రత్య
 త్సానుభవమే. నేనను స్మృతియును భేదమోదానుభవము నాశరీర
 మును నాకు వేఱుగానున్న జగమును నాకు యథార్థముగా ననుభ
 వించుచుంటచేత నాయీప్రత్యక్షానుభూత భేదమోదములు నీజగత్తును
 సహేతుకముగా యుక్తికిట్టనందున నీ దేహాది సకలప్రపంచభ్రాంతి

మాత్రము మిథ్య. స్వప్నమువలె మృగశృష్టికమాడ్కి వాస్తవము కాదని పైకి వేదాంతబోధచేయుచు నాయనుభవ మొకవిధము నాబోధ వేటువిధముగా నుంటకూడ భ్రాంతికృతమని యేల యన రాదో? కాబట్టి యింద్రియ ప్రవృత్తిజ్ఞాన మున్నంతవఱ కనఁగా నాకు శరీరస్మృతి యున్నంతవఱకు నా జ్ఞప్తియును మఱి యా జ్ఞప్తి గ్రాహ్యమగు జగమును వాస్తవమే. “అహంబ్రహ్మాస్మి” నేనే బ్రహ్మము నాకంటె వేఱే పదార్థమేలే దీపించ భౌతికోపాధియును మఱి యీ సమస్తజగమును స్వప్నమువలె నెండమావులవలె మనో విభ్రాంతి కల్పితములుగాని వాస్తవములు కావని భావించుకొనుటయు స్పూడ భ్రాంతిమూలమే యగునుగదా!

కాబట్టి యీ పనికిమాలిన సోమరిపోతుసన్యాసి మాటలు చాలించి పోరుషముకన్న మఱి వేఱే పదార్థమే లేదని దృఢముగా నమ్ముకొని యీ పోరుషమునకుఁ దగినట్లు నిష్పాక్షికముగా ఫలము నొసఁగు భగవంతుఁడు ప్రత్యక్షముగాఁ ద్రయీమూర్తియై ద్వాద శాత్ముఁడై సర్వజగదుద్భవస్థితి వినాశనమూలమై సకలకర్మసాక్షియై సర్వగ్రహరూపియై సర్వలోకబాంధవుఁడై సర్వలోకచక్షువై యచింత్యానంత మహిమాన్వితుఁడై త్రిభువన స్వరూపుఁడైన భగవంతుఁ డీ సూర్యుఁడే దేవుఁడని ముమ్మాటికి నిశ్చయించి సూర్యుని యంశమే యీ దేహస్మృతి యని యెంచుకొని పరోపకార మొనర్చుటయే యీ జన్మమునకు సార్థక్యమని సర్వభూతదయా పరుఁడవై యితర జీవుల సుఖపెట్టి నీతోడిపాటేవారికి సాయపడి వారి యనుగ్రహమును స్నేహమును సంపాదించుకొని సుఖముగా నీ జీవనమును గడపు కొనుము. మఱియును సకల భూతములును సర్వజీవులును నీ బ్రతుకు సౌఖ్యమును గాపాడునట్లు సంతతమును దేజోమయఁడు ప్రత్యక్ష దేవుఁడగు సూర్యభగవానుల కహర్నిశముం జేయెత్తి మ్రొక్కు

చుండుము నీ కాపదలబ్ధిసపుడు నీ పౌరుషలోపమనియును నీప్రారబ్ధ
దుష్కర్మఫలమనియును నీకు సంపద లభించినపుడు భగవదనుగ్రహ
మనియును నీతోడిపాటివారలకు నీయెడఁగల యనురాగమే కారణ
మని నిశ్చయించుకొని నీచిత్తమును సమాధాన పర్చుకొనుము. నీ
నొప్పుకొన్న కురూపి నీకు సొగసగుటయు హాస్యము నెపమున నీవు
ప్రేమించినవారు నిన్నుఁ దిట్టిన తిట్లు నిన్నుఁ గొట్టినకొట్లు నీకోరిన
కోర్కెలగుట నీప్రత్యక్షానుభవమేకదా ? స్వార్థపరతమాని పగోప
కారమునకై పాటుపడుచుఁ గాపట్యము న్దొఱఁగి మహాప్రభూ! నీకన్న
మఱి దిక్కులేదు రక్షించు రక్షించుమని ప్రతిక్షణమును జ్ఞానస్వరూ
పుడై ప్రత్యక్ష జేవుఁడగు సూర్యనారాయణునకు ప్రమొక్కుచుంట
కన్న నీవు చేయవలసిన యజ్ఞములుగాని జపములుగాని మఱి
యాచారములయినఁ గాని లే వో శ్రోత్రియమ్మచ్చుఁడా ! శిక్షక వై
యాకరణఛాందస నై దుక్తిక జ్యోతిష్కులతో నాకెద్దియు న్బనిలేదు
గాని యోపశుమారణదారుణ కర్ముఁడా! యోదంభ శౌతస్మార్త
కర్ముఁడా! నీకుఁ దప్పక భూతదయయును సకలజన సమ్మతాచారణ
విధానమును బోధించి నిన్నొప్పించి నిన్నుఁ గేవల భాగవతునిఁ జేసిన
గాని నాచదువు నేర్చున ఫలమేమీ? కవినైన సార్థక్యమేమీ? ఇంత
కష్టపడి గ్రంథము రచించిన సాఫల్యమేమీ?

తన యూహను బరుల కెఱిఁగించుటమాత్రమే వాచి కాంగికా
హార్యసాత్వికాభినయ ప్రయోజనము కాఁబట్టి సంజ్ఞామాత్రములైన
రూపములకు దేశ కాలపాత్రానుసారముగాఁ గలిగిన పద్ధతు లనిత్య
ములు క్షణికములును సమయోచితముగా మార్పుచేందక తీఱనవి
యును. మూఁగవారు తమ యూహలను దమ కంఠధ్వని విశేషముల
కలవడిన వారలకుఁ దెలుపఁదగిన ట్లఱచెదరు. ఆమూఁగల కంఠధ్వని
నలవాటునఁ దెలిపికొన్నవార లా కంఠధ్వనుల స్థాయివిశేషములంబట్టి

వారల యూహలు పోల్చి వారలకుఁ దగువిధమున నాచరించెదరు. మనుష్యులు శబ్దాద్యభినయవిశేషములచే నితరజ.తువుల యూహలం దాము గుర్తించి తమ యూహల చొప్పున నితర జ.తువులచే గ్రహింపజేయుచున్నారు. కాఁబట్టి ప్రాణులు పరస్పర మూహ తెల్పు కొను నామరూపాత్మక స.జ్ఞల కొక పద్ధతియు నొక నియమము నెంతమాత్ర మక్కరలేదు.

జగత్కారణమై భక్తపరాధీనమై సర్వజ్ఞమై సర్వశక్తియైన పదార్థమును దెల్పుఁగలిగిన శబ్దరూపమెట్లున్న నేమి? హాయిగా బ్రతికించుగాలి యెట్టిదేశకాల పాత్రలం బుట్టిన నేమి? అన్యులచే నెఱుఁగ శక్యముకాని తన యూహ నన్యులకుఁ దాఁ దెల్పుఁగలిగిన నామ రూపముల కన్యుల శిక్షావ్యాకరణ చ్ఛందోనిరుక్తి పద్ధతినియమము లతోఁ బ్రయోజవమేమి? ఏకశ్శబ్దః సమ్యగ్జ్ఞాతః సుష్ఠుః సప్రయుక్తః “అని భాష్యకారుని యుద్దేశము. శబ్దమనఁగా నూహ. ఒరుని యూహ సరిగాఁ దాఁ దెలిసికొనుటయుం దనయూహ సరిగా నితరులకుఁ దెల్పుటయును దన మనస్సంతుష్టి నొదవించునని తాత్పర్యము. శబ్దబ్రహ్మమనియు నాదబ్రహ్మమనియును బల్కుటచే సర్వ జగదాత్మకమై సర్వజగత్కారణమై నామరూపాత్మకమై వాచికాంగి కాహార్యసాత్వికాభినయ విశేషమంతయును శబ్దరూపమనియే పతంజలి తాత్పర్యము. కాఁబట్టి “ఏకశ్శబ్దః” అను భాష్యము హాయిగా బ్రతుకుటకై ప్రతిజంతువు నూహించుచున్నదనియును తన బ్రతుకు సౌఖ్యము సమకూర్చుకొనుటకై తన యూహ ప్రవర్తించుచున్నదనియును బ్రతిజనుఁడు తెలిసికొని యెరుల సుఖపెట్టి తా సుఖపడవలయునని “అథశబ్దానుశాసనమ్” అని ముందుగా “అథ” అను శబ్దమును బ్రయోగించెను. “అ” అనువర్ణ మించుమించు ప్రతి భాషలో మొదట నుచ్చరింపఁబడుటకుఁ గారణ మచ్చుల కెల్ల “అ” అను నచ్చే వైఖరి

మూలము. అంబ, అల్ల, అక్క మొదలగు 'అ' అను నచ్చుతోఁ బ్రతి జుతు కంఠస్వరమును బ్రవర్తిలుచున్నది. కంఠస్వరముచేతను మఱి యవయవవిన్యాసాకార విశేషముచేత ననగా నామరూపాత్మక చతుర్విధాభినయముచేత నన్ని జంతువు లన్యోన్య మాహ తెల్పు కొనుచున్నవి. అ మొదలగు నచ్చుల కన్యోన్యభేదమును కకారాది వ్యంజనములును మమష్య లన్యోన్యహాని విదేనమునకై పన్నుకొని యట్టి కల్పిత ధ్వని విశేషములకు శిక్షావ్యాకరణ చ్ఛందోనిరుక్తము లని స. జ్ఞ లేర్పచుకొన్నారు. మఱియు సూర్యోదయాస్తమయముల యవధి సూర్యచంద్రగ్రహణముల రీతియును అమావాస్య పూర్ణిమల కొంచెమైనను దోచక సంపూర్ణ బింబములం గ్రమముగఁ గన్పట్టు చంద్రు నరసియును బుతు విశేషములం బట్టియును జ్యోతిష శ్రౌత స్మార్తకర్మ పద్ధతు లేర్పఱచుకొనుచున్నారు. మఱియును బాల్యమున సుషుప్త్యవస్థయు యశావనమున జాగ్రదవస్థయును వార్ధకమున స్వప్నా వస్థయును బొందుచున్నట్లు సకల జీవులు కన్పట్టుచున్నారు. జ్యోతిష శ్రౌత విధానములచేఁ బ్రతికూల దైవము నడ్డుకొనుటకును సకలా భీష్ట కార్యసిద్ధిని సమకూర్చుకొనుటకు మనుష్యులు తమ పౌరుష ముప యోగించుకొనుచున్నారు. కేవల స్వార్థపరతకై కాక లోకోపకార ముకై మాత్రము మానవు లొనర్చు సకల కర్మములు సకలవేద శాస్త్ర సమ్మతములే సమ్మతములే. ఆహార నిద్రావిహార సంపూర్ణ భోగము తా మనుభవించి పరులచే ననుభవింపఁ జేయు శక్తి తగ్గిన కొలంది నీ వేదవేదాంగ పద్ధతులు పనికి మాలిన కూతలు వ్రాతలు సోమరిమాటలు సోదె లాకాశపంచాంగములు మొదలగు కొఱు మాలిన కులమతాచార పద్ధతులు మొదలగు వార్ధకలక్షణము లన్నియును బొడచూపుచున్నవి. బాల్యము దాఁటి వయసు ముదిరిన కొలంది నిద్రాహార విహారసౌఖ్యమును సంపాదించుకొనుటకై చేయు

పురుష ప్రయత్నము తప్ప మనుష్యులు భూతభవిష్య జన్మములఁ
 గూర్చియు సతీంద్రియ స్వర్గనరకములఁ గూర్చియుఁ గులమతాచార
 ప్రవర్త శౌత స్సార్తాది కర్మము లన్నియు నుబుసుపోని మంగలి పిల్లి
 తల గొఱగుటవలె మిక్కిలి వ్యర్థ కల్పనములు. తన యొక్కయుం
 బరుల యొక్కయు నిద్రాహార విహార సౌఖ్యమునకై పాటుపడుట
 మాత్ర మీ బ్రతుకున నపశ్యేక ర్తన్యమగు పని. తనకుఁ గాని పరులకుఁ
 గాని యీ బ్రతుకు నందలి నిద్రాహార విహార సౌఖ్యముం జెఱచు
 నకల విద్యలును సకల శౌత స్సార్త కర్మములు వివిధకుల మతా
 చార పద్ధతులను వృథాపురుష ప్రయత్నము లని ఘంటాపథముగాఁ
 జాటి ప్రతి మనుష్యుఁడం దనతోడిపాటివారికి బోధింపవలయును.
 బాల్యమున సుషుప్త్యవస్థయు యౌవనమున జాగ్రదవస్థయును వార్ధక
 యున స్వప్నావస్థయును సకల ప్రాణు లనుభవించుటచేత సుషుప్తి
 యెడఁ బ్రత్యక్షాది ప్రమాణ చతుష్టయ బోధ యొనర్చు శక్తి
 యుండదు. యౌవనమున స్వపరనిద్రావిహార సౌఖ్యమునకై మాత్రమే
 త్రికరణము లుపయోగించుకొనుటచేత వేదశాస్త్రములు చదువు
 కొనుటకుఁ గాని ప్రవచించుటకుఁ గాని సమయము చిక్కదు. వార్ధక
 యున నెట్టి పాటుపడుటకై నను శక్తి చాలదు. మఱియును వార్ధక
 దశ పరాధీనమగుటచేత వేదశాస్త్రములు బోధించుకొనుటకుఁ గాని
 పరులకు బోధించుటకుఁ గాని దేహమనఃపాటవము బొత్తుగా క్షీణిం
 చును. కాఁబట్టి కేవల తపస్సామర్థ్యముచేత బుద్ధిస్వరూపులగు
 వ్యాసాదిమునులు బోధించిన వేదశాస్త్రములు ప్రాకృతులగు మను
 ష్యులు గ్రహింపఁజాలక స్వార్థపరులగుటచేతఁ దమ లాభముమాత్ర
 మాసించి లోకోపకారము కసితయు న్దలఁపక సర్వజనసమ్మతముకాని
 యభిప్రాయములను వేదశాస్త్రములందుఁ దమ యిష్టానుసారము
 గ్రహించి యన్యోన్య మతద్వేషములతోఁ గాట్లాడి తన్నుకొని యిహ
 పరముల ధూరమగుచుంట్ల కేవల కలికాలచేష్టిత మనకతీతదు.

లోకుల ప్రవర్తనము కాలవశమున మాటుచుండును. వేసవి
యందుఁ దాపము శీతకాలమునఁ జలిచే దేహధర్మములు చేష్టలు
మాటుట స్వభావమైనట్లు కృత ప్రేత ద్వాపర కలియుగములందు
మానవధర్మము తార్మాటగుచుండును, నాల్గయుగములకుఁ దగునట్లు
మునులు ధర్మములను బోధించిరి. “కలౌపారాశరః స్మృతః” అను
టచేఁ బరాశరముని చెప్పిన ధర్మముమాత్రమే కలికాలమందనుస
రింపదగినది. సకలధర్మ వివర్జితమగు కలియుగమునందలి జనులుతరించు
మార్గము చెప్పుచున్నానని పరాశర మహర్షి “దానమేవకలాయుగే”
అనియును దానమనఁగాఁ బరోపకార మొనర్చుటమాత్రమే కలి
జనుల కవశ్య కర్తవ్యమనియును “పశుమాలభేత” అను వేదచోదిత
క్రమవిధులకుఁ గలికాలము పనికిరాకుంట్లేత వైశ్యదేవము చేసికొని
యతిధిగావచ్చిన యే యధమజాతివానికైనను మఱెట్టి పాపాత్మున
కైనను “అన్నస్య త్సుధితం పాత్రమ్” అని యొరుల నన్నపానాదు
లను సుఖపెట్టి భూమి సేవ్యము చేసికొనుటయే ముఖ్యజీవనవృత్తి
చేసికొని స్త్రీ పునర్ద్వివాహము నంగీకరించి సత్సంపర్కము శ్రేయ
మని సులభములగు ప్రాయశ్చిత్తములచే వ్యభిచార నివృత్తి యగునని
భగవన్నామ సంకీర్తనముకన్నఁ గలికాలమున వేతే తరించుటకు
దారి లేదని బోధించెను. ఇంతకు నక్షత్రాది ఖగోళముల సంగతి
కూలంకషముగాఁ దెలిసికొని “ఇదమిద్ధమ్” అని రూపింపశక్యము
కానట్లు వేదశాస్త్ర ప్రవక్తలగు మునుల మతమును యథార్థముగాఁ
బ్రాకృతజనులు తెలిసికొని తాము నడిచి యొరుల నడిపింప నొకింత
యును సమర్థులుకారు. మోఁచేతి కంకణమున కద్దమేలా? పరుల
సుఖమున్గోచన న్దప్ప నీకు సౌఖ్య మబ్బదని నీ కూహవచ్చినది మొదలు
నీ స్వానుభవమేకదా? కాఁబట్టి యొరులను సుఖపెట్టి నీవు సుఖముగా
బ్రతుకుము. స్వర్గనరకాది గగనారవింద చింత నీకేల? వేదవేదాం

గాది విద్యలు వ్రాతలలో గలవుగాని నీబ్రతుకు సౌఖ్యమున కుపయోగించు తెలివితేటలు లోకుల ప్రవర్తనమునుండియే నీ కబ్బుచున్నవి. కష్టపడి భూమిని దున్నుకొని పండించుకొనుము. పండినపంట నీతోడిపాటిజనులతో వంతుపంచుకొని వారితోఁ గలిసిమెలిసి సుఖముగా ననుభవించుము. ఇతిశాధలనుండి కాపాడుమనియు నాకోగ్యముగాఁ జిరజీవనసౌఖ్యము దయచేయుమనియును బ్రత్యక్షదైవమగు భాస్కరునకు మ్రొక్కుచుండు మంత్రకన్న నీవు చేయవలసిన కార్యములు నీబ్రతుకున మఱిలేవు. అక్కరమాలిన చదువుసందెలు నోములు వ్రతములు నామములు మడిమైలలు జాతినీతులు మతభేదములు వంచకులగు స్వార్థపరులు సోమరులు మాత్రము పన్నిన పన్నికలని దృఢముగా విశ్వసించి లోకోపకారముగా నడుచుకొని సర్వభూత దయాపరుడవై నీజన్మమును సఫలము కావించుకొను మోక్షాశసోనూసీ! పొమ్ము మఱెన్నండును బశుహింస చేయక తిన్నఁగా బ్రతుకుము నీవు పఠించునవి వేదములుకావు. నీవాచరించు నాచరణము వేదవేదాంగచోదికముకాదు. నిత్యము లపౌరుషేయములు నగువేదములు నీవంటి ప్రాకృత మార్థ మర్థ్యుల నోళ్ళ మలయునా? నీకు బుద్ధిలేదా? యతీంద్రియములు నిత్యము లపౌరుషేయము లాత్మైక వేద్యము లశరీరములు బ్రహ్మస్వరూపము లగు వేదములు నీయకారాద్యచ్ఛులలోను గకారాది హల్లులలోను నీపదవాక్యములలోని నీ మర్త్య తుచ్ఛాంగ విన్యాసములలో నిముడునా? యద్ధములో గొండ యిదిడి ప్రతిఫలించునట్లు ముంతనీటిలో సూర్యబింబ మిదిడి తోఁచునట్లు బ్రహ్మాత్మకమగు వేదజ్ఞానము నీమనస్సునం బ్రతిబింబించి నప్పటి కాకొండను మఱి యాసూర్యుని నీ వంటఁజాలనట్లు మఱి యా రెండింటిని నీబ్రతుకున నుపయోగించుకొనఁ జాలనట్లు వేదము లనుగాని మునిప్రణీతములయిన వేదాంగములనుగాని నీ వెంత

మాత్రము నీబ్రతుకున నుపయోగించుకొన నేరవు నీబుద్ధియెడం బ్రతి
 ఫలించు భగవత్స్వరూపమగు వేదవేదాంగ విద్యామహిమనుగూర్చి
 నీ కతీతముగా దవ్వుల నగపడుసూర్యునకు నీవు మ్రొక్కునట్లు చింత్య
 వైభవ మహిమాస్పదమగు వేదవేదాంగ విద్యను సంతతము
 ధ్యానించుకొనుచు నీబ్రతుకు నిహపరములఁ దరింపఁజేయుట కావిద్యా
 మాపుఁడగు త్రయీమూర్తిని వేడుకొనుచు భూతదయాపరుఁడవై
 స్వార్థపరతమాని లోకోపకారమునకై పాటుపడుము. మూఢావస్థతో
 జన్మించి మూఢావస్థలో లయమగుచున్నాఁడే దేహి- నడుమ స్వప్న
 జాగరములవంటి దీబ్రతుకునందలి జనన మరణములయొక్క మధ్యా
 వస్థ. యహంకార మమకారము లున్నంతవఱకుఁ బురుషప్రయత్నము
 మానలేము. మఱియీ పురుషప్రయత్నము చేసిన సార్థక్యములేదు.
 తెలియకుండలేము. తెలిసిన లాభములేదు. స్వప్నమందువలె జాగ్ర
 ద్దశయందు సకల కార్యముల వశతగాఁ గాలవశమునఁ బౌరుషము
 నకుఁ బ్రేరేపకమైన విధివశమున జరుగుచుంట సకలజనులకుం బ్రత్య
 త్తానుభవమేకదా? కాబట్టి యేపనియైన చేయుటగాని మానుటఁ
 గాని ప్రాణుల వశముకాదు సుఖజీవనము నెల్లప్రాణు లు పేక్షించుట
 సహజము. ఆజీవనసౌఖ్యము తనతోడిపాటిఁ జీవులతో దాఁ బ్రేమాను
 రాగములతోఁ గలిసిమెలసి యున్నంగాని తన కబ్బుకుంట దేహ
 ధారులలో ముఖ్యముగా మనుష్యునకుఁ బ్రతిదిన ప్రత్యత్తానుభవమే
 కదా? పరోపకారబుద్ధియును సర్వభూతదయయును జిరాయురారో
 గ్యములను నీకిమ్మని ప్రత్యక్షభగవంతుఁ డగు సూర్యున కహర్దివ
 మును మ్రొక్కుచుండుము. సమస్త వేదశాస్త్రముల యభిప్రాయ
 మిద్దియే యని విశ్వసించుము. వెట్టికి వేవిధాలన్నట్లు మర్త్యులు
 వ్యవహరించు వేదశాస్త్రములకు స్మర్తములకు హద్దున్నే?''

“అ” అను సత్కరమున కనేకార్థములు మఱొక్కొక్క యర్థమున కొక్కవర్ణ మొక్కొక్క యధిదేవత యొక్కొక్క యర్చనవిధాన మొక్కొక్క మర్మవిశేషము. సప్తకోటి మహామంత్రములు లోకోపకారమునకై పాటుపడలేసి తుంటరి సోమరిపోతు మోసగాండ్లు పన్నిన మంత్ర యంత్ర తంత్రము లిన్నన్ని కావు. అడవిలోఁ బసులఁ గాచుకొనుచు జీవించు గొల్లనిచాటి వివేకమో శ్రోత్రియమ్మన్యుడా! నీకు నిశ్చయముగాలేదు. నీవు వల్లించునవి నిక్కముగా వేదశాస్త్రములు కావు. అద్దములోని ధనముమూట నీవెట్లుపయోగించుకోలేవో నీహృదయమున వోచు నాత్మైక వేదశాస్త్రజ్ఞానమును నీవెట్లుపయోగించుకొనలేవు. అవాఙ్మనస గోచరమా వేదవిద్య. వేదము నీ పోటి యుచ్చారణమున కెంతమాత్రమును రాదు. వేదము ననుసరించి నీ మర్త్యదేహముగాని నీ యల్పజ్ఞానముగాని వ్యవహరింపఁజాలదు. వేయేల నీవు చదువు లనుకొన్నవి వాస్తవముగాఁ జదువులు కానేకావు అగ్ని ముట్టుకొన్నం జలుకునని నీప్రత్యక్షానుభవమేచాలు ననుమానోపమాన శాబ్దములేల? “ఇషేత్వా” అను వివిధవేదములు మఱి పేదాంగములు నీయచ్చులు హల్లులు పదములు వాక్యములు నానావిధభాషలు గ్రంథములు వ్రాతలు చతుర్విధాభినయ విశేషములు పౌరుషకల్పితములు కృత్రిమములు మఱియు సనిత్యములు స్వప్నవికారములు మదవికారములవలెఁ బంచభూత సంయోగ వియోగ విశేష సముద్భూత దైహిక వికారచేష్టలుగాని పంచభూతములవలె వాస్తవములుకావు. పంచభూత సంయోగ వియోగ విశేషములగు దైహిక చేష్టావికారములు మృగత్పప్తికాఁ జలమువలె స్వప్నప్రపంచమువలె నీడవలె మిథ్యలుగాని వాస్తవములు శాశ్వతములు నెంతమాత్రము కావు. నీదేహము నీబ్రతుకు నీవేదములు నీజ్ఞానకర్మములు పదవశములని నమ్ముకొని నిష్కపటముగా లోపల నొకటి

పైకొకటి యగపర్చ కిచ్చకము మోసము దంభ వేషములు మాని
 నీదేహసౌఖ్యముకై నీవు తంటాలుపడుచున్నావుకనుక నొరులయెడ
 నీవెట్లునటించిన నీకోరినసుఖ మబ్బునో యట్లు నడుచుకొనుటకై
 నీపౌరుషము లుపయోగించుకొను నీప్రయత్నము సఫలముకావించి
 నీబ్రతుకు హాయినిచ్చుటకై భక్తవత్సలుఁ డగు భగవంతుని నిర్మల
 హృదయముతో వేడుకొనుచుండు మోదంభ సోమయాజీ ! “శునిచైవ
 శ్వపాకేచపండితాః సమదర్శనః” అను భగవద్వాక్యము నరసి లోకోప
 కారముగా నడుచుకొని సుఖమున నీబ్రతుకు వెళ్ళబుచ్చుకొనుము.
 లేనిపోని వేదవేదాంగ దంభకమార్గాచారముల నింకనైనఁ గట్టిపెట్టు
 కొని నీతోడిపాటి మనుష్యులతోఁ బ్రేమానురాగములఁ గలిసిమెలసి
 వారలను సుఖపెట్టి నీవు సుఖపడు.

మనుష్యులలో నొకనికన్న నొకఁడు గొప్పకాఁడు కొద్దీకాఁడు.
 చీమలన్నియుం జీమలే దోమలన్నియుం దోమలే గోతులన్నియుం
 గోతులే మనుష్యులందఱు స్మనుష్యులే నీకెందుకీ వెట్టి నీతోడిపాటి
 మనుష్యులకన్న నీకు విశేష మెద్దియును లేదు. కుళ్ళాయియు
 నంగియు నంటుపోగులు ధరించినప్పటికిం దిమ్మఁడు తిమ్మఁడేగా ?
 ఇంకొక విశేష మట్లలంకృతమగు కోతినిఁ దక్కిన కోతులు ద్వేషించి
 తమ మఁదలోఁ జేరనీక బాధించినట్లు నీవు బ్రాహ్మణుఁడ వనియును
 వేదవేత్త వనియు శ్రోత్రియుఁడ ననూచానుఁడ వనియును నిద్రాహార
 విహారసౌఖ్య మందఱివలె నాసించియుం బైకి నిష్ఠనగపర్చుట కస
 హ్యించి క్రమక్రమముగా నీతోడిపాటి మానవులు తమ సంఘము
 లోనికి నిన్నుఁ జేరనీక తన్ని తగిలివేయక మానరు. ఊరక కొన్ను
 కూర్చుండి నీవు శ్రేష్ఠుఁడవని చెప్పుకొనుచు జనుల యసహ్యమున కేల
 పాలయ్యెదవో శ్రోత్రియమ్మన్యుఁడా తాఁ జెడినకోతి వనమంతయుం
 జెఱచెనను సామెతగా వేద వేదాంగవేత్తవను నహంకార మనుకాధ

ములతో నీవు చెడి మనుష్యులకు మతద్వేషములు కల్పించి చెఱచు
 చున్నావు నీ కన్ననో కూశసోమానీ! పులిమేలు పాముమేలు
 మఱెట్టి క్రూరజంతువైన మేలు, ఆ క్రూరజంతువులు చేయు హింస
 కన్న నీవు చేయు హింస కోటియింతలు మోడు, ఆ క్రూరజంతువులు
 చేయు బాధ మిక్కిలి కొంచెముగాని నీ వొనర్చు భూతద్రోహమునకు
 మేరలేదు. నీవేమో దివ్యజ్ఞానము కలవానివలె నీ స్వార్థపరత న్నాటు
 పర్చి పైకి దంభవేషమున నుంటచే నీ బోధలను విశ్వసించుకొన్న
 మూఢులు భ్రాంతులు బాలుకు సకలదేశంబులలోని మనుష్యులంద
 టును బరస్పర మతవిద్వేషములతో నన్యోన్యహింస కావించుకొనుచుం
 దమ జీవితసౌఖ్యమును వృధా చెడఁగొట్టుకొనుచున్నారా? ఇతరును
 నీ వేదశాస్త్ర జ్ఞానబోధయును నీ స్వార్థపరతయును నీ ధూర్తదంభ
 వేషమును నీ జ్ఞానలబ్ధిద్వంద్వతయును నీజాతి మతభేదము న్నదా
 కారణము? నీవు బ్రాహ్మణుడవా? యితరుడు కాఁడా? టోపీ పెట్టు
 కొన్న కోఁతి తక్కినకోఁతులలో వశిష్టా? అయ్యో బుద్ధిమాలిన
 ఛాందసుఁడా! మనుష్యులందఱును సమానులే, యన్యోన్యము న్గలసి
 మెలసి హాయిగా బ్రతికినకాలము కృతయుగము, మనుష్యులలోఁ
 బరస్పరైకమత్యానురాగములు చెడ్డకొలంది నిట్లు భూతహింస మొదై
 కలికాలము ముదురుచున్నది, చెట్టు చచ్చెడికాలమునకు మురుగు
 పిందెలవలె మనుష్యులలోఁ బరస్పర ద్వేషకారణములగు జాతి
 నీతులు ప్రబలుచుంట 'రామరామ' యోదంభయాజులూ! నీతప్పు
 న్గాదు, నిన్వొక్కిరించు నాతప్పున్నాదు, కలికాలకృత్య మేమిచేయుదు
 నహంకార మమకారము లున్నదనుక జనులందఱితోఁ బరస్పరాను
 రాగములతో భూతదయతో బ్రతుకుఁడని బోధించు నాపురుష
 ప్రయత్నము కొనసాగదని తెలిసియుండియు నిట్లు వనరుచుంట నా
 విధి.

అతిలు, కఘాలు, బ్రాహ్మణశూద్రులు స్వర్గనరకములు పశు
హింసక క్రతువులు మంత్రబ్రాహ్మణములు శ్రౌతస్మార్త కర్మములు
నిద్రాహార విహారసౌఖ్య మాసింది దంభవేషము లూని వీరస్వ
మతస్థులతోఁ దెచ్చుకొను తంటాలు కాళి నాసునికైన విర్జింప
నలవియే? ఇతరులకన్నఁ దా నెక్కువువాఁ డనుకొంట పౌరషహీన
గుణము. తనకును దక్కిన మనుష్యులకును భేదమెద్దియును లేదని
తెలిసికొనుటయే నిక్కముగాఁ బౌరుషలక్షణము. జిహ్వా కొకరుచి
పుట్టెదొక గుణము. మఱెవనిచుఁక్కు వానికిఁ దిన్నన యెవనికంపు
వానికింపు మఱియు నెవనివెట్టి వానికానందమన్నట్లొ కొక్కదేశ
ములో నొకొక్క గ్రామములో నొకొక్క కుటుంబములో బ్రతి
జనునకు రూపమందు కంఠధ్వనియందు నూహయందు వ్రాతయందు
నడువడియందు నొకని పోల్కి యింకొకని కుండమ. అయినప్పటికి
నానాదేశముల మనుష్యులందఱికిని జావుపుట్టువు లాఁకలిదప్పికలు భేద
మోదములు చైతన్యము పాంచభౌతిక శరీరము పంచేంద్రియప్రవృత్తి
యును దక్కిన జంతువులకువలె సమానములగుట వాస్తవము. ఆర్యున
కొక ప్రాణము మ్లేచ్ఛునకొక ప్రాణమును వేఱువేఱుగ నుండునా?
ఆర్యునకువలె మ్లేచ్ఛున కూపిరి తీసుకొనుట యాఁకలిదప్పికలు గొనుట
పాంచభౌతిక శరీర భారణము జనన మరణములు సుఖజీవితాశయు
నుండుట సహజసిద్ధములు సమానగుణములే కదా? జాగ్రత్స్వప్న
జాగ్రత్స్వప్నవస్థ లార్యమ్లేచ్ఛుల కుభయులకును సమానములే. మఱి
యార్యులును మ్లేచ్ఛులు నుభయులును మనుష్యజాతిలోనివారేకదా?
భాష లలంకారములు మతము లాచారము లలవాట్లు భిన్నభిన్నము
లయినప్పటి కాహారనిద్రావిహారసౌఖ్య సంపాదకోపాయములు వేఱై
నప్పటికి నానాదేశములు కాలమానానుసరలయి శీతోష్ణతలు వేఱగుట
చేతను భోజనపదార్థములు తొడవులు మఱికొన్ని నిద్రాహారవిహార

సంతృప్తి జనకనస్తువిశేషములు వేతైనప్పటికిని కులాచారములు వావి
 వర్తనములు భగవదారాధన విధానములు తీర్థవ్రత విశేషములు
 భేదించినప్పటికిని యథార్థముగా నాద్యుల కున్నేచ్ఛులకు మనుష్యధర్మ
 మొక్కటియేకదా? మానవధర్మమునకుఁ బశుధర్మమునకును భేద
 మెందుకలదో? పశువు లన్యోన్యసాహాయ్య మొనర్చుకొని యన్యోన్య
 తేమసమాచారముల నేదేశములం దున్నప్పటికిని భాషావిలేఖనాది
 సంజ్ఞలచేఁ దెల్పుకొని పరస్పరమూహ లెఱిగించుకొని భూతభవిష్య
 ద్వర్తమానకాలోప యోగములుగా నిండ్లు మొదలగు నిరవులను
 భూమిని సేన్యము చేసికొని భోజనపదార్థములను బండించి సంగ్ర
 హించి యన్యోన్య మందించుకొను వాణిజ్యవిధానమును శీతోష్ణ
 గుణోపద్రవములనుండి తప్పించుకొను నెరవులును మనుష్యులవలెఁ
 గలిగియున్నట్లు తోఁచదు. సరియే మనుష్యు లన్యోన్యముం దమ
 సంగతియే తాము కనిపెట్టఁ జాలనపుడు తక్కిన జంతువుల సంగతి
 యేమో యెట్లు తెలియగలదు? నిక్కముగా నేది యెట్లున్నను
 హాయిగా మనుష్యుఁడు బ్రతుకఁదలంచుట సకలజనులకు బ్రత్యక్షాను
 భవసిద్ధముకదా? బాల్యము గడిచి లోకానుభవము తనకుఁ గలిగిన
 కొలందిని దన తోడిపాటి వారలే సాధనసామగ్రిని సంపాదించుకొని
 తమ నిద్రాహారవిహార సౌఖ్య మందుచున్నారో యట్టి జీవనోపాయ
 ములను బ్రతి దేహధారియును వెదకుచుండుట సహజగుణము కదా?
 సహవాసముంబట్టి నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యసంపాదక సాధనములను
 దన కూహవచ్చిన మొదలు ప్రతిజనుఁడు వెదకుటకు మొదలిడును.
 స్వతంత్రముగా వస్తుతత్వవిచారణము చేయఁగల సామర్థ్యము తన
 కబ్బువఱకును మనుష్యుడు తన మప్పుడుబుద్ధినిమాత్రమే వినియోగించు
 కొని తన నిద్రాహార విహారసౌఖ్యమును స్వదేశ కులాచారముల
 ప్రకుసరించి సంపాదించుకొనును. ఎపుడు స్వతంత్రముగా వస్తుతత్వ

విచారణ మొనర్చు సామర్థ్య మబ్బునో యపుడు సర్వజనానుకూల మును సకల లోక సామాన్యమును సకల లోకోపకారకమును సర్వ భూతదయాపరము నగు మతిము నిర్ణయించి లోకలంపటిచే దన మతము సహేతుకమని యొప్పించి స్వార్థత్యాగియై సర్వజనసముద్రై సర్వభూత దయాపరుడై సర్వలోకోపకార పరాయణుడై సర్వజన వందితుడై సర్వలోక తేజుంకరముగా గ్రంథములు వ్రాసి బోధించి మునినాఁ బరఁగును. అట్టి తత్వవేత్తలు లోకోపకార పరాయణులు సర్వజ్ఞులే గౌతమవ్యాసాది మునులఁదఱును స్వార్థపరతమాని కేవల లోకోపకారమునకై మాత్రమే పాటుపడువాడు స్వాధీనేంద్రియలై శాశ్వత సంతృప్తి స్వరూపమగు కైవల్యానందపదవి నోలలాడుచు బరమాత్మలో నైక్యమై సంసారముం దరించెదరు.

“వార్తికమితి-సూత్రేనైనుక్త దురుక్త చింతాకరత్వం వార్తిక త్వమ్” అను భాష్యవాక్యాను సారముగా శ్రుతులందు లేని యర్థము లను శ్రౌత స్మార్త కల్పములం బన్ని “అహింసా పరమోధర్మః” అని మాత్రమే బోధించెడు శ్రుతుల కపార్థముచేసి మాంసాశన క్రూర కర్ములగు నధునాతన శ్రోత్రీయమ్మన్యులు నరమేధాశ్వమేధ గోమే దాది పశుమేదాది పదములు మనుష్యులను గుఱ్ఱములను గోవులను మేకలు మొదలగు పశువులను గట్టి చంపి డొక్క చీల్చి యొక విధ ములగు ప్రేవులం బెరికి యగ్నిలో వేల్చుట యని వివిధ క్రియా కలాప మును శ్రౌతకల్పమనియును వేద-వోదికమనియును బ్రస్తుతకాల మందుఁ చొకగా దొరకు సాధు జంతువులగు మేకలం జంపుటయే ముఖ్యమనియును మూఢుల న్నమ్మించి ధూర్జులై స్వార్థపరులై యధ్వర్య దంభవేషములతో షట్కర్మ సరతులమనియు న్నమ పొట్ట కూటికై జీవహింస చేయుచుంట యెంత ఘోరము? క్రతు మిషనై న జీవహింస చేయు క్రూరులను శిక్షించెద మను బౌద్ధ రాజ పరిపాల నమం దేమైరో యీ క్రూరాధ్వర్యులు? మనుష్యులకు శాకాహారము ముఖ్యము మఱి మాంసాశనము గౌణము. దుర్మార్గులు క్రూరులు

శతాను గతక ప్రవర్తనముచే నలవాటు కావించుకొన్న దుర్వ్యస
 నము గాని మాంసాశన మాంకలి దీర్చుటకును మఱియు నారోగ్య
 మిచ్చుటకును సాత్వికాహారముగు శాకాహారమునలె నంత ముఖ్యవ
 సరము కాదు. దుష్టవ్యసనాసక్తులయి జగ దపకారకముగా మద్య
 మాంసముల చనిమఱిగిన క్రూరులు మనుష్యులవంటి రాక్షసులు గాని
 మనుష్యు లెంత మాత్రము న్నాదు. సర్వభూత దయతో సకలలోక
 రంజనులైన జనులు మాత్రమే మనుష్యు లనఁదగుదురు. కూశమానిసి
 యితరులఁ జంపఁగలఁడు గాని మృతులం బునర్జీవులుగాఁ జేయఁగలఁడా?
 త న్నోరులు చంపుట కొప్పుకొనఁ గలడా? దుష్ట వ్యసనముల కల
 వడిన వివేక హీనుఁడు తా నా వ్యసనముల కలవడుట కెదియో నెపము
 పన్ని తన యుక్తికిఁ దన వంటి దుష్టవ్యసనా సక్తులు శ్రుతి స్మృతులం
 దనాదిగాఁ దోఁపిన దుర్వచనములం బ్రమాణములు చూపకుండునా?
 వేయేల భూత దయ మాని మాంసాశనుఁడై మ తెట్టి మిషచేత నై నం
 బ్రాణులం జంపు వాఁడు లోక ద్రోహి యగు రాక్షసుఁడు గాని
 మనుష్యు డెంత మాత్రము న్నానేరడు. ఎట్టి మిషచేత నై నప్పటికి
 మనుష్యుఁ డనఁ దగిన వాఁ డితర ప్రాణులం జంపడు. మఱియు నాత్మ
 హత్య కావించుకొను తనకు గాని యితర ప్రాణులకు గాని వధను
 గావించుకొను రాక్షస విశాచ కృత్యము గాని నిక్కముగా మానవ
 కృత్య మెంత మాత్రము న్నాదు ఏ దేశమున వసించి నప్పటికి నే జాతి
 గలిగినప్పటికి మఱి యే యాచారమనుసరించి నప్పటికి మఱి యే మత
 మవలంబించి నప్పటికి మనుష్యులు భూత దయాపరులై యే మిషనై నం
 బ్రాణి హింస చేయకుంటయే యుత్తమ మనుష్య ధర్మము. సాత్విక
 శాకాహారమును గొనుట యన్న పానము లందు మితముగా నున్న పుడు
 జగ దపకారక బుద్ధియు సకల భూతదయయును శరీరారోగ్యమును
 వివేకమును దప్పక మానవుల కబ్బును. మాంసాశనమును మఱియుం
 జిత్తభ్రమకరమగు నమిత పానమును లోకమున కపకారము చేయించు
 క్రౌర్య హేతువులై ప్రాణిహింసం జేయించక మానవు మనుష్యులు

తమ తెల్పితేట లుపయోగపడుకొని క్రూర జాతువుల యిరవులందును మఱి యూషర తేత్రములందు నెంతమాత్రము వసింపకన్యోన్యమైతి గొని సమాన భోగ స్వాతంత్ర్యముతో నేక కుటుంబము లోని వారివలె బరస్పర ప్రేమాను రాగములతో బ్రతుకవలయుననియే కేవల జగ దుపకారపరులగు ఋషుల ముఖ్య తాత్పర్యము. కాబట్టి సమస్త వేదశాస్త్ర సారము సకల భూత దయయును మనుష్యుల కన్యోన్యానురాగమును బోధించుటయే యని యెల్లరుం దెలిసికొనవలయును.

పాణిని చేసిన 3992 సూత్రము లందుఁ దప్పలు పట్టుచుఁ గాత్యాయనుఁడు 10000 దోక్షము లుద్భాటించుచు 4010 వార్తికము లొనర్చుట కోర్వక పతంజలి కాత్యాయన వార్తికములను ఖండించుచుం బాణినిమునిని సమర్థించుచు స్వయముగాఁ దానిష్టులను విరచించెను. పాణిని సూత్రములను వివరించుటయును గాత్యాయనుని వార్తికములం దటచుచుండుటయును పతంజలి యొనర్చిన వ్యాకరణ మహాభాష్య ప్రయోజనము. కావునఁ బశుహింసను ప్రతిపాదించు నట్లు తోచు శ్రౌత కల్పమును ఖండించుట కొఱకు మఱియు నుపనిషత్సార భూతమగు “నహింస్యా త్సర్వభూని-అహింసాపరమో ధర్మః” అను వాక్యములను సమర్థించుట కొఱకు నిష్ఠి రూపముగా నీ గ్రంథము రచింపబడెనని ప్రాజ్ఞు లెఱుంగవలయును.

“అరణ్యా న్మనుష్యే” అను పాణిని సూత్రములకు పథ్యధ్యాయ న్యాయ విహార మనుష్య హస్తీ ప్వితి వక్తవ్యమ్-వాగోమయేషు” అను కాత్యాయన వార్తికములు “అత్యల్ప మిద ముక్తమ్- వాగోమయే ప్వితి వక్తవ్యమ్” అను పతంజలి భాష్యము. పాణిని తన సూత్రముచేత వార్తికకార భాష్యకారుల యూహలన్నియును గతార్థములగునని యూహింపక కాని మఱి వార్తిక భాష్యకారు లెఱిగిన శబ్దములు తా నెఱుంగకుంటచేఁ గాని కొండవీటిసీమ చేదత్రాళ్ళ వంటి ద్విరసూత్రములు చేసిన పాణిని యీ సూత్ర మింత హాస్యము

కావించెనా? మొట్టమొదట నవ్యక్త నాదమును దమకుఁ బోచిన
 టెల్ల పర్ణాత్మకముగాఁ గల్పించి వేదములనుట యొక తప్పు. మఱి
 యీ వేదాంగములని తమ యిచ్చకు వచ్చిన టెల్ల వ్యాకరణాది
 షడంగములఁ బన్నుట రెండవ తప్పు. మఱియును శిష్టాచారమని
 తమ దమ మాతానుసారముగా స్మార్త కర్మముల నియమించుట
 మూడవ తప్పు. ఆహా సృష్టిలో మనుష్యులకన్న విపరీత బుద్ధికల
 జుతువు లింకెవ్వయు న్నావుకదా? అరిషడ్వర్గమునకు లోనై పరుల
 జెఱచి తాము చెడుచున్నారు కదా? నాతోడిపాటి దేహధారులని
 యహంకార మమకార బద్ధుడనై నారాయణునకుఁ దప్పఁ దక్కిన
 పాంచభౌతిక జగమంతయును మిథ్యయని దృఢమతి న్నొనక యీ లోక
 మంతయు మనో భ్రమ మూలమని మానము న్వహింపనేర కిట్లు
 గ్రంథము నేను వ్రాయుట పైమూఁడు తప్పులకన్న వేయి రెట్లు
 పెద్ద తప్పు.

దై వ పౌ రు ష ప్ర తి ప త్తి

ఇదిగో సజ మిప్పటికిఁ దేలెను పౌరుషము తప్పు. దైవమే
 యొప్పు. దైవమునకుఁ బౌరుషము లొంగక తీఱదు. గనుకను మఱి
 యును గాలి నిప్పు నీరు మన్నుల వికారముల సృష్టి స్థితి నాశముల
 కాకాశమే మూలమైనట్లే పౌరుషమున కెల్ల దైవమే మూలము.
 దైవమే వాస్తవము. మఱియు పౌరుషమంతయు కలవలె మనో
 విభ్రాంతి మూలమును మిథ్యయును గాని నిశ్చయముగా సత్య మెంత
 మాత్రము న్నాదు. “ఊరకున్నవాఁడె యుత్తమయోగిరా విశ్వదాభి
 రామ వినరవేమ”

ఇది శ్రీ మదజ్ఞా దాదిభట్ల నారాయణదాస విరచితమగు
 జగజ్జ్యోతి యందు శబ్దశిధి నిర్వచనము

జ గ జ్యోతి

ఆటవప్రకాశము

పంచమశబ్ద మర్యాద

మంత్రబ్రాహ్మణాత్మక వేదముల నాదికాలమునుండియు ననాది సంప్రదాయానుశ్రుతములై యనూచానోపదిష్టములై యీహోకమున గ్రంథసందర్భమున రవంతయు న్నారకుచ్చారణమున మాత్ర మనేక శాఖాభేదముల వివిధములై తోచుచున్నవి. మొట్టమొదట వేదము లుపదేశించిన మనుష్యుని దొలుదొల్త బొడమిన మనువును గనిపెట్ట నలె. మొట్టమొదట జగత్కార్యముల నరసి గ్రహగతులను శిష్యుల కుపదేశించిన మనుజునిపోల్కి నిర్ణయింప నసాధ్యము కనుకను వేద వాక్యము లపొరుషేయములును నిత్యములును బృథివ్యప్రేజోవాయు పరిణామాధారమగు నాకాశమువలె గేవలశబ్దగుణకములని సిద్ధాంతక రింపక తీరదు. వేదవాక్కు లపొరుషేయములుగాని వేదాంగములు మాత్రము పొరుషేయము లనిత్యములుం గల్పితము లనకతీరదు. కాబట్టి మంత్రబ్రాహ్మణాత్మ వేదాధ్యయనము గురూపదిష్ట మార్గ మున నొనర్చుటమాత్రమే మర్త్యున కపూర్వ స్వర్గఫలహేతువగును గాని వేదాంగములని పురుషకల్పితములయిన శిక్షావ్యాకరణ చ్ఛందో జ్యోతిష నిరుక్త కల్పవిధానములచేత శ్రౌతస్మార్త క్రియాకలాప ములం గూటికొఱకై యీషణత్రయబద్ధులను ధూర్తశ్రోత్రియమ్మ న్ములు పిడించి హింసాకృత్యములు చేయింపఁ దగదు తగదు. మంత్ర బ్రాహ్మణాత్మక వేదవాక్యములను మాత్రము గురూపదిష్టమార్గమున బఠించినఁ జాలును. వేదవాక్కు లపొరుషేయములు నిత్యములుగాని వేదాంగ వట్కుము నిత్యముం జొరుషేయమే కనుకను సరంజన

సములు సర్వభూతదయాపరులగుమన్నాది మహర్షులు జంతుహింస నే
 నెపమునైననం జేయఁగూడదని బొత్తుగా విషేధించుటచేతను మను
 ష్యుల పూర్వ స్వస్థశాఖ్యమునకై జంతుహింసా విహీనములయిన
 కర్మములు దేశకాల పాత్రోచితములుగా వేదాంగ చోదితములని
 శ్రౌత స్మార్తకర్మ లెట్టి నియమములతోఁ జేసికొన్నను జేసికొన
 వచ్చును. వేదాధ్యయనమువల్ల మాత్ర మభీష్ట స్వర్గసుఖము తప్పక
 లభించును. జంతు హింస రవ్వంతయును జేయక కేవల దేవతా ప్రీతి
 కొఱకు మాత్రమే దేశకాల పాత్రోచితములగు కేవల సాత్విక యజ్ఞ
 కర్మము లొనర్చుటమనుష్యులకవశ్యక ర్తవ్యమని సిద్ధాంతీకరింపవలెను.
 దైన సంప్రీతికై చేయవలసిన యజ్ఞకర్మము తనతోడి పాటిజనుల
 న్సంతోష పెట్టుటకన్న వేఁ జెద్దియు న్నేమలేదు మనుష్యులలో జాతి
 నీతులు కలాచారములు వావి పరుసలు నిహపర తారకములుగా
 సర్వజ్ఞులగు మునులు లోకసంగ్రహార్థమై దేశకాల పాత్రోచితము
 లుగా నేర్పరచిరి వానగురిపించుట దైవకృత్యము మఱియా నీటి నుప
 యోగించుకొనుట కేవల పురుష ప్రయత్న సాధ్యము. మంత్రబ్రాహ్మ
 ణాత్మక వేదము సముద్రఘోషవలె నఖండ శబ్ద విశేష స్వరూప మా
 యఖండ శబ్దమును సులభ పఠనముకై మునులు సుప్తి జన్త పదము
 లుగాఁ బ్రకృతి ప్రత్యయము లేర్పరచి సులభధారణయోగ్యములగు
 నిల్పుల న్నల్పించి మఱపు రాకుండుటకై వేదాంగ పట్కముం బన్ని
 నిత్య సందర్భము చెడనీడక గొప్ప మేధావంతు న్సంస్కరించి వేద
 శబ్ద పఠన ధారణ సామర్థ్య మభివృద్ధి చెందు నలవాటు మప్పి యహ
 ర్నిశము వేదామ్నాయమునఁ బ్రమాదము రాని విధమునఁ పఠన
 పాఠనకాలముల నియమించి దేహరోగ్యము న్గంఠ స్వరము చెడని విధ
 ముగాస్నానపానాన్నసంధ్యావందనాగ్ని హోత్రోపాసనాదివిధులందాము
 నేర్పిన ప్రకారము నడువఁ గల మనుష్యులకు ద్విజులని పేరు పెట్టిరి.

వేదశబ్దపఠన మొనర్చజాలని యల్ప మేధావంతుల నా ద్విజ శుశ్రూషకై నియమించి శూద్రులని పేరుపెట్టి సంపూర్ణ బుద్ధిమంతులు బ్రాహ్మణులనియుం బుద్ధియు న్నేధయుం దగ్గుచున్న కొలంది ఊత్రియులు వైశ్యులు శూద్రులుం బంచములని మనుష్యుల కైదు జాతులేర్పరచి మనుష్యులకుఁ బంచజనులని సంకేత మిడిరి. దేవతల న్స్వాధీన పర్చుకొనఁ గల్గిన బుద్ధిమంతులు ద్విజులు మఱి యట్టి ద్విజుల నన్ని విధముల న్నాపాడఁ గల యోగ్యులు శూద్రులు. మఱి శూద్రులకు మిక్కిలి సహకారులైన మనుష్యులు పంచములు. కాబట్టి బ్రహ్మ ఊత్రియ వైశ్య శూద్ర పంచములను నైదు జాతుల నలరారు మనుష్యులు స్వభావములగు బుభుక్షౌ పిపాసల నీర్చు పంచేంద్రియ ప్రవృత్తులవలె జీవాత్ము నుభయలోకములం దరింపఁ జేయుచున్నాడు.

మేము గొప్ప మేమే గొప్పయని యీ బ్రహ్మక్షత్ర వైశ్య శూద్ర పంచమజాతులైదును దమలోదాము కలహించుకొనుట కడు పుతో నల్గిన పంచేంద్రియముల తీరునఁ గోరి తమకుఁ దామే చేటు తెచ్చుకొనుటవంటిది కదా? బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్య శూద్రపంచములు ప్రత్యేక మొకరిపని కొకరు నిర్వహింపఁజాలరు గనుక నీయైదు జాతులవారు స్వార్థపరత మాని యహఃకార మనుకారము లుడిగి యైకమత్యముతోఁ దమతమ నియతమర్యాద లతిక్రమింపక పరస్పర ప్రేమానురాగములతోఁ గలిసిమెలసి యిహపరముల స్సంపూర్ణముగాఁ దరింపఁగల్గిన కాలమే కృతయుగము పుణ్యయుగము సత్యయుగ మాదికాల మనంబడును. ఈ యైదుజాతుల మనుష్యులలో సహజమర్యాదలు తప్పినకొలందిం బాపిష్ఠ క్రూరకలికాలము ముదురుచుఁ రాఁగారాఁగా మనుష్యు లిహపరములకు రెండింటికిం జెడితాపత్రయాగ్ని బాధలం దప్పించుకొననేరక ఘోరాపార సంసార దుఃఖాబ్ధిన్ముని నిత్య నరక బాధలం బొరలుచుండు రిద్దియే నిక్కముగ సకలముని సమ్మతసిద్ధాంతము.

“పంచజనా వైమనుష్యాః” అను శ్రుతిప్రకారము పంచ
 భూతములు పంచతారాగ్రహములు పంచేంద్రియములు క్రమముగా,
 బంచీకృత సత్వరజస్తమోగుణమయములై యీత్మునకు కుపాధిరూప
 ములై యుద్భవస్థితి నాశవిశేషముల నిహపర కష్టసుఖ స్వరూపక
 సంసారముం బరమాత్ముడగు నారాయణుని యిచ్ఛాక్రియా జ్ఞాన
 శక్తి లీలామూలమునఁ బ్రవర్తిల్లుచుఁ బరమార్థముం బోధించు కవి
 బ్రాహ్మణుఁడు. జ్ఞానసుఖభోగము లనుభవించు గురుఁడు త్పత్రియుఁడు
 సర్వధన సంగ్రహ మొనర్చు సరస్వతీమూర్తి బుధుఁడు వైశ్యుఁడు.
 శరీరసత్వము నన్నేల నాబ్జగుపర్చు కుజుఁడు శూద్రుఁడు. కలిగురు
 బుధకుజగ్రహాత్మక బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యశూద్రుల న్సుఖపెట్టుటకై
 ఫలవత్ప్రదేశములను విడిచి ప్రాంతారణ్యముల న్గట్టపడు దుఃఖస్వరూ
 పక శనిపంచముఁడు. మఱియును గుణకాకాశము బ్రాహ్మణుఁడు,
 శ్రోత్రము స్పర్శగుణకవాయువు త్వక్కుక్షత్రియుఁడు, రూపగుణ
 కాగ్నిచక్షువు వైశ్యుఁడు రసగుణక జలమురసనము శూద్రుఁడు.
 గంధగుణకపృథివిఘ్రాణము పంచముఁడు. కనుక సత్వరజస్తమో
 గుణాత్మక ప్రకృతి పంచజనాత్మక మనుష్యరూపమై నిరుపాధికుఁ డగు
 పరమాత్ముని నేసించు జీవాత్మ కుపాధి యగుచున్నది. పంచతారా
 గ్రహములు పంచభూతములు పంచేంద్రియములు పంచతన్మాత్రములు
 బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్యశూద్ర పంచములు బరస్పర భేదములు గల
 సమాన మర్యాదతో నొప్పారుచు భగవత్సేవ నొనరించుటకై సర్వ
 జంగమ స్థావర ప్రాణులం దీ బ్రహ్మ త్పత్ర వైశ్య శూద్ర పంచమ
 జాతు లలరుచున్నవి. ఈయైదు జాతుల గుణము లొక్క మనుష్యు
 లందేగాక పాంచ భౌతికములగు సమస్త చేతనాచేతన పదార్థముల
 న్వలయుచున్నవి. “ఆత్మై వేదగుం సర్వమ్” అను తీరున
 నారాణుఁడు కాని పదార్థమేదియు న్లేదు. ప్రతిపాంచభౌతికోపాధికి

న్వాక్పాణిపాదపాయాస్థల ననంతవిధకర్మములం బంచీకృత గుణ
 విశేషంబుల నవరసాత్మకములై స్థూల సూక్ష్మ దశావిశేషంబుల
 బ్రహ్మ క్షత్ర వైశ్య శూద్ర పంచమాత్మక పంచ విధజాతి విశేషా
 నంత భేదముల న్సకల జంగమస్థావరాత్మప్రాణులు న్సకల జడ చేతన
 పదార్థములు నిర్గుణ పరమాత్ముని యచింత్య లీలా మహిమాతిశయ
 మున నస్వతంత్రములై పరవశములై యభినయ చాతుర్విధ్యముం
 బ్రకటించుచున్నవి. తనకు శరీరస్మృతి యున్నంతవఱ కహంకార
 మమకారము లున్నంత దనుకఁ దనకంటె వేఱుగా వివిధవిశేషము
 లతోడి సకల జగమును దన దేహమునకున్ జ్ఞప్తికి న్బుధత భవిష్య
 ద్వర్తమాన దశావిశేషములు మఱియుం దన స్థూల సూక్ష్మోపాధుల
 యొక్క యుద్భవస్థితి నాశకారణము లుండక తీరదు కనుకఁ గామ్య
 కర్మము లొనర్చు సంసారులు తమ యనాది కులాగత సంప్రదాయా
 చార మర్యాద లతిక్రమించి బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్య శూద్ర
 పంచమ జాతులు శుద్ధములై సంకరము కాకున్నంతకాలము కృత
 యుగ మనం బరఁగి ప్రాణిహింస దొఱఁగి లోకసంగ్రహార్థమై మాత్రమే
 ప్రవర్తిల్లుచుం బరస్పర ప్రేమానురాగ బద్ధములై శ్రీకృష్ణ పాఠ
 జన్యాఖ్య శంఖనాద బ్రహ్మ వివృత జగదాత్మకాభినయ చాతుర్విధ్య
 మునఁ బరమ శివ స్వరూపములై సకల చేతనా చేతన పదార్థము
 లలరారుచుండెను. ఎందు కీ ఘొంకతిరుగు డనాదికాలమునుండియుం
 దేశకాలపాత్రానుసారముగా సకల జనసములు సర్వజ్ఞులగు గౌతమ
 వ్యాసాది మహామునులు నానాదేశంబుల న్నానానామరూప విశేషా
 పాధులం దాల్చి మనుష్యుల కనాది సంప్రదాయానుసారముగా వేద
 శాస్త్రములచే నిహపర తారకధర్మంబులం బోధించిరి. సకల జనులకుం
 బరస్పర ప్రేమానురాగములం బుట్టించు నడువడి బ్రహ్మ క్షత్రియ
 వైశ్య శూద్ర పంచమజాతులం బరఁగుటచేతం బంచ జనులనం బరఁ

గిన మనుష్యుల కుచితముగా మునులేర్పఱచిన ధర్మము, సకల జన సమ్మతముగా సర్వలోక హితముగా సంచరించిన మనుష్యుఁడు శుద్ధ జాతి సముత్పన్నుఁడు, లోకము ద్వేషించిన స్వార్థైకపరుఁడగు మనుష్యుఁడు సంకరజాతివాఁడు. బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్ర పంచము జాతు లయిదు జాతులును యథా శాస్త్రము లయిన శుద్ధ జాతులే. శుద్ధ జాతి కల మనుష్యుఁడు సర్వభూత దయాపరుఁడై సూన్యత వ్రతుఁడై సకల లోకోపకారపరాసులుఁడై సర్వజన విహితప్రవర్తన మున బ్రతికి యిహపరములం దరించును. మఱియును సంకర జాతుఁడగు మనుష్యుఁడై ప్రాణి హింసారతుఁడై లోకవిద్విష్టుఁడై స్వార్థైక పరుఁడై యన్యత వాదియై కూశయై యుభయలోకములకుం జెడును.

“సర్వమాత్మైవ ఖలు కంకేనపశ్యత్” అంతయు న్వాసు దేవ పరబ్రహ్మమే బ్రహ్మముకన్న వేఱు వస్తువు లేనప్పుడు బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్ర పంచములను మనుష్యులందు జాతి భేదము లెంచనేల ? యాకాశమున కాకారవిశేషములు నిర్దేశించునట్లు జ్ఞాతృ జ్ఞేయ జ్ఞాన స్వరూపుఁడైన నారాయణుఁడు సహజలీలచే దనకుఁ దా బద్ధునివలె ముక్తుని మాఝి స్వయము బంధ మోక్షములు కల్పించు కొని శృంగార హాస్య కరుణాద్భుత వీరరాద్ర బీభత్స భయానక రసా స్వాదానంద పరవశత జొక్కుచుంట సహజము. జీవాత్ముఁడై కార్య స్వరూపుఁడై వ్యక్తస్వరూపుఁడై యజ్ఞుఁడై యన్వతంత్రుఁడై సంచ రించుచుఁ బరమాత్ముఁడై కారణస్వరూపుఁడై యవ్యక్తుఁడై ప్రాజ్ఞుఁడై సర్వస్వతంత్రుఁడై ముక్తుఁ డగుచుంట పరమాత్మునకు సహజ నాట్య లీలలు. ఈ నిర్గుణపరమార్థతత్వము న్మునులు సాధన చతుష్టయ సంపదఁగల ముముక్షువులకు మాత్రమే యుపదేశించిరి. మఱి పర మార్థము నెఱింగిన మహాత్ములు కేవల శాంతరస మయ్యలై “వల్గీ

కార్థ నినుగ్నపీవరతనుః” అని కాళిదాసుఁడు వర్ణించిన తీరునఁ బరమముని యోగ సమాధి నిత్యానందమునం జొక్కియుండును, అట్టి పరమమునుల యున్నింగూర్చియుంబరమాత్మ తత్త్వము స్ఫూర్తియుచు జ్ఞాన కాండమను వేదమందలి యుపనిషద్వాక్యములు ముముక్షువులం గూర్చియు జాతి మతాచార ధర్మము స్సంసారులఁ గూర్చియు న్మునులు వేదశాస్త్ర గ్రంథ స్వరూపులై యుం బరమభాగవతులై సంసరించు సజ్జన స్వరూపులై “తస్మాద్విద్వాన్ ప్రేవషదేత్ వీవనృత్యేత్” అను విధివాక్యాను సారముగా నిహపర సంతారకులై వాచికాంగికాహార్య సాత్వికాభినయముల న్నటించుచుం బామరుల కిహపరలోక సంతారణ మార్గంబు లెఱింగించుచున్నారు.

నాట్య వేదవైఖరి

శ్రవ్యములయి నామమనంబరఁగి కేవలధ్వన్యాత్మకమై వజ్రాది సప్తస్వరాత్మకమైన శబ్దమును వర్ణాత్మకమై సంస్కృతాపభ్రంశాది భాషాత్మకశబ్దమును వాచికాభినయ విశేషములం బ్రకటించుచు దృశ్యములయి రూపమనంబరఁగు నాంగికాహార్యసాత్వికాభినయముల న్మోత్తముపై వినిపించఁదగిన ధ్వన్యాత్మకవర్ణాత్మకశబ్దము వాచికాభినయము నామమనంబడును. కని యగపర్చఁదగు నాంగికాహార్యసాత్వికాభినయము రూపమనంబడును. సర్వలోకరంజనముగాఁ జతుర్విధాభినయములం బ్రయోగించి యెరుల సుఖపెట్టి తాసుఖపడు సజ్జనుఁడే “తస్మాద్విద్వాన్వీవనృత్యేత్” అని శ్రుతివిద్వాంసుఁడని పేర్కొన్న మనుష్యగంధర్వుఁడు మనుష్యులలో సకలలోకరంజనముగాఁ జతుర్విధాభినయముల న్నటించు సంగీతవిద్వాంసులగు పరమభాగవతు లేయుగములందైన సృష్ట్యాదికాలమునుండియుం బేర్కొనంబడిన వారు. ప్రహ్లాద నారద పరాశర పుండరీక వ్యాసాంబరీష శుకశౌనక

భీష్మ చాల్భ్యృత క్షాంగ వాజ్ఞన బలి విఘ్నేషణ నామములం బదునాల్లు
భువనములందు బదునల్పరికంటె నెక్కాలమందైన నెక్కువసంఖ్య
గల జీవు లుండఁబోరు. ఒకలోకము న్వలింగింప నొక్కసూర్యునివలె
పదునాల్లు భువనములం దొక్కొక్క కాలమున నొక్కొక్క విద్వాంసుని
కన్న నెక్కువుగా నుండరు. సకలలోక బాంధవుఁడు జగచ్ఛత్రువు
నగు సూర్యునివలె సకలజన సముఁడు సర్వభూతదయాపరుఁడు
సకలలోక రంజనముగాఁ జతుర్విధాభినయముచేయు పరమభాగ
వతుఁడు “తస్మాద్విద్వాన్” అని శ్రుతి పేర్కొన్న సంగీతవిద్వాంసుఁ
డొక్కనికన్న నెక్కువుగా నెక్కాలమం దేలోకమందైన నుండఁ
బోఁడు “రసోవై సః” అను విధమున నవరసాత్మకుఁడైన వరసాస్వాద
నానందపరవశుఁడై సకలజనరంజక నవరసాత్మక చతుర్విధాభినయ
నాట్యవిద్వాంసుఁడైన పరమభాగవతుఁడే ప్రత్యక్ష సగుణబ్రహ్మము.
సూర్యబింబమువలె సకలజనవిదితుఁడయ్య నవిజ్ఞాత నిజతత్త్వఁడై
లోకము ననుసరించుచుండును. జగద్రక్షకుఁడగు నారాయణుఁ డమృ
తుఁడు కేవల దయామయుఁడై సనితృమండలమధ్యవర్తియై “తస్మా
ద్విద్వాన్” అని శ్రుతి పేర్కొన్న చతుర్విధాభినయ విద్వాంసునకు
మాత్రమే గమ్యుఁ డగును. పెక్కేల, చతుర్విధాభినయ విద్యయే
పరమాత్ముఁ డగు నారాయణుఁడు. మఱి యావిద్యం బ్రకటించు
జీవుఁడే “తస్మాద్విద్వాన్” అని శ్రుతి పేర్కొన్న సర్వజనరంజకుఁడై
పరమభాగవతుఁడైన సంగీతవిద్వాంసుఁడు, నామరూపాత్మకమగు జగ
మంతయు జతుర్విధాభినయమయమే. అవ్యక్తపరమాత్ముఁ డగు
నారాయణునిఁ గూర్చి తెల్పు సభినయములు వేదశాస్త్రములు. పంచ
భూతములును మనుష్యులచేతఁ దెలియ నలవికాని తత్త్వముల నల
రారు స్వర్గ మర్త్య పాతాళలోక విచిత్రపదార్థ విశేషనామరూపము
లన్నియును వ్యక్తములగు వాసుదేవప్రద్యుమ్నానిరుద్ధ సంకర్షణ

పూర్వోక్త నారాయణమూర్తులగు ఖగోళ భూగోళ విశేషముల సర్వజనరంజనముగాఁ దెల్పు నభినయములు “తస్మాద్విద్వాన్” అని శ్రుతి పేర్కొనిన నాట్యవిద్వాంసుని సంసారజీవనచర్య లన్నియును ఇహపరములం దరింపఁగల మనుష్యులు తప్పక దృఢపాదుషముతోఁ దమతో సంచరించు విద్వాంసుఁడగు పరమభాగవతునిం బోల్చి నేవించినయెడలం దాముగూడ విద్వాంసులై సర్వజనసములై సర్వ భూత దయాపరులై సర్వజనరంజకులై యొరులం దరింపఁజేసి తప్పక తాము తరించఁగలరు తరించఁగలదు.

సత్వరజస్తమోగుణ ప్రవృత్తి నివృత్తలకుఁ గారణమగు నారాయణుఁడే గూ సమస్త జగత్సృష్టి స్థితి నాశ హేతువనియును మఱి యాపరమాత్మునికన్న సత్యపదార్థ మెద్దియును లేనేలేదని యును స్వార్థపరతమాని సర్వభూత దయాపరుఁడై సర్వలోకోపకార పరాయణుఁడై తన బ్రతుకు నంతయుం దనతోడిపాటి జనులకు రంజక మగునట్లు కావించుమని యా శ్రీకృష్ణపరమాత్ము నహర్నిశమును వేఁడుకొను మనుష్యుఁడు పరమభాగవతుఁ డనిపించుకొని తాఁ దరించి యొరులం దరింపఁజేయును, తరింపఁజేయును. దీనశరణ్యుఁడు సంశ్రిత భక్తవత్సలుఁ డగు దేవుఁడు సర్వభూత దయావంతుఁడై సకలజన రంజకుఁడైన తన భక్తునకు సకలాభీష్ట సంపద లలరించి తనలోఁ జేర్చుకొని నిత్యానందపదవి నోలలాడించును. మనుష్యుఁ డుభయ లోకములం దరించుటకు భగవద్భక్తికన్న వేఱుసాధన మింకెద్దియు న్లేదులేదు. “యాదృశీభావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతితాదృశీ” యనుటచేత సకలజగ దుద్భవస్థితి లయకారణమగు నారాయణుఁడు సంశ్రితాభీష్ట దాయకుఁడై సకలజన కర్మసాక్షియై సకలకర్మఫలదాయకుఁడై సర్వ లోకాధారుఁడై సర్వాంతర్యామియై నిర్మలాంతరంగులగు పరమ భాగవతులకు హృదయాకాశ జ్యోతిస్వరూపమునఁ బ్రత్యక్షుఁడై

నిత్యుడై నిరంజనుడై నిర్గుణుడయ్య సగుణనివలె నసంగుడయ్య
 సంపారిపోల్కి జగన్నాటకమును సహజలీలచే సూత్రధారునివలె
 వడిచించుచున్నాడని మిక్కిలి దృఢముగా నమ్ముకొని శరీరమునకు
 భూమివలె బ్రతుకునంతకు నాదేవుడే యాధారమని చూస్తవాక్య
 ప్రమాణైక శరణ్యుడై సకలజన సమ్మతముగాఁ జతుర్విధాభినయ
 ప్రయోగమునం దాదరించి తన తోడిపాటిజనులందరింపఁ జేయఁగలుగు
 మంచిమార్గమునఁ దనబ్రతుకు న్గొనసాగించుచుని నవవిధ భక్తిమార్గ
 ముల న్భగవంతుని భజించు పరమభాగవతుడే నిక్కముగా “తస్మా
 ద్విద్వాన్ ప్రేవవదేత్ - వీవస్మత్యేత్ - దానకామా అస్త్యైప్రజా
 భవంతి” అను తీరున వాచికాంగికాహార్య సాత్వికాభినయ విశారదు
 డగు విద్వాంసుడై సకలజన ప్రేమానురాగాస్వాదుడై యభీష్టహి
 కాముష్మిక సంపదల నొరుల సుఖింపఁజేసి తా సుఖించును. నామ
 రూపాత్మకములగు నాటపాటమాటలం ద్రికరణశుద్ధిగా సకలజన
 రంజకములగు పనుల న్గావించు విద్వాంసున కభీష్టాన్నవస్త్రము లిచ్చి
 యప్పరమభాగవతు నాబాలగోపాల మాదరించు రాదరింతురు. తన
 తోడిపాటి జనుల ప్రేమానురాగములం ద్రికరణశుద్ధిగా మంచి నడు
 వడిచేత సంపాదించుకొనఁ జాలని మనుష్యుడు పశువుకన్న మిక్కిలి
 హీనుడే నిక్కముగా నిహమునఁ దిన్నఁబడని యభాగ్యునిం దయా
 మయుఁ డగు దేవుడుంగూడ నుపేక్షించు నుపేక్షించు న్గాన నట్టి
 జనసమ్మతుడు కాని చెడుగొట్టునకుఁ బరలోక సౌఖ్యముకూడ
 చేకూరదు చేకూరదు. “అవశ్యమనుభోక్తవ్యం కృతంకర్మ శుభా
 శుభమ్” అను తీరున తనతోడిపాటి జనుల మేలుగోరువానికిఁ దప్పక
 మేలు చేకూరును. కాఁబట్టి విద్వాంసుఁ డనఁదగు మానవుడు పరమ
 భాగవతుడైన నవవిధభక్తిమార్గముల న్భగవంతుని భజించుచుం
 దనతోడిపాటి జనులందఱాభగవత్స్వరూపులేయని త్రికరణశుద్ధిగా

నమ్ముకొని “సతాంతేనాపి కాద్యేణ లోకస్యారాధనం వ్రతమ్” అను మహాకవి వాక్యానుసారముగా మాతృదేశ సేవ నేనుటక సర్వజన సమ్మతమగు నడువడి దనబ్రతుకు కొనసాగించుమని భగవంతుని నిష్కాముడై నిష్కపట వేషమునంది తానిననిశము స్థిరించు చుండును.

“బ్రాహ్మణేన వేదోఽధ్యేతవ్యః” అనుటచేత మంత్రబ్రాహ్మణాత్మకమగు వేదమున్ గురూపదిష్టనియతోచ్ఛారణ శిక్షాపద్ధతిం దప్పక బ్రాహ్మణుఁడు పఠించవలసినది. అపౌరుషేయమాను నిత్యము నగు వేదము సముద్రఘోషవలె, కేవల మొక యఖండశబ్దమాత్రమే కాని మనుష్యు లుచ్చరింపసాధ్యమగు సంస్కృతాపభ్రంశాదిభాషా పద సమూహ మెంతమాత్రము న్నానేకాదు. కాఁబట్టియే వేదశబ్దము నకు ఛందస్సనియును స్మృతిపురాణేతిహాస సమూహమున కార్షమని యును సంస్కృతప్రాకృతాపభ్రంశాది వ్యావహారిక శబ్దసమూహము నకుభాషయనియును వైయాకరణము నికృతసంకేతములు ప్రకటింపఁ బడుచున్నవి. కేవల పారలౌకికములగు శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాసములు సాధనచతుష్టయసంపన్నులగు ముముక్షువులకు మాత్రమే యుద్దేశింపఁబడినవి కావున సంసారుల కెంతమాత్రము శ్రుతిస్మృతిపురాణేతిహాసములం గూర్చినచర్చ గగనారవింద జిజ్ఞాసవలె వ్యర్థమగుటయే కాక పని చేటునకుఁ గూడ మూలము. అన్నబుభుక్షునకు నీరపిపాసు నకును గావలసిన యన్నపానములు సమకూర్చుకొనుట ప్రస్తుత కర్తవ్యములుగాని యన్నపానముల సృష్టికారణమును గూర్చి చర్చించుచుం బస్తుండి యాఁకలిదప్పికలచే బాధపడుట మిక్కిలి తెల్విమాలినపనికాదా? స్వరమండలీ శాస్త్రసంప్రదాయమును మఱియును శ్రౌతస్మార్త కర్మతంత్రమును “యజ్ఞేన యజ్ఞమయజస్తదేవా దేవాయజ్ఞమకుర్వస్త బ్రాహ్మణేన నిష్కారణషడంగ వేదోఽధ్యే

తన్యః” అని సాధనచతుష్టయ సంపన్నులై భూసురు లనంబడఁదగిన ముముక్షులుం గృతార్థులగు దేవతలకుమాత్రమే వేదవేదాంగములు విధింపఁబడినవి కాని నిద్రాహారపిహారైక తత్పరులగు సంసారుల కెంత మాత్రము నేదశాస్త్రముల కట్టుబాట్లతో నెంతమాత్రమైన నవ సరము లేనేలేదు. స్వార్థైకపరాయణులగు మోసకాండ్రు తమ తోడి

పాటి జనుల కష్టేషము లెంచక సర్వజ్ఞు లతేంద్రియద్రష్టులు సకల జనసములు సర్వభూతదయాపరులగు మునులు లోకసంగ్రహార్థమై సమస్తజను లన్యోన్యప్రేమానురాగములతో నేకీభవించి హాయిగా దేశకాలపాత్రోచితముగా బ్రతుకుటకై యేర్పర్చిన కులజాతి మతా చారముల కెల్ల నపార్థములు కావించి యాపాథభూతులవలె నటించుచు జనులకెల్లఁ బరస్పర మతకలహములు పెట్టి తామేమో విద్వాంసులవలె వేత్తలవలె ననూచానులవలె శ్రోత్రియులవలె నాచార్యులవలెఁ గనులు మిటకరించుచు దుద్రాక్షపిల్లులవలె మున్యైక వేద్యమగు పరమార్థ తత్వముం బోధించుచు నొరుల సోమరిపోతుల న్గావించి తాము సోమరులై యెరులఁ జెఱచి తాము తీసికొన్న గోతులం దామే కూలుచున్నాడు. సకలజనులకుం బరస్పరప్రేమానురాగములు పుట్టింపఁజాలని యాచారము వేదశాస్త్రచోదిత మెంత మాత్రము న్గానేకాదు. “సర్వేజనాః సుఖినోభవంతు” అని నిష్కపటముగాఁ గోరని మనుష్యునకే జాతిమర్యాదలు న్లేనేలేవు. తనతోడిపాటి జనులతోఁ గలసిమెలసి పొంది పొసఁగి ప్రేమానురాగములతో సంచరించక పరస్పర కలహకారణ మగు చెనటిమానవుఁడు మునులు విధించిన బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్య శూద్ర పంచమజాతుల నెద్దానిం జేరని దుర్జనుఁడుగాని “పంచజనావై మనుష్యాః” అను విధమునం బంచజనుఁ డెంతమాత్రము న్గాఁడుకాఁడు. తనతోడిపాటి జనులకన్నఁ దాశ్రేష్ఠుఁడనని చెప్పుకొనువాఁడు బొత్తిగా వెట్టివాఁడైన న్గావలెను.

లేక మిక్కిలి మోసకాడైనను గావలెనుగాని వాస్తవముగా సజ్జనుఁడుఁ బండితుఁ డెంతమాత్రము న్నానేకాఁడు. తనతోడిపాటి జనుల ప్రేమానురాగములకుఁ శాత్రుఁడై సకలజనసమ్మతముగా బ్రతుక నేర్చినవాఁడే విద్వాంసుఁడు. “తస్మాద్విద్వాన్ ప్రేవవదేత్ వీవన్మ త్యేత్ దానకామా అస్మైప్రభవంతి” అను తీరున వేషభాషలు న్నకల జనరంజకుఁడైనవాఁడే విద్వాంసుఁడు కనుక నట్టి సజ్జనుని మనుష్యులు గాని దేవతలుగాని తప్ప కభీష్టసంపదలిచ్చి యాదరింతురు.

నవరసాత్మకములగు వేషభాషలలోనే నాట్యవేద స్వరూపము లగు వాచికాంగికాహార్య సాత్వికాభినయములు సంసారమున జనులందఱిచేతను వ్యవహరింపఁబడుచున్నవి. అఖండపౌరుషేయ నిత్య వేదశబ్దమున కనంతసంఖ్యాకములయిన ప్రకృతిప్రత్యయము లేర్పర్చి పదసమూహముగా నొనర్చి మనుష్యులకు దేశకాలపాత్రోచితములగు జాతికుల మతాచారముల బోధింపఁదగు నర్థమిచ్చు వాక్యస్వరూపముగా శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందోజ్యోతిషనిరుక్తకల్ప శాస్త్రప్రద్ధతులప్రకారము నిర్మించి యనాదిమునుల నాదిలోక వ్యవహారసంగ్రహార్థమై శ్రౌతస్మార్తకర్మములను స్మృతిపురాణేతి హాసమూలమునం గూడ దేటతెల్లమగునట్లు కులమతాచారములం గల్పించిరి. జగమెప్పుడు సృజింపఁబడెనో యప్పుడే వేదవేదాంగ పురాణాద్యష్టాదశ విద్యల నోబ్ధించు వైఖరికూడ మునులచేతఁ గల్పింపఁబడెను. ఈ సమస్త చరాచర జగత్సృష్టిస్థితిలయములకు మూలములగు నచింత్యవైభవములగు శక్తులే యీ వేదవేదాంగాద్యష్టాదశ విద్యలం బోధించు నపౌరుషేయశబ్ద సమూహముగా మూర్తీభవించి లోకసంరక్షకులు న్మహాత్ములు మరూపులగు గౌతమవ్యాసాది మహామునుల రూపమున నవతరించి దేశకాలపాత్రోచితముగా లోకుల కుపదేశించెనని సిద్ధాంధము.

తీక్రింపవచ్చును. భూతహింస కావింపనీక లోకుల కన్యోన్యప్రేమాను
రాగంబులం బుట్టించుటయే సకలవేదశాస్త్రప్రవృత్తిప్రయోజనములు.

జీవాత్మపరమార్థము

“ఆత్మావై పుత్రనామాసి ఆత్మజః పితృపితామహప్రపితా
మహావసురుద్రాదిత్యహాపాః” మనుష్యాదిపురుషజన్తువు తనజాతి
యాఁడుదానిం గూడి గుణరూపములం దనుభవించిన పిల్లలంగనుట
స్వభావసిద్ధ మగుటచేతను దనకుం బుట్టినపిల్ల లాత్మజులను సంజ్ఞ
నంచుటచేతను దండ్రీయం దాతయు న్ముత్తాతయును గ్రమముగా
సూక్ష్మశరీర లింగశరీర తేజశ్శరీరములతో శరీరముం దాల్పఁగల స్థితి
తోను శరీరమును దాల్చు కోరికతోను కేవలానందమయ తేజో
రూపముతోను గ్రమముగాఁ దాపత్రయముతోఁ బితృరూపముతో
పాంచభౌతికస్థూలోపాధిగఁ బరిణమించఁదగినసూక్ష్మోపాధి నల్లాడుచు
నాధ్యాత్మిక తాపముం దొఱఁగి యాధిభౌతికాధిదైవిక తాపములతో
శరీరపాటవము లేకుండియును దీప్రభోగేచ్ఛ గల వృద్ధునివలె లింగో
పాధి న్నొగులుచు “రుదిర్ రోదనే” యనుటం బట్టి రోదనముచేయు
రుద్రుఁడై పితావ.హరూపమున నల్లాడుచుం బాంచభౌతికోపాధి లేకుం
టచే నశరీరుఁడై నిర్గుణుఁడై కేవలానందమయ తేజస్వరూపుఁడై
శ్వాదిత్యరూపమునం బ్రకాశించు దేవుఁడై లోకబాంధవుఁడై సకల
జన్మలప్తిస్థితి సంహారకారణమై “అగ్నిముఖావై దేవాః” అనునట్లు
రించుచు మహేశ్వరదేవతా త్రిమూర్తి ముఖజగజ్జ్యోతియై సర్వ
విధి సత్తీయై సర్వలోకప్రకాశుఁడై సర్వజగత్ప్రత్యక్షముగ శాశ్వత
జ్ఞానహ్మస్వరూపమున వెలుంగుచున్నాఁడు. తనతండ్రి తనతాత
నముత్తాతవఱకే తనకు సంబంధించినవారు కనుక నాబ్దికములందు
ముత్తాత తలిదండ్రులు స్మరింపఁబడకుండు. సముద్రమూసం దొదవు

తరంగము లనంతసంఖ్యాకము లనంతవికారములం బుట్టిపెరిగి మఱి
యాసముద్రమందే లయమగుచుండుసముద్రము న్ని రే తరంగము న్ని రే
సముద్రమునందలి భూతభవిష్యద్వర్తమాన కాలికతరంగములన్నియు
నొండొంట భేదము కలిగియు వస్తుభేదములేక యుద్భవస్థితి వినాశ
కోపాధ్యాకారముల న్మాత్రము నానావిధములయిన తెరంగున సశరీరు
లగు జీవాత్ములు త్రైకాలికోద్భవస్థితి నాశ కోపాధుల ననంతజన్మము
తెత్తుచుండియుం బరమాత్మకుం దమకు వస్తుభేదమేదియు న్లేక త్రిగుణ
మయోపాధ్యాకార విశేషముల న్సముద్రమునకు భిన్నములై తోచు
తరంగములవలె పడూర్చిప్రకారములం ఖిన్నులై భూతభవిష్యద్వర్త
మాన జన్మపరంపరాత్మక సంసారతాపత్రయాగ్నిం బొరలుచున్నట్లు
జ్ఞానమున వ్యవహారవశ ననుభవించుచున్నారు. సాలెపురుగు తన
యందలి పదార్థనిశేషమునే దారముగాఁ బైకిఁ దీసి మఱలఁ దన
లోనికి తోడుకొనుచందమున నారాయణుఁడు నిజలీలచే స్వప్రకా
శాత్మక త్రిభువనాత్మక పాంచభౌతికోపాధి న్వేలిబుచ్చి మఱలఁ దన
యందే లయము కావించుకొనుచున్నాఁడు.

అహంకార మమకారాత్మక వ్యావహారికమగు విపరీతదృష్టిచే
ననాద్యజ్ఞానోపాధిం దాపత్రయమునఁ గుందు జీవాత్ముఁడు తనకంటే
వేఱుగ జగముం టద్వైత బుద్ధిచేత నసు రుద్రాదిత్య రూపముల
సృష్టి స్థితిలయములం బ్రాపించుచు భూత భవిష్యద్వర్తమాన జన్మ
పరం పరల న్సంసరించుచున్నాఁడు. జీవుఁడు గత జన్మమునందు
వసువు, వర్తమానజన్మమునందు రుద్రుడు, కొట్టకొనకు భవిష్యజన్మ
ముననాదిత్యుఁడు, తమోగుణ ప్రధానమగు భూతకాలమున వసువులై
రజోగుణ ప్రధానమగు వర్తమానకాలమున రుద్రుడై సత్వగుణ
ప్రధానమగు భవిష్యత్కాలమున నాదిత్యుఁ డగుచు సుఖప్తి స్వప్న
జాగ్రద్దశ లనుభవించుచు “అనంధాదేవీ ఇమాని భూతాని జాయన్తే”

అను తీరుగా భూత భవిష్యద్వర్తమానకాలిక జన్మపరంపరల నవరసా
స్వాదనానంద పరవశుడై “రసో వై సః” ఆనందో బ్రహ్మేతి విజా
నీయాత్” అను తీరునఁ దా స్వయముగ రసాత్మకానంద మయుఁ
డయ్యు సహజ వీలచే “లేలాయతీ వధ్యాయతీవ” అను తీరునం
బాంచభౌతికోపాధి బద్ధుడై న ట్లాదభవస్థితి నాశములంచుచున్నట్లు
శృంగార హాస్య కరుణ వీర శాంత బీభత్స కాద్రాద్యుత్త భయానక
రసానందములం జొక్కుచుండును. కోరి స్వయము బద్ధునివలె
ముక్తుని మాడ్కి నాటలాడుకొనుచుండు నిద్రియే పరమార్థము పర
మార్థము, త్రిగుణాత్మక శరీరస్మృతియు దేహా స్మృతిం బట్టి తెలిసి
కొన స్వకీయ స్వప్న జాగ్ర ద్విషయములు జాతులు నీతులు కల
ములు మతము లాచార మయములయిన శ్రౌత స్మార్త కలాప
విధానము వేయేల, సకలేంద్రియ దృష్ట నస్తువులు సకలానుభూత
పదార్థములు లోకసేవ్యుఁడు భక్తవత్సలుఁడు సకల జీవ కర్మఫల
దాయియు సచ్చిదానంద లక్షణుఁడగు నారాయణుఁడు సకల భువన
చక్షువు కర్మసాక్షి లోకబాంధవుడై ప్రత్యహము న్సకల జన చర్మ
జ్ఞాన చక్షు విషయ భూతుఁడగు ద్వాదశాత్మయుఁ ద్రిమూర్తియును
సులభ కైవల్యమార్గ భూతుఁ డగు సూర్యనారాయణుడై సూర్య
నారాయణుడే వెలయుచున్నాడు.

“ఏషా యుక్త పరావతః సూర్య స్యోదయనా దధి । శత్రం

రించోవిష్ణు మ్

విధి సక్తియై సర్వేశా ఇయం వియాత్యభి మానుషాన్ “ఈ మంత్ర
జ్ఞానహృస్వరూప్ స్వర విశేషములందే పై గీతలు గలవో యా యక్ష
సముత్తాతపఃశ్రీ ప్రధానములు కావుననే మిక్కిలి స్పష్టముగాను
ముత్తాత తలిదప్పరింపఁ దగినవి మఱియు నుదాత్త విశేషములం దెల్పు

క్రింది గీతలు గల యక్షరము లంతప్రస్ఫుటము నుచ్చరింపరాదు కనుకనే మెల్లగా నుచ్చరింపఁ దగినవి. మనుష్యుల కెల్ల వంద్యుఁడై సకల జగత్సృష్టి మూలమైన ప్రభాతకాంతినే సూర్యుఁడు వెల్లడించుచున్నాఁడో యట్టి సూర్యనారాయణమూర్తికన్న మనుష్యులకు సకల చతుర్వర్గ ఫలాదతయు సకల మనుష్యవంద్యుఁడు మఱి లేడని శ్రుతి భాష్య సిద్ధాంతము కడు సమంజసము సమంజసము. “సమస్కార ప్రియః సూర్యః” అనుటచేత మిక్కిలి మనకుఁగూర్చు సూర్యున కేమొక్కైన మ్రొక్క నొల్లని వానికి సంసార తాపత్రయ దావాగ్ను లార వారవు.

శరీర జ్ఞప్తి యున్నంతవఱకు జీవాత్మున కతని జ్ఞప్తియే సమస్తపాంచభౌతికభూత భవిష్యద్వర్తమానపదార్థస్వరూపమైమూర్తీభవించును. లేనిపదార్థము తలంపునకేరాదు. తలంపునకుఁ దోచిన పదార్థము భూత భవిష్యద్వర్తమానకాలంబుల న్వాస్తవముగా నుండక మానదు, కాఁబట్టి భూత భవిష్య జన్మముల ననుభూతము లయినవి మఱి యనుభవించఁ దగినవి వర్తమానమున ననుభవించుచున్నవి యాదృచ్ఛికముగా నాకస్మికముగాను మఱియుం బ్రయత్న పూర్వకముగాను గోరినవి కొన్నియుం గోరనివి కొన్నియు ననుభవింప సాధ్యము లయినవి కొన్నియు ననుభవింప నెన్నటికి నసాధ్యము లయి కొన్నియు న్విన్నవి కొన్నియుం గన్నవి కొన్నియు రుచి చూడనివి కొన్నియు పిచ్చి పిచ్చిగా నూహ న్గల్పించుకొన్నవి కొన్నియును మొత్తము మీఁద మనస్సునకుఁ దట్టిన పదార్థము లన్నియును జ్ఞప్తి రూపములే కనుకను జ్ఞప్తి నిక్కముగాఁ బృథివ్యప్తేజోవాయువులం దోచు నాకాశమువంటి దగుటచేతను జీవాత్మునిచే ననుభూతములగు విషయము నిక్కముగా నదసద్విలక్షణ నిర్వాచ్యమాయామయములు

అని నిశ్చయించుటకు వీలులేదు. “విజ్ఞాతాగ మరేకో విజానీయాత్” అను తీరున నన్నిటి న్నిపెట్టి జ్ఞప్తిని గూర్చి తెలిసికొనుట యసంభవము. జ్ఞప్తియే తనకుఁ దా వేఱయి తన స్థితి యెఱిసికొనునని బ్రహ్మజ్ఞాను లగు విను లెఱుఁగ నగును గాని సంసార బద్ధులగు జీవాత్ములకు నిక్కముగాఁ దమ జ్ఞప్తి తమ కెంత వాస్తవముగాఁ గోఁచునో అంతవాస్తవముగా భూత భవిష్యద్వర్తమాన పదార్థములన్నియు ననుభవమునకు వచ్చిన వన్నియును యథార్థములను కొనక తీరదు. కనుకఁ బెద్ద తేర్పరిచినస్వర్గనరక హేతువులగు జన్మకర్మములు కలజాతి మర్యాదలన్నియును వాస్తవములే దృఢ విశ్వాసముతోపెద్ద తేర్పర్చిన పద్ధతుల ననుసరించి మనుష్యులు పౌరుషముతో నిహసరములు సాధించుకొనవలెను. సాధించుకొనవలెను.

సప్త సూర్యకిరణములు సప్తవాయుసఖముఖముల సప్త గ్రహచార వశమున సప్త స్వరాత్మక శబ్దబ్రహ్మ నివృత స్వరూపములై నిషాద- మేచ్ఛ- పంచమ- శూద్ర- వైశ్య- క్షత్రియ- బ్రాహ్మణజాతి సప్తకసంజ్ఞతోఁ జేతనాచేతన పదార్థములన్నియును సప్తరులచే సప్తోర్ధ్వాధోలోక వ్యవహారసంగ్రహార్థమై సప్తసామముల నుపదేశింపఁబడినవి. కాలక్రమమున దేశకాలపాత్రానుసారముగాఁ గులగుణ జాత్యాచారాది మర్యాదలు తార్మాటగుచుంట సహజ సిద్ధము. అనాది సంప్రదాయానుసారముగాఁ బ్రవర్తించుచున్న మానవజాతి మర్యాద లన్నియు న్దేశకాల పాత్రానుసారముగా స్థూల కార్య వ్యక్తదశ న్మాటుచుండియును సూక్ష్మకారణావ్యక్తదశం బర మాణువులవలె నిత్యములయి మాటకున్నవియే. కాఁబట్టి యష్టాదశ విద్యారహస్యము లెఱిఁగి వర్తనూనకాలమున స్వార్థపరతమాని సకల లోకోపకార పరాయణులై సర్వభూత దయాపరులై ప్రవర్తించు చున్న సజ్జనుల యుపదేశముం ద్రికరణశుద్ధిగా నమ్ముకొని నిజకుల

క్రమాగతాచారముల హద్దుదాటక సద్బ్రహ్మస్థులయి సంసారులు
తమ తమ జీవితకాలము లిహపరసంతారకములుగాఁ గేవల పురుష
ప్రయత్న మూతగాఁగొని విహిత ధర్మమార్గము తప్పక తమతోడి
పాటి జనుల న్సుఖపెట్టి తాము సుఖించు నడువడి నవలంబించుట
తప్పనివిధి తప్పనివిధి, తప్పులుచేసి దిద్దుకొనుచు ననాదికాలము
నుండియు ననంతజన్మము లేత్తుచుఁ దుట్టతుదకు బ్రహ్మప్రళయమున
జీవులందఱు న్ముక్తులు కాకమానరుగాని లోకోపకారబుద్ధిం దమ
పురుషప్రయత్నముచేత మనుష్య మర్యాద నతిక్రమింపని ధర్మా
త్ములు ఘోరసంసార దుఃఖముం బునర్జన్మముచే మఱల ననుభవింపఁ
జేయు పూర్వజన్మార్జిత పాపకర్మము నిశ్శేషముగా నశించిపోవుట
చేత శుభాశరామరణముల నుదాసీనులై యుపేక్షించి సంతతనాగా
యణధ్యాన పరాయణులై జీవన్ముక్తు లగుచున్నాడు.

ఆ స్తి క్య ప్ర బో ధ ము

సప్తజాతులతోనున్న మనుష్యులు “తానా ఏకోనపంచాశత్ -
తన్యతే విస్తార్యత ఇతితానః” అను విధమున సప్తరులచేత విస్తరింపఁ
బడి $7 \times 7 = 49$ నలువదితొమ్మిది గోత్రముల నుద్భవించిరి. తూర్పు
హద్దునం గిరాతులుం బడమటి హద్దున యవనులు దక్షిణము హద్దున
సముద్రము నుత్తరము హద్దు హిమాగ మనఁగా నపరిమితముగా
లోతు దవ్వుల నాద్యంతములు తెలియరాక దట్టముగా గడ్డకట్టిన
మంచుదిబ్బయు న్గల భూవలయమునకు భారతవర్షమని సంజ్ఞ. నిజ
కర్మానుసారము నానాయోనుల నుద్భవించి పాపపుణ్యము లనుభ
వించు శరీరధారుల కందఱికి భగతులను సంజ్ఞ. మఱి యట్లు నిజకర్మ
ఫలము న్నానాదేహధారులై యనంత సంఖ్యాకములగు భూతభవిష్య
ద్వర్తమానములం బ్రారబ్ధ సంచితాగమి కర్మఫల మనుభవించుచు

“చక్రనేమిభ్రమేణ” అను విధమునం జర్వితచర్వణ వర్తనలై సంసరించు జీవులు నిషాదష్టేచ్ఛపంచమ శూద్రవైశ్యక్షత్రియబ్రాహ్మణ జాతులతో దేహయాత్ర న్నడపుకొనఁదగిన పృథివికిఁ గర్మభూమియనియుం భారతవర్షమనియు నొంజులు. “ఆర్యావర్తః పుణ్యభూమి ర్మధ్యం వింధ్యహిమాగయోః” మృచ్ఛిలా మయమయి జంగమస్థావర ప్రాణికోటితో నిండిన వస్తువు కొండ. జంగమస్థావర ప్రాణులుంట కెంతమాత్రము స్వీలుకాక కేవలముంగడ్డకట్టిన మంచుదిబ్బకే హిమవత్పర్వతమనియును హిమాగమనియుం బేర్లుకాని శిఖరమున మాత్రము మంచు ఘనీభవించిన కొండహిమాగము కానేరదు. కాఁబట్టి వింధ్యపర్వతమే యున్నతశిఖరముల న్నంచుగడ్డకట్టియుంట చేతను “అస్త్వత్తరేస్యాండిశ దేవతాత్మా హిమాలయోనామనగాధిరాజః పూర్వాపరౌ వారినిధీవిగాహ్యాస్థితః పృథివ్యా ఇవమానదండః” అని మహాకవి వర్ణించినతీరుగా మేరువునకు దక్షిణముగానున్న భూమికంతకును భరతవర్షమేయని పురాణోక్తమగుటచేతను వింధ్యపర్వతమునకు దక్షిణముగానున్న దండకాటవి రాక్షస సంచారప్రదేశముగాని మనుష్య సివాస్వార్థము కాదని రామాయణమునం బేర్కొనఁబడుటచేతను భరతవర్షము మధ్యభాగమే కర్మభూమియనియును మఱి యక్కర్మభూమియొక్క మధ్యభాగమున హిమవంతమున కుత్తరమునమానససరోవరమును గైలాసమును గుబేరపురియుం గలవనియు దక్షిణమున లంకయుం బశ్చిమమున సిద్ధపురియుం దూర్పున నమరావతీపురియు నుత్తరమున నలకాపురియు న్నలవని పురాణప్రసిద్ధము. జ్యోతిశ్శాస్త్ర ప్రసిద్ధమగుటచేతను “అనంతం హ్యుత్తరాపథమ్” అను తీరునఁ గొలత చెప్ప నలవికాని యుత్తరసముద్రమునకే హిమాలయసంజ్ఞ చెల్లును. మఱియు నతిశయోక్తి చేత వింధ్యపర్వతమునకే హిమవత్పర్వతమని ప్రసిద్ధికలిగెఁ గాని

యుత్తరసముద్రము తప్పఁ బృథివిలో నింకొక ప్రదేశము హిమాగ
మనియును హిమాలయమనియును హిమవంతమనియుం బేర్కొనఁ
బడుట గౌణముగాని వాస్తవము కానేకాదు. వింధ్య కుత్తరమునం
బుణ్యభూమి కల దద్దానికే యార్యావర్తమని రెండవపేరు మఱి యా
యార్యావర్తమున నున్న మనుష్యులకే బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య
శూద్ర సంజ్ఞలతో నున్న మనుష్యులే యాద్యు లనం దగుదురు.
జంగనుస్థావర ప్రాణులతో మెండుకొని శిఖరముల నసాధారణముగా
మంచుగడ్డ గట్టి సప్తధాతు మయమయి హిమవంతుని పేర్కొనం
బడిన కొండ వింధ్యపర్వతమే. వాస్తవముగా రాయరప్పలుగాని చెట్లు
చేమలుగాని జంగమప్రాణు లెవ్వియు నాని నిల్చుట కవకాశ
మేమాత్రము న్లేని యచ్చపుమంచుదిబ్బయగు నుత్తరసముద్రమునకే
హిమాగ సంజ్ఞ చెల్లును. సహజముగా శరీరమందలి జఠరాగ్నికిఁ
దోహద మొనర్చి మదద్రవ్యమువలెఁ గల్లసుఖమును హెచ్చించు
నుష్ణతత్వము కలిగియుండుటచేత వింధ్య కుత్తరమం దున్న యాద్యులు
కాలక్రమముగాఁ గ్రొత్త యొక వింత వేడి యొక రుచి యను
సామెతగా నుష్ణతత్వ వ్యసనపడులై వింధ్యపర్వతమునకు దక్షిణమం
దున్న రాక్షస భూమి నివాసమున కలవడి వేడిరుచి మరిగెనకొలంది
స్తక్షిణసముద్ర ద్వీపముల రాక్షసవృత్తి నవలంబించి మసుష్యజాతి
మర్యాదలం దొలంగినారు. మొట్టమొదట వింధ్యకు దక్షిణప్రాంతమున
నివసించిన మనుష్యులు తమ తొల్లింటివాఁడు కన్నబట్టి తమ నివాస
ప్రదేశముల కుత్తరమగు వింధ్యపర్వతమునే హిమాలయ పర్వత
మనియుం దమ ప్రాచీన సుప్రదాయమున వింధ్యోత్తర ప్రదేశమునం
గల యార్య సంకేతిత నదీపర్వతవనగ్రామములకెల్ల గంగాపారియాత్ర
నైమిశాయోధ్యాది నామముల నింధ్యకు దక్షిణప్రదేశములంద
తోంటి మర్యాద నిల్పుకొంటకై పేర్లుపెట్టుచు నాయాద్యులే

తామనియుం జెప్పకొను “ఇంటిపేరు కస్తూరివాడు ఇల్లు పేడకంపు” అన్న సామెతగా నార్యధర్మములగు సత్యదయలఁ బరస్పర ప్రేమాను రాగముల న్దొఱఁగి స్వార్థపరులై రాక్షసులయి పరస్పర ద్వేషముల న్గులమునకై గ్రుద్దుబాడుచు నశ్వర భోగవ్యసనపరులై బుద్ధిహీనులై విభ్రాంతులై దీపపుముక్కు పురుగులవలెఁ గామాగ్నిం బొలయు చున్నారు. నిక్కముగా నియత మర్యాద నతిక్రమించి దక్షిణమునఁ దమకుఁ బోరాదని యేర్పర్చిన వింధ్యపర్వతము న్నడచి దక్షిణయా నాత్మక సంసార వ్యసనపరులై కృత్రిమ జాతినామము లూని యుష్ణ తత్వ మదమున కలవడినకొలంది న్రాక్షసకృత్యములకుఁ జొచ్చి లంక వఱకు వ్యాపించి కేవలమున్ రాక్షసులై చెడినవారు మొట్టమొదట వింధ్యోత్తర పుణ్యభూమిని వాస్తవముగా బ్రహ్మక్షత్ర వైశ్యశూద్ర జాతి మర్యాదల నిష్ఠులై యుభయలోకములం దరించిన యార్య మనుష్యులేకదా? వింధ్యోత్తర పుణ్యభూమి నివాసము పుణ్యయుగముం బుణ్యకర్మ ఫలానుభవము న్లభించుట ప్రాచీనార్య మనుష్యుల మంచి యదృష్టము. ఉత్తరసముద్రమునకు హిమాగ మను పేరు పుట్టుపేరు. మఱి యా యుత్తరసముద్రమునకు దక్షిణప్రాంతభూమియందు బుణ్య యుగమున “తపఃఫలంకృతయుగే” అను విధమునఁ గేవల తపో ధనులు శిష్టులు నార్యులను పేరంబరఁగిన మనుష్యులు కాలవశమున దక్షిణ దిక్కునకుఁ దరుముకొని మఁచు ఘనీభవించిన శిఖరముల నిన్నంటు వింధ్యపర్వతమువఱకును వ్యాపించిన భరతఖండముయొక్క హద్దుదాఁటి త్రేత ద్వాపరయుగములవఱకు వింధ్యపర్వత దక్షిణ ప్రాంతమునందలి నదీతీరముల వసించి తమతాతలు వసించిన భరత ఖండమున కుత్తరమం దున్న హిమాలయముపేరే యంతవఱకుం దమ పూర్వులు వింధ్య యని పేరుపెట్టిన వింధ్యపర్వతమునకుఁ దమ పూర్వుల గౌరవమును స్మరించుటకై పెట్టుకొని తమపెద్దలు వసించిన

ప్రదేశముల స్థంగా యమునాది నామములం బరంగిన నదులపేర్లును
మఱి కాశీ మధురా ప్రయాగాది పత్తనముల పేర్లును వింధ్య యను
క్రూరనామము తొలగించి హిమవంతమని చల్లనిపేరునఁ దాము
పిలుచుకొన్న భారతవర్షమునందలి భరతఖండమునకు దక్షిణపు
హద్దయిన వింధ్యపర్వతముయొక్క దక్షిణప్రాంతమున వసించి కలి
మునిరినకొలంది స్తక్షిణసముద్రతీరము స్తక్షిణసముద్రము నందలి
ద్వీపముల నాశ్రయించి యాప్రదేశములందుఁగూడ నదీపర్వతపత్తన
ములకు హిమాలయ గంగా కాశ్యాదినామములం దమపెద్దల
గౌరవము స్మరించుకొనుటకై స్థాపించుకొను తమ పెద్దలయొక్క
యహింసాస్తిక్య సత్యదయల న్దొఱఁగియుం దా మార్యుల మనియుం
జాతుర్వర్ణ్యుల మనియుం జెప్పుకొనుచున్నారు.

ప్రతియుగమునకుం దొమ్మండ్రు మనువులు సప్తమునులు
నిండ్రాది దిక్పాలురు వేదశాస్త్రములు కాలమానములు వర్ణవ్యవస్థలు
జంగమస్థావర ప్రాణిదేహకార గుణవేష్టాది విశేషములు సూర్య
చంద్రాది గ్రహగతు లశ్విన్యాది నక్షత్రములు మేషాదిరాసులు
వసంతాది ఋతువులు వేయేల బ్రహ్మాది దేవతామూర్తులు దిగ్దేశ
దిక్పతులు సకల నానురూపములు గూడ మాయామేయ శక్తి
మహిమం దార్మాటగుచుండును గావున నొక్కప్పుడు సముద్రముగా
నున్నచో టరణ్యముగా నరణ్యము జలాశయముగాఁ జడము చేతన
ముగాఁ దూర్పు పడమరగాఁ బడమరతూర్పుగా వేసవి వానకాఱుగా
వానకాలము మండువేసవిగాఁ గొండ నల్లపూసగా నల్లపూస కొండగా
నిజము. కల్ల కల్ల నిజముగా నాద్యుఁడు మ్లేచ్చుఁడుగా మ్లేచ్చుఁ
డాద్యుఁడుగా మంచి చెడ్డగాఁ జెడ్డ మంచిగాఁ బ్రకృతివశుఁ డగు
జీవునకుఁ గన్పట్టక మానదు కావున నేపురాణ మతమున జంబు
ద్వీపాది సప్తద్వీపముల న్భూగోళము వెలయుచుండునని లవణసము

ద్రాది సప్తసముద్రము లాసప్తద్వీపములం జుట్టుకొని యుండుననియు
 స్నేహపర్వత మాభూమికి మధ్య నున్నదనియు స్నేహపర్వతమునకుఁ
 గ్రింద సతలాది సప్తపాతాళములును మేరుపర్వత శిఖరమున భూరాది
 సప్తార్ధ్యలోకములు కలవనియును మేరుశిఖరము స్వర్గలోకమనియును
 మేరుపర్వత నితఁబ ప్రాంతము మర్త్యలోక మనియును మేరు
 పర్వతముయొక్క క్రిందిభాగము పాతాళలోక మనియును సూర్యాది
 ఖగోళములు మేరువుచుట్టుం దిరుగుచుండు ననియును గ్రహగతివిశేష
 ములం బట్టి సాంచభౌతిక మర్త్యలోకమును మఱియు మర్త్యలోక
 పదార్థములుం బ్రతిక్షణము న్మారుచుండు ననియు మఱి యీ జగ
 దుద్భవస్థితి వినాశకారణము పరమాత్మునకుఁ గూడ నవేద్యమనియు
 న్నిరూపింపఁ బడెను.

ప్రమాణములం బట్టి యథార్థ వస్తు జ్ఞానము లభించునుగదా?
 పౌరుషజ్ఞాన కీర్తులు భూతదయయు సత్య శౌచములుం బుణ్యభూమి
 న్నివసించు శిష్టజన చాతుర్వర్ణ్య సహజ ధర్మములు. భూతదయయు
 సత్యముం బరస్పరప్రేమామరాగము లాస్తిక్యములేని కేవల
 స్వార్థైక తత్పర ధూర్తమానవులు మనుష్యజాతిలోనే పరిగణింపఁ
 బడ రట్టివారు తమ కులగోత్రములు వర్ణించుకొంట ఘోరకలికాల
 విచిత్ర చేష్టితముగాని విశ్వసనీయము కాదు. ముత్తైదువునకు పసుపు
 బొట్టులవలె సజ్జనులకు మాత్రమే కలాచారములు భూషణములు.
 తమ పెద్దలనాటి మర్యాద లతిక్రమింపక “అఋణ శ్శుచిః” అను
 తీరున వేదశాస్త్రజ్ఞాన మిరువది నాలుగేండ్లలోపగు కైశోరమను
 వయస్సున బ్రహ్మచారియయి ఋషుల ఋణమును, ధర్మపత్నియందు
 సంతానముం గని లోకసమ్మత ప్రవర్తనముగా నలువది తొమ్మిదేండ్ల
 లోపగు తరుణ్యమను వయసున సద్గుహస్తై పితృదేవతల
 ఋణమును, నవవిధ భక్తి మార్గముల స్సర్వభూత దయాపరుడై

యలుపడియెండ్లలోపగు మధ్య వయస్సున సద్వ్రత యజ్ఞ నిష్ఠుడై
దేవతల ఋణము, దీర్చుకొన్న మనుష్యుడే యఋణియై
శుచియుం గృతకృత్యుడనంబడు సే విధముగా ఋణక్షముక్తుడై కృత
కృత్యుడగు మనుష్యుడే యాద్యుడు మఱియు వాని జీవితకాలమే
కృతయుగము. ఋణబద్ధుడై యశుచియై యభాగ్యుడైన మను
ష్యుడే మ్లేచ్ఛుడు మఱి వాని జీవితకాలమే కలియుగము. ఋణ
విముక్తుడే కులగోత్ర మర్యాదవంతుడు మఱియును ఋణబద్ధుడై
జాతినీతి మర్యాదాహీనుడు అప్రతయుఁదీర్చుకొన్నవాడే బ్రాహ్మ
ణుడు. మూడుపా శ్శుష్ప తెగగొట్టుకొన్నవాడు త్రిత్రయుడు
సగమష్ట తీర్చుకొన్నవాడు వైశ్యుడప్పులోనొక్కపాలుమాత్రమే
తీర్చుకొన్నవాడు శూద్రుడప్పులలో మున్గియు నప్పుతీర్చుకొనుటకై
యహర్దివముం బ్రయత్నించువాడు పంచముడప్పు తీర్చుకొనుటకై
ప్రయత్నిము చేయునట్లు నటించు కపటి మ్లేచ్ఛుడు. మఱి కోరి
ప్రయత్న పూర్వముగా నప్పెగ వేసినవాడు నిషామడు. బ్రాహ్మణు
డు త్తమోత్తముడు. త్రిత్రయుడు మధ్యముడు, వైశ్యుడధమో
త్తముడు, శూద్రుడధమాధమోత్తముడు, పంచముడధముడు,
మ్లేచ్ఛుడధమాధముడు, నిషామడు మనుష్య పశువు.

నిక్కముగా నుత్తమ మనుష్య ధర్మము సర్వలోకోపకారక
ప్రవర్తనమే. మఱి యట్టి సకల లోకోపకారక ప్రవర్తనము నామ
రూపముల సభినయ చాతుర్విధ్యముచేత విద్వాంసుడు ప్రకటింప
వలయును. విద్యలన్నియును జతుర్విధాభినయ బోధకములే, హిత
ముగా మితముగా స్ఫుటముగా నిష్కాపట్యముగా నాంగికాభినయ
మొనర్చుచు. సమయోచితముగా నింగిత మెఱిగి యొరులు సమ్మ
తించు తీరున వినయ విధేయత లగపర్చి లజ్జాశీల జుగుప్సా భయకంప
దైన్యము లెంత మాత్రముం దోషనీకనిజమర్యాదం దప్పక దనకంటె

పెద్దలతోడను ప్రేమానుగాగ జనకముగా సమవయస్కులతోడను
మంచి నోబ్బిచుచుం బిన్నలతోడను రసాను కూలములగు నుదాత్తా
నుదాత్త స్వరయ్యక్తముగా సందర్భ శుద్ధిగల సుప్రసిద్ధ భాషలం
బల్కవలయును. దేశకాలపాత్రాను సారముగా జనరంజకముగా
గీత నృత్యవాద్యములఁ గ్రొత్త కొత్త స్వకల్పిత మార్గముల నవలం
బించవలయును “తగిన వేషంబు, తను చాన పొగడుకొనమి । నొచ్చి
యును గీడువల్కమి, యిచ్చి వగవ । కున్ని - తన కెంత గడువకయున్న
పథము । తప్పకుండుట నడువడి కొప్పుఁ జేయు” అను రీతిగా సంసా
రులు ప్రవర్తించి యుభయలోకములం దరించవలెను.

పరమాత్ముఁడు నారాయణుఁడు వాసుదేవప్రద్యమ్నానిరుద్ధ
సంకర్షణ వ్యూహాత్మక బ్రహ్మాక్షత్రియ వైశ్యశూద్రజాతులన్ జరా
యుజాండజస్వేదజోద్భిజ్జ ప్రాణివిశేషంబుల నివ్వశ్యమయ్యఁడై ప్రకా
శించుచున్నాఁడు కాబట్టి బ్రహ్మాక్షత్రియ వైశ్యశూద్ర జాతులు
నాల్గు స్సమానగౌరవము కలవే. షడ్జాదిసప్తస్వరవిశేషము లన్నిం
టితో శ్రుతివెలయునట్లు శ్వేతాది సప్తవర్ణవిశేషములన్నియుం జేరి
సూర్యకిరణమై ప్రకాశించువిధమున నిషాదష్టేచ్ఛ పంచమశూద్ర
వైశ్యక్షత్రియ బ్రాహ్మణజాతి సప్తకవిశేషములతో దేవుఁడే విశ్వ
రూపుఁడై నవరసాత్మకుఁడై నవరసికుఁడై సంసారబంధమోక్షముల
నాటాడుకొనుచున్నాఁడు. “కామిగాక మోక్షగామికాఁడు” “ప్రార్థ
కర్మణాంభోగా దేవక్షయః” అను తీరున సంసారబద్ధుఁడైన న్నాని
జీవుఁడు ముక్తుఁడుకానేరఁడు. స్వకర్మముకుడువక తీఱదుకనుక దేశ
కాలపాత్రోచితముగా ననాది సంప్రదాయసిద్ధముగా వచ్చుచున్న
కులజాతి మతాచారముల న్నోడిపాటి జనులకు మిగుల సమ్మతముగా
మనుష్యులందఱు నవలంబించి స్వధర్మమును నడుపుకొనవలయు.
“స్వధర్మేనిధనంశ్రేయః సరథర్మోభయావహః” అను తీరున నిషాద

మేచ్చపంచమ శూద్రవైశ్యక్షత్రియ బ్రాహ్మణకుల జాతిమతాభి
మానములతో వ్యవహరించు మనుష్యులందఱు దమతము నియత
ధర్మముల నిష్ఠనాడఁదగదు తగదు. స్వకులమతాచారముం దప్పిన
వాఁడెల్ల సంకరుఁడు న్దులభప్తే యగును.

ఎద్దియైన నొక్కతీరైన మధ్యసంజ్ఞక నాదముచేయునపు డుప
యోగించు నూరుపుగాలికన్న హెచ్చుగాఁ గంతనాళవాయువు నె్వరి
పుచ్చినకొలఁదిఁ దామొట్టమొదట నొక్కతీరుగాఁ బల్కిన మధ్య
స్థాయినాదము తారస్థాయినాదమయి దూరశ్రావ్య మగుచుండును.
మఱి యీ మంద్రస్థాయినాదమున కుపయోగించిన కంతనాళ
వాయువుం దగ్గించినకొలఁది స్మంద్రస్థాయినాదమై మెల్లగా వినం
బడును. కాఁబట్టి మధ్యస్థాయినాధారశ్రుతిగా నేర్పర్చుకొని కంత
నాళవాయువును షడ్జావినస్తస్వరముల కొలతవఱకును హెచ్చించి
బల్కిన స్వర ముదాత్తము మఱి యీతీరు కొలత తప్పక యాధార
శ్రుతికి తగ్గి పల్కిన షడ్జాదిస్వరస్తవక మనుదాత్తము. మఱియు
నుదాత్తానుదాత్తస్వర సమ్మేళనవిశేషము స్వరితస్వరము. నిలంబ
మధ్య ద్రుతకాలము లనుదాత్తానుదాత్త స్వరితవిశేషములచేత శ్రవణ
మనోహరములుగాఁ బల్కు ధ్వనులకు నడునడుమ న్నావించు కాల
విశ్రాంతిరచనా సందర్భవిశేషము లయ యనంబడును. తినునప్పు
డుపయోగించు నన్నకబళములకు మధ్య నే కబళ మాస్వాదించిన
పిమ్మట యెంత యవకాశకాలము గడవనిచ్చి తిరిగి యెంత కబళము
నోటి కందీయవలయునో యట్టి విశ్రాంతి సమయసందర్భ కాలరచనా
విశేషమునకే “క్రియాంతర్వర్తి కాలోలయః” అను తీరున స్వర
ముచ్చరించినపిమ్మట నెంతకాలమాఁగిమతేస్వర ముచ్చరింపవలయునో
అట్టి విశ్రాంతిసమయమునకు లయయని సంకేతము. విశ్రాంతికాల
విశేషాత్మకమగు లయ నెఱుంగని మనుష్యుఁడు జనరంజకుఁ డెంత

మాత్రము న్నానేరఁడు. మఱి యొరుల సుఖపెట్టఁజాలఁడు మఱి తా
 సుఖంబు నేరఁడు కాఁబట్టి, అట్టి “అరసి కేషు కవిత్వనివేదనం శిరసిమా
 లిఖిమాల్లిఖి” అను పీఠన సంగీతగొడ్డలికన్న కూశపసరమైనఁ గొంత
 మేలు. ఏ యాహారమెంత తిన్నవాఁ డెంతసేపు నిద్ర నివ్రశఁతి చెంద
 వలయునో యా తెచ్చు తెలిసినవాని కా యాహార ముపయోగించిన
 సార్థక్యముగనుగదా? ఏపని చేసినతరువాత నెంతకాల మాఁగినపిదప
 నట్లాపనిం గొనసాగించవలయునో యాసంగతి తెలిసికొనునో వాఁడే
 చతుర్విధాభినయ ప్రయోగదత్తుఁడగు విద్వాంసుఁ డనంబడును.
 శాలనియముము తప్పక కొలతప్రకారము హద్దుమీఱక యాఁగవలసి
 నంతసే పాగుచు నకల లోకోపకారముకొఱకు మాత్రమే ధర్మకథ
 నమునందు మాత్రమే నకల జనక్షేమ మెట్లు చేకూరునో యట్టి
 సాధనబోధనమందు మాత్రమే యపరాధులను తమించు నమ
 యమునందు మాత్రమే బాలవృద్ధ రోగార్తుల న్నాపాడునప్పుడు
 మాత్రమే భగవంతునిఁ బ్రార్థించునప్పుడు మాత్రమే దుర్జనుల
 శిక్షించు నపుడు మాత్రమే ప్రజోపయోగకరములగు పనుల
 నెఱవేర్చునపుడుమాత్రమే సత్యదానధర్మ దయాప్రసంగములందు
 మాత్రమే స్వకులోచిత మర్యాద న్నిలుపుకొను సమయమందు
 మాత్రమే మంచి మనుష్యుల వాచికాంగికాహార్య సాత్వికాభినయ
 ప్రయోగము వెల్లడింపఁబడును. చెనఁటులగు దుర్జను లొనర్చు నకల
 విధాభినయములు లోకకంటకములై యప్రయోగములై వ్యర్థములై
 దుర్వినియోగము లగును.

ధర్మపత్ని ఋతుమతియై పుత్రార్థ మింగిత మెఱిగి తనపతి
 యెడ న్నాన్పించు శృంగారరసము, తన పిల్లయెడ నగపర్చు వాత్సల్య
 రసము, తన భర్త క్షేమమునకై దైవముం బ్రార్థించు నపుడు భక్తి
 రసము, బంధువుల యెడ నగపర్చు నాదరణ రసము, నతిథి సత్కార

మందు శాంతరసము పేదసాదలయెడ న్నరుణరసము తన పెనిమిటికిం దగినంత సేవచేయుటకై తన కోరినంత శక్తి చాలకుంటకై బీభత్స రసము, తన పెనిమిటిం బీడించు దుష్కాలముపై రాద్రరసము, ఆకస్మిక భవిష్యత్లోకాపవాద శంకచేత భయానకరసము, పతి వ్రతలం బీడించుటకై యముఁ డగ్గినంటు మిడుతవలెం దివురుచుంటకై హాస్యరసము న్నెల్లడించుచుం జతుర్విధాభినయము లొనర్చును. మఱియును “మహాజనాయేన గతాఃసపఁధాః” అను తీరునం దన తోడిపాటి పిన్నపెద్ద లందఱు నేమార్గ మవలంబించి నడుచు చున్నారో యట్టిదారి నే సజ్జనుఁడు “వేదవేదాంగ వేత్తాపిలోకా చారం నలంఘయేత్” అను తీరు ననుసరించి యెంతమాత్రముం జెడుత్రోవ త్రొక్కక “అశ్వర్థ్యం జనవిద్విష్టం ధర్మమప్యచరే న్నహి” అను తీరున సకలజన సమ్మతముకాని చతుర్విధాభినయాత్మక మగు మనోవాక్కాయ కర్మములం దలపెట్టనైనఁ గూడదు కూడదు. తన పెద్దలకన్నఁగాని తనతోడిపాటి జరులకన్న న్గాని తా నేవిషయ మందైన నధికుఁడనని గాని సమానుఁడనని గాని విష్టవీఁగక వినయ విధేయతలతోఁ దనతోడిపాటిజనుల యనుగ్రహమునే మఱింతమఱింత యెక్కువగు తీరునఁ జీవితకాలమంతయును సంపాదించుకొనుట మనుష్యునకుఁ దొడ్డ బుద్ధి, దొడ్డ బుద్ధి.

జగద్రక్షకుఁడగు భగవంతుని కథలను, దానవీరులు ధర్మ వీరులునై లోకోపకార మొనర్చిన యెఱుక గల మహానుభావుల సచ్చరిత్రముల న్నృదు మధుర పద సందర్భరచననా విశేషములతో నారోగ్యకరములు సమస్త నీతిబోధకములు సాంసారిక కష్టాపనోద కము లాబాలగోపాల జన చిత్తరంజకములగు మాటలం బాటల నాటలం బ్రత్యహముం దేశకాల పాత్రోచితములగు వేషముల న్విసోదముల న్నిష్కపటులై విహరించిన పుణ్యాత్ములకుం దిన్నతండి యెఱు గును మఱి హాయిగా నిద్రనిట్లును,

అోకసంగ్రహార్థమై దేశకాల పాత్రానుసారముగా సంసాడు
 లగు మనుష్యులకు జాతులు వర్ణాశ్రమ ధర్మములు వావివడుసలు
 వ్యవహారపద్ధతులు న్యాయమార్గములు మఱియు సకలోచిత ధర్మ
 ములు మతములు స్పర్శజ్ఞులగు మునులు వేతశాస్త్ర ముఖముల
 ననాదికాలమునుండియు నుపదేశించిరి వాస్తవముగాఁ బరమాత్మ
 స్వరూపక శబ్దబ్రహ్మము కేవల మొక వ్యక్తియే కనుక శబ్దమునకుఁ
 గాని చైతన్యమునకుఁగాని యేజాతియు న్లేదు. ఉపాధివశమున ననంత
 జంగమస్థావర ప్రాణీసమూహముల న్నన్నట్లు కేవల పరమాత్ముఁడు
 నానావ్యక్తుల న్మామోపాధి వశమున న్నన్నట్లుటచేతఁ గేవలుఁ డగు
 నాత్మునకు జాతి కల్పితమయినది. వ్యక్తి వాస్తవము వ్యక్తి సమూ
 హమునందుఁ గల్పితమగు జాతి కృత్రిమము. జీవాత్మ వ్యక్తి-మఱియు
 జీవాత్ముఁడే యుపాధింబట్టి వ్యక్తీకరించు చున్నాఁడో యట్టి పంచీ
 కృత మామోపాధి జాతి. కాఁబట్టి యాత్మునకు జాతిలేదుగాని
 యాత్ముఁడు వ్యక్తీకరించుట కవకాశ మిచ్చు శరీరము పంచభూత
 ముల సమ్మేళనమున న్నలిగె న్ననుక నట్టిదేహమునకే జాతి కల్పింపఁ
 బడెను. “అశరీరమాత్మా” అనుటచేతఁ గేవల శబ్ద బ్రహ్మాత్ముఁ
 డైన జీవుఁడు కేవలుఁడే కనుకను మఱి యుపాధివశమున వ్యక్తీక
 రించుట చేతను జీవాత్మునకు వ్యక్తి వాస్తవముగాని నానాప్రకార
 ముల న్నన్నట్లు విధముచే నేర్పడిన జాతికల్పితముగాని వాస్తవముకాదు.
 నిరుపాధికుఁ డయిన శివుఁడు కేవల మొక వ్యక్తియే. శివునియొక్క
 వ్యక్తివంటి వ్యక్తులు మఱి లేవుకనుక శివున కేజాతియు న్లేదు. నిరు
 పాధిక పరమాత్మునకు జాతిలేదు. సోపాధిక జీవాత్మునందే జాతి
 కల్పితమయ్యె ననఁగా నొక పోల్కిగానున్న పెక్కుపాధు లన్నింటికిం
 బామరబోధకై యొక విధమయిన నామరూపాత్మకమగు జాతి
 కల్పింపఁ బడెను. “వికారో నామధేయం మృత్తికేవేతి సత్యమ్”

నామరూపములును మఱి నామరూపములం బట్టి యేర్పడిన జాతియు
 న్నూడ కల్పితములే మఱి వాస్తవములు కానేకావని యిందువలనఁ
 దేలిన ఫలితము. కాఁబట్టి లోకవ్యవహారము కొనసాగించుటకై
 పరమ కాదుణికులైన యతీంద్రియ ద్రవ్యలగు మనులు నానావిధో
 పాధుల న్న్వృక్తీకరించు విశ్వరూపుఁడైన దేవునకు నానావిధ నామము
 లాకృతులు జాతులు కులములు గోత్రములు మొదలు నానావ్యవస్థలు
 వేదశాస్త్ర ముఖములం గల్పించిరి. కేవల తేజస్సున కేరంగు న్లేదు
 గాని యా తేజస్సే సోపాధిక మయినప్పుడు శ్వేతపీతాది నానావిధ
 కాంతుల న్న్వృక్తీకరించును యెఱ్ఱని చాయకల నానావ్యక్తులన్నియు
 నెఱ్ఱజాతి వస్తువులని పేర్కొనంబడెను. కాఁబట్టి నామరూపములు
 గాని జాతివర్తనములుగాని యెవ్వియు న్లేని నిర్గుణుఁ డగు నాత్మునకు
 బ్రహ్మాదిజాతులు లోకవ్యవహార ప్రవృత్తి బట్టి యనాదిగాఁ గల్పింపఁ
 బడెను ప్రతివర్ణమున కనంతవిధ మొక యెఱుపు పలువిధములు
 బ్రాహ్మణజాతిలో ననేకవిధాంతర్జాతులు. బ్రాహ్మణులు గౌడులు
 ద్రావిడులని రెండు తెఱంగులు గౌడులు పంచవిధములు ద్రావిడులుం
 బంచవిధములు మఱేవిధములలో నొక్కొక్కవిధమునందు లెక్కింప
 నలవికాని యన్నివిధములు మఱి యెందఱు మనుష్యులో మనుష్యున
 కొక్కొక్కజాతి యొక్కొక్క మనుష్యునకుం బ్రతిక్షణ మొక్కజాతి.
 కాఁబట్టి కులమునకై గ్రుద్దులాడక శాస్త్రీయనూ యశాస్త్రీయమా
 యని వ్యర్థవాదము లొనరించక తనతోడిపాటిజనులు సమ్మతించిన
 జాతినీతు లతిక్రమింపక సర్వజన సమ్మతముగా దేశకాల పాత్రాను
 సారముగా జనరంజకముగాఁ బల్కుచు నటించుటయే మనుష్యున
 కవశ్య కర్తవ్యము.

మార్గ దేశ ప్రణయము

మధ్యస్థాయీకిఁ గ్రిందుమీఁదుల ననుదాత్తోదాత్తములశ్చల్కు-
 స్వరవిశేషములకు వ్యవస్థయేలేదు. కాఁబట్టి యొక్కొక్కని సంగీత
 మొక్కొక్క విధము. పల్కుట పాడుట నటింపు ప్రతిమనుష్యునకు
 వేఱువేఱుగా నుండును. కాఁబట్టి రాగములకుఁ దాళములకు స్వరము
 లకు శ్రుతులకు లయగతుల కొక్క నామరూపములు నిశ్చయింప
 నలవికాదు బ్రతికిన దూఱు; మానినది మందు కంటి కింపైనది
 సొగసు, చెవికింపైనది పాట; నల్వరు సమ్మతించినది మాట; కావునం
 జనరంజకమగు చతుర్విధాభినయ ప్రయోగము సకల వేదశాస్త్ర
 సమ్మతమనియు జనులందుఁ బరస్పరమైత్రి నలరించువిధమున నిజకుల
 జాతిమర్యాదల న్నవరించుకొని దేశకాల పాత్రానుసారముగా వ్యవ
 హరించుటయే సద్బుద్ధి లక్షణము. మార్గిదేశీయని నోటిపల్కు, శరీ
 రావయవ చాలనము, వేషము, భావప్రకటనమునను చతుర్విధాభి
 నయములును బ్రత్యేకము రెండువిధములు. మార్గియను చతుర్విధాభి
 నయాత్మక సంగీతము. మంత్రబ్రాహ్మణాత్మక వేదమువలె నపౌరు
 షేయము. కేవల బ్రహ్మసృష్టమును మఱి యతీంద్రియ భరతాది
 మునైక్ ప్రయోగసాధ్యము కాఁబట్టి గాంధారగ్రామమువలె మార్గి
 సంగీతమునకు భూలోకమునందు వ్యవహారము లేనేలేదు. వాచి-
 కాంగి- కాహార్య- సాత్వికాభినయాత్మక మగు దేశీసంగీతమునకు
 మాత్రమే భూమియందు ప్రయోగప్రచారము కలదు మంత్రబ్రాహ్మ
 ణాత్మక వేదమునకు వలె మార్గిసంగీతమున కనాది సంప్రదాయసిద్ధము
 లగు నియమములు కలవు. మున్ముపదిష్టమార్గనియమముల ననుసరించి
 స్వరకాలస్థానప్రయత్న విశేషముల న్వేదము పఠించకపోయినను
 విధ్యుక్తమార్గమున శౌతకర్మము న్నడిపించకపోయినను మనుష్యు
 లకు సర్వఫలమురాదు సరేకదా మఱి యీలోకమున హానికూడఁ

దప్పక కలుగును. వేదములు పఠించుటకును శ్రౌతకర్మము నాచరించుటకును సర్వజ్ఞులగు మునులు తప్పఁ గింజ్జులగు మనుష్యులెంతమాత్రముం బసికిరారు పనికిరారు. కావుననే మంత్రబ్రాహ్మణాత్మకమగు వేదము లుచ్చరించుటకుఁ గాని విధ్యుక్తముగా వేదచోదిత శ్రౌతకర్మమును సడిపించుటకుఁ గాని మనుష్యులు పనికిరారని నిశ్చయించియే ఋగ్యజుస్సామాధర్వవేదముల నుండి వాచికాంగికా హార్యసాత్వికాభినయాత్మక గాంధర్వవేదమును బంచజనులగు మనుష్యులు భయలోకముల దరించుటకై “తస్మాద్విద్వాన్ ప్రేషవదేత్-వీవన్యత్యేత్” అను శ్రుతిబట్టి ముచులకై మార్గిసంగీతమును సంసారుల కొఱకు దేశిసంగీతము ననాచికాలము నుండియు నీశ్వర సృష్టములై వెలయుచున్నవి. కాఁబట్టి దేశిసంగీతమునకుఁ గానలసిన ముఖ్యలక్షణము దేశకాల పాత్రానుసారముగా జనరంజకమగుటయే. కాఁబట్టి దేశభాషలకుఁ గాని పాటలకుఁ గాని ఘనతతసుషిరాసంధాత్మక చతుర్విధవాద్యమునకుఁ గాని సృత్యమునకుఁ గాని మఱెట్టి మనోవాక్కాయ కర్మములకుఁ గాని లోకరంజనము కావించుటకన్న వేఱే శాస్త్రీయనియమ మెద్దియు ననవసరము. ముమ్మాటికిం బనికిరారు, పనికిరారు, పనికేరారు. నాది శాస్త్రీయమైన పనియితరులది కాదు నాది శ్రేష్ఠమైన కులము. నాది వేదచోదితకర్మ మితరులది కాదు, కాదని, యెరులన్నిరసించి తన కులగుణజాతి మర్యాదలుతన తోడిపాటివారి కున్న కులగుణజాతి మర్యాదలకన్న శ్రేష్ఠముని చెప్పకొను మనుష్యుఁడు నిక్కముగా దుర్జనుఁడుగాని వాస్తవముగా సజ్జనుఁ డెంతమాత్రము న్నానేకాఁడు. సజ్జనుఁడు తనతోడిపాటి జనుల చెంత మిక్కిలి యడఁకువయును వినయవిధేయతల నగపర్చి వారి ప్రేమానురాగముల న్నంపాదించుకొనును. మఱి దుర్జనుఁడు తన తోడిపాటివారి కన్న తానేమో గొప్పవాఁడనని క్షుప్తవీగుచుం దువకు సకల జనులతో దేషపడి యుభయలోకభషుఁ డగును.

మార్గి సంగీత దూపమగు మంత్రబ్రాహ్మణాత్మక వేదాక్షర
ములు పదములు వాక్యములును యథోపదిష్టములును యథా శ్రుత
ములుగా నాంగికాభినయ మొనర్చుచు ననాది సంప్రదాయ సిద్ధము
లగు స్వరకాలస్థాన ప్రయత్న నియమములు తప్పక పఠింపవలెను.
మఱియును శ్రౌతాధి ప్రకార మాగ్నీధ్రాది యాజక సప్తదశక
ముచితజేషముల నధ్వరక్రియా కలాపము స్వర్గ ఫలాప్తికై యథా
విధిగా ననాది సంప్రదాయ పద్ధతు లతిక్రమింపక నడిచి నడిపింపక
తీరదుగాని వ్యావహారిక దేశభాషతో వైదిక శబ్దముల కెంత
మాత్రము స్పృబంధము లేని విధమున దేశకాలపాత్రోచితముగాఁ
బ్రత్యహము న్నానావిధముల మాటుచున్న దేశిసంగీతముతో మనుల
చేత మాత్రము ప్రయోగింపఁ దగిన మార్గిసంగీతముతో నొక్కొం
తయు ల్సంబంధము లేనేలేదు “ప్రకృత మను సరామః పాయసం
భక్షయామః” అను తీరున ప్రస్తుతము తనతోడిపాటి వారల కెట్లు
రంజనమగునో యాశ్రోవ ననుసరించుట కన్న దేశి సంగీతమునకు
మఱి వేరే నియమమే యవసరములేదు. నర్తమాన జనులను రంజింపఁ
జేయుటకై పూర్వకాల నియమములం దప్పి కొత్త కొత్త వింత
త్రోవలను ద్రొక్కుట దేశి సంగీతమున కొక భూషణమేకాని దూషణ
మొంత మాత్రము న్నానేకాదు. సభ కొలంది నభినయించి యా సభను
రంజింపఁ జేయవలసినది. పండితులకుఁ దగిన రీతిగా వార లెట్లు రంజి
ల్లెదరో యట్టి నియమములుం బద్ధతుల ననుసరించి చతుర్విధాభినయ
ములం బ్రయోగించవలెను. రాజుగారు విచ్చేయుచున్నారని మోడ్పు
చేతులతో భయభక్తి విశ్వాసములం జెంగటి ప్రాజ్ఞులతోఁ బల్కు
వలెను. పొండి పొండి దూరయుగా దబ్బునఁ బొండని రాజుగారివై
పగపర్చి పామరుల న్బేదిరించవలెను. సంస్కృతభాష నెఱిగిన
వారితో సంస్కృతమును దేశభాషచే రంజిల్లువారికి దేశభాషను

బూర్వ నియమిత పద్ధతుల కుల్లసిల్లువాటి కట్టి నియమముతోను
 మఱి నియమము లెఱుంగనివా కెట్లు సంతోషించెదకో యాతీడుగా
 నభినయించవలెను. “ఆచార్యాః సమ మిచ్ఛంతి । పదచ్ఛేదంతు
 పండితాః । స్త్రియో మాధుర్య మిచ్ఛన్తి వికృష్ట మితరే జనాః”
 అని నాగదర్శి పలికినట్లు తనతోడిపాటి జనులలో నెవ్వరి కెట్లు రుచ్య
 మగునో యా తెన్నెఱిగి యింగితజ్ఞుడై నామరూప ప్రకటనము
 కావించవలయును. దేశభాషలకుఁగాని దేశి సంగీతమునకుఁగాని మంత్ర
 బ్రాహ్మణాత్మక వేదమువలెఁ గాని శ్రౌత కర్మమునకువలెఁ గాని యే
 నియమములం బాటింపనక్కఱలేదు. నానావిధ దేశభాషలు మాట్లా
 డుకొను కోట్లకొలంది జనులందఱి స్వామాన్యముగా నిహపరమార్గ
 ముల నోర్చించుటకై స్వరకాలస్థాన ప్రయత్నోచ్ఛారణ నియమము
 లతో ననాదిగా నేర్పర్చఁబడిన భాషసంస్కృత భాషయని పేర్కొనఁ
 బడును. మొత్తముపై నూఱు వివిధదేశభాషల స్మాటాడుకొను
 పెక్కు జనపదముల జనులందఱి కానూఱుభాషలను శుద్ధికావించి
 వ్యవహారముం బరమార్థము న్నూడ బోధించు విధమున నొక
 సంస్కృతభాష యనాది సంప్రదాయసిద్ధముగా నేర్పడియున్నది. నన
 ద్వీపాత్మకమయిన భారతవర్షమందు నవవ్యాకరణములచే సంస్కృ
 తములయిన తొమ్మిది సంస్కృతభాషలు దేవనాగర్యాది సంజ్ఞల
 న్వలయు తొమ్మిది లిపులచేత గ్రంథములందుమాత్రమే ప్రకటింపఁ
 బడియున్నవి. ఆచార్యులుం బండితులు కూడ స్థమతమ యూహలం
 బూర్వనియమములు తప్పక గ్రంథములు కావించెదరు. మంత్ర
 బ్రాహ్మణాత్మక వేదశబ్దమునకు వలె సంస్కృతభాషలకుఁ గూడఁ
 బ్రాచీన సంప్రదాయసిద్ధములగు పద్ధతులతోఁ బఠనపాఠనగ్రంథ
 రచనావిశేష నియమములు శిక్షావ్యాకరణచ్ఛన్దోజ్యోతిషకల్పనిరుక్త
 విధులనియును సంస్కృతభాషకు సర్వసాధారణ లోక వ్యవహార

సంగ్రహార్థమై కలమర్యాదలవలె ననుసరింపక తీరుదు గాని తత్సమ
 తద్భవదేశ్యగ్రామ్యాపభ్రంశములనం బడు దేశభాషలన్నియును దేశ
 కాలపాత్రానుసారముగాఁ బ్రతి దశకమున న్నాటక తీరదు. దేశ
 భాషలకుఁ బ్రస్తుత లోకరంజనమునకు విరుద్ధమగు పూర్వ నియత
 పద్ధతు లెవ్వియు స్థూడదు కూడదు. దేశాచారములందు దేశభాష
 లందును బ్రాత పద్ధతులు జనసామాన్యముగాఁ గొంత కాలమునకు
 వెగటులగును. మఱి కొత్త పింత యాచారములును బద్ధతులుం దల
 చూపి జనుల నుల్లాసపర్చును. వర్తమానకాలమందలి జనులందఱికి
 స్సామాన్యముగానే వేషభాషలు రుచించునోయావిధముగా “వస్త్రేణ
 వపుషావాచా విద్యయా విభవేనచ” అను తీరునఁ బ్రస్తుతకాలము
 నందు దనతోడిపాటిజనుల యభిరుచి ననుసరించి దేశ భాషలను
 దేశి సంగీతమును బ్రయోగించి బుద్ధిమంతుఁ డొరుల నుల్లసింపఁ జేసి
 యొరుల వలన నాదరింపఁ బడుచున్నాఁడు, “ఊరందఱి దొక త్రోవ
 యల్లిపిచ్చుక దొకత్రోవ” అను సామెతగా వర్తమానకాలో
 చిత వేష భాషల న్మానుకొని తా నొక్కఁడే శ్రేష్ఠుఁడ ననుకొని
 పిచ్చిపట్టుదలతోఁ దెలిసీ తెలియక పూర్వాచారముల ననుసరించి జన
 విద్వేషమును గొనతెచ్చిపెట్టుకొను వైదికమృన్మయఁ డిహపరములకు
 రెండింటికిఁ జెడక మానఁడు మానఁడు.

“దారు వీణాగాత్ర వీణాద్వేవీణే గాన జాతిషు । సామికిగాత్ర
 వీణాతు తస్యాః శ్రుణుత లక్షణమ్” అనుటచేత గేవల వర్ణాత్మక
 శబ్దవిశేషములగు వేదవేదాంగా ద్యష్టాదశ విద్యలయొక్క పఠన
 పాఠనములకై మాత్రమే గాత్ర వీణయని పిల్వబడిన మనుష్య కంఠ
 గుని మనయోగించవలసినది. దారు వీణ యనఁగా కఱతంతులు

మొదలగు నచేతనములగు కృత్రిమ యంత్రములచేత వర్ణాత్మకము
 లగు పదవాక్యము స్పష్టముగా నర్థము భావము రసమును బ్రచు
 రించునట్లుచ్చరింపఁ బడనేరవు కాఁబట్టి ఘనసుషిరానంద తతవాద్య
 రూపకములగు యంత్రములు కంఠధ్వని ననుకరించుటకై మాత్రమే
 కృత్రిమరూపముల నేర్పర్చఁబడినవి. గీతానుకారి వాద్యమును
 వాద్యానుకారి నృత్యము- కంఠధ్వని ననుసరించి చతుర్విధవాద్యము
 లుండవలసినది. వాద్యము ననుసరించి నృత్యము జరుగవలసినది.
 “సామికిగాత్రవీణా” అని యనుటచేత వర్ణాత్మకమై సుప్తిజంతముల
 చేతఁ బొడమిన “రామః” అను మొదలగు పదములను మఱి యట్టి
 నామాఖ్యాత పదములచే నిర్మింపఁబడిన వాక్యములను బ్రస్ఫుట
 ముగా నర్థము స్భావమును రసమును వెల్లడింపఁగలిగినది కంఠధ్వని
 స్వరూపకముగు గాత్రవీణ యొక్కటియే. వీణ యనఁగా షడ్జాది
 స్వర మయమగు స్వరమండలి న్వెల్లడింపఁగలిగిన యుపాధివిశేషము
 “సవనవరసోన్నేష శాలినీ ప్రతిభా” యనునట్లు స్వరస్థానకాల
 ప్రయత్న విశేషములతో రసానుకూలముగాఁ దెలుపు శ్రుతిలయల
 స్సంపూర్ణముగాఁ బ్రకటించుశక్తి వాస్తవముగా దైవస్పష్టమగు
 గాత్రవీణకే చెల్లును. కృత్రిమ యంత్రముగు దాదవీణ కేవలము
 న్గాత్రవీణ ననుకరించుటకై మాత్రమే యుపయోగించు నప్పుడేగాని
 స్వతంత్రముగా వర్ణాత్మక వాఙ్మయప్రయోగమున కెంత మాత్రముం
 బనికిరాదు. “అతోగీతం ప్రధానత్వాత్” అని గీతవాద్య నృత్య
 లయలను నాల్గింటి మొత్తమైన సంగీతమును గూర్చి చెప్పిన
 శాస్త్రమందు సంగీతమందలి ప్రాముఖ్యమైన గాత్రవీణ విశేషమే
 మొట్టమొదట వివరింపఁబడెను. కాలు లేనివానికి మఱగాలువలే
 గాత్ర ముపయోగింపఁ జాలనివాఁడు జంత్ర ముపయోగించుకొనును.
 స్వయముగా నోటిమాటల న్దన యూహం దెలుప నవకాశము

లేనపుడు వ్రాసే మొదలుకు సజ్జలు పయోగించుకొనునట్లు గాత్రవీణ
 యుపయోగింపఁ జాలనపుడు యంత్రవీణ నుపయోగించుకొనును.
 “వీణ శబ్దే” అనుటచేత ధ్వనిచేయు వస్తువు వీణ యనిపించుకొనును.
 మొత్తముపై నామరూపములచేత నూహ ప్రకటించు పదార్థవిశేష
 మంతయును వీణియయ్యే. సర్వజగము జగదుర్విధాభినయాత్మకమే,
 కనుక నిజగమతయును చేతనాత్మక గాత్రవీణయును జడాత్మక దార
 వీణయునుగా గాత్రవీణా దారివీణోభయ వీణాత్మకమైన ప్రపంచమై
 మహానటుఁడు శివుని లీలాతాండవాత్మకమై, త్రిగుణాత్మకమై ననరస
 మయమయి యానందమయమయి సృష్టిస్థితి లయముల నొప్పుడు
 చున్నది.

వేద శాస్త్ర ప్రమాణము

షడ్జస్వర ముచ్చరించి యంతకంటె హెచ్చుస్థాయిగా ఋషభ
 స్వరమును బల్కునపుడుగాని లేక తగ్గుగా నిషాదస్వర ముచ్చరించు
 నపుడు గాని ముందుకు హెచ్చుగాఁగాని వెనుకకుఁ దగ్గుగాఁగాని
 కప్పవలెఁ దాఁటఁగూడదు. పామువలె వెనుకకుఁగాని ముందుకుఁగాని
 ప్రాకవలయు సనఁగా స్వరమునుండి స్వరమునకు హెచ్చునపుడుగాని
 తగ్గునపు డెగఁబ్రాకుటగాని జారుటగాని శాస్త్రసంప్రదాయ సిద్ధము
 వెనుకకుఁగాని ముందునకుఁగానియదాత్తానుదాత్తశ్రుతులంబ్రకటించు
 నపుడు కప్పదాటులు వేసినపు డాస్వర మతశ్రవణ రంజకము
 కానేరదని నారదముని మతము. ఉదాత్తము- అనుదాత్తము- స్వరి
 తము- ప్రచితము- నిఘాతము- ఈయెదును హెచ్చుతగ్గులుగా స్వరము
 నుచ్చరించు విధులు. ఉదాత్తస్వరితములు దీప్తియను సజ్జగల
 జాతిచే నుచ్చరింపవలయును. అనుదాత్త ప్రచిత నిఘాతములు మృదు
 జాతి నుచ్చరింపవలయును. దీప్తి యను జాతి స్వరోచ్ఛారణమునందు

మృదుజాతి కోమలస్వకోచ్ఛారణమును నుపయోగింపవలసినది. వేదములం బఠించునపుడు మార్గిసంగీతమును మాత్రమే యథా శాస్త్ర సంప్రదాయ పద్ధతుల ననుసరించి స్వరమండలి నుపయోగించి నియతముగా నాంగికాభినయము చేయవలసినది. దేశిసంగీత మనఁగా గీతవాద్య నృత్య లయలకు దేశ కాల పాత్రోచితముగా జనరంజనము కావించుటకన్న మతేనిధమయిన శాస్త్రసంప్రదాయ పద్ధతులతో నొంతమాత్ర మవసరము లేనేలేదు.

ఋగ్యజుస్సామాధర్వవేదముల కొఱకై మాత్రమే శిక్షా వ్యాకరణ చ్ఛందోజ్యోతిష నిరుక్త కల్పములను వేదాంగ పద్ధతు లుపయోగించవలసినది. వ్యావహారికములగు సంస్కృతాపభ్రంశ భాషావిశేషములను యథేష్టముగా జనరంజకముగాఁ బరస్పరాభి ప్రాయము స్పష్టముగా వెల్లడించుకొనుటకన్న మతేప్రపాచీన మునికృత శాస్త్రనియమము లనుసరించినయెడల జనులకు మంచికిబదులు కీడు కాకమానదు. వేదములును వేదాంగములుం గేవల పరమార్థ సాపాదనమాత్ర ప్రయోజనములుగాని, లోకవ్యవహారమున కెంత మాత్రముం బనికిరాకుంటయేగాక, సాధన చతుష్టయ సంపన్నులు గాని ప్రాకృత జనులు వేదవేదాంగ నియమము లనలంబించినపు డుభయలోక భ్రష్టులు కాకతీరదు తీరదు. వేదవేదాంగవేత్తలగు మునులు లోకవ్యవహారమునకై యుభయలోక తారకములగు స్మృతుల ద్వేష కాల పాత్రోచితములుగా నుపదేశించిరి. మనుష్యుల కెంతమాత్రము సంబంధించవుకనుకనే వేదము లపౌరుషేయములని ప్రతిపాదింపఁబడినవి. మునులు దివ్యులుగాని పాంచభౌతికోపాధికలవా రెంతమాత్రము న్నానేకాదు. మునులకు మాత్రమే వేదవేదాంగము లుద్దిష్టములయినవిగాని ప్రాకృతజనుల కెంతమాత్రము న్నానేకాదు. “శ్రుతేరివార్ధం స్మృతిరన్యసార్షీ త్ గచ్ఛత్” అనునట్లు వేదములు

యభిప్రాయము ననుసరించియే మునులు స్మృతులను లోకవ్యవహారము నడిపించుటకై కల్పించిరి. కాబట్టి లోకవ్యవహార సంగ్రహార్థమై దేశకాల పాత్రోచితముగా సర్వజనులకుం బరస్పరమైతి పుట్టించుటయే ముఖ్యప్రయోజనముగా సర్వజ్ఞులగు మునులు ప్రచురించిన స్మృతు లనుసరించి సంసారు లుభయలోకములం దరింపఁ గలరు. “యజ్ఞేనస్వర్గమకురుత” సర్వలోకోపకారకమగు నహింసా వ్రతముకన్న స్వర్గము సుపాదించుకొనఁ దగిన యజ్ఞకర్మ మింకెది యను లేదు. దైవభక్తిచి బుట్టించి పరోపకారబుద్ధి నభివృద్ధికావించుటకై దేవతలకు విగ్రహములు కల్పించి దేవాలయములందుఁ బ్రతిష్ఠించి నట్లు జనుల కందఱికిం బరస్పరానురాగముం బుట్టించి నకలజనులకు న్మనస్సంతుష్టి నభివృద్ధికావించుట కొఱకై “ఇషేత్వోజ్జేత్వా” మొదలగు వేదవాక్యముల సర్వజ్ఞులుం బరమకారుణికులైన మునులు వెల్లడించిరి.

అవ్యక్తము నిత్యము కనుకనే యపౌరుషేయ మనంబడినది వేదశబ్దము లోకమున జనులు కనుటకు సాధ్యమైన “ఇషేత్వోజ్జేత్వా” మొదలగు వైదికశబ్దము దేవతకుఁ బ్రతికృతిగా నేర్పర్చుఁ బడిన విగ్రహమువలెఁ గృత్రిమపౌరుష కల్పితముగాని యపౌరుషేయము నిత్యము నెంతమాత్రము న్గానేకాదు. కాబట్టి లోకమం దుచ్చరింపఁబడు వేదశబ్దము లన్నియును వ్యావహారికములగు సంస్కృతాపభ్రంశాది భాషలవలెఁ గృత్రిమములుం బౌరుషేయములేగాని యపౌరుషేయములు నిత్యములు న్గానేకావు. వెయ్యేల, పరోపకారముగాఁ దన తోడిపాటి జనులకు సమ్మతముగా నడుచుకొనని మనుష్యుఁడు పఠించినవి శ్రుతిస్మృతులు కావు, లోకోపకారముగా నడువని కేవల కుక్షింభరుఁడు స్వార్థైకపరుఁడు వేదశాస్త్రముల స్తంభుడై

యుపదేశించుచు పంచకుండై జాతిసీతులు కలవానిపక్షం దేనెపూసిన
 కత్తివలె బయోముఖ విషకుభమువలె గోముఖ వ్యాఘ్రమువలె
 లోకులకు హాని చేయుచున్నాడు. లోకోపకారముగాఁ బ్రవర్తించు
 సర్వ భూతదయి పరునకు మాత్రము తప్ప మనుష్యులలో జాతిసీతి
 మర్యాదలు మతెన్వనికి న్లేవు “కార్యాత్మికా నైఖిరీ” కాఁబట్టి
 మనుష్యులు పఠించు వేదములు నైఖిరీరూపములు కావున సనిత్య
 ములుం గృత్రిమములుం బౌరుషేయములే. “ప్రయోగోత్పత్యశాస్త్ర
 త్వాత్ శబ్దేషు సవ్యవస్థాత్” అను పూర్వ మీమాంసాసూత్రముం
 బట్టి శిక్షాదివేదపక్షంగపతన నియమములు భస్మహోమములవలె
 వ్యర్థప్రలపితములు. కావున నన్యక్త శబ్దస్వరూపముల పరావశ్యస్తీ
 మధ్యమశబ్దములే సాధువులుగాని నిక్కముగా నైఖిరి వ్యర్థప్రలాపమే
 కావున వేదవేదాంగము లన్నియును బరమార్థసత్యములు కావు.
 కాఁబట్టి సకలజనరంజక మగు నామరూపప్రకటన మాత్ర మొనర్చు
 టయే బుద్ధిమంతుల లక్షణము. ఋగ్యజుస్సానుత్రయీవిద్య కంటె
 భిన్నములగు వ్యాకరణాది బౌద్ధ సాంఖ్యయోగ పాంచరాత్ర పాశు
 పతవిద్య లన్నియును స్మృతులలోఁ జేరి యనిత్యములు వ్యావహారిక
 ములు బౌరుషేయములే యైయున్నవి. ఇతిహాసములు పురాణములు
 కూడ మను వసిష్ఠస్మృతులవలె స్మృతులలోఁ జేరినవే. వేదవిరుద్ధ
 ములు వేదాంగాది విద్యలలోఁ బ్రతిపాదింపఁబడిన యంశము లన్నియు
 ననాదరణీయములే. కాఁబట్టి వేదమందుఁ జెప్పఁబడని ప్రాయశ్చిత్త
 ములు వైదికకర్మములం దాకస్మికములగు తుమ్ముట దగ్గుట మొద
 లగు నపవిత్రకార్యములకు విధించెడి ప్రాయశ్చిత్తములయి మడిమైలల
 విషయమై చెప్పెను స్మృతులు జాత్యాచారములు విధించు స్మృతులు
 వర్ణాశ్రమధర్మములు విధించుస్మృతులు పాత్రాపాత్రములు విధించు
 స్మృతులు ప్రాయశ్చిత్త విధానము లన్నియును మొ తముపె మంత

శ్రాహ్మణాత్మక మగు వేదముతప్ప తక్కిన విద్యలన్నియు ననిత్యములుం బాదుషేయములుం గనుక నట్టి శాస్త్రపద్ధతులలో వేద విరుద్ధములగు పద్ధతులన్నియు నాచరణీయ విధు లె తమాత్రము న్నాసే కావు. అనాది సంప్రదాయసిద్ధముగాఁ జరిగిన బాధనముల న్నాటక నేటి నాకు వ్యసహరింపఁబడుచున్న మంత్రశ్రాహ్మణాత్మక వేదమునకు విరుద్ధములగు స్మృతిపురాణాదిహాసాదివిద్య లన్నియు ధర్మవిధ్యుక్తములు కానేకావు. “అనంతానై వేదాః” అనుటచేత వేదత్రయి యందు చెప్పఁబడని యాచారములు వర్తమాన కాలమందు ఖలములై కేవలమును స్మృతికర్తలగు మన్వాదిముచులకు మాత్రమే విదితములు కావున ఋగ్యజుస్సామమంత్ర శ్రాహ్మణాత్మకములు ప్రస్తుతము వాఁడుకలో లేని వేదమూలము వేదాగతీతర విద్యాస్మృత్యుక్తములని యవలంబింపఁ గూడదు కూడదు. జగత్సృష్టికి మూలమగు వేదము లోకముకంటె భిన్నము కాకున్నను సకలజనులుం బరిస్పరానురాగమున నిహపరములం దరించు మార్గమును మాత్రమే బోధించు చోదనాలక్షణము మాత్రమే సకలజనావశ్య కర్తవ్యధర్మమని సిద్ధాంతీకరించక తీరదు.

పిక-సేమ-తామరస-పీలు మొదలగు కొన్ని శబ్దములకు వేదమందలి యర్థమునకు వేఱుగా మ్లేచ్ఛభాషయం దర్థములు కలవు. కావున నిక్క మాలోచించి చూడఁగా ననాది కాలము నుండియును గొన్ని యంశముల న్నొంద తొకనిం బోలి మఱొక్కడున్నప్పటికిని గాలవశముచేత నెవనిమట్టుకు వాఁడు తక్కినవానికంటె భిన్నుఁడు కాకమానఁడు. కావుననే “శ్రుతిశ్చభిన్నాః స్మృతయశ్చభిన్నా మహా ఋషీణామతయశ్చభిన్నాః” అనుటచేతఁ బ్రతి మనుష్యుని మతమునకుఁ దగునట్లు వేదశాస్త్రములున్నవి. వేదశాస్త్ర విరుద్ధమగు సృష్టియే లేదు. కాఁబట్టి లోకముగఁదు జరిగెడు సమస్తక్రియలు వాస్తవముగా

చేదసమ్మతములే వేదవిరుద్ధవస్తువులుండనేయుండవు. కాబట్టి పంచేంద్రియగ్రాహ్యములకు పదార్థము లన్నియును వాస్తవములే మరియు వేదచోదితధర్మములే. వేదములందు చెప్పబడని పదార్థములు లోకములో లేనేలేవు మరియు లోకములో నున్న సంగతులన్నియు వేదములోఁ జెప్పబడినవే కాబట్టి లోకములోఁ దప్ప లేనేలేదు. “వేదాన్సంస్కార్య ధాతాయథాపూర్వము కల్పయత్” అనుటచేత నీ ప్రపంచమంతయుం జోదనాలక్షణ ధర్మస్వరూపమే కనుకనే “శునిచైవశ్వపాకేచన డితాః సమదర్శనః చాసుదేవః సర్వమితి సమహాత్మాసునుర్లభః ఆత్మైవేదగుంసర్వమ్” అని తెలిసిన బుద్ధి మంతులు సర్వజనసములై గాగర్వేషములు లేక జీవన్ముక్తులై బ్రహ్మనందాబ్ధి నోలలాడుచుందురు. “జ్ఞానలప ద్ద్వంద్వం బ్రహ్మోపనరం పరం జయతి” అను తీరునఁ దెలిసి తెలియని మనుష్యులలో మాత్రమే హేయదేయ ద్వైతభేదజ్ఞానము బాధించు చుండును. కనుక నట్టి సంసారులకు మాత్రమే యీ యష్టాదశవిద్య లుపదేశింపఁ బడినవి “నాద్వైతజ్ఞానవతః కర్మాణిఃకీధీయన్తే” అను తీరున బుద్ధి మంతులకు బుద్ధిగఱపుట సూర్యునకు దివ్వె వెల్లు చూపుటవలె వ్యర్థ శ్రమము కావున నీ యష్టాదశవిద్యలు భ్రమోపహతులగు సంసారి జనులకు మాత్రమే యుదిష్టములు కావున “ఉష్ణముష్ణేన శీతలఛ్” అను తీరుగాఁ గల్లలగు నష్టాదశవిద్యలకల్ల జనులకు మాత్రమే నిష్కములగుచున్నవి. “మాయామాత్ర మిదం విశ్వమద్వైతం పరమార్థతః బ్రహ్మసత్యం జగన్నిధ్యా” అను తీరుగా నాత్మతృప్తునకుఁ దనకంటె వేఱుగా జగమే తోచదుగనుక నట్టి జీవన్ముక్తునకు విధి నిషేధశాస్త్రబోధ గగనారవింద వర్ణనమువలె వ్యర్థము, కావున మిథ్యయగు జగమునఁ దోచు వేదశాస్త్రములన్నియును మిథ్యలే యైనప్పటికి న్నట్లే లగ్నిం బ్రజ్వలిల్లఁజేసి లోలోపకారకముగు వంటక

ములం బన్ని మఱి యా యగ్గితోనే రూపుమాసిన చందమున నీ
యష్టాదశవిద్యలు జనులకుఁ బరమార్థబుద్ధి నిచ్చి యా జనుల యుపా
ధులతోనే తాముకూడ నశించుచుండునని తెలిసిన మునులు వేద
శాస్త్రములు పరమార్థసంపాదన సాధనములు గాన నాదికాలము
నుండియు నుపదేశించుచున్నారు. కాఁబట్టి యష్టాదశ విద్యారహస్య
వేత్తలగు కోవిదులుమాత్రమే “పచార్థతత్త్వ జ్ఞానాన్ని శ్రేయసా
వాప్తిః” అను తీరున భక్తిజ్ఞాన వైరాగ్యములంది జీవన్ముక్తు లగు
చున్నారు. “ఆత్మారే జ్ఞాతవ్యోమన్తనోయ నిదిధ్యాసితవ్యః” అను
తీరుగా విద్యల నెఱిగి ధర్మమాచరించి లోకులం దరింపించి తాఁ ద
రించువాఁడే నిక్కముగాఁ బుట్టిన సార్థక్యము. కాఁబట్టి వ్యర్థవితర్క
మున మిథ్యాదృష్టి వహించక సర్వసాధుజనోపకారక మగు ధర్మ
మార్గముం బోధించు వేదశాస్త్రప్రవాక్య ప్రమాణైక శరణ్యులయిన
జనులమాత్రమే మనుష్యు లనందగినవారలై యొరులం దరింపించి
తాము తరింతురు తరింతురు. సాధుజనోపకారకమగు పనియంతయును
వేదశాస్త్రసమ్మతమే. మోచేతి కంకణమున కద్దమేలా యను
సామెతగా నజ్ఞనసంతోషకరమగు పనికి వేదశాస్త్రప్రమాణ మరయ
నలా! వేదశాస్త్రము లన్నియును సజ్జనరంజక క్రియాహాపముగా
మూర్తీభవించుచున్నవి. సర్వజనులకుం బరస్పర ప్రేమానురాగములం
బుట్టించు విధమంతయు నేదశాస్త్రవిహితమే. జనుల కన్యోన్య
ద్వేషమును బుట్టించు విధమంతయును వేదశాస్త్ర ధర్మవిరుద్ధమే.

మంత్రబ్రాహ్మణాత్మక శబ్దముతప్పఁ దక్కినవేదాంగషట్కూడి
సకల శబ్దములుం బౌరుషేయముల వైదికములు స్త్రీచ్ఛితము
లపభ్రంశ వ్యావహారికభాషాపదములే. దేవతలు విగ్రహముల నైలుపఁ
బడినట్లు పరమార్థ ఇషేత్వాది వైదిక శబ్దముల న్ముగ్ధీ భవింపఁ
బడుటచేత మంత్ర బ్రాహ్మణాత్మక వేదభాషయుం గూడ చాకిక

భాషవలె నపభ్రంశమే. కావున వైఖరీ శబ్ద విధానములయు ననఁగా
 ఛందోభాషాత్మక వాఙ్మయ మంతయు ననిత్యముం బొరుపేయముం
 దుచ్చము స్మర్త్యమేకాని నిక్కముగా నపొరుపేయ మెంతమాత్రము
 న్నానేకాదు, ఆకాశము దిక్కలం బృథివ్యప్తేజో వాయ్వాత్మక
 సమస్తవస్తువులం దంతట సంతర్భహిఃపూర్ణమై మఱి సర్వలోకముల
 కాధారమయ్యు నతీంద్రియమై యనిర్దిష్టమైయున్న తీరున నాద
 బ్రహ్మము సర్వజగ దందర్భహిఃపూర్ణమై సర్వచ్ఛందోభాషా వాఙ్మ
 యమున కంతకు నాధార మైనప్పటికిఁ ద్రయాతీతమై యనిర్దిష్టమై
 నిత్యమై సత్యమై దివ్యమై యపొరుపేయమై సర్వజనా పరోక్షాను
 భూతమై విష్ణు స్వరూపమై దిగ్దేశకాలానచ్ఛిన్న స్వయంప్రకాశమై
 వెలయుచున్నది. కాఁబట్టి యాకాశమే సర్వ జన ప్రత్యక్ష దేవుఁడు,
 దేవుఁడు. భావనం బట్టి జగ మంతట నాకాశమే నిండియున్నప్పటికి
 జగమునుండి యాకాశమును వేఱుచేసి యగపర్చ వీలు లేనట్లు నాద
 బ్రహ్మమే జగమంతట నిండియున్నప్పటికిం దచ్చబద్ధ వాచ్యమగు నప్పర
 మాత్మను జగమునుండి వేఱుచేసి చూపింప శక్యముకాదు. కావున
 వాఙ్మయ మంతయును వేదమే యైనప్పటి కిద్ది వై దిక శబ్దమని నిర్దే
 శింప నలవికాదు. కాఁబట్టి యే యే దేశ జను లేయే శబ్దములను
 వేదములని భావించుకొనుచున్నారో వారి వారి కా శబ్దములే క్రిందు
 మీఁదులు కుడి యెడమలు ముందు వెనుకలుగాఁ దోచుచుదిక్కులవలెఁ
 దోచుచున్నవి. “చోదనా లక్షణోధర్మః” అను సూత్రమందలి
 చోదనమను పదమునకు వేద విహిత కర్మ మర్థము. మొత్తముపై
 వేదమనఁగా యథార్థ వస్తు బోధక జ్ఞానమగు ప్రమితి “ప్రమితి విష
 యాః పదార్థాః” అనుటచేత వివేకమువల్ల సత్యాసత్య వస్తు జ్ఞానము
 కలిగి మనుష్యులు సకల లోకోపకారకమగు సత్కర్మము నాచరించి
 తాము తరించి తమలోడిపాటి జనుల నిహపరంబులగ దరింపఁ జేయు

గలరు. మఱియుం బరమార్థముం బోధించు వాచికాంగికాహార్య సాత్వికాభినయ చతుష్టయమే ఋగ్యజు సామాధర్వణ వేద చతుష్టయమని తేలిన ఫలితార్థము, వాచికాభినయ స్వరూపమే స్వరకాల స్థాన ప్రయత్న జన్య వైఖరీ శబ్దమంతయును, శ్రుతి స్మృతి పురాణేతి హాస కావ్యాది వాఙ్మయ మంతయు నై యున్నదని సిద్ధాంతీకరింప వలయును వలయును. “అర్థస్తు విధి శేష త్వాద్యధాలోకే” అను పూర్వ మీమాంసా సూత్రమును బట్టియు “యథాలోక స్తథా వేదః” అను నార్యోక్తిం బట్టియు లోకములో నాడుకొనుచున్న భాషా ప్రపంచమంతయును మఱి లోకములో నున్న మనుష్యుల నడువశ్యన్నియును వేదములో నున్నవియే, మఱియుం బురాణోక్తముల సప్తకోటి మహామంత్రములు న్మఱి యా మంత్రములం బట్టి పుట్టిన యపరిమిత సంఖ్యాకములగు నుపమంత్రములును ననుసరించియే భూత భవిష్యద్వర్తమానకాల మనుష్యుల యాచారములు ప్రవర్తిల్లు చుండును గావున లోకములో నందఱు మనుష్యు లాస్తికులే గాని నాస్తికు లెవ్వరు న్లేరు. తమ తమ మతముల సరిపడని వార లొకరి నొకరు కిట్టక నాస్తికులనియుం బాషండులనియు న్నిందించుకొను చున్నాడు గాని వాస్తవముగా భగవంతుని సృష్టిలోఁ జేసినవారందఱు న్భాగవతులే “హరి మయము కాని వస్తువు పరమాణువు లేదు” అను భాగవతోక్తిం బట్టి లోకమంతయును వేదోక్తమే మఱియుం జనుల యాచారము లన్నియు వేద విధ్యుక్తధర్మములే మఱియును వేద మందుఁ జెప్పఁబడనివియు మఱియు దైవకల్పితములు కానియవియును లోదమం దే కర్మలయినను బ్రవర్తిల్ల నే ప్రవర్తిల్లవు కాఁబట్టి “వాసు దేవః సర్వమితి సమహాత్మా సుదుర్లభః” అను తీరున మంచి వారికి లోకమంతయును మంచిగానే తోచును. “సంశయాత్మా వినశ్యతి” అనునట్లు దాయదాయని వితిర్కము కలవాఁడు నిశ్చయాత్మకాతే కుభయలోక భ్రష్టు కాకమానఁడు. మానఁడు,

“శూర్యేణజుహోతి” దేవతలకు హవిస్సు చేతుతో సమర్పించవలయును. హవిర్ముఖ్యగారణము చేతు యనుటలో హవిస్సు వంటచేగలుగునుగాని చేతువలనఁ బుట్ట దైనప్పటికి దేవతా హవిర్దానమునకుఁ జేతు ముఖ్యసాధనముగా వేదము ప్రతిపాదించుచున్నది. వేదము ప్రభు సమ్మితము. వేద మెందు కిట్లు ప్రతిపాదించవలయుననిగాని వేదవిధి యసందర్భమనిగాని యనరాదు. వేదవిధిని తర్కింపరాదు. ప్రభునాజ్ఞానుసారము నడుచుకొనవలయునుగాని ప్రభు వేల యిట్లాజ్ఞాపించెనని ప్రభునాజ్ఞ తర్కింపఁగూడదు. వేదచోదిత విధినిషేధములను సర్వజ్ఞులయిన మునులు జగదుపకారమునకై స్మృతిముఖమున వెల్లడించిరి. కావున “మహాజనాయే నగతాఃసపంధా” అను తీరున మును లాచార్యులుం గేవల లోకోపకార పరాయణులు వేదవేదాంగ వేత్తలగు పెద్దల యుపదేశము న్ముమ్మకొనినడుచుకొన్నజను లుభయ లోకములం దరించెదరు. ఆప్తోపదేశము న్ముమ్మక స్వతంత్రించి యెంత తర్కించుకొన్న నెంతటి తెల్విగలవాఁడైనను శ్రేయోమార్గము న్గనఁజాలకతప్పుత్రోవంబడిచెడకమానఁడు. “అగ్ని మూర్ధా” అనుమంత్రము “మూర్ధాగ్ని” అని తలక్రిందు చేసినప్పటి కర్థము చెడకున్నట్లు మార్చి పఠింపరాదు యథాస్థితిగా మంత్రము పఠించినప్పుడే మంత్ర పఠనలాభ ముండును. మంత్రపదము లర్థము చెడదని తార్కాణుగాఁ బఠింపఁగా లాభమునకు మాటుగా నష్టము కలుగకతీరదు. కాఁబట్టి “వాక్యనియమాత్” అని ముని ప్రతిపాదించెను “అగ్నిదగ్నిన్విహర బర్హిస్తృణీతే” అను మంత్రమున కోయగ్నిధ్రుఁడా యగ్నులచెంత విహరించుచు బర్హిస్సుల న్నెఱపుమని యర్థ మీవిధి యాయగ్నిధ్రున కామంత్రము న్విసకముండే తెలిసినప్పటి కామంత్రము న్విసకతీర దిందువలన వేదార్థ విచారణ మనావశ్యకమనియును గేవల పఠనము మాత్రమే వేదమంత్రమునకు ముఖ్యప్రయోజనము. శబ్దజ్ఞానము

సంపాదించుకొనుటకై యర్థ మెఱుంగక కేవల వేదమంత్ర పఠనము
కావించువాఁడు గంధపుచెక్కల న్నొయు గాడిదయని పెద్దలు శబ్ద
జ్ఞానము లేనివానిని గర్హించిరి కాని వారి ముఖ్యాభిప్రాయము కేవల
వేదమంత్ర పఠనము మాత్రమే ముఖ్య పుణ్యజనక హేతువనియే
పండిత సిద్ధాంతము “అవిద్యమానవచనాత్” లేనివస్తువులం గూర్చి
వేదము చెప్పుటచేత ననఁగా “చత్వారి శృంగాస్త్రయో అస్య
పాదాః” అనియును “ఓషధేత్రాయస్వ” అని యచేతన పదార్థము
లను సంబోధించుటచేతను వేదమంత్రముల కర్థ మెద్దియును నిర్దేశింప
వీలుకాదు కనుకఁ గేవలము వేదము అన్యథా గురూపదేశముగాఁ
బఠించుటచేత మాత్రమే యపూర్వ స్వర్గ ఫల మబ్బును గాని నిక్క
ముగా వేదార్థము తెలిసికొనుటకుఁ గాని వేద మిట్లు విధించుచున్న
దని శ్రౌత కర్మము లాచరించుటకుఁ గాని మనుష్యులు సమర్థులు కానే
కారు. మేఘగర్జితమువలెఁ గేవల ధ్వన్యాత్మకమగు వేదశబ్దము నిక్క
ముగానే యర్థమును గాని మఱే కర్మమును గాని తెల్పనే తెల్పదు.
మునులు లోకోపకారమునకై శిక్షా వ్యాకరణాది స్మృతి మూల
మున వేదార్థమును మఱి వైదిక కర్మములను గల్పించిరిని పండిత
సిద్ధాంతము, “శ్యేనేనయజేత పశునాయజేత” డేగను జంపిగాని పశు
వును జంపిగాని యజ్ఞము చేయవలయు నని యర్థము చెప్పఁదగదు.
మఱి యా రెండు మంత్రములు పఠించు వానికి మొదటి మంత్రము
డేగవలె వాని శత్రువులం జంపుననియును రెండవ మంత్రము మేఁక
మొదలగు పశువులవలెఁ బాలిచ్చి పోషించుననియు నభిప్రాయ మిచ్చు
చున్నవి. కాబట్టి దృఢ ధారణోపాయముగా జ్ఞప్తి సాధనముగా
మేధను నిల్పు కొనుటకై వాక్కులకు ప్రకృతి ప్రత్యయ విభాగమును
బదచ్ఛేద పాదయతి ప్రాసా శబ్దాలంకార నియమము నుదాత్తాది
సంగర హాసాది కాలవ్వంజనాద్వ్యక్షరాను నాసికాది ప్రయత్న నియమ

మును లోక వ్యవహారము నడుపుటకై ధర్మ సంక్రమార్థమై పదార్థ తత్త్వబోధకై నికుక్త జ్యోతిష శాస్త్రములు కల్పితము లయినవి గాని వాస్తవము ఋగ్వేద స్సామవేద మంత్రములు సముద్రఘోషవంటి యొక యఖండ శబ్దము జగత్సృష్టిలోనే నహజరుగాఁ బొడమి యా కాశమునలె నిత్య నిర్వికారమై యనాది సంప్రదాయముగా గురు పరం పరోప దిష్టమయి వచ్చుచున్నది. కాబట్టి మంత్రము పఠన మాత్రముచేతనే స్వర్గదాయకమగుచున్నది. శిక్షాది వేదాంగ మట్కము వేదత్రయీ దృఢ భారణమునకై త్రోవయందు శ్రోశాది దూరమును దెల్పు రాశ్యవలె బామర బోధకములుగాఁ గల్పితము లయిన గుఱుతులు. మంత్రము లెన్నగా భారణమైన పిమ్మట భోజ మైన పిమ్మట విస్తరాకువలె వేదాంగ మట్కము నవలంబోయనలసి నదే. యథార్థజ్ఞాన మబ్బిన పిమ్మట సకల వేదశాస్త్ర విహితాచార ములతోను మఱి సకల వర్ణాశ్రమాచార ధర్మములతో నిసుమంతయుం బ్రయోజనము లేదు కనుకనే “వాద్యైత పతః శక్మాణి విధీయంతే” యను నాచార్యోక్తి ప్రవర్తిల్లెను. అపౌరుషేయ శబ్దమునకుఁ బాద పేయములగు శిక్షాది శాస్త్రము లెంతమాత్రము నివేచింపఁ జాలవు చాలవు. తక్కిన మలుష్యులవలె శ్రోత్రియులు కూడ భ్రాంతులే కాని యథార్థ వేత్తలగు మునులు కానేరరు.

స మ తా స్థి తి

చోదనా లక్షణోధర్మః” అను వాక్యమునఁ జోదనాశబ్దము స్వర్గ మర్థము మఱియు ధర్మ శబ్దమునకు స్వర్గమును బొందించు సాధన మర్థము. మఱియును స్వర్గ మనఁగా జననమననాత్మక సంసార దుఃఖములేని స్థితి. అహంకార మమకారాత్మకమగు స్వార్థపరతయే సకల సంసారదుఃఖమునకు ముఖ్య కారణము కావునసారపరతయొక్క

లేమియే స్వర్గస్వరూపము, అభీష్టఫలము సిద్ధించుటకై నకోక్కే భావన యనిపించుకొనును. శబ్దముల కన్నింటి కర్థము లన్నియును భావనం బట్టియే వెల్లడింపఁబడు చున్నవి. కాఁబట్టి “యాదృశీభావనా యత్ర సిద్ధిర్భవతితాదృశీ” అను నట్లు తన భావనాను సారార్థముల కనుగుణములగు పదములు మఱి వర్షదార్థాను సారముగా నభీష్టా పూర్వ స్వర్గఫలమును మఱి శబ్దాత్మకవేదమును వివరించు వేద షడం గములను గృత్రిమ కల్పనములు కావునఁ బురుష ప్రయత్న కృత ములే గాని పంచభూతములవలె సహజములు కావు కావున నహం కార మమకారాత్మక సంసారమంతయును భ్రాంత భావనాజన్యమే గాని నిత్యా పౌరుషేయ ప్రకృతి పురుషులవలె నెంత మాత్రము స్సహజ సిద్ధము కానేకాదు. కనుకనే వేదశాస్త్రము లన్నియును లోకవ్యవహార ధర్మసంగ్రహార్థమై మునులు పన్నిన పన్నికలే కాఁబట్టి యొరుల సుఖపెట్టినం గాని తనకు సుఖము దక్కదు గనుక దేశకాల పాత్రాను సారముగా వాచికాంగికాహార్య సాత్వికాభినయము లొనర్చి లోకరంజనము కావించి హాయిగాఁ దన బ్రతుకు న్నొన సాగించుకొను నుపాయములను శ్రుతి స్మృతి ముఖముల స్సర్వజ్ఞులగు మునులు దేహాధారుల కనాదికాలమునుండియును బోధింపఁ జొచ్చిరి. కాఁబట్టి వేదశాస్త్రముల కఃరోధములగు తెన్నుల న్దన బుద్ధి నరసి లోకరంజనము లగు చతుర్విధాభినయము లొనర్చు మనుష్యుని జన్మము సార్థకము. అట్టి సర్వభూత దయాపరుఁడు సకలలోక రంజకుఁ డగు మన్యుషుఁడే ముమ్మాటికిం గృతార్థుఁడు కృతార్థుఁడు.

“యాదృశీభావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతితాదృశీ” అను విధమున గాఢముగాఁ దలంచిన తలంపునుబట్టి జగత్కార్యము లన్నియును జరుగుచుండును. నిక్కముగా మనోభావనమే నిఖిల జగద్రూపముగాఁ బరిణమించుచున్నది. ఈభావనము పశుభావనమనియు వీరభావన

మనియును దివ్యభావన మనియును మూఁడు విధములు. పశుభావన
మనఁగా వేదశాస్త్రజ్ఞానము. వీరభావన మనఁగా ధర్మాచరణము.
దివ్యభావన మనఁగా నష్టైశ్వర్య సంపాదకయోగము. ఈమూఁడు
భావనలచేతను బుద్ధిమంతుఁడగు మనుష్యుఁడు ధర్మార్థ కామమోక్ష
ములను చతుర్విధ పురుషార్థములను సంపాదించుకొని కృతార్థుఁ
డగును. “గీతిషుసామాఖ్యా” అను పూర్వమీమాంసా సూత్రమును
బట్టి నామరూపాత్మక జగత్త్రియారూప మంతయును జతుర్విధాత్మక
సంగీతరూపమై భగవత్సంతుష్టికై మంత్రరూపముగా వినియోగపడు
చున్నది. “గీతేనప్రీయతేదేవః” అను పురాణోక్తిచేత సర్వభూత
సంతోషదాయకములగు నామరూపాత్మక చతుర్విధాభినయాత్మకము
లైన వేదమంత్రము లన్నియును భగవత్ప్రీతికొఱకై సకలజనరంజక
ములగు తీరున నామరూప విశేషము లన్నియును సజ్జను లుపయో
గించెదరు. మును లందఱును సకల వేదశాస్త్రములను సర్వజనోప
కారముకొఱకై యుపదేశించిరి. వేయేల, లోకోపకారపరాయణులగు
సజ్జనుల తోప కడ్డుతగులు క్రూరకర్మముల నేదశాస్త్రము లెంత
మాత్రము నోబ్బింపనే బోధింపవు, జీవహింసను స్వార్థపరులగు ధూర్త
జను లాచరించుచు “పశునాయజేత” అను మంత్రమునకు యజ్ఞమున
జంతువులం జంపవలయునని శ్రుతుల కపార్థము చెప్పుచున్నారు.
“జాతిః” అను నూత్రమునుబట్టి “అగ్నిబ్రాహ్మణః” బ్రాహ్మణుఁ
డగ్ని యన్నట్లు వేదశాస్త్రములందు జీవహింసను ప్రతిపాదించు
శబ్దము లన్నియును గౌణము లర్థనాదమాత్రములే కాని నిశ్చయ
ముగా వాస్తవములు కానేకావు. అపూర్వమున ననుభూతమగు
పదార్థమును భావించుటయే తటస్థించదు కాఁబట్టి యపూర్వమగు
స్వర్గమును “స్వర్గ కామోయజేత” అనునప్పుడు స్వర్గమనఁగా సంసార
సౌఖ్యమే కాని యలాకిక మననుభూతమగు గగనారవింద ప్రాయమగు

ఘాతజనకల్పిత పరలోకసౌఖ్యము కానేకాదు. గతజన్మములు భావి జన్మములు స్వర్గనరకములు దేవతలకు విగ్రహములవలె లోకోపకారక కర్మములను హెచ్చించుటకై మాత్రమే పామరబోధకై మునులు వేదశాస్త్రములం బ్రతిపాదించిరి. వాస్తవముగా “మన ఏవమనుష్యాణాం కారణం బంధమోక్షయోః” అను రీతిగా మనోభావనముకన్న వాస్తవమగు పదార్థము మున్నూటికిని లేనేలేదు. నామరూపాత్మక జగమంతయును సచ్చిదానందలక్షణ పరబ్రహ్మమును నిక్కముగా మనోభావనాత్మకమే. అపూర్వఫలమగు స్వర్గలాభమునకై మంత్రపఠనమాత్రమే ముఖ్యము. యజ్ఞాది శ్రౌతకర్మము గౌణముగాని నిక్కముగా భోజనమునకుఁ బరిపేచనమువలె నౌపచారికముగాని యవశ్యకర్తవ్య మెంతమాత్రము న్నాదు. నాద బ్రహ్మముయొక్క ప్రతిఫలము మంత్రబ్రాహ్మణాత్మ వేదము కనుక నిక్కముగా వేదశబ్దములు పౌరుషేయము లనిత్యములు నీడలవలెఁ జీకటివలె మిథ్యలుగాని యెంతమాత్రము న్వాస్తవములు కావు.

ఛందోబద్ధము ఋక్కు కేవల వచనరూపము యజుస్సు గీతి రూపము సామ మని వేదము ముష్విధములుగా విభజింపఁబడినవి కాని నిక్కముగా ఋగ్యజు స్సామ మంత్రములు మూఁడును శ్రవ్యశబ్దములుం దేనతా ప్రీతికై యుద్దిష్టములు కావున సంగీతాంతరూఢితములే. సంగీత మనఁగా శ్రోతృజన చిత్త రంజకమే కాని నిక్కముగా త్రికరణ క్లేశకారణ శ్రౌతకర్మ చోదక నామరూప విశేష మెంత మాత్రము న్నాదు. కాఁబట్టి జగ దుపకారకములగు సత్య దయా శౌచముల కడ్డము లగు పశుహింసాది క్రూరకర్మములను విధించు శ్రౌత కర్మము సర్వజ్ఞులగు మునుల కేమాత్రమేని న్వర్తింపఁ బడఁదగినది సంసారుల కెంత మాత్రము న్దగదు తగదు. “అహింసా పరమో ధర్మః” అను లోకోపకారక మగు స్వార్థత్యాగముచేతఁ

బ్రజానురాగమును సంపాదించుకొని యిహపరములం దరించు సాధనముగా మునులచేత వేదప్రయి కల్పింపఁబడెను. కనుక వేద మపొడ పేయమనియు నిత్యమనియు బ్రహ్మాత్మకమనియును జెప్పెడి శ్రుతిస్మృతు లన్నియు నర్థవాదములుగాని యథార్థములుకావు. శిక్షానుసారముగా వేద మభ్యసి చువాఁడు స్వార్థపరుడై జనులను బాధించు సంసారమునకు దన్వగును గావున సకలజనరంజక సంగీతాత్మక వేదనాదబ్రహ్మోపాసన మవశ్యక ర్తవ్యమని మునులచేఁ బ్రతిపాదించఁబడెను. నాదబ్రహ్మ తిస్మయఁడగువాఁ డొడలుమఱచి పాడుచాడుచుండును గనుక స్వార్థపరతచేతఁ గూడుగుడ్డలకొఱకఁగాని మఱి యితర భోగము లకై కాని యొరుల న్బాధింపనేరఁడు కావున “గీ తేనప్రీయతేదేవః” అను విధముగా నాదబ్రహ్మోపాసకుఁడు లోకరంజకుడై లోకమయుఁడైన దేవునియొక్క యనుగ్రహమునకుఁ బాత్రుడై పరమభాగవతుడై యిహపరములం దరించును దరించును.

“శబ్దాంతరే కర్మభేదః కృతానుబద్ధిత్వాత్” అనుటచేత యజతి- దదాతి- జహోతి యను కర్మరూపములగు నీమూఁడుభావనలందు స్వార్థత్యాగమే విధింపఁబడుచున్నవి కనుక వేద మను భావన గుఱ్ఱమెక్కి సంసారాటవి న్దొటవలయును. “మన ఏవ మనుష్యాణాం కారణం బంధమోక్షయోః” అనుటంబట్టి స్వార్థత్యాగముచేతఁ జిత్తశుద్ధి కావించుకొని కేవల లోకోపకారకములగు సత్యదయలనే సంతతమును భావించుకొనుటయే పరమభాగవత ధర్మము. జీవహింస చేయుటయే సంసారము. స్వార్థత్యాగమే మోక్షము “త్యాగేనైవే నామృతత్వమానశుః” అనుటచేత సకల లోకానుగ్రహ సంపాదన హేతువగు స్వార్థత్యాగమును హెచ్చరించు వేదనాదబ్రహ్మోపాసనమే పరమభాగవత ధర్మము. పరమభాగవత ధర్మమగు పరోస-

కారక ప్రవర్తనముం దెల్పు నామరూపాత్మక క్రియలన్నియును వేద స్వరూపములే. సకల జనానురాగమును సంపాదించుకొనుటకన్న స్వర్గము మఱి వేతలేదు. పెక్కేలా- స్థూలసూక్ష్మరూపమగు నీజగముకన్న వేతేపదార్థ మెద్దియు న్లేనేలేదు. ఈజగత్తుయొక్క సూక్ష్మకారణ స్థితియే దైవము స్వర్గమును యథార్థముం బరమార్థమును వాస్తవమును మఱియు నీస్థూలజగమే కార్యమును మిథ్యయును బ్రతిఫలితమును విపరీతమును భ్రాంతికల్పితమును స్వార్థపర తాత్మక తృష్ణాప్రకోపిత సంసార క్లేశజనకమును గావున స్వార్థపరతమాని సకల జనోపకారముగా నడుచుకొని తనతోడిపాటి జనుల యనుగ్రహమును సంపాదించుకొనుటచేత సుఖముగా బ్రతుకు నుపాయమునే వేదశాస్త్రముఖముల నూత్నదృష్టిగల భగవత్కవులయిన వ్యాసాదిమహర్షులు బోధించిరి. కాబట్టి వేదశాస్త్రములయొక్క ముఖ్యసారము లోకోపకారక ప్రవర్తనము నభివృద్ధికొనించు సత్యదయల ననుసరించి మనుష్యులు పరమభాగవతులై సకలజనరంజకులై యిహపరములం దరించుటయే. వేదశాస్త్రములందు ప్రతిశబ్దమునఁ బ్రత్యక్షరమున ఫలితార్థము లోకోపకార మెఱిగించు సాధనవిశేషమే కావున వేద శాస్త్రములకు సకలజనరంజక క్రియ నొనర్చు సంశయనే ప్రతిపాదించు నర్థముకన్న నితరమగు నర్థము చెప్పువాఁ డెంతమాత్రముం బండితుఁడు కానేకాఁడు. ఇంత డొంకతిరుగుడేలా? వేదము పౌరుషేయము కానీ లేక యపౌరుషేయము కానీ నిత్యముకానీ లేక యనిత్యముకానీ ఖండవాక్యముకానీ లేక యఖండశబ్దముకానీ యర్థవంతముకానీ లేక దిత్త మిత్తాది శబ్దములట్లు కేవల ధ్వనిమాత్రమై యేయర్థమును సూచింపకపోనీ కారణముకానీ లేక కార్యముకానీ యెవ్విధముగా నేదేశవాసులచే నెఱుఁగ నుచ్చరింపఁబడనీ ఆదిమధ్యాంత కాలా తీతముకానీ లేక సృష్టిస్థితినిశములం జెదనీ వర్తమానకాలమందే

శబ్దసమూహము వేదమనియే యేదేశప్రజలచేత వ్యవహరింపఁబడు
చున్నదో యట్టి శబ్దసమూహ మంతయును మొత్తముపై లోకోప
కారక ప్రవర్తనమును సకలభూత దయను . సూన్యతమును మఱి
యిహపరలోక సంతరణోపాయమును దల్లిదండ్రులు పిల్లలకువలె
మనుష్యుల కందఱికి నిష్ఠాఘాతమును మాత్రమే యుపదేశించు నభి
ప్రాయ మిచ్చుచున్నదని బుద్ధిమంతులు తప్పక గ్రహింపవలయును.
మఱియు ననాదికాలమునుండియును నానావిధ శాస్త్రరూపముగా
భవిష్యజ్ఞనులకు భయసంతారక ధర్మమార్గమును నామరూపాత్మక
ముగా విని కని నేర్చుకొనఁదగిన రీతిగా మునులనియు సర్వజ్ఞులనియు
నతీంద్రియ ద్రవ్యలగు బుధులనియు నేటి కవిశిఖామణులనియుం
బేర్కొనఁబడిన వివిధజనులు తమపిల్లలకు సహజప్రేమచేతఁ దెల్పిన
మంచి యంతయును వర్తమానమున శాస్త్ర మనంబడుచున్నది,
మఱెద్ది యెట్లున్నను వర్తమాన భావికాలోపయోగకరములు సకల
లోకోపకారకములగు ప్రాచీన శాస్త్రపద్ధతుల నేర్చుకొని ప్రాచీనుల
కంటెఁ గ్రొత్తకొత్త మార్గముల ననిపెట్టఁ జాలిన బుద్ధిమంతులు
లోకోపకారకములగు తీరుగా నానాశాస్త్రముల దేశకాల పాత్రోచి
తములుగా సరిపెట్టుకొనుట ప్రస్తుతమున నవశ్యక ర్తవ్యము క ర్తవ్యము.
వేదశాస్త్రములు గాలివంటివి. యేజనుఁ డెంతగాలిం బీల్చుకొని
జీవించఁగలఁడో యాసంగతి వానికే తెలియును గనుక బ్రకృత
కాలమునకుఁ దగినవిధముగా వేదశాస్త్రపద్ధతు లన్నియును స్వభావ
ముగా వ్యవహరింపఁబడుచునే యున్నవి. యూపిరి తీసికొనుట స్వభావ
మయినట్లు తన కెద్ది సౌఖ్యకరమో యా మార్గమును వెదకుకొనుట
ప్రతి జంతువునకును సహజ ధర్మమే. దేశకాల పాత్రానుసారముగా
నేది యెట్లు జరుగవలయునో యట్లే జరుగుచుంట యంతయును వేద
శాస్త్ర చోదితమే. భూత వర్తమాన భవిష్య జ్ఞగత్క్రియలన్నియును

వేదశాస్త్ర చోదితములే విక్రమముగా వేదశాస్త్ర విరుద్ధముగా నేపని
యును భూత భవిష్యత్సర్వమూనకాలములందు జరుగనే జరుగదు.
కాబట్టి వేదశాస్త్రములనఁగా సకల జగత్సర్వములకు న్నారణమగు
దైవమే.

“దైవాధీనం జగత్సర్వం మంత్రాధీనంతు దైవతమ్ తస్మంత్రం
బ్రాహ్మణాధీనం బ్రాహ్మణో మమ దేవతా” అను శ్లోకమునందు
మంత్రమనఁగా యథార్థజ్ఞానము, యథార్థజ్ఞానము గల దేహి
బ్రాహ్మణ శబ్దవాచ్యుఁడు యథార్థజ్ఞానము గలిగిన ఫలము భూత
భవిష్యత్కాలచింత యొక్కింతయును లేకుంట “ఎప్పటి కెయ్యది
ప్రస్తుత మప్పటి కా మాటలాడి యన్యుల మనసుల్ నొప్పింపక తా
నొవ్వక తప్పించుక తిరుగువాఁడు ధన్యుఁడు సుమతీ” అనునట్లు తన
సౌఖ్యముకై తన తోడిపాటిజనుల యనుగ్రహమునకుఁ బాత్రుఁడై
యొరులను సుఖపెట్టి తా సుఖపడు నుపాయము మంత్రమనఁబడు నట్టి
మంత్రోపాసనము చేయునట్టి సుమతియే బ్రాహ్మణుఁ డనంబడఁ
దగును. తనతోడిపాటిజనుల యనుగ్రహమునకుఁ దాఁ బాత్రుఁ
డైనఁగాని తన కోరినసుఖము లభించనేరదని తెలిసికొనఁజాలని
జనుఁడే యబ్రాహ్మణుఁడైన క్షమతి. అట్టి యజ్ఞానుల బ్రాహ్మణులు
తమ కెద్ది హితమో మఱెద్ది యహితమో యాసంగతి తెలిసికొన
సమర్థులు గాక పిల్లకాయలవలె వ్యవహరించు జనులకై తల్లిదండ్రుల
వలెఁ బ్రాచీన వేదశాస్త్రపద్ధతులు ప్రవర్తిల్లుచున్నవి. జీవితేచ్ఛ
యును దన కెద్దియో యథార్థము తెలిసిన దనుకొనుటయును యోగ
మునకు భంగకరము లగునని యోగశాస్త్రము చెప్పుచున్నది.
“యోగశ్చిత్తవృత్తి నిరోధః” అనఁగాఁ గడచిన సంగతిగాని రాబోవు
సంగతి గూర్చి గాని తలంచకుండ, అట్లు చిత్తవృత్తి నిరోధము
కావించుకొన సమర్థుడగు యోగి యెందున్నాఁడో యమ్మహాత్మునకే

మంత్రము స్వాధీనమగునట్టి యోగియే నిక్కపు బ్రాహ్మణుడు. తక్కిన జనులందఱును బిల్ల కాదులవలె. దమ మందిచెడ్డలు తా మెఱుంగని యబ్రాహ్మణులనందఱున జ్ఞానలవమర్చివచ్చితే కాపున నట్టి జనులకు “బాలానా సుఖిబోధాయ” అను తీయన నేర్పిన చొప్పున నడుచుకొను బుద్ధికుంతల కిహాపరిసంతరిణోపాయమును బిల్లలకుఁ దల్లిదండ్రులవలె వేదశాస్త్రముఖములం బ్రాచీనులనాదిసూప్రదాయ పారంపర్యముగా బోధించుచుంట లోకస్వభావము స్వభావము. ఈ పనివలన నేను సుఖిపదీనాను నీవుకూడ నిట్లు చేయుము నీకుఁగూడ సుఖము చేకూరునేమో మచ్చు చూడుమని తల్లిదండ్రులు తమ కూర్చి పిల్లలకువలె నెమ్మకటమగు సహజప్రేమతోఁ దామెఱింగిన యిహపర సంతరిణోపాయమును గేవల లోకోపకారమునకై మాత్రమే జనుల కుపదేశించు మహాత్ములే బ్రాహ్మణులు. అట్టి బ్రాహ్మణుని బ్రాహ్మణుడే గుర్తింపఁగలఁడు. “నాగస్వరముపాప నాగుఁబామెర్దు తుంగదుఱ్ఱునఁ దిరుగు తుట్టమెఱుఁగు జ్ఞానియెఱుఁగు సుజ్ఞానుల మఱుఁగు అజ్ఞాని యేమెఱుఁగు హరిదాసు తెఱుఁగు” అను తీరుగా లోకోపకారపరాయణత లేక కేవల స్వార్థపరులైన సంసారులు నేత బీర కాదులవలె నామబ్రాహ్మణులు గాని నిక్కపుబ్రాహ్మణులుం బరమార్థజ్ఞులు న్మంత్రవిదు లెంతమాత్రము న్నాడుకాదు. లోకములో స్వార్థపరతన్నాని కేవల లోకోపకారమునకై మాత్రమే బ్రతికెడు వా రుత్తములు. “ఉత్తముండు హితముచేసి యూరకుండు మధ్య ముండు హితముచేసి మాటువెదకు అధముఁ డొరుచేయు హితమైన నణఁచిపుచ్చు హితమునకు నెగ్గుసేయువాఁ డెవ్వఁడగును.” అను విధ మున నుత్తములు లోకమందు మిక్కిలి యరుదు. ఇంతేగాక “ఉప్పు కప్పురంబు నొక్కపోల్కిగ నుండు చూడఁజూడ రుచులజూడ వేఱు

అను తీరుగా స్వార్థపరత యించుకయును లేక కేవల లోకోప
కారార్థమై మాత్రమే బ్రతికెను సత్పురుషులను గుర్తింపఁగలవాడు
సత్పురుషులై యుండకతీరును. కనుకఁ గేవల స్వార్థపరులగు సంసారు
లలోఁ గేవల లోకోపకారపరాయణు లెవ్వరో దేవునకే యెఱుక.
లోకమునకు వేరుగా దేవుఁడను పదార్థము కలదా యను శంకకు
నిక్కముగా సమాధానము కేవల మనుమానశబ్దప్రమాణైకగమ్యమే
తనకుఁ దలిదండ్రు లనుమానశబ్దములచేతనున్నట్లొప్పుకొనక తీరుఁ డై
మాత్రమైన వివేకము కలవాఁడైనను గారణము లేక కార్యము
కలుగనేరదని తెలిసికొనక మానఁడు. కాబట్టి జగత్కార్యమునకు
దేవుఁడు కారణమని ఋద్ధిమంతులు మాత్రము నిశ్చయించుకొను
చున్నారు. నిక్కముగా మంచిచెడ్డలు తలంపునఁ దప్పఁ బైఁగా లేవు
కనుక “యాదృశీభావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతి తాదృశీ” అను రీతిగా నెవఁ
డెద్ది మంచి యనుకొనుచున్నాఁడో వాని కది మంచి. మంచిచెడ్డలు
మనఃకల్పితములుగాని నిక్కముగా వాస్తవములు కావు “ఏకమేవా
ద్వితీయం బ్రహ్మ” అను శ్రుతిచొప్పున యోగసమాధి నలరారు
ముని కవాఙ్మనసగోచర మాత్మైకవేద్యమగు వాసుదేవ పరబ్రహ్మ
తత్త్వము కన్న “యత్రనాన్యత్పశ్యతినాన్య చ్చుణోతినాన్య ద్విజా
నాతిసభూమా” యను తీరుగా బ్రహ్మనిష్ఠతప్ప సంసారము తోఁచనే
తోఁచదు. తోఁచనందుకు సుషుప్త్యవస్థ కొంత తార్కాణము.

ఏ భాష యే దేశమం దనాదిగా వ్యవహరింపఁబడుచుండునో
యా భాషలోని సామెతలే యా భాష మాట్లాడుకొను జనులకు
నిక్కముగా శ్రుతి స్మృతులు లోక వ్యవహారములో లేక కేవలము
గ్రంథములందు మాత్రమే వ్రాయఁబడిన భాషలం దున్న శ్రుతిస్మృతు
లద్దములోని యర్థమువలె లోక వ్యవహార యోగ్యములు కావు.
“సామాసామీ లేటఁబడి కొట్టుకొని పోవుచుండఁగా నెంపలికంప

నా తెలుజేమన్నది''- తా నొకటి తలంచిన దైవ మొకటి చేయును- తినక రుచి చొరక లోతు తెలియదు. చేసికొన్నది కుడువకతీసిదు. విత్తొకటి మొక్కొకటియు మొలచునా అడుగులేగాని అమ్మేనా పెట్టదు. అత్తా యొకింటి కోడలే, మామా యొకింటి యల్లుడే, ఇంటి పేరు కస్తూరివాడు యిల్లు పేడకంపు, ఊరందలి నొకదారి ఉల్లు పిచ్చుక నొకదారి. కన్నగాడు కత్తి మఱచునా-కూడాడితే కుండా దును-ఆకలి రుచేటుగదు నిద్ర సుఖమెటుగదు- చదువుకొన్నవాని కన్న చాకలివాడు నయము. ఈ మొదలగు దేశ భాషలయందలి సామెతలే సహజముగా ననాది సిద్ధములయిన ప్రాజదువులు. కేవల గ్రాంథిక భాషాత్మకమయి గురు ముఖమునఁ జిరకాలము నియమ పూర్వకముగా నభ్యసించిన సంస్కృత వాఙ్మయమగు వేదమంత యును లోక వ్యవహారదూరమై యింద్రియ దృష్టమయ్యును ఖగోళము వలె దురవగాహ్యము దుప్రస్థాప్యము కేవల మునిజ్ఞనైకవేద్యము న్నావున “నక్కేడ దేవలోకమేడ” యను సామెతగాఁ బ్రాకృత జనులకు రవంతయును న్నొరకావు మఱియును శ్రౌత కర్మము సాధన చతుష్టయ సంపన్నులగు ముముక్షులకు మాత్రమే యుపదిష్టమైనది గాని సంసారుల కెంత మాత్రము న్నాదు. ఈ బ్రతుకులో నొరుల సుఖపెట్టిన న్నాని తనకు సుఖము చేకూరదు గనుక నప్రత్యక్షములగు స్వర్గ నరకములఁ గూర్చి వృథా చింతన్ బొద్దు పుచ్చక తనతోడి పాటి జనులకు సమ్మతముగా నడుచుకొని సుఖముగాఁ బ్రతి మనుష్యుఁ డును దేహయాత్ర జరుపుకొనుటకన్న నవశ్యక ర్తవ్య మింకేకార్యము న్నాదు కాదు నిద్రాశన సౌఖ్యము తప్పఁ జీవులకు వాస్తవముగా నాసించఁ దగిన యవశ్య కార్య మింకెద్దియు న్నాదు కాదు. కడు పారఁ దినుటయు న్నన్నార నిద్రించుటయును దప్ప బ్రతుకునకుఁ గావల సిన ముఖ్యాంశ మింకెద్దియు న్నాదు, తినుటయును నిద్రించుటయును

బ్రతుకున కవశ్య కర్తవ్య కార్యములు మఱి తక్కిన పనులన్నియును సంసారమునఁ గాలక్షేపమున కుముసుపోఁగొట్టుకొనుటకు మాత్రమే ప్రయోజనములగు గాని బ్రతుకున కవసరము లేంతమాత్రము న్నావు, జీవులకుఁ దనఁదలఁగలిగి వదల్చుకొన శక్యము కాని గుణమే దైవ లబ్ధియగు స్వభావము. “నైదిగుణంబులు మాన నేర్చునే” అన్నట్లు బ్రతుకు నిల్చుకొనుటకు మూలకారణములగు నిద్రాహారములు కంఠమునఁ బ్రాణము లున్న దనుక నెద్దియో విధముగ నెఱవేర్చుకొనక తీరదు. నిద్రాహారముల కన్న జీవితమున కింకొక స్వరూప మెద్దియు న్లేదు. కావలసిన నిద్రాహార ప్రాప్తికై సహజముగా నెల్ల జీవులుం బాటుపడుచునే యున్నారు.

“పథ్యాశీవ్యాయామీ స్త్రీషుజితాత్మా నరో నరోగీస్యాత్ - యది మనసా వచసా చప్రద్రుహ్యతి నసర్వభూతేభ్యః” అను ముపదేశ వాక్య మాదేయ హేయ వస్తు జ్ఞాన మొకింతయు న్లేని యర్థకులను గురించి మాత్రమే కాని లోక జ్ఞానము గల వయోవంతుల కెంత మాత్రము న్నాదు. స్త్రీషు జితాత్మా” అనుచో స్త్రీ శబ్దమునకు సంభోగ మర్థము “పథ్యాశీ వ్యాయామీ స్త్రీషు జితాత్మానరోగీస్యాత్” అని యెలజవ్వనముగల జనులఁ గూర్చియును “యది మనసా వచసా చప్రద్రుహ్యతి న సర్వభూతేభ్యో నరోగీస్యాత్” అని ప్రౌఢ వయస్కులను గురించియును వైద్యశాస్త్ర మారోగ్య సుఖదీర్ఘ జీవన ముఖ్య సాధన సులభ నిద్రాహార లాభ ప్రాప్త్యుపాయ ముపదేశించెను. వేయేల, వేదశాస్త్రములన్నియును గించిజ్ఞులగు జీవులకు సుఖదీర్ఘ జీవన సాధనము తప్ప మఱే సంగతియుఁ జెప్పనే చెప్పలేదు. బ్రతుకున కవశ్యములగు హేయాదేయములం బ్రాణులు బాగుగఁ దెలిసికొననేరదు. కాని స్వభావముగా నిద్రాహారసౌఖ్యము కోరక మానరు. దేహధారణమునకు నిద్రాశనములు మాత్రమే ముఖ్య

ములు గాని తక్కిన పను లన్నింటికీ సులభ సుఖ నిద్రాశన సంపాదన సాధనములగు కార్యములు మాత్రమే సంపూర్ణానుభవముగల సర్వజ్ఞమునులు వేదశాస్త్రముఖములు విల్లలకుఁ దల్లిదండ్రులవలె హేయ దేయ వస్తువిశేషము లుపదేశించిరి. నిద్రాహారములు సహజ సిద్ధములు మఱియు స్విహారము సంసర్గజన్యముగు కృత్రిమచేష్టగాని నిక్కముగా నిద్రాశనములవలె సహజసిద్ధముగాని లేక బ్రతుకు నిల్పుకొనుట కావశ్యకముగాని యెంతమాత్రము న్నాదు. నిద్రాశన సౌఖ్యమునకుఁ దోడ్పడఁజూచి మనోవాక్కాయకర్మము లన్నియును హేయకార్యముల న్నిషేధశాస్త్రముచేతను నిద్రాశన సౌఖ్య మభివృద్ధి కావించు నాదేయకార్యములను విధిశాస్త్రముచేతను సంపూర్ణానుభవము సర్వజ్ఞతయు నాస్విర్గత్యాగమునుగల పరమకారుణికులు లోకోపకారపరాయణులగు ప్రాచీనకవులు గ్రంథముల నుపదేశించిరి. నిద్రాహారములకు విహారమును, విహారమునకు నిద్రాశనములుం బరస్పర కారణములు కాకతీరదు “యుక్తాహారవిహారస్య యుక్తచేష్టస్య” అను భగవద్వాక్యానుసారముగా నాహారమును నిద్రావిహారములు జరుగును. సాత్విక రాజస తామసాహారములకుఁ దగునట్లు నిద్రావిహార చేష్టావిశేషములు పొడచూపుచుండును. రాజస తామసాహార సేవకులగు దుర్జనుల నిద్రావిహార ప్రవృత్తు లాధివ్యాధులం బ్రబలింపఁ జేసి క్రమముగా నల్పాయుః కారణములుగును. “స్వయంతీర్ణాః పరాంస్తారయన్తి” అను తీరున సాత్వికాశనముచేయు సుజనులు సంతృప్తాంతరంగులై నిరోగులై పరోపకార నిద్రావిహారములం జిరజీవన సౌఖ్య మనుభవించెదరు. శ్రౌతస్మార్తకలాప మంతయు నియమిత సాత్వికాశనమును మాత్రమే విధించుచున్నది. సాత్వికాశనముచేత స్వపరోపకారకమగు సత్వగుణ మభివృద్ధియై సకలరోగ హేతువగు విషయభోగవాంఛ న్దొలఁగించి సంతృప్తాంతరంగుల న్నావించి యారో

గ్యముగా బ్రతుకుం బొడిగించి స్వార్థపరత న్నొచ్చి తప్ప కిహాపరముల న్దరింపఁజేయును, దరింపఁజేయును. “హితభుజ్జీతభుక్” అను తీరున నియమిత సాత్వికాశనసదులు సుప్రసన్నేంద్రియై యొరులసుఖపెట్టి తప్ప కాధివ్యాధు లంటక సుఖముగాఁ జిరము బ్రతికెదరనియే సర్వజ్ఞు లగు మునులు మనుజు లందఱికి సత్య దయా శౌచ ముఖ్యహేతువగు సాత్వికాశనమును మాత్రమే విధించిరి యజ్ఞమందు మాత్రమే పశు హింస చేయవలయునని “పశు మాలభేత” అని శ్రుతి నుపదేశించిరి. యజ్ఞ మ్మఱగా సజ్జనుల కుపకారము కావించు కర్మస్వరూపమగు ధర్మము, సాధులోకమును హింసింపఁ బ్రవర్తించు కేవల స్వార్థపర క్రూరప్రాణులు పశువు లనంబడుదురు. “యోగమందు న్భావింప యుద్ధమందుం జావంగాలేని చెడుగుచావుం జావే” అనునట్లు స్వార్థ పరత న్నొని పరోపకారపరాయణులగు సజ్జనుల కుపద్రవము కావించు కపటక్రూర మానవుల న్గడతేచ్చటకొఱకు న్మఱియు స్త్రోశ్యమంత యును గరుణామయుఁ డగు దేవుఁడే యని నిశ్చిత దృఢమనస్కు యోగమందుఁ గాంచి యొడలిం దొఱఁగు జనుఁడే నిక్కముగా సుకృతి. తనపొట్టకై జంతుహింస చేయఁగూడదు. కేవలముం బరోప కారముకై మాత్రమే చేసినహింస యవశ్యాచరణీయ ధర్మమేయని “పశుమాలభేత” అను శ్రుతియొక్క యభిప్రాయము.

ఏకాలమున కెట్లు జరుగవలయునో యట్లు జరుగకతీతదు. “అక్కన్న విన్న సంధ్యా మాదన్న విన్న సంధ్యా” అన్న ట్లీవేద శాస్త్రోపదేశ మొందుకు పిలువనిపేరంటకమని యింతమాత్రము సర్వజ్ఞు లగు ఋషు లెఱుంగ కావేదశాస్త్రగ్రంథము లుపదేశించిరి ? “పూర్ణజన్మకృతంపాపం వ్యాధిరూపేణపీడతే, తచ్ఛాంతిరౌషధైర్ద్రా వైర్జ పహోమాధిభిస్సదా” అనునట్లు స్వకర్మానుసారముగాఁ దమకు లభించు కష్టముల న్దాటుకొను నుపాయము తెలిసీ తెలియని మానవు

‘లేఱు గడుకనుకఁ గేవల లోకోపకారపరాయణులుం ద్రికాలవేత్తలగు మును లాగామిసంచితప్రార్థకర్మల న్దప్పించుకొని నిశ్చేయసమును జేరుటకై వేదశాస్త్రముఖముల నిహపర సంతరణోపాయముపదేశించి శ్రౌతస్మార్తకర్మకలాపము న్దేశకాల పాత్రోచితముగా నాచార్యరూపముల న్ధర్మమార్గమునఁ దాము నడిచి తమతోడిపాటి పారలన్నడిపి తాము తరించి యొరులఁ దరింపఁజేసిరి.

శ్రౌతస్మార్తకర్మము లన్నియు నైహికాకములే- పారలౌకికకర్మము భూమస్థితీయగు బ్రహ్మసమాధియగు నని విశ్వాసమున మాత్రమే తెలిసికొనఁదగినది. కేవల లాశీంద్రియము మున్యైకవేద్యమగు పరలోకచింత సంసారులకు వండనింటి కగ్నిబాధ యన్న త్లనవసర శ్రమహేతువు. కాఁబట్టి జనుఁడు తా సుఖపడి యొరుల న్సుఖపెట్టు నుపాయమును మాత్రము శ్రుతిస్మృతు లుపదేశించుచున్నవి. కాఁబట్టి వేదశాస్త్రపద్ధతుల ప్రకారము బ్రహ్మచర్య గార్హస్థ్య వానప్రస్థ సన్న్యాసాశ్రమ ధర్మముల నిర్వర్తించుకొని మనుష్యులుభయలోకములం దరింపవలయును. వేదశాస్త్రము లన్నిటికి న్దేశకాల పాత్రానుసారముగా నాచార్యులు వివిధాభిప్రాయముల నైల్పుచున్నారు. కనుక వర్తమాన కాలోపయోగముగా లోకోపకారము గావించు తీరునఁ దమతమ పూర్వాచారములను బుద్ధిమంతులు దిద్దుకొనుచు నొరులం దరింపఁజేసి తాము తరించఁగలరు.

“విష్ణుం యజతి విష్ణుర్వృష్టవ్యః” అను వాక్యములు విష్ణువుం బూజించుచున్నాఁడు, విష్ణువు పూజింపఁబడఁదగునను నీరెండు భిన్నార్థముల కభిప్రాయమొక్కటియే. కనుక దేశకాల పాత్రానుసారముగా వర్తమానమున మార్చుకొనఁబడిన యాచారములు పూర్వాచారములకు భిన్నము లెంతమాత్రము న్గానేరవు కానేరవు. “సప్తదశ ప్రాజాపత్యం పశుమాలభేత-ఆధ్వర్యసప్తదశకమ్-సప్తదశకం పశులిజ్ఞమ్”

అని పదేడు సంఖ్యగాఁ జెప్పఁబడిన వదార్థకర్తృదశకమును దేవతార్పణము కామించవలయు - సః పశూనములు - పంచేంద్రియములు - పంచ తన్మాత్రములు - మనస్సు - చాత్మమును గలిసి పదేడు యజ్ఞద్రవ్యము లగుచున్నవి. ఈ పదేడింటిని లోకోపకారముకై వినియోగించుటయే యజ్ఞ మొనరించుట యని సకలశ్రౌతకర్తృకులం జేలిన ఫలితార్థము. “దధ్నా జహోతి-చశునాయజతే” అనునెడ పాలు నేయి పెరుగు మొదలయిన ద్రవ్యము లన్నిగో వ్రేల్చఁబడినపుడు కలిగిన పొగ బీల్చిన జనుల కారోగ్యము కలుగుననియుం ద్రికరణశుద్ధిగా లోకోపకారకధర్మమును పశువును జేసతలకు సమర్పించఁబడినపుడు నిర్వాణ మబ్బుననియును శ్రుతుల ముఖ్యతాత్పర్యము. వేయేల, శ్రౌతస్మార్త కర్మము లన్నియు నాధివ్యాధుల న్మాన్చుట కేర్పడిన యాయుర్వేద సారభూతమే. వేదశాస్త్రము లన్నియు సంసారరోగము న్గుడుచ్చు కొను నుపాయములకన్న వేఱు బోధింపనే బోధింపకున్నవని బుద్ధి మంతులు తెలిసికొనుచున్నారు. “దధ్నేంద్రియకామో జహు యాత్” వీర్యపుష్టిని గోరువాఁ డగ్నిలోఁ బెరుగుపోసి యాపొగను బీల్చవలయునని కాని లేక పెరుగును ద్రాగిన జతరాగ్నిం బుష్టిచేసి కొనవలయునని కాని యాయుర్వేదపద్ధతిగా కర్మముచెప్పక ఊడు” ఘృతమాయుర్ఘృతేన వర్ధతేబుద్ధిర్ద్ధిజ్జ్వరమ్” అను భాష్యవాక్యములం బట్టి నేయి త్రాగినవాని కాయుర్వృద్ధియు బుద్ధివికాసముం గల్గును. పెరుగు తిన్నవానికి మదనజ్వర హేతువగు నింద్రియపుష్టి కలుగునని యును సకల శ్రౌతస్మార్తక్రియాకలాప మంతయును “శరీరమాద్యం ఖలు ధర్మసాధనమ్” అన్నట్లు లోకోపకార మొనర్చి తరించుటకు సాధనమైన తన శరీరమును మనస్సు నాధివ్యాధి నుటనివిధముగా దైవప్రార్థనా రూపమగు ఋక్సామవేదములచేతఁ దన మనస్సును యజుర్వేదముచేతఁ దన శరీరమును స్వస్థముగా నుంచుకొని “స్వయం

తీర్థాః పరాంస్తానయంతి” సత్త్వసత్తనముచేత బుద్ధిసంతులు తాము తరించి తను లోశివారలనుఁ జరించజేయుటకన్న “పూర్వజన్మకృతం సాపా వ్యాధిరూపేణ బాధలే తచ్ఛాంతి రాషడ్వైద్యానైర్వహహామా నిధిః సకా” అను తీరున నహజానాది స్వకర్మానుభవముకై తాను ధరించకతీరిని శరీరమును ముఖ్యముగా మనుష్యజన్మమొత్తిన జీవుఁ డాద్యంతములు లేక నానరించకతప్పను కనుక లోకుల న్వేషించి ముఖిరూపమున నరకము చాక్షాక లోకులం బ్రేమించి సుఖరూపక మయిన స్వర్గఫల మనుభవించుకొనుట దొడ్డబుద్ధియని వేదమాత యగు గాయత్రీమంత్రము “ధియోయోనః ప్రచోదయాత్” అని చాటుచున్నది.

జీవులకు సంసారబంధము త్రికాలములం దెన్నఁడుం దప్పకు తెప్పకు. మోక్ష మను మాట శుండేటికొ మ్మనుశబ్దములె విభ్యా కల్పనము బ్రతుకులో నొరుల సుఖపెట్టి తాసుఖపడుటయే స్వర్గాప వర్గములు. జనకంటకుడై బాధపడుటయే నరకదుఃఖము. “తెనుఁ గెఱుఁగని సంస్కృతంబు తెన్నే మెఱుఁగున్” అన నిహలోకమునే సాధించనేరనివాఁడు పరలోకము నెట్లు సాధించఁగలఁడు? బ్రహ్మ చర్యము సరిగా నడిపినవాఁడే గృహస్థు కాఁదగును. గార్హస్థ్యము స్సరిగా నడిపినవాఁడే వానప్రస్థుఁడు కాఁదగును. వానప్రస్థము స్సరిగా నడిపినవాఁడే సన్న్యాసి కాఁదగును. సూలసూక్ష్మకారణ శరీరత్రితయ ప్రళయావస్థయందుఁ గాని జీవునకు సుఖదుఃఖాత్మక త్రిగుణమయ సంసారబంధ విమోచనము కలుగనేరదని శ్రుతులు “సాక్షీచేతాః కేవల నిర్గుణశ్చ బ్రహ్మవిదాప్నోతివరమ్ త్యాగేనై కే నామృతత్వ మానశుః” అని కేవల నిర్గుణజీవాత్మకు మాత్రమే నిత్యశుద్ధబుద్ధ ముక్తపరమాత్మ సామ్యమును బోధించుచున్నవి. మెట్లెక్కుచుఁ గ్రమక్రమముగా స్వాభిలషిత సాధశిఖరమున విశ్రాంతిసుఖ మనుభ

వింపఁగలిగిన ట్లాద్యంతములు లేని సంసారములో న్నకర్మానుసారముగాఁ బుణ్యపాపఫలరూపక సుఖదుఃఖము లనుభవించుచు వేదశాస్త్ర విహితపద్ధతు లనుసరించి చూశ్రమధర్మముల న్నడుచుకొనుచు వర్తమాన సుఖదుఃఖములు పూర్వకర్మజనితఫలములని తెలిసికొనుచు కోకోశకార యొనర్చుట పుణ్యము మఱి యీ పుణ్యమునకు న్సుఖము ఫలము మఱియును లోకద్రోహము చేయుట పాపము మఱి యీ పాపమునకు దుఃఖము ఫలమనియును స్వానుభవ సాక్ష్యప్రమాణము చేతనే యెఱుఁగుచుం బాపపుఁ ద్రోవం దప్పించుకొనుచుం బుణ్య మార్గమున నడుచుకొను బుద్ధిశాలి క్రమక్రమముగా సంసారబంధము నడలి నడలి బొత్తుగా బిగి తప్పి శరీరత్రితయ యొక్క యగణిత సంఖ్యాకసామర్థ్యము రానురాను శూన్యప్రాయ మగుటచేత జీవన్ముక్తి సుఖ మబ్బును. “కామి గాక మోక్షగామి కాఁడు” అను తీరున వేద శాస్త్రశిష్ట పూర్వాచారానుసారముగా దేశకాల పాత్రోచితముగా సర్వజనసమ్మతముగా బ్రహ్మచర్య గార్హస్థ్య వానప్రస్థసర్మకామి యైనంగాని నిర్గుణాద్వైత మోక్షసంపద యెవ్వనికి న్నక్యముకాదు. ధర్మము నాచరించినవాని కర్థము చేకూర దర్థమున్నవానికిఁ గాని కోర్కె చెల్లఁబోదు. కోర్కె తీతినవానికిఁ గాని నిత్యసంతృప్తి స్వరూపమగు మోక్షానందము చేకూరదు. కాఁబట్టియే సర్వజ్ఞులం బరమకాగుణికులయిన మహర్షులు వేదశాస్త్ర ముఖముల న్సంసారుల కెల్ల బాల్య యౌవన వార్ధకోచితములయిన వర్ణాశ్రమ ధర్మముల న్దేశకాలపాత్రానుసారముగానుపదేశించిరి. “సంస్కారశ్చాప్రకరణేఽకర్మశబ్దాత్ ఆర్థవాదోపపత్తేశ్చ” అను పూర్వ మీమాంసాసూత్రములంబట్టి శ్రౌతస్మార్తకర్మము లన్నియు సర్వప్రాణుల దయతో నుల్లసింపఁజేయుచు మనుష్యుఁ డిహపరసౌఖ్యమును సంపాదించు కొనఁదగిన వేడుకచేష్టలు గాని హింసాకృత్యము లెంతమాత్రము న్గానేకావు.

“వాయవ్యం శ్వేత మాలభేత భూతి కామః సౌర్యంచరు నిర్వపేత బ్రహ్మవర్చస కామః వత్స మాలభేత” అను నపుడు పశువుం జూపి వప యగ్నిలో వ్రేల్చుట యర్థము కాదు. “వత్సానికాంతాహి పశవః” అను నపుడు “భూతి కామః” దేహరోగ్యమునకై “వాయవ్యమ్” ఊపిరికోశమును “శ్వేతమ్” నవనీతము తినుటచే “ఆలభేత” పోషించుకొనవలయును. “బ్రహ్మ వర్చస కామః” కాయక్షేత్రమును సహించుకొను సామర్థ్యమును సంపాదించుకొనుటకై “సౌర్య చరుం నిర్వపేత” ఎండకోర్చి పనిపాట్లు చేసికొనవలయును. “వత్సమాలభేత-వత్సాని కాంతాని పశవః” ఆవుపా లెక్కువగాఁ బిదుకుకొనఁ దలంచిన వాఁ డాయావులేగ నాయావుచొగట దువ్వుచు ముద్దాడుచు నాయావుచే నాకించుచు లాలించుకొనవలయు నేల ననఁగా “పశవః” ఇల్లులు “వత్సాని కాంతాహి” పిల్ల న్నహ జముగాఁ బ్రేమించుచుంటచేతను. కనుక నిట్లు జంతుహింసరవంతయు జరుగకుండు విధమున మనుష్యుఁడు తన యారోగ్యము నెల్లవిధముల న్నాపాడుకొనుటకై యుపయోగించుకొను చికిత్సా విశేషముల “తచ్ఛాంతి రౌషధై ర్దానై ర్జప హోమాదిభిః సదా” అను నట్లు సకల శ్రౌత స్మార్త కర్మము లన్నియును స్వపరోపకారక మగు ప్రవర్తనమునే ప్రోత్సహ పఱచుచున్నవి. వేదశాస్త్రము లన్నియు నాధివ్యాధి విశేషాత్మక సంసారరోగము న్నుచున్న చికిత్సా స్వరూప ములే. దుర్జన సహవాసమున దుర్వ్యసములకు లోబడిన దుష్టమావృత్తులు వంచకులై కేవల స్మార్తపరులై “పశు మాలభేత” అను శ్రుతి పాలు కావలసినవాఁ డావు మొదలగు నాఁడుపసరములను మఱి యా జంతువుల వత్సములను మిక్కిలి ముద్దుగాఁ బోషించుకొనవలసిన దను నర్థము చెప్పి పశుపాలన కర్మము కావింపక మద్యమాంస

స్మార్త కర్మముల స్వయమాలి సూరమార్గముల నివనియోగించుచు
సభ్యులమని విజ్ఞునిగుచు మూఘులం బెవరించి తిని త్రాగి కొవ్వి
తాము చెడుటయే గా కితరుల న్నడ నిహపర భష్టుల న్నావించు
చున్నారు.

సకల జనోపకారముగా బాహ్యోద్రియ ప్రచారము చేయుట
బాహ్యయజ్ఞము మఱియు మనస్సు నిశ్చలముచేసికొనుట యంత
ర్యజ్ఞము. బాహ్యంతర్యజ్ఞ విశేష నిర్వర్తకములే సకలశ్రౌతస్మార్త
కర్మము లన్నియును భూతదయలేనివాని కిహపరసాఖ్యము కలుగదు,
కలుగదు. దేశకాలపాత్రానుసారముగాఁ దనతోడిపాటివారల యను
గ్రహమును సంపాదించుకొని బ్రతుకును హాయిగాఁ గడపుకొనుటకై
స్వప్రోపకారముగాఁ జరమ భాగవతుఁ డగు సజ్జను డొనర్చు కర్మము
లన్నియును శ్రుతి స్మృతి చోదిత శ్రౌతస్మార్త వివిధహిత కర్మములే,
లోకోపకారప్రవర్తనముగల మనుష్యుఁడే సకలవేద శాస్త్ర విధివిహిత
కర్మ నిష్ఠుఁడని సిద్ధాంతము. సిద్ధాంతము, అత్యుత్కృష్టైః పాప పుణ్యైః
రిహైవ ఫల మశ్నుతే” జన ద్వేషియగు పాపికిఁ గష్టము. జనాను
రాగి యగు పుణ్యాత్మునకు న్సుఖము చెడ్డకుఁ జెడ్డ మంచికి మంచి
యును దప్ప కీ లోకమునందే యమితమైనపుడు ఫలించక
మానదు.

“వసంతే బ్రాహ్మణోఽగ్నినాదధీత-గ్రీష్మే రాజన్యః శరది
వైశ్యః” క్రమముగా సత్వరజస్తమోగుణమయి వసంతర్తువునఁ బొడమి
గ్రీష్మర్తువునఁ బ్రజ్వరిల్లి శీతకాలమున నడంగు నగ్ని, బ్రాహ్మణ
క్షత్రియ వైశ్య నామములం దాల్చుచున్నది. సత్వగుణ ప్రధానమైన
జ్ఞానమునకు బ్రాహ్మణాగ్ని యనియును రజోగుణ ప్రధానమయిన
జ్ఞానము క్షత్రియాగ్ని యనియును దమోగుణ ప్రధానమైన తెల్వి
వైశ్యాగ్నియు నను పేర్లం బరఁగుచున్నది. కేవల సత్వగుణము

బ్రాహ్మణ శబ్ద వాచ్యము. కేవల రక్షోగుణము క్షత్రియ శబ్దవాచ్యము. మఱి కేవల తమోగుణము వైశ్య శబ్ద వాచ్యము. త్రిగుణ సమ్మేళన విశేషము శూద్ర శబ్ద వాచ్యము. కేవల సత్వగుణమైనం గేవల రక్షోగుణమైనం గేవల తమోగుణమైనను జ్ఞానము మిక్కిలి శుద్ధమై యానందదాయక మగును. మఱియుం ద్రిగుణములు పరస్పర సమ్మేళనమున సాంకర్యము చెందుచేత జ్ఞానము శుద్ధము కానేరక కలఁకనీటి వలె సంసార హేతువై కర్మ స్వరూపమై దుఃఖానుభవ స్వరూప “శుచ శోకే-శోచ్యత ఇతి శూద్రః” అను వ్యుత్పత్త్యర్థానుసారముగా శూద్ర శబ్దవాచ్య మగుచున్నది. కాబట్టి త్రిగుణ సాంకర్య జన్య మగు నీ జగమంతయును శూద్ర శబ్ద వాచ్యమే. అనఁగా విశుద్ధ జ్ఞాని కాని జీవుఁడు కర్మబద్ధుఁడై భ్రాంతుఁడై శూద్రుఁడై మిథ్యా జగమును వాస్తవముగా నెంచుకొని దుఃఖపడుచున్నాఁడని శ్రుత్యభిప్రాయము. “వసంతే బ్రాహ్మణ ముపనయాత-గ్రీష్మే రాజన్యమ్-శరది వైశ్యమ్” జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తి దశల న్నత్వ రజ స్తమోగుణముల న్వలయుచు విశ్వనామమున బ్రాహ్మణుఁడై తైజసనామమున క్షత్రియుఁడై ప్రాజ్ఞనామమాన వైశ్యుఁడై మఱి సంకరావస్థానుభవముచేత కేవల స్థితి యెద్దియు నందక విశ్వ తైజస ప్రాజ్ఞనామసాంకర్యమనఁగా నిర్దేశింప నలవికాక నిల్కడలేక యనాది స్వకర్మ ప్రకృతిబద్ధుఁడై భ్రాంతుఁడై సంసారదుఃఖ మనుభవించు జీవుఁడు శూద్రుఁ డగుచున్నాఁడు. కాబట్టి సంసారు లందఱును కేవలము శూద్రులే కాని విశ్వ తైజస ప్రాజ్ఞ శబ్ద వాచ్యులగు విశుద్ధ గుణులగు బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య లెంతమాత్రము న్నానేకాదు, శుద్ధజాతి గుణ మానందమును సంకరిజాతికి దుఃఖమును లక్షణము కనుక స్వకర్మబద్ధులై భ్రాంతులై గుణ సాంకర్యముచేత సంసరించు జను లందఱును శూద్రులే కాని బ్రాహ్మణులు కాని క్షత్రియులు కాని వైశ్యులు కాని యెంతమాత్రము న్నాదు.

విజ ధర్మమునుండి జాతిపోసిన నడుపు వ్రత ముపనయన మనంబును, మఱి యుపనయన మనఁగా విశుద్ధ నిశ్చల జ్ఞానైక గమ్యమగు కేవల లోకోపకారక ధర్మనిష్ఠ కనుక మిథ్యా జ్ఞాన కల్పిత స్వార్థైకపరత మానుకొని కేవల లోకోపకారముకై మాత్రమే బ్రతుకు నుపయోగించుకొనుటకై పట్టిన దీక్షకే బ్రహ్మజ్ఞానమనియు నుపనయనమనియు వేదవిహితకర్మనిష్ఠమనియుం బేర్లు తగును. స్వార్థపరులై కేవలోదరంభరులై సంసరించు ప్రాకృతజనుల యుపనయనము పిల్లి చాంద్రాయణ వ్రతమే. ప్రాకృతులగు మనుష్యుల కుపనయనమే మిథ్యాపూపమైనపుడు వేదచోదిత ధర్మనిష్ఠ కుదురుట శశవిషాణమువలె నసంభవము. “కలౌ నక్షత్రియాః సంతి కలౌ నో వైశ్య జాతయః” కలి యనఁగా ననిత్య సుఖదుఃఖాత్మక ప్రపంచ మట్టి సంసార కారణ ప్రపంచములోఁ గేవల రజోగుణ ప్రధానులయిన క్షత్రియ శబ్ద వాచ్యులగు మనుష్యులుగాని కేవల తమోగుణ ప్రధానులయిన వైశ్యజాతిమానవులు గాని లేరనఁగాఁ గేవల సత్వగుణ ప్రధానులగు బ్రాహ్మణజాతి కలదనుట. ఈ సంసారములో “నాలూ లేదు చూలూ లేదు కొడుకు పేరు సోమలింగ” మన్నట్లు కాదా? కాఁబట్టి స్వకర్మాను సారముగ సంసారబద్ధుడై సుఖదుఃఖము లనుభవించు ప్రతి జీవుఁ డే దేహము ధరించనీ యే యే కర్మ మొనరించనీ యెట్లు ప్రవర్తించనీ దుఃఖపర్యవసాన మగు బ్రతుకున సంకర గుణాత్మక శూద్రనామమునకుఁ దప్ప విశుద్ధ గుణాత్మకోపనయనార్హ బ్రాహ్మణ క్షత్రియ వైశ్య నామముల కెద్దానికై సం దగఁడు. “బ్రహ్మ విదా ప్నోతి పరమ్-బ్రహ్మవి ద్భవైవ భవతి” అను తీరుగా సాధనచతుష్టయ సంపన్నుఁడు తప్ప నితరుఁ డెవ్వఁడు నైన బ్రతుకున నిజముగా నాత్మజ్ఞానజనకమూల మగు నుపనయన మనంబుడు శ్రౌత కర్మ కేంతమాత్రము న్నగఁడు, వేదశాస్త్రము లన్నియును బారలౌకిక

కై వల్యానంద కారణమగు దైవభక్తి బ్రహ్మజ్ఞానము వైరాగ్యము లను మాత్రమే బోధించుచున్నవి గాని మనుష్యులకు వారి వారిలోఁ గల తారతమ్యమును గొప్ప కొద్దులను జెప్పనే చెప్పవు వేయేల, వేదాధ్యయనము శ్రౌతకర్మానుష్ఠానము స్వాధనచతుష్టయ సంపన్ను లగు పరమార్థచింత గల ముముక్షువులకు మాత్రమే యద్దేశింపఁ బడెను గాని సంసారుల కెంత మాత్రము న్నాదు. కాఁబట్టి సంసారు లందఱును దుఃఖ మనుభవించుటకై పుట్టిన శూద్రులే “శూద్ర మక్షర సంయుక్తం దూరతః పరివర్జయేత్” అనఁగా మేము జ్ఞానా నంద లక్షణము లున్న ద్విజులమని చెప్పుకొను మనుష్యుల ముఖమైనం జూడఁ గూడదని యభిప్రాయము.

వేదశాస్త్రాద్వైత ప్రసంగము

కామ్యములు నిషిద్ధములని రెండువిధముల కర్మములను లోకోపకారమునకై వేదకర్మకాండ స్వరూపక వేదము బోధించు చున్నది. జ్ఞానకాండ రూపకమగు వేదము కేవల నైష్కర్మ్యముం బోధించుచున్నది. మొత్తముపై వేదమందలి కర్మకాండము స్వర్గ సాధనము మఱి జ్ఞానకాండ మపవర్గసాధనము. కర్మకాండము సంసారు లకును జ్ఞానకాండము సన్న్యాసులకుం బ్రత్యేకము నుద్దిష్టములయినవి. “యోవృష్టి కామోయోఽన్నాద్య కామోయః స్వర్గ కామః స్ససౌభ రేణస్తుపీత” డప్పిరీర్చుకొనుట కాఁకలిం దీర్చుకొనుటకు శయన సౌఖ్యము పొందుటకుం గోరువాఁడు హిత మిత మృదు వినయాలాప ములచేత సర్వజన హృదయరంజనము కావించుకొనవలయునని శ్రుతి తాత్పర్యము. స్వర్గ మనఁగా బ్రతుకునకివశ్యమగు నిద్రాహార విహార సౌఖ్యము. అపవర్గ మనఁగా సుఖదుఃఖములురెండు నంట కేకోర్కెయు లేని తటస్థలక్షణము. స్వర్గ కాములకై కర్మకాండమును మఱి ముము

శువులకై జ్ఞానకాండమును వేదము బోధించుచున్నది. సౌభర
మనఁగాఁ బురుషప్రయత్నము. స్వర్గమునకుఁ బురుషప్రయత్నము
చేయకతీరదు. మఱి యపవర్గమున కేప్రయత్నమైన నపవరములేదు.
కాఁబట్టి వేదశాస్త్రము లన్నియును మనుష్యులు సుఖముగా బ్రతుకు
తెన్నునఁ జేయఁదగిన పురుషప్రయత్నమును మాత్రమే బోధించు
చున్నది. మొత్తముపై ధర్మార్థకామమోక్షములను పురుషార్థము
లను సాధించుకొనుటకై తగిన పురుషప్రయత్నము నేయేవిధముగా
నేయేమనుష్యులు దేశ కాలపాత్రానుసారముగా నొనర్చవలయునో
యాయామార్గములనే సర్వజ్ఞులయిన మునులు నానావిధ శ్రౌతస్మార్త
ధర్మకర్మములను శ్రుతిస్మృతిముఖముల నుపదేశించిరి.

తమ ప్రయత్నములు విఫలము లయినప్పుడును బంచభూత
ప్రవృత్తితమకోరికలన్వర్తకము కావించి తాము కోరినట్లుండకపోవుట చేత
ను దమయి ద్రియములు తమతలంపులు న్దమ యిష్టమునకుఁ బ్రతి
ఘటించి తమ్మా న్బాధించినప్పుడును దమతోడివారు తమ్ము న్దేవీషించి
బాధపెట్టునపుడును తమకోరిక నిద్రా హారవిహార సౌఖ్యము చేకూర
నప్పుడును తమ యిచ్ఛానుసారముగాఁ దమబ్రతుకు కొనసాగ
నప్పుడు ముఖ్యముగా మనుష్యులు తమదుఃఖములను దొలఁగించుకొని
శాశ్వతానందమును బొందుట కపాయమును వెదకెదరు. అట్టి మన
స్సంతృప్తి న్గలిగించుటకై దేశ కాల పాత్రానుసారముగాఁ దమతమ
యనుభవము నభిరుచింబట్టి కాలము గడపినపెద్ద లనాది కాలము
నుండియుం దమతమ దేశములం బారంపర్యముగా నుపదేశింపఁబడు
చున్న యిహపర సంతరణోపాయము మత మనఁబడుచున్నది.
ఈమతము దేశ కాల పాత్రానుసారముగా ననంతవిధముల నున్నది.
ఒకమతముకన్న నొకమతముగాని యొక మనుష్యునికన్న నింకొక
మనుష్యుఁడుగాని యొక వస్తువుకన్న నింకొక వస్తువుగాని నిక్కముగా

మేలున్గాను కీడునుగాను గొప్పకాను కొద్దికాను హేయమున్గాను
 మఱి యాదేయమున్గాను. “సతాహి సం దేహాపదేషు వస్తుషు
 ప్రమాణ మంతఃకరణ ప్రవృత్తయః” అనఁగా బుద్ధిమంతులగువారికిఁ
 దను మనస్సాక్షియే తా మవలంబించి యభయబోకములం దరించు
 మతము నవలంబింప నొప్పించు ప్రమాణ మగుచున్నది. మాది
 మంచిమతము మీది చెడ్డమతము మేము బుద్ధిమంతులము మీరు
 బుద్ధిహీనులు మేము నాగరికులము మీరు మోటువాదు మేము
 భాగ్యమంతులము మీరు దరిద్రులు మేము సుఖవంతులము మీరు
 కష్టజీవులు మేము పుణ్యాత్ములము మీరు పాపాత్ములు మాకు
 నైమంతము మీకు నరకము మావేదశాస్త్రములు సరిపెన్నెనని
 మీవేదశాస్త్రము లబద్ధములు మీకును మాకును సరిపడదని పెద్దల
 యుపదేశమును సరిగాఁ దెలిసికొననేరక ప్రతిక్షణమును వ్యవస్థ
 న్మాటుచున్న దేశకాల పాత్రములం బట్టి నడుచుకొనక తీరనిబ్రతుకు
 తీపియు న్భోగేచ్ఛయుం దీవ్రసంసారవశమున వ్యసనబద్ధులయి యుపే
 క్షింపనేరక యనాది స స్కారముచేతఁ గర్మబద్ధులయి స్వకర్మాను
 సారముగా సుఖదుఃఖము లనుభవించుచున్నార. పుణ్యపాప కర్మాను
 సారమయి సుఖదుఃఖాత్మకమయిన యస్వతంత్రపుబ్రతుకునందలి
 కష్టసుఖము లూపిరి యున్నంతవఱ కెట్టిమతము నవలంబించినను
 దప్పవు తప్పవు. నిద్రాహారవిహారప్రాయమగు నీబ్రతుకునందలి కష్ట
 సుఖములు కావడికుండలు. వేసనిం దపింపకతీరదు. శీతకాలమందు
 వడఁకకతీరదు, శీతాతపబాధల నుష్ణశీతల వస్తుసేవచేత సరిపర్చుకొను
 నుపాయము వెదకుకొనుట యెల్లశరీరధాదులకు స్వభావమే. తమ
 కెదికష్టమో యెదిసుఖమో యేప్రాణిమట్టు కాప్రాణి సహజముగాఁ
 దెలియు. పరులు నేర్పకముందు సహజపాండిత్యముచేతనే ప్రతి
 దేశీయుఁ దన యుచ్చాస్ నిశ్వాసము లెట్లు సరిపెట్టుకొనుచుండునో

మఱి తన యూరిపిబిగబట్టుకొని బాధపడుటకు స్వభావముగా నెట్లొప్పు కుండునో నరులు తనకుఁ దన యూపిరి తీసికొనుటకును గ్రుక్కమింగుటకు నెట్లు నేర్చ నవసరములేదో చూతీరుగానే యీబ్రతుకునఁ దటస్థించుచున్న కష్టసుఖము లన్నియును సహజములే.

ఎందఱు తీవ్రలోయన్నివిధముల బ్రతుకుస్వభావములు పసుపు సున్నము న్గలిసినపుడు పసుపుయొక్క పచ్చనిరంగును సున్నముయొక్క తెల్లనిరంగును గెండు న్గలసి యెఱ్ఱనిరంగుగా మాఱిన తీరున శబ్దస్పర్శరూపరసగంధగుణములతో నున్న యాకాశవాయుగ్నిజల పృథువులను పంచభూతముల సహజసమ్మేళన విశేషములచేతఁ బాంచభౌతికగుణముల న్గఱవెట్టు చేతన్యమనంబడు తెలివి పొడముచున్నది మఱి యట్టి తెల్వి ప్రవర్తిల్లినంతవఱి కా పాంచభౌతికశరీరము జీవచ్ఛరీర మగుచున్నది, యాతెల్వి పంచభూతముల సమ్మేళన విశేష విధానముం బట్టి స్థూలసూక్ష్మ వ్యక్తావ్యక్తదశ లందుచున్నది, ఆ తెలివి వ్యక్తముగా నున్నపుడు జీవచ్ఛరీరమనియు నాతెల్వి యవ్యక్తమయినపుడు మృతక శేబర మనంబడుచున్నది. వాస్తవముగా పసుపు నకుఁ గాని సున్నమునకుఁ గాని యెఱుపురంగు వ్యక్తీకరించుట సహజము కానప్పటికిం బసుపుసున్నముల పరస్పరసమ్మేళన విశేషముచేతఁ బొడమి మఱియు నాపసుపుసున్నముల పరస్పర విశ్లేష విశేషముచేత నా రెంటి యందే యవ్యక్తదశ నంతరించిన తీరుగా నీబ్రతుకు తెల్వి యంతయు నేపంచభూతముల పరస్పరసమ్మేళన విశేషముచేత వ్యక్తీకరించెనో యట్టి పంచభూతముల పరస్పరవిశ్లేష విశేషానుసారముగా నా పంచభూతములందే యవ్యక్తమయి మృతక శేబరమున నవ్యక్తమయి యంతర్ధాన మగుచుండును. వ్యక్తావ్యక్తాత్మక పాంచభౌతిక స్వరూపుఁడై ప్రవృత్తి నివృత్తిస్వభావములం ద్రిగుణాత్మకుఁడై జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తుల స్థితిచుండుట వాసుదేవునకు స్వభావము.

“వాసుదేవః సర్వమితి స నుహత్యా సుదుర్లభః” అను భగవద్వాక్యానుసారముగాను “మామామాత్రమిదం విశ్వమద్వైతం పరమార్థతః” అని శ్రుతింబట్టియును మదనుభవతర్కములం బట్టియుం బాపుపుట్టువులు కష్టసుఖములు న్నున్నముం బసుపుల కూడిక న్లలుగు నెఱుంగువలె వ్యక్తీకరించిన యవ్యక్త తత్వమయిన నారాయణుని కన్న వేతేవస్తువును యథార్థము కాదుకాదు. విశ్వము సత్యమే. విష్ణుదేవుఁడును సత్యమే “సదేవేదమగ్ర ఆసీత్కథమసతః సజ్జాయేత” అనునట్లును “హరిరేవ జగజ్జగదేవ హరి హతో జగతో నహిభిన్నతనుః” అనునట్లును “పురుష ఏవేదగుం సర్వం యద్భూత యచ్ఛభవ్యమ్” అను శ్రుతిప్రకారముగా దేవునికన్న నింకొక వస్తువే లేదు. మఱియును భూతభవిష్యద్వర్తమానములగు జగత్కార్యము లన్నియును సకలకార్యకారణమును వాసుదేవుఁడే. ఉపచయాపచయాంత రాళావస్థాత్మక పుం స్త్రీ నపుంలింగ విశేషముల నుద్భవస్థితి నాశములను “సాక్షీచేతాః కేవలో నిర్గుణశ్చ” అను తీరుగా నొకప్పుడు సగుణుఁడై తనకుఁ దా వేతై నానారూపుల స్త్రీడించుచు మఱొకప్పుడు నిర్గుణుఁడై నిర్లిప్తుఁడై సాక్షిమాత్రుఁడై యాత్మానందుఁ డగుచున్నాఁడా వాసుదేవుఁడే యీసూర్యుఁడీచంద్రుఁడీసమస్తగ్రహములీ చుక్కలీజగమంతయును నీవును నేను వాఁడు సద్దియును మనః ప్రవృత్తిజన్య భూతభవిష్యద్వర్తమానకాల పదార్థము లన్నియును స్థూలసూక్ష్మ వ్యక్తావ్యక్త దశావిశేషభేదములం దోతెంచుచున్నవి. కాని వాస్తవము జగత్తుయొక్క యుద్భవస్థితి నాశములు స్థూల సూక్ష్మ వ్యక్తావ్యక్త దశలన్నియు మృతోవికారములు నిర్విషయమనస్సు వాసుదేవుఁడు కారణము సవిషయమనస్సు జగము కార్యము. కార్యకారణములకు సూర్యునకు సూర్యకిరణములకువలె నామరూప

యెందు కిట్లు కాట్లాడుకొని యుద్ధము న్ననుఁగొన్న పిచ్చుకవలె నీ నీడ నీవు చూచుకొని భ్రమించెదవు. “సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ” అను తీరుగా జేవునికన్న వేఱు వస్తువు లేనేలేదు. “యాదృశీభావనా యత్ర సిద్ధిర్భవతి తాదృశీ” అను తీరుగా లాభనష్టములు రె.డును సంకల్పనశములే వ్యవహారదశయందు సంకల్పాత్మక మగు మనస్సే జ్ఞేయజ్ఞానజ్ఞాతృరూపము లగుచున్నది. మఱియుం బరమార్థదశయందు కేవల సచ్చిదానంద లక్షణ పరబ్రహ్మ సమాధియోగ సుఖనిద్రా పరవశమగుచున్నది.

ఎందుకీ తెలిసీ తెలియని మెట్టవేదాంత చర్చ. పాటుపడి నీతోడిపాటి జనుల న్సుఖపెట్టి నీవు హాయిగాఁ గోరినన్నాళ్ళుబ్రతుకు కొనసాగించుకొనుటకై తెలిసీ తెలియని పిల్ల కాయవంటి నీకు హేయా దేయ వస్తువుల న్వేదశాస్త్రముఃఖముల న్సర్వజ్ఞులయిన పెద్ద లనాది కాలానుభవమున నారితేటిన వారలై తల్లిదండ్రులు తమ పిల్లలకు వలెఁ గర్తవ్యాకర్తవ్యముల నెఱిగించుచున్నారు. కాఁబట్టి నీ జ్ఞాన లవ దుర్విదగ్ధతాహంకార గర్వము న్మానుకొని పెద్దల న్సేవించి కృతకృత్యుఁడవుకమ్ము. పెద్ద లుపదేశించిన శిష్టాచారముల నీవు నడచినకొలంది నిజముం బరమార్థతత్త్వము నీయంతట నీకే బోధ పడి కృతార్థుఁడవు కాఁగలవు. కావున నిట్లు వేదశాస్త్రరహస్యములు కేవలలోకోపకార తత్పరత నివరింప నీ వ్రాత ప్రవర్తింప వలసి వచ్చెను. వాసుదేవుఁడే “తత్సప్త్యా తదేవాను ప్రవిశ్య” అను తీరున విశ్వరూపుఁడై సత్వరజస్తమోగుణముల నీ జగన్నాటకమును నాటక సూత్రధారుఁడును, నటీనటులును సకల వేషములును నాటక ద్రవ్యలుం దానేయై నవరసములం బుట్టించుచు రసాస్వాదన మొనర్చుచు రసాత్మకై తా నొక్కఁడే పెక్కురూపులై సృష్టి స్థితి నాశము లందుచుం నిర్నిద్రుఁడయ్య నిద్రితునివలె నిర్గుణుఁ డయ్య సగుణుని

మాడ్కి సర్వజ్ఞఁడయ్యుఁ గిఁచిజ్ఞవివలె నిత్య తృప్తుఁడయ్యుకొనిక
కలవానివలె నిత్యముక్తుఁడయ్య నజస్రబద్ధునివలెఁ గ్రహించుచుంట
యాపరమోత్మునకు సహజ ప్రవృత్తిలిలు కనుక- “భవితవ్యం
భవశ్యేవ యచ్ఛాభవ్యం తద్భవిష్యతి” అను విధమున” కానున్నది
కాకపోదు కందులచెన్నా” అను తీరుగా ననంతవిధముల నీ జగ
న్నాటకము జరుగుచున్నదని గురుకటాక్షమున బోధింపఁబడిన జీవుఁడు
“ప్రకృతిః కర్తృపురుషః పద్మచత్రాంబువన్నిర్లిప్తః” అను కపిలముని
బోధను సరిగా గ్రహించి యీజగమంతయును స్వప్నమువలె దృఢ
ముగా భావించి యారూఢప్రజ్ఞుడై యమనస్కయోగమున నచలుం
డయి శివుఁడై “మద్భక్తా మాంసమాయాన్తి” అను భగవ
ద్వాక్యానుసారముగా నిర్గుణపరబ్రహ్మముగు వాసుదేవునే నవవిధ
భక్తిమార్గములం భజించుచు కేవలము స్భగవద్భజనైక తత్పరులయి
సంసార మంతయు స్వప్నమునియుం భ్రాంశిజన్యము నెడమావుల
వలె మిథ్యయు న్మనఃప్రతిబింబమనియు దృఢముగా విశ్వసించి
“సాక్షీచేతాః కేవలో నిర్గుణశ్చ” అను తీరుగా నావాసుదేవ పర
బ్రహ్మమందే కేవల భక్తియోగముచేత లయము చెంది నిత్యకైవ
ల్యానంద పదవి నోలలాడుచుండుడు.

“ద్వాసుపర్ణా వేకః స్వామపిష్పల మత్తన్యోనన్నన్నభిచాక
శీతి” అనుటచేత జీవాత్మ పరమాత్మ లను రెండుపక్షులలో సగుణుఁడు
జీవాత్మ, నిర్గుణుఁడు పరమాత్మ, సగుణుఁడైన జీవాత్మ జాగ్రత్స్వప్న
దశలందు “లేలాయతీవధ్యాయతీవ” అనునట్లహంకార మమకార
ములచేత బద్ధుడై కోర్కెయను ఫల మనుభవించుచున్నాఁడు.
మఱియుం బరమాత్ముఁడు నిర్గుణుఁడు కావున నేకోర్కెయును లేని
సమాధ్యవస్థ గున్నాఁడు. నిత్యతృప్తుడై యేకోర్కెయును లేకమఱే
యనుభవమును లేకున్న పరమాత్ముఁడను పక్షి సహవాసము

జీవాత్మఁ డను పక్షికి “తదాసపన్నోభవతి” అనునట్లు సుషుప్తిదశ
యందు లభించినపు డాపరమాత్మునివలె నిర్గుణుడై యేకోర్కెయను
లేక మతేఘలానుభవము ననుభవించక సంతృప్తుడై శాంతఁ డగు
చున్నాఁడు. నిత్యతృప్తుడై సమాధి సుషుప్తిదశ నేకోర్కెయను
లేకున్నప్పు డాత్మఁ డను పక్షి పరమాత్మఁ డనియును జాగ్రత్స్వప్న
దశలందు కోర్కె ననుభవించునపుడు జీవాత్మఁ డనియును సజ్జలం
బేర్కొనంబడుచున్నాఁడు. అనఁగా నొక్క యాత్మఁడే సగుణుడై
క్రీడించునపుడు జీవాత్మఁడై తనతఁదాను సహజ లీలచేతం బెక్కు
రూపుల న్నవరసవిశేషము లనుభవించు చాడుకొనుచున్నాఁడు.
మఱియు నాయాత్మఁడే నిర్గుణుడై తనయాటఁ జాలించుకొని
శాంతుడై యేకోర్కెయను లేక “యత్రనాన్యత్పశ్యతినాన్య చ్ఛు
ణోతినాన్య ద్విజానాతీసభూమా” అన్నట్లు కేవల సుషుప్తి సమాధి
న్యోగనిద్రాముద్రితుడై బ్రహ్మనందపరవశుఁ డగుచున్నాఁడు.
సగుణుడై సంసరించుటయును నిర్గుణుడై ముక్తుడౌచుటయు
నాత్మనకు సహజలీలలుగాని వాస్తవముగా నాత్మనకు బంధమోక్ష
ములు రెండును లేవు లేవు ముమ్మాటికి న్లేనేలేవని బోధించు వైయా
సిక జగద్గురు శంకరాచార్యమతసిద్ధాంత మొక్కటియే యుక్తి
యుక్తము న్యభారథానుభవ ప్రత్యక్ష ప్రమాణసిద్ధమును తక్కిన
మునిమతము లన్నియుం బామరబోధకొఱకై దేవతలు ప్రతిమా
స్వరూపములం దెల్పుబడినట్లు వివిధ ద్వైతభావములచేత జగద్గురు
బోధితమగు వ్యాససిద్ధాంతమునే దృఢపర్చుచున్నవి జగద్గురు శంక
రాచార్యబోధ సూక్యనివఁటిది. ఇక్కిన మతగురువుల బోధ లన్ని
యును సూక్యనివలనఁ గలిగిం తేజస్సులనంటివి. సరియే, యాజగద్గురు
ని బోధచేత నెవ్వరు కేవలద్వైత బ్రహ్మనందపదవి ననుభవించు
చున్నాఁగాని యట్టి యద్వైతమతము నవలంబించుకొను శక్తిసాధన

చతుష్టయ సంపన్నులగు ముముక్షువులకుఁ దప్ప సంసారబద్ధులగు ప్రాకృతజనుల కెంతమాత్ర మబ్బదు. కనుక సభీష్టసుఖ మనుభవించఁ గోరిన జనులు కేవల లోకోపకారపరాయణులై భక్తపరాధీనుఁడును దీనబాంధవుఁడును దయాసముద్రుఁ డగు నీశ్వరుని నవవిధ భక్తి మార్గముల నేవించకతీరదు. భగవద్భక్తి లేని దురదృష్టవంతులకు నిశ్చేయసానందము కలుగదు కలుగదు. “నకర్మణా నప్రజయాన ధనేన త్యాగే నై కేనామృతత్వమానశుః” శ్రౌతస్మార్తకర్మము లాచరించుటచేతను గాని సకలభోగము లనుభవించుటచేతఁగాని దార పుత్రాది విభవమును సంపాదించుకొనుటచేతఁగాని సంసారదుఃఖ ముపశమించనే యుపశమించదు. “తాపత్రయాభీల దావాగ్ను లాఱునే విష్ణునేవామృతవృష్టివేక” అన్నట్లు సంతతమును జిత్తము భగవదాయత్తముచేసినం దప్ప మత్తెఱుగను నీసంసారదుఃఖము శాంతించదు శాంతించదు. ముమ్మాటికి శాంతించనే శాంతించదు.

“బుద్ధిస్తాత్కాలికీ జ్ఞేయామతి రాగామిగోచరా బుద్ధిం నవ నవోన్మేషశాలినీం ప్రతిభాం విదః” వర్తమానవస్తు యథార్థతత్త్వ మును గనిపెట్టఁగలిగిన తెలివీ బుద్ధి యనఁబడు. మఱి యాబుద్ధి భవిష్యద్వస్తు యథార్థతత్త్వము న్గనిపెట్టఁగలిగినపుడు మఱి యనఁబడు మఱి యా బుద్ధియే భూతభవిష్య ద్వర్తమానములను స్ఫుటముగాఁ దెలిసికొనఁ గల్గెనేని ప్రతిభ యనిపించుకొను చున్నది. తత్త్వము న్సరిగాఁ దెలిసికొని యక్కార్య మెట్లు కలిగెనో యట్టి కారణతత్త్వ మును సరిగా నెఱింగినవాఁడు బుద్ధిమంతుఁడు. పంచేంద్రియములు సరిగాఁ బనిచేయుచున్నప్పుడు బుద్ధి పొడమును. శరీర మారోగ్యముగా స్వస్థతతో నున్నప్పుడు వస్తుతత్త్వ వివేకము కలుగును. శరీర మారో గ్యముగ నుంటకు దైవపౌరుషములు రెండును సమాసకారణములే. బుద్ధిగ్రాహ్య వస్తు గుణానుసారముగాఁ బ్రవర్తింపఁగల్గుట కేవల పురుష

ప్రయత్న సాధ్యము. బుద్ధి బొత్తిగా గ్రహింపఁజాలని యతీంద్రియ
కారణమువల్లఁ గల్గు కార్యములు కేవల దైవసాధ్యములు. తల్లి
గర్భమునందు మిక్కిలి యవ్యక్తదశలోఁ దన బాహ్యంతరేంద్రియ
ప్రవృత్తి యెట్లున్న నపుడు వస్తుతత్వనిచారణ సామర్థ్యము
గల వ్యక్త దశతన బాహ్యేంద్రియ ప్రవృత్తి నక్త దశకు
హేతువగుచున్నదో యట్టి హేతువే దైవస్వరూపము మోచేతి
కంకణమున కడ్డమేలా యన్న క్లిష్టత తన పంచేంద్రియ
ప్రవృత్తికి నిశ్చయముగాఁ దన పురుషప్రయత్నమే కారణమని వేతే
నొక్కి వక్కాణింపనక్కఱలేదు. తన పురుషప్రయత్నానుసారముగా
సుఖదుఃఖానుభవమును దాఁ బొందుచుంట సకల జనప్రత్యక్షాను
భవమేకదా? మఱియును శిరోశగతుల కతీంద్రియకారణము దైవ
కృత్యము. ఇంద్రియసాధ్య ప్రత్యక్షానుభూతకారణ మంతయుం
బురుషప్రయత్నజన్యమే. శరీరస్మృతి వ్యక్తముగా నున్నంతవఱకు
జాగ్రద్దశ న్దనకు హేయదేయవస్తు చింత తప్పదుగా? శరీరస్మృతి
సన్నగిల్లి యవ్యక్తమైనకొలందిం సుషుప్తిదశ న్దన హేయదేయ
వస్తుచింత బొత్తిగాఁ దనకు లేదన్న సంగతి సకలజను లెఱింగిన
సంగతియేకదా? కాఁబట్టి జాగ్రద్దశ న్దనకుఁ బ్రత్యక్షమగు వ్యవహార
మంతయును బౌరుషస్వరూపమే మఱియును దన సుషుప్తిదశ న్దనకుఁ
బరోక్షమయిన మిగులంతయును దైవస్వరూపమే. జాగ్రత్సుషుప్తి
దశలు రెండు నన్యోన్యప్రవర్తక కారణములుకాకతీఱవని తెలిసికొనఁ
గలవాఁడు బుద్ధిమంతుఁడు. తన జాగ్రద్దశయందు స్వకర్మానుసార
ముగా ఫలము కలుగుట ప్రతి జనునకుఁ బ్రత్యక్షానుభవమే కదా?
కాఁబట్టి తన జ్ఞప్తికి రానంత సూక్ష్మదశలోఁ దన కర్మఫలముండుట
చేతఁ దన సుషుప్తిదశయందుఁ దా ననుభవించిన స్వకర్మఫల మిట్టి
దని తాఁ జెప్పఁజాలకున్నంత మాత్రమునఁ దన పురుషప్రయత్నము
తన సుషుప్తిదశలో నెద్దియును లేదనువాఁడు బుద్ధిహీనుఁడు, జాగ్ర

ద్వశనుండి సుషుప్తిని మఱియు స్సుషుప్తిదశనుండి జాగ్రత్తునుం దాఁ
బొందుచుంట సర్వజనసాధారణ ప్రత్యక్షానుభవమేకదా? కనుక
జాగ్రత్సుషుప్తిదశలు రెండును స్వకర్మఫలములే యని సిద్ధాంతీక
రింపకతీరదు. జాగ్రద్దశాస్వరూపమగు పౌరుషమును సుషుప్తి దశా
స్వరూపమగు దైవమును నిక్కముగా దైవపౌరుషములు రెండును
స్వకర్మములములే కాబట్టి దైవపౌరుషములు రెండు ననాది
సంసారజనకమగు కర్మఫలమును జాగ్రద్దశయం తెఱింగియు సుషుప్తి
నెఱుంగకయు నే దేహధారియు ననుభవించకతీరదు. స్వార్థపరత
మాని కేవల లోకోపకారపరాణుఁ డగు సజ్జనుని చిత్తము జాగ్ర
ద్దశయందుఁ గూడ సుషుప్తి దశయందువలెనే స్వకర్మఫలమును విస్మృతి
చెందించును గనుక నట్టి సజ్జనుఁడు జీవన్ముక్తుడై సుఖానంద పుణ్య
పాపహేతుభూతమై ప్రతిక్షణముం గ్రొత్త యగుచున్న శరీరమును
ధరించుచు సంసరించు చుండియు నట్టి తన దేహమునందు సర్వము
తావిడిచిన పొరయు దభిమానము లేక చరించునట్లు తన క్షణిక
దేహమందలి యభిమానము బొత్తిగా విడుచుకొనుటచేత స్వకర్మ
ఫలమును బొత్తిగా నుపేక్షించి యతీంద్రియ ద్రష్టయైన ఋషిగా
మాఱి నిష్కర్మఁడై యహంకార మమకారముల నొఱుగి రాగ
ద్వేషములు రెండును లేక యజ్ఞానులకు సంసారివలెఁ గన్పట్టు
చున్నాఁడు కాని వాస్తవముగా “సాక్షీచేతాః కేవల నిర్గుణశ్చ”
అను తీరుగా “బ్రహ్మవిష్ణుహైవ భవతి” అనునట్లు నిత్యతృప్తుఁడై
సర్వజనసముఁడై సర్వభూత దయామయుఁడై ప్రత్యక్షదేవుఁడై
“ధియోయోనః ప్రచోదయాత్” అనునట్లు తన తోడిపాటిజనుల
కెల్ల బుద్ధి గఱపుచున్నాఁడు.

“కర్మ సాక్షీ దినేశః కర్మరూపే జనార్దనః” అనుటచేత దైవ
పౌరుషాత్మకోభయ కర్మమును భగవత్స్వరూపములే, పౌరుష మొండ

వంటిది. దైవము సూర్యబింబము వంటిది. సూర్యబింబమునకు మఱి యద్దాని కాంతికి వస్తుభేదము లేకున్నను వ్యావహారిక నామభేదములు పామరబోధకై కల్పితములయినట్లు దైవపౌరుష కర్మములకు రెండింటికి నేభేదములేకున్నను నామభేదము లోక వ్యవహారార్థమై కల్పింపఁబడెను. కాలత్రయము దెడతెగక తిరుగు సంసారమును సుడి నస్వి కర్మ వశుడై త్రిప్పఁబడుచు స్థిర విశ్రాంతికై దేవులాడుచున్న ప్రాణి పురుషప్రయత్నముచేత లోకోపకార మొనర్చుటకై దృఢసంకల్పము చేసి కేవల లోకోపకారమునకై మాత్రమే త్రికరణశుద్ధిగా ప్రయత్నము చేసినపుడు సహజముగా సంసారమును సుడి నవశుడై యెట్లు దేవుఁడు త్రిప్పఁబడుచున్నాఁడో యట్లే ప్రశమిత సకల సంసార భ్రముడై దైవ నాహాయ్యముచేత స్వవశుడై యథేష్ట విశ్రాంతి నైవల్యానంద పదవి నోలలాడునని పెద్దలు ముమ్మాటికేర్పఱచిన సత్య సిద్ధాంతము సిద్ధాంతము. నిద్రాహార విహార సౌఖ్యమునకై పురుష ప్రయత్నముచేసిన న్సరే లేక మానిన న్సరే గాని పరమార్థ సంపాదనముకై పురుషప్రయత్నము తప్పక చేయక తీరదని జగద్గురు వుపదేశించెను. “ఉద్యమేన వినా రాజన్న సిద్ధ్యన్తి హి పౌరుషాః | నహి సింహస్య సుప్తస్య ప్రవిశన్తి ముఖే మృగాః” అన్న ట్టి శాంతికై పురుషప్రయత్నమును మిక్కిలి దృఢముగాఁ జేసి జాగరూకుడై స్థిర బుద్ధితో లోకోపకారముగాఁ బ్రవర్తించిన పరమభాగవతునిం దప్పక వాసుదేవుఁ డనుగ్రహించి సంసారసముద్రము న్నాటింపక మానఁడు. కోరికలం గోరుచుంటయును గోర్కెల న్నెఱవేర్చుకొనుటకై ప్రయత్నించుటయు నెట్లు పురుషునకు స్వభావమో యట్లే లోకోపకార పరాయణులగు తన భక్తుల కోర్కె లీడేర్చుట భగవంతునియొక్క స్వభావము స్వభావము.

ఊపిరి తీసికొనుట స్పర్శేంద్రియ ప్రవృత్తియు న్మాత్రమే. భూపతనమైన పిదప శిశువునకుఁ గోరికయుంట వెల్లడింపఁబడుచున్నది.

ఆ శిశు వేడ్చుటం బట్టి పాలు మొదలగు ద్రవపదార్థ మా శిశువు
 నోటఁ బోసినపుడు మ్రింగుటయు న్నాన్పించుచున్నది. కాఁబట్టి పిల్లకు
 నేర్పకయే స్వభావముగా నూపిరి తీసికొనుట-కదలుటయును గల్గిన
 చేష్టలు. గ్రుక్క మ్రింగుట యాహారము కుడుపుటచేత మప్పఁబడిన
 యాగంతుక చేష్టయే. తల్లి గర్భమున నున్నపు డాశిశువుయొక్క
 శరీరము తల్లి తిన్న యన్నమే. మన్నుకుండరూపమునఁ బరిణమించి
 నట్లు పరిణమించెను. అన్నము పంచభూత సమ్మేళ విశేషమే. కాఁబట్టి
 పంచభూతములయొక్క యొక విధమైన సమ్మేళన విశేషమే శరీర
 ముగాఁ బరిణమించి పుట్టి పెరుగుచుం దిరిగి యా పంచభూతములందే
 మంటివికారములు మన్నునందువలె నణఁగుచున్నవి. కాఁబట్టి
 బాహ్యంతరేంద్రియ ప్రవృత్తు లన్నియుం బాంచభౌతిక వికారములే
 కావునం బంచభూతముల పరస్పర సమ్మేళన వియోగ విశేషముల
 న్వ్యక్తావ్యక్త దశలందుచు స్థూలసూక్ష్మస్థితు లందుచున్నవి. 'కాఁబట్టి
 కారణకార్యములుం బీజవృక్షములుం బ్రవత్తినివృత్తు లుద్భవస్థితి
 నాశములు స్పృత్యరజస్తమోగుణ విశేషముల న్నల్లు జాగ్రత్స్వప్న
 సుషుప్తు లన్నియు స్వేదేల యీ సమస్త జగత్కారణ కార్యకలాప
 మంతయును రేవగళ్లవలెఁ బరస్పర కారణములయి యన్యోన్యాను
 సృతములయి ప్రవృత్తి నివృత్తి దశల నాది మధ్యాంత రహితము
 లయి యవిచ్ఛిన్న సంసారచక్రముగాఁ బరిణమించుచు జ్ఞేయజ్ఞాన
 జ్ఞాతృరూపమయి శాశ్వత వాసుదేవపరబ్రహ్మమై యున్నది. శబ్ద
 మును శ్రవణేంద్రియము మాత్రమే గ్రహించఁ గల్గును గాని తక్కిన
 యింద్రియములు గ్రహించఁ జాలకుండుటకుఁ గారణము శబ్దమునకును
 శ్రవణేంద్రియమునకును వస్తుభేదము రవంతయు న్లేకుండుటయే.
 కాఁబట్టి జ్ఞేయజ్ఞాన జ్ఞాతలకు నామభేదమేగాని వస్తుభేదము లేనేలేదు.
 జగమంతయును జ్ఞేయజ్ఞాన జ్ఞాతృత్రితయ మాపుడైన యొక్క వాసు

దేవుడే “మాతా రామో మత్పితా రామచంద్రో భ్రాతా రామో మత్సఖా రాఘవేంద్రః.....నైవ జానే నజానే” అను జగద్గురు వాక్యముం బట్టి యీ త్మకన్న వేతే యథార్థ వస్తు వింకొక్కటి లేనే లేదు. సరే “మహాఋషీణా మృతయశ్చ భిన్నాః” ఇద మిథ్యమని నిరూపింప శక్యముగాక యందీయందకుండు వస్తువిచార మీ మెట్ట వేదాంత మిటుండగాఁ దనకుమాలినధర్మము మొదలుచెడ్డవేరము లేదుగా? కాఁబట్టి స్వార్థపరతం బట్టియే లోకులను మంచి చేసికొన వలసి వచ్చెను. నిస్కామునకు లోకముతో నేమిపని? కాఁబట్టి కోర్కె కలవాఁ డొరుల స్థోల్యక తన కోర్కె నెఱవేర్చుకొనఁజాలఁడు. తాఁ గోరిన నిద్రాహార విహారసౌఖ్యము లభించుటకై తగినప్రయత్నము చేయుచుఁ దన కబ్బినంత సౌఖ్యముచేత నెట్లో తృప్తిపడుచు దిన దిన ప్రవర్ధమాన తృష్ణాపరవశుడైన మనుష్యుఁడు సంసరింపక తీరిదు పిల్లలకుం బెద్దలవలెఁ బరమకారుణీకులైన మునులు ప్రాకృతజనులకు వేదశాస్త్రముఖములం జేసిన యుపదేశమును బాటించి బుద్ధిమంతుఁడు దేశకాల పాత్రాను సారముగాఁ బ్రవర్తించి యిహపరముల న్దరించు చున్నాఁడు.

“సర్వమాత్మైవ ఖలు కంకేనపశ్యతే” ఈ జగమంతయును దేవుడే కదా? యిదియది నే నను భేదబుద్ధి న్బ్రవర్తింపఁగలుగు పెట్లను శ్రుతిప్రకార మీలోకమందలి యన్నిమతములు మఱి సకల వ్యవహారములు నెల్ల యాచారములుం బ్రవర్తనములును యథా శాస్త్రముగానే జరిగినవి జరుగుచున్నవి మఱియుం జరుగఁబోవు చున్నవి. “కానున్నది కాకపోదు కందులచెన్నా” కాఁబట్టి యీవేద శాస్త్ర ప్రసంగములు మఱి యీ వితర్కము లీపూర్వపక్షము లీసిద్ధాంతము లీభేదవాదము లీయుపదేశము లీవ్రాత లన్నియు నుబుసుపోని మంగలి పిల్లితల గొలుగుటలే “ఊరకున్న వాఁడె

యుత్తమ యోగిరా విశ్వదాభిరామ వినరవేచు" అన్నట్లు అహం
 బ్రహ్మస్మి పురుష ఏ వేదగుం సర్వం యద్యాత యచ్ఛభవ్యమ్"
 అని నిశ్చయజ్ఞానము కలవాఁ డులుకఁడు పలుకఁడు క్రంగఁడు
 పొంగఁడు తెలిసియుం దెలియఁడు మఱి యట్టి జీవన్ముక్తుఁడు సమ
 లోష్ఠకాంచనుఁడు సమశత్రుమిత్రుఁడుం ద్రిగుణాతీతుఁడై నిర్లి
 ప్తుఁడై బంధమోక్షములు న్సుఖదుఃఖములుం బుణ్యపాపము లెవ్వియు
 నంటకుండియుం బిల్లకాయవలె సంకల్పమూర్తియై యాత్మతృప్తుఁడై
 యేకోర్కెయు న్లేకున్నప్పటికిం గోర్కెకలవానివలె నిర్గుణుఁడై నప్పటికి
 న్సగుణునివలె ముక్తుఁడై నప్పటికి న్బద్ధునివలె స్థూలసూక్ష్మకారణ
 దేహాతీతుఁడై నప్పటికి న్మఱి యింద్రియాతీతుఁడై న తురీయుఁడై
 నప్పటికి నిశ్శ్వతైజస ప్రాజ్ఞానస్థాధీనునివలె నకారణముగా స్వభావ
 ముగా బ్రహ్మానందరసావిష్టుఁడై "తస్మాద్విద్వాన్ప్రేవవదేత్ - వీవ
 నృత్యేత్" అను శ్రుతిప్రకారము చతుర్విధాభినయ నవరసాస్వాదన
 మొనర్చుచుం బిచ్చివాడని కొందఱు నేబ్రాసి యని కొందఱుం
 బిశాచమని కొందఱు జడ్డివాడని కొందఱు న్మోసకాడని కొందఱుం
 బనికిమాలిన సోమటిపోతని కొందఱు సిగ్గులేని మొండిబండ యని
 కొందఱు చేతకాని త్రువ్వయని కొందఱు న్నపుంసకుడని కొందఱుం
 దెలిసిన మూర్ఖుడని కొందఱు న్లోకజ్ఞానములేని మొద్దుపశువని
 కొందఱు తెలిసీతెలియని చపలుడని కొందఱు నిర్భాగ్యుడని
 కొందఱుం బొగరుపోతని కొందఱుం గొంటెయని కొందఱు న్రాతి
 గుండెయని కొందఱు వీఁ డొకజాతి కోతి యని కొందఱు న్నేవలస్వార్థ
 పరుఁడు సకలలోక వంచకుడని కొందఱు నేమోయదొక వ్యక్తియని
 కొందఱు వానికర్మము వానిది మనకేల వానిజోలి యని కొందఱును
 జ్ఞానహీనుడని కొందఱును సర్వజ్ఞుడని కొందఱు న్మహాత్ముడని
 కొందఱు జీవన్ముక్తుడని కొందఱుం బరమభాగవతోత్తముడని

కొంద అవతారపురుషుడని కొందఱుం బుంభోవసగస్వతీయని
 కొందఱుం బరమసాధువని కొందఱుం బ్రత్యక్షదైవమని కొందఱు
 నను లెవరి యెవరి బుద్ధికొలంది న్నారు వారు తనుగూర్చి దూషణ
 భూషణములు చేయుచుండ “లేలాయతీవధ్యాయతీవ” అన్నట్లు
 శృంగారహాస్యకరుణ వీరశాంత ధర్మానక శౌద్రాద్భుత బీభత్స
 రసముల న్నటించు మహానటుఁ డెవ్వఁడో యుగమున కొక్కఁడుంట
 మిక్కిలి యరుదు మఱియి జీవన్ముక్తుని బోల్చి త్రికరణశుద్ధిగా
 బ్రేమించి సేవించు నదృష్టవంతులుం గూడ మఱిత యరుదు. నిత్య
 సత్యానంద వస్తువునకు న్మఱి యీ పామరలోకమునకుం జాలదవ్వు.
 మొత్తము జనులందఱును సంసారబద్ధులు నిర్వపరీతబుద్ధులు నహంకార
 మమకార దూషితులై “పిల్ల కాకి కేమి తెలియునురా యుండవింటి
 దెబ్బ” అన్నట్లు పెంకెబుడుతలవంటి తెలిసీ తెలియని భ్రాంశచిత్తులే
 యని తెలిసిన సర్వజ్ఞులగు ప్రాచీన మునులు తల్లిదండ్రులు పిల్లలకు
 వలె దిన్నని బ్రతుకుతోవ వేదశాస్త్రముఖముల నుపదేశింపవలసి
 వచ్చెను.

“అష్టవర్షా భవేత్కన్యా నవవర్షాతురోహిణీ, దశవర్షా భవే
 ద్దగ్ధా, అతఃస్థర్ధ్వం రజస్వలా” అనఁగా నెన్నిదేండ్లవయసు కన్యా
 త్వము న్గలియుండును. “కముకాంతౌ” కన్యాత్వ మనఁగా కామకేళి
 యందలి కుతూహలము మొలకయెత్తఁదగినస్థితి. “రుహసముద్భవే”
 రోహిణి యనఁగా సంభోగక్రియాసామర్థ్య మంకురించినస్థితి “గృనిశ
 రణే” గౌరి యనఁగా నెడతెగని యథేష్ట సంభోగానంద పారవశ్య
 ముచేఁ దనివీటిని యింద్రియ విజృంభణస్థితి. “రఙ్ రాగే - వలచ్
 ప్రత్యయః” రజస్వల యనఁగా మన్మథకేళి నోలలాడి తన్నిగొని
 మఱికొంతసేపువఱకు న్మట్టుపడి యడంగి మితమైన సంభోగశక్తిగల
 స్థితి- ఆకలి చలి యెఱుంగదు నిద్రసుఖ మెఱుంగ దన్న టెన్నిదేండ్లు

మొదలుకొని పదేండ్లు దాటువఱకున్న వయసుమాత్రమే చాపల్య
 మెఱుంగక సంభోగసామర్థ్యము స్త్రీవ్యక్తికి సంపూర్ణమై కన్ను
 మిన్ను గానక తనకన్న వేఱుగోకముంట తెలియక యవిచ్చిన్న
 ప్రవాహమాపమున నునికి పొంగి పొర్లిపడుచుండును. కనుక నట్టి
 యెన్నిదేండ్లవయసు మొదలుకొని పదేండ్లవయసు దాటకముందే
 స్త్రీ వివాహిత యగునేని సంపూర్ణ సంభోగసామర్థ్యము కొఱత
 వడకుంటచేత నాసతి చిత్తచాపల్యములేక పాతివ్రత్యమును నిల్పుకొనఁ
 దగిన మనోదార్థ్య మామరణాంతమువఱకు నిల్పుకొనఁ గల్గును.
 పదేండ్లవయసు మించి రజస్వల యనఁబడిన స్త్రీ సంభోగవాంఛచేతఁ
 జిత్తము ద్రవించి పదనెక్కి మెత్తపడుటచేత సంభోగసౌఖ్య మొక
 వ్యసనముగా మరగి వ్యసనాయత్త చిత్తచాపల్యముచేత మనో
 దార్థ్యము కొఱతవడి మర్యాద న్నాపాడుకొనఁజాలదు. వచ్చీరాని
 వయసు సంభోగమునకు మఱి యంటేయంటని మనసు సంసారమునకుం
 గోరని కోర్కెలుం బెట్టని సొమ్ములు కదా? ఎన్నిదేండ్లకుఁ గామబీజము
 కన్నియయై మొలకెత్తఁదగిన స్థితిలో నుండును. తొమ్మిదేండ్లకు
 గోహిణియై మొలకెత్తును. పదేండ్లకు గౌరీయై జివురించును. పిమ్మట
 రజస్వలయై పుష్పించును. మఱియుం బదునొకండు మొదలు పదు
 నాఁడేండ్ల యీడువఱకు బాలయై ఫలించుచుండును. పదునెన్నిదేండ్ల
 శ్యామయై లేజవ్వనముదాటి ఋతువుతప్పకపూచి కాచి ఫలించుచు
 నిలువదినాల్గేండ్లకు మహిళయై కన్యగోహిణి గౌరీ రజస్వలాబాలా
 శ్యామాస్థితుల యనుభవ పాండిత్యమున ముదిరి యేవయసున నెట్లు
 ప్రవర్తించిన నెట్లు సుఖంపవచ్చునో యాయుపాయములు తనకంటెఁ
 బిన్నలకు బోధింపఁగల సామర్థ్యము కలిగి ప్రస్ఫుట లోకజ్ఞానముతో
 సంసారము జరుపుకొనఁ గల్గును. ఇటువదినాల్గు మొదలుకొని నలువది
 యెన్నిదేండ్ల యీడువఱకు లోలయై సకలలోకవ్యవహారముల నుభయ

లోక తారకముగాఁ దా నడిచి యొరుల నడిపించి కులమర్యాదల న్సరిగఁ గాపాడుకొని మంచి యిల్లాలను ప్రసిద్ధింబొంది వృద్ధయై పుణ్యలోకముం దాఁజేరుటయేకాక తనభర్త యెట్టివాఁడైనను వానిం గూడఁ దనయొద్దకు రప్పించుకొని కైవల్యానందపదవి నోలలాడు దివ్యశక్తియై శాశ్వత జ్యోతిస్వరూపిణియై సర్వజగత్కారణమై ప్రకాశించుచుండును. కనుకనే “నష్టేమృతే ప్రవజితేక్లిబేచ పతితే పతౌ, పంచస్వాపత్సు నారీణాం పతి రన్యో విధీయతే” అని పరాశర ముని ధర్మ ముపదేశించెను.

ఎన్నిదేండ్ల కుపనయనము గావించి యా వటునిచేత బ్రహ్మ చర్యము చేయించుచు నీలోపుగా వానికిం బన్నెండవ యేటఁ బెండ్లి కావించునెడఁ గన్యను పదేనవయేట రోహిణినిం బదునెన్నిదవయేట గారిని మాత్రమే వివాహము చేయవలయును. గర్భాధానము కాక ముందు పరాశరుఁడు చెప్పిన యైదాపదలలో నెవ్వియైనా యాబ్రహ్మ చారికిఁ గాని పడుచునకుఁగాని తటస్థించినప్పుడు పునర్వివాహములు తప్పక చేసితీరవలయును. మఱియును గర్భాధాన మైనపిదప భర్త న్గోలుపోయిన స్త్రీ భార్య న్గోలుపోయిన పురుషునిమాత్రమే మఱియుం భార్య న్గోలుపోయిన పురుషుఁడు భర్త న్గోలుపోయిన స్త్రీనిమాత్రమే నిజేచ్ఛానుసారముగాఁ బెండ్లిచేసికొనవచ్చును. ఎన్నిదేండ్లు మొదలు కొని పదేండ్ల యీడు దాటువఱకు స్త్రీకిఁ దొలుసారిగాని మలిసారి గాని జరిగిన పెండ్లి విధ్యుక్తము గనుక నట్టి దంపతులు శ్రౌతస్మార్త కర్మముల కన్నింటికిఁ దగినయది. గర్భాధాన మయినపిదప జరిగిన పునర్భూవిధులు పునర్వివాహము కాలకామ్యకర్మము కనుక శ్రౌతస్మార్తకర్మములకుం బనికిరాదు పనికిరాదు.

యథా శాస్త్ర వివాహప్రమేయము

“అనర్థకః ప్రతినిధిః” అను పూర్వ మీమాంసం బట్టి పైదిక ధర్మముల కెంతమాత్రముం బ్రహ్మచర్యమునడిపి గృహస్థు భార్యం

దొరికిన పురుషుఁడు గర్భాధానమయినపిమ్మట ఛర్త న్నోలుపోయి
 పునర్భవయిన స్త్రీతోఁ జేసికొన్న పెండ్లికామ్యము న్నొకకము న్నాని
 ధ్యక్తము న్నైదిక మెంతమాత్రము గ్గానేరదు కానేరదు. అయి
 నను మొత్తముపైఁ బరాశరమతము యధేష్టముగా నన్యోన్యప్రేమాను
 బద్ధులగు స్త్రీపురుషులు వెల్లడిగా నొండొరుం బెండ్లాడి దేశకాల
 పాత్రానుసారముగాఁ దమ తోడిపాటిజనుల కేబాధయు న్లేనివిధమున
 సకల లోకోపకారకమగు గృహస్థధర్మమును నడుపుమనుటయే గాన
 తమ తోడిపాటిజనుల యర్థప్రాణముల కే చేడ్పాటును రానీక
 యన్యోన్యానురాగము గల స్త్రీపురుషులు యధేష్టముగా దేశకాల
 పాత్రానుసారముగాఁ గామోపశాంతి కావించుకొనుట యథాశాస్త్ర
 వివాహమే యగును. స్త్రీపురుషు లన్యోన్య ప్రేమానుబద్ధులై లోకుల
 యర్థప్రాణముల కే యపాయము న్రానీక సుఖించుట జంతువు లన్నిటి
 కిని స్వభావముగా దైవ మేర్పర్చిన పద్ధతియే. ప్రాచీనపద్ధతులను వర్త
 మాన దేశకాల పాత్రానుసారముగా సకల లోకోపకారముగా సరి
 పుచ్చుకొనుటయే నిక్కముగా బుద్ధిమంతుల లక్షణము. బుద్ధిమంతుల
 యొక్క మంచి నడువడి యెప్పుడును లోకోపకారమే చేయక
 మానదు మానదు. కాఁబట్టి దేశకాల పాత్రానుసారముగాఁ బ్రాచీ
 నాచారములను మార్చుకొని ప్రవర్తించు తగు మనుష్యుల నైలిసీ
 తెలియని స్వార్థకపరులు లోకద్రోహులు శిష్టాచారపరాయణ
 మృన్ములు పూర్వాచారదూరుని దూషించి యుభయలోకభ్రష్టులు
 కాకమానరు మానరు. వెట్టిమొట్టి తర్కము న్నాని యహంకార
 మమకారము లుడిగి భక్తజనాధీనుఁడు దీనజనశరణ్యుఁడు దయా
 సముద్రుఁ డచింత్యవైభవుఁడు నగు నారాయణుఁడు స్వార్థరహిత
 లోకోపకారులను రక్షించుననుట రూఢి గానవాసు దేవునే సేవింపుఁడు.

వీహాహా గర్భాధాన ముహూర్తము లేర్పర్చిరి. కాబట్టి మిక్కిలి యెండవేడిమి సహింప శక్యముకాకున్న విస్థకు దక్షిణముగా నున్న సీతుసమీప దేశములలో గర్భాధానాది శుభ ముహూర్తములు పూర్వశిష్టాచారములు నడువక విధిలేదని జరిపించుట మిక్కిలి ఘోరము. కాబట్టి దేశకాల పాత్రానుసారముగా ప్రాచీనపద్ధతులను మాచ్చుకొని బుద్ధిమంతులు సుఖింపవలయుననియే లోకోపకార పరాయణులగు ఋషుల ముఖ్యాభిప్రాయము. మనుష్యులు జంతువులు మొదలగు దేహధారు లందఱు స్త్రీపురుషు లెల్లరు న్దమ తోడిపాటి జీవుల కే బాధయును రానీక పొత్తునఁ గలసిమెలసి శరీరారోగ్యము చెడని తీరున యధేష్ట కామోపభోగము లందుటయే దేహధారణ ఫలము. నిద్రాహార విహార సౌఖ్యము యధేష్టముగా ప్రాణిహింస మాత్రము రవంతయును జేయక దేహరోగ్యము చెడనీక జనులందఱు న్దమ చిత్తమువచ్చినట్లు స్త్రీపురుషు లన్యోన్యసంభోగ మనుభవించక తీరిదు. జగమునందు ప్రాణిహింస చేయకూడదు. జనులందఱు న్దమ తమ నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యము యధేష్టముగా బాహుటముగా ననుభవించవచ్చును.

ఇది శ్రీమదజ్ఞా దాదిభట్ల నారాయణదాస విరచితమగు జగజ్జ్యోతి
యందు పంచమశబ్ద మర్యాద నిర్వచనము

1894 వ సం॥రమున మద్రాసులో పాటకచ్చేరి
చేయుచున్న

శ్రీ నారాయణదాసుగారు

జ గ జ్యోతి

వీ డ వ ప్ర కా శ ము

దైవ పౌరుష నిర్ణయ విచారణ

భూతకాలమున దైవ పౌరుషముల వల్లఁ బ్రాపించిన కష్టసుఖముల నరసి తత్తత్కారణముల నాలోచించుకొని జరిగిన పను లెట్లు జరిగెనో బాగుగఁ బరిశీలించి దైవపౌరుషములవలన వచ్చు కష్టముల నుండి యెట్లు తప్పించుకొన్నారో యా సాధనములు ప్రకృతోపయోగముగా నట్టి కష్టములు తప్పించుకొనుటకై సాధనములు సిద్ధపర్చుకొని భవిష్యత్కాలమునకు దైవమువల్లఁ గల్గఁబోవు నీతిబాధలనుండి తప్పించుకొను వెరవులు సిద్ధపర్చుకొని సుఖించు మార్గములను దప్పక వర్తమానమునఁ బ్రవర్తిల్లుచుఁ బ్రమాదము రహితయును రాని విధమున మిక్కిలి జాగరూకులై మనుష్యు లన్నివిధముల స్థర్ధార్థకామ మోక్షములను పూరుషార్థములను సంపాదించుకొనుటయే మనుష్య జీవితమందలి ముఖ్య ప్రయోజనముకదా ? మును లుపదేశించిన చతుర్వర్గ సాధనోపాయములను గురుముఖమున గ్రంథమాలమునను మిక్కిలి లెస్సగా నేర్చుకొని విద్యాభ్యాసపాటవముచేతఁ గేవల లోకోపకారపరాయణులై స్వార్థపరతమాని ప్రవర్తిల్లు శిష్టాచారానుసారముగా దృఢప్రతులై సదుద్యమమునఁ దమ పురుషప్రయత్నము కొనసాగించుటకై సర్వశక్తియైన భగవంతుని వేడుకొనుచుఁ బరమభాగవతుల నెట్లు కాపాడవలయునో యాతీరుగా దేవుఁడు రక్షించి యిహపర సౌఖ్యముల నందించు నందించును. భూత భవిష్యత్కాలముల నగు గతాగత కార్యముల నెఱిగిన

మునులు వేదశాస్త్రముఖములం బ్రస్తుత వర్తమానోపయోగమైన
 ధర్మార్థకామమోక్ష సాధకములుగా నేర్పర్చియే యున్నారు. బుద్ధి
 మంతులయిన మనుష్యులమ్మునుల యుపదేశము దేశకాల పాత్రాను
 సారముగాఁ బ్రస్తుతకాలమున నుపయోగించుకొను నుపాయము
 భగవత్ప్రేరితులయి కేవల పరోపకార బుద్ధితోనే శిష్టాచారములు
 ప్రకృతోపయోగముగా నెట్లు మార్చుకొనవలయునో యా దారులు
 తా మాచరించి యుండులచే నాచరింపించుటకై మాత్రమే ప్రయోజన
 ముగాఁ దమ జీవితకాలమును నినియోగించు వాచికాంగికాహార్య
 సాత్వికాభినయముల న్లోకులకుం బోధించుచున్నారు. సంతతము సూన్య
 తాత్మక భగవన్నామసంకీర్తనఁ గావించుచు వాచికాభినయ మొనర్చు
 సజ్జనులు కొందఱు దేవతార్చనము పార్థివపూజ యజ్ఞములు సూర్య
 నమస్కారములు నాంగికాభినయము చేయుచుఁ గొందఱు, సప్త
 సంతాన ప్రతిష్ఠచే నాహార్యాభినయము చేయుచు నేకాదశీవ్రతపరా
 యణులై స్నానసంధ్యావందన ద్రిపుండ్రధారణ శౌచనియమపరులై న
 పుణ్యాత్ములు కొందఱు, కేవల పరమహంసలై సర్వసములై సంతత
 మందస్మిత వదనారవిందులై న మునులు కొందఱును లోకమున నరు
 దుగా వెలయుచున్నారు. ఆ స్వార్థవిముఖు లా లోకోపకార పరాయ
 ణు లా సర్వభూత దయాపరు లా సూన్యతవ్రతు లా జితేంద్రియు లా
 పరమ భాగవతుల ప్రవర్తన మనుసరించి యమ్మహాత్ముల బోధ
 లాలించిన మానవు లిహపరములఁ దరింపఁ గలరు కలరు.

మునులకుఁ దప్ప సంసారుల కూపిరి యున్నంత వఱకుఁ బదార్థ
 తత్త్వజ్ఞాననిరూఢి కలుగదు. భూతకాలము మఱపు వచ్చు నుత్తర
 ఋణ మెట్లు జరుగునో నిశ్చయింపఁ దరముకాదు. సంశయము బాధిం
 చక మానదు. దృఢ విశ్వాసము స్థిరము కాఁబోదు. యథార్థముగా
 వేదశాస్త్రతత్త్వము బోధపడదు. దైవోపహతులు స్వాధీనేంద్రియులు

కాలవశులు కావున సుసారమును పెనుసుడి, జిక్కుకొని తప్పించు
కొను శక్తిలేక గ్రుడ్డివానిని మార్గము చూపుమని బ్రతిమాలుకొను
నంధునివలె, బరస్పర సహాయమును వేడుకొనుచు నాధివ్యాధులకు
లోనై విఫలమనోరథులగుచున్నారు. మఱి యీ సుసారులలో సంచ
రించుచుండియు నెవ్వరో కొందఱు మాత్రము దైవ కృపకుఁ బాత్రులై
స్వార్థపరత లేక కేవల లోకోపకారమునకై మాత్రమే తమ పురుష
ప్రయత్నము కావించుచు సంతత సంతృప్తాంతరంగులై పరమభాగ
వతులై యిహపరములం దరించుచున్నారు. స్వసౌఖ్యమాసించక
కేవలము పరోపకారమునకు మాత్రమే బ్రతుకు సజ్జనుల నడవడి
సూర్యకాంతివలె, కేవల ధూర్త ఘోరములకుఁ దప్పఁ దక్కిన సకల
జంతువుల దృష్టి నలరింపక మానదు. అట్టి లోకోపకారపరాయణులు
ప్రస్తుత కాలోపయోగముగా ధర్మము లెట్లు మార్చుకొనవలయునో
తమ వాచికాంగికాహార్య సాత్వికాభినయాత్మక సత్ప్రవర్తనముచేత
నహర్దివమును బోధించుచునే యుండురు. ఆ పుణ్యాత్ము లొనర్చు
చతుర్విధాభినయములు సకల వేదశాస్త్ర సమ్మతమును సర్వలోక
హితకారియు నగు నగును.

“తత్త్వ...శ్చతకతో” అను నుపనిషదోద్భేదను బట్టి వాస్తవ
ముగా నీ కుద్భవస్థితి నాశములు లేనేలేవు, స్వప్న జగమువలె జాగ్ర
త్ప్రపంచము కూడ మిథ్య నీవు నిర్గుణుడవు శివుడవు “అహం
బ్రహ్మస్మి” యనునట్లు “అశరీరమాత్మా” అను వాక్యానుసారముగా
సంకల్పవికల్ప శూన్యుఁ డాత్మ నీవేయనియు నీకు హేయాదేయము
లేనేలేదు. “బ్రహ్మ సత్యం జగన్మిథ్యా” అనియును వేదశాస్త్రాను
సారముగ గురువులు నీకు బోధచేయుచున్నారు. కాని యా బోధ
నీకు స్థిరపడునంతవఱకు నీ కీ ద్వైతబుద్ధి యుండక తీరదు. నీ తల్లి
దండ్రు లెవరో నిజముగా నీవు తల్లికడుపునఁ బుట్టితివో లేదో యా

సంగతి నీకుఁ బ్రత్యక్షమైననుభవము లేనప్పటికి ననుమాన ప్రమాణము చేత నీ కన్నుల యెదుటం దల్లిగర్భమునుండి పుట్టి పెరుగుచున్న పిల్లలను జూచి నీవు కూడ నా పిల్లలవలెఁ దల్లి గర్భమునఁ బుట్టితి వనియును నీ యెఱుకను మరణము పొందుచున్న జంతువులవలె నీకుఁ గూడ మరణము వచ్చుననియునుగేవల నమ్మికచేతఁ గదా నీకు జనన మరణములు తప్పకున్నవని నిశ్చయించుకొనుచున్నావు ? “శాస్త్ర దృష్టం గురోర్వాక్యః తృతీయాచాత్మ నిర్ణయః” గ్రంథములు చదువు కొనుటచేతను గూఢాపదేశముచేతను మఱియుం దన యనుభవ మును బట్టియుం బదార్థతత్వజ్ఞానము నెఱిగి “ఇద మిత్థమ్” అని యెవ్వరైన నిశ్చయించుకొనుచున్నాడకదా ? శాస్త్రములు గురువులు అద్వైతం పరమార్థతః” అని యెంత బోధించినప్పటి కూపిరి యున్నంతవఱకు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తి దశల ననుభవించుచు ప్రపంచ దృష్టితో సుఖదుఃఖాత్మక సంసార మనుభవించక తీరదు. స్థూల సూక్ష్మ కారణదేహములు మూఁడును నశించక గాని కైవల్యానందముం జీవుఁ డనుభవింప నేరఁడు. ఈ మూఁడు దేహము లున్న వఱకును దన సుఖమును బొందుటకును దనకష్టమును బోగొట్టుకొనుటకును బురుషప్రయత్నము చేయక తీరదు కాబట్టి ఆధ్యాత్మిక కాధిభౌతి కాధిదైవికము లను తాపత్రయ విశేషములను దప్పించుకొనుటకై ప్రయత్నము దేహస్మృతి యున్నవఱకు శక్తి కొలందిని సహజముగాఁ బ్రతిదేహియుం జేయుచునే యున్నాఁడు.

ప్రాణులకు స్వకర్మానుసారముగా వచ్చిన బుద్ధియొక్క హెచ్చుతగ్గు స్థితులం బట్టి కొందఱు త్వరగా మఱి కొందఱు తాలస్యముగా ననాది సంసారసముద్రమును దాటుచు ముక్తులగుచున్నారు. కొంత శక్తితో నడువ నుంకించువారికిఁ గేలూఁతయిచ్చి వేగముగా నడిఱించినట్లు ప్రాకృతు లల్పజ్ఞానులగు మనుష్యులకు వేదశాస్త్ర గురు

బోధలు కేలూఁత యిచ్చి శ్వరగా సంసారసముద్రము న్దాఁటించు
సాధనములయి సహజసిద్ధములయి దైవకృపచేత నీలోకమున ననాది
గానవిద్యతోనే కలిసివచ్చుచు కట్టెలతోఁ గలిసి యా కట్టెలను
రూపుమాపు నగ్నివలె విద్య యవిద్యను రూపుమాపి త్వరలోఁ గాని
యాలస్యముగాఁ గాని జీవుల నందఱిని సంసారబంధ విముక్తుల
న్దావింపక తీఱదుతీఱదు. అవిద్యా మూలమగు సంసారబంధము స్వభా
వముగా జీవుల కెట్లు వచ్చెనో యట్లే సహజముగా విద్యామూలమైన
మోక్షముకూడ కలుగకమానదు. మరణ మెన్నటికైన రాకతీరదని
తెలిసినప్పటికి మరణమును తప్పించుకొనుటకై సహజముగా పురుష
ప్రయత్నము చేయకతీఱదుగా? మరణము దైవికము, తన చావు
పుట్టువులు తనకుఁ బరోక్షములు. తన ప్రత్యక్షానుభవములో లేవు.
తన యుద్భవస్థితి నాశస్వరూపక భూతవర్తమాన భవిష్యత్కాలము
లందు జీవితకాలమంతయును దన స్థితిరూపక వర్తమానకాలమే.
తనకు జ్ఞప్తి రాకముందుఁగాని భవిష్యత్కాలమందుఁగాని తన సంగతి
యేమో తా నిశ్చయించి చెప్పఁజాలఁడుగదా? కాఁబట్టి తనకు దేహ
స్మృతి యున్నకాలమే మఱి యట్టి కాలమందుఁ దన యింద్రియ
గ్రాహ్యములగు పదార్థములుమాత్రమే తన యథార్థములు. తన
కింద్రియదృష్టములు కాని పదార్థములు శశవిషాణములు గగనార
విందములవలె నసంభవములు. నామమాత్రావశిష్టములుగాని
యథార్థములు కావు. తాఁ దన యింద్రియశక్తికొలఁది దన శరీర
స్మృతి యున్నవఱకు న్లనిపెట్టుచున్న ద్రవ్యగుణకర్మ సామాన్యవిశేష
సమవాయ భావములను సప్త పదార్థములు “ప్రమితి విషయాః
పదార్థాః” ప్రమితి యనఁగా వస్తుతత్త్వమువివేచనము చేయఁగలుగు
శరీరస్మృతి పరిణామస్వరూపక నిశ్చయబుద్ధి విశేషము. తనకుఁ
బరోక్షమైన తన జననమరణదశ లెట్లుండునో మఱి యీజగదుద్భవస్థితి

నాశ మూలమేదియో యాసంగతి వేదశాస్త్రము లెంత శోధించినను
గురువు లెంత బోధించినను మఱెంత తలక్రిందుగాఁ దప మొనరించి
నను నిశ్చయముగా నవిద్యామూలము పొరుషస్వరూపమగు నీ శరీర
జ్ఞప్తి కెంతమాత్రమును గ్రాహ్యము కాదుకాదు. కాఁబట్టి దైవ
మన్న పదార్థమే శశవిషాణమువలె నసంభవము. ఈ దేహస్మృతి
కేవల పొరుషమయి మే కావున నిట్టి దేహేంద్రియ జ్ఞప్తికి లోఁబడి
స్పష్టమగు జగమంతయును బురుషకారమే కనుకనే సజ్జనులు “పరోప
కారార్థ మిదం శరీరమ్” అని స్వార్థపరత మాని లోకోపకారముగా
నడిచి కేవలము తమ మంచి నడువడిచేత తమ తోడిజనులకు
లోకోపకారక ధర్మప్రవర్తనమును సూన్యతవ్రతులై సర్వభూతదయా
పరులై స్వార్థపరత యొక్కింతయు న్లేక నిత్యమనస్తప్తి స్వరూప
కై వల్యానందము నగుదుటకుం బురుషప్రయత్నము కన్న మఱెద్దియును
సాధనమే లేదని మనోవాక్కాయ కర్మములం ద్వికరణశుద్ధిగాఁ బ్రతి
క్షిణము లోకులకు వెల్లడించుచుం దమ మంచి ప్రయత్నము కొన
సాగి లోకోపకారముగా ఫలించినపుడు కేవల దైవకృపయే యట్టి
మంచికిఁ గారణమని తమ లోపలనే భగవత్సాహాయ్యమును మెచ్చు
కొనుచుఁ దమ సదుద్యమము కొనసాగనపుడు తమ ప్రమాదాలస్య
ములచేతను మఱియుం దమ పురుషప్రయత్న లోపముచేతను లోకు
లకు సదుపాయము చేయలేకపోతిమని జాలిపడుచుందురు. కాని
దుర్జనులవలెఁ దమ బుద్ధివిశేషముచేత జయమును మఱి దైవలోపము
చేత నపజయమును గల్గునని యెంతమాత్రమును జాటరు. ఇంతేగాక
నిక్కముగా లోకోపకారపరాయణులగుసజ్జనులు తమ యంతరాత్మలో
మాత్రము దైవమును బ్రతిక్షణమును ధ్యానించు చుండియును
తాము దైవభక్తులమని కసింతయు న్లోకులకు వెల్లడి చేయనేచేయ
కహర్నిశమును లోకోపకారమునకై మాత్రమే తమ జీవితమంతయును
ధారపోసెదరు.

సుషుప్తిదశవంటి మోక్షమును మఱియును స్వప్నమువంటి
 చోదనా లక్షణధర్మమును గూర్చి సంసారులు స్వార్థత్యాగులై
 కేవల లోకోపకారపరాయణులైన సజ్జను లీసంసారమున నున్నారా?
 యేరీ యొకరైన నగపడదు? జీవితేచ్ఛయు నన్నపాసముల న్దమ
 శరీరసౌఖ్యమును గలిగించికొనుటకు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్య మనుభ
 వించుటకు మాత్రమే సహజముగాఁ బొందఁబోతిక సచేతన శరీర
 ప్రవృత్తి కలుగుచున్నదికదా? శరీరజ్ఞప్తి లేనివానికి జగమే లేదు
 కాఁబట్టి యట్టి జనుఁడు సుషుప్తునివలె లోకోపకారముగాఁ బ్రవర్తింప
 నేరఁడు. శరీరజ్ఞప్తి యున్నవాఁడు తన శరీరము న్నిలుపుకొనఁదగిన
 నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యమును గావలసినంత సంపాదించు కొనుట
 మాత్రమే తన పురుషప్రయత్న మెంత వినియోగించినను జాలకుండును
 గదా యట్టి సంసారి స్వార్థపరత మానుకొనుట యస్వాభావికము
 మఱి యసంభవము. “స్వయం తీర్థాః పరాస్తారయంతి” అనునట్లు
 తా బ్రతికి యున్నపుడు గదా యితరుల బ్రతుకును గూర్చి యాలో
 చించఁగలఁడు. తా నొనర్చుఁగల తన పురుషప్రయత్న మంతయును
 దన శరీర పోషణముకే చాలనపుడు తన బ్రతుకు మానుకొని
 యితరుల బ్రతుకుకై యెవ్వఁడైనఁ బాటుపడువాఁ డున్నాఁడనుట
 బొత్తిగా వెట్టిమాట గగనారవిందమువలె నసంభవముకదా? కాని,
 లోకములోఁ దనసౌఖ్య మెఱుఁగక తనకు సుఖ మెట్లుబుచ్చునో కష్ట
 మెట్లు వచ్చునో యాసంగతి తెలిసికొనక పసిపాపవలె వస్తువివేకము
 లేనివాఁడందఱును సంసారులు. నిత్యానిత్య వస్తువివేకముగల జితేంద్రి
 యులు సూన్యతవ్రతులు కృతప్రతిజ్ఞులు తపోధనులు స్వార్థత్యాగులు
 లోకోపకారముకై పాటుపడుచుఁ గేవలము దేహధారణమునకై
 మాత్రమే లోకోపకారము చేయుటకు మాత్రమే తగినట్లు నిద్రా
 హార విహారముల నియమించి సర్వలోకోపకారముగాఁ గను గూర్చు

జీవమును గడపుచుం గోటి కొకడు స్వార్థత్యాగులై లోకోపకారము
నకై తమ పొరుషము నిన్వినియోగించువాడుంటును గ్రహము
లందు భాస్కరుఁ డధికకాంతిం బ్రకాశించు స్వభావమున వెలయు
నట్లు స్వార్థపరతకన్న లోకోపకారపరాయణత యధికముగాఁ గల్గు
పుణ్యాత్ముఁడు యగమున కొక్కడైన గౌతమ వ్యాసులనలెఁ
బ్రాచీనులలో శంకరాచార్య ప్రభృతులనలె నర్వాచీనులలో
నుండుటకూడ నసంభవ మనరాదు.

కాబట్టి లోకోపకారపరాయణులై పురుషప్రయత్నము
గావించు పరమభాగవతుఁడగు సజ్జనుఁడు చుక్కలలోఁ జంద్రునివలె
యుగమున కొక్క డుండకతీయను. అట్టి కేవల లోకోపకారపరాయ
ణుడై మూర్తీభూత ప్రత్యక్షుడైవము నిద్రాహారవిహార తత్పరత
లట్టి పుణ్యాత్మునియందు స్వార్థపరతంబట్టి యెంతమాత్రముం
బ్రవర్తిల్లనేరవు. ఒకరూపాయలో గోటిభాగములలోఁ గోటియవ
భాగము లెక్కలోమాత్రమే యుండునుగాని ప్రత్యక్షముగా ద్రవ్య
రూపముగాఁ బొంద నసాధ్యమైనటు లాపుణ్యాత్ముని నిద్రాహార
విహారములయందలి స్వార్థపరత శూన్యముగానే యెంచకతీయను.
అమ్మహానుభావుఁడు కేవల లోకోపకారక ధర్మమూర్తియే యని
సిద్ధాంతీకరింపక తీయదు తీయదు. లోకులందఱు పరమభాగవతుని బోధ
చొప్పున నాచరించి యిహపరములం దరింపవలయును వలయును,
తల్లిని బిల్ల యాశ్రయించి హేయాదేయ వస్తువివేకము న్నంపాదించు
కొను విధమున వేదశాస్త్రములఁ జదువుకొని లోకోపకారప్రవర్తకు
లగు పెద్దల నడువడింబట్టి మంచిచెడ్డలం బిన్న లెఱిగి యొరులను సుఖ
పెట్టి తాము సుఖపడుటకై పురుషప్రయత్న మొనరించకతీయదు.

ఆవగింజ కంటి కగపడుచున్నది దానిలో సగపాలు విభజించి
ఘాతగలము మఱి యాసగపాలులోఁ బదాటవ భాగము న్నూడ నొక

వీధమగు సూక్ష్మదర్శియగు నద్దము సాయముచేతఁ జూడఁగలముగాని
యద్దాని నొక కోటిభాగములుగా విభజించుటకుఁగాని యట్టి సూక్ష్మ
తమ పరమాణు పున్నదని బుద్ధిచేత నిశ్చయింపవచ్చునుగాని పంచేం
ద్రియముల నేదానిచేతనైనఁ బరికింపశక్యమగునా? ఇంద్రియాతీతమై
యున్నమాత్రముచేత నావగింజకు ద్విణుక శ్రోణుక పరమాణుపు
లుండవని చెప్పవచ్చునా? యట్లే యింద్రియాతీతములగు పరమాణువులు
లేవనరాదు. వాయుజలాగ్ని పృథ్వీభూతము లన్నియుం బరమాణు
రూపముల చేరికచేతనే మహాద్రూపములై యింద్రియగ్రాహ్యము
లగుచున్నవి. మహాద్రూపమున నున్న యగ్నియొక్క మహద్వష్ణశక్తి
పరమాణు రూపమున నున్న యగ్నికిఁ బరమాణువష్ణశక్తి యుండక
తీయునా? కార్య మింద్రియ గ్రాహ్యము. కారణ మింద్రియము.
కార్యము మహత్తు కారణ మణువు. ఈ జగత్కార్యమునకు దేవుఁడు
కారణము. కార్యకారణములకు మహదణు దశాభేదముతప్ప నస్తుభేద
మెద్దియును లేదు కాఁబట్టి “సర్వం ఖల్విదం బ్రహ్మ తజ్జలానితీతిశాంత
ఉపాసీత” అనియు “హరిరేవ జగజ్జగదేవహరిః” అనియును “పురుష
ఏవేదగుంసర్వమ్” అనియును వేదశాస్త్రములు బోధించుచున్నవి.
కనుకనే రాగద్వేషములను రెండింటిని వొఱఁగి పరమభాగతులు
సర్వభూత సములై నిర్మలులై నిరహంకారులై సర్వభూత దయా
పరులై శత్రు మిత్ర భేద మరయక సకల ప్రాణుల కుపకారకముగా
స్వార్థపరత లేక మనోవాక్కాయకర్మములం ద్రికరణశుద్ధిగా
లోకోపకారముకొఱకు మాత్రమే తమ జీవితము ధారపోయుచు
సకల ప్రాణి సంరక్షణమునకై యన్నివిధములచేత మూర్తీభవించిన
సత్యదయలన నీ సంసారమున సంచరించుచుందురు. “ధియో యోనః
ప్రచోదయాత్” అను గాయత్రీమంత్ర మా వివేకులయెడ సఫల
మగుచున్నది. “వాసుదేవః సర్వమితి సమహత్త్వా సుదుర్లభః” అను

భగవద్వాక్యానుసారముగా నట్టి పరమభాగవతోత్తములు లోకమందుంట గాని యుండినను లోకులచే గుఱుతింపబడుట గాని మిక్కిలి యరుదు. అతీంద్రియ వస్తు విచారణమునలె లోకాతీత పరమభాగవతుల తలంపేల? ప్రస్తుత మింద్రియగ్రాహ్యములగు పదార్థములలో మనుష్యు లాదేయము లెవ్వి మఱి హేయము లెవ్వియో దేశకాల పాత్రోచితముగాఁ బరీక్షించి చెప్పఁ దగిన పండితులు నిరపేక్షులై సహజముగా బోధింపకమానరుమానరు. కావునవర్తమానకాలమునకుఁ బనికివచ్చిన విధముగా లోకులు తమ నిద్రాహార పద్ధతులను బరస్పరానుకూలముగా మార్చుకొని యన్యోన్య ప్రేమానురాగములతో నిహపరసౌఖ్యములఁ గైకొను విధ మెఱిగింపవలసియున్నది. ఏ కాలమున కేసంగతి యెట్లు జరుగవలయునో యట్లే జరుగక తీరుదని తెలిసియును సర్వజ్ఞులయిన మునులు వేదశాస్త్రము లేల యుపదేశించిరో యని వివేకవంతు లాలోచించి పురుషప్రయత్నమునఁ బ్రమాదాలస్యములకు సంపాసంగ నిస్సృతి ధర్మమార్గములఁ గన్పర్చిరి. పరమధర్మమునకును లోకవ్యవహారమునకు నాకాశమునకుం దక్కిన భూతములకువలె దృశ్యాదృశ్యమై యున్నది. ఇహమునఁ దిన్నగా సర్వజనానుకూలముగా సంచరించిన వానికే యిహపరసౌఖ్యము కలదు. లోకుల యనుగ్రహమునకుఁ బాత్రుఁడు కాని దుర్జనున కిహపరసౌఖ్యము లేదు. మఱి యాస్వాత్థైకపరుఁ డుభయలోకములకుం జెడును.

శబ్ది ప్రపంచ నిత్యోత్పత్తి

ధర్మార్థకామ మోక్షములను పురుషార్థములలో ధర్మము వేదశాస్త్రముల విచారణస్వరూపము. మోక్షము బ్రహ్మవిచారణ రూపము “అథాతోధర్మజిజ్ఞాసా- అథాతోబ్రహ్మజిజ్ఞాసా” అను ధర్మ బ్రహ్మజిజ్ఞాసలతో నీలోకవ్యవహారమునకు సంబంధ మేమియును

లేదు. ఆవగింజలో కోటియవభాగముయొక్క తత్వవిచారణమువలె నతీంద్రియద్రష్టలగు ఋషులకు మాత్రమే యాధర్మ బ్రహ్మవిచారణ ముతోఁ బనిగాని సంసారుల కర్థకామములను రెండు పురుషార్థముల విచారణముతోనే యవసరముగాని ధర్మమోక్షములను పురుషార్థ విచారణము తలకుఁ దగనిపని. కాఁబట్టినిద్రాహార విహారసౌఖ్యమును సకలలోకానుకూలము సర్వజన సమ్మతము సంపాదించుకొనఁ దగిన వర్తమానకాలోచితమార్గమును వెదకుకొనవలసియున్నది. నిద్రాహార విహార సౌఖ్యమును లోకసమ్మతముగాఁ బొందుటకై చేయవలసిన చతుర్విధాభినయ విశేషము లెట్లుండవలయు ననఁగా వాచికాభి నయముం గూర్చి వాచికాభినయ మనఁగా సభిప్రాయము మనుష్యాది జంగమప్రాణుల నోటిపల్కు చేత నితరులకు వెల్లడించుట. నోటిపల్కున కంతధ్వని. ఆకంతధ్వని శ్రుతి స్వరజాతి మూర్ఛ నాత్మకముగాను మఱియు నచ్చులు హల్లులయొక్క- వ్యవస్థగల కేవల వర్ణాత్మకము గాను వ్యవహరింపఁబడు చున్నది. వైఖరీ సంజ్ఞం బరగు మనుష్యుల కంతధ్వని “అగ్నిమీశే పురోహితమ్” అని యుచ్చరింపఁబడు చతు ర్వేదాత్మక శబ్దాత్మక చ్చందస్సనియును లౌకిక వ్యవహారోప యుక్త మగు “గాః-అశ్వః-భార్యా-పుత్రః-గృహం” ఈ మొదలగు శబ్ద ప్రపంచము భాషయనియు సంకేతితము లయినవి. మొత్తముపై మనుష్యాది జంగమ ప్రాణుల కంతధ్వని దేవభాషయనియును దేశ భాషయనియును రెండు విధములు. సర్వభాషల కే శబ్దము నృక్షము నకు బీజమువలెఁ బుట్టిల్లో మఱియును సకల దేశభాషా విశేషము లే భాషలోనికి మార్చి కావలసిన యర్థము చెప్పటకుఁ దగిన ప్రకృతి ప్రత్యయము లేర్పర్చఁ దగియుండునో మఱి శబ్దమాత్రము ప్రాణి కృతమైనను మఱియు జడజన్యమైనను సహజమైనను గృత్రిమమైనను యంత్ర సంభూతమైనను గాత్ర సంభూతమైనను కేవలము శ్రుతిలయ

విశేషములు బట్టియే యా ధ్వని దేవస్తువులనుండి యే కారణముచే గలుగుచున్నదో మఱి యా ధ్వనియొక్క యభిప్రాయమెద్దియో యా శబ్దము సజీవోపాధికమో లేక నిర్జీవ వస్తువునుండి కలుగుచున్నదో యావిధమును గూలంకషముగా నే శ్రుతి లయ విశేషములు సచేతనాచేతన సకల వస్తు జన్య శబ్ద తత్వము నతీంద్రియ ద్రష్ట లేఱుం గుచున్నారో యట్టి స్వరకాల స్థాన ప్రయత్న విశేష సంభూతమగు ధ్వని దేవభాషయు సంస్కృతము శాస్త్రీయమునాఁబడును. లోకము లోని యన్ని శబ్దములు సంస్కృతభాషలోనికి మార్చి కావలసిన యర్థము చెప్పవచ్చును. కారణ మేమనఁగా భౌతిక శాస్త్రముచేత ననంత సంఖ్యాకములైన సూర్యకిరణములకుఁ బ్రత్యేక మొక్క కిరణ మొక్కొక్క గుణము కల్గి తక్కిన కిరణములకన్న భిన్న జగత్కార్యమూల మగుచున్నది. అరుణపీతాది సంజల సూర్యకిరణమం దేడు రంగులని సులభ బోధకై చెప్పఁబడెను. మఱియును సూర్యునకు వేయి కిరణము లని కూడ సులభ బోధకై యేర్పర్చఁబడెను. వాస్తవము తర్కించి చూడఁగా సూర్య కిరణము లనంత సంఖ్యాకములు మఱియు నొక్కొక్క కిరణ మొక్కొక్క గుణము కలిగి యొక్కొక్కవిధముగా జగమున నొక్కొక్క కార్యము నొదవించుచున్నది. పామర ధృష్టికి సూర్యుఁడు జిబ్బివలె గుండ్రగ బింబాకారమున మింట పగపడు చుదయాస్తమయముల నెఱ్ఱగాను నడుమింట మూసలోఁ ధళధళఁ గరఁగుచున్న ధాతువువలెఁ గన్పట్టుచున్నాఁడు. నానా వర్ణముల స్ఫోతముపై లోకములోఁ బ్రచురింపఁబడు నెఱుపు పసుపు నీలి మొదలగు కొన్ని రంగులతో మఱియును లోకాతీతమగు కొన్ని రంగుల కూడికను సంధ్యారాగమున సూర్యకిరణము లగపర్చుచున్నవి. సూర్య కిరణమే యీ జగముసందలి సర్వజడచేతనాత్మక వస్తువుల నెద్దియో యొక వర్ణ విశేషమునఁ బ్రకాశింపఁజేయునట్లు

దేశభాష సంస్కృతము శాస్త్రీయభాషనాఁబరఁగి ధ్వన్యాత్మక వర్ణాత్మక శబ్ద స్వరూపమై సకల బ్రహ్మాండభాండమున కాకాశమువలె నంతర్బహిఃపూర్ణమై నిత్యమై సర్వజగత్కారణమై పరాపశ్యంతీ మధ్యమావైఖరీ మూలమైన నాదబ్రహ్మమే దేవభాష యనంబడును.

ఆ దేవభాషయొక్క మొదటి ప్రతినిధివికారము “అగ్నిమీశే పురోహితమ్.” అని చతుర్వేదాత్మకమై మానవుల వైఖరీ రూపమున వ్యవహృతమగు శబ్దస్వరూపము ఛందస్సనియును మఱి యావేద చతుష్టయము వివరించు శిక్షా వ్యాకరణ చ్ఛందో నిరుక్త జ్యోతిష కల్పాత్మక వాఙ్మయము దేవభాషయనియును మఱియును వ్యాసాది ముని విరచిత స్మృతి పురాణేతిహాసాది వాఙ్మయ మార్ష యనియును, కాళిదాసాది ప్రాకృత మనుష్య విరచిత రఘువంశాది కావ్యవాఙ్మయము కేవల భాషయనియును, లోకవ్యవహారమునకు మాత్రమే యుపయుక్తమగు వాఙ్మయము ప్రాకృతమనియు, ననాదిసంప్రదాయసిద్ధ సంజ్ఞలం బరఁగుచున్నది. మనుష్యాది సకలజీవు లేయే యభిప్రాయములతో నెట్లెట్లు పల్కుచున్నారో యాయాశబ్దవిశేషము లతీంద్రియ ద్రవ్యలగు మునుల కెఱుక కావుననే “మానిషాద ప్రతిష్ఠాంత్యమగమః శాశ్వతీస్సమాః, యత్రోఽచ మిథునాదేక మవధీః కామమోహితమ్” అని వాల్మీకముని యార్ష భాషం బల్కెను. పురువులు సరీసృపములు పక్షులు మృగములు మనుష్యులు నానావిధ జంగమస్థావరప్రాణులగు స్థూలసూక్ష్మదేహు లందఱుం జేయు శబ్దములకును జడవస్తుజన్య ధ్వనికిని దేశకాలపాత్రవిశేషస్థితి నెఱింగిన యతీంద్రియద్రవ్యలగు మును లీశబ్దస్వరూప మిద్ది యీశబ్దముయొక్క యుత్పత్తిస్థాన మిద్ది యీశబ్దముయొక్క స్వరకాలస్థాన ప్రయత్న స్వరూప మిద్ది యీ శబ్దముయొక్క యభిప్రాయ మిద్ది ఈ శబ్ద ప్రవృత్తికిఁ బ్రయోజన మిద్ది ఈశబ్దముయొక్క యుద్భవస్థితి నాశముల

కారణ తత్వ మిద్ది యని యనంతసంఖ్యాక వేదశాస్త్రముఖముల
 ననాదికాలమునుండియు సర్వజగ దుపకారపరాయణులై ప్రాకృత
 జనులం దరింపఁ జేయు నభిప్రాయముచేత జతుర్విధాభినయ విశేషముల
 న్వేల్లడించిరి. పర్వతములుగాఁ బడియున్న యపరిమిత సంఖ్యాక
 వేదరాసులలో బ్రహ్మదేవుఁడు లోకరక్షార్థమై మూఁడు పిడికిళ్ళు
 మాత్రము తీసి ఋగ్యజుస్సామవేదములను పేర్లుపెట్టి ఋషులకుం
 బంచి యిచ్చెనను పురాణోక్తి ననుసరించి “యథాలోక స్తథా
 వేదః” లోకమే వేదము వేదమే లోకమందు జరుగుచున్న దంత
 యును వేదమందుఁ జెప్పఁబడేయున్నది మఱి వేదమం దున్న విధ
 మే లోకమందు జరుగుచున్నది. “ధాతాయథా పూర్వ మకల్పయత్”
 వేదములను జ్ఞప్తి చేసికొని వేదోక్తానుసారముగా బ్రహ్మదేవుఁ
 డీజగమును సృజించె నను పురాణోక్తిప్రకారముగా నీజగత్తునందు
 వినఁబడుచున్న నానావిధ శబ్దజాల మంతయుం వేదభాషయే “సర్వం
 ఖల్విదంబ్రహ్మ- హరిరేవజగత్”, అనుటచే దేవుఁడే యీజగ మంత
 యును “యచ్ఛ కించి జగత్సర్వం దృశ్యతే శ్రూయతేఽపివా, అంత
 ర్భహిచ్ఛ తత్సర్వం వ్యాప్యనారాయణఃస్థితః” అను శ్రుతింబట్టియు
 దేవునికన్న వేతేపదార్థ మీజగతి న్లేనప్పుడు దేవభాషకన్న వేతే
 భాష యీలోకమున లేదని సిద్ధాంత మేలచేయరాదు? కాఁబట్టి
 దేవభాషనాఁబడు సంస్కృతభాషయే సకలలోక వ్యవహారభాషలను
 ప్రాకృత దేశభాషల కెల్ల జనని యని పెద్దల సిద్ధాంతము. ఇంద్రియ
 గ్రాహ్యమగు శబ్దమున కాకాశమున ఘటాకాశ పటాకాశ విభాగము
 వలె దిక్కున కూర్చార్ధః ప్రాకృశ్చిమాది విభాగమువలె దేవభాషనాఁ
 బరఁగిన యాకాశగుణమగు శబ్దమునకుఁ బ్రాకృత వైకృతాపభ్రంశాది
 విభాగములుం బ్రకృతిప్రత్యయములుం దదర్థవిశేషములం బరఁగు
 వాచికాభినయమ దేశకాల పాత్రోచితముగా ననాదికాలము

నుండియు ననేకవిధముల మాటుపు చెందుచు లోకమున వ్యవహారింపఁబడుచున్నది. సర్వజన సామాన్యముగా నభిప్రాయ మిచ్చు శబ్ద విశేషములు నవరసాత్మకములై మిక్కిలి పరిమిత సంఖ్యాకములై కేవల ధ్వన్యాత్మకములై యుదాత్తాది నానావిధ స్వరగ్రామతాన మూర్ఛనములతో నఖిలదేశములందు వ్యవహారింపఁబడు శబ్దవిశేష సర్వదేశ భాషామూలమగు దేవభాషయు సంస్కృతభాషయునాఁ బడఁదగును. ఏ వాచికాభినయ విశేషము సామాన్యముగా సమస్త దేశజనుల కన్యోన్యాభిప్రాయ సూచనము కావించునో యాభాషయే దేవభాషయు సంస్కృతమునాఁ బరఁగును. సృష్టికర్తచేత సర్వజన సాధారణముగాఁ దత్త దభిప్రాయముఁ దెలియఁబడఁదగునట్లే శబ్దము కేవల ధ్వన్యాత్మకముగాని వర్ణాత్మకముగాని యేర్పర్చఁబడెనో యట్టి శబ్దమునకే దేవభాష యనిగాని సంస్కృతభాష యనిగాని సంజ్ఞలను వహింపఁదగును. కేవల శ్రవణమాత్రముచే నితరుల యభిప్రాయ సూచన మేశబ్దము కావించునో యద్దియే సకలలోక సామాన్యభాష యగు దేవభాష యనియును సంస్కృతభాష యనందగును.

ఆ కాశమువలె సర్వజన సంపేద్యమయి ఏ శబ్దము ప్రకృతి ప్రత్యయవిభాగ మేర్పాటుచేయుట కవకాశము లేదో ఏ శబ్దార్థము కేవల శ్రవణేంద్రియముచేతఁ దప్ప మతే యింద్రియములచేత నైనను గ్రహింపశక్యము కాదో యట్టి సకలజనసామాన్య సంపేద్యమగు శబ్దమునకే దేవభాషయనియును సంస్కృత మనియుం బేర్పఁ దగును. సర్వజనులకును సామాన్యముగాఁ బరస్పరాభిప్రాయములను దెల్పఁ జాలని “అగ్నిమిశే పురోహితమ్” శబ్దములును గ్రాంథికశబ్దములును తక్కిన వ్యావహారిక శబ్దములును దత్తదేశకాల పాత్రానుసారముగా నుద్భవస్థితినాశముల నానావిధములుగాఁ బృథివ్యప్రేక్షోవాయు తత్త్వములు మాటుచున్నట్లు మాటుచున్న యనిత్యానర కానుకరణ

డిత్తాదిశబ్దములును దేవభాషా సంజ్ఞకు న్గాని సంస్కృత ప్రాకృతాప
 భ్రంశవిశేషసంజ్ఞకుఁ గాని తగవు తగవు. తత్తద్దేశకాల పాత్రాను
 సారముగా లోకులు తమలోఁదాము కల్పించుకొన్న ఘుణాక్షరముల
 వలె నెట్లు గ్రహించిన వారి కట్లు నానావిధాగణిత భిన్నాభిప్రాయము
 లిచ్చు కృత్రిమవాక్కులే యీ జనులందు వ్యవహరింపఁబడు వేద
 శాస్త్రాత్మకగ్రాఢిక శబ్దజాలమును సంస్కృతప్రాకృతాది వాఙ్మయ
 మంతయును. ఏ శబ్దము తనకు స్థూలముగా మిక్కిలి స్ఫుటముగా
 వినఁబడియును దన చిత్తమున కే వికార మొదవింపక మఱియుఁ
 దా నితరులకుఁ దెల్పుశక్యము కాకుండునో యట్టి శబ్దమే దేవభాష
 మఱి యా శబ్దమే నిత్యనిర్గుణావ్యక్త సకలజగత్కారణమగు శబ్ద
 బ్రహ్మము. పంచభౌతిక శరీరోపాధిచేతఁ బంచేంద్రియముల శక్తి
 కొలంది పంచభూతగుణములగు శబ్దస్పర్శరూపరసగంధముల సహజ
 సామాన్యానుభవము సకల దేహధారులకుం దప్పదు. ఆర్యులైనను
 మ్లేచ్ఛులయినను ద్విపాత్తులయినం జతుష్పాత్తులయినను జంగమ
 స్థావరప్రాణులకుఁ జైతన్యము సమానమే యగునట్లు వినుట తాఁకుట
 చూచుట చవిగొనుట మూర్ఖునుటయును సకల జంతుసామాన్య
 సహజధర్మములే. ఆకాశమందఁ బ్రాగాది దిగ్విభాగవిశేషములు
 కృత్రిమములు వ్యావహారికములు వాస్తవములు కావు. “వాచారం
 భణం వికారో నామధేయమ్” అను శ్రుత్యనుసారముగా సహజము
 నిత్య మపౌరుషేయమగు నాకాశగుణమయిన శబ్దము శ్రోతేంద్రియ
 గ్రాహ్య మగుటయే యాశబ్దముయొక్క వాస్తవతత్వము. ఆ శబ్ద
 మునకు స్వరకాలస్థాన ప్రయత్నవిశేషస్థిత్యర్థము లనిత్యపౌరుషేయా
 సత్యమిథ్యాకల్పిత కార్యములుగాని సకల జగన్నిదానా పౌరుషేయ
 సహజవాస్తవ శబ్దబ్రహ్మతత్వము కాదు. సహజముగాఁ బ్రకృతి
 పురుషసంయోగమున జగత్సృష్టి యగునట్లు శ్రుతిలయల సంయోగ

మున శబ్దప్రపంచోత్పత్తి యగుచున్నది. కేవల నిర్గుణబ్రహ్మమందు నానావిధ నామరూపాత్మక జగత్తారోపితమైనట్లు కేవల నిర్గుణ నాద బ్రహ్మమునందు నానాప్రకృతి ప్రత్యయాత్మ శబ్దప్రపంచ మారోపిత మగుచున్నది. బ్రహ్మమునందు జగము- రజ్జువందు సర్పము- నాద మందు వైఖరియు నారోపితములు భ్రాంతికల్పితములుగ ని వాస్తవ ములు కావు కావని పరమాప్తులగు గౌతమవ్యాసాదిమునుల మతము దృఢముగా నమ్మిన పుణ్యాత్ము లుభయలోకములం దరించుచున్నారు. పులుపు, తీపి, వగరు, చేదు, ఒట్ట, యుప్పులను వ్రడసములు తత్త దేశకాలపాత్రాను కూలోపాధికములుగాని వాస్తవములు కావు. ఒకరి పులు పింకొకరికిఁ దీపి యగునట్లొకరికి హాయిగానున్న ధ్వని యొకొకరికిఁ గర్ణకరోరము. ఒక్కొక్కరికి షషము. కనుక శబ్దమునకుఁ బ్రకృతిప్రత్యయ నిర్ణయము ఉదాత్తాది స్వర నిర్ణయము భాషానిర్ణయమును భ్రాంతచేష్టములు గాని వివేకకృత్య ములు కావుకావు. కాఁబట్టి యేశబ్ద మే యర్థమున నుచ్చరించుటకుం బసినాఁటనుండియు సహవాసవశమున నలవాటుపడునో యట్టి శబ్దార్థ ములఁ గూర్చి తన తోడిపాటి జను లేపద్ధతులు నిర్ణయించిరో యా పద్ధతుల న్దాఁ గూడ ననుసరించి గ్రహించిన సంగతులు తన బుద్ధి కొలఁది నితరులకు జతుర్విధాభినయ విశేషముల నెఱిగించుటకుఁ బ్రయత్నించుట జంగమప్రాణులకు నైజము. ఒక్క నీటికే సముద్రము నది సరస్సు నూయి కాలువ మొదలగు నామవిశేషము లారోపితము లయినట్లొక్క శబ్దమునకే స్వరకాల స్థానప్రయత్నవిశేష భాషా గ్రంథము లారోపితములయి లోకవ్యవహారమాన కపయోచు చున్నవి. ఆర్యప్రాణమునకును మ్లేచ్ఛప్రాణమునకును వస్తుభేదము లేనట్లు శబ్దమునకు సంస్కృతాపభ్రంశ భేదము కృత్రిమముగాని వాస్తవము కాదు. ఎట్లు భావించిన నట్లు జగము తోచకమానదు.

వాస్తవముగాఁ దన కెవ్వఁడును శత్రువుం గాఁడు మిత్రము
 న్నాఁడు. శత్రు మిత్రత్వ మహంకార మమకార భావనా కల్పిత
 ములు గాని వాస్తవములు కానట్లు శబ్ద మందలి సంస్కృతాప
 భ్రంశభేదములు కల్పితములును వ్యావహారిక సత్యములు గాని
 సహజములుం పారమార్థిక సత్యములు కావు. పురుషుఁడు
 లయ-ప్రకృతి శ్రుతి-ప్రకృతి పురుషుల సంపర్కము జగత్కార్య
 హేతువు. శ్రుతి లయల సంయోగము ధ్వనికార్య హేతువు. శ్రుతి
 లయలు రెండు నిత్యము లవ్యక్తకారణములు. పారమార్థిక సహజ
 ములు, ధ్వని వ్యావహారిక సత్యము నిత్యకార్యము. మొట్టమొదట
 క్షణకాల మాత్రము వినఁబడి వివరింపఁబడ శక్యము గాని ధ్వజ్వి
 శ్రుతి యని సంజ్ఞ అనేక సూక్ష్మ ధ్వను లొండొంట చేరుకొని విక్రి
 బడుటకుఁ దగిన స్థూలదశ నందఁ దగిన యవకాశము లయనాఁబడును
 “క్రియాంత ర్మధ్యవ త్తి కాలోలయః” బ్రహ్మమువలె నిర్గుణము లయ
 ప్రకృతివలె సగుణము శ్రుతి. “యద్దృశ్యమ్ తన్న శ్యమ్” కాఁబట్టి
 అమృత నిత్య సత్య పారమార్థిక వస్తుత్వము నిత్యా సత్య వ్యావ
 హారికబుద్ధి విషయము కానేరదు. “ప్రమితి విషయాః పదార్థాః” అను
 న్యాయ సూత్రము శాఖాచంద్ర వత్తుగా బాలబోధకై యుపపాదింపఁ
 బడెను గాని మర్యా నిత్య బుద్ధికి నిత్యామృతత్వము నిర్ణయింప
 శక్యముకాదు. ఈ జగత్కార్యమున కీ శరీర హేతువగు తలిదండ్రుల
 వలెఁ బ్రకృతి పురుషులు కారణమని యనుమాన శబ్ద ప్రమాణ
 ములు మాత్రమే యాధారములు. సరే, సుషుప్త్యవస్థ యనుభూత
 మయినప్పటికి సుషుప్త్యవస్థను గుఱించి “ఇదమిత్థమ్” అని యే సంగతి
 యును నిశ్చయింప శక్యము కానప్పు డా సుషుప్త్యవస్థా వర్ణనమునకు
 దొరఁకొనుట బొత్తిగా వ్యర్థమగు పిచ్చిపని. వర్ణింపశక్యముగా కను
 మాన శబ్దోభయ ప్రమాణ మాత్రైక గమ్యమగు పరమార్థ వస్తు

చింత మనకేల ? ప్రత్యక్ష వ్యవహారమును గూర్చి హేయాదేయ వస్తు విచారణ మొనర్చి లోకోపకారము కావించుటయే యీ బ్రతుకున యుపయోగము. కాఁబట్టి దేశ కాల పాత్రానుసారముగాఁ బ్రస్తుతము లోకోపకారమగు రీతిం జతుర్విధాభినయ ప్రయోగ నైపుణ్యము తెలిసినంతవఱ కజ్జల కుపదేశించుచు లోకోపకారముగా సజ్జనుఁడు నడుచుటకై పూరుషోద్యమము చేయవలయును.

పురుషార్థ చతుష్టయ జీవనస్థితి

స్వప్న జాగ్రద్దశా ప్రపంచానుభవమున కీదేహస్మృతియే మూలకారణము. త్రిగుణాత్మకమగు శరీరస్మృతియే మూలప్రకృతి. ఈ స్మృతి యను త్రిపురసుందరి నిర్గుణుఁడగు పరమపురుషునియందు నిర్లిప్తమగు నాకాశమునఁ దక్కినభూత సంయోగ వియోగవిశేషము వలె సద్యస్తమైయున్న దను సాంఖ్యమతము మిక్కిలి సయుక్తికమనకతీతదు. “ప్రకృతిః కర్త్రీపురుషః పద్మపత్రాంబునన్నిర్లిప్తః-అసంగోహ్యాయం పురుషః” అను సాంఖ్యసూత్రము నుపనిషద్వాక్యమును బురస్కరించుకొని లోక రక్షాపరాయణుడై సర్వజ్ఞుడై గౌతమబుద్ధుఁ డేమి యుపదేశించెనో యద్దియే సాక్షాచ్ఛివుఁడైన జగద్గురు శంకరాచార్యుఁడు నుపదేశించెను. బుద్ధుఁడును శంకరుఁడును బ్రతిపాదించిన తత్వ మొక్కటే. బుద్ధమతమునకును జగద్గురు మతమునకును భేదము రవంతయును లే నుభయులును సర్వజ్ఞలే సకలభూత దయాపరులే సకల లోకోపకార దీక్షావ్రతులే. ఆ యుభయుల బోధ స్వయముగా నాలించిన పుణ్యాత్ముల కాలమం దుండు భాగ్యముకలవా రనుటచే నుభయలోకములం దరింపఁగల్గిరి. క్రమ క్రమముగా నయ్యిద్దఱు మహాత్ముల యుపదేశములకు విపరీత వ్యాఖ్యానము లొనర్చుకొని జ్ఞానలవదుర్విదగులు బౌద్ధుల మనియు

నద్వైతముల మనియుం జెప్పుకొనుచు స్వార్థపరులై భూతదయకు
 బదులు భూతహింస చేయు మతాచారములకుఁ గారణమైరి. తన
 కప్రత్యక్షమై ప్రత్యక్షోపమానాప్తవాక్య ప్రమాణత్రయ గోచరము
 కాక లోకవ్యవహారమునకు రవంతయుం బనికిరాక పదివేలేండ్లక్రిందట
 నున్న తన వృద్ధప్రపితామహుఁ డెట్టివాఁడో యను ప్రమాణమున
 వర్ణింప దొరఁగొనుటయాకసమును దొలుచుటకుఁ జేయు ప్రయత్నము
 వలెఁ బిచ్చికాదా? సరే! జగత్కార్యము సహేతుకమని గాని
 సహజము నిర్హేతుక మనియుం గాని యుక్తులు చెప్పి స్థిరపర్చుట
 సంసరించు ప్రాకృతజన లోకోపకారక మెంతమాత్రము న్నాదు.
 నిష్ప్రయోజనము నీలోకమున కుపయోగముగాని చింతనందుట
 పిచ్చి. వివేకియగు మనుష్యుఁ డహంకార మమకారము లున్నంత
 వఱకును దేహస్మృతి యున్నంతవఱకు లోకోపకారముకొఱకై తన
 జీవితము నుపయోగించినపుడే యాతఁడు పుట్టిపెరిగిన సార్థక్యము.
 “నకర్మణానప్రజయా నధనేన త్యాగే నై కేనామృతత్వమానశుః”
 అను శ్రుతిప్రకారము త్యాగముచేతఁ దప్ప నితరవిధముచేత శాశ్వ
 తానందపదవి లభించదు. త్యాగ మనఁగా స్వార్థపరతలేక లోకోప
 కారక మగు ధర్మమార్గము తప్పకనడుచుట. “ప్రమాణ ప్రమేయో
 త్యాగి తత్వజ్ఞానాన్ని శ్రేయసాధిగమః” అని న్యాయమతమును
 స్థాపించిన యక్షపాదుఁ డగు గౌతమమహర్షి యును “పురుషవేదగ్ం
 సర్వం యద్భూతం యచ్ఛభవ్యమ్” అను శ్రుతిచొప్పున “బ్రహ్మ
 సత్యం జగన్నిధ్యై” అని ప్రతిపాదించిన యద్వైతమతస్థాపకుఁ
 డగు సత్యవతీసుతుఁ డగు వేదవ్యాసమునియును సర్వప్రాణులకుం
 బరమాత్ముఁడు . గౌతమమహర్షి మతావలంబి యగు గౌతమ
 బుద్ధుఁడును “వ్యాసో నారాయణో హరిః” వ్యాసమూర్తిగా నవత
 రించిన గోవిందశిష్యుఁ డగు శంకరాచార్యుఁ డుభయుల మతములకుం

భేద మొక్కింతయును లేదు. స్వార్థత్యాగ మొనర్చిన సకలభూత దయాపరుడై సర్వలోకోపకారక మగు ధర్మమార్గము తప్పక జీవ యాత్ర గడపుకొను పుణ్యాత్ముడు నిత్య సుతుష్టాంతరంగ స్వరూపక శాశ్వత కై వల్యానంద మందును. త్యాగ మనఁగా వైరాగ్యము. స్వార్థపరతలేమి వైరాగ్యము లోకోపకారపరాయణతచేత స్వార్థ పరతలేమి యగు వైరాగ్యము సిద్ధించును. “సర్వవస్తుభయాన్వితం భువిన్పణాం వైరాగ్యమేవాభయమ్” అను భర్తృహరి వాక్యాను సారముగా నహంకార మమకార మూలమగు భోగవాంఛ మాను కొని పరోపకారమునకై మాత్రమే జీవించు నలఁడే విరాగి యనం బడును. త్యాగ మనంబఁగిన వైరాగ్యము. వైరాగ్య మనఁగా “సర్వేజనాః సుఖినోభవంతు” అని త్రికరణశుద్ధిగాఁ గోరుచుఁ దన తోడిపాటిజనుల ప్రేమానురాగములకుఁ బాత్రుఁడై వాని సుఖపెట్టి తా సుఖపడుపద్ధతి వైరాగ్య మనంబడును. ధర్మమోక్ష సాధక మార్గములకు శ్రౌతకర్మాచరణమునందును మఱి సన్న్యాసాశ్రమ ధర్మాచరణమందును బ్రత్యవాయము రానీక ప్రవర్తింపఁదగినవార లతీంద్రియ ద్రవ్యలగు ఋషులు తప్పఁ బ్రాకృతు లింద్రియ వివశు లల్పజ్ఞులగు మానవు లొక్కింతయును సమర్థులుకారు. “తాకిక వ్యసహారేషు యధేష్టం చేష్టతాంజనః, వైదికేషుతు మార్గేషు విశే షోక్తిః ప్రవర్తతామ్” అను మహాోపాధ్యాయ వర్ధమాన వాక్యాను సారముగా నతీంద్రియ ధర్మమోక్షములను పురుషార్థము లతీంద్రియ ద్రవ్యలగు ఋషులు సాధించనీ యింద్రియాధీనులగు నల్పజ్ఞ ప్రాకృత మర్త్యులు కేవల మర్థ కామమములను పురుషార్థములను సాధించు కొనుటకై యెవ రెవరి కేయే నడువడి స్వభావసిద్ధమో యాయా విధముగా నర్థ కామములను పురుషార్థములను జనసమ్మతముగా సంపాదించుకొనవచ్చును. అర్థ కామములను పురుషార్థములను సంపా

నద్వైతుల మనియుం జెప్పకొనుచు స్వార్థపరులై భూతదయకు
 బదులు భూతహింస చేయు మతాచారములకుఁ గారణమైరి. తన
 కప్రత్యక్షమై ప్రత్యక్షోపమానాప్తవాక్య ప్రమాణత్రయ గోచరము
 కాక లోకవ్యవహారమునకు రవంతయుం బనికిరాక పదివేలేండ్లక్రిందట
 నున్న తన వృద్ధప్రపితామహుఁ డెట్టివాఁడో యను ప్రమాణమున
 వర్ణింప దొరఁకొనుటయాకసమును దొలుచుటకుఁ జేయు ప్రయత్నము
 వలెఁ బిచ్చికాదా? సరే! జగత్కార్యము సహేతుకమని గాని
 సహజము నిర్హేతుక మనియుం గాని యుక్తులు చెప్పి స్థిరపర్చుట
 సంసరించు ప్రాకృతజన లోకోపకారక మెంతమాత్రము న్నాదు.
 నిష్ప్రయోజనము నీలోకమున కుపయోగముగాని చింతనందుట
 పిచ్చి. వివేకియగు మనుష్యుఁ డహంకార మమకారము లున్నంత
 వఱకును దేహస్మృతి యున్నంతవఱకు లోకోపకారముకొఱకై తన
 జీవితము నుపయోగించినపుడే యాతఁడు పుట్టిపెరిగిన స్వార్థక్యము.
 “నకర్మణానప్రజయా సధనేన త్యాగే నై కేనామృతత్వమానశుః”
 అను శ్రుతిప్రకారము త్యాగముచేతఁ దప్ప నితరవిధముచేత శాశ్వ
 తానందపదవి లభించదు. త్యాగ మనఁగా స్వార్థపరతలేక లోకోప
 కారక మగు ధర్మమార్గము తప్పకనడుచుట. “ప్రమాణ ప్రమేయో
 త్యాగి తత్వజ్ఞానాన్ని శ్రేయసాధిగమః” అని న్యాయమతమును
 స్థాపించిన యక్షపాదుఁ డగు గౌతమమహర్షి యును “పురుషవేదగ్ం
 సర్వం యద్భూతం యచ్ఛభవ్యమ్” అను శ్రుతిచొప్పున “బ్రహ్మ
 సత్యం జగన్నిధ్యాయ” అని ప్రతిపాదించిన యద్వైతమతస్థాపకుఁ
 డగు సత్యవతీసుతుఁ డగు వేదవ్యాసమునియును సర్వప్రాణులకుం
 బరమాత్ముఁడు. గౌతమమహర్షి మతావలంబి యగు గౌతమ
 బుద్ధుఁడును “వ్యాసో నారాయణో హరిః” వ్యాసమూర్తిగా నవత
 రించిన గోవిందశిష్యుఁ డగు శంకరాచార్యుఁ డుభయుల మతములకుం

భేద మొక్కింతయును లేదు. స్వార్థత్యాగ మొనర్చిన సకలభూత దయాపరుడై సర్వలోకోపకారక మగు ధర్మమార్గము తప్పక జీవ యాత్ర గడపుకొను పుణ్యాత్ముడు నిత్య సుతుష్టాంతరంగ స్వరూపక శాశ్వత కై వల్యానంద మందును. త్యాగ మనఁగా వైరాగ్యము. స్వార్థపరతలేమి వైరాగ్యము లోకోపకారపరాయణతచేత స్వార్థ పరతలేమి యగు వైరాగ్యము సిద్ధించును. “సర్వవస్తుభయాన్వితం భువిన్మణాం వైరాగ్యమేవాభయమ్” అను భర్తృహరి వాక్యాను సారముగా నహంకార మమకార మూలమగు భోగవాంఛ మాను కొని పరోపకారమునకై మాత్రమే జీవించు నలఁడే విరాగి యనం బడును. త్యాగ మనంబున వైరాగ్యము. వైరాగ్య మనఁగా “సర్వేజనాః సుఖినోభవంతు” అని త్రికరణశుద్ధిగాఁ గోరుచుఁ దన తోడిపాటిజనుల ప్రేమానురాగములకుఁ బాత్రుడై వాని సుఖపెట్టి తా సుఖపడుపద్ధతి వైరాగ్య మనంబడును. ధర్మమోక్ష సాధక మార్గములకు శ్రౌతకర్మాచరణమునందును మఱి సన్న్యాసాశ్రమ ధర్మాచరణమందును బ్రత్యవాయము రానీక ప్రవర్తింపఁదగినవార లతీంద్రియ ద్రవ్యలగు ఋషులు తప్పఁ బ్రాకృతు లింద్రియ వివశు లల్పజ్ఞులగు మానవు లొక్కింతయును సమర్థులుకారు. “తాకిక వ్యసహారేషు యధేష్టం చేష్టతాంజనః, వైదికేషు మాగ్ధేషు విశే షోక్తిః ప్రవర్తతామ్” అను మహాపాధ్యాయ వర్ధమాన వాక్యాను సారముగా నతీంద్రియ ధర్మమోక్షములను పురుషార్థము లతీంద్రియ ద్రవ్యలగు ఋషులు సాధించనీ యింద్రియాధీనులగు నల్పజ్ఞ ప్రాకృత మర్త్యులు కేవల మర్థ కామమములను పురుషార్థములను సాధించు కొనుటకై యెవ రెవరి కేయే నడువడి స్వభావసిద్ధమో యాయా విధముగా నర్థ కామములను పురుషార్థములను జనసమ్మతముగా సంపాదించుకొనవచ్చును. అర్థ కామములను పురుషార్థములను సంపా

దించుకొనుటలోఁ దనతోడిజనుల కెవ్విధముగానైన బాధరానీక తమ యిష్టానుసారముగా నడువవచ్చును. జనరంజకముగా నున్నఁ జాలును. జతుర్విధాభినయము లెట్లుచేసికొన్నం బరమార్థహానిలేదు. పరులను సంతోషపెట్టి యర్థకామముల నెట్లు ప్రవర్తించినను దోషములేదు. కాఁబట్టి తనతోడిపాటివారి ప్రేమానురాగములు సంపాదించుకొను విధమునఁ దా నెట్లు భోగించి యర్థకామముల నెట్లు సుఖించినను సుఖంపవచ్చును. అతీంద్రియ ద్రవ్యలగు ఋషులు తప్ప నితరులకు ధర్మమోక్షము లను పురుషార్థములఁ బొంద సమర్థు లెంతమాత్రము న్నారు కాదు. దేహస్మృతికి ధర్మమోక్షములు కేవల మగోచరములు. అర్థకామములు మాత్రమే యీ శరీరస్మృతి కీమర్త్యబుద్ధికి విషయములు. ఈ లోకవ్యవహారము స్వప్నజాగ్రద్దశలందు సత్యమే. లోకవ్యవహారము సత్యముకానిచో వేదశాస్త్ర ప్రవృత్తి వ్యర్థమేకదా? కాఁబట్టి యీలోకము వాస్తవమే. యీలోకమున వ్యవహరించు మనుష్యులకుఁ దత్తద్దేశకాల పాత్రోచితముగా నాచరింపఁదగు సకల వర్ణాశ్రమధర్మము లవశ్యానుష్ఠేయము లని సిద్ధాంతీకరింపక తీరుదు తీరుదు.

“భుక్తభోగాం జహతి, నాభుక్తం క్షీయతే కర్మ కల్పకోటి శతైరపి, పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని, కామిగాక మోక్ష కామిగాఁడు” అను వాక్యములం బట్టి నిద్రాహారవిహారకర్మ స్వరూపము దేహస్మృతి మూలమగు నీ లోకవ్యవహారము జీవుఁ డనుభవించక తీరుదు. సంపూర్ణముగా సగుణమగు నీ ప్రకృతిసంస్కృష్ట జగత్కార్యము. “పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని” అనుటచేతఁ బరిమితము కనుక “త్రిపాదస్యామృతం దివి” అనుటచేతఁ బురుషుఁ డనుభవించి సంసారబంధమున నెట్లు చిక్కుపడినాఁడో యట్లే ప్రకృతిని సంపూర్ణముగా ననుభవించిన పిదప విడిచిపెట్టి వైరాగ్యవంతుఁడై ముక్తుఁడగుచున్నాఁడు. వెద్యేల,

మబ్బు లే సహజకారణముచేత నిరాకారనిర్లిప్తాకాశము నలముకొని సాకారావలిప్తముగాఁ జేయుచున్నవో మఱి యట్టి సహజకారణము చేతనే “కాలరూపీ జనార్దనః” అనునట్లు కాలస్వరూపుఁడు నిర్గుణుఁడు నిర్లిప్తుఁ డగు పురుషుని ద్రిగుణాత్మక ప్రకృత్యాత్మ సంసారము తనంతఁ గలిగియు చెడయుచున్నది. వాస్తవముగాఁ బురుషుఁ డగు జీవునకు సంసార బంధమోక్షకారణ మగు దేహస్మృతి రూపక జ్ఞప్తి యాకాశమందు మబ్బువలె నాగంతుక మనిత్యకార్యమును నధ్యారోపితము మిథ్యయును దౌవారికముం బ్రాతిభాసికము భ్రాంతి కృత మెండమావులవలె మాయగాని నిత్యస్వభావమును యథార్థము న్నాదు. “శివః కేనలోఽహమ్” అనునట్లు “అస-గోహ్యాయం పురుషః” అను విధమున నీ లోకవ్యవహారమునకును జీవునకును మబ్బుల కాకసమునకువలె సంబంధ మొక్కింతయు లేదు. బుద్ధిభ్రమ చెందిన వెట్టివానికిం బిశాచరోగస్తునకును మద్యపానికి స్మనోవికార వశమున లేనిపోని కల్పితవస్తువులు తోచునట్లు బుద్ధిమాంద్యము గల ప్రాకృతమనుష్యులకు మిథ్యాత్మకమగు నీ జగత్కార్యము లీ నిద్రాహారవిహారతృష్ణయు సుఖదుఃఖాత్మక కర్మస్వరూపక సంసారము న్తోచుచున్నవి గాని నిక్కముగా బుద్ధిమంతులగు కపిలాదిమునుల కీప్రకృతి సంబంధానుభవమే తగులక శాశ్వత కైవల్యానందానుభూతియే “యత్రనాన్యచ్ఛ్రుణోతి నాన్యత్పశ్యతి నాన్యద్విజానాతిన భూమా” అను బ్రహ్మస్థితియే మిగిలియున్నది. కాబట్టి యేవేద మాతయగు గాయత్రీమంత్రజపముచేత మాబుద్ధి తిన్నబడుగాక యని ద్విజు లహర్నిశము స్తోరుచుందురు. స్వార్థపరత లేక పరోపకారము నకై మాత్రమే బ్రతుకుచు సర్వజనసములయిన పరమ భాగవతులు తక్క స్వపరభేదముతో స్వార్థైక తత్పరులై యహంకార మమకార ములం బ్రతుకు మానవులందఱును బుద్ధిహీనులే కనుక నీసంసార

సముద్ర మెన్నఁడు న్నడువనేరక “పాదోఽస్యపిశ్వాభూతాని” అనుట చేతను త్రిపాదాత్మకామృత దీపమునకుఁ గ్రేసేడవంటి యీ జనన మరణ ప్రవాహరూపక సంసారాంధకారమునుండి తామెన్నటికి న్నోలువడనేరకుండ్రు. మూఁడుపా శృమృతము దైవస్వరూపమున నొకపాఠీమర్త్యజగము. అమృతమనఁగా మాటకుండు నివ్యసుఖము. మర్త్యజగ మనఁగా “సుఖస్యానంతరం దుఃఖం దుఃఖస్యానంతరం సుఖమ్” అనునట్లీ యెడతెగని సుఖదుఃఖాత్మ సంసారబంధము. బుద్ధికి లక్షణము వైరాగ్యము నఁదుట. వైరాగ్యము కలవారి లక్షణము స్వార్థపరత యొక్కింతయు న్లేక కేవలము పరోపకారమునకై మాత్రమే జీవితకాల మంతయు నివినియోగపర్చుచు “సర్వేజనాః సుఖినోభవంతి” అని యహర్దివమును జపించుచు లోకులందఱును దన యావజ్జీవితకాలములో హాయిగా నుండునట్లొనరించుమని ప్రతిక్షణమును దేవుని వేడుకొనుచుండుట. అట్టి వైరాగ్యవంతు లగు పరమ భాగవతులకే కవులనియు ఋషులనియును “నాఋషిః కురుతే కావ్యమ్” అను విధముగా ధర్మోపదేష్టలనియుం బేర్కొప్పును. అట్టి సజ్జనులు పరమాత్మునికేకపాదమగు నీ మర్త్యప్రపంచ సంసారాంధకారమునుండి తమతోపాటు తమ తోడిపాటివారిలోఁ దమ యుపదేశానుసాదులగు పుణ్యాత్ముల నమృతరూపమగు దేవుని త్రిపాదాత్మక కైవల్యానందమునఁ జేర్చుచుఁ దాము తరించి యెరులం దరింపఁ జేయుచున్నారు. అనిత్య మిథ్యాత్మక నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యసంపాదనైకప్రయోజనమాత్రము లగు నీ సంసారబంధనముం బిగించు నర్థకామములను పురుషార్థములను సంపాదించుకొనుటకై శిష్టోపదిష్ట మార్గము నవలంబించు సజ్జనులకు సకల జగత్సాక్షి యగు దేవుఁడు ధర్మమోక్షసాధకమగు నుభయలోక సంతారకబుద్ధి నొదవించక ఘానఁడు. సర్వజనప్రత్యక్ష నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యాత్మకార్థ కామ

ములను పురుషార్థములు సంపాదించుకొనుటకై యధేష్టమార్గములను వ్యావహారికదశ నెరరి యిచ్చానుసారముగా వారు సంచరింపవచ్చును గదా? యర్థకామములను బొందుఁజీ యని యెరు లుపదేశింప వలెనా? ఊపిరి తీసికొనుఁజీయని యెరులు చెప్పనవసరము శేన ట్టర్థకామములను సంపాదించుకొందని యొక్క గొకరికిఁ జెప్పనవసరము లేదు.

మఱియును గగనారవిందమువలె శబ్దమాత్రకములగు ధర్మ మోక్ష తత్వము బొత్తిగా నప్రత్యక్షము లింద్రియాతీతము లగుటచేత వేదవిధుల తత్వ మిద్దయని గాని వేదార్థ మిద్దయని గాని వేదము లిట్లు బోధించుచున్నవని గాని మోక్షతత్వ మిట్టిదని గాని మోక్షా నంద మిట్లున్నదని గాని యహంకార మనుకారాత్మక ప్రకృతి బద్ధులయి సంచరించు దేహు లెఱుఁగ శక్యముకాదుగా? కాబట్టి ధర్మార్థ కామమోక్షములను పురుషార్థ చతుర్వర్గ సంపాదనము గూర్చి యుపదేశింపఁ బోవుట కేవలమును భ్రాంత చేష్టితము “కేవలమ్మానం హివ్యాఖ్యానమ్” అను చందమున బుద్ధిమంతుఁడగువాని లక్షణము మానమే. మానమనఁగా “ముక్తిర్నిర్విషయం మనః” అను విధమున “సాక్షీచేతాః కేవలో నిర్గుణశ్చ” అనునట్లు తటస్థుడై కుమ్మరిపురుగు మంటినివలె సంసారము నంటకుంట సర్వజ్ఞులగు కపిలాదిమును లేల శాస్త్రము లోకుల కుపదేశించిరి? భూమస్థితి నూఱకుండరేల యని యందు రేని మానమనఁగా నన్ని యింద్రియములను ముణుచుకొని మిన్న కుండు స్థితి యని యర్థముకాదు. స్వార్థపరత న్నాని సర్వజన సములై సర్వభూత దయాపరులై సర్వలోపకారము కావించుటకు మాత్రమే కాయసిద్ధినొంది యణిమాద్యష్టైశ్వర్యవైభవము శాశ్వతానందులై శాశ్వత దివ్యాభీష్ట దేహధారులై తమతోడిపాటి వారలం జతుర్విధాభీనయ విశేషములచేత బ్రహ్మానంద పరవశుల న్నావించు జీవన స్థితి

యని సునిశ్చితార్థము. కాఁబట్టి బుద్ధి కలవారు ధర్మార్థ కామమోక్షములను లోకోపకారముగాఁ దాము సంపాదించుకొని తమతోడిపాటివారికి సమకూర్చవలయును. కాఁబట్టియే జీవన్ముక్తులగు కపిలాది మునులు ధర్మార్థకామమోక్షము లనుపురుషార్థములను సంపాదించుకొను తెన్ను లోకుల కుపదేశించుచుండిరి. అమ్మహామునుల యుపదేశానుసారముగా యథామతి స్లోకోపకార మొనర్చు నుద్దేశముతో స్వలాభ మాసించక మిక్కిలి వ్రయప్రయాసలకోర్చి కవు లిట్లు గ్రంథములం బ్రకటించుచుండిరి.

మిథ్యా ప్రకృతి స్వరూపము

“శబ్దార్థా కావ్యమ్” లోకోపకారమగు విధమునఁ జేయఁబడిన చతుర్విధాభినయము కావ్య మనఁ బరఁగును. కేవలమును స్వార్థపరులైన ద్రోహులొనర్చు చతుర్విధాభినయ మసత్కావ్యము. స్వార్థపరులు గాక కేవలము లోకోపకారమునకై మాత్రమే జీవించు పరమభాగవతు లొనర్చు చతుర్విధాభినయము నిక్కమగు సత్కావ్యము. లోకోపకారకములగు మంచిపను లన్నియును సత్కావ్యములే. మఱియును లోక ద్రోహకరములగు చెడ్డపనులన్నియునుం గుకావ్యములే. జీవులందఱును సుకవులుం గుకవులని రెండు విధముల న్సంచరించుచున్నారు. తమతోడిపాటి జనుల న్సంతోషపెట్టు సజ్జనులు సుకవులు. తోడిపాటి వారిని బాధించు దుర్జనులు కుకవులు. వేదములందుఁ దఱుచుగా” గణానాంత్యా గణపతిగుం హవామహే, కవిః కవీనామ్” అని కవి శబ్దము లోకోపకారకు లగు దేవతలకును ఋషులకు నుద్దేశింపఁ బడుచున్నది. దుర్జనుఁడయి చతుర్విధాభినయ మొనర్చు లోక ద్రోహులగు కుకవులను నిద్రాహార విహార సౌఖ్య భంగకరములగు రుజాజరామ మృత్యులవలెఁ గల్గిన సంత

జింతింప కుపేక్షించి లోకోపకారులగు మహాత్ములకు మాత్రమే మహాకవి సంజ్ఞ నిరూఢమైనది. ముండ్లు పొల్లచెత్తలనుపేక్షించి కావలసిన నిద్రాహార విహార సౌఖ్యకర వస్తువుల నపేక్షించు విధమున సాధు జన బాధాకరులగు దుర్జనుల నొడువు శబ్దార్థముల న్దుకావ్యములవలె సరకు చేయ కభయలోక సంతారకములగు నజ్ఞులు నొడువు శబ్దార్థముల సత్కావ్యముల నాదరమున నంగీకరించవలయును.

“సత్యం బ్రూయాత్ప్రిబ్రూయాత్సన్నబ్రూయాత్సత్య మప్రియమ్” అను నిద్రాహార విహార సౌఖ్యాత్మకమగు నర్థకామములు కేవలైహిక వ్యవహార మాత్రములు గనుక నారెండు పురుషార్థములను మనోవాక్కాయ కర్మములచే జనులందఱు బరస్పర ప్రేమానురాగములతోఁ గలసిమెలసి సంచరించు నడువడి న్నరసముగాఁ జతుర్విధాభినయముల న్బోధింపఁ గల సహజ బుద్ధి వైభవమును, వేదశాస్త్ర జ్ఞానమును, సర్వలోక సాధారణానుభవమును గల విద్వాంసులు మహాకవులనందగుదురు. ధర్మమోక్ష తత్వజ్ఞానము కేవల పారలౌకికము గనుకఁ బ్రాకృత మనుష్యపండితులగు మహాకవు లభినయింపఁజాలరు కావున నతీంద్రియ ద్రవ్యలగు భగవత్కవులనందగు వ్యాసాది మహర్షులు మాత్రమే బోధింప సమర్థులు. కావున జగము నందు పారమార్థిక ధర్మ మోక్షము లను పురుషార్థములు సంపాదించుకొను జ్ఞానమును బోధించు వ్యాసాది భగవత్కవులును వ్యావహారిక నిద్రాహార సౌఖ్యాత్మకార్థకామములను పురుషార్థములు సంపాదించుకొనఁ దగు జ్ఞానము బోధించు కాళిదాసాది ప్రాకృత కవులుగాఁ బారమార్థిక కవులు వ్యావహారిక కవులని కవులు రెండు తెఱగుల నుండ్రు. ధర్మమోక్షములవలెఁ దదుపదేష్టలగు వ్యాసాది భగవత్కవు లతీంద్రియులు లోకాతీతులు కనుక ననుమాన శబ్ద ప్రమాణములచేత మాత్రమే యా మహర్షుల యథార్థ సిద్ధి నైలిసి

కొనవలయును. వారి చరిత్రము లోకాతీతము ప్రాకృతులగు మనుష్యులు తెలియ నసాధ్యము కనుక వారి సంగతి ప్రస్తుత విచారిణీయముకాదు. మఱియుం బాకృత కవులలో సకల జనులకుం బరస్పర ప్రేమానురాగము లొదవునట్లు నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యాత్మకములై వ్యావహారికములయిన యర్థకామములను పురుషార్థములను సంపాదించుకొను జ్ఞాన మష్టాదశ విద్యావైశద్యముతోఁ జతుర్విధాభినయ విశేషములం బోధింపఁ గల కాళినాసాది ప్రాకృత కవుల వాచికాంగికాహార్య సాత్వికాభినయ విశేషములం దత్తద్దేశకాల పాత్రోచితముగా సకలలోకులున్లవులగు విధమునఁ బ్రయోగించినపు డఖిలజనులు న్లవులయి సకల లోకోపకారమగు విధమున నర్థకామములు సంపాదించుకొనఁ దగినట్లు చతుర్విధాభినయ నిపుణులయి నిక్కపు మనుష్యులనఁబడుదురు.

క్షణకాల మాత్రమే శ్రవణేంద్రియ గోచరమగు నవ్యక్త కలనాదము శ్రుతి యనఁబడు నాధ్వనియే యను రణనాత్మకమై యొక్కతీరుగా హెచ్చు తగ్గులు లే కెడతెగ కొక నిమిషము వినంబడెనేని యట్టి దీర్ఘ ధ్వని స్వర మనంబడును. కొఱవిత్రిప్ప నపుడు జ్యోతి యెడతెగని వలయాకారముగాఁ గనపర్చు చాలనావకాశ స్థితి వైచిత్ర్యమువంటిదే ధ్వన్యనురణ నావకాశము న్దోషనీకుండు క్రియాంతర్వర్తికాలము లయ యనఁబడును. కావున మూర్తానభివ్యక్తనాదమునకు లయ యనియు మూర్తాభివ్యక్త క్షణికనాదమునకు శ్రుతి యనియు శ్రుత్యను రణనాత్మక దీర్ఘ కాల స్థిత ధ్వనికి స్వరమనియును సంజ్ఞలు, లోకవ్యవహారమునకై యేర్పర్చఁ బడెను. వ్యావహారిక దశలో మధ్య విలంబ లయలతోఁ గొలఁది గొప్ప యవకాశములం బల్కు ధ్వనుల లఘు గురు ప్లుత స్వరవిశేషములు కేవల ధ్వన్యాత్మకముగాను వర్ణాత్మకముగాను వాచికాభినయము ప్రయుక్త మగుచున్నది. శ్రుతిజాతి

స్వరగ్రామ మూర్ఖులు కేవల ధ్వని విశేషములు, ఆచ్చులు హల్లులు
 వర్ణాత్మక ధ్వని విశేషములు, కేవల ధ్వనిరూపకమగు వాచికాభి
 నయము సర్వ జన సాధారణ భాష యనఁ దగును. మఱి యచ్చులు
 హల్లులు గల వాచికాభినయము సాధారణ ఛందః సంస్కృతా
 ద్యనంతభాషా విశేషములయి వ్యవహరింపఁబడుచున్నది. వైఖరియనం
 బడు మనుష్య కంఠధ్వని జుగుప్సాశ్లేల భయ లజ్జ లొదవించి జనులకు
 బరస్పర ద్వేష మొదవించని విధముగాఁ దమ తమ యూహాను
 ధ్వన్యాత్మకముగాఁ గాని వర్ణాత్మకముగాఁ గాని యేరీతి స్పృయోగింపఁ
 బడి నప్పటి కాశబ్దము సంస్కృత శబ్దమే యనఁ దగియుండును.
 లోకోపకారకముగాఁ దత్తద్దేశకాల పాత్రోచితముగా శ్రవణ సుఖ
 ముగాఁ దమ యూహా విస్పష్టముగా బోధపడునట్లు వాచికాభినయ
 మొనర్చవలయును. ఏ దేశములో నే భాష పండిత పామర బోధకమై
 యున్నదో యట్టి భాషతో జనరంజకముగా వాచికాభినయ మొనర్చ
 వలయును. మఱి యాంగికాభినయ విశేషములగు వ్రాత చిత్రలేఖ
 నము మొదలగు చాతుష శిల్పవిశేషములం బ్రయోగించవలెను.
 ప్రస్తుతకాలమందు సర్వజన సాధారణముగా వాడుకలో నున్న
 పూర్వభాషా పద్ధతుల స్త్రీంధ విరచన న్నావింపవలయును. లోక వ్యవ
 హారమునకుఁ బనికి రాక కేవలము మునులకు మాత్రమే యుపచరించు
 నలౌకికార్థ ప్రతిపాదక గ్రంథములు ముని ప్రోక్తము లనియు నర్థ
 కామములను లౌకిక పురుషార్థ సంపాదనోపయోగములు కాకుండి
 యును దురవగాహము లయ్యును బఠించుటచేత మాత్రమే యపూర్వ
 స్వర్గాది ఫలము నిచ్చుననియును వేదము లనియును శాస్త్రము లని
 యును కేవల ధర్మ మోక్షములను పురుషార్థము లనియును వర్తమా
 నోపయోగ మెంతమాత్రము న్నాని యలౌకిక శబ్దార్థములం బ్రాతః
 పంచాంగములవలెగతజలసేతుబంధన వర్ణనమువలెఁ బ్రాతః కలలవలె
 నుపేక్షింపవలయును.

వేదశాస్త్ర పురాణేతిహాసాద్యష్టాదశ విద్యారహస్యవేత్తల
మని దంభవేషములతో శిష్టాచార పరాయణులమని యగ్రజాతుల
మనియు నిద్రాహారవిహార సౌఖ్య మొదలింపఁదగు సర్థకామములను
పురుషార్థములను వంచకులై కేవల స్వార్థైకపరులై పరుల సౌఖ్య
మొక్కింతయుఁ దలఁపక భూర్తపానుకులం బెదరించుకొని మొండి
కూటి యాచనమున బ్రతుకు ద్విజస్మన్ముల వాచికాద్యభినయము
సక్కవినయము లోకద్రోహకరమని తెలిసికొని యట్టి మోస
కాండను సంఘమునుండి బహిష్కరించవలయును. సక్కయేడ
దేవలోకమేడ, కుక్షింభరుఁడు ప్రాకృతుఁడు జ్ఞానలవ దుర్విదగుఁడు
వీని వీఁపి వీఁ డెఱుఁగఁడు వీని కొలబద్ధతో బింబ మింతి వెడల్పు
కావలసిన సూర్యసిద్ధాంతములో వ్రాయఁబడియున్నది. చూడుఁడని
కూటికిఁ గాని గుడ్డకుఁగాని కసంతయుం గొఱగాని సారకాయలు
నఱకు మోసకాఁడు మనుష్యసంఘసస్యము జ్ఞాపఁబుట్టిన గాఢకలు
పంటు తెవులుపంటివాఁ డని లోకోపకారపరాయణుఁ డగు మహాకవి
తన యభినయ విశేషములం బ్రచురించక తీఱదు తీఱను. ధర్మమోక్ష
బోధకములయి కేవల పారలౌకికార్థ పతిపాదకములయి యతీంద్రియ
ద్రవ్యలగు వ్యాసాదిమునులకు మాత్రమే వేద్యములయి యీలోకమున
కొక్కింతయు నుపచరింపకుండు ధర్మమోక్షములను పురుషార్థములను
సాధించు సాధనములగు వేదశాస్త్రములు తా నెఱింగిన ట్లల్పజ్ఞుఁడగు
మానవుఁడభినయించుటకన్న లోకద్రోహకరమగు కార్య మింకెద్దియు
నాదు. లోకవ్యవహారమునకుఁ బనికివచ్చి ప్రజోపకారకము లగు సర్థ
కామములను పురుషార్థముల సాధింపఁదగిన యభినయము నైన శక్తి
కొలంది న్నావించుచు దన తోడిపాటి వారితోఁ గలసిమెలసి పాటు
పడుచుం దన నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యము సకలజన సమ్మతముగా
ననుభవించు పరమభాగవతుని చతుర్విధాభినయ విశేషమే సకల
నాదరణీయమని సిద్ధాంతము సిద్ధాంతము.

వాస్తవముగా నా ప్రత్యక్షానుభవముం బట్టి త్రిగుణాత్మక
 మగు స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తి దశాస్వరూపకమై నా దేహస్మృతియే
 యీ ద్రవ్యగుణ కర్మసామాన్యవిశేష సమవాయాభావములను సప్త
 పదార్థమయ జగత్కార్యము లన్నియును మనోబుద్ధి చిత్తాహంకా
 రాత్మకమైన యీ స్మృతికాశాశము తిక్కిన భూతప్రవృత్తి కాధార
 మైనట్లు, విస్మృతి యనగా “నా సదాసీన్నోఽసదాసీత్తమ ఆసీవీతి
 శ్రుతిః” నిష్క్రియచు విక్రియచు నిర్గుణము శాంతము నిరంజనము
 “సాక్షీచేతాః కేవల నిర్గుణశ్చ, ప్రకృతిః కర్తృ పురుషః పద్మ
 సత్రాంబువ నిర్లిప్తః” ఈ శరీరజ్ఞప్తియే త్రిగుణాత్మకమై సకల
 జగద్వికారసృష్టిస్థితి ప్రళయములం గనిపెట్టుచున్న ప్రకృతి. ఈ
 ప్రకృత్యాత్మక శరీరజ్ఞప్తియొక్క జ్ఞానక్రియేచ్ఛాశక్తి ప్రవృత్తికి
 కారణమయ్యు నిర్లిప్తుడై నిర్గుణుడై సచ్చిదానంద లక్షణుడై
 భక్తరక్షాదీక్షీతుడైన పరమపురుషుడు నారాయణుడు “ఏకమేవా
 ద్వితీయం బ్రహ్మ” స్వయంప్రకాశుడై యున్నాడు. ఈ శరీరజ్ఞప్తి
 సత్వరజస్తమోమయ ప్రకృతి యనినది జీవాత్మ యనిగాని పేరు.
 స్వప్నదశయందులేని జగము వాస్తవముగాఁ దోచునట్టి శరీరస్మృతి
 దశయందు నేను నాది యది యిది నాకు వేఱు వస్తువు లివి నిద్రా
 హారవిహార సౌఖ్యవాంఛ యాకోరిక నీర్దుకొనుటకై చేయుచున్న
 ప్రయత్నము మఱల మఱలఁ గలుగుచున్న తుత్తిపాసాది దేహకష్టం
 బులకుఁ బ్రక్రియ లన్నపానాదికముచేఁ గావించి సంతుష్టి పొందు
 చుండియును స్వప్నజాగరావస్థల న్నానా జగద్వికారముల న్లనుచు
 నాదేయ హేయవస్తుసరూపణము కావించుచు స్వానుభవైక వేద్యము
 లయి తనకుఁ గష్టము లేన్వీయో సుఖము లేన్వీయో యొక్కసారి
 నిశ్చయింపఁజాలక క్రమక్రమముగా దేశకాల పాత్రానుసారము
 నొకప్పుడు తనకు సుఖము వాస్తవమనుకొన్న పదార్థ మింకొకపుడు

తనకు దాఖము కల్గ యనుకొనుచు మొత్తముపై యే యంశమందు
సంశయము లేకుక “ఇదమితమేవ” అని యేవిషయమందు దృఢనిరూఢ
నిశ్చయజ్ఞానము లేక యవశములయి తన కోరినట్లు ప్రాపించకుండు
స్వప్నజాగ్ర త్సుషి ప్తిదశ లనుభవించుచు నేవస్తువును గూర్చియైనం
దెలిసిన ట్లాకప్పుడు బొత్తిగా దెలియన ట్లాకప్పుడు తెలిసీతెలియక
సంశయించుచు మఱొకప్పుడు మనఃస్థైర్యము మాటిమాటికిఁ దప్పుచు

గాలివశమునం బరిభ్రమించు చొక్కాకువలె సత్వరజ స్తమోగుణాత్మ
మగు నీ దేహస్మృతి యొకప్పుడు నిర్వికారముగా నుంటయు నింకొ
కప్పుడు సుఖదుఃఖాత్మక లోకవ్యవహారమునఁ జిక్కి పొంగుచుం
గ్రుంగుచుంటయును నవరసముల తత్తద్దేశకాల ప్రాతానుసారముగా
దైవపౌరుషవశత నభినయించుచుంట కనిపెట్టుచుంటిని “సోఽయం
దేవత్తః సపవాహమ్” అను తీరున నిన్నటివాడనే నేడున్న
నేను “సుఖదుస్వాప్నమ్” హాయిగా నిద్రించితి నేమి జరిగెనో
నేనెఱుఁగను నాకుఁ గల యెద్దియును రాలేదు, నే నెట్లుంటినో నాకుఁ
దెలియదు, నా శరీరజ్ఞప్తియే నాకు లేదన్నపుడు నాకు వేతే లోక
జ్ఞాన మెట్లుండును? నా నిద్రలో సీయీ స్వప్నములం గంటి నిపుడు
మేల్కొంటి నీలోకము నానాకారముల నానాకార్యముల కన్నా నావస్తు
వులు నా జ్ఞప్తిలో నున్నవి, నాకుఁ బ్రత్యక్షము లివి నా యింద్రియ
దృష్టములయినవి గాని యీవస్తుతత్వము బొత్తిగా నే నెఱుఁగఁజాలను.
మఱి యీవస్తుతత్వముగూర్చి కొంతవఱకు నాకుఁ దెలియును, ప్రకృతియు
నా శరీరపోషణమునకు సౌఖ్యకరములగు పదార్థములు కావలసినవివి.

నా కనిష్టములుం బాధాకరములగు పదార్థము లివి ప్రత్య
క్షోపమానానుమాన శబ్దప్రమాణములచేత నాకుఁ దెలిసిన తత్వ
మిద్దికాని యీసంగతి యిదే యను మనోనిశ్చయము నాకు లేదు.
శేయేల. నే నను పదార్థముసంగతి నిశ్చయించి నేఁ దెల్పలేను.
నా దశేంద్రియములు పంచభూతాత్మకములు, నా శరీరమును

గూర్చియే నాశరీరతత్వ మిది నామనస్తత్వ మిది యని కలహా
 ప్రేషమాణముచేతనైనను దెలియఁజాలని నేను నాశరీరమునకు నామన
 స్సుకు నాకును వేఱుగఁ దోఁచుఁ నీజగత్కార్య తత్వముంగూర్చి
 “ఇదమిత్థమ్” అని యేప్రమాణము నాశ్రయించి చెప్పుటకు సందే
 హము లేకున్నది. నిస్సందేహముగా నాయెఱింగిన సంగతి నాశరీర
 స్మృతి యున్నంతవఱకు దేహేంద్రియ పాటవము బొత్తిగాలేనపుడు
 నా యనుభవము బైకిఁ దెల్పులేకున్నను “అహమస్మి” నేనున్నానని
 మాత్రము నిస్సంశయముగా నిరూఢిగా వాస్తవముగా నాయున్నిని
 మాత్రము నేఁ గనిపెట్టుచుంటిని. నాకుఁదోఁచు జగమునుగూర్చియును
 మఱి నన్నుగూర్చియు వాస్తవతత్వమును “ఇదమిత్థమ్” అని
 ప్రేషమాణముచేతనైనను నిశ్చయింప సమర్థుఁడ న్నాను. “అహమిత్యా
 కారకజ్ఞానమ్” నే నను జ్ఞప్తిమాత్రమే నాకు వాస్తవముగా
 నిశ్చయమై యున్నదిగాని నామనస్సును గూర్చిగాని నా దేహమును
 గూర్చిగాని నే నను జ్ఞప్తికన్న మఱి నాకు వేఱుగాను, నామనస్సు
 నాశరీరమునాకుఁదోఁచుజగత్కార్యములఁగూర్చి యేప్రమాణముచేత
 నైన నే నెద్దియుం దెలిసి యేసంగతినిగాని దెలిసికొనఁజాలకున్నాను.
 నాశరీరముగాని జగముగాని మాతేతలంపుగాని నా కిపుడు లేకున్నను
 నామనస్సు నిర్విషయమై నా యంతర్బాహ్యేంద్రియములనే మఱియు
 సమస్తేంద్రియములద్వారమున వచ్చు నా యనుభవమును నా ధ్యాన
 యోగబలముచేత నేను మఱచి పునరుత్థాపనములేనిసమాధిం బొందఁ
 గలనను నానకు నా సుషుప్తిదశయును నా గాఢమూర్ఛాదశయును
 నాకుఁ దొలంగిన పిమ్మట నా కారెండుదశలయం దెద్దియు నెఱుఁగ
 కుండిన తత్వము న్నూడ నారెండుదశలందుం గ్రియాశక్తి లేక కేవలము
 సూక్ష్మరూపమై ములకెత్తఁదగినంత శక్తియు నవకాశము లేకున్న
 బీజమువలె నా యీ దేహేంద్రియములం దీశరీర జ్ఞప్తి యణంగి

యున్నది. నా యీ దేహేంద్రియ జ్ఞప్తిరూపకమగు నహంకార మమకారము లేకాలమందైనఁ దిరిగి తలచూపఁజాలని విధమున దగ్ధ బీజమువలె గాఢవైరాగ్య సంప్రాప్త భూమస్థితి నొదవించు బ్రహ్మ సమాధిం జెందెనేని యపుడు త్రిగుణసామ్యముగు ప్రకృతిరూపమై యీస్మృతి నిర్దుష్టమై గుణప్రకోపశాంతిచేత నహంకార మమకారాది మిథ్యావికారానుభవములేక నిర్దుష్టగుఁడగు పరమపురుషునిలో విలీనమై సగుణమయ్యును గుణసామ్యస్థితిచేత నహంకార మమకార శూన్యమై “పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని త్రిపాదస్యామృతందివి” అను శ్రుతి వాక్యానుసారముగా ముప్పా లమృతపురుష స్వరూపమున లీనమై పరమపురుషుని సచ్చిదానంద లక్షణమగు లీలాప్రవృత్తి ప్రయోజన ముకై శిశ్వస్మృష్టిస్థితి నాశ విచిత్రానుభవము న్నామమాత్రావశేషమై నిలిచియుండు ననుకొనెదను - ఉపమానానుమాన శబ్దప్రమాణము లనుభవములేక ప్రత్యక్షప్రమాణానుభవము కలుగ నేరదు. జ్ఞానజ్ఞేయ జ్ఞాతృవస్తుతిపుటిచేతఁగాని నేను నాది యదది యను దృష్టియే కలుగుటకు వీలులేదు. “ప్రమితిఃషయాః పదార్థాః” ప్రమితి యనఁగా యథార్థజ్ఞానము. యథార్థజ్ఞానముచేఁ దెలియఁబడునవి ద్రవ్యాది పదార్థములు. ద్రవ్యాది సప్తపదార్థములను ప్రమేయముల యథార్థ తత్వమును ప్రమితిసాధనముచేతఁ బ్రమాత తెలిసికొని శాశ్వతానందము నందుచున్నాఁడు. సహవాసముచేత సిరియబ్బుట లోకములో మిక్కిలి యరుదుగాని చీడ తప్ప కబ్బు నను సామెతఁగా వేదశాస్త్రావేక్షణముచేతను యథార్థజ్ఞానమగు ప్రమ యబ్బలేదు, మఱియును శ్రద్ధాభక్తులు కుదురలేదు. కాని దుర్జ్జనసహవాసముచేత నా స్తిక్యమును భ్రమయును మిథ్యాజ్ఞాన సంశయములు తప్పక నా మనసు నలముకొని యభివృద్ధిపొంది యెంత విడిపించు కొనుటకుఁ బయత్నించినను విడువక దుర్వ్యసనమువలె దిన దిన ప్రవర్థమాన

మగుట మర్త్యలోక స్వభావముకదా? ప్రమాణ ప్రమేయ సంశయ ప్రయోజన దృష్టాంత సిద్ధాంతావయవతర్క పర్యయవాద జల్ప వితండ హేత్వాభాసచ్ఛలజాతి నిగ్రహస్థానము లను పదాఱు పదార్థముల యుద్దేశ లక్షణ పరీక్షలచేతఁ దత్వజ్ఞానమును సంపాదించు తెరువు న్యాయశాస్త్రము. సప్త పదార్థియగు వైశేషికశాస్త్రము వలె బోధించుచున్నది. అర్థశాస్త్రము కామశాస్త్రము మాత్రము నిద్రాహార విహార సౌఖ్యాత్మకమగు బ్రతుకునందు వ్యవహరింపఁబడుచు సంసారమున కుపచరించుచున్నది. భ్రాంతులగు ప్రాకృత మనుష్యు లర్థకామములను పురుషార్థముల రెండింటికే యధికారులు గాని అతీంద్రియద్రష్టలగు మునులకుఁ దప్ప ధర్మమోక్షములను పురుషార్థముల కెంతమాత్రము నధికారులు కానేరరు. పారమార్థికదశయందు వేదములే లేవని శంకరాచార్యాది పరమహంసల సిద్ధాంతముకదా? సాధనచతుష్టయసంపదగల ఋషులకువలె మోక్షమునకు సంసారులు బొత్తిగా నర్హులుకారుగా? కాఁబట్టి కేవల పరమార్థతత్వబోధకము లగు వేదశాస్త్రములఁ దెల్పు భాష నుపేక్షించి “ప్రకృతమను సరామః పాయసంభక్షయామః” అనునట్లు నిద్రాహార సౌఖ్య సంపాదనమునకు సాధనములగు నర్థకామములను పురుషార్థము లవశ్య సంపాదనీయములని మోచేలి కంకణమున కద్దమేలా యన్నట్లు ఏ యభినయముచేతనైనను లోకులకుఁ దెల్పనవసరములేదు. బాల్యమునఁ దెలియని దుఃఖము యౌవనమునఁ దెలిసీ తెలియని దుఃఖము వార్ధకమునఁ దెలిసిన దుఃఖము మొత్తముపైని బ్రతుకంతయును “సర్వందుఃఖమ్” జౌద్ధసూత్రానుసారముగా సుఖాభాసము దుఃఖ ప్రాయముకదా! అయినప్పటి కాశాపాశముం ద్రెంచుకొన మునియైనఁ జాలఁన నల్పజ్ఞుడగు ప్రాకృతమానవుఁ డన నేపాటి? “జాయస్తే హృది లీయస్తే దరిద్రాణాం మనోరథాః- పునర్దరిద్రః పునరేవపాపీ”

యను చందమున నీసంసారదుఃఖపాశబంధ మూపిరి యున్నంతవఱకు
స్వార్థత్యాగులై జైరాగ్యవంతులై కేవల లోకోపకారపరాయణు
లగు పరమభాగవతులకుఁ దప్ప నన్నదాది నిద్రాహారవిహంగసౌఖ్య
తత్పరులకుఁ దప్పదు తప్పదు. ‘సస్సంగ త్వే నిస్సంగత్వం నిస్సంగ త్వే
నిర్వోహత్వం, నిర్వోహత్వే నిశ్చలతత్వం నిశ్చలతత్వే జీవన్ముక్తిః’
ఇట్లు జీవన్ముక్తులగు పుణ్యాత్ము లెవ్వరో యెచ్చట నున్నారో
ఘూకమునకు సూర్యప్రకాశమువలె నజ్ఞానాంధకార నిర్మగులై
యహంకార మచుకారబద్ధులై స్వార్థైకతత్పరులయి దుర్వ్యస
నానకులై నిద్రాహారవిహార భోగపరాయణులై జ్ఞానలవదుర్విదగ్ధు
లగు ప్రాకృతజనులకు మిక్కిలి దుష్ప్రప్యము.

కొఱవి త్రిప్పునప్పుడు సంపూర్ణ చక్రాకారముగా నగ్ని వలయ
రేఖ యెడ నెడ సందు లగపడనీక యేకముగా గతివేగవశమున
నగపడుటచేత చైతన్య మనునగ్నితోడి కొఱవులవలెనున్న వాయుగ్ని
జలపృథివీ పరమాణువులు నిర్దుణుడై పరమాకాశస్వరూపుడై
ప్రకృత్యాత్మక సర్వజగత్సృష్టిస్థితినిశక్రియల కాధారమైయున్న
పరమపురుషునియందు “యంత్రారూఢానిమయయా” అనునట్లు
కొఱవిం ద్రిప్పెడు శక్తింబట్టి యాకొఱవి కొసనున్న యగ్నిదీప్తి
నానావిధాకారముల నణుమహద్ధృ స్వదీర్ఘ వివిధవిశేషములం దెఱపి
సందు లవకాశములు నిల్పులుగతి విశ్రామము లొక్కింతయుం దోఁపనీ
కగపడువిధమునం ద్రిగుణాత్మక ప్రకృతిపురుష సంపర్కమహిమచేత
నానావిధ జగత్కార్య రూపముగాఁ దోఁచుచున్నది. నీటివంక లా
నీరుప్రవహించు భూమివికాని నీటి వెంతమాత్రము న్నావు. నిక్కముగా
నేటికి వంకలున్నవిగాని నీటికి వంక లేలేవు. పురుషసంపర్కమహిమాతి
శయముచేత నగ్నికొఱవివంటి సగుణప్రకృతిభ్రమించునపు డాదిమధ్యాం
తము లగపడనీక పాంచభౌతిక జగదుద్భవస్థితి నాశకార్యములు

తొటపి చూప కణుమహద్ధ్ర స్వదీర్ఘకోణ వలయాది నానారూపము
 లందినట్లు తనకుఁ దా మదమత్తునివలెఁ భ్రాంతిచెందుచున్నది. వాస్త
 వముగా ద్రిగుణసామ్యమగు ప్రకృతికిఁగాని సత్వరజస్తమములను గుణ
 ములకుఁగాని నిర్గుణుఁడగు పరమపురుషాత్మక సచ్చిదానంద స్వభావ
 శక్తి తప్పఁ వేఱుకారణము లేదు. కొఱవి కొసను మూర్తీ భవింపఁ
 బడిన యుష్ణగుణ మగ్నిరూపమునఁ జత్సర్గ్రాహ్యమై యాకొఱవిని
 ద్రిప్పగతివిశేషముచేత నాకసమున నంతరములేక సంపూర్ణ వలయా
 కారముగా నాయగ్నిదీప్తి భ్రాంతబుద్ధి కగపడునట్లు వాస్తవముగా
 నిర్గుణుఁ డగు నారాయణతేజము సచ్చిదానందలక్షణ మహిమముచే
 నానావిధ జగదుద్భవ స్థితినాశరూపముల న్నాన్పించుచున్నది. వాస్తవ
 ముగా స్వప్నదశాజగమువలె నీజాగ్రద్దశాజగముకూడఁ ద్రిప్పబడు
 చున్న కొఱవి కొసనున్న యగ్నిదీప్తియొక్క వివిధాకృతులవలె నెండ
 మావుల నీటివలె విభ్రాంత బుద్ధికల్పిత మిథ్యారూపముగాని యథా
 ర్థముకాదు కాదు కాదనియే “తత్తుసమన్వయాత్” అని వేదవ్యాసుని
 సిద్ధాంతమును సర్వజ్ఞులగు గౌతమబుద్ధుఁడు శంకరాచార్యుఁడును
 బోధించిరి. నా ప్రత్యక్షానుభూతియు న్నూడ నా శరీరస్మృతియే యీ
 జగద్రూప మగుచున్నదనియును నా సుషుప్తిదశయందలి విస్మృతియే
 యీజగము నుపసంహార మొనర్చుచున్నదనియును నా దేహస్మృతి
 చేత ననఁగ సవిషయమగు మనస్సుచేత సంసారబంధ కష్టమును
 విస్మృతిరూపమగు నిర్విషయ మనస్సుచే మోక్షానంద మనుభవించు
 చుంటినిగాని నావిస్మృతియే త్రిగుణసామ్యమగు ప్రకృతిరూపమున
 నున్న వాసుదేవుని విద్యాస్వభావము నాస్మృతియే యాదేవుని
 యవిద్యాస్వభావము. చీకటి వెల్లడి రేయి పవలు న్నేషము నిమేషము
 రాక పోక భావము అభావము స్మృతి విస్మృతి యీపదార్థములందు
 వస్త్రమునందలి పేకపడుగులవలె దేవుఁడే యున్నాఁడు. నే ననిగాని

నాదియనిగాని నాయుండియముల నేచు నాది నీవు నీది యని దృశ్య మైన దంతయుచు మిశ్ర్య “ఓంతత్సత్” అనునట్లు మాత్రము బుద్ధికి గోచరమై నిరూపింప శక్యముకా కిందియాతత్మమై యీజగమెద్దియు న్నాని పరనస్తువునకు “తత్” అనియు నాప్రత్యక్షానుభవ మిద్దియే యని నిరూఢిగా నిశ్చయించుకొన్న మన స్సమాధానమునకు “ఓం” అనియును మఱి సందేహము లే కేకోర్కెయు న్బొందక సంపూర్ణ ముగా సంతృప్తుడనై భేదమోదములు రెండింటిని బొంద కే వికారము న్గొనకున్న నాయపరోక్ష విద్యా బ్రహ్మానందము “సత్” అనియు నుపనిషత్సంజ్ఞల నొప్పారుచున్నది. ఈ బ్రహ్మానందాత్మక పర విద్యాతిశయ మాత్మైకవేద్య మని మాత్రమే తెల్పు గలను.

మఱి యీ వ్యావహారికా పరవిద్యాత్మకాష్టాదశ విద్యలచే బోధింపఁబడఁదగు నై యాయుకప్రతిపాదిత సకలపదార్థతత్వవిచార ణము చేయునపుడు చతుర్విధాభినయవిశేషము లన్నియుఁ ద్రిప్పఁ బడు కొఱవి తుద నున్న యగ్ని నానాకారముల న్దోచుటయే నామ రూపాత్మకమగు తల్లి. మఱి యీ నామరూపపరమాణు సంయోగావ కాశ విరామకాలవిశేషమే లయాత్మకమగు తండ్రి. “శ్రుతి స్మృతా లయః పితా” అనుటచేత తల్లిం బోల్చి చెప్పవచ్చునుగాని తండ్రి న్నిరూపింపశక్యముకాదు. తల్లి యిండియములచేఁ దెల్పుఁదగు నామ రూప విశేషము. తండ్రి యాత్మైకవేద్యమగు కాలవిశేషము. “కాల రూపీ జనార్దనః” అనుటచేతఁ బాంచభౌతిక సృష్టిస్థితినిశము లిండియ వేద్యములుగాని పంచభూతసంయోగవియోగ కారణ కాలమాత్మైక వేద్యముకదా? కాలకర్మ లొండొంటింబట్టి వేద్యములై యితరేత రాశ్రయములై దైవపౌరుషములవలెఁ బ్రకృతిపురుషుల చందమునఁ గార్య కారణములవలె వృక్షబీజములమాడ్కి శివశక్తులవలె గుణి గుణములవలె మృద్బుట్టములవలె వస్తుభేదము లేకున్నను నామరూప

భేదము కలవై జననీజనకాత్మక శ్రుతిలయస్వరూపములై మొద
లొక్కటి యయ్యుం జవుల భేదించు కాయలం గాచు రెండుకొమ్మల
నలె మూలప్రకృతియెడ స్తన్నట్టుచున్నవి.

తెలిసి దుఃఖమనుభవించుట నరకము. తెలిసి సుఖమనుభ
వించుట స్వర్గము తెలిసి సుఖదుఃఖముల రెండింటికిం దటస్థముగా
నుండుట యపవర్గము. ఈ సమస్తజగత్కార్యానుభవ మూలము
దేహా స్మృతిరూపక స్వప్నజాగరావస్థలు, స్వస్వరూపమున “తదా
సంపన్నో, భవతి” అనునట్లు సుఖదుఃఖముల రెండింటి యనుభవము
లేకుంటకుఁ గాగణము విస్మృతిరూపక సుషుప్తి “పాదోఽస్య విశ్వా
భూతాని త్రిపాదస్యామృతం దివి” మూఁడువంతులకాల మమృతమగు
సుషుప్తియు నొక్కవంతుకాల మమర్త్యమగు స్వప్నజాగర వ్యవ
హారదశను జీవుఁ డనుభవించు చుండును. గూఁడు విడిచి యాహార
విహారములకై సంచరించి తిరిగి గూఁడు నిద్రకై చేరుకొను పక్షివిధ
మున సగుణుఁ డగు జీవాత్ముఁడు స్వప్నజాగరదశలం బరిభ్రమించి
స్వస్థానమగు సుషుప్తి స్వకర్మానుసారముగ నియతకాలమువఱకు
న్విశ్రాంతి చెందుచుండును. సుషుప్త్యవస్థయే వాస్తవము న్నిత్యమును.
విస్మృతిరూపక సత్యపారమార్థిక కారణము, మఱియును బ్రహ్మస్థితి.
స్వప్నజాగరములు రెండును స్మృతిరూపకమిథ్యాత్మక వ్యావహారికా
నిత్యాసత్యప్రాతిభాసిక మాయాకార్య ప్రకృతిస్వరూపము. వాయుగ్ని
జలపృథివీ భూతముల కాకాశమువలె స్వప్నజాగరములకు సుషుప్తియే
యాధారము “మరణం ప్రకృతిశ్శరణాం వికృతిర్జీవన ముచ్యతేబుద్ధైః”
మరణాత్మక సుషుప్తియే ప్రకృతి, దేహికి జీవనాత్మక స్వప్నజాగర
ములే వికృతి.

మా న వ మీ మా ం సా వై ఖ రి

ప్రకృతి యన వాస్తవదశ, వికృతి యన మిథ్యాదశ, నిర్గుణ
ద్వైతమగు విస్మృతిరూపక సుషుప్తియే సహజయథార్థ విద్యాస్వరూ

పము. సగుణద్వైతమును స్మృతిరూపకస్వప్నజాగరము లాగంతుక
మిథ్యావిద్యాస్వరూపములు, స్వప్నజాగ్ర త్సుషుప్తులకు న్నాక్షియై
పరమభాగవత జనసంసేవ్యుడై తురీయావస్థాత్మకుఁడు నారాయణుఁడు
జీవాత్మలను స్ఫులింగముల కాలవాలమగు స్వయంప్రకాశక సర్వ
జగజ్యోతి. సరియే, యీ తత్త్వమంతయును దేహస్మృతివికారమే
ఈ వ్యావహారికజ్ఞానము పారమార్థిక తత్త్వము నెట్లు నిర్ణయించు
కొననీ యీ వేదాంతార్థ విచారణమునకు సంసారు లధికారు లెంత
మాత్రము న్నారు. మఱి యీ బ్రహ్మజ్ఞాన కధికారులు సాధనచతుష్ట
సంపన్నులగు ముముక్షువులు గాని నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యతత్పరు
లగు సంసారులు తగరు.

“ప్రమితివిషయాః పదార్థాః” అని ప్రమితిని నిర్ధారణ చేయు
టకు మొట్టమొదటఁ బ్రమాణము జెప్పక తీరదుగా? ప్రమాణప్రమే
యాది పదార్థములలో మొదటఁ బేర్కొన్న “ప్రమితికరణం ప్రమా
ణమ్” అనుటచేఁ బ్రమితిని సాధించి టకై ప్రమాణము కావలెనుగదా?
ప్రమితిం బట్టి కాని ప్రమాణ మేర్పడదు. మఱియుం బ్రమాణములేనిది
ప్రమితి కుదురదు. కాబట్టి ప్రమితిప్రమాణముల రెండింటికిని వెట్టి
కుదిరినంగాని పెండ్లికాదు మఱి పెండ్లియైనంగాని వెట్టి కుదురదన్న
ట్లన్యోన్యశ్రయ చోష మనివార్యము. ప్రమితి యన నేమో మఱి
ప్రమాణ మన నేమో నిర్ధారణము చేయుటకే యుక్తి చాలకున్నపు
డీ యుక్తిం బట్టి యేర్పడిన న్యాయశాస్త్ర మంతయును గగనసాధము
వలె నిరాధారమై యప్రమాణమై వెట్టివాని యూహవలె స్వేచ్ఛా
హంకారకల్పితమై నానాపదార్థ తత్త్వజ్ఞానమును సంపాదించుకొను
టకై యుపాసనాసౌలభ్యమునకై యేర్పర్చబడిన దేవతాప్రతిమవలె
నొకవిధమైన యూహాపోహ రచనావిశేషముగాని సంపూర్ణముగా
మనస్సమాధానము కానింపనేరదు. యుక్తి కంతములేదు. యుక్తి పె

యుక్తి యుండకమాన దింతకును జగత్కారణమగు జేవుడు భక్తి గోచరుడు గాని యుక్తిగోచరుఁ డెంతమాత్రము న్నాఁడు. శాస్త్రము లన్నియు నొకవిధమైన యాత్మనిశ్చయాత్మక మగు నమ్మికం బట్టియే రచింపఁబడెను. “యతోవాచో నివర్తంతే” అనునట్టి వేదము లీ శాస్త్రము లీ మానవవైఖరీగ్రంథములు యథాగ్రాహ్య తత్వము నైట్లు జాలవు.

“విజ్ఞాతార మరేకో విజానీయాత్ సోఽగవేద యదివాన వేద” అనునట్లు జ్ఞాత జ్ఞేయమునకును జై తన్యము జడమునకు గ్రాహ్యములగు సకలలోక ప్రత్యక్షానుభవ విరుద్ధము. చెవుల పిల్లికిం గొమ్ము సాధింపఁ బూనిన యవివేకి చెప్పెడి యుక్తివలె న్యాయశాస్త్ర మంతయు నసందర్భ ప్రలాప ముబుసుపోని మంగలి పిల్లి తల గొలుగు వృథాప్రయత్నము. వ్యాయామముచేత శరీరానయవములు దృఢపడి యారోగ్య మిచ్చునట్లు తర్కశాస్త్రాభ్యాసము బుద్ధిని వికసింపఁజేసి యథార్థ తత్వజ్ఞాన సంపాదన సాధనమగునని సర్వజ్ఞులగు గౌతమాది మును లొనర్చిన యుపదేశమును దాటుమాటొనర్చి యడ్డదిడ్డము గ్రంథ విరచనము కావించి ప్రాకృతులు తమ పొట్టపోషణముకై తాము నైయామికులమనియును దా మభ్యసించి కంఠపాఠముగాఁ బిక్కపెట్టుకొన్న యసందర్భ గ్రంథమంతయును కణాద గౌతమ మహర్షులు స్వయము రచించిన సూత్రములనియును హాయిగా దున్ను కొని పండించుకొని తాము సుఖపడి యొరుల యాహారనిద్రావిహార సౌఖ్య సంపాదనోపాయములరయక - నిద్రాహార విహార సౌఖ్య భంగ కరమై లేనిపోని యూహలతోఁ బిచ్చెత్తినట్లు వ్యర్థముగాఁ దాము శ్రమపడి తాఁ జెడ్డకోఁతి వనమెల్లం జెటచెడు సామెతగా నితరులకుఁ గూడఁ దమ వెట్టి నంటించుచున్నారు. కారణము లేక కార్యము కలుగుట లోక ప్రత్యక్షానుభవ విరుద్ధము గనుకఁ బ్రతి కార్యము

నృహేతుకము కాకతీఱదని యాయాకార్యముల కాయాకారణము
 లింద్రియాతీతము లని యూరకొన కెవ్వియో లేనిపోని యూహలం
 బన్ని తమ యూహ లన్నియును గౌతమాది ముని సమ్మతములని
 యును ధర్మార్థ కామ మోక్షములను పురుషార్థములను సాధించు
 కొను నుపాయములగు వేదవేదాంగాద్యష్టాదశ విద్యల నతీంద్రియ
 ద్రష్టలగు ఋషు లీ ప్రపంచ సృష్టితోనే వై ఖర్యాత్మక వాఙ్మయా
 క్షర సమామ్నాయ సంజ్ఞిక గ్రంథ సందర్భములు లోకహితార్థమై
 ప్రకాశింపఁ జేసిరనియు దృఢముగా వక్కాణించుటకుఁ దగిన కార
 ãము నిక్కముగా సహజాత్మ నిశ్చయాత్మక మనోవిశ్వాస స్వరూప
 మగు శ్రద్ధయేకదా? నేను బ్రతికియున్నా ననుకొంటకు నాయాత్మ
 నిశ్చయమే నాకుఁ బ్రమాణము. తన జీవితమునకుఁ దన ప్రత్యక్షాను
 భవమే ప్రమాణమైనప్పటి కితరులకుఁ దా జీవించియున్నట్లు నమ్మించఁ
 దగిన ప్రమాణము లెవ్వియు నైలుప నెవ్వఁడుం జాలఁడు. ఎద్దియో
 సందర్భానుసారముగా బొమ్మ కదలదా! పల్కదా! పనిచేయదా?
 కాఁబట్టి యామాత్రమున బొమ్మ సచేతన మనఁ దగునా? సచేతన
 మెద్దియో యచేతన మెద్దియో సశరీర మెద్దియో యశరీర మెద్దియో
 సకారణ మెద్దియో యకారణ మెద్దియో తెలిసికొనుటకుఁ దన నమ్మి
 కయే మూలము. మఱి యట్టి నమ్మిక సహజముగాఁ దనకుఁ దోచ
 వలెను గాని యొరులు కలిగింపనేరరు. నేను జీవించియున్న సంగతి
 నాకే ' నిస్సందేహముగాఁ బ్రత్యక్షానుభవముగాఁ దెలియునుగాని
 తర్కవైశేషికశాస్త్రప్రద్యతులచేత నేను బ్రతికియున్నానా లేదా యని
 యొరులు నిస్సందేహముగా నిర్ధారణము చేయఁజాలరు. జ్ఞానజనక
 మగు ప్రమాణమునకుఁ గూడఁ బ్రమాణము కావలసియుండును
 గనుకఁ బ్రత్యక్షాది ప్రమాణములం దెల్పుటలోఁ జక్రక దోష మని
 వార్యము. స్వస్కంధారోహమువలెఁ దన్నుఁ దా నెఱుంగ లేఁడు.

మఱియుం దా బ్రతికున్న స్థితి తా నెఱింగినప్పటి కితరుల న్నిస్సం
దేహముగా బోధించి నమ్మించఁ జాలఁడు. విశ్వాసము సహజముగాఁ
దనకుఁ బుట్టవలయుం గాని యెరులు తనకుఁ బుట్టినప నేరడు. తన
యూపిరి తీసికొనుటయు గ్రుక్క మ్రొగుటయును శరీరము సచేతన
మగుటయును దన బ్రతుకున్న సంగతిఁ దా నెఱుంగుటకుఁ బ్రత్యక్ష
త్మానుభవము తప్ప నితర కారణోపాయములు పనికిరావు.

పంచభూతము లెట్లు సహజ సిద్ధములో యా పంచభూత
సంయోగ వియోగ విశేషములందుఁ జై తన్యము మబ్బులందు మెఱుపు
లుఱుములవలె నుద్భవస్థితి నాశము లందుట స్వభావము. కాలకర్మాను
సారముగాఁ ద్రిగుణాత్మకఁ జై తన్యస్వరూపక దేహస్మృతిచేత నా
జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తి దశల నెట్లుంటినో నా కే యెఱుకగాని యిది నా
యనుభవ మిట్టిదని యే యభినయముచేతనైనం గూలంకషముగా
నితరులకుఁ దెల్పఁ జాలను జాలను. నన్నే నే నెఱుంగ శక్యముకాకున్న
ని న్నెఱింగితి ననుట కేవల భ్రాంతికాదా? నిక్కముగా నన్నే నే
నెఱుంగఁ గల్గినచో నన్ను నీకుఁ జూపఁగలనా? నాశరీరమా? నేను
నాశరీముతో సంబంధించిన జడపదార్థమా? నేను నాది నీది యగు
పదార్థములు మాత్రమే వేద్యములుగాని నేను నీవనుపదార్థ తత్వము
లవేద్యములు. నాకుఁ దెలియనట్లే నీకుఁ గూడఁ దెలియవేమో?
నీ సంగతి మాటకేమిగాని నా సంగతి నే నెంతగింజుకొన్నను వాస్తవ
ముగా నేకారణముచేతను గలగనుచుంటినో సుషుప్తినందుచుంటినో
మేల్కొనుచుంటినో యీ నా దేహస్మృతి యుద్భవస్థితి నాశము
లెట్లందుచున్నదియో యెద్దియును నిశ్చయించుకొనుటకు నాయుక్తి
నాకే సరిపడకున్నది. కాని నే నను జ్ఞప్తి నాకుంట నాప్రత్యక్షాను
భవము. నే నున్నానని నానమ్మకము నానిశ్చయము నే నను పదా
ర్థముం గూర్చికాని నాయున్నిం గూర్చికాని యథార్థతత్వ మిట్టిదని.

నిరూఢిగా నిశ్చయించి విశ్వసింపజాలనని మాత్రమే నాశరీర సాహాయ్యమున నభినయించగలను.

ప్రకృతిపురుషులు దృగ్దృశ్యములు, గుణగుణులు, కార్యకారణములు, శరీరచేతనములు, పాఠీశ్వరులు, శ్రుతిలయ, లద్వైతాద్వైతములు వ్యాపహారిక పారమార్థికములు, భమప్రమలు, నిద్రాసుషుప్తులు, ప్రవృత్తి నివృత్తులు, వృద్ధిక్షయములు, భేదాభేదములు, భావాభావములు, సుఖదుఃఖములు, తెలివిమఱపులు— మొదలగు నానాపదార్థజాలమునకు నిక్కముగా “సాక్షీచేతాః కేవలొ నిర్గుణశ్చ” అనునట్లు నిత్యసాక్షి నారాయణుఁ డను జగద్గురు శంకరమతమును మాత్రము నచ్చి యెట్లోగాని “బ్రహ్మసత్యమ్— జగన్నిధ్యా” అని ద్వైతబంధమునుండి తప్పించుకొనుటకై నాయీ బ్రతుకున గించుకొనుచు నారాయణుని న న్దరింపఁ జేయుమని శరణు పొందుచున్నాను. ఇట్లు భగవద్భక్తికి మూలము భక్తిశ్రద్ధలు గలిగిన సదాచార సంపన్నులగు పెద్దల యుపదేశమే. కాఁబట్టి లోకోపకారార్థమై చతుర్విధాభినయపద్ధతు లెఱిగించు నష్టాదశవిద్యల ననాదికాలము నుండియు బ్రహ్మసృష్టితోనే యుపదేశించిన మహామునుల ఋణము— “బ్రహ్మచర్యేణ ఋషిభ్యః ప్రజయాపితృభ్య ఇజ్యయా దేవేభ్యః” అను విధమున నష్టాదశ విద్యామూల సకలవిద్యాస్వరూపము లగు వేదాభ్యాసముచేత ఋషులయొక్కయు యజ్ఞముచేత దేవతలయొక్కయు సంతానముచేతఁ బితృ దేవతలయొక్కయును ఋణము తీర్చుకొని “అన్మణశ్శుచిః” అను విధమున మనుష్యుఁడు శుద్ధుఁడు కావలయును.

“పృషోద కాదీని యథోపదిష్టమ్” అను పాణిని సూత్రమునకుఁ బతంజలి “శిష్టులనఁగా నత్యాశ లేనివారును ధనాద్వైహిక సంపదలు సంపాదించుకొను కోరిక యెద్దియు న్లేకయే యష్టాదశ విద్యలలో

నొకదానియందైన సంపూర్ణజ్ఞానమును సంపాదించుకొన్నవారు మఱు నాటికి మాత్రమే యుపయోగించునంతమట్టుకే ధాన్యాది భోజన పదార్థములు నిలవచేసికొనునంత యల్పసంతుష్టులు. లోకోపకారము నకై మాత్రమే తమ యావజ్జీవము నష్టపడు సర్వభూత దయాపరులయిన మునులు శిష్టులనంబడుదురు.” అని వక్కాణించెను కాబట్టి యట్టి యనాది శిష్టసంప్రదాయాచారముల ననుసరించి నడుచుటయే మిక్కిలి శ్రేయము.

శిష్టాచారమునకుఁ గాలవశమునఁ బ్రమాదముకలిగి ధర్మస్థానియైనప్పుడే గౌతమబుద్ధుఁడు జగద్గురు శంకరాచార్యుఁడు మొదలగు సర్వజ్ఞుల రూపమున లోకానుగ్రహతత్పరతచేత ధర్మసంరక్షణార్థమై భగవంతుఁడు మానవులం దవతరించక మానఁడు. సత్కవియే వాచి కాభినయముచేతను బ్రభువై, శిష్టరక్షక దుష్టశిక్షకుఁడై, యాంగి కాహార్యాభినయముచేతను యతియై, సాత్వికాభినయముచేతను మనుష్యులకుఁ దత్తద్దేశకాల పాత్రోచితముగా నిహపర సంతరణోపాయములం బోధించుచుండును. “అయోగ్యః పురుషోనాస్తి” అనునట్లు తమ మధ్య మాధమస్థితుల న్నకలజన స్వరూపుఁడై తత్తద్దేశకాల పాత్రోచిత ధర్మాచరణము న్నావించుచుండును. “గీ॥ ఉత్తముఁడు హితముచేయుచు నూరకుండు, మధ్యముఁడు హితముచేయుచు మాఱు వెదకు, అధముఁ డొరుచేయు హితమైన నణఁచిపుచ్చు, హితమునకు నెగుచేయువాఁ డెవ్వఁ డగును.” అనునట్లు పరోపకారము చేయుటకై యెట్టికష్టములయిన న్నహించు శ్రీరామచంద్రు లుత్తము లట్టి మానవు లేయుగమందైనం గడు నరుదు. మధ్యములు నూటి కొక రథములు నూటికిఁ దొమ్మంద్రు తక్కిన తొంబదుగురు కృతఘ్నులే. కృతయుగమున మనుష్యు లందఱు ఉత్తములే. త్రేతయందు జనులలో నాల్గవభాగము మాత్రమే యుత్తములు. ద్వాపరమునఁ బదాఱవవం

తుత్తములు. కలికాలమంసు మనుష్యు లందఱిలో నచ్చటచ్చట స్త్రీలుమాత్రమే “కతా పంచ సహస్రాణి జాయతే వర్ణసంకరః” అనుటచేత మిక్కిలి యరుదుగా నుత్తచుత మిగులుండును. పురుషులలో నుత్తములు బొత్తిగా నుండురని జ్యోతిశ్శాస్త్రము నుడువుట చేత సహజముగాఁ బురుషులకన్న స్త్రీలే మంచివారు. స్వభావముగాఁ బురుషుఁడు నిర్గుణుఁడు. పురుషునియందలి సుగుణముగాని దుర్గుణముగాని స్త్రీచేతనే స్ఫటికమణికరణి పీతాదివర్ణమువలె నాగంతుకమై రావలయును. కాఁబట్టి యేస్త్రీలు వంద్యులయిరి. సహజముకాని దోషమునకు వశుఁడైన మప్తపురుషుఁడే యాతతాయయై వధార్హుఁడయ్యెను. సహజము స్త్రీజాతి కనికరింపఁదగిన మంచిజాతి కనుకనే వేఁటయందైన నాఁడుపులినిగూడఁ జంపనొల్లరు.

“అహిమూషకమున నొదవిన మాడ్కిన్” అత్యుత్కృష్టైః పాపపుణ్యైరిహైవ ఫలముచ్యతే-కాలోహి దురతిక్రమః” అనుటచేతఁ బన్నెండుగంటల వఱకుం బగలుం, బన్నెండు గంటల వఱకుఁరాత్రియు, నొక దేశమునందు విధినియతకాలంబు లయినప్పుడుపన్నెండు గంటలకన్నఁ గర్మసాక్షియగు సూర్యుఁ డాకసము నెక్కువగాఁ గాని తక్కువగాఁ గాని తోఁపకుండుట ప్రత్యక్షమైన భూత యధార్థస్థితికదా? ఆగామి సంచిత ప్రారబ్ధములను సహజ స్వకీయ కర్మాను సారముగా జీవులు కష్ట సుఖము లనుభవించక తీరదు. “నా భుక్తం క్షీయతే కర్మ కల్పకోటిశతైరపి” అను విధమున నెంతకాలమువఱ కేయే దేహధారు లేయే కర్మానుసారముగాఁ బాపపుణ్యములు సుఖదుఃఖము లనుభవింప విధినియమితు లైరో యంతవఱకుం బ్రతుకక తీరదు. ఏయపాయములు గాని యే ప్రమాదములు గాని ప్రత్యక్షముగా తనంత ప్రతిజ్ఞపట్టి వచ్చిన మృత్యుదేవతగాని యాయుర్దాయకాలము మొక్క మర్యాదను జీవులకుఁ దప్పింప నేరదు. కాలమృత్యు వనఁగా

మనుష్యులకు సాధారణముగా నియమితమైన చాంద్రమానాబ్దములు నూటయిరువది కగు నాయుః సమాప్తి. అకాలమృత్యు పనఁగా దేహధారులకు నూటయిరువదేండ్లలోపుగా సంభవించు మృతి. నూటయిరువదేండ్లు బ్రతికిన మనుష్యులకు మఱి యనుభవింపవలసిన కర్మ మిగులదు కనుక నట్టివారు “త్రిపాదస్యామృతం దివి” అనునట్లమృత సూర్యలోకపదవి న్లయమవుదురు. కర్మ శేషముతో మృతులయిన వారు “పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని” అను నట్లు నిత్య చంద్రలోక మునఁ జేరి పుట్టుచుఁ గిట్టుచుందురు.

అపరవిద్యాత్మకమగు నష్టాదశ విద్య నీ లోకన్యవహారమును గూర్చియే మునులచే నుద్దిష్టము లయినవి. పరవిద్య యపరోక్ష బ్రహ్మను భూతి కావున “యత్రనాస్య తృశ్యతి” అనునట్లు భూమ స్థితి కావునఁ గేవలాత్మానుభవైకవేద్య మతీంద్రియమే గాని వ్యావ హారికాష్టాదశ విద్యలవలె నింద్రియగోచరము కాదు. అద్వైత వాసన పరవిద్యా స్వరూపము. కావున నా బ్రహ్మాత్మకమగు పరవిద్య యీ జతుర్విధాభినయములకు లోబడక కేవల మతీంద్రియ బ్రహ్మసమాధి రూపమునఁ గైవల్యమై సత్యమై నిత్యమై నిరుపద్రవమై సచ్చిదానంద లక్షణ వాసుదేవ పరబ్రహ్మమైనది మాత్రమే యపరవిద్య కేవల మునులకు మాత్రమే వేద్యమయి యున్నదని కేవలాష్ట వాక్యాభి సయాత్మక శబ్ద ప్రమాణముచేతం బరమభాగవతులు తమ యంత రాత్మలందు సంతుష్టులగుచుంటకన్న వేఱుభినయ మెద్దియుం బర విద్య నైలుపఁ జాలదు. ఈ జగమంతయుం జతుర్విధాభినయమయమే. అభినయ మనఁగా రసము స్వేల్లశింపఁ దగు నామరూపములు. “రసో వై సః” అనుటచేత రసమనఁగాఁ బరవిద్యా స్వరూపుఁడగు దేవుఁడు. నిత్యానంద పదవీ స్వరూపుఁడగు వాసుదేవుని శాఖాగ్రచంద్రన్యాయ ముగా నీ యష్టాదశవిద్యా స్వరూపమగు నపరవిద్యలు జతుర్విధాభి

నయ మూలముగా మానవోపాధులం దత్తదేశకాల పాత్రాను సారముగాఁ బంచభూతముల గుణములగు శబ్దస్పర్శ రూప రస గంధములు నానా ప్రకారములం బ్రవర్తిల్లు విధమున వాచికాఁగికాహార్య సాత్వికాభినయ విశేషములు వ్యవహరింపఁ బడుచున్నవి. వాచికాభినయమునం దాకాశగుణమయి తక్కిన పృథివ్యప్రేక్షోవాయు పుసాధుల వశమున శ్రుతి లయల న్నానాప్రకారముల ధ్వన్యాత్మక వర్ణాత్మక విశేషముల నాద బ్రహ్మ మూలమై శబ్దము ప్రవర్తిల్లుచు శ్రుతి లయ కారణరూపముల స్నిగ్ధమై యవ్యక్తమై పారమార్థికకార్యమై పరవిద్యాస్వరూపమై స్వర తాళరూపముల ననిత్యమై వ్యక్తమై వ్యావహారికమై యపరవిద్యాత్మకాష్టాదశ విద్యాత్మకమై యున్నది. నిత్య శబ్దము పరవిద్య కేవలము సర్వ జగత్కారణమగు దేవుఁడు మఱి యనిత్య శబ్ద మపరవిద్య. కార్యరూపకమగు నిజ్జగమంతయును నాదబ్రహ్మమే. చతుర్విధాభినయాత్మక జగత్కార్యమున కంతకు స్థూలకారణము. ప్రప్రథమమున వ్యక్తమై మిక్కిలి హ్రస్వముగా నణుమాత్రముగా శ్రవణేంద్రియగ్రాహ్యమైన ధ్వని శ్రుతి నాఁబడును. మఱి యట్టి శ్రుతి యనంతసంఖ్యాకములగు రోమకూపాత్మక దేహనాళ వాయువుల పరస్పరాఘాతవశమున జంతువు పుట్టిన కాలమునుండియు నైఖరీ మూలముగా వెలువడుటకై దైవప్రేరితమై యజ్ఞాత మగు పురుష ప్రయత్నముచేఁ బ్రారంభించి కాలపక్వమై దేశకాల పాత్రానుసారముగా వ్యవహృతమగుచున్నది. వినఁబడఁ దగునట్లు కంఠమునుండి గాని మఱెట్లు గాని పుట్టెడు శబ్ద మనాద్యగణితకాలమునుండియుం బ్రారంభించి యాయువువలె నియమితకాలమునకు సమాప్తి యగుచున్నది. అవ్యక్త నాదమును శ్రుతిరూపముగా వినిపించఁదగిన యవకాశకాలము లయ యనందగును. శ్రుతికార్యరూపము లయకారణరూపముగా నాదబ్రహ్మ మిజగద్రూపమున వివృతమైన యది. విసం

బడిన శబ్దమంతయును ఘుణాక్షరమువలె సవశము న్మఱి యజ్ఞాన కృత్యమే గాని స్వవశము జ్ఞానకృత్య మెంతమాత్రము న్నాదు కాదు. కాఁబట్టి ఘుణాక్షరమువలెఁ బుట్టెడు నీ జగద్ వ్యావహారికా నిత్య కార్య శబ్ద మెట్లు బుద్ధిపూర్వకమును స్వవశము న్నానో యట్లే యా శబ్దము న్నూడ స్వవశుఁడై బుద్ధిపూర్వకముగా దేహి వినఁజాలఁడు, శబ్ద మెట్లు ఘుణాక్షరమువలెఁ దోఁచునో యా శబ్దమున కర్థము గూడ నా ఘుణాక్షరమువలెఁ బ్రకటింపఁబడును. పాస్తవముగా వినఁ బడిన శబ్దము గాని మఱియు గ్రహింపంబడిన యా శబ్దార్థము గాని యా వాగర్థములు రెండును గాని ఘుణాక్షరములవలె పుట్టి మీఁది బ్రహ్మలిపివలెఁ గేవల భావనావశములు.

“యాదృశీ భావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతి తాదృశీ” కాఁబట్టియే మొక శబ్దము దేశకాలపాత్రానుసారముగా నానార్థములన్ వ్యవహరింపఁబడుచున్నది. కాఁబట్టి యీ లోకమందలి నామరూపములన్నియు భావనావశమున తత్తద్దేశకాల పాత్రానుసారముగా రసము న్గలిగించుచున్నవి. దేహము లనేకములుగాని జీవుఁ డొక్కఁడే యైనట్లు నామరూపములు పెక్కులుగాని రస మొక్కటియే. నామరూపములు వాగర్థములన్నియు మిథ్యాభావనావశములుగాని రసముమాత్ర మ పరోక్షానుభూతమగు సచ్చిదానందలక్షణ బ్రహ్మస్వరూపమని సిద్ధాంతీకరింపకతీయదు. వాగర్థము లేటివలె దేహము, రసము నీటివలె దేహి. వంకలు మొదలగు వికారములన్నియు నేటివిగాని నీటివి కావు. చతుర్విధాభినయవిశేషములను మాయాప్రకృత్యపాధిద్వారమున రసాత్మనాదబ్రహ్మ మీ జగద్రూపముగా వివర్త మగుచున్నది. కాఁబట్టి యీ జగత్కార్యవిశేషములగు నామరూపాత్మక చతుర్విధాభినయవిశేషము లన్నియు నష్టాదశవిద్య లన్నియు మిథ్యాత్మకములు వ్యావహారికములు ఘుణాక్షరములవలె నొడమావులవలె భ్రాంతి

కల్పితములుగాని వాస్తవములు పారమార్థికములు న్నావు. కావుననే పరమార్థదశయందు వేదములు లేవని జగద్గురు శాసనము. సత్వరజ స్తమోగుణములు గాని తత్త్రిగుణమయ ప్రకృతిగాని పురుషుడుగాని పృథివ్యప్రేజోవా య వృక్షగాని తద్గుణములగు శబ్దస్పర్శరూప రసగంధములుగాని జడముగాని చేతనముగాని మొత్తముపై బురుషునితో లెక్కింపఁబడి షడ్వింశతి తత్వములన్నియుం బరస్పరముం బాళ్ళభేదమునఁ బరస్పరముం గలిసియున్న వేకాని ప్రత్యేక మే తత్వ మయినను శుద్ధముగా నున్నదని చెప్పట సప్రమాణము న్నయ్యుక్తిక మెంతమాత్రమున్నాదు. కణాదమునిచేతను మఱియుం గౌతమునిచేతను మఱియుం గపిలమునిచేతను గాని పేర్కొనఁబడిన పదార్థములు శిష్యులకు సులభబోధకై ప్రత్యేకముగా నున్నట్లు వ్యవహారార్థమై మాత్రమే యుపదేశింపఁబడెనుగాని పరమార్థమున నొక్క బ్రహ్మ పదార్థముకన్న వేతే పదార్థము లేనేలేదు. మఱియుఁ గపిలుఁడు పేర్కొన్న యిరువదియైదు ప్రాకృతతత్వములు నైయామికులు పేర్కొన్న పదార్థములన్నియుం బురుషునికన్న భిన్నములు కానే కావు. “పురుష ఏవేదగ్ం సర్వం యదృభతం యచ్ఛభవ్యమ్” అను శ్రుతిమాత్రమే యష్టాదశవిద్యలకెల్ల సారమగు ముఖ్యవాక్యము. తక్కినవాక్యము లన్నియును గౌణములు మఱి యప్రధానములని సిద్ధాంతీకరింపక తీరదు. “ఓం” ఓంకార శబ్దమాత్రముచేత సష్టాదశ విద్యలన్నియు గతార్థము లగుచున్నవి. కాఁబట్టియే పరమహంసలు “ఓం” అని ఓంకారమును మాత్రమే యపాసించుచుఁ దుద కా “ఓం” యోంకారమున లయమగుచున్నారు. అకారము, ఉకారము మకారములు కలిసి “ఓమ్” అని యైనవి. నాదబిందుకలాత్మకము లగు అకారము, ఉకారము, మకారము, సత్వరజ స్తమోగుణముల నుద్బోధించుచు శివశక్తుల యైక్యతను బోధించుచు నిర్గుణ బ్రహ్మ

సమాధిని “ఓం” యోంకారోపాసనము కలిగించును. నిర్గుణము నిరంజనము శాంతమునగు పరబ్రహ్మమే “బ్రహ్మవిద్యైష్టైవభవతి” అను విధమున “ఓం” ఓంకారోపాసకుఁ డగు పరమహంస బ్రహ్మ భూతుఁడే యగుచున్నాఁడు. జలబిందువు జలమందే లయము చెందు నట్లు భక్తిశ్రద్ధలు గల పరమభాగవతుఁడు భగవంతునియందే లయ మగుచున్నాఁడు. నిర్గుణమగు నేకాగ్రదృష్టిరూపక మనిర్విషయమగు ధ్యానవాస్తవమగు పారమార్థికత్వము, సగుణసవిషయ మనోభ్రమమే మిథ్యాత్మక వ్యావహారికతత్వము. నిర్గుణతత్వము వాస్తవము సగుణ తత్వము సత్యము కాదుకాదు. నిర్గుణపరబ్రహ్మమే సత్యము సగుణ మగు జగత్తే యసత్యము. కలలోని కలవలె జగద్వికారములోని వికారము లీ యష్టాదశవిద్యలు.

పృథివ్యప్తేజోవాయువు లాకాసమున లయము చెందునుగాని యాకాసము స్వతంత్రకార్య మగుటచేత నిత్యకారణరూపమున నుంట చేత నుద్భవస్థితినాశములు చెందక సచ్చిదానందలక్షణ స్వస్వరూప మున నిత్యమై సత్యమై యున్నది. ఆ పరమాకాశమే నాదబ్రహ్మ మనంబును. మఱి యా నాదబ్రహ్మమే “బ్రహ్మైవ సంసరతిముచ్యత ఏతదేవ, దౌవారికం భవతి సంసరణంచతస్య, ముక్తిః పునర్భవతి చిద్వపుషైవతస్య, స్వాజ్ఞానతః స్వమహిమ ప్రతిబోధతశ్చ” అను సర్వజమునిమతము బుద్ధునియొక్కయుం జగద్గురుఁడగు శంకరాచార్యుని యొక్కయు నుపనిషత్తు లన్నింటియొక్కయు “వాసుదేవః సర్వమితి” అను భగవంతునియొక్కయు బోధల ననుసరించి సప్రమాణమై సయుక్తికమై యున్నదని నానమ్మకము. నా మతముతో నేకీభవించువారికి నా మతమే యథార్థముకాకమానదు, శబ్దముత్పన్నమైన కొంతసేపటి కింద్రియపాటవముకొలందిని శ్రవణేంద్రియ గ్రాహ్యమగునపుడు శబ్దముత్పన్నమయిన తుణమందున్న శక్తికంటె

సన్నగిల్లి వినబడును. కాలవిలంబముం బట్టియు శ్రవణేంద్రియశక్తి యొక్క యసామర్థ్యమును బట్టియుఁ బుట్టినక్షణముం దున్న శక్తి ధ్వనికిఁ దగ్గుచుండును. సకలపదార్థసమ్మేళనములే కింద్రియగ్రాహ్య మగుకార్య మెద్దియు న్గుగనేరదు. ఒండొంట నంటక శుద్ధముగాఁ బ్రత్యేక మే భూతమునకు న్స్వతంత్రస్థితియుంట సప్రమాణము న్నయుక్తియుం గాదు. “తత్త్వమసి తత్సవితృవరేణ్యమ్, తత్సత్ తదైక్షత” ఈ మొదలగు శ్రుతులయందలి “తత్” అను శబ్దము సత్య జ్ఞానానంతలక్షణముగు బ్రహ్మపదార్థమును జెప్పుచున్నది. ఇంద్రియ దృష్టమయి చెంతనున్న వస్తువును గూర్చి “ఇది నీవు, నేను” అను శబ్దములు వ్యవహరింపఁబడును. దూరముగా నున్న పదార్థము విషయమైగాని యదివఱకుం బరిచితమై ప్రస్తుతము ప్రత్యక్షముకాని యంతదూరముం దున్న వస్తువు విషయమైగాని కేవలాప్త ప్రమాణము మాత్రముచేత నెచ్చటనైన నున్నదని నమ్మినవస్తువును గూర్చిగాని “తత్” అను శబ్దము వ్యవహరింపఁ బడుచున్నది. “నేతినేతి, యతో వాచో నివర్తంతే అప్రాప్యమనసాసహ” అను శ్రుతులం బట్టి మనో గోచరమైనదిగాక యింద్రియదృష్టముగాక కేవలముం దన స్వప్న జాగ్రత్సుషుక్త్యవస్థల కెన్నఁడైన ననుభవము కాక బోక కేవల మాప్తవాక్యప్రమాణముచేత మాత్రమే విశ్వాసముచేతను మఱి యాస్తిక్య మతాభ్యాసపటిమచేత నొక విధమైన వస్తు వతీంద్రియమై సర్వలోకాతీతమై వ్యావహారికభిన్నమై సకలప్రమాణముల కగమ్యమై యున్నదనుకొన్న పదార్థము గురించి “తత్” అని ప్రథమపురుషము వ్యవహరింపఁబడుచున్నది. అనఁగా మొత్తముపై నీలోకములో లేని వస్తువు మఱీను ర్త్యజ్ఞానమున కగమ్యముగు వస్తు వాప్తవాక్యప్రమాణముచేత మాత్ర మున్నదనుకొని నమ్ముకొన్న వస్తువునుగూర్చి “తత్” అని వ్యావహారికశబ్దము వాడఁబడుచున్నది. “తత్” అను

శబ్దమునకు నిర్గుణపరబ్రహ్మమని యర్థము చెప్పఁబడుచున్నది. కాని నిక్కముగాఁ బారమార్థిక వస్తువును వ్యావహారికమగు “తత్” అను శబ్దముచేత మునులు బాలబోధకై మఱి యుపాసనా సౌలభ్యమునకై తక్కిన శబ్దములవలె నుపదేశించినా రనుటయే సయుక్తికమును మిక్కిలి సమంజస మనకఱియదు. “అశబ్ద మస్పర్శం నిర్గుణం శాంతమ్” అను శ్రుతులు శాఖాగ్రచంద్రవత్తుగా దేవునిగూర్చి వ్యవహరింపఁ బడుచున్నవి “శ్రుతిస్థానే స్వరాన్వతుం నాలం బ్రహ్మసి తత్వతః” అను నారదోక్తిప్రకారము “ఇదమిత్థమ్” శబ్దముంబట్టి యర్థమును గాని యర్థముంబట్టి శబ్దమునుగాని నిర్దేశింప నలవికాదు. “పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని, త్రిపాదస్యామృతం దివి” అనుటచేత భగవత్తత్వము మూడువంతులశరీరము న్నిరుపాధికమైనది మఱియొకపాలున శరీరము నోపాధిక మైనదను శ్రుత్యాశ్చకాప్తనచన ప్రమాణము స్పష్టమైన యెడల “అశరీరమాత్మా” అన్నట్లు “తత్” అను శబ్దముచే నిర్గుణ బ్రహ్మ ముద్దేశింపఁబడుచున్నది నిన్నటి సూర్యకాంతికి నేటి సూర్య కాంతికిం బ్రతిక్షణముం భూతభవిష్యద్వర్తమాన కాలములయందలి సూర్యకాంతికి న్నతదేశకాల పాత్రానుసారముగా మాఱుదల యున్నదని సయుక్తికముగా సప్రమాణముగా సిద్ధాంతీకరింపకఱియదు కనుక ఊణక్షణమునకు మాఱుచున్న పదార్థములం బట్టి మాఱుదల లేని పదార్థ మొకటి యున్నదనుకొంట యప్రమాణమున్ భ్రాంతి యుంగాని యధార్థము కానేరదు. కాఁబట్టి వ్యావహారిక నామరూప ము లనిత్యము లగుటచేత ననిత్య మర్త్యబుద్ధిగుణమునకుఁ గేవల విలక్షణమగు నిత్యబుద్ధిగుణము గ్రాహ్యమగుననుట “వింధ్యః ప్లవే త్సాగరే” అనుటవలె నసంభవము కాదా? నదురేయి చిమ్మచీకటి చేతఁ బట్టపగటి వెల్లడి గ్రాహ్యమగునా?

దైవపౌరుష పరిణామక్రమము

ఆనిత్య మర్త్యబుద్ధికి నిత్యామృతాత్మ బుద్ధివిషయమగునను
నై యాయుక మతము అంపముచేత నాకసము న్ముక్కలుగాఁ
గోయుటవలె నసంభవముకాదా? కేవలము నీ భక్తివిశ్వాసములకు
మూలమగు నాత్మవాక్య ప్రమాణముచేతఁ దప్ప దేవుఁడు నాస్తిక
పాపండు వేదశాహ్య కుతర్కముచేత సాధ్యుఁ డెంతమాత్రము
స్థాఁబోఁడు. “నమ్మి చెడినవారు లేరు నమ్మక చెడిపోతే పొయ్యేరు”
అను విధముగా నాత్మ వాక్యానుసారముగా హేయాదేయ వస్తువివే
కము సంపాదించుకొన్న మేల్మొలచి కృతఘ్నులై యాత్మవాగ్రూప
మగు నష్టాదశ విద్యల యుపదేశము ననుసరించి లోకోపకారముగాఁ
జతుర్విధాభినయములం బ్రయోగించి “ఆపరితోషా ద్విదుషాం
నసాధుమన్యే ప్రయోగవిజ్ఞానమ్” అను కాళిదాస వచనము నివ్వశ్వ
సించి లోకోపకారము స్సంపూర్ణముగ నొనరించునట్లు చతుర్విధాభి
నయ విశేషప్రయోగము కావించు శక్తిం దనకుఁ గలిగించుమని
భగవంతునిం బ్రార్థించుచుం బరమభాగవతుఁడై యొరుల న్సుఖపెట్టి
తరింపఁజేసి తా సుఖపడి తరించవలెను.

వాచికాభినయము న్నాసించు శిక్షావ్యాకరణ చ్ఛందోనిరుక్త
శాస్త్రములం గూర్చి సకల మర్త్యజంతువుల నడువడి యంతయును
స్వబుద్ధికృత మెంతమాత్రము న్నాక యవశముగా ఘనాక్షర న్యాయ
ముగా ననిత్యమై త్కణావస్థితమై యెన్నిజంతువులో యాజంతువుల
జీవితకాలములో లెక్కింపఁ దగిన త్కణము లెన్నియో యన్నివిధముల
మాటుచున్నప్పటికి “సోహం దేవదత్తః” అను రీతిగాఁ బ్రతిత్కణ
మన్నివిధముల మాటుచున్న గంగాతరఁగిణులవలెఁ బ్రత్యేకముగా
మాటుకున్నట్లు దైవవశమునఁ గొంతకాలమువఱకు నిల్చియుంటచేత

నొక్కొక్క పద్ధతిప్రకారము కల్పింపఁబడినట్లు కాన్పించుచున్నది. ఈజగములోఁ బేర్కొనఁబడిన పదార్థము లొకటియైన నొండొంట మిశ్రముగాక శుద్ధము స్వతంత్రము కలుపు లేక కన్బట్టనేరదు. త్రిగుణాత్మకముకాని పదార్థ మొక్కటియు న్లేదు. స్వప్న జాగ్రద్దశలందు మాత్రమే మనస్సు సవిషయమై నానావిధ జగద్వికారములం గనిపెట్టుచు దా నిర్విషయముగా నున్న సుషుప్తిదశ స్థూఢ స్మరించుచున్నది. కాఁబట్టి భావాభావములు సగుణ నిర్గుణములు నని పదార్థములు రెండేవిధములయి స్మృతి విస్మృతులంబట్టి ప్రతిపాదించవలసియున్నది. భావ సగుణ స్మృతికార్యముల కభావ నిర్గుణ స్మృతులు కారణము లనుకొనక తీరదు. భావ సగుణ స్మృతికార్యమే యీ యైహ లోక కర్షణకర్త వ్యవహారదశ మఱి యభావ నిర్గుణ విస్మృతి కారణస్వరూపమే యీ పారలోక కర్షణకర్త పరమార్థదశ. “యథాలోక స్తథావేదః” అనుటచేత స్వర్వసముదగు భాగవతున కీలోకమే వేదస్వరూపుఁ డను గురువుగాఁ గాన్పించును మఱియును స్వాత్మైకతత్పరుఁడు కేవల కుక్షింభరుఁ డగు దుర్జనునకు సుఖదుఃఖాత్మకఁ డగు శనిగాఁ బొడగట్టుచుండును. “గురుర్జ్ఞాన సుఖే శని ర్దుఃఖిమ్” అనుటచేత నిత్య మనశ్శాంతి గురునిరూపము. మఱి సంతత మనోవికారము శనిస్వరూపము. సుఖనిద్రకై నజ్జనుండును దుర్జనుఁడు నుభయులును గాంక్షించుచుంట సహజమైనప్పటికిని దుర్జనుఁడు వ్యసనపరుఁడై కోరిన మనశ్శాంతిని దాఁ జెఱచుకొనుచు నితరులకుఁ గూడఁ జెఱుపఁ ప్రయత్నించుచుండును. ప్రసన్నహృదయుఁడు శాంత చిత్తుఁ డగు పరమభాగవతుఁడు “సత్యం బ్రూయాత్త్రియం బ్రూయాత్సన్ద్రూయాత్సత్య మప్రియమ్” అను నీతిపద్ధతి ననుసరించి మోక్షలయాదరమునకుఁ బాత్రుఁడై సుఖముగా నిద్రించును దుర్జనుఁడు

వలుగాకియై యసందర్భ ప్రలాపములచేత దుస్సర్వజ్ఞత్వముం దురహం
కారముం జూపుచు లోకుల యాగ్రహమునకు లోనై హాయిగా
నిదురింపనేరఁడు. సుషుప్తివంటి మోక్షమును గూర్చియును స్వప్నము
వంటి చోదనాలక్షణ ధర్మముం గూర్చియు సంసారులు చింతింపఁ
బనిలేదు. లోకమున జరుగుచున్న సకల వ్యవహారములకును సంద
ర్భించియే వేదశాస్త్రము లున్నవి. వేదశాస్త్రానుసారముగానే లోక
వ్యవహారములు కల్పించఁబడినవి. వేదములోఁ జెప్పఁబడిన సంగతులే
లోకమందు వ్యవహరింపఁబడుచున్నవి. లోకమందలి వ్యవహారధర్మ
మునే వేదము చెప్పుచున్నది. లోకవృక్ష కార్యమునకు నిక్కముగా
వేదమే బీజము. కాని యవ్యక్తమగు కారణము నైలిసికొనుట
యసాధ్యము. కంటిరెప్ప వేసినంత కాలము పలము. పలములో వేయి
యవభాగము తెత్పరము మఱియుం దశరమందలి వేయియవభాగము
లగ్నము. కాబట్టి యాలగ్న కాలము న్నాతాతయగు వసిష్ఠుడే
తెలియనేరఁడు మఱియు ద్వైవంకురుషగు బృహస్పతియే కనిపెట్ట
స్సమర్థుఁడు కాఁడన నేనేపాటియని పరాశరముని తన హోరాశాస్త్ర
మున వక్కాణించెను.

“తాకిక వ్యవహారేషు యథేష్టం చేష్టతాం జనః, దైవికేషుచ
కార్యేషు విశేషోక్తిః ప్రవర్తతామ్” అనుటచేత లోకులు తత్తద్దేశ
కాల పాత్రానుసారముగా నడచిన నడత వేదశాస్త్రములం దెట్లు
వివరింపఁబడెనో యా సంగతి బోధించుటకై మాత్రమే వేదశాస్త్రము
లుద్దేశింపఁబడెను గాని వేదశాస్త్రములం బ్రతిపాదింపఁబడిన పద్ధ
తులం బట్టి వ్యవహరించుటకుఁ గాదు. సంసార మను బండికి రెండు
చక్రములవంటి దైవ పౌరుషములం బట్టి మనుష్యుఁడు తా నడచిన
నడతన్నూర్చి వేదశాస్త్రము లేమి చెప్పెనో తెలిసికొనుటకై మాత్రమే
వేదశాస్త్రముల ప్రయోజనము. లోకవ్యవహారము చేయుట ఘోషణి

పని. వ్యవహరించిన పిదపఁ దన నడతను గూర్చి వేదశాస్త్రము లెట్లు చెప్పెనో తెలిసికొనుట వెనుకటిపని. శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధానుభవముల శ్రోత త్వజ్ఞేత్ర జిహ్వ ప్రాణేంద్రియ ప్రవృత్తి గలిగిన పిమ్మటఁ గదా యా శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధ గుణ తత్త్వ విచారణము కలుగుట సకలలోక ప్రత్యక్షానుభవమేకదా? లోకవ్యవహార మెద్దియైన సహజముగా జనుఁడు చేసి యనఁగాఁ దనకు దేహస్మృతి కలిగిన పిమ్మటఁ గదా యా శరీరస్మృతి సకారణమా నిష్కారణమా, సహజమా, యాగంతకమా, వాస్తవమా, మిథ్యయా, నిత్యమా, యనిత్యమా, స్మృతియే జగద్రూపమైనదా, జగమే శరీరస్మృతికారణమా, స్వప్న దేహమువలె జాగ్రద్దేహము గూడ భ్రాంతి కల్పితమా యీ మొదలగు విచారణము శరీరస్మృతి కార్యము పుట్టిన పిదపఁ గదా శరీరస్మృతి కారణ మెఱుంగఁ దలకొనుట. ఈ దేహస్మృతియే లోకవ్యవహార స్వరూపము. ఈ శరీర స్మృతి కారణమునే వేదశాస్త్రములు వివరించును. కాబట్టి కార్యజ్ఞానము మొదటఁ గారణజ్ఞానము పిదప న్నలుగుటయే మర్త్యులకు సహజ ధర్మము. కార్యదృష్టిలేనపుడు కారణచింతయే పొడమదు. కార్యస్వరూపమే పౌరుషము. కారణస్వరూపము దైవము. కార్య మింద్రియగోచరము, కారణ మతీంద్రియము. పంచేంద్రియ ప్రవృత్తకార్యాత్మక లోకవ్యవహారము పౌరుషము. పౌరుష నియామక కారణాత్మక వేదశాస్త్ర స్వరూపము దైవము. దైవముం దెలిసికొని వ్యవహరింప నెవ్వరికిం దరముకాదుగదా? యట్లే వేదశాస్త్రము లెఱిగి బ్రతుకు నడుపు కొంట యసాధ్యము. శరీర స్మృతికారణముం దెలిసికొనుటయుఁ దన్నుఁ దా నెఱుఁగుటయును వేదశాస్త్ర ధర్మము దెలిసికొనుటయును “అహం బ్రహ్మస్మి” అని యనుకొంటయును నిక్కముగా నౌపచారికములు శాఖాగ్రచంద్రబోధలు-శశవిషాణములవలెఁ గేవల శబ్దమాత్రములు

స్వప్నపదార్థములవలె మిథ్యాకల్పనము కేవల శబ్దైక ప్రమాణము విశ్వాసైక మూలములు సహజానుభవ విరుద్ధములు లోకాతీతములు మఱి యతీంద్రియములు కేవల ధ్యాన గమ్యములు కావున సకల లోక వ్యవహారాత్మకార్థ కామప్రయోజకపౌరుషకారణమగు కేవల పరమార్థబోధక ధర్మమోక్ష ప్రయోజక దైవమును గూర్చిన లోక వ్యవహారములు మానుకొని యెరుల సుఖపెట్టి తా సుఖపడక లోక వ్యవహారముతో సంబంధము లేక యతీంద్రియమై యవేద్యమై యతాకికమై దైవస్వరూపమై సర్వజగన్మూలకారణమై నిత్యమై యపౌరుషేయమై దైవస్వరూపమైన చోదనాలక్షణధర్మమును గూర్చి గాని మోక్షమును గూర్చి గాని చింతించుట మునులకుఁ జెల్లును. సంసారులకు బొత్తిగాఁ దగనిపని.

లోకోపకారమునకై మాత్రమే తమ పౌరుషమును వినియోగింపఁ జేయుచుఁ దమ బ్రతుకు నిత్యము కావింపుమని దేవుని స్వేచ్ఛకొనుటయే యర్థకామములను పురుషార్థములు. మునులకు మాత్రము ధర్మమోక్షములను పురుషార్థములు వేదశాస్త్రములచే విధించఁబడెనుగాని సంసారుల కెంతమాత్ర ముద్దేశింపఁబడలేదు. మును లతీంద్రియు లశరీరు లవస్థాత్రితయ సాక్షులు మఱి యీ జనన మరణ సంసారసాగర నిమగ్నులగు మర్త్యు లర్థకామములను పురుషార్థములు మాత్రమే సంపాదించుకొనుటకే విధింపఁబడిరి కావునఁ దనతోడిపాటివారి ప్రేమానురాగములు సంపాదించుకొన్నఁ గాని యభీష్టార్థకామములు తన కబ్బినేరవు. ఒరులను సుఖపెట్టి తా సుఖ పడుటకై సాధింపఁ దగిన పురుషార్థములు ప్రాకృతులగు మర్త్యుల కర్థకామములు రెండే, రెండే. ధర్మమోక్షము లర్థకామములకు సముద్రమునకుఁ దరంగములవలె వేటుకావు. దేహస్మృతి విశేషములే ప్రమాభమలయిన ట్లర్థకామ విశేషములే ధర్మమోక్షములు. అంబలి

త్రాగువానికి మీసము లెత్తువాఁడు కావలెనా యను సామెతగా నర్థ కామములనే సంపాదించుకొన నేరనివానికిఁ దన వ్రాతయే తాఁ జదువలేనివాని కితరుని వ్రాతవలె ధర్మమోక్ష చింత పనికిరాదు పనికి రాదు. ధర్మమోక్షములు సాధన చతుష్టయసంపద గలయశరీరులు లతీంద్రియద్రవ్యలగు కపిలాదిమునులకు మాత్రమే సాధ్యములు. ఒక్క దమ్మిడితోఁ బదికోట్ల వీసెలబంగారు విలువగల చక్రవర్తి సాధము న్గొననుంకించు భ్రాంతునివలె మాటాడుకొను పిల్లకాయల వలె ధర్మమోక్షముల సాధింపయత్నించు సంసారులు కేవల మవి వేకులు కారా? ధర్మమోక్షములు కేవలముం బారమార్థికములు గాని వ్యావహారికము లెంతమాత్రము న్గావు. అనఁగా వేదశాస్త్రములు కేవల పరమార్థబోధకము లగుటచేత నతీంద్రియ ద్రవ్యలగు కపిల సతంజలి గౌతమ కణాదజైమిని వ్యాసాదిమునులకు మాత్రమే యుద్దేశింపఁబడినవి కాని సంసారుల కెంతమాత్రము న్గావు కావు. కనుకనే “యధేష్టం లోకవ్యవహారేషు చేష్టతాంజనః” అను కామ చారానుజ్ఞయీఁబడెను. ఆకాశాద్వాయుర్వాయోరగ్ని రగ్నే రాపోఽభ్యుః పృథివీ పృథివ్యాయోషధయ ఓషధీభ్యోఽన్నమన్నాత్పురుషః పురుషఏవేదగుం సర్వమ్” అనుటచేత దేహస్మృత్యాత్మక పౌరుష దృష్టపదార్థము లన్నియును స్వప్నదృష్ట పదార్థము లన్నియును స్వప్నమయములే యైనట్లు పౌరుష మయములే కావునఁ పౌరుషము కంటె వేతేపదార్థమేలేదు.

శరీర స్మృత్యాత్మక పౌరుషముచేత జ్ఞానమున కబోధ్య తత్వముతో స్ఫురించు పదార్థమే “ఆత్మన ఆకాశః సంభూతః” అనుట చేత దేహస్మృతిరూపక పౌరుషజ్ఞానమున కనేద్యతత్వమై స్ఫురించు పదార్థమునకే యాత్మయని గాని దైనమని కర్మమనిగాని కాలమని గాని నామములు. “సుఖస్య దుఃఖస్య నకోఽపిధాతా పరోదదాతీతి

కుబుద్ధిరేషా, అహంకరోమీతి వృథాభిమానః స్వకర్మసూత్ర గ్రథితోహిలోకః” అను విధముగా నాగామి సంచితప్రారబ్ధములను కర్మములచేత నశరీరుఁ డగు జీవుఁడు స్థూల సూక్ష్మకారణ దేహములనుపాధులుగా నాశ్రయించి తుదమొదలు లేక భూత భవిష్యద్వర్తమాన కాలమందు సుఖదుఃఖ పరంపరను “సుఖస్యానంతరం దుఃఖం దుఃఖస్యానంతరం సుఖమ్” అను తీరున నపార సంసారసముద్రమున నీమలాడుచున్నాఁడు. ఈకర్మ మనాని, కర్మమే బ్రహ్మస్వరూపము-కాలము- కర్మము- దైవము- విధి- యద్విష్టము కర్మమునకే సర్వాయపదములు. ముఖ్యముగాఁ దన పురుషప్రయత్న మెద్దియును లేకయేఁ దాఁగోరని సుఖముగాని దుఃఖముగాని కలిగించుచుఁ దన కెద్దియు న్నిరూపింప శక్యముగాక యతీంద్రియమైన కారణమే కర్మమనియుం దైవ మనియును వ్యవహరింపఁ బడుచున్నది. అన్ని పదార్థముల కంతర్భాహ్యములనిడి, యన్ని పదార్థముల పరస్పర సంయోగ వియోగములకు హేతువై, సమస్తమును దానయ్య నతీంద్రియమై తన వాస్తవతత్త్వ మెద్దియో యెవ్వరికిఁ దెలియనీక తనయున్నిని మాత్రమే తెలియసర్పచుంటుచేతఁ జారుషగ్రాహ్యమై సకలపౌరుష మూలమైయున్న యాకాశమునకుఁ గూడ నెద్దికారణమో యద్దియే కర్మము దైవమునాఁ డగును. జీవు లందఱుచు జగమంతయును “దైవాధీనం జగత్సర్వం మంత్రాధీనంతు దైవతం, తస్మాత్త్రం బ్రాహ్మణాధీనం బ్రాహ్మణో మమదేశతా” అనున ట్టిజగమంతయును దైవ వశమున సృష్టిస్థితినాశము లందుచున్నది. మఱి యాదైవము మంత్ర మనఁబరగు. వేదముంబట్టి ప్రవర్తిల్లుచున్న దావేదము బ్రాహ్మణ శబ్దవాచ్యులగు గౌతమ వ్యాసాది ఋషిస్వరూపమై యున్నది. కాఁబట్టి యతీంద్రియ ద్రష్టృ సర్వజ్ఞులు సకలజనసములు సర్వభూతాంతరాత్ములు సకల లోకోపకారపరాయణులు స్వార్థత్యాగులు సర్వ

భూతదయామయులగు జగద్గురువులగు మహామును లుపదేశించిన
వేదశాస్త్రరూప కాష్టవచన ప్రమాణమే నాయభీష్టదేవతగా నమ్మి
సేవించెదనను వాక్యము పరమభాగవత జనసమ్మతము సమ్మతము.
జగద్గురువులగు పరమమునులు తత్తద్వ్యాఘానుసారముగా ధర్మార్థ
కామమోక్షములను పురుషార్థముల సాధించుకొను నుపాయములు
మహాకవులై పరమభాగవతులై వేదశాస్త్రముఖముల నుపదేశించు
చున్నారు. యుగానుసారముగాఁ బురుషార్థ చతుర్వర్గమును సాధించు
కొనఁదగిన త్రోవలు మాటుచుండును. ధర్మమోక్షములు సుషుప్తి
దశవలె వివరించి “ఇదమిద్ధమ్” అని నిర్దేశింప శక్యముకావు.
కాఁబట్టి ధర్మమోక్షముల స్మార్చి చెప్పెడి వేదశాస్త్రములు వర్త
మానకాలమున నావృద్ధ ప్రప్రపితామహుని గూర్చిన చింతవలె
వ్యర్థమును మఱియుం బనిచేయుగాని లాభములేదు “ధర్మ మధర్మము
భంగి నధర్మము ధర్మంబు మాడ్కిఁ దనయాతోచున్.” అన్నట్లు
ధర్మసూక్ష్మత న్నిపెట్ట నలువయైనఁ జాలఁడు. కంటియెదుట జరుగు
చున్న సంగతియొక్క ధర్మము నిరూపింపఁజాలని మర్త్యుల కతీంద్రియ
మునిప్రియ మునిరంజనము శాంతము “ఏకమేవాద్వితీయంబ్రహ్మ”
యను తత్వస్వరూప మగు మోక్షవిచారణముగూడఁ గుండేటి
కొమ్ముతో దువ్వెనచేయఁబోవు ప్రయత్నమువలె నసంభవకార్యము.
కాబట్టి దైవపౌరుష కృత్యములుం బ్రత్యక్షములగు సర్థకామముల
స్సాధించుకొను నుపాయముల న్నెదకుకొనుటయే మర్త్యుల కవశ్య
కర్తవ్యము.

సరిగాఁ జతుర్విధాభినయప్రయోగ మొనర్చిన సజ్జనుఁడు
మాత్రమే యర్థకామములను పురుషార్థముల రెండింటిని సంపాదించు
కొనుటచేత నట్టి పుణ్యాత్మునకుఁ దమంతటఁ దామే ధర్మమోక్షములు
రెండు స్థూడసిద్ధించును. సిద్ధించును. అర్థమనఁగాబ్రతుకు. కామమనఁగా

జీవితేచ్ఛ. నిద్రాహారవిహారస్వరూపము బ్రతుకు. నిద్రాహారవిహార
 సుఖాభిలాషము జీవితేచ్ఛ. అర్థకామముల స్వరూపము హాయిగా
 బ్రతుకు కోరిక. హాయిగా బ్రతుకు కోరిక నెఱవేఱ నిత్యమనః
 సంతోషము నొందిన జనుఁడుమాత్రమే ధర్మార్థ కామమోక్షములను
 పురుషార్థముల నాల్గింటిని సంపాదించుకొన్న భాగ్యశాలి సుకృతి.
 నిత్యమనస్సంతుష్టి లేనివాఁడు పురుషార్థముల న్సంపాదించుకొనఁ
 జాలని దౌర్భాగ్యుఁడగు దుష్కృతి. “స్వకర్మ సూత్రగ్రథితోహి
 లోకః” అనుటచే నేనిత్తు నాటిన నామొక్క మొలచును. మొత్త
 ముపై లోకములోఁ గర్మానుసారము సుఖదుఃఖము లనుభవించుట
 సకల జనసాధారణ. ప్రత్యక్షానుభవమేకవా? కాఁబట్టి త్రికరణశుద్ధిగా
 సర్వలోకోపకార స్వరూపమగు సత్కర్మము నాచరించి పురుషార్థము
 లను సాధించుకొనవలయును. “అహింసా పరమోధర్మః” అనుటచేత
 సత్కర్మములకెల్ల సర్వలోకోపకారక మగు భూతదయ సారము.
 కాఁబట్టి సకలజనరంజకముగా బ్రతుకవలయును. బ్రతుకు చతుర్వి
 ధాభినయాత్మకము. ఆ యభినయములలో మొదటఁ బేర్కొనంబడిన
 వాచికాభినయముం గూర్చిన శిక్షావ్యాకరణచ్ఛంసో నిరుక్తశాస్త్ర
 ములఁదుఁ బలుకు తెరువును శాసించు శిక్షాశాస్త్రమును వివరించుటలో
 ధర్మార్థ కామమోక్షములని యుచ్చరించిన క్రమమున కర్థనిర్దేశము
 నందు ధర్మమే యర్థమర్థమే కామము కామమే మోక్షమని యభేద
 స్వరూపమే ధర్మాధర్మ కామమోక్షములు నాల్గు నొక్కటియే.
 పౌరుష మనిపించుకొనుచున్నది. పురుషప్రయత్నము నాల్గువిధము
 లయి ధర్మార్థ కామమోక్షములను చతుర్విధ పురుషార్థములయి
 యున్నది. పౌరుషమనఁగా బ్రతుకు. బ్రతుకు ధర్మార్థ కామమోక్ష
 సాధనమగు పౌరుషమయి యున్నది. ధర్మార్థ కామమోక్షములలో
 నిత్యములు దైవికములు నగు ధర్మమోక్షము లతీంద్రియములు మఱి

యర్థకామము లనిత్యమర్థ శారీరకము లింద్రియకృత్యములు కేవల పురుషకారములు సర్వజన ప్రత్యక్షములు మఱియు నిద్రాహార విహార స్వరూపములు.

నిద్రాహార విహారమయమగు జీవితమందు సాధింపఁదగిన యర్థ కామములకు దగునట్లభినయించుటలో వాచికాభినయ విధాన మెఱిగించు శిక్షావ్యాకరణ చ్ఛందోనిరుక్తములందు మొదటిది శిక్షా శాస్త్రము. నారదశిక్ష యత్యుత్తమము, పరమభాగవతులలో సజ్జనుఁడు నారదుఁడు, గంధర్వవేదకోవిదులందు నారదుఁడు దేవముని కావున నారదశిక్ష శిక్షలలో శ్రేష్ఠము. సత్వరజ స్తమోగుణాత్మక మగు శరీరస్మృతి రూపకజాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యవస్థాను భవమే జీవాత్ముఁడు. భూతభవిష్య ద్వర్తమానకాలములం దాగామి సంచిత ప్రారబ్ధస్వరూపక స్వకర్మమనుభవించి యనుభవించుచు ననుభవించ వలసిన కర్మమును స్వకర్మసూత్రగ్రథితుఁడై యాదిమధ్యాంతరహిత సంసారచక్రమునఁ గ్రిందుమీదుల స్వర్గనరకాత్మక సుఖదుఃఖకారణ నిజపుణ్య పాపకర్మఫల మనుభవించక తప్పదు.

సంపూర్ణ సత్కర్మఫలముచేత నిత్య సంతృప్తాంతరంగుఁడై స్వార్థపరత లేమిచే భగవదర్పిత సర్వక ఫలము కలవాఁడగుటచేతఁ బరమభాగవతుఁడై సంసరించుచుండియును మఁటియందుండియు న్నన్నగుటని కుమ్మరి పుర్వచందమునఁ బ్రకృతినంటక నిర్లిప్తుడై కపిల మహామునివలె జీవన్ముక్తుఁడగును. ప్రకృత స్వరూపకగుణమయ దేహ స్మృతి మాత్ర మాత్మకుఁ దప్పదుగాని సత్కర్మచేత లభ్యమగు నిత్య మనస్సంతృప్తి రూపక బ్రహ్మసమాధి నుండుటచేత “మనురభవమ్” అని బ్రహ్మజ్ఞానముతోనే తల్లి గర్భమున వెలువడుచున్న వామ దేవుడు గుణమయదేహమును ధరించియుం బ్రకృతికంటక నిర్లిప్తుఁడై “బ్రహ్మవలోకన ధియం నజహతి యోగీ” అను నట్లు జ్ఞానయోగ

ముగల ముని కీ దేహస్మృతి రూపక సంసారము దగ్ధపటమువలె,
 భేరునకు మాత్రముండును గాని వాస్తవముగా సకల భూత దయా
 పరుఁడు సకల జనసముఁడు సర్వలోకోపకారపారీణుఁడు స్వార్థత్యాగి
 యగు సుకృతికి సంసారము జలస్తంభచిద్ర్య న్నల్పింపఁబడిన నౌక
 యంతస్సముద్రమున యధేష్ట సంచార మొనర్చునట్లంటియంటడు.
 “మనఏవ మనుష్యాణాం కారణం బంధమోక్షయోః” అనుటచేత
 సకాముఁడు బుద్ధుఁడు నిష్కాముఁడు ముక్తుఁడుగా నీజనన మరణ
 ప్రవాహరూపకసంసారముజీవునకుఁదప్పదు. దప్పదు, సత్కర్మముచేత
 “అగ్నిర్హిమస్య భేషజమ్” అనునట్లు సజ్జనుఁడు సంసారదుఃఖమును
 బొందక నిత్యసంతృప్తుఁడై బ్రహ్మానందమున నోలలాడుచుఁ గర్మఫల
 మనుభవించక సూర్యునివలెఁ గేవలము కర్మసాక్షిరై యుచునేన
 తటస్థ లక్షణములతోఁ బరమాత్మ సాక్షాత్కారమందును. కాఁబట్టి
 “అవస్యమను భోక్తవ్యం కృతం కర్మ శుభాశుభమ్” అను వాక్యాను
 సారముగా మునులు వేదశాస్త్రముఖమున మనుష్యులకు “అథాతో
 ధర్మ జిజ్ఞాసా- అథాతో బ్రహ్మ జిజ్ఞాసా- అథ శబ్దాను శాసనమ్”
 అని సదుపదేశ మొనర్చిరి “బాలానాం సుఖభోధాయ” అని కొందఱు
 ప్రాజ్ఞులు శాస్త్రవ్యాఖ్యానము లొనర్చిరి. కాఁబట్టి యష్టాదశ విద్యల
 సారము పిన్నలకు శక్తికొలందిం బెద్ద లుపదేశింపవలసి వచ్చెను.
 వేదశాస్త్రానుసారములే సార్వతాంకిక నిదాహార విహార సౌఖ్యసంపా
 దక కర్మము లన్నియు, లోకములో ఒరుగుచున్న ప్రతి క్రియయును
 వేదశాస్త్రసమ్మతమే. “ధాతా యథా పూర్వ మకల్పయత్” అను
 టచేత వేదమును స్మరించి వేదమునం బ్రతిపాదితము లయిన పదార్థ
 ములనే బ్రహ్మదేవుఁడు పూర్వకాలమున నున్నట్లే వర్తమానకాల
 మందుఁ గూడ సృజించెను. దేశ కాలపాత్రానుసారముగా నాయా
 వస్తువుల న్సందర్భముచే సుఖకరముగాఁ గావించుకొనుట కేఫలు

పౌరుషాయ త్తము. సజ్జనునకు మాత్రము పదార్థ సందర్భ జ్ఞానమబ్బును. అసందర్భముగాఁ బదార్థముల ననుభవించు నవివేకి తాఁ జెడి లోకులని జెఱచును. సజ్జనుఁడు సందర్భ శుద్ధి నెఱిగి లోకోపకారము కావించి తా సుఖపడును గాఁబట్టి లోకములో పదార్థము లన్నియు నుపయోగించఁ దగినవియే. ఉపయోగించుకొన వలసిన మార్గములు కేవలము ఐ క్య ప్రమాణమునఁగాని యితర ప్రమాణములవలన విస్పష్టముగాఁ దెలియఁబడవు. సర్వలోకాస్తులు గౌతమ వ్యాసమునులు. న్యాయ మిహమను గూర్చియు వైరాగ్యము పరలోకము న్గూర్చియు మూర్తి భవించిన న్యాయవేదాంతములు. “నేచ్చి బ్రతుకువాఁడు నేరక చెడువాఁడు ధాత్రియందుఁ గలరె ధరణినాథ” అను తీరునఁ బౌరుష మంతయును విఫలము “యల్లభసే నిజకర్మోపాత్తం విత్తం తేన వినోదయ చిత్తమ్” అను నాచార్యోక్తి ప్రకారము స్వకర్మానుసారముగా నై హతాకిక పదార్థములచే నర్థకామములు సంపాద్యములగును. “యద్ధాత్రాని జఘాల పట్ట లిఖితం స్తోకం మహా ద్వాధనం తత్రాప్నోతి” అను వాక్యానుసారముగా స్వకర్మానుసారముగా దైవ పౌరుషములు ఫలించును. తన భూత భవిష్యత్కర్మములు తనకు మిక్కిలి పరోక్షములు. వర్తమానకాలమందు లోక విరుద్ధము కాక స్వార్థ పరత లేక కేవల పరోపకారమునకై మాత్రమే సజ్జనుఁడు తీవ్ర పౌరుషమునఁ జేయు కర్మమంతయు నొకప్పు డనుకూల కాలమున మఱొకప్పుడు కాలవై పరీత్యముచేత సఖ్యమయ్యను విఫలమయ్యను ఫలాపేక్ష యనఁగా స్వలాభము నాసించి యా సజ్జనుఁడు వ్యవహరించఁడు గనుక నా పుణ్యాత్ముని బ్రతుకునందలి కర్మములన్నియును లోకోపకారములయి విబుధ స్తవనీయములు కాకమానవు.

కర్మము బ్రహ్మము

తన సుషుప్త్యవస్థయును స్వప్నావస్థయు దన యాత్మాను భవప్రమాణముచేత నుపేక్షించి తన జాగ్రద్దశా వ్యవహారమే

యథార్థమనుట మర్త్యులకుఁ దప్పనిస్వభావము కనుక నీజగమంత యను “ద్వైతాద్వైతసమంబ్రహ్మ” అనురీతి న్యథార్థముగా భావించుకొని దేహధాతులు వ్యవహరించక తీరదని సర్వజ్ఞులును జ్ఞానస్వరూపులం బరమకారుణికులును సర్వజగదుపకారులు నగు గౌతమాది బ్రహ్మర్షులు కేవలాద్వైతబ్రహ్మధ్యాన సమాధిస్వరూపులయ్యును జగద్గురు శంకరాచార్యాది పరమహంసలు లోకోపకారమునకై కదా శారీరక భాషాద్యనేకగ్రంథముల ద్వారా పురుషార్థములను సంపాదించుకొను నుపాయము లుపదేశించిరి. కాఁబట్టి యీ లోకమంతయును ద్రిగుణమయమగు నిజకర్మానుసారముగా లబ్ధమయిన స్వప్నజాగ్ర తృప్తృప్త్యవస్థానుభవ మంతయును స్వార్థత్యాగులై లోకోపకారపరులయిన సజ్జనులకు సంసారవికారముల నొకింతయు న్నలిగింపఁజాలక కేవలము నిత్యమనస్తప్తి రూపక బ్రహ్మానందాను భూతిగా మాత్రమే ఫలించును. పాంచభౌతిక పదార్థములన్నియును గౌతమాదిబ్రహ్మర్షులకుఁ బ్రత్యక్షము లయినప్పటికి సమ్మహానీయుల బ్రహ్మభావనావశమున నీజగమంతయును వాసుదేవుఁడుగానే పొడకట్టి బ్రహ్మానందము న్నలిగించునుగాని రాగద్వేషాది సంసారవికారముల నొక్కింతయును గావింపనేరవు. కాఁబట్టి జాగ్రదవస్థకు గ్రాహ్యమగు ప్రత్యక్షపరోక్షాత్మకమగు నీ జగత్కార్యము లన్నియును మఱి యీ లోకవ్యవహార మంతయును వాస్తవమే కాని కల్లకాదు. శశవిషాణమువలెఁ ద్రికాలములయందు లేనిది లేనిదే. యభావ మభావమే. లోకాతీతము లోకాతీతమే. శూన్యము శూన్యమే. ఇంద్రియ ప్రత్యక్షమైన పదార్థ మొకప్పుడు నీడవలెఁ బ్రతిబింబమువలె భ్రాంతికృతమయ్యు నాభ్రాంతి, కారణములేక కలుగుట యస్వాభావికము యుక్తివిరుద్ధ మసంభవముకాదా?

కాబట్టి కారణములేక కార్య మొదవదను న్యాయము సకల జన సహజ సామాన్య మతమేకదా? “ప్రమితి విషయాః పదార్థాః |

ధియో యోనః ప్రచోదయాత్” అని వేదశాస్త్రములం బట్టి పదార్థ తత్వము నిశ్చయించుటకు మూలకారణము యథార్థ బుద్ధి యనంబడి పదార్థ తత్వమును లెక్కించు ప్రమితి యని న్యాయ మతమును వాస్తవ మెఱిగించు బుద్ధిని దేవుఁడు మా కిచ్చుగాక యని శ్రుతి మతమును బ్రవర్తిలుచున్నవి “ప్రయోజన మనుద్దిశ్యకమందోఽపి ప్రవర్తతే” ఎద్దియో కారణరూపక మగు నూహ లేకయే వెట్టికూడ నే కార్యముచేయుటకై నం బ్రవర్తిల్లుఁడుగా? కాఁబట్టి సకారణము గాని కార్య మీలోకమునఁ బుట్టవని యేమాత్ర జ్ఞానపఠుఁడైన మనుష్యుఁడు నూహింపక తీఱదు తీఱదు. త్రిగుణమయ శరీరస్మృతి యీలోకమంతయు నీ దేహస్మృతికంటె వేఱే మఱి పదార్థమేలేదు. “ప్రమితి విషయాః పదార్థాః” అనుటం బట్టి దేహస్మృతియే యీ ప్రాపంచికపదార్థములతత్వమునుగనుగొనుచున్నది. కాఁబట్టి యీలోక పదార్థ స్థితి కంతకును మూలకారణమా శరీర స్మృతియే. మఱియు నీ దేహస్మృతియే జగత్కార్యముగా బరిణమించిన కారణమనితర్క వేదాంత మతముల రెండింటి యొక్క సమన్వయము. సమంజసమే యను నిశ్చయ జ్ఞానము గౌతమ వ్యాసాది మునులకు మాత్రమే చెల్లును గాని ప్రాకృతులగు మర్త్యులకు కార్యకారణములు రెండు నొక్కటే యనియు దేవునకును జగమునకు భేద మెద్దియును లేదని యును విత్తునకును జెట్టునకును వస్తు భేదము లేదనియును తమ శరీర స్మృతియే యీ సమస్త జగద్రూపముగా బరిణమించుననియు “పురుష ఏవేదగుం సర్వమ్” “హరి మయము కాని వస్తువు పరమాణువు లేదు” అను బుద్ధి యీశ్వర బుద్ధివలె నిత్యము కానేరక భ్రమచేత దూషితమై యథార్థ వస్తువు నరయఁజాలక విపరీతమై ప్రతి కృతిచ్ఛాయా మాత్రమునే కనుచు వాసుదేవునకుఁ బ్రతిబింబమగు జగమును వాసుదేవుఁడుగా యథార్థముగా గ్రహింపనేర కద్దమునఁ దన నీడతోఁ

శోరాడు పిచ్చుకలవలె నీప్రాకృత జనులందఱు నివసిత బుద్ధులయి
 స్వకర్మపాశబద్ధులై “సర్వ-ఖల్విదం బ్రహ్మ” యను యధార్థ బుద్ధి
 యిప్పటి వఱకును సద్గురు కటాక్షమునకుఁ జాత్రులు కాకుండుటచేతఁ
 గార్యకారణములు రెండు నొక్కటియేయని తలంపలేక దుర్భాససంసార
 తాపత్రయాన్ని దండహ్యమానులగుట కోర్వక దయాఁభోనిధులగు
 గౌతమ వ్యాసాది మహామునులు తర్కవేదాంత ద్వైతాద్వైత మత
 ములను జతుర్విధ పురుషార్థములను సంపాదించుకొని సంసార దుఃఖము
 న్దరించు దారుల న్వేయినోళ్ళం జాటి చెప్పుచు జ్ఞానవృద్ధులు వయో
 వృద్ధులయిన సజ్జనులు ప్రత్యక్షముగా మంచినమవడి మప్పుచు నీటిలో
 మున్నిపోవుచున్న వారల న్నేనల కరుణతోఁ దమ ప్రాణము లొడ్డియైన
 నొడ్డెక్కించి కాపాడుచున్నారు బొమ్మలాటవలె నాటకమునలెఁ
 దెలిసిగాని తెలియకగాని యధార్థమనుకొని మత్తెట్టెన భావించుకొని
 గాని యీ సుఖదుఃఖాత్మక సంసారసాగరమున గురుకటాక్షమను నొడ్డె
 క్కించునావ దొఱకినఁటకు నీలోకులు క్షణక్షణము మున్గుచు దేలు
 చుంట తప్పదు తప్పదు. “జ్ఞానాన్ని దగ్ధ కర్మాణామ్” అను నట్లు
 కేవల వరమహాగవతాచార్యముచేత నబ్బిన సద్బుద్ధిచేత “త్రిపాదస్యా
 మృతం దివి” అను నట్లమృత మగు పురుష తత్వము లేనమై సంసార
 మును దరించి నిర్లిప్తుఁడు నిర్గుణుఁడు “సాక్షీ చేతాః కేవల నిర్గుణశ్చ”
 అను పురుష తత్వమున లేనుండై బ్రహ్మే భూతుఁడగును.

“పాదోఽస్య విశ్వా భూతాని త్రిపాదస్యామృతం దివి” అను
 శ్రుతి దేవుఁ డర్థ నారీశ్వరుఁడని యభిప్రాయ మిచ్చుచున్నది.
 “పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని” అను వాక్యము జగద్రూపిణి యగు
 శక్తిని “త్రిపాదస్యామృతం దివి” అను వాక్యము నిర్గురుణుఁ డగు
 శివుని బోధించుచున్నది కాఁబట్టి “శివ శక్త్యాత్మకం జగత్” అను
 స్మృతిచేత నీ జగమంతయు నర్థనారీశ్వరాత్మకమగు శివశక్తి స్వరూ

పమే కావున నీ జగముంతయు వాస్తవమే కానిమిథ్యకాదు. కాఁబట్టి మొట్టవేదాంతములు చాలించి ధర్మార్థకామమోక్షములను సాధించు కొనుటకై యాస్తవాక్యాత్మక వేదశాస్త్రానుసారము మనుష్యులు శ్రేయస్కాములయి నడుచుకొనక తీరదు. “గీ॥ మొసలిచేఁ బట్టు వడి నీటమునిగియున్న గజమును సుదర్శనంబునఁ గాచు శౌరి॥మోహమునఁ బట్టువడి భవమున మునుంగు । మనలఁ గూడ సుదర్శనమున నె కాచు॥” అను భాగవత పురాణమతమును విశ్వసించి ఫలాపేక్షలేక స్వార్థపరులు గాక కేవల లోకోపకార బుద్ధితో మాత్రమే పరమ భాగవతులు చేయు సాసారమే నిశ్చయముగా పురుషార్థ చతుర్వర్గ సాధనోపాయమని సకల వేదశాస్త్రముల ముఖ్యాభిప్రాయము.

నేను నాదేహము నాబ్రతుకు నాకు శరీరజ్ఞప్తి యున్నంత వఱకు నెట్లు సత్యములని నమ్మకతీతదో యట్లే నాకుం దోచు సమస్త సహజ జగత్కార్యములు వాస్తవము లనియును మఱియు నీజగ మంతయు నెట్లు సత్యమో జగమునందు వ్యవహరించు సకల చరాచర జంగమస్థావర జడచేతన పదార్థ వ్యాపారము లన్నియును వేయేల లేనివస్తువు తలంపునకే దోపదు. బుద్ధి కసాధ్యములేదు. దేహస్మృతి యెట్లు నిత్య మనుకొనుచున్నాఁడో యటులే దేహస్మృతికిఁ గోచరమగు జగత్కార్యము లన్నియును వాస్తవములే. బింబములేక ప్రతిబింబము కలుగ నేరదు. తనయునికి తన కెంత వాస్తవమో తన దేహస్మృతికి గోచరమగు పదార్థము లన్నియును దనకు వాస్తవములు కాకతీతదు. తనకుఁ దన శరీరజ్ఞప్తి యద్దమా యద్దమ దుఁ దన దేహమే తా ననుకొని యెట్లు సత్యముగా దన్నుఁ దా చూచుకొన్నట్లు విశ్వసించుచున్నాఁడో యట్లే తన స్మృతి యనెడి యద్దమునదోచు జగత్కార్యము లన్నియును వాస్తవములే యనుకొని వ్యవహరించక తీరునా ? చేసే దొకటి. పరులను వంచించు

టకై చెప్పేది యింకొకటి భూర్తజనలక్షణము. లోకోపకారబుద్ధిగల మహాత్ము లీజగమంతయును వాస్తవమనియే తమకన్న యధార్థ తత్వమును “పూర్వజన్మ నియానానీ పూర్వజన్మ నియద్ధనమ్, పూర్వ జన్మ నియావిద్యా, అగ్రేధావతిధావతి” అన్నట్లు సూర్యోదయాస్త మయములవలెనే దేహాధారులై దైవ నియతులై యెపు డేకర్మములు చేయవలయునో మఱి యెపు డేసుఖదుఃఖము లనుభవించవలయునో యాయాకర్మములు చేయకతీరను మఱి యాయాసుఖదుఃఖము లనుభ వించక తీరను. దుఃఖములు తప్పించుకొనుటకు సుఖములు పొందుట కును చేయు పురుషప్రయత్న మంతయును వ్యర్థమా యని శంకించి నచో నాగామిసంచిత ప్రారబ్ధకర్మము లన్యోన్యకారణములై విధిగా ననాదికాలమునుండియును జీవుల కనుభూతము కాకమానవుగాని “బాలానాం సుఖబోధాయ, కుర్వేహ ముడుదీపికామ్” భూతభవిష్య ద్వర్తమాన కాలవేత్తలగు మునులు వేదశాస్త్రమూలమున నెట్టి కర్మమున కేఫలమో యేకర్మ మెప్పు డనుభవించవలసియుండునో ఐహ తాకిక కర్మస్వరూప మెట్టిదో పారతాకిక కర్మస్వరూప మెట్టిదో ధర్మార్థకామమోక్షములను పురుషార్థములను సాధింపఁ దగిన కర్మము తేప్రకారముగాఁ బ్రవర్తిల్లునో పురుషప్రయత్న మెప్పు డవసరమో మతెపుడు వ్యర్థమో పురుషప్రయత్న మను కర్మమునకు మూలకర్మ మెద్దియో యాసంగతు లన్నియును హేయా దేయ వస్తువులనుగూర్చి పెద్దలు పిన్నల కుపదేశించిన ట్టుపదేశింప వలసి వచ్చెను. మామిడిమొక్కను దోహదముచేసి పెంచుకొనఁగా నద్ది వృక్షమై పూచి కాచి ఫలించి యింతకాలమున కీవిధముగా నుపయోగించునని యజ్ఞులకు సహజముగాఁ బ్రాజ్ఞు లుపదేశించుట యాప్రాజ్ఞులకుఁగూడ విధినియతకర్మమే “కర్మమునఁబుట్టి జంతువు కర్మమునన్ వృద్ధిపొందుఁ గర్మమునఁ జెడుట” కాఁబట్టి జననమరణ

ప్రవాహాత్మక సంసారమంతయు స్వర్ణస్వరూపమే. వేయేల కర్మబీజమే
 గుూశరీరస్మృతి. శరీరజ్ఞప్తియే జగదాకారముగా స్వప్నావస్థయందలి
 మనోవృత్తివలె జాగ్రదవస్థకుండఁ గూడఁ బరిణమించుచున్నది.
 “కర్మణ్య కర్మయఃపశ్యేద కర్మణినకర్మయః” అనుటచేత నేమహా
 త్ముఁడు సంసరించుచుండియును రాగద్వేషము లంటకుండునో యా
 భాగ్యశాలి మాత్రమే కర్మబద్ధుఁడు కాఁబోక జీవన్ముక్తుఁ డగును.
 “త్రిపాదస్యామృతందిపి” అనుటచేతఁ గాముని దహించిన శివుఁడు
 తప్ప సకాముఁడు “పాదోఽస్య విద్యాభూతాని” అనునట్లు సంసా
 రాత్మక కర్మబద్ధుఁడు కాకతీఱడు. త్రిగుణాత్మకమగు సంసారప్రకృతి
 కర్మస్వరూపిణియగు శక్తి - నిర్గుణుఁ డగు పురుషుఁ డమృతమయుఁ
 డగు శివుఁడు ధర్మార్థకామములు త్రిగుణములు కర్మస్వరూప
 ములు. మోక్షము నిర్గుణమగు కర్మాతీత పరబ్రహ్మము. సత్కర్మమే
 మోక్షము దుష్కర్మమే సంసారము. సత్కర్మ మొనర్చు సజ్జ
 నుఁడు విరాగియై కర్మమం దకర్మము న్ననుగొనును. దుష్కర్మ
 మొనర్చు దుర్జనుఁడు కర్మమందుఁ గర్మమరసి గర్మముం జూచును.
 అనఁగా రాగద్వేషములంటని యోగి సంసరించుచుండియును సంసా
 రము నంటక నిర్విషయమగు మనస్సుతో ధ్యానయోగముచేత
 నమృతపదవి న్నినుఁడగును. కోర్కెకలవాఁడు భ్రాంతునివలె లేని
 వస్తువులం దనకుఁ గా బన్నుకొని సుఖదుఃఖాత్మక సంసార కర్మపాశ
 బద్ధుఁ డగును. జ్ఞానిగాని యజ్ఞానిగాని స్వకర్మఫల మనుభవించక
 తీఱడు గాని “ధియోయోనః ప్రచోదయాత్” బుద్ధిమంతుఁడు
 తా సనుభవించకతీఱని కర్మ మెప్పుడు తటస్థించునో యెట్లుజరుగునో
 యాకాలము నాకర్మస్వరూపమును ముందుగాఁ దెలిసికొనుటచేత
 నీసంసార మంతయును నిస్సారమని నిశ్చయించుకొని రాగద్వేషము
 లొందక నిర్లిప్తుఁ డగుటచేత జీవన్ముక్తుడయి కై వల్యానంద మనుభ

వింశును, ఏకాలమం దేకర్మము తా ననుభవించవలసి యుండునో యానంగతి తెలియని యజ్ఞాని రాగద్వేష బద్ధుడై తుద కాశాభంగ మగుటచేత తా ననుకొన్నట్లు తన ప్రయత్నము కొనసాగకపోవుట మఱిత నిర్విణ్ణుడై కర్తవ్యాకర్తవ్యము లరయక మఱిత సంసారాంధకారమునఁ జిక్కుపడును. బ్రాహ్మహత్యానేక పాపాటవుల కగ్నికీలలు హరినామ కీర్తనములు “జ్ఞానాగ్ని దగ్ధకర్మాణామ్” అను నట్లు కోర్కీ రూపమగు కర్మమును నిష్కాముడై వైరాగ్యకారణ మగు జ్ఞానమును “ధియోయోనః ప్రచోదయాత్” అని ప్రతిపాదింపఁబడి వివేకాత్మకబుద్ధిని సంపాదించుకొన్నవాఁడు కర్మపాశము నంటక సంసారమును దరించి యమృతపదముం జేరుకొనును. వేద శాస్త్ర ముఖముల న్మునులు ధర్మార్థకామమోక్షములు సంపాదించు కొనఁజాలు బుద్ధిఁ గలుపుచున్నాడు కాఁబట్టి కర్మబద్ధులగు మర్దులు తప్పక భక్తిశ్రద్ధలతోఁ బుష్కరసాధకమగు బుద్ధి నాప్తవాక్యము నివ్వశ్యమింది యష్టాదశ విద్యానార మఱిఁగి భక్తిజ్ఞాన వైరాగ్యము లంది కర్మస్వరూపమగు సంసారబంధమునుండి విముక్తులై పరమ భాగవతులవలెఁ దరించుచున్నాడు. కాఁబట్టి మునులు సంసారులకు మిక్కిలి శ్రేష్ఠబుద్ధి దాయకములు భక్తిజ్ఞాన వైరాగ్యజనకములగు నానావేదశాస్త్రము లుపదేశించిరి.

“ఉద్యోగినం పురుషసింహముపైతిలక్ష్మీః ఉద్యమేనవి నాన్యూణాంన సిద్ధ్యన్తిమనోరథాః” నిద్రాహార విహారసౌఖ్యమునకై దేహస్మృతి యున్నంతవఱకు దేవులాడకతీరుదు. “అద్వైతం పర మార్థతః, పురష ఏవేదగుం సర్వమ్, అహిసాపరమోధర్మః, ధర్మం చర” సాధనచతుష్టయ సంపదగల ముముక్షువులకు “బ్రహ్మసత్యం జగన్నిధ్యాయ” అనియును భక్తిశ్రద్ధావంతులగు పరమభాగవతులకు “నహింస్యాత్సర్వభూతాని” అనియును, గృహస్థులకు “సత్యంవద,

ధర్మచర, అతిథి దేవోభవ ఆచార్యదేవోభవ, పితృదేవోభవ, మాతృదేవోభవ, పారదార్యమనాయుష్యమ్, నపరదారాన్ గచ్ఛేత్, నాన్యతం వదేత్" అను వర్ణాశ్రమధర్మములను నిక్కముగా నధికారి భేదముంబట్టి దేశకాలపాత్రోచితముగాఁ బురుషప్రయత్నముగా నేర్చుటకై వేదశాస్త్రములు మును నుపదేశించిరి. పంచభూతోపద్రవములు నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యసంపాదనముకై శక్తికొలంది దేహధారులు యావజ్జీవము తంటాలుపడుచున్నారు గని వాన యెండ చలి మొదలగు దైవప్రేరిత ఋతువిశేషముల నీతిబాధలనుండి కాపాడుకొనుటకై యిండ్లు కట్టుకొనుట యిరవులు వెదకుకొనుటకై పురుషప్రయత్నము చేయకతీరదు. వేదశాస్త్రములద్వారా జగదాత్ములయిన గౌతమాగి మహామునులు నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యకరవస్తువులు తత్తద్దేశకాల పాత్రానుసారముగా సంపాదించుకొనఁదగిన సాధనములను భూతోపద్రవములనుండి కాపాడుకొనఁదగు నుపాయముల నుపదేశించిరి. ధర్మార్థ కామమోక్షములను పురుషార్థము లనఁగాఁ బురుషప్రయత్న సాధ్యములగు నైహికాముష్మిక సంపదలను సంపాదించుకొనుటకై పురుషప్రయత్న మే ముఖ్యము. పురుషప్రయత్నము లేకయే యాకస్మిక సుఖదుఃఖములు దేహధారులకుఁ గలిగించు నతీంద్రియ కారణమే విధి, నియతి, యదృష్టము కర్మము నను పేర్లంబరగు దైవము. దైన గతి న్దప్పకొనుటకై పురుషప్రయత్న మొక్కింతయు న్నొరకాదు. రేఁబవళ్ళ న్రాసీకడ్డఁదరముకా దవి ప్రవర్తిల్లుట కవాఙ్మనసగోచర మగు దైవమను నెద్దియో సహజకారణము కలదు. కారణము లేక కార్యము ప్రవర్తిల్లుట ప్రమాణవిరుద్ధము గనుక సహజ పంచభూత ప్రవృత్తికిఁ గూడ దైవమను పేరున నొక కారణము కల్పించుకొనక తీరదు. ఈ పాంచభౌతిక శరీరోత్పత్తికి సంసారరథమునకు దైవ పౌరుషములు రెండును రెండు చక్రములని యాఙ్గవల్క్యముని చెప్పిన

ప్రకారముగా దైవముం బౌరుషమును రెండును ముఖ్యపురుషార్థ సాధకోపాయములే గాని పురుషప్రయత్నము దేహధారులవశము, దైవగతి దేహధారులు తప్పించుకొననేరరు గాని పురుషార్థములను సంపాదించుకొనుటకై సహజముగాఁ బ్రయత్నించకమానరు. కాఁబట్టి యేపురుషార్థమును సంపాదించుకొనుటకై పురుషప్రయత్న మెట్లు చేసికొనవలయునో ప్రాకృతులు కించిజ్ఞులగు మర్త్యు లెఱుఁగరు గనుక లోకోపకారపరాయణులు సర్వజ్ఞులు నతీంద్రియ ద్రష్టలగు మునులు వేదశాస్త్రములద్వారా హితోపదేశము కావించిరి.

సామాన్యవిశేషము వైకల్పికము నిత్యమనిత్యము విధినిషేధము కామచారానుజ్ఞలను పేర్లతో శాస్త్రము నానావిధములుగా దేశకాల పాత్రోచితముగా నుపదేశింపఁబడుచున్నది. కష్టకారులగు మనుష్యుల తప్పాత్రోవలనుండి మల్భించి జనుల సుఖదాయకములగు మంచితెరవుల న్నడిపించు నుపదేశములే వేదశాస్త్రములు. కాఁబట్టి యీవేద శాస్త్రము లన్నియు నతీంద్రియద్రష్టలును సర్వజ్ఞులగు మునులకుఁ గాదు, అల్పజ్ఞానులు లోకానుభవము చాలక భ్రాంతులై విపరీత దృష్టులై ప్రమాదమున నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యాత్మక చతుర్విధ పురుషార్థములను సంపాదించుకొనుటకై తగిన మార్గమున నడువ నేరక తప్పదారి న్నడుచు నజ్ఞానులు బాలురు మందబుద్ధులు నగు ప్రాకృతుల నుద్దేశించి “బాలానాం సుఖబోధాయ” అని పండితులు వ్యాఖ్యానము తాము చేయుటకై కారణమును దెల్పునట్లు మునీశ్వరులు పురుషార్థసంపాదక సులభమార్గముల న్వేదశాస్త్రములద్వారా నుపదేశించిరి. కృతార్థులగు కపిలాది మునీశ్వరులకు దైవపౌరుషములు రెండును లేవు. “విస్మృతిః ఖలుముక్తిః, సర్వమాత్మైవ ఖలుకంకే నపశ్యతే” అను ఊహన బ్రహ్మధ్యానసమాధి నైవల్యానందమున నోల

లాడుచున్న మునులకు హేయాదేయములు రెండునులేవు. “ద్వైతా ద్వైత సమంబ్రహ్మ” సర్వజ్ఞులయ్యును “వాసుదేవః సర్వమితి” అను బ్రహ్మభావనముచేత నిర్లిప్తులగు మునుల కగ్నికుష్ణశక్తివలె లోకసంరక్ష యొనర్చు సహజగుణము. గనుక వేదశాస్త్రములం బ్రాకృతుల నుద్ధరించుటయే ప్రయోజనముగా నుపదేశించిరి. కాఁబట్టి యభీష్ట నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యమునకై చేయక విధిలేని పురుష ప్రయత్నమును మును లుపదేశించినట్లు దేహధారులు చేసికొన్న యెడలఁ దమ కోరిన కోర్కెలన్నియును సఫలమగును. మునుల యుపదేశముల చొప్పున దేహధారులు చేసిన పురుషప్రయత్నము నకు దైవము తప్పక తోడ్పడకతీఱును. భక్తిశ్రద్ధలతో వేదశాస్త్రోపదేశములును సర్వలోకాపులు నగు గౌతమవ్యాసాది మహామునిమతము లనుసరించి నడుచుకొన్న సజ్జనులకు దైవమొక్కింతయుం బ్రతిఘటింపనేరదు. వేదశాస్త్రాత్మకా న్తవాక్యప్రమాణము చొప్పున దప్పక పురుషముతో దీక్షవహించి నడుచుకొన్న మనుష్యులకు దైవసహాయము కాకతీఱును. భక్తిశ్రద్ధలతో నాన్తవాక్యాత్మక వేదశాస్త్ర ప్రమాణముం బట్టి నడుచుకొన్న సజ్జనుల పురుషప్రయత్నము కంటె దైవము వేఱు కానేరదు. కాఁబట్టి సహజముగా మనుష్యులు తమ నిద్రాహారవిహారాత్మక చతుర్విధపురుషార్థ సాధకమగు పురుష ప్రయత్న మెట్లాచరింపవలయునో యా యుపాయము చెప్పుటకే గౌతమ వ్యాసాద్యాప్త వచనముకంటె నితరప్రమాణము మఱెద్దియుం బనికిరాదు.

“అణిమా మహిమాచైవ గరిమాలఘమాతథా ప్రాప్తిః ప్రాకామ్య మీశత్వం వశిత్వం చాప్యభూతదయః” మిక్కిలి కొంచె మగుట మిక్కిలి పెద్దయగుట మిక్కిలి తేలికయగుట, మిక్కిలి బరువగుట, ఇష్టము వచ్చినచోటికేగఁ గల్గుట కోరిన కోర్కె పొందుట,

అడ్డులేక యధేచ్ఛగాఁ గావలసిన భోగమెల్ల ననుభవించుట జగము నెల్లఁ దనవశము కావించుకొనుట. ఈ యష్టైశ్వర్యముల బురుష ప్రయత్నమువల్ల సాధించుకొనవచ్చును. బుద్ధి కసాధ్యమేలేదు. పంచేంద్రియదృష్టములగు పంచభూతములు పాంచభౌతికమగు జగ మంతయుఁ దన యిష్టానుసారముగాఁ బురుషప్రయత్నమువలనఁ దన వశముచేసి సర్వస్వతంత్రుఁడై తాను సంకల్పించిన పనియెల్ల పురుష ప్రయత్నముచేత నెరవేర్చుకొనవచ్చును. విశ్వామిత్రుఁ డను ఋషి బ్రహ్మ సృష్టికి మాఱుగా ముల్లోకములను బురుషప్రయత్నమువల్ల నే సృజించెను. “తద్ధితప స్తద్ధితపః” అనునట్లు చతుర్ముఖ బ్రహ్మపురుష ప్రయత్నముచేతనే తపోనిష్ఠుఁడై త్రిభువనములను సృజించెను. పురుష ప్రయత్న సాధ్యముకాని దెద్దియును లేదు. బుద్ధిహీనులు సరిగా నేకార్యమును సాధించుటకే యుపాయము పన్నవలయునో యెట్లు తీవ్రప్రయత్నమును బట్టుదలతో నొంతవఱకుఁ జేయవలయునో యట్టి విద్యాబుద్ధులను సంపాదించుటకు దృఢవ్రతమును జాగరూకతతోఁ దీవ్రప్రయత్నమును బూనక సోమకులై యల్పప్రయత్నముచేసి త్రోవత్రప్పి తప్పుత్రోవ న్నడిచి యేకాద్యమున కెట్లు ప్రయత్నించ వలెనో యా యుపాయము లేక బుద్ధినుంతుల యుపదేశమును సరిగా గ్రహించక శాస్త్రమును సరిగాఁ దెలిసికొని శరీరకష్టమున కొర్చి తగునట్లు పురుషప్రయత్నము చేయఁజాల కల్పప్రయత్నముచే మహా త్కార్యములు నెఱవేర్చుగోరి విఫలమనోరథులై తమ కార్యములు నెఱవేఱకుంటకు దైవమును నొక పదార్థము ప్రతికూలించెనని లేని దైవమును కల్పించి తాము చెడుటయేగాక యితరులను గూడ, ఈ జగమంతయు దైవాధీనమనియును గుమ్మరికుండలం బన్నుచున్నట్లు దైవ మీ జగత్కార్యములఁ జేయుచున్నాఁ డనియును లేనిపోని ప్రమాణములం బన్ని పామరు లనోసపుచ్చి తమవలె వారినిం గూడ

సోమరిపోతుల న్నావించుచున్నాడు. “ఆత్మన ఆకాశః సంభూతః”
 “ఆకాశాద్వాయుర్వాయో రగ్ని రగ్నే రాపో అబ్భ్యః పృథివీపృథివ్యా
 ఓషదయః ఓషధీభ్యోఽన్న మన్నాత్పురుషః” అనుటచేత ఆత్మాకాశ
 వాయ్వగ్నిజలపృథివ్యాషధుల సారమే దేహికాబట్టి పృథివ్యప్రేక్షో
 వాయ్వాకాశాత్మలను యధేష్టముగాఁ దనపొరుషముచేత వశపర్చు
 కొనఁగలఁడు. “అహంబహ్మస్మి, మతోనా స్తికించన మనురభవమ్
 తదైక్షత, బహుస్యాంప్రజాయేయ” అనుటచేత పురుషుఁ డెద్ది సంక
 ల్పించునో యద్ది పురుషప్రయత్న సాధ్యముకానియెడల నట్టి సంకల్పమే
 పురుషున కొదవదు. లేనిది కల్గదు. మఱియున్నది లేకపోదు. ఈ
 ప్రపంచకార్యము లన్నియును బురుష మనస్సంకల్పాత్మకములే.
 జీవుఁడు సంకల్పమయుఁడు. మనస్సు సంపయమైనంతవఱకు జగ
 త్కార్యము లెల్లు భావించునో యట్లు తోఁపకమానదు, “యాదృశీ
 భావనాయత్ర సిద్ధిర్భవతితాదృశీ” భావన యనఁగాఁ బురుషప్రయ
 త్నము కాఁబట్టి పురుషప్రయత్నసాధ్యము కాని జగత్కార్యమే
 లేదు. లేనివస్తువును పొందుటకు దేహికిఁ గోర్కెగాని ప్రయత్నము
 గాని కలుగనేకలుగదు, “దైవంహి మూలమితి కాపురుషావదన్తి”
 కాపురుషులనఁగాఁ విద్యాబుద్ధులు కష్టపడి సంపాదించుకొని ధర్మార్థ
 కామమోక్షములను చతుర్విధపురుషార్థముల నప్రమత్తులై దృఢ
 ప్రయత్నముతోఁ బెద్దలవలన వేదశాస్త్రము లభ్యసించి తమ తెల్వి
 తేట లుపయోగించుకొని దేశకాలపాత్రానుసారముగా ద్రికరణశుద్ధి
 గానే కార్యమును సాధించుట కేపద్ధతుల ననుసరించవలెనో జాగ
 రూకులై యాయా యుపాయముల నాయా తెరువుల నడువక వ్యసన
 పరులగు సోమరులు “తాఁబడి సొట్టనేల”యన్నట్లు దేవుఁడు తమకుఁ
 బ్రతిఘటించి తమ కార్యములను బాడుచేయుచున్నాఁడని తమ దేహ
 స్మృతికిం దమ జ్ఞానమునకు న్నించి వేతేలేని దైవమును భ్రాంతుఁడు
 పితౄచము న్గల్పించుకొనునట్లు కల్పించుకొనుచున్నాఁడు.

“ఆయమాత్మా పురుషః- పురుష ఏవేదగుం సర్వమ్” అను తెఱంగున “ధియో యోనః స్రవోదమాత్” అని పురుషాత్మ తపో వ్యచేత బ్రహ్మజ్ఞానమును “అథాతో బ్రహ్మ జిజ్ఞాసా” బ్రహ్మ మనఁగా సర్వస్వతంత్ర బుద్ధి. అట్టి బుద్ధిని సంపాదించుటకై చేయు పురుష ప్రయత్నము బ్రహ్మ జిజ్ఞాసయని చెప్పఁ బడెను. కాఁబట్టి భక్తి జ్ఞాన వైరాగ్యములఁ బెద్దల యుపదేశమునఁ గట్టపడి సంపాదించుకొని జాగరూకుడై దృఢమగు పురుష ప్రయత్నముచేతఁ బురుషార్థ చతుష్టయము నార్జించు కొనవలెను. భక్తి శ్రద్ధలతోఁ బెద్దల యుపదేశమున నిద్యా బుద్ధుల న్సంపాదించుకొన్న పురుషుడే నిక్కపు వేల్పు. అట్టి బుద్ధిశాలి యొనర్చు పురుష ప్రయత్నము కన్న మఱి వేఱే దైవ ప్రయత్నము లేనేలేదు. కాఁబట్టి సోమరిపోతు మిథ్యా దృష్టిమాని గురుముఖమున వేదశాస్త్రము లభ్యసించి బుద్ధిమంతుడై దృఢ పురుష ప్రయత్నముచేత ధర్మార్థ కామమోక్షములను పురుషార్థములను మనుష్యుఁ డనఁ దగినవాఁ డెల్ల సంపాదించుకొనక తీరదు. కనుకనే వేదశాస్త్రములను మును లుపదేశించుట ముఖ్య ప్రయోజనము “క్షణశః కణశశ్చైవ నిద్యా మర్థంచ సాధయేత్ ద్వావృథౌ పురుషో లోకే సూర్యమండల భేదినౌ । పరివ్రాట్ యోగ యుక్తశ్చరణే నిహత ఏవచ” అనుటచేతఁ బురుషార్థ చతుష్టయ మును గేవల పురుష ప్రయత్నము, అట్టి సాధించుకొనవలయును. “స్వకర్మ సూత్ర గ్రథితోహిలోకః” అనుటచేఁ దాను జేసిన కర్మ ఫలమునే తా ననుభవించక తీరదు. దైవమునకుం బురుష ప్రయత్న ప్రయత్నమునకు న్సంబంధ మొక్కింతయునులేదు. పురుష ప్రయత్నము తప్ప దైవమన్న పదార్థమేలేదు. శశవిషాణ శబ్దమువలె దైవ శబ్దము కేవలము సోమరిపోతులు భ్రాంతిచేతం బెంకెతనమున న్నల్పించి మా పురుషప్రయత్నము యొక్క లోపమేమియును లేదుగాని దైవము

ప్రతిఘోషించెనని సరిగాఁ బురుష ప్రయత్నముం జేయుటకు బద్ధకించి
మద్యమత్తులు బొమ్మలను భ్రాంతి న్నల్పించుకొను విధమున దైవము
న్గల్పించుకొని తమ ప్రయత్నలోపమును వెల్లడింపఁ బోక యన్యాయ
ముగా లేనివిధి న్గల్పించుకొని వచ్చకులై తాము చెడి యెరుల, జెఱచు
చున్నారు, “అథాతో ధర్మ జిజ్ఞాసా-అథాతో బ్రహ్మ జిజ్ఞాసా”
అను మొదలగు జిజ్ఞాసా శాస్త్రములు మఱి సకల వేదశాస్త్రాత్మకా
ష్టాదశ విద్యలు పురుషార్థ చతుష్టయ సంపాదకోపాయములు బ్రహ్మ
చర్యగార్హస్థ్య వాసప్రస్థ సన్న్యాసాశ్రమ ధర్మములు మఱి యితర
విధములయిన సమస్త కర్మాచరణ పద్ధతులు గేవల పురుష ప్రయత్న
సాధ్యములు కావుననే నిక్కముగా ధర్మార్థ కామమోహములకు
బురుషార్థములను పేరుకలిగెను. మఱియుం బురుష ప్రయత్న మే
కర్మస్వరూపము. మఱి పురుషుఁడు గతకాలమున చా నొనర్చిన కర్మ
మును మఱచి తత్ఫల మిపుడనుభవించుచుంట తలంపక తన విస్మృత
కర్మమునే దైవ మనుకొనుచున్నాఁడు. “బ్రహ్మైవ సంసరతి ముచ్యత
ఏతదేవ దౌవారికం భవతి సంసరణంచ తస్య, ముక్తిః పునర్భవతి
చివ్వపుష్పైవతస్య, స్వాజ్ఞానతః స్వమహిమ ప్రతిబోధ తశ్చ” అనుట
చేత సహజముగు నవిద్యచేత మూఁఁడైన జీవాత్ముఁడు సంకల్పవశ
మున సకాముఁడై కర్మమాచరించి స్వకర్మాను సారముగా సుఖ
దుఃఖాత్మక సంసార పాశబద్ధుఁడగుచున్నాఁడు మఱియును సహజము
గానే వృద్ధాదుణకర్మనిపాక శాస్త్రాత్మవిద్యాతిశయముచేతఁ బ్రాయశ్చి
త్తాదివిశేషములచేత సంసార పాశము నివిడిపించుకొనుచున్నాడు. “సుఖ
స్యానంతరందుఃఖం దుఃఖస్యానంతరం సుఖమ్” అనుతీరున జీవాత్మునకు
బంధమోక్ష కర్మములు రెండు నావరణవిశ్లేష శక్తులయివెల్లు నీడలవలె
సహజములు కాఁబట్టి పురుషు డవిద్యావశమున సహజముగా సకా
ముడై ప్రయత్నపూర్వముగా సంసరించుచున్నాఁడు. మఱి నిష్కా

ముఁడై విద్యావశమున స్వభావముగానే తనంతట దగిలించుకొన్న సంసారపాశమును విడిపించుకొని ముక్తుఁ డగుచున్నాడు కాబట్టి వాస్తవముగా జీవాత్మునకు వేఱుగా దైవమును నొక పదార్థము లేనే లేదు. మఱిజీవాత్ముఁ డొనర్చి మఱచిపోయిన కర్మమునకే వర్తమానమునఁ దన ప్రయత్నము తన యిష్టమునకు విరుద్ధముగా ఫలించినపుడు తన పూర్వకర్మమే కారణమునుకొననేరక లేనిదైవమును గల్పించుకొని మనస్తృప్తి కొంతవఱకు బల్కిం గావించుకొనుచున్నాఁడు. ఆత్ముఁడు స్వకర్మాను సారముగా సహజముగా బంధమోక్షము లందుచున్నాఁడు మఱి యాయాత్ముఁడే యవిద్యావశమున సంసరించు బద్ధుఁ డగుచున్నాఁడు మఱి విద్యాతిశయ వశమున బుద్ధిమంతుఁడై తనంతట దాఁ దగుల్చుకొన్న సంసారపుఁ జిక్కుడఁ గొట్టుకొని ముక్తుఁ డగుచున్నాఁడు గాని వాస్తవముగా నాత్మకన్న నింకొక పదార్థమేలేదు. ఆత్మునికిఁ గల్గు బంద మోక్షములు స్వకర్మ ఫలములు. ఆత్మునకు విద్యావిద్యలు సఁకల్పవికల్పము లావరణ విక్షేపశక్తులు పుణ్యపాపములు స్వర్గసరకములు జననమరణములు బంధ మోక్షములు ద్వైతాద్వైత జ్ఞానానుభవములు కావించు దేహ స్మృతి విస్మృతిస్వరూపకమగు కర్మముసహజము. కాఁబట్టిసూర్యునకు మఱి తత్కిరణములకును భేదమెట్లు లేదో యాత్మునకు న్దత్కర్మమునకు నేభేద మట్లు లేనేలేదు. కాఁబట్టి పురుషుఁ డాత్ముఁడు కర్మమునను శబ్దములు పర్యాయపదములు కాఁబట్టియే కర్మమే బ్రహ్మమనియుం గర్మముకంటె వేఱే పదార్థమే లేదనియు న్మును లుపదేశించిరి. కనుక “దేవానాం ప్రియో మోర్ఖః”

అనునట్లు కష్టపడి నిద్యాబుద్ధులు వ్యసనపరుఁడు గాక యప్రమత్తుఁడై దృఢప్రతుఁడై తా ననివేకముగాఁ జేసికొన్న కర్మఫలమగు సంసార దుఃఖబంధము నాపులగు గౌతమ వ్యాసాది మహాత్ముల

యుప దేశముల స్థక్తిశ్రద్ధల సవలంబించి పోరుషము స్థాత్రహే
 నమ్మకొని యున్మత్తు చందమున ససంభవ దైవము న్నల్పించుకొనక
 తన ప్రయత్నముచేతనే ధర్మార్థకామమోక్షములను పురుషార్థము
 లను సాధించుకొన్నవాడే మనుష్యుఁ డనఁదగినవాఁడు తగినపాఁడు
 ఎందు కీడొంకతిరుఁగుడు ? మానవుఁడు నిద్రాహరివిహరి సౌఖ్యాభి
 లాష మున్నంతవఱకును బద్ధుఁడే. మత్తెప్పుడు విగతతృప్తుఁ డగు
 చున్నాఁడో యపుడు ముక్తుఁడే. ఆత్మునకును మఱి యతఁ డొనర్చు
 బంధమోక్ష కారణ కర్మమునకును మృద్ధుటమనలె నామరూప
 భేదమేగాని వస్తుభేదము లేనేలేదు. ఆత్ముఁడే బద్ధపశయందు జీవుఁ
 డగుచున్నాఁడు. ముక్తపశయం దీశ్వరుఁ డగుచున్నాఁడు. మఱియును
 స్వకర్మముచేతనే తనంతటఁ దా నవిద్యాస్వభావముచేత సంసరించుచు
 స్వకర్మచేతనే విద్యాస్వభావముచేత ముక్తుఁడగుచున్నాఁడు. “పురుష
 ఏవేదగ్ం సర్వమ్” అనుటచే బంధమోక్ష కర్మస్వరూపుఁడగు
 నాత్మునికన్న మఱి వేతే వాస్తవమైన పదార్థమేలేదు. “అయ
 మాత్మా పురుషః- ఆత్మైవేదగ్ం సర్వమ్” కాఁబట్టి పురుషునకు
 నతని నైసర్గిక కర్మమునకును మృత్తునకును మృద్యాజనమునకువలె
 నామరూప భేదమేగాని వస్తుభేదములేదు. సంసారకర్మము చేయుచు
 జీవాత్ముఁ డనిపించుకొనుచున్నాఁ డా పురుషుడే; మోక్షకర్మ మొన
 ర్చుచుం బరమాత్ముఁ డనిపించుకొనుచున్నాఁ డాపురుషుఁడే. కాఁబట్టి
 దైవము గైవ మని సోమరిపోతు మాటలాడ కాప్తోపదేశముచేత
 విద్యాబుద్ధులు సంసాదించుకొని ప్రాల్మలక వ్యసనాసక్తులు గాక
 పెద్ద లేర్పర్చిన పద్ధతులంబట్టి భక్తిశ్రద్ధలతో బ్రహ్మచర్య గార్హస్థ్య
 వానప్రస్థ సన్న్యాసాశ్రమముల న్దేశకాల పాత్రానుసారముగా నెఱ
 వేర్చుకొను నిహపరసౌఖ్యములందుఁడే యని పోరుషమాత్ర సాహ
 య్యముచేతనే పురుషాగ్రగణ్యులై జగదాత్ములయిన గొతము

వ్యాసాది మహామునులు కేవల పురుషప్రయత్న మాత్ర సాధ్యము లగు పురుషార్థ చతుష్ట సంపాదకోపాయము లుపదేశించిరి. “ఆత్మా రేత్రోతవ్యో ద్రష్టవ్యో మంతవ్యో నిధిధ్యాసితవ్యః, అగ్నిష్టోమేన స్వర్గకామోయజేత- నాన్మతంవదేత్ - నపరదారాన్ గచ్ఛేత్ - అహ రహః సంధ్యాముపాసీత- బ్రాహ్మణేన నిష్కారణం సాంగవేదో ఽధ్యేతవ్యః” ఈ మొదలుగా శ్రౌతస్మార్తావశ్య కర్తవ్యకర్మము లన్నియుం బురుషార్థ చతుర్వర్గ సంపాదనముకై పురుషప్రయత్న మే ముఖ్యమనియు “తస్మాద్యోగీ భవార్జున” అను భగవద్వాక్యము “ఉద్యోగినం పురుషసింహముపైతిలక్ష్మీః” అను వాక్యముం బ్రోత్స హించుచు “ఉద్యోగంపురుషలక్షణమ్” అని కేవలము పురుషప్రయత్న సకలైహికాముష్మిక శంపదైక సాధనమని వేదశాస్త్రము లన్నియు నుపదేశించుచుం గేవల పురుషప్రయత్నముచేతనే యనాదికాలము నుండియుం బ్రతిపాదితము లగుచున్నవి. కోరిక యున్నంతవఱ కాకోర్కె నెఱవేర్చుకొనుటకై పురుషప్రయత్నముచే నుపాయము లరయక తీరదు. కాబట్టి లేనిపోని యాకాశపంచాంగములు విప్పక సోమరులయి తమ ప్రయత్నలోపముచేతఁ గలుగు తప్పు లాపదలు న్యాయముగా దయామయుఁడు సర్వజనసముఁడు నిర్లిప్తుఁ డహంకార మమకార దూరుఁడు నిష్కళంకుఁడు నిరవద్యుఁడు భక్తపరాధీనుఁ డగు దేవునిపై మోపక సర్వజనరంజకముగా సకలలోకసమ్మతముగా నడుచుకొనఁదగి విద్యాబుద్ధులను మనోవాక్కాయకర్మలం గవ్వపడి పౌరుషమున ధర్మార్థకామమోక్షములను మనుష్యుఁడు సంపాదించు కొనుటకే సమస్తవిద్యలు బ్రహ్మధ్యాన పరాయణు లయ్యును లోక హిత మాచరించుటయే తమ స్వభావముగా నొప్పురు గాతమ వ్యాసాది జగదాత్మమును లుపదేశించిరి.

ఆకర్మ యందుఁ గర్మమును గర్మమం దకర్మము నరయ
వలయు నను భగవద్వాక్యమునకు నిష్క్రియుఁడు శాంతుఁ డగు
నాత్మ కీ లోప విహితమగు సత్కర్మచేయుటయే స్వభావమనియు నట్టి
యాత్మ ధ్యాన పరాయణుఁడగు పరమ భాగవతుఁడు కేవలము
భగవదర్పితముగా ఫలాపేక్ష లేక సకలలోకహిత సత్కర్మాచరణ
మొనర్చుచుండు ననియుం దాత్పర్యము, శరీరస్మృతి యున్నవఱకు
నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యాభిలాషము తప్పదు తప్పదు. మఱియుం
దేహికిఁగల శరీరస్మృతియే యహంకార మమకారములను సత్వ
గజస్తమస్సులను త్రిగుణమయమై స్వప్నజాగ్రత్స్వపంచ వికారములను
దోషింపఁ జేయుచున్నది. దేహికిఁగల దేహస్మృతి త్రిగుణమయమై
సకల జగదుద్భవస్థితి నాశకార్యాత్మకమగు నీజగత్తును రజ్జువునందు
సర్పమువలె వివృతముగా నొకప్పు డారోపింపఁజేయు భ్రాంతింబుట్టించి
భయపెట్టుచు మఱొకప్పుడు భ్రాంతి న్నలిగింపక రజ్జులే వాస్తవమనువివే
కమును గల్పించి సంతోషపర్చుచుండును. స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్త్యవ
స్థానుభవము దేహికి దేహస్మృతియే కావించుచున్నది. దేహియును
దేహస్మృతియును విశేష్యవిశేషములు. శక్తిమచ్చక్తులు- గుణిగుణ
ములు- మృద్ధుటములకువలె నామరూపభేదమేగాని దేహికిని మఱి
దేహస్మృతికిని వస్తుభేదమేలేదు.

“సత్యంజ్ఞాన మనంతంబ్రహ్మ” సత్యమనఁగా భూతభవిష్య
ద్వర్తమాన కాలములం దొక్కవిధముగానే యున్నస్థితి- జ్ఞానమనఁగా
స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తిదశ లతీంద్రియమునఁ దోచు వస్తువుల దెలిసి
కొను మనస్తత్వము. అనంతమనఁగా దెలియఁబడకున్న వస్తువుస్థితి
గాని యనేకవిధములుగా రూపించు వస్తుతత్వముగాని యొక్కవిధ
ముగాఁ గాని నానావిధములుగాని హద్దులేక కౌన్పించు నుద్భవస్థితి
నాశాత్మక జగత్కార్య పరిణామ విశేషము. బ్రహ్మమనఁగా

నిర్విషయ శాంతమనఃస్థితి “సత్యం జ్ఞానమనంతంబ్రహ్మ” సత్యము జ్ఞానము అనంతము బ్రహ్మ మను నీ నాల్గుశబ్దములు మొత్తము సమానార్థకములై స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్త్యాత్మక శరీరస్మృతి కాశ్రయ మగు నిర్గుణాద్వైతాత్మ తత్వముం దెచ్చుచున్నవి. వాయ్యగ్నిజల పృథ్వీల కాకాశమువలె నాత్మయే త్రిగుణాత్మక శరీరస్మృతి కాధారమై యున్నది. “బ్రహ్మసత్యం జగన్నిధ్యా” అనుటచేత జాగ్రద్దశయందు స్వప్నదృష్ట జగము సత్యముకాదని తెలిసికొని స్వప్నదృష్ట వికారముల స్మరణము తొలగించుకొన్నట్లే బ్రతుకు నందు సుషుప్తినుండి స్వప్నము స్వప్నమునుండి జాగ్రద్దశ జాగ్రద్దశ నుండి ప్రబోధదశ ప్రబోధదశనుండి ముక్తివిశేషదశ లనుభవించు చున్న కొలందిం బూర్వదశలనఁగా సుషుప్త్యనుభవము స్వప్నమందు స్వప్నానుభవము జాగ్రత్తునందు జాగ్రదనుభవము ప్రబోధమందు ప్రబోధానుభవము ముక్తివిశేషదశలందు మఱచిపోవుచుం దేహి త్రిగుణాత్మక శరీరస్మృతిచే సుఖదుఃఖాత్మక సంసారబంధమునుండి తప్పించుకొని నిర్గుణమగు దేహవిస్మృతిచేత నద్వైతానం దాత్మక మోక్షసంపద న్మఱల ననుభవించుచుంట యాహారవిహారములకై మాటిమాటికీ బాటుపడి తనియుచు డయ్యుచుం దనశ్రమ యంతయు న్మఱచి నిద్రన్సుఖించు నిజప్రకృతి ప్రతిదేహికిం బ్రత్యక్షానుభవమే కదా? కాఁబట్టి శరీరస్మృతిచేతఁ ద్రిగుణాత్మక సంసారబంధమును దేహవిస్మృతిచేత నిర్గుణానం దాత్మక మోక్షము నాత్ముఁ డొకదాని వెంబడి నొక్కటిగా బంధమోక్షము లనుభవించుట స్వభావము. స్మృతి విస్మృతి రూపక సగుణ నిర్గుణ బంధమోక్షము లాత్మునికి నిజలీలా నటన విశేషములు. స్వప్నవికారములవలె సంకల్పమాత్ర ములు గాని వాస్తవములుకావు. “నచబద్ధో నవాముక్త ఇత్యేషా పరమామతిః” అనునట్లు దేవుడు తప్ప నితరవస్తువేలేదు.

“సంగాత్సంజాయతేకామః, బుద్ధిభ్రంశాద్విపశ్యతి” పురుషుఁ
డాజ్యఘటంబు పొలఁతివహ్నిముఖంబు కలియకుండరాదు కలిసెనేని,
బ్రహ్మయైనఁ గూతుఁ బట్టంగఁ మానడు వనితతోడిపొత్తు వలదు
వలదు. “బ్రహ్మైవ స్యాజ్ఞానతః సరతిపునఃపునః మహిమప్రతిబోధతో
విముచ్యతే” అనున ట్లీదేహి కోరి సుసారబంధము న్దనకుఁ దాఁ
దగుల్చుకొనుచుఁ దనకుఁ దా విష్ణుకొనుచున్నాఁడు. బంధమోక్షము
లందుచు దుఃఖించుటయును సుఖించుటయు దేహము న్మఱల మఱల
స్మరించుచుంటయును మఱచుచుంటయు జీవాత్మునకు సహజలీలలు.
దేహికి సుఖదుఃఖానుభవములు నటుచకునలె నాగంతుకములు నిమిత్త
మాత్రములుగాని యథార్థములుకావు. “యోగరతోవా భోగరతోవా
సంగరతోవా సంగఃహీనః యస్మిన్ బ్రహ్మణీరమతే చిత్తం నందతి
నందతి నందత్యేవ” అనున ట్లీదేహి భూతభవిష్యద్వర్తమాన కాల
ముల మూఁడింటయందు నొక్కతీరుగానే యుండునుగాని యేవిధ
ముగానైన న్నార్చుచెందఁడు. “సోయం దేవత్తః- తత్త్వమసి- స
ఏవాహమ్” మునుపటి దేవదత్తుఁడే యీ దేవదత్తుఁడు మునుపున్న
నీవే యిప్పటి నీవు మునుపున్న నేనే యిప్పుడున్న నేను. “అహం
బ్రహ్మస్మి” నేను లేనని నే ననుకొనుట ప్రమాణ విరుద్ధము కనుక
నాదేహస్మృతియే నారూపము కనుక నాయునికి నాకేయెఱుక.
మఱియును నాదేహస్మృతియే నన్నును నాకుదోచు సమస్త జగ
త్కార్యములను నాకుఁ దెల్పుచున్నది. కాఁబట్టి జ్ఞానముకంటె
వాస్తవమగు పదార్థము మఱిలేదు. మఱియు నీజ్ఞానము తనసుషుప్తి
దశయందు సూక్ష్మకారణ స్వరూపముగాను మఱియుం దన స్వప్న
జాగ్రద్దశలందు స్థూలకార్య స్వరూపముగాను దన ప్రకృతి వికృత్యవ
స్థల మాటిమాటికిం దానే కనుచు బంధమోక్షములం గ్రుంగుచుం
బొంగుచుండు స్వభావము.

అం త ర్ని గూ థ స త్య బో థ స

“స్వభూతోహి ప్రవర్తతే” ఉన్నదిసోదు లేనిదిరాదు. శరీర స్మృతిబంధము. మఱి శరీరవిస్మృతిమోక్షము. స్మృతిరూపక స్వప్న జాగ్రద్దశలయందు నాకోరిన సుఖము నాకోరిన దుఃఖము దైవపౌరుషముల రెండింటివశమునఁ బ్రాపించుటచేత నాకోరిన సుఖమును మాత్రమే నాకుఁ గలిగింపఁజాలునేని నా శరీరస్మృతి స్వరూపమగు నా స్వప్నజాగ్రద్దశలు రెండును శాశ్వతములై యుంట కన్న నా కోరఁదగిన పదవి యింకెద్దియుండును? విస్మృతి రూపకసుషుప్తి నా కనిష్టమగు దుఃఖమును మఱపించును గనుక నా జీవితమందు నాకోరిన సుఖముకన్న నేవెఱచెడు దుఃఖము వేయిరెట్లధికము గనుక సుఖ దుఃఖములు రెండును లేని నిద్రను నేను విధిలేక కోరవలసివచ్చెను. దేహవిస్మృతి నిద్దురమోక్షము నీమూఁడును శరీరస్మృతి. సంసారము లను మూఁడింటివలె సమానార్థశబ్దములే నా శరీర స్మృతిప్రయోజనము నాకోరిన సుఖమును గలిగించుటయే. మఱి “బ్రతికియుండిన సుఖములు బడయవచ్చు” ఒక తులము సుఖముకై వేయిమణుగుల దుఃఖమైన నోర్చుట శరీరస్మృత్యాత్మకమగు నాబ్రతుకు కోరును. గాని పనికిమాలిన నా శరీరవిస్మృత్యాత్మక మగు మొద్దునిద్దుర న్గోరదు. కాబట్టి శరీరస్మృతిరూపక సంసారమే నాకోరని కోర్కె నాశరీర విస్మృతిరూపకమోక్షము చావకతీఱని గూనివంపులవలె సంసారము నడుపుకొను తెల్వి నాకుఁ గొఱంతయైనపుడు కోరక విధి లేని కోర్కె నాశరీరవిస్మృతి రూపకమోక్షము. తెల్వి తేటలు గల పరమభాగవతులు లోకోపకార వ్రతాత్మక భగవత్పాదసేవనందప్ప సేవ్యసేవక భావశూన్యమై పనికిమాలిన మోక్షము న్గోరదు. అహింసా వ్రతముతో స్వార్థపరతస్మాని తమ తోడిపాటిజనుల కుపచారము చేయుటకన్న మనుష్యు లనిసించుకొన్నవారలు తమ బ్రహ్మచర్య

గార్హస్థ్యవాసప్రస్థసన్యాసాశ్రమానలంబనముచేత సంపాదించవలసిన పురుషార్థము మత్తెద్దియు న్నాడుకాదు. తనతోడిపాటిజనులు హాయిగా నుంట చూచుటకన్న మనుష్యజీవితమునందు సుఖ మింకొకటి లేదు. తన పొట్టనించుకొని సుఖముచుటకల్గ, అనిత్యముగ సుఖము కల్గ గాని తనతోడిపాటి వారలకుఁ గడుపునిండ నన్నము పెట్టి యవ్వారలు హాయిగా నుంట చూచుటయే వాస్తవ నిత్యసుఖము. సత్వరజస్తమో గుణాత్మకమై దేహస్మృతిరూపకమైన మనుష్యుని జ్ఞానము వ్యావహారికము పారమార్థిక మనియును రెండువిధములై దేహదార్ధ్యమున్నంతవఱకును మఱి పంచేంద్రియశక్తి కొఱత వడకున్నంత వఱకును బాల్యయాచనదశలందు వ్యావహారికరూపమై లోకోపకారకమగును. మఱియును వార్ధకదశయు దాజ్ఞానమింద్రియ పాటవము తగ్గుటచేత లోకోపకారముగా వినియోగించలేక కాయక్లేశమునఁ గష్టపడి కూడు కూర్చుకొని తామనుభవించి పరులను బోషింపఁజాలకన్న ముదుసల్ల కాజ్ఞానము పారమార్థికముగా మాఱి యీ లోకవ్యవహారమున కెంతమాత్రమును బనికి రాకుండును. “సతాంహి సందేహపదేషు వృత్తిషుప్రమాణ మంతఃకరణ ప్రవృత్తయః” అను విధమున మనుష్యులు బాల్యయాచన దశలం దింద్రియ పాటవము కలవారై కష్టపడి నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యోపయోగ మగు పదార్థములు కూర్చుకొని తాము సుఖపడి తమ తోడిపాటి వారిని సుఖపెట్టి తమ బ్రతుకును సార్థకము కావించుకొనెదరు. వార్ధకభరముచేత నింద్రియశక్తి స్తోఽతపడి ముసలివారుగాని లేకొరుల కష్టముపై బ్రతుకనెంచిన సోమరిపోతు బూకరితనపు యాచనవంతులుగాని కేవల శాస్త్రదృష్టమై వ్యవహారమునకు అవంతయును బనికిరాక పరమార్థజ్ఞాన చర్చలో వ్యర్థముగా గొట్టుకొనుచుండును.

ఒక తులం బంగారులోని కోటి యవభాగము కరిగించుట కెంత మూసకావలెను? మూసను బట్టుకొను కారెంత యుండవలెను? కనుటెప్పపాటు కాలము పలము, పలములోని వేయి యవభాగము తన్నరము తన్నర కాలములోని వేయి యవభాగము లగ్న మాలగ్న ముంగనిపెట్టిజాతకము వ్రాసినచో ఫలములు తప్పిపోవు. ప్రాణాయామ ప్రత్యాహారధ్యానధారణ సమాధులచేత నాకసము బ్రద్దలుచేయు నట్లు చిత్తము స్మృసి బీగము వేయవలయును. భిక్షు కుదిరినఁగాని నిష్ఠ కదురదుగా? పారమార్థికజ్ఞానము కేవలత్తైకవేద్యము నీశ్వరై కగమ్యమతీంద్రియముగాని నిక్కముగా లౌకికమును వ్యావహారికము సవాజ్ఞానన నోచరము వేదశాస్త్రములచేతను మఱి జగద్గురు శంకరాచార్యాది పరమహంసల గ్రంథములచేతను స్థూలార్థతీ న్మాయమున విధితేక బోధ్యమైన ద్లోప్పుకొనక తీఱక పనికిమాలిన వృద్ధులు కాలక్షేపమునకై కాక దంతపరీక్ష చేయుచున్నను దేహేంద్రియశక్తి కల మనుష్యులందఱును నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యసంపాద నమునకుఁ దగిన వ్యావహారిక జ్ఞానము సద్గురూపదేశము సత్సహ వాసముచేతను సంపాదించుకొని బుద్ధిమంతుఁడై యెరులను సుఖపెట్టి తా సుఖపడు నడివయస్సు గల మనుష్యులే చెఱకు నడిమి భాగము వలె దమ బ్రతుకు సఫలము కావించుకొనెదరు.

తమతిండి తాము సంపాదించు కొనక పిశాచములవలె యెరులం బీడించి యన్నమడుగుకొనుచు యావనమున సోమరులై తాము బ్రాహ్మణులనియును సన్యాసులమనియును సిగ్గులేని వేసము లూని “ఉదర నిమిత్తం బహుకృత వేషః” అను తీరున నేమియో తెలిసీ తెలియని యధిక ప్రసంగములు చేయుచుం దమ సోమరిపోతు బ్రతుకును హెచ్చరించుచు లేనిపోని వ్యాఖ్యానములు మున్ముపదిష్ట గ్రంథములకు చేయుచుంట రుజ్ఞాభరామరణముల నోడుగా మనుష్యు

లకు మిక్కిలి తఱచుచుగాఁ దగులు నొక విధముగ నంటుకొనుచు మెట్లు
వేదాంత చర్చ, పరస్పరప్రేమానురాగములతోఁ గలసి మెలసి
హాయిగా నిద్రాహారవిహార సౌఖ్య సంపాదనోపయోగముగా విద్యా
బుద్ధులు సంపాదించుకొని బ్రతుకుం జూడిగించుకొనుటయే సకల కేవల
శాస్త్రముల ముఖ్య తాత్పర్యమని సిద్ధాంతీకరింపవలయును వలయును.
నిర్గుణమగు సున్న యను నంకమువంటి యభావపదార్థ మెట్లు
హెచ్చించిన న్దగించినను విభాగించినను సున్నయే యభావమేయగును
గాని సగుణమగు భావ పదార్థ మెన్నటికి న్నాశేరవని యేమాత్రము
బుద్ధికలవారికై నం దెలియక మానదు. జాగ్రద్దశలోనున్న వివేక
వంతులకు యధార్థ వస్తు జ్ఞానము కలుగక తీరదు గాని సహజముగా
సత్వరజ స్తమోగుణాత్మకమగు శరీరస్మృతియే భ్రమగాని ప్రమకాదు.
యధార్థ జ్ఞానమున కీ దేహస్మృతి ప్రతిబింబము. యధార్థ జ్ఞానము కల
బుద్ధిమంతులకు “భిద్యతే హృదయ గ్రంథి శ్చిద్యస్తే సర్వసంశయాః”
అను భగవద్వాక్యాను సారముగా సంపూర్ణ మనస్సంతుష్టి న్నెఱిఁగి
పడక యెందున న్సందేహపడక క్రుంగక పొంగక యహంకార మను
కారములు లేక కేవల లోకోపకారమునకై మాత్రమే త్రికరణ
శుద్ధిగాఁ బాటుపడుచుంటు మనుష్యులనఁ దగిన పరమ భాగవతుల
సహజలక్షణము. అహంకార మమకారములతో న్స్వపరభేద మెంచి
స్వార్థపరులై ధూర్జులైన కుక్షింభరు లెల్ల త్రాఁగు బోతులవలె
విపరీత దృక్కులగుటచేత వారికిఁ గల శరీరస్మృతి వాస్తవమగు
దివ్య దేహస్మృతి యొక్క భ్రాంతి మూలక ప్రతిబింబమే.

వేదమాత యగు గాయత్రీ మంత్రము యొక్క తాత్పర్యము
మేము సంపూర్ణమగు బుద్ధిసంపద నొందుటకై త్రికరణ శుద్ధిగాఁ
బాటుపడక తీరదు అని కారణ మేమనఁగా బుద్ధి యొక్క లక్షణము
చెడని సంతోషము. ఇప్పుడు మేము మిక్కిలి బుద్ధి హీనుల మగుటచే

భ్రాంతులమై కోరికలు తీర్చగలిగి మా బాధలం బోఁగొట్టఁజాలి
 మాకు శాశ్వత సంతోషినిని వాస్తవముగా మాకు మేలుచేయ దగిన
 యధార్థ విహిత వస్తువుల నగపట్చు సరియైన మార్గమును దప్పి తప్పు
 త్రోవల న్నడిచి దుఃఖపడుచున్నాము. మా కోర్కెలు తీరకున్నవి.
 మామనసులోని వెలితిపోకున్నది. కలనై నం జిత్తశాంతిలేకున్నది.
 నానాటికి మాతాపత్రయానలము ఊణఊణమును బ్రజ్వరిల్లుచున్నది.
 కాబట్టి బుద్ధి యెట్లు వచ్చునో యందుకుఁ దగిన వేదశాస్త్రము లభ్య
 సించెదము. నిత్యసంతోషులయిన పరమభాగవత సహవాసము తృప్తి
 యైనం దప్పక చేసికొనెదము. మాబ్రతుకంతయును లోకోపకార
 ముకై మాత్రమే ధారపోసెదము. దృఢవ్రతులమై శాశ్వత మన
 స్సంతోష లక్షణ మగు బుద్ధిని సంపాదించుకొనుటకై ముఖ్యమైన
 త్రోవ పరోపకారముచేయుటకై త్రికరణ శుద్ధిగాఁ బాటుపడుట
 తప్ప మఱి యాశ్రమము న్నాదుకాదని వేనోళ్ళఁ జాటి చెప్పెదము. మా
 పూరుషోద్యమమందు కసింతయుం బొరపాటు రానీక కేవల లోకోప
 కారముగా మా బ్రతుకుం గొనసాగించి మాతోడిపాటి జనులంద
 టును హాయిగా నున్న సమయమున నో కర్మసాక్షి! యో జగజ్యోతి!
 యో లోకబాంధవా! యో జగచ్ఛత్రుఁడా! యో సకలజగదుద్భవస్థితి
 లయ మూలకారణమా! యో సకలజన నిత్యప్రత్యక్ష దేవతా!
 సూర్యనారాయణా! “జోక్చ సూర్యం దృశే సవితృ వరేణియం
 భర్గో దేవస్య ధీమహి” అని సద్భుద్ధి యోగ మిమ్మని భగవంతుని
 వేడుకొనుటకన్న గాయత్రీమంత్ర తాత్పర్య మిం కెద్దియు న్నాదు.
 భ్రాంతులకు న్స్వార్థపర ధూర్తులకును గాయత్రీమంత్ర మహిమము
 గ్రుడ్లగూబలకు బగటి వెల్లువలె నిష్ప్రయోజనము నిత్య నైమిత్తిక
 విధి నిషిద్ధ కామ్యకర్మముల కీ త్రిగుణాత్మక శరీరస్మృతియే కారణము.
 ఈ శరీరస్మృతి కేవలము పురుషప్రయత్న మూలమును బురుషప్రయత్న

స్వరూపమును గాఁబట్టి ఇంద్రియదృష్టముగా నీయింద్రియాతీతముకానీ తోఁచఁబడిన పదార్థమంతయుఁ బురుష ప్రయత్నాత్మ భావపదార్థమే గాని దైవమణి పురుష ప్రయత్న స్వరూపముకాని భావ పదార్థ మెద్దియును లేదు. “పురుష ఏవేదగ్ం సర్వం యద్యాతం యచ్ఛ భవ్యమ్” కాఁబట్టి దేవానాం ప్రియత్వము న్నాని వృథా పిష్టపేషణ మవలఁ బెట్టి యాకాశపంచాంగముఁ దిగంతరేఖ యొక్క హద్దువలె భ్రాంతికరమగుటచే తెలిసీ తెలియని నిర్గుణాద్వైత వస్తు విచారణ ముకై బంగరువంటి ప్రాయము నిత్యపుచ్చక లోకోపకారముగా బ్రతుకును వినియోగించుకొని బుద్ధిని సంపాదించుకొని బుద్ధి కసాధ్యము లేదు కనుక వేదశాస్త్రముల న్గురు ముఖమాన సభ్యసిఁచుచు నిద్రా హారవిహార సౌఖ్యమునకై సోమరిపోతులయి పరులం బీడింపక కాయ క్షేశమున భూమినిఁ బండించుకొని గాలి యెండ వానలనుండి తప్పించు కొనఁజాలిన యిరవుల న్బుద్ధిసాహాయ్యము నేర్పర్చుకొని యణిమాద్య ప్తైశ్వర్యములం బొందుటకును వేయేల పురుషప్రయత్నమున సకల జగదుద్భవస్థితి ప్రలయ మూలకారణమగు దేవుఁడే తా నగుటకుఁదేట తెల్లముగాఁ బరమాపులగు గౌతమ వ్యాసాది కవిశ్వరులు వేదశాస్త్ర ముల ద్వారమున రాజమార్గము నేర్చియే యున్నారు. మీపౌరుష ముపయోగపర్చుకొని పట్టుదలతోఁ దగిన విద్యాబుద్ధుల నారితేటి ధర్మార్థకామమోక్షములను పురుషార్థములను ప్రహ్లాదాది పరమ భాగవతులవలె సంపాదించుకొనుఁడు.

“అథాతో బ్రహ్మజిజ్ఞాసా” అను వ్యాస సూత్రమందలి బ్రహ్మ శబ్దమున కర్థము కేవల పురుషప్రయత్న సాధ్యమగు వ్యవ హార యోగ్యమగు యథార్థ జ్ఞానాత్మకబుద్ధిగాని నిర్గుణ మతీంద్రియ మగ్రాహ్య మతాకికమగు పదార్థ మెంతమాత్రము న్నాదు. “ప్రమితి విషయాః పదార్థాః” అను న్యాయసూత్ర తాత్పర్యము ప్రమితి

యనఁగా మనుష్యుఁడు తన పురుషప్రయత్నముచేత సంపాదించుకొనఁ గలిగిన బుద్ధి యను నణిమాద్యమైశ్వర్య కారకమగు నొక సుగుణ విశేషము. బుద్ధి క్రాహ్యముగాని యసాధ్యముగాని నిర్గుణద్వైత బ్రహ్మపదార్థ మొకటి యతీంద్రియమై యతాకికమై యున్నదని “తత్తు సమన్వయాత్” అని వ్యాసర్షి యుపదేశించుట యందలి తాత్పర్యము మనుష్యుఁడు తన బుద్ధిని దన పురుషప్రయత్న బలము కొలంది నికసింపఁ జేసికొని త్రిగుణమయ శరీరస్మృతిరూపక సమస్త ప్రపంచమును దానేయై తనకు వేఱుగానక సుఖదుఃఖాత్మక సంసార భ్రాంతి నొరంగి “సాక్షీచేతాః కేనలో నిర్గుణశ్చ” అను రీతిగా జీవన్ముక్తుఁడు కాఁగల సామర్థ్యమును సంపాదించుకొనుటయే పరమ పురుషార్థమని “ఆత్మారే ద్రష్టవ్యో మస్తవ్యో శ్రోతవ్యో విజిజ్ఞాసి తవ్యో నిదిధ్యాసితవ్యః” అను ప్రాచీనులను “అథాతో బ్రహ్మ జిజ్ఞాసా” అను తన మీమాంసను లోకోపకారముకై మొట్టమొదటి సూత్ర ముపదేశించెను. నిత్య నైమిత్తిక విధి నిషిద్ధ కామ్యాది నానాకర్మముల కాలవాలము పోరుషేయమగు జాగ్రదవస్థయేకదా? పురుషప్రయత్నమునఁ గావించు నెట్టికర్మముచేతనైన సంపాదించు కొనఁ దగినది బుద్ధికదా? బుద్ధిని వికసింపఁ జేసికొన్నవాఁడు నిత్య మనస్సంతోషాత్మక కై వల్యపదవిం జూటకొనుచున్నాఁడు “బుద్ధి భంశాద్విద్యనశ్యః” అనునట్లు మతిభ్రష్టు తాఁ జెడి యొరులఁ జెఱచు చున్నాఁడు. బుద్ధికలవాఁ డొరులను సుఖపెట్టి తా సుఖపడును. నిద్రాహారవిహార సౌఖ్య సంపాద నోపయోగముగాఁ ద్రికరణశుద్ధిగాఁ గష్టపడి విద్యాబుద్ధుల న్స్వల్పడికావించి లోకోపకార మొనర్చుగల్గు మంచి నడువడి తప్పక తా నడిచి యొరుల కట్టి మంచినడత మప్పెడు జనుఁడు మనుష్యుఁడు. నిక్కపు మానిసికాని సోమరియై పనిపాట్లెండ వేసి బూకరితనమున బెదరించి యొరుల కప్టేష్టము లిసుమంతయు

స్థనిపెట్టక కేవలము స్వార్థపరుడై చేసే దొకటి చేప్పేది వేటొకటిగా మోసకాడైన మనుష్యుడు చెడుమానిసి. కష్టపడి యెరులను సుఖ పెట్టి తా సుఖముగా బ్రతుకు నుపాయములే సకలవేదశాస్త్రముల ముఖ్యోద్దేశము. శరీరజ్ఞప్తి యున్నవఱకు నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యముల యందు కోరిక యున్నంతవఱకుం బాంచభౌతిక ప్రపంచ మంత యును మఱి సర్వలోక వ్యవహారములను యధార్థములేగాని మిథ్యలు కావు. “కాంతమీఁదియాస కనకంబువై నాసలేనివాఁడు పుడమిలేని వాఁడు” జీవితేచ్ఛ యున్నవాఁ డెల్ల పురుషప్రయత్నమునఁ బాటు పడి నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యకరములగు నుపకరణములను శక్తికొలం దిని సంపాదించుకొని లోకసమ్మతముగా నడువకతీరదు.

“నాద్వైతవతః కర్మాణివిధీయంతే” అనఁగా నహంకార మమకారములు లేక బొత్తిగా దేహస్మృతియే లేకున్న సుషుప్తుఁడు పురిటిపిల్లఁడు గాఢమూర్ఛ న్మున్గినవాఁడు యీపిరితీయుటకుఁ దప్ప మఱేయింద్రియశక్తియును లేనివాఁడు తన మంచిచెడ్డ లెఱుఁగఁజాలని యున్మాదరోగముచేతఁ బీడితుఁడైన వాఁడును మాత్రమే యన్న పానములచేఁ గాపాడఁదగినవారు. సమలోష్ఠకాంచనుడై సర్వజన సముడై యేకోర్కెనైన న్స్వల్పడింప కే యూహయు న్లేక గాలి వశమున నల్లాడు పండుటాకువలెఁ దనశరీర మెట్లు కదలుచున్నను బ్రాణిహింసనుండి మాత్రమే తన యింద్రియముల నదంభుడై మళ్ళించుకొనుచుఁ జిఱునగవును గనికరంబు పల్కును లోకోపకార వర్తనము బ్రత్యుపకార మొక్కింతయు కోరకే బ్రతికెడి పరమ భాగవతుని వర్తన మంతయును శాస్త్రీయమే కావున నట్టి యద్వైత మూర్తి కెట్టికర్మము నియమింప నవసరములేదు. మఱి యమ్మహాను భావుని గూర్చియే “యోగరతోవా భోగరతోవా” అను న్యాయ ముద్దేశింపఁబడెను. కాయక్లేశమున నొసటి చెమ్మట నూడ్చుకొనుచు

యెవ్వరి నొప్పింపఁబోక తనబుద్ధిబల సాహాయ్యముచేత మాత్రమే
 కష్టించి యేవిధముగానైనం బశుహింస యొక్కింతయు నెన్నఁడైనఁ
 జేయబోక సర్వభూతదయయు స్సత్యము మూర్తీభవించినట్లు తోడి
 వారితోఁ గలసిమెలసి యందఱి ప్రేమానురాగములకుఁ బాత్రుఁడై
 యెవ్వరి ద్వేషింపనొల్లక “సర్వేజనాః సుఖినోభవంతు” అని సంత
 తము జపించుచు లోకోపకారమునకై మాత్రమే తనబ్రతుకు పొడి
 గించుమని భక్తవత్సలుఁడైన భగవంతునిఁ దన యంతరాత్మలో
 ధ్యానించుచు సకలలోక జీవనోపయోగ కరములగు క్రొత్తక్రొత్త
 యంత్రముల స్లసిపెట్టఁదగిన విద్యాబుద్ధుల నేర్చుకొనుచుం బండితజన
 సహవాసమున దినదినప్రవర్ధమానమగు పండిత్యముతో నలరారుచుఁ
 దన పొరపాటు లొప్పుకొనుచు జాగరూకతతో వ్యవహరించుటకు
 మిక్కిలి నిష్కపటముగాఁ బూనుకొనుచుఁ బురుషార్థ చతుర్వర్గ
 సంపాదకసాధనము మిక్కిలి విద్యాబుద్ధు లుపయోగించి త్రికరణ
 శుద్ధిగాఁ జేయు పురుషప్రయత్నముకన్న నితరమార్గమే లేదు. మఱి
 యట్టి సజ్జనునకు దప్పక దైవము తోడ్పడునని చాటి చెప్పుచున్న
 వాఁడే మనుష్యులలో రాజనిగాని మహాత్ముఁ డనిగాని పండితుఁ డని
 గాని చెప్పఁదగి సమస్తజనులు గారపింపఁదగినవాఁడు “జటిలోముండీ
 లుంఛితకేశః కాషాయాంబర బహుకృతవేషః, పశ్యన్నపిచ నపశ్యతి
 మాఢోహ్యుదరనిమిత్తం బహుకృతవేషః” అను జగద్గురు వాక్యాను
 సారముగా ధంభుఁడై స్వార్థపరుఁడై సోమరియై జనులతోఁ గలసి
 మెలసి సర్వలోకోపకారముగాఁ బాటుపడ నొల్లక మొండికూటి
 వేషముతో బండతనముఁ గొందఱు తామే యగ్రజాతివార మనియుం
 దక్కినవా రస్పృశ్యులు పంజీబాహ్యు లధమజాతులనియు నివిపరీత
 ములగు కట్టు బొట్టు జుట్టులతో నీరు నిప్పు కప్పున్న మడి తడి పొడి
 భేదము లెంచుకొని గొంగళిం దిని యెవ్వయో లెక్కించుకొను తీరునఁ

దన తప్పు లరయ కొడులకు లేనిపోని తప్పులు పట్టుచు “పరుల సుఖమునకు విద్యాపరిణతికిం దేజమునకు బలమునకు మనం, బెరియఁగ నసహ్యపడు నన్నరుఁడు తెవులులేని వేదసంబడు నధిపా” అనునట్లు కులజాతి మతముల నఖిల మనుష్యులలోఁ దామే శ్రేష్ఠులమని విట్ట వీగుచు బ్రహ్మ ముఖమునుండి తామే యూడిపడినట్లు నకలవేద శాస్త్రముల కపార్థ వ్యాఖ్యానములం బ్రచురపర్చి పామరులం బెదిరించుకొని బ్రతుకు ఘాతుకముగా నిక్కముగా బుద్ధిచెప్పక తీరుదు.

దేహస్మృతి యొక్క వికారమేగాని నిక్కముగా నీ స్మృతి రూపముగాని జగత్తే లేదనుచున్నావుగా? యోయద్వైతీ! యెవ్వరి కొఱ కిట్లు తెలిసీ తెలియని గోలపెట్టెదవందువేని నీ కొఱకే నా యీ గోల యోభ్రాంతద్వైతీ! యద్వైతమన నేమో తెలియక ప్రచ్ఛన్న భౌద్ధుఁడే యద్వైతి యననుఁ జల్కనఁ జూడకు. స్వార్థత్యాగ మొనర్చి కేవలము పరోపకారముగాఁ ద్రికరణ శుద్ధిగాఁ జాటు పడుచుం దనతోడిపాటి మనుష్యులందఱితోఁ బొత్తుగా బ్రతుకు నిష్కపట మానవుఁడే బుద్ధిమంతుఁడైన యద్వైతి. జనులకుం బర స్పర ద్వేషముం గల్పించి సోమరియై యాకాశపంచాంగములు చెప్పుచుం బాపదులం బెదరించి స్వార్థైక పరాయణుఁడై జాతికుల మతాభిమానముచే లోకులను దిట్టి లోకులచేతఁ దిరస్కరింపఁబడు నీపాటి బుద్ధిహీనుఁడే ద్వైతి. సరియే పిచ్చి సన్నాసివి నీతో నేమి గాని నిక్కముగా లోకోపకారముగాఁ బ్రయోగింపఁ దగు చతుర్వి ధాభినయములలో మొదటిదగు వాచికాభినయము.

అద్వైతమతము తెలిసిన మొట్ట-విశిష్టాద్వైత మతము తెలిసీ తెలియని మొట్ట- ద్వైతమతము తెలియని మొట్ట. సత్వగుణము చేత నొదవు జాగ్రదవస్థాత్మక మద్వైతము. రజోగుణముచేతఁ గలుగు స్వప్నావస్థారూపము విశిష్టాద్వైతము. తమోగుణముచేత

నొదవు గాఢ మూర్ఛాత్మక సుషుప్త్యవస్థాత్మకము ద్వైతము. విలంబ మధ్య ద్రుత లయలం గ్రమముగా మంద్రమధ్యతార స్థాయి స్వరూప ముల శబ్దరూపమున సత్త్వ రజ స్తమోగుణములు మూర్తీభవించును. సత్త్వగుణాత్మకాద్వైత మతముచేత మంద్రస్థాయియును, రజోగుణాత్మక విశిష్టాద్వైత మతముచేత మధ్యస్థాయియును, తమోగుణాత్మక ద్వైతమతముచేతఁ దారస్థాయియు, నొదవుచున్నవి. సత్త్వమునఁ బశ్చింతియును రజస్సున మధ్యమయుం దమస్సున వైఖరియును గ్రమ ముగా మంద్ర మధ్య స్థాయి లగుచున్నవి. సత్త్వరజస్తమోగుణ సమ్మిశ్రణ విశేష సంభూత జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యావస్థాత్మకా ద్వైత విశిష్టాద్వైత మత స్వరూపక మంద్ర మధ్య తార స్థాయి రూపక శబ్దములకుఁ దురీయావస్థాత్మక సచ్చిదానంద లక్షణమగు నిర్గుణ నాదబ్రహ్మ స్వరూపమే పరయనుపేరఁ బరఁగుచుం గేవల యోగి హృద్ధ్యానైక గమ్యమై నిత్యనిరవయవశాంత పరమాత్మ స్వరూపమై యున్నది. సత్త్వరజస్తమోగుణాత్మక శరీర స్మృతియను కార్య వృక్ష మునకు స్థూలకారణ దేహాభిమానము గల జీవాత్మ మఱి యా జీవాత్మకు “సాక్షీచేతాః కేవల నిర్గుణశ్చ” అను తీరునఁ బరమాత్ముఁ డగు వాసుదేవుఁడు సూక్ష్మకారణము, నాదబ్రహ్మ స్వరూపుఁడగు వాసుదేవుని లీలావేశమే యాకాశోపాధి స్వైలువడు శబ్దగుణము. పరమాత్ముని గుణము నిత్యము— జీవాత్ముని గుణ మనిత్యము— పర మాత్ముని బుద్ధి నిత్యము. జీవాత్ముని బుద్ధి యనిత్యము. గుణమును బట్టి గుణి తత్త్వము తెలియంబడును. కాబట్టి పరమాత్ముఁడు కేవల బుద్ధిగమ్యుఁడు, బుద్ధిగల స్లహ్లాదాది పరమభాగవతు లేకాంతభక్తు లకుఁ దప్ప వాసుదేవ పరబ్రహ్మ సాక్షాత్కార మల్ప బుద్ధులకు నితర జీవుల కెన్నఁడు స్లభించదు లభించదు. “క్షీయంతే చాస్య కర్మాణి తస్మిన్దృష్టేపగావరే” అనుటచేతఁ కేవల లోకోపకారమునకు

మాత్రమే మనోవాక్కాయ కర్మగుణ బ్రతుకు ధానోయు సరమ
భాగవతులకు నైష్కర్మ్య సిద్ధ్యాన్ని కలుగు దైవముకన్న వేరుగతి
లేదు. మఱి యు బుద్ధులకు స్వార్థాత్మక పాపముకన్న యపే
క్షింపఁ దగిన యుపాయమేలేదు.

విశ్వకల్యాణ సత్యసంకల్పము

“అశరీరమాత్మా” అనుట చేత నిర్గుణుడై యుండుట యాత్మకుఁ
బ్రకృతిరూపమగు మరణానన్తగాని సగుణుడై యుండుట వికృతిరూప
మగు జీవితానన్త. సుఖదుఃఖములు రెండుం బ్రకృతి న్లేపగాని సుఖ
దుఃఖములు రెండును సగుణాత్మక వికృత్యానన్త యగు బ్రతుకు నందు
కలదు. సుఖదుఃఖములు వాస్తవములు కావు కాఁబట్టి దుఃఖములేని
దుఃఖ మనుభవించు నష్టమున్నప్పటికి లేని సుఖ మనుభవించు లాభము
కలదు గనుక లాభముగల యసత్య వికృత జీవితము లాభనష్టములు
రెండును లేని నిత్య ప్రకృతి మరణము కలఁటే మేలు. కాఁబట్టి జీవు
నకు జీవితాశ వదలకుంట స్వభావము.

జడము చేతనము లన్నియును గుణవిశేషములం బట్టి పుం స్త్రీ
నపుం లింగములం బేర్కొనం బడినవి నపుంలింగమగు బ్రహ్మము
వలెనే నపుంలింగములం బేర్కొనం బడిన వస్తువులు లోక వ్యవహా
రమునకుం బనికిరావు. శబ్దము గూడ పు స్త్రీ నపు లింగములు
బేర్కొనఁ బడినవి కేవల మానసిక మయిన వేదమంత్రములు
“అహం బ్రహ్మస్మి” మొదలగు నపు లింగము లగు కేవల శబ్దతరంగ
ప్రధానమంత్రము లాత్మైకగమ్యము లగుచేతఁ బరివ్రాట్టులకుఁగ ని
సంసారులకుఁ బనికిరావు. “యచ్చిద్ధితే విశో యధాప్రదేవ వరుణం
వ్రతం, మిసీమసిద్య విద్యవి” అని కేవలము దైవప్రార్థనాత్మకములగు
మంత్రములు. “పశు మాలభేత” అని కామ్యకర్మపరములగు మంత్ర

ములును పుంస్త్రీ రూపములై శృంగార వీర కరుణ బీభత్స రాద్ర హాస్యాద్భుత భయానకరసాత్మకములై చతుర్విధాభినయ విశేషముల న్లోకమున వ్యవహార యోగ్యములగుచున్నవి. అభిప్రాయ విశేషాను సారముగా వైఖరీ స్వరకాల స్థాన ప్రయత్న విశేషముల న్వేలువడు చున్నది. అనాది సంప్రదాయ నియతిం దప్పక వేదము లుచ్చరించని యెడలఁ బ్రత్యవాయము కలుగును కాఁబట్టి వేదములను సరిగా నుచ్చ రించు సామర్థ్యము బ్రహ్మకే లేదని నారదమహర్షి నిర్దేశించెను. కనుక ప్రాకృత మానవు లుచ్చరించు శబ్దములు వేదములు కానే కావు. కాని యపౌరుషేయ వేదవాక్కులకు మాఱుగా నున్న నిర్జీవ కృత్రిమ శబ్దములు కాఁబట్టి లోకు లుచ్చరించు వేదమంత్రములు యథార్థముగా కాకున్నను సాహిత్యప్రాప్తి కక్ష రాభ్యాసమువలె పరమార్థసాధనము లని పెద్దలచే సిద్ధాంతీకరింపఁబడెను. కాఁబట్టి వేదమంత్రములను బుస్తకములపై లిఖించుకొని చతురక్షరసంయోగ మాత్రమున నిరురుక్త్యైక సాహాయ్యముల నాపాందించ వలసినదేగాని పఠింప నసాధ్యములు. లౌకిక శబ్దములు యథేష్ట స్వరకాల స్థాన ప్రయత్న విశేషములచేత మనుష్యులు పరిస్పరముం దమతమయూహ లన్యథేష్ట చతుర్విధాభినయ విశేషములచేత సన్యోగ్య చిత్తరంజనము కావించుకొనుట సంగీత మనంబడును.

“గాయత్రీ గాతారం త్రాయతీ ఇతిగాయత్రీ” వేదమాత యగు గాయత్రీ మంత్ర శబ్దార్థము “గై స్తవనే- గై శబ్దే” అనుట చేతను స్తవన మనఁగా లోకరంజనముగాఁ జతుర్విధాభి నయ మొన ర్చునొక ముఖ్యముగా పాచికాభినయ మొనర్చు వారిని రక్షించు లక్షణము గాయత్రీ యని పేరు. పాటవాడెడువారిని మాత్రమే దేవత జీవులొడను. మంత్రరాజమైన గాయత్రీ మంత్రమున కర్థగు- మార్గి తస్మి యే గా ననాది సంప్రదాయ సిద్ధమై భరతాది మహామునులచేత

కాపాడు దేవత గాయత్రి యనంబడుచున్నది. కాబట్టి గాయత్రి మంత్రోపాసకుఁ డనఁగా సకల లోకోపకారముగా సకలజనరంజక ముగా మనోవాక్కాయ కర్మమున్ వ్యవహరించు సజ్జనుఁడు మఱి యట్టి సజ్జనుఁడే గాయత్రిమంత్రోపాసమున కర్హుఁడైన ద్విజన్ముఁ డగును. “ప్రసీదాః స్వరవర్ణాభ్యాం యోనిమంత్రః ప్రయుజ్యతే, యజ్ఞేషు యజమానస్య, దుషత్యాయుః ప్రజాం పశూన్” అనుటచేత యజ్ఞమందుమాత్రమే శ్రౌతకర్మమును గావించునపుడు వేదమంత్రో చ్చారణమునకు మాత్రమే స్వరకాలస్థాన ప్రయత్నములు మంత్రో చ్చారణమునకు విధింపఁబడెను గాని లోకమునందు వ్యవహరింపఁ బడెడు ధ్వన్యాత్మక వర్ణాత్మకశబ్దములకు దేశకాల పాత్రోచితరంజక ముగా యధేష్టస్వరకాలస్థాన ప్రయత్నము లుపయోగించుకొనక తీరదు. “ఎప్పటి కెయ్యది ప్రస్తుత మప్పటికా మాటలాడి” అన్నట్లు పరులను రజింపఁజేయు విధమున దేశకాల పాత్రోచితముగాఁ జతు ర్విధాభినయముల నుపయోగించుకొనుట కన్న వేరే నియమము ననుసరింపవలసిన పనిలేదు. వేదశాస్త్రము లన్నియు ననాదికాలము నుండియుం దత్తదేశకాల పాత్రోచిత వ్యవహారమునే బోధించు చున్నవి. వర్తమాన కాలోచితముగాఁ బ్రస్తుత లోకరంజనము కావించు విధమున బూర్వాచారము లన్నియును మార్చుకొనుచు వ్యవహరించు చుండియును ధూర్తులు తాము పూర్వాచారపరా యణులమని దంభవేషములతో వర్తమాన కాలాచారము లనుసరించి బ్రతుకుచుండియును వర్తమానకాలమునఁ జెల్లనినాణెములవలె నున్న పూర్వాచారముల న్గొనియాడుచు దంభవేషములతోఁ దాముపూర్వా చారానుసారముగాఁ బ్రవర్తించుచున్నట్లు నటించుచుఁ బ్రస్తుతాచారములను బట్టి నడుచుచుండియును గేవల పూర్వశిష్ట సంప్రదాయాను సారథులమని బొట్టు కట్టు జట్టులచేత మాత్రమే యెన్నాళ్ల నుండియో

నశించిపోయిన పూర్వజాతి నీతిమశ్యాదల న్నాపట్యమున వెల్లడించుచుం
దమవలె దంభ మొల్లక వర్తమాన కాలానుసారముగా సర్వరంజక
ముగా నొరులను సుఖపెట్టి తాము సుఖపడు భూతదయాపరులు నిష్క-
పటులు నగు సాధుల న్నాస్తికులనియుం బాపండులనియు మ్లేచ్ఛు-
లనియు ననార్యులనియుం జాతిబాహ్యులనియుం బూర్వాచార
దూషకులనియును ద్వేషించుచు నొరులం జెఱచి తాము జెడు
చున్నారు. “బ్రతికిన దూరు మానినది మం”దన్నట్లు చేతివానిని
వదలి కాలువానిం బట్టుకొన నుంకించు నవివేకులవలె వర్తమాన
కాలోచిత ప్రవర్తనమునఁ దమ తోడిపాటివారల న్సుఖపెట్టి తాము
సుఖపడఁజోక, నేనాఁడో గతించినవారి నశువడి ప్రాతః పంచాంగము
లకుఁ దెలిసీతెలియని యర్థనిర్దేశము చేయుచు వెల్లునందలి కొయ్య
వలెఁ గోరి తమలోఁ దాము గతించిన పేరు సాహేబుగడ్డము పొట్టి
దని కొందఱు పొడువై నదని కొందఱు వృధావాదము లొనర్చుకొని
కాట్లాడి తన్నుకొని యన్యోన్యద్వేషముతో సపన్మత్యువు పాలగు
చుంట మిక్కిలి శోచనీయము. లోకములోని మనుష్యు లందఱుం
బరస్పరమైత్రిం బ్రోత్సహించుకొను విధముగా దేశకాల పాత్రోచిత
ముగా నాచరించుకొను మనోవాక్కాయకర్మము లన్నియును విధ్యుక్త
ములే యని సకల వేదశాస్త్ర సమన్వయాభిప్రాయమని సిద్ధాంతీక-
రింపక తీఱదా. జనులకుం బరస్పర ద్వేషము మూలములగు నాచార
ము లెంతమాత్రముం బరమకారుణికులు సర్వజ్ఞులు నగు మునులు
నియమించినేలేదు. ఆదిమధ్యాంతరహిత మగు కాలము “కాలరూపీ
జనార్దనః” అను తీరున సర్వలోక హితమునకే ప్రవర్తించుచున్నది.

మంచిచెడ్డలు మనః కల్పితములు. తెలిసినది మొదలు ప్రాణు-
లందఱును దమతమ హితమును గోరియే యభీష్టసుఖము నందుటకై
సహజముగా నుద్యమించుచున్నారు. బుద్ధిమంతులు సర్వజనసములై

మాత్రమే ప్రయుక్తమైన చతుర్విధాభినయ స్వరూపము- కాఁబట్టి “యచ్ఛిద్ధితే విశో యథా ప్రదేశ నరుణ వ్రతమ్” అను ఋక్ నెట్లు పఠించవలెనో మునులకే యెఱుక “తే” అను పదమున నుదాత్తముగా ననఁగా మంద్ర స్థాయితోను “మినీమసి” అను పదము నందలి “సి” యను సక్షర ముదాత్తముగా హెచ్చు స్థాయిగా నుచ్చరించునపుడు షష్టమ స్వరమున కుచ్చముగా నున్న ఋషభాది స్వరములతో “సి” యను సక్షరమును “తే” అను సక్షరము నినాదాది తగు స్వరములతో నుచ్చరించవలెను.

“ఉదాత్తే నిసావగాంధారావ నుదాత్తే ఋషభ దైవసో స్వరితప్రభావా హ్యేతేషష్టమధ్యమ పంచమాః” నిసావగాంధార స్వరములచే నుదాత్తమును ఋషభ దైవతములచేతను షష్టమధ్యమ పంచమస్వరములచే స్వరితము నుచ్చరించవలెను. “స-రి-గ-మ-ప-ధ-ని” సప్తస్వరములు. షష్ట మధ్యమ గాంధారములను మూఁడు గ్రామములు. నందీ, విశాలా, సుముఖీ, చిత్ర, చిత్రవతీ, సుఖా, బలాయను దేవతామూర్ఛనము లేకును ఆప్యాయనీ, విశ్వామృతా చంద్రా, హేమ, కపర్దినీ, మైత్రీ, శార్వాతీయను పితృమూర్ఛనము లేకును భూలోకభువనలోకములం బుట్టి షష్టమధ్యమ గ్రామముల న్వేలువడి లోకవ్యవహారమందున్నవి. స్వర్గమునందు మాత్రమే గాంధారగ్రామమును దజ్జన్యములగు నేమ మూర్ఛనములు న్నలవు. సప్తస్వరములు, మూఁడుగ్రామములు, ఇరువదొక్క మూర్ఛనములు, నలువది తొమ్మిది తానములుం గలిపిస్వరమండలమను సంజ్ఞ బరఁగు చున్నది. కాఁబట్టి యీ స్వరమండలమునకు మార్గిసంగీతమని పేరు. ఈ మార్గిసంగీతమును ప్రయోగించుట కర్హులు భరతాది మహామునులు మాత్రమే కనుక ఋగ్యజుస్సామములను త్రయీవిద్య కేవలమును భరతనారదాది మహర్షులకు మాత్రమే తెలియును కాఁబట్టి

మనుష్యులు శాస్త్రీయముగా వేదపఠన మొనర్చుట లెంతమాత్రముం
బనికిరాదు, మఱియును యథాశాస్త్రముగాఁ జతుర్విధాభినయాత్మక
గాంధర్వవేదముం బ్రయోగింప సమర్థు లెంతమాత్రము న్నాదు.
ప్రస్తుతము లోకములో వేదములనంబడు “అగ్నిమీశే” మొదలగు
శబ్దములు కృత్రిమములుం బొరుపేయములు ననిత్యములుం గాని
నిత్యము లపొరుపేయములు వాస్తవములుం గానేకావు సూర్యుఁడు
చంద్రుఁడు శివుఁడు నారాయణుఁడు మొదలగు దేవతలపేర్లు గల
మనుష్యుల దేవత లెట్లుకాగోఁబుగ్యజుస్సామాధర్వములను పేర్లతో
నీలోకమున వ్యవహరింపఁబడుచున్న వేదము లనిత్యములుం గృత్రి
మములుగాని యపొరుపేయ నిత్యశబ్దములు కానేకావు. సన్న్యాస
మున కధికార్లు సాధనచతుష్టయ సంపదఁ గల యుత్తమ మనుష్యుల
వలె వేదశాస్త్రముల నైలిసికొని ప్రవర్తించుటకు భరతాది మహర్షులు
మాత్రమే యధికార్లుగాని మనుష్యు లెంతమాత్రము న్నానేకారు.
కాఁబట్టి వేదశాస్త్రవేత్తలమని నటించు మనుష్యులందఱును మోస
కాండ్రు. వేదవేదాంగములు కేవలమును స్వర్గాపవర్గములవలెఁ బాఠ
లొకకములు గాని పంచభూతములవలె నైహాలొకకము లెంతమాత్రము
న్గావుకావు. కాఁబట్టి నక్కయేడ దేవలోకమేడ యన్నట్లు మనుష్యుఁ
డేడ వేదవేదాంగము లేడ అమృతములగు వేద వేదాంగములు
మర్త్యుల నోళ్ళ న్వెలువగుట యాకాశము బ్రద్దలగుటవలె మిక్కిలి
యసంభవము. కాఁబట్టి లోకరంజకమైన చొప్పున వర్ణాత్మక ధ్వన్యా
త్మక వాచికాభినయమును మఱి యాంగికాహార్య సాత్వికాభినయము
లను బ్రయోగించువాఁడే గాతగాయనుఁడు ననఁబడును. మఱి యట్టి
లోకరంజకుఁడై “ప్రేవవదేత్, వీవనృత్యేత్” అను విధముగా
నాడుచుం బాడుచు నకల లోకోపకారముగా జతుర్విధాభినయ
ప్రచారకుఁ డగు విద్వాంసున కాయురారోగ్యైశ్వర్యముల నిచ్చి

స్తాపించుమని మనఃఘ్నన కనఁదికాలము నుండియును జతుర్విధాభినయ
దూపము సహజ కృత్రిమదూపముల స్వలయుచు బోధించుచున్నవి.

దేవమునియగు నారదమహర్షి వేదపఠనమునందు స్వర
ప్రమాదమును దప్పించుకొనుటకై తన శిష్యమునకు సాక్ష్యము
గాదా! నోటఁబల్కినది సరిగా వీణఁబూచ వాయించుచు వీణానాద
ముతోఁ గలిపి “వీణాముపగాయన్తి” అను శ్రుతిప్రకారము సామ
వేదమును బఠించువాఁడు. వీణాది తతవాద్య సహాయములేక “ఇత్యే
తచ్ఛరితం సర్వంస్వరాణాం సార్వవైదికమ్” అను శిక్షాశాస్త్ర
మనుసరించక పడ్డాది సప్తస్వరజ్ఞానము రవంతయు న్లేక వేదములు
గతానుగతికులై “శతాంధాః కూపం ప్రవిశన్తి” అను విధమున
బొంతకాకులవలె నపస్వరముగా వేదపఠనముచేయుచుఁ బామరుల
నదాము వేదపఠమునఁ బండితులమని మోసముగా నమ్మించి స్వాధిక
పరాయణులైన ఛాందసస్మృత్యులు సకల జనాన్యోన్యమైత్రిం జెఱచు
చున్నారు. అపౌరుషేయమగు “అగ్నిమితే” అను వైదికశబ్దము
నిత్యము. సప్తర్షి మండలమువలె సర్వలోక ప్రత్యక్షమయినప్పటికి
నక్షత్ర తత్వము ప్రాకృతుల కెట్లు దురవగాహమో యట్లే మంత్ర
బ్రాహ్మణ శబ్దార్థ తత్వము మున్వైక గోచరముగాని ప్రాకృత
మానవులకు గ్రాహ్యము కాదుకాదు. “పద్మసత్ర ప్రభః షడ్జోఽఋషభ
శ్శుక పింజరః : కనకాభస్తు గాంధారో మధ్యమః కుంద సంప్రభః”
షడ్జ స్వరమునకుఁ బద్మకాంతి ఋషభము యొక్క వర్ణము చిలుక
వన్నె బంగారురంగు గాంధార స్వరమునకు మధ్యమ స్వరమునకు
మల్లెపూవు నన్నియ శాస్త్రమునఁ జెప్పఁబడెను గాని మునులకుఁ
దప్ప నాయాయి స్వరతత్వము గ్రాహ్యమగు తెట్లు? పంచమ స్వరము
నలుపఁట దైవతము పచ్చనిదఁట నిషాదము చిత్రవర్ణముకలదఁట. ఆయా
యి స్వరము లుచ్చరించినపుడు గాలియం దాయాయి రంగులు గనఁ

బడునట, స్వరములకు మును తేర్చచిన నవరస విశేషములు వర్ణములు భోజన భాజన విశేషము లాకారములు నమవడులు మఱియు నధిదేవతలు మనుజులు తెలిసికొని యా సప్తస్వరముల న్వెల్లడింపఁ గలుగు తెట్లు? కాఁబట్టి వేదశబ్దము లుచ్చరించుటకుఁ గాని వేదశబ్దార్థ తత్వము తెఱుఁగుటకుఁ గాని వేదముల న్బోధించుటకుఁ గాని మునులు మాత్రమే శక్తులు మనుష్యులు కారు. అతీంద్రియ తత్వమును మునులు ముని మతము నాచార్యులు నాచార్యమతమును బండితులు లోకమున వెల్లడింగుచుండిరి కాని కేవల పరమార్థబోధకములగు వేదశాస్త్రములతో సంసారులగు మనుష్యులకుఁ బ్రయోజనమెంతమాత్రము న్లేదు, సత్యసంకల్పులు కామరూపులు సర్వశక్తులు సర్వజ్ఞులతీంద్రియ ద్రవ్యలగు మహామునులు తమ యోగదృష్టిచేత షడ్జాచి సప్తస్వరము లుచ్చరింపఁ బడినపుడు పంచభూత మయమైన యుచ్ఛ్వాసమునందలి నామరూప విశేషములం కనిపెట్టి లోకానుగ్రహ పరులై స్వరకాలస్థాన ప్రయత్నజన్యమగు ధ్వన్యాత్మక వర్ణాత్మకబ్దశాస్త్రము న్గావించిరి. ఆకసమం దాకస్మికముగా నలముకొన్న మబ్బునందు నానా విధములగు నుఱుములు మెఱపులు వానయుం బంచభౌతిక గుణవిశేషముల న్నెలువడునట్లు వైఖరీ విశేషములందు శబ్దస్పర్శ రూపరసగంధ విశేషములం దమ యోగసూక్ష్మదృష్టిచేత మహామునులు కనిపెట్టి లోకానుగ్రహ తత్పరులై వస్తుతత్వమును వేదశాస్త్రములం బ్రకటించిరి.

ఆప్తవాక్య ప్రమాణముచేతనే కదా సకలవస్తు తత్వముల సూహా తెలిసినకొలందిం బుట్టి పెరుఁగుచున్న జీవులు తెలిసికొని హేయాదేయవస్తువులం గురైఱిగి వ్యవహరించు చున్నారు? తన తలిదండ్రులు తన కన్నం బెద్దలయిన తన తోడిపాటి జీవుల ననుకరించుచుం బిన్నులు పెద్ద లగుచున్నారు. కాఁబట్టి యనాది కాలము

యెరులను సుఖపెట్టి తాము సుఖపడుచున్నారు, మఱియు హేయగా
దేయము లెఱుంగని పసిపిల్లలును స్వార్థపరులైన ఘోర్తులును స్వప
రోపకారకమగు మార్గమున నడిపింపబడవలసి యుందురు. బుద్ధి
తెలియని పిల్లలను మఱియు బుద్ధులు ముదిరిన దుర్జనులను లోకోప
కారకమగు మంచిశ్రోవను నడిపించి హాయిగా బ్రతుకుతెన్ను
మప్పుటకై భూతభవిష్యత్కాల విదులయిన పెద్దలు చతుర్విధాభి
నయవిశేషముల న్నకలలోక విహితముగాఁ బ్రకటించు చున్నారు.
లోకోపకార పరాయణులలోఁ దమతమ సామర్థ్యముకొలఁది కొందఱు
కవులయి, కొందఱు గాయకులయి, కొందఱు నానావిధ శిల్పులయి,
కొందఱు దేశకాల పాత్రానుసారముగా సకలజనరంజ కాచార
ప్రవర్తకులయి పరుల సుఖపెట్టి తాము సుఖపడుచున్నారు. సకల
వేదశాస్త్రములును దేశకాల పాత్రానుసారముగా సర్వజనసాధారణ
హితమగు ధర్మమునే బోధించుచున్నవి. నా తోడిపాటి జనుల యను
గ్రహమును నేను నా బ్రతుకును హాయిగాఁ గడపుకొనుటలో నల్ప
జ్ఞుఁడ నల్పశక్తిని నేను గనుక సర్వజ్ఞుఁడవు సర్వశక్తివియైన యో
దేవుఁడా నాకోర్కె కొనసాగించుమను తన సద్దేశమును బిట్టకై న
నెన్నఁచు దైలియసీక తన పాపము న్మఱి తన యశక్తినిం బ్రతిక్షణము
లోకు లందఱికి బట్టబయలు కావించుకొనుచు నిష్కపటుఁడై తన
నేరము బహిరంగముగా నొప్పుకొనుచు కేవల లోకోపకారపరుఁడై
నిత్యసంతుష్టిన్ జీవన కాలక్షేప మొనర్చుకొన వలసినదనియే సకల
వేదశాస్త్ర సాధారణ సమ్మతాభిప్రాయము. జనుల కన్యోస్యద్వేషము
దుఃఖమూలక సంసారబంధము. మఱియుం బరస్పరమైత్రి సుఖమూలక
మోక్షము. అవశ్య మనుభోక్తవ్యం కృతం కర్మ శుభాశుభమ్, నా
భుక్తంతీయతే కర్మ కల్పకోటి శతైరపి'' విత్తొకటి వేసినఁ జెట్టొకటి
మొలవదను చందమున నొరులకు మేలుకావించినవాఁడు మేలు తప్పక

పోందును. మఱి యొరులకు కీడొనర్చినవాఁడు తప్పక కీడు పోందునని సర్వజనసాధారణ ప్రత్యక్షానుభవమే కదా? జీవుఁడు నిత్యుఁడు కనుకఁ బురాకృత జన్మకర్మానుసారముగా నొకప్పుడు మేలునకు బదులు కీడు కీడునకు మూలముగా మేలు కలుగుచుంటుచేత మును లుపాధిపత మున జీవుఁడు జననమరణ ప్రవాహయాపకమగు జన్మపరంపర లెత్తుచు దత్తత్కర్మానుసారఫల మనుభవించుచున్నాఁ డనుట యుక్తియుక్త మనుకొనవచ్చును.

భూతభవిష్య జ్జన్మము లున్నను మఱియు లేకున్నను జీవుఁడు నిత్యుఁడయ్యును గాకున్నను దొంబదితొమ్మిది వీసము లీబ్రతుకులోఁ బోరునష్టము పోందులాభమనుట సకలజన ప్రత్యక్షానుభవమేకదా? “మనుజులతోఁ బొందు పొసఁగి మనుటొప్పునృపా” అన్నట్లు మొత్త ముపై మేలునకు మేలు కీడునకుఁ గీడు కలుగుచుంట తెలిసికొన్న బుద్ధిమంతులు పరులకు మేల్చేసి పరుల యనుగ్రహమును సంపాదించు కొని సుఖముగాఁ దమబ్రతుకు గడపుకొందురు. ఒరులను ద్వేషించి కష్టముల పాలగుచున్న యవివేకులు పసిపిల్లలకన్న న్గనికరింపఁ దగిన వారును మంచిమార్గమున నడిపింపఁదగినవారును గనుక నట్టి తెలియని వారికి మంచిబుద్ధినివలె నుపదేశింపక తీరదు. కనుకనే యనాదిగా వేదశాస్త్రములు చతుర్విధాభి నయాత్మకముగా జగద్రూపమునఁ ప్రవర్తిల్లుచున్నవి. పరోపకారమును యజ్ఞము స్వర్గదాయకమని వేదమును మఱి యైహిక సౌఖ్యదాయకమని శాస్త్రమును బోధించు చున్నవి. ఆకలి దప్పికలం బాధపడుచున్న తనతోడి జీవుల కన్న పానము లిచ్చుటయే యజ్ఞ మొనర్చుట యని సకలశ్రౌతవిధానముల కర్థము. నిద్రాహారవిహార సౌఖ్యముం దనతోడిపాటి వారలకు కలిగించుట స్మార్తకర్మ విధానమున కర్థము. సకలశ్రౌత స్మార్త కర్మము లన్నియుం దనతోడిపాటి జీవులకు నిద్రాహారవిహారసౌఖ్యము

నుండియు వేదశాస్త్రములం బట్టి వస్తు తత్వమును దెలిసి వ్యవహరించు పెద్ద లాపులు మఱి యట్టి యాప్తవాక్యములే వేదశాస్త్రములు. సద్గురు ముఖమున వేదశాస్త్ర తత్వ మెఱిగి నపుడు గాని యెట్టి బుద్ధిమంతుల కైన న్గురూప దేశము లేనిచో యథార్థ వస్తు జ్ఞానము కలుగనేరదు. మొదట దమ తల్లిదండ్రులు పిదపఁ దనతోడిపాటి జనులలో భూత దయాపరులైన పరోపకార పరాయణులగు లోకులు తన గురువులుగా నెంచుకొని పిన్నలు హేయాదేయ వస్తువు లెఱిగి వ్యవహరించవలెను. మఱి యట్టి పెద్దల యుపదేశములకును వేదశాస్త్రములకును రవంతయు నేర్పదము లేనేలేదు. వేదశాస్త్రాభిప్రాయము ననుసరించియే తమ తల్లిదండ్రులు గురువు లాపులు మొదలగు పెద్దలు తనకుఁ గర్తవ్యాకర్తవ్యము లెఱిగించెదరు. తనకుఁ దన సౌఖ్యము కోరుకొనుట యెట్లు సహజగుణమో యట్లే తన తల్లిదండ్రులు మొదలగు పెద్ద లాపులు మొదలయిన సుజనులకుఁ దన కిహపర సౌఖ్యసంధాయక మగు తెన్నున వేదశాస్త్ర తత్వమును బోధించుట స్వభావము. సర్వభూతదయా పరులై తమ సౌఖ్యమును మఱచి కేవల లోకోపకార పరాయణులగు గౌతమ శంకరాచార్యాది మనుష్యులకన్న వేతే మునులు మఱెవ్వరు న్లేరు. స్వార్థపరత లేక కేవల లోకోపకారమునకై మాత్రమే జీవించు పుణ్యాత్ములకు మాత్రమే వేదశాస్త్రములు సరిగా బోధపడును. వేదశాస్త్రము లన్నియును సర్వజన సాధారణోపకారై క ప్రయోజనమయి మాత్రమే యనాదిగాఁ బ్రవర్తిలుచున్నవి. తనకుఁ దన శరీరావయవము లన్నియు నొక్క పోల్కి ప్రియమగునట్లు వేదశాస్త్ర రూపుఁడగు వాసుదేవునకు సర్వజనులును బ్రీయులే. కర్మసాక్షియై సూర్యునివలె నాదేవుఁడు సత్కర్మ మాచరించు పుణ్యాత్ములను దనతో సమానులని మెచ్చుకొనుచు దుష్కర్మమునుండి తెమలలేక బాధపడు నవివేక జీవులకు

సద్బుద్ధి నొసఁగి కాలక్రమానుసారముగా జెన్నటికైనం దయా
 మయుఁడు గాన దల్లి చంటిపాపల న్వలె రక్షించకమానడు. అనాడు
 లగు జీవుల కనాదికర్మము కూడ స్వభావము. జీవులకు దత్తతక్రూర్మాను
 సారఫలము నిచ్చుట కాలరూపియు స్థర్మసాక్షి యగు భగవంతునకు
 సహజగుణము. మఱియును భగవంతుఁడు స్వతంత్రుఁడు కనుక
 “కర్తుమకర్తు మన్యథా కర్తుం శక్యతే భగవాన్” అనునట్లు సత్క
 ర్మాచరణ మొనర్చు తన భక్తులను సంసారబంధము నుండి తొలం
 గించి నిసర్గ దయామయుఁడు పరమాత్ముఁడుగాన సూక్ష్మఁడు స్వప్రకా
 శముచేతఁ జీకటి న్మునింగిన జగముం బ్రకాశింపఁజేయునట్లవివేక
 మునఁ మునింగిన దుష్టాత్ముల న్నూడఁ బ్రళయావసరము వేచి దుఃఖ
 బంధవిముక్తుల న్గానించి తనకంటె వేఱెఱుంగక తానొక్కఁడే సుధా
 పయోధిన్యోగనిద్రం జెందును. ఈ పరమార్థము న్గురుకటాక్షముచేత
 భక్తివిశ్వాసములు గల యాత్మికులగు పరమభాగవతులు బోధించు
 చున్నారు. స్వార్థపరత మాని కేవల లోకోపకార పరాయణులగు
 పరమ భాగవతులే పరమ మునులును శిష్టులు ననఁదగిన మానవులు.
 “పృథోదరాదీని యథోపదిష్టమ్” అను పాణిని సూత్రముచేత శిష్టు
 లుచ్చరించిన దెల్ల సుశబ్దమే. కాబట్టి శిష్టులగు పరమభాగవత జను
 లాడినఁ దాట పాడినది పాట శిష్టవాక్యము సమస్త వేదశాస్త్రసమ్మ
 తము. కావునఁ గేవల లోకోపకార పరాయణు లుపదేశించిన విధ
 ముగా వాచికాంగికాహార్య సాత్త్వికాభినయము లొనర్చి లోకరంజ
 కులై భగవ దనుగ్రహమునకు మనుష్యులందఱుం బాత్రులై సంసార
 దుఃఖబంధ విముక్తులు కాఁదగినది. కాఁదగినది. “నాద్వైతవతః
 కర్మాణి విధీయన్తే” అను రీతిగాఁ గేవల లోకోపకార పరాయణులు
 సర్వ భూతదయాపరులు సర్వజనసములు “వెట్టి కుదిరినఁగాని పెండ్లి
 కాదు పెండ్లైనఁగాని వెట్టి కుదురదు” అన్నట్లు స్వార్థపరత లేనివాఁడు

సంసరించఁడు. సంసారికి స్వార్థపరత యుండకతీతము. గనుక జగమున
సంచరించుచు స్వార్థపరత లేక కేవల పరోపకారపరాయణులుం
బరమభాగవతులు నయిన సద్గురువులు సంసారులకు లభించి సమప
దేశము చేయు భాగ్యము జనుల కబ్బుట మిక్కిలి దుర్లభము.

మునులచే నుపదిష్టములయిన వేదశాస్త్రవాక్యములలో ననాది
సంప్రదాయసిద్ధము లయినవెన్నో యం దాధునికులచేత నడునడుమఁ
దోషఁబడిన ప్రక్షిప్తము లెన్నో మఱి యా వేదశాస్త్రములకు నానా
ముఖముల భాష్యము లొనర్చిన యాచార్యాభిప్రాయము లన్నింటికిని
సమన్వయ మెట్లు చేయ వీలగునో యాసంగతి స్వార్థపరులైన విద్వా
న్మున్యుల యహంభావముచేతం బరస్పర ద్వేషముచేత నిర్ణయింప
నలవికాదు. కాఁగా “త్రిపాదస్యామృతం దివి ద్వాసుపర్ణా” అను
శ్రుతులం బట్టి దేవుఁడు నిజలీలచే విశ్వరూపుఁడై సగుణుఁడై బంధ
మును, నిర్గుణుఁడై కై వల్యానందము ననుభవించు రహస్యమును
యుక్తి చే గ్రహింపఁ బ్రాకృతబుద్ధులు శక్తులు కాదుగాని దైవకృప
వలనఁ బరమ భాగవతుల నాదేవుఁడు కరుణామయుఁడును భక్తరక్షణ
దీక్షాపరుఁడును “సర్వధర్మాన్పరిత్యజ్యమామేకం శరణం ప్రజ, పరే
బ్రహ్మణికోఽపినసక్తః” అను తీరున సంసారము నిస్సారము దుఃఖాంత
నాటకమని, నిశ్చయించి స్వార్థపరత మాని సర్వమును నారాయణ
స్వరూపమే యను నాత్మవాక్య ప్రమాణమును మాత్రము విశ్వసించు
కొని భూతదయాపరులై కేవల లోకోపకార మొనర్చుటకు మాత్రమే
తమ జీవనముం గొనసాగించుమని తమ యంతరాత్మలందు మాత్రమే
యహర్దివమున్నగవంతుని నిష్కపటులై ధ్యానించు పరమభాగవతుల
స్తప్పకా వాసుదేవుఁ డుద్ధరింపక మానఁడు మానఁడని నిఖిలలోకాపుఁ
డగు వేదవ్యాసముని పురాణములం జూటిచెప్పెను.

“ఆర్చికం గాఢికం చైవసామికంచ స్వరాంతరమ్, కృతాంతే
 స్వరశాస్త్రాణాం ప్రయోక్తవ్యం విశేషతః” ఋగ్యజుస్సామ వేదము
 లకుఁ బ్రత్యేకముస్వరములు నంగవిన్యాసమును నియమింపబడినవి
 “ఏకాంతరస్వరోహ్యక్షుగాధా సుద్వంతరఃస్వరః, సామసుత్ర్యంతరం
 విద్యాదేతావత్స్వరతోంతరమ్” ఒకస్వరమునునిడిచి యొకస్వరము
 చేత ఋగ్వేదమును రెండుస్వరములందాటించు యజుర్వేదమును
 మూడుస్వరము లతిక్రమించుచు సామవేదమును బఠించవలెను.
 “సగరిని”యని ఋక్కును “సమగని”యని యజుస్సును “సపమని”
 యని సామము నుచ్చరించునపుడు గ-మ-ప-లు హెచ్చుస్థాయిగాను
 ‘ని’ తగ్గుస్థాయిగా నుచ్చరింపవలయును, మరియుం గ్రమముగా ‘రి-
 రిగ-రిగమ’లు హెచ్చుస్థాయియందు ‘స-రిస-గరిస’లు తగ్గుస్థాయి
 యందు నుచ్చారణమున లోపించుటచేత స్వంతరస్వరములగును.
 మూరేడు-రెండుమూరలు-మూడుమూరలు నెడముగా ముందు
 వెన్నెలకు గంతులిడిన విధముగా ఋగ్యజుస్సామ మంత్రస్వరాంత
 రములుండును. మఱియును హస్తాంగుశ్యాద్యాంగికాభినయముకూడ
 నీమూడువేదములకు భేదించుచుండును. వేదమంత్ర పఠనమును వేద
 శబ్దార్థవిజ్ఞానవైదిక కర్మాచరణమును బ్రాహ్మపరాహ్మ మధ్యాహ్న
 సాయాహ్నాశ్రమ సమర్థతయు సూర్యునకువలె మునులకుమాత్రమే
 కలదు. ప్రకాశవిశేషమాత్రములచేత మాత్రమే మింటిచుక్కలపాల
 జాడయున్ని న్దెలిసికొను చందమున మేఘగర్జనాదిభౌతికానిత్య శబ్ద
 శ్రవణమాత్రముచేతనే నిత్యవేద శబ్దస్థితినిమఱియు ననిత్యమర్థబుద్ధి
 గుణముచే నిత్యేశ్వర బుద్ధివిలాస మహిమము స్థూలారుంధతీ న్యాయ
 ముగా నూహింపవలసినదేకాని కూలంకషముగా వేదశాస్త్రముల
 యొక్కగాని దేవునియొక్కగాని యథార్థతత్వమును గేవల విజ్ఞాన
 మూర్ఖులగు గౌతమవ్యాసాది మహామునులుతప్పఁ బ్రాకృతమానవు

లెఱుంగ నేమాత్రమును శక్తులు కాదుకాదు. ప్రాకృతులగు మనుష్యులందఱును స్వార్థపరులై వేదశాస్త్ర తత్వమెఱింగినట్లు వృధాలాపములుచేయుచు నబద్ధపువ్రాతలు వ్రాయుచున్నారు. స్వార్థపరులై పరస్పర విద్వేషణ కారకులైన సంసారులుచ్చరించునవి వేదమంత్రములుకావు. వేదశాస్త్రములు కేవలాత్మైక వేద్యములతీంద్రియములుగాని బ్రత్యక్షములుకానేకావు. పల్కఁబడవు కనుపడవు. వేయే “నేతి నేతి” అనునట్లు దేవునివలెసీతోకములోగ్రాహ్యములుకానేకావు. మచ్చమర్త్యులతో సంబంధించిన జ్ఞానమంతయును మచ్చమును మర్త్యమేకాకతీతము. విత్తోకటివైచిన ముక్కొకటి మొలచునా? కాబట్టి స్వార్థాపవర్గములంగూర్చి తమకుఁ దెలిసినట్లు కన్నులు మిటకరించు దేహధారులందఱును మోసకాండ్రు. రామకృష్ణాద్యవతారములును గౌతమవ్యాసాదిమహామునులు బుద్ధశంకరాద్యాచార్యులును చిత్తోపశాంతికై పెద్దలచేతఁ బ్రతిపాదింపఁబడిన విజ్ఞానశరీరులుగాని వాస్తవముగా మర్త్యులవలెఁ బాంచభౌతిక దేహవారులెంతమాత్రమున్నారుకారు-జీవన్ముక్తులు పరమహంసలు సర్వజనసములు సర్వభూతదయాపరులు సకలలోకోపకార పరాయణు లహంకార మహకార విముక్తులగు పరమ భాగవతులు రామకృష్ణ గౌతమవ్యాసబుద్ధ శంకరాచార్య సంజ్ఞల ననాదిగా నొప్పారుమతమాల నవలంబించి కేవల లోకోపకారమునకై యెక్కాలమందైనను దేహధారులై జగద్గురువులై సంచరించుచుంటాయాయామతము లవలంబించిన లోకోపకారపరాయణులగు సుజనుల కందఱికిం బ్రత్యక్షానుభవమే. వేయేల జనులకుఁ బరస్పర ప్రేమానురాగము కలిగించు నడువడియను యజ్ఞ మొనరించి తమతోడిపాటి వారియనుగ్రహమునకుఁ బాత్రులై సుఖముగా బ్రతుకుటకన్న స్వార్థమును యదృచ్ఛాత్మలాభ సంతృప్తికన్న నపవర్గమును మనుష్యులకు మఱివేఱేలేదులేదష్టాదశ విద్యలన్నియును సమన్వ

యము చేయఁగాఁ జేలినముఖ్యాభిప్రాయ యెరులను సుఖపెట్టి
 మనుష్యుఁడు తా సుఖించుటయనియే సకల విద్యత్సిద్ధాంతముమూఁడు
 పంతులు వేదములంధును శాస్త్రములందును స్వార్థపరులైన ధూర్త
 పండితులు పామరులందఱు నశముచేసికొని తమతోడిపాటివారికన్నఁ
 బ్రతుపడనయే యెక్కడ, భోగములు తాములంకించుకొనుటకై
 దోపినపక్షి ప్తము లున్నప్పటికి నాది కాలమునుండియు నుబుతువులవలె
 సహజముగా లోకోపకారములై యష్టాదశ విద్యలు చతుర్విధాభి
 నయ స్వరూపముగా శిష్టప్రవర్తనమూలములై యీలోకమునఁబరగు
 చున్నవని నిరూపిగా ననుమాన ప్రమాణమున విద్వాంసులు సిద్ధాంతి
 కరించుచున్నారు. కాబట్టి యనాది సంప్రదాయానుసారముగా స్వర
 కాల స్థానప్రయత్న విశేషములచేత ద్విజులుపఠన పఠనములం
 బ్రచురించు వేదశాస్త్ర ప్రవృత్తి యిహపరసౌఖ్యదాయకమని యెప్పు
 కొనకతీఱదు. వేదమంత్ర పఠనమాత్రముచేతను వైదికకర్మముల
 చేతను స్వర్గకారణమగు పుణ్యమును మఱియూ దదర్థబోధనమునం
 బోడము వైరాగ్యముచేత నపవర్గమును దప్పక కలుగును. అధికబుద్ధి
 మేధలుకల ప్రతిభావంతులయిన పండితులచేతం పఠనపాఠనముల
 నుపదేశింపఁబడినపు డెక్కువ గొద్దిఫలమునుమఱి, కించిజ్ఞులపఠనపాఠ
 నోపదేశములచేతఁ గొద్దిఫలము వేదశాస్త్రములు లోకుల కిచ్చు
 చుంటుకు సంశయములేదు.

వేదశాస్త్రము లనిత్యా పౌరుషేయములైనను మఱి యనిత్య
 పౌరుషేయములయినను సంస్కృతమయినను మఱి యప్రభంశము
 లయినను లోకోపకారపరాయణులగు సజ్జనులకు భక్తి శ్రద్ధలం
 బ్రోత్సహించి స్వర్గాపవర్గదాయము లగుట నిస్సందేహము. సర్వజ్ఞు
 లగు మునులచేత యథావిధిగా వేదము లుచ్చరింపఁబడును మఱి
 సమగ్రముగా నెఱుంగఁ బడును, కించిజ్ఞులగు ప్రాకృత మానవులచేత

దోష భూయిష్ఠముగా నుచ్చరింపఁబడి కొంచెముగా బోధితములగును. “చేతునకు వంకబోతేమి చెమనోపి” అను విధమున నెట్లు పఠించినను, మఱెట్లు గ్రహింపఁబడినను వేదశాస్త్రములు సన్మానవులకు, సత్కుల మొసంగక మానవు. కాఁబట్టి యథాశక్తిగా మనుష్యులు సద్గురూప దేశమున వేదశాస్త్రము లభ్యసించి లోకోపకారక సత్కర్మమొనఁ గరముకావించుకొని యిహపరముల దరించవలెను నిష్కపట మానవు లభ్యసించిన విద్య యట్టి సుజనుల కిహపర సౌఖ్యసంధాయకము కాక మానదు. విద్య లభ్యసించిన ఫలము వినయము వినయముచేతఁ దన తోడిపాటి వారి యనుగ్రహమును మనుష్యుఁడు సంపాదించుకొని మొరులను సుఖపెట్టి నిస్సంశయముగా దా సుఖసంజఁ గలఁడు.

“ఏకశ్శబ్దః సమ్యక్ జ్ఞాతః సుష్ఠు సంప్రయుక్తః స్వర్ణేలోకే కామధుక్ భవతి” అను మహాభాష్యోక్తిం బట్టి సద్గురూపదేశమున విద్య నెఱింగి లోకోపకారకమగు నడువడి కలవాఁ డాచార్యుఁ డనఁ బడును. మఱి యట్టి యాచార్యోత్తములగు శంకరాచార్యాదులు లోకమం దచ్చటచ్చట యుగానుసార వేషములతో జనులకుఁ గర్తవ్యమును బోధించుచుందురు. జనుల కన్యోన్య ప్రేమానురాగములతో బ్రతుకుటకన్న నవశ్య కర్తవ్య మిం కెద్దియు న్నాదు. వేదశాస్త్రాభ్యాసము, వర్ణాశ్రమోచిత ధర్మాచరణము- దేశకాల పాత్రానుసార ప్రవర్తనము ముఖ్యముగా నిష్కపటులగు పరమభాగవతులతోడి సహవాసము స్వధర్మాచరణమున నాకస్మికముగాఁ దటస్థించు ప్రమాదములనుండి తప్పించుచుఁ బశ్చాత్తాప మొదవించుచుం దుదకుఁ దప్పక నిశ్చేయమును గలిగించక మానదు మానదు.

వే ద వై ది క ప జ్ఞా న గా న ము

దేశకాల పాత్రోచితముగా జనులకు వారి వారి యభిరుచి కనుకూలముగా నానావిధర్తు ప్రచారమునలె వేదశాస్త్రములు

నాన్నా దేశముల న్నానావిధములయి ప్రవర్తిల్లుచుండును. కొందఱికి స్వరములు తారస్థాయి యందు మఱికొందఱికి మధ్యస్థాయి యందును మఱి కొందఱికి మంద్ర స్థాయి యందును రుచించును. ప్రాచీనులకు నల్లని కొప్పును నల్లనికన్నులును రమ్యమగును, బాశ్చత్యుల కెఱ్ఱని కొప్పును బిల్లికన్నులును రుచించును. “లోకోభిన్నరుచిః” అని తెలిసిన విద్వాంసులు సమరసులై సర్వలోక రంజనముగాఁ బ్రవర్తించెదరు గాని యొరులను నొప్పించరు. మఱి తాము నొవ్వరు. లోకీక స్వరమునకు వైదిక స్వరము కారణమైనప్పటికి దేవుఁడు జగత్తునకుఁ గారణమైనప్పటి కెట్లతీంద్రియ గ్రాహ్యుఁడో యట్లే యతీంద్రియము నై క్యవిదితమేగాని లోకవేద్యముగాఁ బోదు. మఱి మానవులచేఁ బ్రయోగింపఁబడ సాధ్యముకాదు. జనరంజకము కాని వేదస్వరమునకై మనుష్యులు తంటాలు పడుట సూర్య బింబముం జొరఁ బ్రయత్నించుటవలె మిక్కిలి వ్యర్థము. కావునఁ దత్తద్దేశకాల పాత్రోచితములుగా నామరూప విశేషములఁ జతుర్విధాభినయములం బ్రయోగించి లోకరంజన మొనరించి యొరుల న్సంతోషపర్చి వివేకవంతులొరుల మన్ననకుఁ బాత్రులగుచున్నారు.

“తస్మా ద్విద్వాన్ ప్రేవవ దేత్ - వీవనృత్యేత్ - దాన కామా అస్మై ప్రజాభవంతి” అను విధమున విద్వాంసుఁడు జనరంజముగాఁ జతుర్విధాభినయ ప్రయోగముచేత లోకులచేత గారవింపఁ బడు

చున్నాడని శ్రుతి నుడుపు చున్నది.... “అత ద్యామానం బృహతీ

మృతేనఋతా వరీ మరుణ ప్పుం విభాతీమ్, దేవీము ష్ష సమ్ స్వరా

మహంతీం ప్రతివిప్రా సోమతి భిర్జరంతే” ఇంద్రురములమీది (1)

గీత లుదాత్తమును గ్రింది (-) గీత లనుదాత్తమును దెల్పు

చున్నవి. సత్యయజ్ఞముచేతఁ బ్రకాశించు పెద్ద రథము నడుపుచు నెఱ్ఱని వన్నెతో నలరుచు సూర్యుని నలయుచున్న సుహానుభావ యగు నుపాదేవిని బుద్ధిమంతులు కొనియాడుచున్నారని పై ఋక్కునకర్థము. ఒకస్వరము నెద్దియైన నాధారపు గ్రామముగా నేర్పబ్బుకొని యా స్వరమునే మధ్యస్థాయీగాఁ గావించుకొని యా స్థాయీకంఠె హెచ్చుగా ఋషభ గాంధార మధ్యమ పంచమధైవత నిషాద స్వర సమ్మేళనముగా నుచ్చరించుటలో కేవలము హెచ్చుస్థాయీ మాత్రమే తెల్పుట యుదాత్తస్వర మగును. మఱియు హెచ్చు తగ్గు స్వరములు స్థాయీ దైర్ఘ్యపుడు స్వరితస్వరము నగును, వీర శాంత కరుణ రస ములు సత్యగుణప్రధానములు గనుకఁ దద్రసానుకూలముగా నుదాత్తా నుదాత్త స్వరిత స్వరములం దెల్పుచు స్వార్థము తలంపక కేవల లోకోపకారులగు నుత్తముల చిత్తము రంజిల్లు విధమునఁ గోమల మృదుమధురములగు నామరూపములం బ్రకటించుఁ జతుర్విధాభి నయము కావింపవలయును. తమ సౌఖ్యముఁ గోరి పరులయెడ మంచిగా నడుచు రజోగుణప్రధానుల రంజించు విధమున శృంగార హాస్యాద్భుతరసము లగపర్చుచుం దీప్రకోమలస్వరము లుపయోగించుచుం ద్రివిధస్వరముల నభినయించవలయును. తమోగుణప్రధానులు రంజిల్లువిధముగా రౌద్రబీభత్స భయానకరసము లుప్పతిల్లువిధమునఁ గేవల తీవ్రశ్రుతుల నభినయించవలసినది. ఉదాత్తానుదాత్త స్వరిత స్వరోచ్ఛారణమునం బఠించు శబ్దార్థ రసానుకూలముగా నాంగికా హార్యసాత్వికాభినయము లొనర్చుచు “తస్మాద్విద్వాన్ ప్రేవవదేత్ పీవన్యత్యేత్” అను శ్రుతిప్రకారము నామరూపాత్మక మగు జగము నందుఁ దన తోడిపాటి జంతువుల కుపకారమగు విధమున నుత్తమ మనుష్యులు ప్రకటించు మనోవాక్కాయకర్మములన్నియును మఱి యట్టి సజ్జనులు తమ బ్రతుకునఁ జేయు పనులన్నియును శాస్త్రీయ

మగు చతుర్విధాభినయాత్మక యజ్ఞస్వరూపమై సకలపురుషార్థ సాధకము తప్పకగును.

“స్వరస్యకంపోగమకః” అను తీరున సామవేదపాఠమున స్వరము గమకము తప్పక విలంబలయతో నుండును. ఋగ్యజుర్వేదములందు గమకప్రాధాన్యములేని ద్రుతమధ్యలయలచే స్వరము లుచ్చరించఁబడును. కేవలము దైవప్రార్థనమందు మాత్రమే ఋగ్యజుర్మంత్రము లుపయోగింపఁబడునపుడు గమకస్వరములు విలంబలయతో నాంగికాహార్య సాత్వికాభినయముల సాహాయ్యమున నుచ్చరింపఁబడి సామగాన మనంబడును. సామగానముయొక్క ముఖ్యప్రయోజనము దైవానుగ్రహసంపాదనమును మఱియును సకలజనరంజనమును గాబట్టి “తస్మాద్విద్వాన్ ప్రేవవదేత్ వీవన్యత్యేత్ దానకామా అస్తైప్రజాభవంతి” అను శ్రుతిచేత సకలజన రంజకముగా మనోవాక్కాయకర్మములం బ్రకటించువాఁడే విద్వాంసుఁ డనియును మఱియట్టి విద్వాంసునకు సకలజను లన్నవస్త్రములిచ్చి పరిచర్య సేయదు రనియును దాత్పర్యమగుచున్నది. కాబట్టి యష్టాదశవిద్యారహస్యము సర్వజనసముఁడై సర్వభూత దయాపరుఁడై సకలజన రంజకుఁడై మనుష్యుఁ డిహపరములం దరించుననియే “స్వతోరంజయతి శ్రోతృచిత్తం సస్వరఉచ్యతే” సకలజన రంజకమగు ప్రవర్తనమే సకల శ్రుతిస్మృతిశాస్త్రసమ్మతమని సకలముని ముఖ్యమతము. “నాద బ్రహ్మ ముపాస్మహే అతోనాదాత్మకం జగత్” అనుటచేత శబ్ద బ్రహ్మముకన్న మఱియొక వేఱుపదార్థమే లేదనియు నిజగమంతయుం జతుర్విధాభినయాత్మక శివస్వరూపమే యనియును భరతాది మహామునుల మతమే మిక్కిలి సయుక్తికమును సప్రమాణమని పెద్దలందఱైకకంఠ్యముగా నుడువుచున్నారు. “వీణావాదన తత్వజ్ఞ శ్రుతిజాతి విశారదస్తాశ్చ శ్చ ప్రయాసేన మోక్షమార్గం నియచ్ఛతి” అను

సకలబ్రహ్మవిచ్ఛిరో మణియగు యాజ్ఞవల్క్యుని స్మృతి యుద్ధోషించు
చున్నది. అనఁగా యాజ్ఞవల్క్యమహాముని ముఖ్యాభిప్రాయము సకల
జనచిత్తరంజక ప్రవర్తనము గల మనుష్యుఁడు మాత్రమే యిహ
పరములం దరించఁగల్గునని కాబట్టి లోకరంజకుఁడు కాని స్వార్థపరుఁ
డాయుఁ డెంతమాత్రము న్నాఁడు మఱి యట్టి మొంటిగొట్టురాకాసి
కేవల స్వార్థపరుఁడై పఠించు వేదముగాని సల్పు యజ్ఞముగాని
బూడెదనోబోసిన పన్నీరువలె వ్యర్థమును మఱి శ్రుతిస్మృతి విరుద్ధమని
చాటి చెప్పవలయును. సర్వజన రంజకుఁడైనవాఁడే నిక్కమగు
శ్రోత్రియుఁడు, విద్వాంసుఁడు, బ్రాహ్మణుఁడు మఱి యాయుఁ డనఁ
దగువాఁడు. తన తోడిపాటివారితో విరోధపడువాఁడు మిక్కిలి పనికి
మాలి యెద్దియో క్రూరజంతువును గాని మనుష్యుఁ డెంతమాత్రము
న్గానేకాఁడు. “షడ్జః ప్రీణాతివై దేవాన్ ఋషీన్ ప్రీణాతి చర్షభః
పిత్వాన్ ప్రీణాతి గాంధాగో గంధర్వాన్ మధ్యమః స్వరః దేవాన్
పితౄన్ ఋషీన్ శైచవస్వరః ప్రీణాతిపంచమః యక్షాన్నిషాదః ప్రీణాతి
భూతగ్రామంచ దైవతమ్” అనుటచేత షడ్జాదిస్తస్వరజ్ఞానము లయ
జ్ఞానమును మఱి చతుర్విధాభినయ జ్ఞానమును గలిగి సర్వజనసమ్మత
ముగా బ్రతుకువాఁడే మనుష్యుఁడు. వేయేల, శ్రుతిలయజ్ఞానములు
లేనివాఁడు మాతాపితృ ద్రోహియును లోకద్రోహి యగు నొక
క్రూరజంతువును గాని నిక్కముగా మనుష్యుఁడు కానేకాఁడు.
“శ్రుతి స్మృతా లయః పితా” అనుచందమున శ్రుతిలయజ్ఞానము గల
పితృభక్తుఁడు నిక్కముగా లోకారాధన తత్పరుఁ డే. బుద్ధుఁడో యే
శ్రీరామచంద్రుఁడో మఱి శంకరాచార్యుఁడో మఱి మహాత్ముఁడో
గాని లోకములోఁ దక్కిన మనుష్యులందఱు న్నేవల స్వార్థపరులు
వంచకులు పితృద్రోహులై యందమగు భగవత్సృష్టికి దిష్టిబొమ్మల
వలెం బుట్టుచుం గిట్టుచున్నారు.

ఋగ్వేదము కేవల వాచకాభినయప్రధానము. యజుర్వేద మాంగికాభినయప్రధానము. సామవేద మాహార్యాభినయప్రధానమై తతానద్ధఘనసుషిర వాద్యాలంకృతము మఱి యధర్వవేదము నవ రసాత్మకసాత్వికాభినయప్రధాన మౌటచేతను కేవలము దైవాను గ్రహమును సంపాదించి స్వర్గాపవర్గములను సంపాదించుకొనుటకై మాత్రమే వేదవేదాంగాభినయ విధాన మేర్పడినది. “స్వర్గావై సార్వవైదికాః” అనుటచేత శాస్త్రీయమగు మనోవాక్కాయ కర్మ స్వరూపములగు చతుర్విధాభినయ విశేషములు కేవలము పరమార్థ సంపాదకములు వైదికములు సాధనచతుష్టయసంపన్నులగుముముక్షోప యోగములు గాని సంసారుల కెంతమాత్రముం బనికిరావు. సంసారు లకు దేశకాల పాత్రోచితముగా జిత్రరంజకము లగుటకన్న మనో వాక్కాయకర్మాత్మకమును జతుర్విధాభినయాత్మకమగు సర్వజన ప్రియవర్తనము వేదశాస్త్రవిరుద్ధమై వైదికధర్మ ప్రతికూలమైనప్పటికిని సకల వేదశాస్త్రసమ్మతమే యనియు “అనంతా వై వేదాః” అనుట చేత శాస్త్రీయమే యనియు సకలజనగ్రాహ్యమని మునికృతసిద్ధాంతము. పాలజాడలో చుక్క లొండొంటి కెంత దవ్వో మఱి యవి యెన్నో లెక్కించుచుంటున్నఁ దన తోడిపాటివారి కష్టములం దీర్చు ప్రయత్నము లోకోపకారకము. ప్రస్తుత జీవనోపయోగమని యెల్లరికి స్వానుభవమేకదా? కాబట్టి దేశకాలపాత్రోచితము లగు కర్మము లను మాత్రమే బుద్ధిమంతులు లోకోపకారపరాయణులు చేయు చుందురు.

“ఉదాత్తే నిషాదగాంధారా వనుదాత్తే ఋషభధైవతే స్మరితప్రభవాహ్యేతే షడ్జమమధ్యమ పంచమాః ఏతే విశేషతః ప్రోక్తాః స్వర్గావైసార్వవైదికాః ఇత్యేతచ్ఛరితం సర్వం స్వరాణాం సార్వవైదికం” అనుటచేత నుదాత్తానుదాత్తస్మరిత సంజ్ఞలం బరఁగు

షడ్జాచి సప్తస్వరాత్మక స్వరమండలి ఋగ్యజుస్సమువేద పతనము నందు మాత్రమే విధింపఁబడెను. మఱియు శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందో జ్యోతిష నిరుక్తకల్పములను వేదాంగము లాఱును గేవలము స్వర్గ సాధకములగు త్రయీవిద్యకే విధింపఁబడెనుగాని “భద్రం కర్ణేభి శ్రుణుయామ”అను శ్రుతియందు “కర్ణైః” అని భాషయం దుండఁగా “కర్ణేభిః”అని వేదమం దున్నది. కాఁబట్టి కేవల పారతాకికార్థ మాత్ర ప్రయోజనములగు వేదములతోఁ గాని వేదాంగములతోఁ గాని తాకికభాషకుఁగాని దీక్షితులుకాని మనుష్యుల ప్రవర్తనమునకుఁ గాని సంబంధమేమియును లేదు. యజ్ఞదీక్ష వహించిన మనుష్యులు యజ్ఞదీక్షితులతోనే సహవాసము చేయుచు వేదవేదాంగవేత్తలై కేవల మోక్షసాధకులగు వైదికు లనిపించుకొనుచు సంసారులగు తాకికుల నంటక తాకిక నివాసములకు వేఱగు నరణ్యముల సంచరించె దరు. కాఁబట్టి వేదవేదాంగవేత్తల మనియును యజ్ఞదీక్షితులమని యును ద్విజులమనియును జెప్పుకొనుచుం బత్తనములం బల్లెల నివసించి దంభవేషముల సంచరించు మనుష్యులందఱును మోసకాండ్రుగు తాకికులే గాని వైదికు లెంతమాత్రము న్నాదు. కామ క్రోధ లోభ మోహ మద మత్సరగ్రస్తులయి యైహిక భోగములం దన్ని చెంద కీషణత్రయపాశబద్ధమగు మనుష్యలోకమునకు న్వేదవేదాంగ ధర్మము నకు, న్వైరాగ్యమునకు సంసారమునకువలె సంబంధము లేనేలేదు. కాఁబట్టి మనుష్యుఁడు తన తోడిపాటివారిని సంతోషపర్చు తీరున మనోవాక్కాయ కర్మములం బ్రవర్తించుట తప్ప వేదశాస్త్రపద్ధతు లేవియునవలంబించిసంసారముచేయఁగూడదు. సన్న్యాసి పెండ్లాముతోఁ గాఁపురము చేయ శక్యమగునా? వైరాగ్యమునకు సంసారమువలె వేదవేదాంగపద్ధతి కిహలోకము కిట్టదు. యజ్ఞదీక్షవహించి యరణ్య ముననున్న సాధనచతుష్టయ సంపదగల మనుష్యులకు మాత్రమే

“నమోచ్చితవై నాపభాషతలై, యజ్ఞేకర్మణి నానృతం పదేత్”
అనుటచేత సంసారులకు వేదవేదాంగ నియమములతోఁ బనిలేదు.
సంసారము చేయుచున్న మనుష్యుల కవసరమైనది ముఖ్యముగాఁ
దమ తోడివారికి సంతోషకరమగు తీరున మనోవాక్కాయ కర్మ
ములం బ్రవర్తించుటకన్న వేదశాస్త్రసమ్మతమైన విధి మతేదియును
లేనేలేదు.

“గాయనస్యతు దశవిధాగుణ వృత్తిస్తద్యధారక్తం పూర్ణ
మలంకృతం ప్రసన్నం వ్యక్తం వికృష్టం శ్లఙ్ఘ్యం సమం సుకుమారం
మధురమితి గుణాః” పాటపాడెడివాని కీ పదిగుణములు తప్ప కుండ
వలయును. తన కంతర్ధ్వనిం దత ఘన సుషిరానద్ధవాద్య విశేషముల
ననుసరించి యుండుట రక్తగుణము. ఈ రక్తి వైదికగానమునకును
తాకికగానమునకును ముఖ్యముగా నుండకతీరదు. శాస్త్రీయ నియమ
ములు మతేవియు ననుసరించి తాకికగానమున కంత ముఖ్యము కా
నప్పటికి “శ్రుతిలేని పాట సమ్మతిలేని మాట” రక్తిహీనమై జనరంజ
కము గాని పల్కు వైదికులకుఁ గాని తాకికులకు గాని బొత్తుగాఁ
దగదుతగదు. కాబట్టి “గీతం వాద్యంచ నృత్యంచ లయశ్చ చతుష్కం
సంగీతముచ్యతే” అను గాంధర్వవేదానుసారముగా “సమ్యగీతం
సంగీతమ్ సభారంజకం సంగీతమ్” అనుటం బట్టి జనుల చిత్తరంజన
మగు తీరున గీతవాద్య నృత్య లయాత్మకముగానాటపాటమాటలందత్త
ద్దేశకాలపాత్రోచితముగా తాకికులు చతుర్విధాభినయము లొనర్చ
వలసినది. గోడ నాధారము చేసికొన్నఁ గాని యందుపైఁ జిత్రములు
లిఖింపఁబడనేరవు. వీణాది వాద్యముల శ్రుతిలయల నాధారము చేసి
కొన్నఁ గాని జనరంజకముగా నాట పాట మాట లుపయోగింప
నెవ్వరికిం దరముకాదు. మనుష్యు లందఱికిం బరస్పరప్రేమానురక్తు
లచే వ్యవహరించుచు హాయిగాఁ దమ బ్రతుకుఁ గొనసాగించుకొంట

కన్న నవశ్య కర్తవ్య మింకెద్దియు న్లేదు. ఏర్పడుకొన్న పీఠాది
వాద్య శ్రుతికంటెఁ దక్కువ గాని యెక్కువగాఁ గాని భిన్న శ్రుతిగాఁ
బల్కుక కేవలము శ్రుతిలోఁ దన కంతస్వరమును లీనము కావించు
కొని స్పష్టముగా నక్షరము లుచ్చరించు గుణము పూర్ణము. మంద్ర
మధ్య తారస్థాయి స్వరము లొండొండు స్థాయి భేదములతోఁ గ్రొత్త
రుచి శ్రోతల కొదవించుట యలంకృత మను గుణము. నిశ్చల చిత్త
ముతోఁ బాడుట ప్రసన్నగుణము. పదపవార్థములు సువ్యక్తముగా
శ్రోతలకు మిక్కిలి స్పష్టముగాఁ దెలియునట్లు పలుకుటయే వ్యక్త
గుణము. దూరశ్రావ్యముగాఁ బల్కుట వికృష్టగుణము. దేశకాల
పాత్రోచితముగా జనరంజకమగు విధమునఁ బ్రకృత మర్యాద ననుస
రించుచుటయే సమగుణము. దౌడతానము రానీక క్రింది మీఁది
దంతముల పరస్పర ఘట్టనము కలుగనీక స్ఫుటముగా గొంతు విప్పి
పాడుటయే సుకుమార గుణము. సహజముగా నున్న మృదుమధు
రాక్షరముల న్గతినముగాఁ బల్కుట మధుర గుణము. ఈ దశవిధ
గుణములతోఁ గంతధ్వని నుపయోగించుట వైదికులకును మఱియు
తాకికులకు నుభయులకును దప్పని విధియే కారణ మేమన గుణహీన
మగు నభినయము లోకరంజనము కాదు, మఱి లోక రంజనము కాని
పలుకు పల్కుట మిక్కిలి వ్యర్థమగుటయే గాక లోక విద్వేషకర
మగును. దేవతలను రజింపఁజేయుటకు యథాశాస్త్రముగా వైదిక
గానమును తనతోడిపాటి జనులు రంజిల్లు విధమున యధేష్టముగా
శ్రుతిలయలు మాత్రము తప్పక రక్తి ప్రధానముగా తాకికగానమును
ప్రకటింపవలయును. సంసారుల కందఱికి న్దమలోఁ దాము పరస్పర
ప్రేమానురాగములు సంపాదించుకొనఁ గలిగిన తెన్నున దేశకాల
పాత్రానుసారముగా నిద్రాహార విహార సౌఖ్యము పొందుటకన్న
లోక విద్విష్టములైన ప్రస్తుత వేదశాస్త్రపద్ధతు లవలంబించఁగూడదు,

హృదయరంజనకారణ పదార్థము రస మనఃబడును. “రసోవై సః” అను శ్రుతి ప్రకారము “ఆత్మా సత్యస్తి” అను రీతిని దేవుడే రస స్వరూపుడై అంతః పూర్ణం బహిః పూర్ణం మధ్యే పూర్ణమ్” అను తీరున “ఆనందా దేవేమాని భూతాని జాయంతే యేన జాతానిజీవంతి ఆనందమేవాభి విశంతి” అను చొప్పున ఆనందరస స్వరూపుడగు వాసు దేవపరమాత్ముని కన్న నిత్య సత్య పదార్థము వేతేనియు న్నేనే లేదు.

విశ్వరూపుడగు భగవంతుని శరీరమందు బ్రాహ్మణులు ముఖము, క్షత్రియులు బాహువులు, వైశ్య లూరువులు, శూద్రులు పాదములు, మ్లేచ్ఛులు పాయువు. ఇట్లు పంచజనమయమగు విశ్వరూప ముతో రసస్వరూపుడై పరమాత్ముడు నిజలీలచే సత్వరజస్తమో గుణములం దాల్చి తనకుఁదా విశ్వాకాకుడై “లేలాయతీవ ధ్యాయ తీవ” అను నట్లు సృష్టిస్థితిలయముల స్త్రీడించుచున్నాడు. ఈ సృష్టి స్థితిలయములు సంకల్ప మాలములయి యాకసమునం దేర్పర్చు కొన్న హద్దుకొలతలవలె సంకల్ప జన్యములు గాని వాస్తవములు కావు కావు. “మాయామాత్ర మిదం విశ్వ మద్వైతం పరమార్థతః యచ్ఛక్తిం చి జగత్సర్వం దృశ్యతే శ్రూయతేఽపిహి అంతర్బహిశ్చ యత్సర్వం వ్యాప్య నారాయణః స్థితః” అను తీరున నాత్మకంటె నితరమైన పదార్థములన్నియును స్వప్నజగమువలె మృషలే గాని సత్యములు కానేకావు. ఆత్మయందు రజ్జువునందు సర్పమువలె నీ విశ్వమంతయు నధ్యస్తమై మఱి యారోపితమునై యెండమావులందు నీటివలె విభ్రాంతిజన్యమై యున్నది గాని సత్యము కాదు. సత్యము కాని పదార్థమును సత్యముగా జీవాత్మునకుఁ దోపించునది నిత్యసత్య మగు పరమాత్ముని సహజలీలామయ త్రిగుణాత్మక ప్రకృతి. తేజస్తిమి రములవలె నన్యోన్య మంటకుండియును నిత్య సమ్బద్ధములై లేజము

వంటి యాత్మయాను చీకటి నీడవంటి యాత్ముని త్రిగుణమయ సహజ
 లీలయును నల్లకలువయందలి కలువయును నల్పురంగులె మంటి
 కుండయందలి మన్నును ఘటాశాఠ్యమగునై స్వగుంకలువంపు పాపము
 చుట్టయును వస్తు వొక్కటి న. య్యాను నల్లహంకలుల కోణము కింక
 మున భగవంతునకును భగవంతుని త్రిగుణాన్ని సహజముగా మయ
 మగు జగమునకు నేర్పవ మెద్ది గుణము లేకుండును పితృము భగవంతు
 నకును భగవద్గీలామయ విశ్వమునందు న్నియును నాత్మకావ్య
 సంబంధ ముండుటయు లేకుండును న. తాత్పర్యములే తాత్పర్యము
 నసంగుఁడగు నాత్ముఁడు నిర్వ్యుఁడె యితఁడు నాత్మకావ్య సహజము
 యగు త్రిగుణాత్మక ప్రకృతియు విశ్వమునందు నాత్మకావ్య సహజము
 సృష్టిః"యనుటచేత సత్వరజ స్తమోగుణములు లేదగునని నా వేటుగా
 భావించుకొని స్వప్నజాగర సుషుప్త్యవస్థలం బద్ధుఁడగుచుంట దురీ
 యుఁడై స్వప్నజాగర సుషుప్త్యవస్థలసంతతియు నంటక విముక్తుఁడగు
 చుంటయు నాత్మునకు సహజలీల యను వేదవ్యాస మతము సప్ర
 మాణము నిక్కిలి శ్రేష్ఠమగు మతము సకల వేదాంత సమన్వయ
 ఫలిత సిద్ధాంతము. ప్రతిక్షణకాలమునందుం బ్రతిలగ్నమందున్నవ
 గ్రహము లున్నప్పటికిఁ బ్రతివస్తువునందుం బంచభూతము లున్నప్ప
 టికిఁ బ్రతిపదార్థమున్నచరసమయమైనప్పటికిం బ్రతిశబ్దాది సంజ్ఞ
 యుండెద్దియో యర్థమున్నప్పటికిం బ్రతివస్తువునం దాత్మ యున్నప్ప
 టికిఁ బరమాత్ముని సంకల్పముచేతఁ బంచభూతాత్మలుం బంచభూతా
 త్మల సంకల్ప ప్రవృత్తిచేత జీవాత్మలుం ద్రిగుణబద్ధులగుచు గ్రహ
 గతుల ననుసరించి మర్త్యలోక క్రియలును దైవసంకల్పము ననుస
 రించి గ్రహములుం బ్రవర్తిల్లుచున్నవి. బంధముక్తులు రెండును
 బరమాత్ముని సహజలీలాకృతములే. జీవాత్మునకు ద్వైతదృష్టి స్వరూ
 పములగు స్వప్నజాగరములు రెండును బంధావస్థలు, సుషుప్తి ముక్తా

వస్థ “నచ బంధో నవా ముక్తి రిత్యేషా పరమార్థతా” అను నాత్మజ్ఞాన బంధమోక్షములు రెండు నుపేక్షించిన తురీయావస్థ మఱి స్వప్నజాగర సుషుప్తులం బరగు గుణమయలీలయును తురీయావస్థ నలకు నిర్గుణలీలయు నాత్మునకు సహజలీలతే. రేవగళ్యవలె జీవాత్మకు బంధమోక్షములు జననమరణములు నిద్రాజాగరములు సుఖదుఃఖములు నొకదానివెంట నొకటి సర్వకాలము న్నలుగక తీరదు. సేవకుఁడు జీవుఁడు సేవ్యుఁ డీశ్వరుఁడు. జీవాత్మ బంధమోక్షములను కష్టసుఖములను దుద మొదళ్ళులేని యెల్ల కాల మొకదాని వెంబడి నొకటి యనుభవించక తీరదు. పరమాత్ముఁడు తురీయుఁడై నిర్గుణుఁడై స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తుల సాక్షియై పద్మపత్రాంబువువలె సంసార మంటియంటక యాశ్రితవాత్సల్యము స్వసంకల్పజనితలోక దుఃఖ నివారణ శక్తియుం గల్గి సంసార ఖిన్నులై విరాగులై యిహాఖోగములు తుచ్ఛములని యెంచి స్వార్థపరతమాని సర్వలోకోపకారపరాయణులైన పరమభాగవతుల న్దనలోఁ జేర్చుకొని కైవల్యానంద మొదనించును.

“పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని త్రిపాదస్యామృతం దివి” అనుట చేత మూడుపాదముల తనశక్తిని నిర్గుణాత్మామృతపదవి నలకుచుఁ దనలోని యొకయంశము నీ సకల ప్రపంచము గావించి యందుఁ ద్రిగుణములం దాల్చి తనకుఁ దా సృష్టిస్థితిలయము లొనర్చుకొనుచు జీవాత్ముఁడై సంసరించుచుఁ గ్రమక్రమముగాఁ దన నిత్యామృత త్రిపాదశక్తిరూపము స్సేవించి యవల తురీయుఁడై కల్పాంతమున శేషించుచున్నాఁడు. విశ్వతైజ సప్రాజ్ఞాత్మరూపములం ద్రిగుణమయుఁడై సేవకుఁడై బంధమోక్షములం గల్పాంతముదనుక నాటాడు కొనుచు నిర్గుణతురీయాత్మస్వరూపుఁడై నిత్యత్రిపాదామృత తత్త్వమను శేషశయ్యన్యోగనిద్ర నైవల్యానందమున నోలలాడుచుండును.

అనఁగా నాత్మలో మూడుపాళ్ళు నిత్యనిర్గుణామృత పరమాత్మతత్త్వము

మఱొకపాలు లీలాగుణమయ జీవాత్మతత్వము. సర్వశక్తి పరమాత్మ-
యల్పశక్తి జీవాత్మ-దేవుఁడు తనకుఁదా జీవాత్మయై లీలచేఁ ద్రిగుణ
మయుఁడై సంచరించుచు సేవకుఁడై నిర్గుణామృతపరమాత్మస్వరూప
మున సేవ్యుఁడై “అహమన్న మహమన్న మహమన్న మహమ
న్నాదోఁన్నాదోఁన్నాదః” అనుశ్రుతి చొప్పున నిజలీలచేత సగు
ణుఁడై సంసరించుచు నిర్గుణుఁడై ముక్తుఁడగుచున్నాఁడు. పరమా
త్మనియంశము జీవాత్మ. జలకణము జలరాసియందు లీనమగునట్లు
జీవాత్మపరమాత్మలో లయమగుచున్నాడు. సర్వమును పరమాత్మయే
యని భావించుచు స్వార్థపరతలే కహంకార మమకారములుడిగి
సర్వజనసముఁడై సర్వభూతదయాపరుఁడైన జీవాత్మ పరమభాగ
వతుఁడై లోకోపకారపరాయణుఁడై పరమాత్ముని యనుగ్రహము
నకుఁ బాత్రుఁడై పరమాత్మలోఁగలిసి నిత్యసంతృప్తామృత కైవల్యా
నందపదవి నోలలాడుచుండును.

“యచ్చిద్ధితే విశోయథా ప్రదేవవరుణ వ్రతం। మి నీ వ సి
ద్యవీద్యవి। సానీసనీ సరీసనీ సరీససస సానిసా నిసాని సాని నీస రీససా।”
ఈపై నుదహరించిన స్వరప్రకారము గమకయుక్తముగా నుదాత్తా
నుదాత్త స్వరితాక్షరముతో నాఋగ్శంత్రమును మిశ్రజాత్యటయను
దేశీతాళమువేసికొని వీణతోఁగలిపి పాడుచు “ఓవరుణ దేవుఁడా లోక
మం దెట్లు ప్రజ లొకప్పుడుపొరపాటుపడుచుందురో యట్లుమేముగూడ
నిన్నుగూర్చి చేయు వ్రతమునందు ప్రమాదముచేసెదమేని యాదోష
మును నివారించి ప్రతిదిన మావ్రతకర్మము న్నడ” ముట్టించుమని ఈ
ప్రార్థనమును శాంతకరుణరస ముప్పతిలునట్లు వాచికాంగికాహార్య
సాత్వికాభినయము లొనర్చుట విద్వన్నృత్యము. “తస్మాద్విద్వాన్వీవ
నృత్యేత్” లోకోపకార వ్రతమును గొనసాగించి నడునడుమవచ్చు
ప్రమాదములం దప్పించి సకల జనరంజకముగాఁ దను నడిపించుమని

పరమభాగవతుడైన విద్వాంసుఁ డిట్లు గీతవాద్య నృత్యములచే శ్రీహరిం భజించి యొరులం దరింపఁజేసి తాఁ దరించును.

సత్త్వగుణ మిశ్వరుఁడు. తమోగుణము ప్రకృతి. రజోగుణము జీవుఁడు. పరమాత్మ తత్త్వమందు స్వతంత్ర తత్త్వము మూడుపాఁ శ్శమ్మత తత్త్వము. తిక్క-నవ లు, పంచభూతములున్ జీవుఁడును. నిత్యుఁ డీశ్వరుఁడు సేవ్యుఁడు సర్వస్వతంత్రుఁడు సర్వశక్తియు సర్వాంతర్యామి యున్నత్య సంకల్పుఁడు స శాసకుఁడు - ఈశ్వర స-కల్పమున సృష్టిస్థితి లయించు ల బురఁ నానందములును సహజములు సృధివ్యాప స్తేజో వాయ్వా కాశములు- పాంచభౌతికస్థూలసూక్ష్మ కారణోపాధుల ననాది యనంత పత్తగు స్వకర్మఫల మనుభవించుచు నస్వతంత్రుడై రజస్తమోగుణ ములచే'' సుఖస్యానంతరం దుఃఖం దుఃఖస్యానంతరం సుఖమ్''అను విధమున సుఖదుఃఖాత్మక సంసార తాపత్రయమున నీశ్వరానుగ్ర హము కల్గువఱకును గ్రాఁగు నీశ్వరప్రతిబింబ రూపుడైన సేవ కుఁడు జీవుఁడు. ఈశ్వర ప్రకృతి జీవతత్త్వముల స్త్రీడించుచుంట పర మాత్మకు సహజలీల. ఇచే సర్వవేదశాస్త్ర సమన్వయము నిశ్చ యింపఁబడిన పరమసిద్ధాంతము. భూతదయతోఁ దనతోడిపాటి జను లతోఁ బొందుపొసఁగిస్వార్థత్యాగియై దుష్టుల నుపేక్షించి సాధు సం రక్షణముచేయుచుం దనకు సంసార తాపత్రయమును దప్పించి రక్షించు మని సర్వశరణ్యుఁడగు నీశ్వరుని సంతతము వేడుకొను పరమభాగ వతు నీశ్వరుఁడు తనలో లయముచేసికొనును.

శబ్దము పరాపశ్యస్తీ మధ్యమావైఖరులని నాల్గువిధముల శరీరములన్వ్యాపించియున్న దందు పరాపశ్యస్తీమధ్యమశబ్దము లతీం ద్రియములై కేవల యోగిజన్తై కవేద్యములయినవి. వైఖరియే ధ్వన్యా త్మకమును వర్ణాత్మక మని రెండువిధములు. కేవల ధ్వన్యాత్మకశబ్దము శ్రుతిలయల ననంతవిధములయి నవరసము లుప్పతిలంజేయుచు నానా

విధ జంతువులచే నాలింపఁబడుచున్నది. కంతనాశము లిరువదిరెండుగా నిశ్చయింపఁబడుటచేత నిరువదిరెండు శ్రుతులుగా వైఖరి పరిణమించుచున్నది. “చతుశ్చతుశ్చతుశ్చైవ షడ్జమధ్యమ పంచమాః! ద్వేద్వే నిషాద గాఢాఠాత్రిస్త్రిభువ్షభేద్దైవతౌ” అను మునివచనముంబట్టి యాయురువదిరెండుశ్రుతులు సప్తస్వరాత్మకమై స్వరమండలి యగుచున్నది. కేవల ధ్వనివిశేష శ్రవణమాత్రముచేతనే హేయాదేయ వస్తుతత్వము న్గ్రహింపఁగల జీవులు ప్రాజ్ఞులు, వర్ణాత్మక శబ్దరూప మగు సంస్కృతాపభ్రంశాది భాషల వినుటచేతఁ గర్తవ్యాకర్తవ్యములు గ్రహింపఁదగిన జీవు లల్పజ్ఞానులు. భగవంతుని మనస్సులో ధ్యానింపఁగల యోగులవంటివారు కేవల స్వరమండలీ విశేషశ్రవణ మాత్రముచేతనే హేయాదేయ వస్తుతత్వజ్ఞాన ములరు పండితమానవులు. మఱియుం బ్రతిమార్చనమూలముగా దేవునిం భజించు పామర మనుష్యులు కేవల వర్ణాత్మక ధ్వనిరూపములగు సంస్కృతాపభ్రంశాది భాషలమూలమునఁ గర్తవ్యాకర్తవ్యములం దెలిసికొనువారు “వాతాయ కపిలావిద్యుత్” అను శాస్త్రమెఱిగినవారు మెఱపురంగునుజూచినమాత్రముననే క్షాఁగలసంగతిన్నిశ్చయించిచెప్పఁగలరు. తగిలినగుండు తప్పినగుండు న్దుపాకుఁమోత విన్నమాత్రముచేతనే పండితుఁడు గ్రహించును. కనుక గీతవాద్య నృత్యలయ విశేషముల రసము న్గనిపెట్టఁగల సంగీతవేత్త మనుష్యులంబండితుఁడు. మఱి శ్రుతి లయజ్ఞానములేని సంగీతకుఠారము మనుష్యులలోఁ బరమపామరుఁడని సిద్ధాంతీకరింపక తీరదు. శ్రుతి లయాత్మకమగు కేవలధ్వని స్ఫుటముగా రసమును వెల్లడించి హేయాదేయ వస్తుజ్ఞానము కలిగించఁగలిగినతీరున నానార్థములయి సంశయకారణములయి ప్రత్యేకజనగ్రాహ్యమాత్రములయిన సంస్కృతాపభ్రంశాది భాషలు దేవతావిగ్రహముల వలెఁ బామరజనులకై మాత్రమే యేర్పడిన సంజ్ఞలుగాని శ్రుతి

లయలవలెఁ బండితుల కేర్పడిన యేకాంత భక్తిమార్గములు కావు.

అనంత మప్రమేయమగు నాకాశమందలి పాంచభౌతికవిశ్వ మంతయును మిక్కిలి సూక్ష్మమగు సూదిమొనవంటి మచ్చవంటిది. ఈశ్వరప్రకృతి జీవాత్మక పాంచభౌతిక విశ్వము సృష్టిస్థితి నాశము లగుచున్నచోటు “పరమేవ్యోమన్” అను చందమున నిత్యనిర్గుణ సచ్చిదానందామృత పరమాత్మనియం దతని యచింత్య లీలామహి మముచే స్వప్నజగమువలెఁ బుట్టుచుఁ గిట్టుచున్నట్లు వివేకజీవులకుఁ బొడగట్టుచు వారల న్మోహింపఁజేయుచుండును. అనాద్యవిద్యా వశ మున సుఖదుఃఖాత్మక సంసారబంధ మనుభవించుచు జీవులు పర మాత్మని నిష్కారణ ప్రేమచేత సంసారబంధముక్తు లగుచుందురు. ఇచ్ఛాశక్తి క్రియాశక్తి జ్ఞానశక్తి యను మూఁడు శక్తులచే సహజ ముగాఁ గ్రీడించుచు “దివక్రీడాయమ్” అనుటచేత దేవుఁడను సంజ్ఞ నొప్పురు పరమాత్ముఁడు తనంతఁ దాబంధ మోక్షములం బిల్లకాయ వలె నాటాడుకొనుచున్నాఁడు. కాఁబట్టి పాలసముద్రమున వటపత్ర శాయియగు ముకుందుఁడని భగవంతుఁడు పురాణములం బ్రతిపాదింపఁ బడెను. “తదుచ్ఛిత్తిః పరమపురుషార్థః” అను సాంఖ్యసూత్రాను సారముగా నిర్గుణతత్వమే యాత్మకు యథార్థ స్వరూపము. మఱియు నహంకార మమకారము లుడుగుటయే జీవుఁడు నిర్వాణపదవియను పరమపురుషార్థమును సాధించుకొంట సహజముగా నిచ్ఛాక్రియా జ్ఞానశక్తులం బరఁగు దేహస్మృతి స్వప్నజాగ్రత్సుషు ప్తితురీయములను నాలు గవస్థల న్మాటిమాటికిం బొందుచున్న పరమాత్మని యచింత్య లీలయై బంధమోక్షము లెడతెగ కనుభవించుచున్నది. పరమాత్మ తత్వమిట్టిదని ధ్యానైకవేద్యముగాని జిజ్ఞాసితవ్య మెంతమాత్రము న్నాదు. “యోగశ్చిత్తవృత్తి నిరోధః” అనువిధమున నిర్వాత దీపశిఖ వలె నిశ్చలమగు మనఃస్థితిధ్యాన మనంబడును, మఱి యట్టి ధ్యాన

సమాధివంతులు సంసారబంధవిముక్తులు జితేంద్రియు లతేంద్రియ ద్రవ్వలగు వ్యాసాదిమహర్షులు మాత్రమే కలరని యాత్మవాక్యప్రమాణముచేత మాత్రమే యాస్తికులు నమ్ముచున్నాడు.

పృథివ్యప్తేజో వాయువులు లేక వెలిగిగనున్న యాకాశ ప్రదేశమును బూర్తిగావించుటకై యా నాల్గు భూతములు సహజముగాఁ బ్రవర్తించుచుండును. సూర్యునిచేతఁ బృథివ్యప్తేజోవాయు పరమాణువు లాకర్షింపఁబడఁగా వెలితిపడి మిగిలిన యాకాశ ప్రదేశము పల్లమునీటి నాకర్షించుకొనునట్లు నాల్గుభూతముల నత్యంత వేగమున నాకర్షించుకొనుటచేత నా నాల్గుభూతములుఁ గొల్ల మేఘాకారములయి క్రమక్రమముగాఁ బృథివ్యప్తేజో వాయు రూపంబుల నిర్విజృంభించి యదివఱ కొక్కట స్తనీభవించిన తమ తత్త్వము మెండుకొనియున్న భూగోళముచే నాకర్షింపఁబడుచు మఱల మఱల నాకాశప్రదేశముల స్థలయు చెడయుచుండును. పృథివ్యప్తేజో వాయువులు దనలో నొక్కొక్క సూక్ష్మప్రదేశమునం బ్రతిక్షణము నిండుకొని వెలితి యగుచుండుట యాకాశతత్త్వమునకు దైవనిర్మిత సహజపద్ధతి. “ఆత్మన ఆకాశః సంభూతః” అనుటచేతం బ్రజ్ఞాన స్వరూపమగు వాసుదేవసరమాత్ముని లీలచేతం బృథివ్యప్తేజోవాయువులవలె నాకాశముగూడ నుపచయాపచయాంతరాళావస్థలం బ్రాపించుచున్నది. తాఁజేయుపని తప్పొప్పులం దాఁ గనిపెట్టుచు “సాక్షీచేతాః కేవలం నిర్గుణశ్చ” అనునట్లు సాక్షియై నిర్గుణుడై తురీయావస్థతోఁ బరమాత్ముఁడు నిత్యానందపదవి నుండియు నటుని వలె నవరసావిష్టుఁడగుచుఁ దనకుఁ దా వేతై క్రిడించుచున్నాఁడను నద్వైతసిద్ధాంత మొక్కటియే వాస్తవము న్మఱి యుక్తిసాధ్యము నై సంసారదుఃఖ విమోచనోపాయమను ప్రబుద్ధశాంకరమతముమాత్రమే ఘండితాదరణీయ మాదరణీయము. “సంసారోయమతీవ విచిత్రః”

అను శంకరాచార్యోక్తి ననుసరించి యీ సంసారము నింద్రజాలము.. వలె నెండమావుల నీటిచందమున భ్రాంతిజన్యము మిథ్య యని నిశ్చయించి యాకూఢజ్ఞానులయిన పరమభాగవతులు స్వార్థపరతమాని సర్వజనసములయి సర్వభూతదయాపరులై సర్వలోకోపకారపరాయణులై సంతతవాసుదేవధ్యానపరవశులై తాము సంసారము న్దరించి తమసహవాసముచే నొరులం దరింపఁజేయుచున్నారు. కనుక నట్టి పరమభాగవతులే ప్రత్యక్ష భూదేవతలని నమ్మి “తస్మాద్విద్వాన్ పీవ నృత్యేత్” అనునట్లహంకార మమకారము లెడసి భగవద్భక్తి పరవశులై సకల లోకోపకారమునకై మాత్రమే తమ జీవితకాల మంతయును వినియోగపర్చు నప్పరమభాగవతు లన్నేనించి సంసారముం దరించవలయును.

అణోరణీయాన్ మహతో మహీయాన్ - ఆత్మై వేదగ్ం సర్వమ్” అని నేను నాది యను స్మృతి బంధములేక కేవల లోకోపకారమునకై మాత్రమే బ్రతుకుచున్న దేహధారికన్నఁ బ్రత్యక్ష దైవ మింకెవ్వడు న్లేడు ఊర్ధ్వమూల మధశ్శాఖ మశ్వత్థం ప్రాహు రవ్యయమ్” అనుట అశీంద్రియామృత త్రిపాతృత్వము- వేద వృక్షము- ఇంద్రియ దృష్టమై సర్వరమగు విశ్వమంతయు నా వేద వృక్షము యొక్క శాఖ- మొత్తముపై దృద్ధృశ్య తత్వములు రెండు నొక్క యాత్మపదార్థ దృగ్వికారము దృశ్యప్రపంచమంతయును, “వాచారంభణం వికాశో నామధేయం మృత్తికై వేతి సత్యమ్” “ఏకమేవాద్వితీయం బ్రహ్మ” అను శ్రుతుల ననుసరించి యొక్క వాసుదేవ పరమాత్మ తత్వమే బంధమోక్షస్వరూపముల న్నిడించుచున్నదిదే మొత్తముపైఁ దేలిన సకల వేదాంతసార మిట్లెఱింగిన మనుష్యుడే పరమభాగవత్కుడై సర్వలోకోపకారక ప్రవర్తనమునఁ దరించి తన్నాశ్రయించిన సంసారుల న్దరింపఁ జేయును.

సున్నము-పసుపు- సున్నము పసుపు కలుపఁ దగినప్రదేశము-
 కలుపు కర్త- అట్లు కలుపఁగల సాధనము- సున్నము పసుపు గలు
 పఁగా వచ్చిన యెఱ్ఱవన్నెగల పారాణ - ఆపారాణ న్గనిపెట్టఁ దగిన
 సాధన దృష్టి- ఆదృష్టిగల దృక్కు- ఇన్నిటి కాధారము ప్రకృతి
 పురుషుఁడు-ఆయుభయుల గలుపు నాకాశప్రదేశము- కలుపు
 దైవము- కలుపు సాధనకాలము- ప్రకృతిపురుష సమావేశమునఁ
 బుట్టిన జగము- ఆ జగము న్గనిపెట్టు జీవాత్మ కనిపెట్టు సాధనమగు
 నేత్రము. అందఱికి మూలకారణము బ్రహ్మము. సూర్యుఁడు,
 చంద్రుఁడు, కుజుఁడు, బుధుఁడు, గురుఁడు, శుక్రుఁడు, శని, రాహువు,
 కేతువు- ఈ తొమ్మిదిగ్రహములు తొమ్మిది భిన్న పదార్థములు. ఇట్లు
 పృథివ్య ప్రిజోవాయాకాశ ధిక్కాలాత్మ మనస్సులను నవద్రవ్య
 ములు నవగ్రహములు- ఇందు స్వభావము, బ్రహ్మము, కేతు
 గ్రహము, మనస్సు నీ నాల్గునుమాత్రము పర్యాయపదము లొక్క-
 యర్థమునే తెల్పుచు నిత్యములయి యపరిమితము లయియున్నవి.
 తక్కిన యెనిమిది పదార్థము లగువులై యనిత్యములయి నానావిధముల
 నుద్భవ స్థితినాశము లందుచున్నవి. స్వభావ బ్రహ్మకేతు గ్రహాపర
 నామములం బరఁగు మనస్సే సవిషయ ప్రవృత్తిచేతంబై బేర్కొనఁ
 బడిన యెనిమిదిపదార్థములం భావించి సంసారబద్ధ మగుచున్నది.
 మఱి యీ మనస్సు నిర్విషయవృత్తిచే గేవలమై శాంతించి తనకు
 వేఱు గనుక సంసారబంధవిముక్త మగుచున్నది.

ఇంతకు నాస్తవాక్యప్రమాణము నిష్కర్షించి సంతుష్టుఁ
 డయిన మనుష్యునకుఁ దప్పఁ దత్వ జిజ్ఞాసాపరునకు సంసార దుఃఖ
 విముక్తి లేనేలేదు. భక్తిచేత తప్ప జిజ్ఞాసచేత సంతుష్టిరూపక
 కై వల్యానందము కలుగదు. కావున గౌతమ వ్యాసాద్యాస్తవాక్యము
 న్నమ్ముకొని లోకోపకారక ధర్మాచరణ వ్రతనిష్ఠ న్గొని తన్ను

దరింపఁజేయుమని లోకబాంధవుఁ డయి ప్రత్యక్షదేవుఁడైన సూర్యుని
గాయత్రీమంత్రజపముచే నారాధించుచుంట తప్ప మనుష్యుఁ డాచ
రింపఁదగిన యిహపరసాధన మింకెద్దియు న్లేదు. వెట్టికి వేవిధాలన్నట్లు
శాస్త్రచర్చ కంతములే దెన్ని మఱులో యన్ని తుఱులన్న టెన్ని
శంకలో యన్ని సమాధానములు. వాచికాంగికాహార్యసాత్వికాభి
నయముల స్తోతులనంజింపఁజేసి లోకానుగ్రహమున మనుష్యుఁడు దా
హాయగా బ్రతుకు కోర్కెను గొనసాగించుమని భక్తపరాధీనుఁడైన
భగవంతుని వేడు చిహపరములం దరించవలెను.

ఏదో వివరింపఁజాలని తెలిసీతెలియనికారణ మది యవిద్యకానీ
స్వభావము గానీ ప్రకృతి గానీ భ్రాంతి గానీ దైవసంకల్పము గానీ
యనిర్వచనీయమాయ గానీ యేకారణ మెట్లున్నను శరీరస్మృతి
యున్ననటకుం బ్రాపించు కష్టసుఖముల ననుభవించుచుం దన కోరిన
పదవి నందుటకై చెల్లీ చెల్లని పురుషప్రయత్నముచేత సాధ్యముకాని
సంపదకై దైవమును బ్రార్థించుచు నభీష్టసుఖము నందుటకై ప్రతి
జనుఁ డూపిరి యున్నంతవఱ కుపాయము వెదకుచుంట ప్రతిపురుష
న్యాయముగదా? తన కోరిక చెల్లినప్పుడు తన సామర్థ్యము న్బాహుట
ముగాఁ జాటుకొనుచుం దన యిష్టము నెఱవేఱనపు డితరులమీఁదను
మఱి దైనముమీఁదను నింద మోపుచు నెవనిముక్కు వానికిఁ దిన్నన
యన్నట్లు తనమట్టుకుఁ దా మిక్కిలి న్యాయముగా నున్నట్లు తన్ని
జెందకున్న నెవ్వఁడును బ్రతుకలేడుకదా? తన పొరపాటుచేతఁ
దన ప్రయత్నము సాగలేదనియుం దనపైఁ గిట్టనివారు తన కార్య
ముల కడ్డుతగులుచున్నారనియుం దన లోపము రవంతయైన న్లేదనియుం
దన యూహయే సరియైనదనియుం దనకుఁ దప్పఁ దక్కినవారికిఁ దన
కష్టములు మంచిచెడ్డలు మతెవ్వరుం గనిపెట్టఁజాలరనియు “నెమ్మి
జనువారి నొల్లరు తమ్ములనివారివెంట దగులుదు రధికత్వమ్మెఱిగి

యెఱిగి తొడరుచు రిమ్మెఱుగక మూర్ఖజనములు "అన్నట్లు రజస్తమోగుణ దూషితమయి దుర్విషయకమైన మనస్సు శనిగ్రహాధీనమయి యరిషడ్వర్గములకు లోనగుచు నరకవేదన మనుభవించుచుండును. మఱి లోకుల సుఖము తన సుఖముగాను లోకుల కష్టము తన కష్టముగాను భావించుచుఁ దన్నుఁ దా మఱచి పరోపకారమునఁ దన్నయమైన మనస్సు సత్వగుణ భూషితమై నిత్య సంతృప్త కైవల్యానందమున నోలలాడు చుండును.

అరిషడ్వర్గకథనము

సత్వరజస్తమోగుణ విశేషాత్మకమయిన శరీరస్మృతి యాపకమగు మనస్సుకన్న యథార్థవస్తు వింకెద్దియు స్లేనేలేదు కనుకనే "మన ఏవ మనుష్యాణాం కారణం బంధమోక్షయోః" మృనులు సిద్ధాంతీకరించిరి. "మనో బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్" అను శ్రుతి ప్రకారము మనస్సుకంటె నిత్య సత్య వస్తు వింకొకటి లేదు. వాసుదేవ సంకర్షణానిరుద్ధ ప్రద్యుమ్న పూహాత్మకమై యా మనస్సే సత్వగుణ ప్రశస్తమై- యహంకార మమకార శూన్యమై సచ్చిదానంద స్వరూపమై - "సాక్షీ చేతాః కేవలో నిర్గుణశ్చ" అనునట్లు వాసుదేవ పరబ్రహ్మాత్మకమై యాత్మారామమై "త్రిపాదస్యామృతం దివి" అను విధమున నిత్య శుద్ధ బుద్ధ ముక్త తురీయ స్వరూపమై యుండియును రజోస్తమోగుణములచేతఁ దనకుఁదా వేతై సుఖదుఃఖాత్మక బంధమోక్ష సంసార స్వరూపక విశ్వ తైజస ప్రాజ్ఞ భేదంబులన్నిజలీలచే ననిత్య సృష్టి స్థితి నాశాత్మక విశ్వవికారము లనుభవించుచున్నట్లు తనలోఁ దా నాటాడుకొను సంకర్షణానిరుద్ధ ప్రద్యుమ్న పూహములం బ్రవర్తిల్లుచు యథేచ్ఛ నిత్య వాసుదేవ పరబ్రహ్మమై మిగులుచున్నది. కాఁబట్టి తాఁ బుట్టినట్లు పెరుఁగుచున్నట్లు నశింపఁ

భోపుచున్నట్లు తనకు వేటుగా నానావిధవిశ్వమున్నట్లు తనకుఁ దాప
త్రయమున్నట్లు త్రిగుణముల స్థిలకై తాల్చి యా వాసుదేవుఁడే
తనకుఁ దా నాటాడుకొనుచు దృగ్దృశ్యములు జ్ఞాతృజ్ఞేయములుకారణ
కార్యములు భోక్తృ భోజ్యములు రెండును దానె యా వాసుదేవుఁ
డగుచున్నాఁడు. కనుకనే “వాసుదేవః సర్వమితి సమహాత్మా సు
దుర్లభః” అనుటచేత సహంకార మమకారము లుడిగి జగన్మయుఁ
డైన పరమభాగవతుఁడు మిక్కిలి యరుదని భగవద్వాక్య ప్రవృత్తి
కల్గెను. “యాదృశీ భావనా యత్ర సిద్ధి ర్భవతి తాదృశీ” అను
నార్యోక్తి ననుసరించి యీ జగమంతయు న్భావనారూపముగాని
మద్యవికారమువలె వాస్తవము కానేకాదు. నిర్విషయిక మయిన
తురీయావస్థ యొక్కటి మాత్రమే నిత్య సత్య శుద్ధ బుద్ధ ముక్త
వాసుదేవపరబ్రహ్మము. కాబట్టి లోకములో మనుష్యునకుఁ జేయ
వలసిన పనిగాని మానవలసిన పనిగాని హేయముగాని యాదేయము
గాని కర్తవ్యముగాని యకర్తవ్యముగాని మతే కర్మముగాని యే
గుణముగాని భావనయందుఁ దప్ప వాస్తవముగా లేనేలేదు “సాక్షీ
చేతాః కేవలో నిర్గణశ్చ-నచబంధో నవా ముక్తి రిత్యేషా పర
మార్థతా” అను శ్రుతి మత మొక్కటియే సయుక్తికము సప్రమా
ణము సమంజసము న్వాస్తవమైన దని రూఢిగాఁ దెలిసికొని నిత్య
కై వల్యానందమున దనివి నోలలాడఁ దగినవాఁడు కేవల లోకోపకా
రము సల్పుచు సహంకార మమకారములం దొఱఁగు పరమభాగ
వతుఁడు మాత్రమే యని పరమాప్త మును లుపదేశించిరి కావున
సంసారులందఱుం భాగవతులై సంసారముం దరించుటయే యవశ్య
కర్తవ్య ధర్మకార్యము ధర్మకార్యము. నిత్య శుద్ధబుద్ధముక్త తురీయ
స్వరూపుడైన యాత్మకు సత్య రజ స్తమోగుణాత్మక స్వప్నజాగ్రత
సుషుప్త్యవస్థానుభూతి నీడవంటి యనిత్య సహజలీల గాని వాస్తవము

కాదు. వాస్తవముగా సచ్చిదానంద లక్షణుడైన యాత్మనకుఁ ద్రిగుణాత్మక మనస్సు ప్రతిబింబమువలె మిథ్యగాని యథార్థముకాదు కాదు. కాఁబట్టి బంధమోక్షములు మాయామయమనోగుణములు గాని యాత్మనకు లేనేలేవు.

విద్యోపాధితో స్వతంత్రుఁడు పరమాత్ముఁ డగు వాసుదేవుఁడు నిర్గుణుఁడు సిద్ధసంకల్పుఁడున్ నిత్యము క్తుఁడున్ సచ్చిదానందస్వరూపు డున్ సేవ్యుఁడై యవిద్యోపాధిగుణమయనివలెం ద్రిగుణబద్ధులై సంసారులై భేదమోదము లనుభవించు జీవాత్ములను బొమ్మలవలె జగన్నాటక సూత్రధారియై నిజలీలకై యాడించుచుం బ్రహ్మకల్పాంతముదనుకఁ గ్రీడించుచుండును. కావున దూషణభూషణ తిరస్కారంబులు కష్టసుఖములు బంధమోక్షములు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యవస్థలు వేయేల కేవలము మనోవిభ్రాంతి మూలములగు నీ జగత్కార్యములతోఁ బరమాత్మనకువలెఁ బరమాత్ముని యశమయిన జీవాత్మనకుఁ గూడ నెట్టి సంబంధమును లేదులేదు. కాఁబట్టి పరమభాగవతుఁ డగు మనుష్యుఁడు “వాసుదేవః సర్వమితి” అను తీరున సర్వము న్నారాయణుఁడే యని దృఢముగా భావించి తన్నుఁ దామఱచి యహంకార మమకారము లెడసి జీవన్ముక్తుఁ డగుచున్నాఁడు. వాచికాంగికాహార్యసాత్వికాభినయములచేతఁ దన తోడిపాటి జనులను నిరంతరము స్సంతోషపర్చగల విద్వాంసుఁడే పరమభాగవతోత్తముఁడై జీవన్ముక్తుఁడై యొరులఁ దరింపఁజేసి యిహపరముల న్దాఁ దరించుచున్నాఁడు. బ్రహ్మచర్య గార్హస్థ్య వానప్రస్థ సన్న్యాసాశ్రమములు-నాల్గు నొండొంట నాశ్రితములై నానావిధవర్ణములు చవులుం గలిసియున్నప్పటి కెద్దియో యొక రంగు నొక్క చవి న్మాత్రము ముఖ్యముగా వెల్లడించు పాంచభౌతిక పదార్థమువలెఁ బ్రత్యేకము కన్పట్టుచున్నవి. కనుక దేశకాల పత్రోచితమయి కేవల

ధ్వనితోను మఱియు స్వరాత్మక భాషాధ్వనులతో నలరు శ్రవ్యాభి
 నయమును దక్కిన దృశ్యాభినయమును కేవల లోకోపకారమును
 లోకరంజనమును మాత్రమే యుద్దేశించి పరమభాగవతుఁ డగు
 విద్వాంసుఁడు తన బ్రతుకున వెల్లడించును. లోకోపకారకప్రవర్తనము
 ధర్మము, లోకులం బాధించు నడువడి యధర్మము. ధర్మమార్గమున
 సంచరించుచు మఱి యా మంచిదారిలోఁ గంటకములవలె నడ్డు
 దగులు దుర్జనుల కోసరిలుచుఁ బ్రమాదము న్దప్పించుమని సర్వేశ్వరుని
 వేడుకొనుచుంట మనుష్యకర్తవ్యము. లోకులం బాధించుట రాక్షస
 కృత్యము. తా సుఖపడి తన తోడిపాటి జనుల న్సుఖపెట్టువాఁడు
 మనుష్యుఁడు, మఱి యొరులం బాధించి కోరి చేటుతెచ్చుకొనువాఁడు
 రాక్షసుఁడు. “దేవాసురాః సయంతా ఆసనన్” అనుటచేత సజ్జను
 లకు దుర్జనుల కెన్నఁడు స్పరిపడదు. కేవల లోకోపకారపరులు
 సజ్జనులు. కేవల స్వార్థపరులు దుర్జనులు. మనుష్యుల నందఱి సజ్జ
 నులఁ గావించుటకై మాత్రమే సమస్త వేదశాస్త్రము లనాదిగాఁ
 బ్రవర్తిలుచున్నవి. సుఖజీవనముం బ్రతిజ్ఞాతు వాసించి ప్రవర్తించుట
 సహజగుణముకదా? జగత్కారణ మేది యెట్లున్నను భూతభవిష్య
 జ్జన్మములసంగతిని గూర్చి యాలోచన మప్రస్తుతము కనుక నట్టి
 చింత యాహార నిద్రావిహారసౌఖ్యమునకై మాత్రమే దేవులాడు
 సంసారులకు వండనియింటి కగ్గిగండమువలె నసంభవముకదా? గతించిన
 వారలు స్వర్గనరకవర్ణనము ప్రత్యక్షముగా వచ్చి చెప్పినపుడుగాని
 సజీవులగు మానవులు నిస్సంశయముగా నమ్ముకొని ప్రవర్తించరుగా?
 వేదశాస్త్రములు తెలిసికొని నడుచుట కధికారులు, పండితులు
 మాత్రమేకదా? ఎక్కాలమందైన మనుష్యులలోఁ గోటి కొకఁడు
 పండితుఁడౌట మిక్కిలి యరుదుకదా? మొత్తముపై లోకములోని
 మనుష్యులందఱు స్వార్థపరులే కుక్షింభరులే యవివేకులే యని

సిద్ధాంతీకరింపక తీఱదుగా? వేదశాస్త్రములు పిక్కబెట్టి వల్లించి కంఠ
పాఠ మొనరించినవారిలో సైతము యుగమున కీలోకములో నొకఁ
డైన బండితుఁ డౌట మిక్కిలి యసాధ్యముగా? పండితుల మనుకొని
సంసరించువారు కృత్రిమరత్నములవంటి పండితమ్మన్యులు గాని
పండితులు కారుగదా? వివేకము సహజసిద్ధము గాని చదువుకొనుటచే
గలుగదుగా? మంటియొక్క వికారములు ఖుటకపాలాదు లయినట్లు
ప్రత్యక్ష ప్రమాణాంతర్యూతములే తక్కిన యనుమానాది ప్రమా
ణము లన్నియు నని నిశ్చయింపకతీఱని యంశముగాఁ బ్రాజ్ఞులకుఁ
దోచకమానదుగా? పౌరుషసాధ్యములు కేవల దైవనిర్మితములయి
రెండువిధముల స్తోకములో సకలక్రియలు జరుగుచుంటు సర్వజన
ప్రత్యక్షానుభవమే కదా? దైవకల్పిత పంచభూతోప ద్రవములం
దప్పించుకొన నెంతమాత్రముం బ్రాణులు సమర్థులు కారుగా? పురిటి
బిడ్డమోము తుణతుణము వికసించుచు ముఁగుంటవలె కనుతెప్పల
ప్రతి తుణోన్నేష నిమేషములవలె నొకదానివెంట నొకటిగాఁ గష్ట
సుఖములు బ్రతుకున ననుభవించుకొనక తీరని సంసారబంధము ప్రతి
జన ప్రత్యక్షానుభవమేకదా? తన తోడిపాటివారు తన చెడ్డకై తను
శిక్షించుటయు మఱియుం దన మంచికై తను నాదరించుచుంట నెల్ల
రెఱింగిన సంగతియేకదా? కాబట్టి దేశకాలపాత్రానుసారముగాఁ
దన తోడిపాటి జనుల కింపగు నడువడి నవలంబించి యిహసౌఖ్యమును
దన బ్రతుకు హాయిగాఁ గొనసాగించుమని వేడుకొని యిహపర
సౌఖ్యమును బాల్యము గడచిన ప్రతిమనుజుఁడును సంపాదించుకొనఁ
దగినదని పిన్నలకుం బామరులకు న్గాలము గడపిన పెద్దలు నేర్పుగాఁ
దల్లిదండ్రులు పిల్లలకు బ్రతుకుతెన్ను మప్పినట్లు మప్పుచుంట కూడ
ననాది సజ్జనస్వభావమేకదా? సుఖసంపల్లాభముకై బ్రతుకను యుద్ధ

రంగమునఁ బెనగులాడు ప్రాణులలో నద్దురుశిక్షితం లయినవారిలో
 ననాదిగావచ్చుచున్న కాలములో నిప్పటికి “గుకోవా వామదేవోవా”
 అను తీరున కడతేరిన పరమభాగవతుఁడు శుకమునియో వామదేవ
 మునియో, అసఁగా వేదవేత్తలగుట మునులకే దుర్లభ మైనపుడు
 సంసారులం జెప్పనేల? “మహాగజాః పలాయంతే మశకానాంతుకా
 కథా” కాఁబట్టి శాస్త్రీయముగా బ్రతుకు నడుపుకొనుట సంసారుల
 కెంతమాత్రము నృక్యము కానేకాదు. వేదశాస్త్రములు సాధన
 చతుష్టసంపదగల మహాత్ములకై మాత్రమే యుద్దిష్టము లయినవి
 గాని కామక్రోధ లోభమోహ మదమత్సరగ్రస్తులయిన సంసారుల
 కెంతమాత్రము న్గానేకాదు. కాఁబట్టి తమ పురుషప్రయత్నము దేశ
 కాలపాత్రానుసారముగాఁ బూర్వార్థచారములను మాధుర్యము
 మనుష్యులనోన్యముం గలసిమెలసి పరస్పర ప్రేమానురాగ మభి
 వృద్ధి చేసికొని యనోన్య సహాయమునం బొందు పొసఁగి మఱియుఁ
 దమ బ్రతుకు హాయిగాఁ గొనసాగించుమని దైవము నహర్దివము
 స్వేఁడుకొనుచుంట యవశ్యక ర్తవ్య మింకెద్దియు న్లేదు. చతుర్విధాభి
 నయప్రయోజన మెదుటివారి సంగతిఁ దాఁ దెలిసికొని తన యూహ
 యెదుటివారికి స్పష్టముగా వెల్లడించి యెదుటివారి నుల్లాసపర్చి
 పరస్పర ప్రేమానురాగములచే నెదుటివారు న్దానుగూడ హాయిగా
 బ్రతుకుటకదా? సుఖసంపల్లాభమునకై జీవితమను రణరంగమునం
 దన్నెదుర్కొను కామక్రోధ లోభమోహ మదమత్సరములను
 శత్రువుల నివేకాయుధమునఁ బరిమార్చి “శూరవీర విక్రాంతౌ”
 యనునట్లు ప్రతిమానవుఁడును వీరుఁడుం బుత్రుఁడని వేదముల
 న్వక్కాణింపఁబడు చున్నాఁడు. అంత శత్రువుల జయించినవారికి
 బాహ్యశత్రువు లుండనే యుండదు.

అంతశ్శత్రువులు దా జయించినగుఱుతు తనతోడిపాటిజనుల ప్రేమానురాగములకుఁ దా బాతుఁడగుటయే మఱియుం దనమనస్సు నిత్య సంతృప్తునుగుటయే. మనుష్యునకుఁ దనతోడిపాటివారి యను గ్రహము సంపాదించుకొనుటకన్న వేతే పొందఁదగిన స్వర్గము లేదు, మఱియు నిత్యచునస్సంతృప్తికన్నఁ బ్రాపింపఁదగిన యపవర్గము లేదు. అరిషడ్వర్గము జయించినవాఁడు “శుకోవా వాను దేవోవా” అనుట చేత మానవు లరిషడ్వర్గోపాధిలోనే పుట్టి కదా? మఱియు వారి స్వరూపమే యరిషడ్వర్గముకదా? శశవిషాణమువలె నరిషడ్వర్గజయ కథనము శబ్దమాత్రమేగాని యనుభవవిరుద్ధ మనెదవేమో? అందు కొఱకే వేదశాస్త్రము లనాదిగాఁ దెలిసిన పెద్దలచే జగమున బోధింపఁ బడుచున్నవి.

దైవాధీనం జగత్సర్వం

సర్వజనసముఁడు సర్వలోకోపకారపరాయణుఁడు సర్వభూత దయాపరుఁడై యహంకార మమకారములం బురుషప్రయత్నముచే నెడసి జీవిత రణరంగమున దైవభక్తి సాధనముచే నరిషడ్వర్గమును జయింపఁగలిగినవాఁడే శుకునివలె వామదేవునివలె యథార్థముగా లోకమునందున్నాఁడని నమ్ముకొని యూపిరియున్నంతవఱకు వెను కంజవేయనివాఁడే పుత్రుఁడనియు వీరుఁడనియు బాహుటముగా వేద ములు బోధించుచున్నవి.

వాచికాభినయమందు “శంకితభీత ముద్భుప్త మవ్యక్త మను నాసికమ్ । కాకస్వర శిరసిగతం తథాస్థాన వివర్జితమ్ । విస్వరం విరసం చైవ విశ్లిప్తం విషమాహతమ్ । వ్యాకులంతాలు హీనగీతి దోషాశ్చ తుర్దశ” అను పదునాల్గును దోషములు ఎవనియందైన గుణముల ప్రయోజనము జనరంజనము కావించుట, దోషములున్న ఫల మాపని

యందు జనుల కసహ్యతకలుగుట, మాటాడునపుడుగాని పాటపాడు
నపుడుగాని సం దేహాపడుట-భయపడుట - ద్వేషముతోనుంట- విస్పష్టత
లేకుంట-మోక్షపాట-అపశ్రుతిగాఁ గాకివలె శ్రుతికంటె న్యూనాధిక
ములుగానఱచుట-తారస్థాయి పల్కుటకై పీండ్లుకొనుట-మంద్రమధ్య
తారస్థాయిలలో నెద్దానిలోనైన నిల్కడ లేకుంట-షడ్జాది స్వరముల
స్పష్టత లేకుంట-దేశకాల పాత్రోచితరసానుకూలముగాఁ బ్రయోగము
చేయనేరకుంట-నాదమును జెదరకొట్టుచు న్యూనాధికశ్రుతులన్ సడలి
పోవుచున్న తంత్రీనాదమువలె రక్తిహీనముగాఁబల్కుట-మృదువుగాఁ
బల్కువలయుచోటఁ దీవ్రస్వరము తీవ్రస్వరమునకు బదులు కోమల
స్వరములం బ్రతికూలరస మపర్చుట- యేడ్పుమోముతోఁబల్కుట-
పీకపిసుకుకొన్నట్లు సరిగా గొంతు తెఱవక-చాడలు గజిమల మినుగులు
బొక్కుచున్నట్లు మాటనమలుట యీ పదునాల్గు బల్కుదోష
ములు, శ్రోతృఁజకమై జనానురాగకరమైన ధ్వనియంతయును గుణ
భూయిష్ఠమే, కర్ణకఠోరమై ద్వేషము ససహ్యతంగల్గించు శబ్దమంత
యును దోషభూయిష్ఠమే-వైదికశబ్దములకుఁగాని తాకికశబ్దములకుఁ
గాని పైనుదహరించిన గుణము లాదేయములు దోషములు హేయ
ములు వైదిక శబ్దోచ్ఛారణమునకుఁ బై నుదహరించిన గుణములే
గాక శాస్త్రీయములగు నియమములు కలవు. వైదిక శబ్దములు యథా
విధిగా నుచ్చరించినపుడు దేవతాప్రీతి జనకములై స్వర్గమునిచ్చును.
మఱి నియమముతప్పినపుడు ప్రత్యవాయము కలిగించును. కాఁబట్టి
ప్రమాదమునకు సహజముగా లోఁబడు సంసారులు వేదములు పఠింప
నెంతయుం దగరు తగరు, వేదపఠన పాఠములు కేవలము జితేం
ద్రియు లతీంద్రియద్రవ్యలగు మునులగుమాత్రమే నిర్దేశింపఁబడినవి.
తాకికగానమునకు దేశకాల పాత్రోచితముగా శ్రోతృగంజక మగుట
కన్న మఱెట్టి శాస్త్రనియమముం బనికిరాదు. జనరంజనముకై యధే

ష్టముగా శాస్త్రీయపద్ధతుల నుల్లంఘించుటనైతము లౌకికదేశీగాన
మున కొక యలంకారమే-బ్రహ్మక్షత వైశ్య శూద్రాదిజాతి నియ
మములు శ్రౌతవిధులు, గేవల వైదికు లతీంద్రియ దష్టలు జితేంద్రి
యులగు ఋషులకే యుద్దేశింపఁబడెను నిదాహరవిహార సౌఖ్య
తత్పరులయిన ప్రాకృత స-సారిజనులకుఁ దగదు విశదు. కాబట్టి
మనుష్యులందఱికి న్దేశకాల పాత్రోచితముగాఁ బరస్పర ప్రేమాను
రాగములు సంపాదించుకొని హాయిగా బ్రతుకుటకంటె వేదశాస్త్ర
ములచే విధింపఁబడిన చాతుర్వర్ణ్య నియమములెన్నియు నాచరింపఁ
గూడదు. సంసారులు వైదికాచారము లవలంబించినయెడ నందిం
జేయఁబోయి పందింజేసినట్లు లోకరంజనమునకు బదులు జనద్వేష
ముం దప్పక కలిగించి మానుష జీవనసుఖముంబోగొట్టి “ఇతోభ్రష్ట
స్తతోభ్రష్టః” వైదిక నిష్కలవారమని స్వార్థపరులై యీషణత్రయ
మునఁ దగులు మానవు లిహపరములకు రెండింటికి న్దాము చెడుటయే
గాక తమతోడిపాటి వారలంగూడఁ జెఱచుచున్నారు. బ్రతికినదూరు
మాసినదిమం దనట్లు తనతోడిపాటిజనులప్రేమానురాగములు సంపా
దించుకొన్న వాఁడే కులవంతుఁడు నిక్కపుమానిసి-జనవిద్వేషమునకుఁ
బాత్రుఁడు తా నధికుఁడననియు యథాశాస్త్ర ప్రవర్తకుఁడననియుఁ
గులగోత్రములఁగలవాఁడననియు శిష్టాచారపరుఁడననియు దీక్షితుఁడ
ననియు నెక్కడినుండియో యూడిపడ్డాననియు దంభుడై చాటు
కొనుచు నీషణత్రయమునఁ దగిలి తనగుట్టుతెలియనీక దొంగయై
మనుష్యునివలె నటించు దుష్టరాక్షసుఁడుగాని మనుష్యుఁ డెంతమాత్ర
ము న్దానేకాఁడు మఱియట్టి యొంటుగొట్టురాకాసి కన్యోన్యప్రేమాను
రాగములతో మెలఁగు మనుష్యులు తమసంఘములోఁ జేర్చుకొనఁ
గూడదు. తనతోడిపాటి జనులకన్నఁ గులగుణగోత్రములలో దా
నెక్కువని చెప్పుకొనువాఁడు మనుష్యరూపముననున్న రాక్షసుఁడు

గాని మనుష్యుడైతమాత్రము న్గానేకాదు. సర్వజనసముడు సకల భూతదయాపరుడు కేవల లోకోపకారమునకుమాత్రమే బ్రతుకు పరమభాగవతుఁ డొక్కడే మనుష్యుడనందగినవాడు తగినవాడు. మహర్షులందఱు బరమ భాగవతులే యత్తమపురుషులే. యతీంద్రియద్రష్టు కేవలవైదికులు వారి సంగతి తెలియ నసాధ్యముగాని ప్రాకృత తాకిక జనులందు బుద్ధశంక రాచార్యాదులు పూర్వులలోను నవీనులలోఁ దత్తుల్యులుకొందఱును మనుష్యులకుఁ బుట్టినారు. సర్వజనసమత లేని స్వార్థపరభూతులు “అన్నకు రెం డబ్బకు రెం” డన్నట్లు తమతల్లిదండ్రులన్నాఁడ నధోగతి పాల్గొనించుచున్నారు. పుట్టిన జను లెఱ్ఱైన విధినియమితమైన సహజమృత్యువునకు లోబడక తీరదు గదా? ఈ లోపుగా నెందుకు వ్యర్థముగాఁ గోరి కోరి పరస్పరముం ద్వేషపడి తమలోఁ దా మెక్కువని కాట్లాడి తన్నుకొని యకాల మృత్యువుచాతఁ బడుచున్నారు? మనుష్యులను విఱ్ఱవీగు దుర్జనుని కన్న నాహా మతే జంతువైన మేలుగా? మూర్ఖులగు పిన్నులకు నయ భయములం బెద్దలు ముంచి నేర్చుట యవసరముగనుకను “ఆత్మారే శ్రోతవ్యః” అనునట్లు జనులకుం బరస్పరప్రేమానురాగములం బుట్టించుమార్గ మెఱిగించుట బోధనశక్తియున్న సార్థక్యముకనుకను మఱి పామరులకుఁ గర్తవ్యమెఱిగించుట పండితస్వభావము కనుక భూతభవిష్యద్వర్తమాన దేశకాల పాత్రోచితముగా యతీంద్రియ ద్రష్టులు పరమకారుణికులయిన మునులు వేదశాస్త్రము లుపదేశించిరి. మునులయభిప్రాయ మెఱిగి సర్వజన సమ్మతముగాఁ బ్రస్తుతోప యోగముగా నాచారములను మార్చుకొని సుజనులు కాలక్షేపము చేయుచున్నారు.

పంచమ మధ్యమ వడ్డస్వరములు బ్రాహ్మణులు ఋషభ దైవ తములు క్షత్రియులు, గాంధారి నిషాదము లుచ్చం బొందునవి గనుక

వై శ్యులు, న్యూనాధికములగాఁ బల్కెడు స్వరములు శూద్రులు, కనుక మనుష్యులయందలి జాతులు స్వరముల జాతులవలె మునులకు మాత్రమే గోచరములు గాని యన్నిజ్ఞులగు మనుష్యులు తను తమ జాతు లెవ్వయో కనిపెట్టఁజాలనప్పటికి ధూర్తులు కులమునకై గ్రుద్దులాడెదరు. ప్రాకృత మానవులకుఁ దమ సంగతియే తాము తెలియనేరకుండియు నందు సంగతి “ఇదమిత్థమ్” నిశ్చయించి చెప్పట యెంత దుశ్చేష్ట? పుట్టుట పెరుగుట గిట్టుట నివాహార విహార సౌఖ్యాభిలాషము పంచభూతములవలనఁ గలిగెడు మంచి చెడ్డలు తాపత్రయము బాల్యయావన వార్ధకములు భేదమోదము లీతిబాధ లాఁకలి దప్పికలు సర్వజన సాధారణములే కనుక మనుష్యులలో నొకరికొక రేగుణములచేతనైన గొప్పకాదు కొద్దీకాదు “అక్షాధికారై న లవణమన్న మే కాని మెఱుఁగు బంగారంబు మ్రింగఁబోడు” అన్న ట్లహంకార మమకార విజృంభణమే గాని గొప్పవారమని విట్టి వీగు ధూర్తజనులందు మఱి యెక్కువయు తక్కిన కొద్దివార మనుకొని యడకుఁవఁ జూపు సాధులకన్న నగపడదు. మెడం బంగరుపట్టెడ నలంకరింపఁబడిన కుక్క కుక్కయే గాని సింహమగునా? స్వార్థ పరులై వేదశాస్త్రములు పిక్కవేసి కట్టు బొట్టు జుట్టు మడి మైలలం దడిపొడిబట్టలం గా లెత్తెత్తివైచు వైదిక మృన్యుఁడు గాని హంస తూలికలం బాలిన బల్లివలె సుకుమారించిన సోమరిపోతు ధనవంతుఁడు గాని చావుపుట్టువులకు లోనగు తక్కిన జంతువులకన్నఁ గొన్ని గుణములం గొఱవడిన దురదృష్టవంతులుం ధూర్తులగు మనుష్యాధములే గాని సర్వజన సములై సర్వభూత దయాపరులై లోకోపకారపరాయణులగు పరమభాగవతు లెన్నఁడు న్గానేరరు కానేరరు. ఈ దంభ మానవులకన్నఁ బశువులు నయము చెల్లు నయము రాలు నయము, పాటుపడు గుణము శూద్రజాతి, సంగ్రహముచేయు గుణము వైశ్య

జాతి- సంపాదించు గుణము త్పత్రియజాతి. ఉపాయ మెఱిగించు గుణము బ్రాహ్మణజాతి. ఈ నాల్గు జాతులుచేరి స్థూల సూక్ష్మ శరీర ప్రకృతి సృష్టి స్థితి లయ నిమిత్తకారణ మాత్మ, ఉత్పత్తి స్థితిలయ లందు పాంచభౌతిక స్థూలసూక్ష్మోపాధి ప్రవృత్తి నివృత్తులయెడ గుణ ములు జాతులు కలవుగాని యసంగుఁ డగు పరమపురుషునకు గుణ ములుగాని జాతులుగాని లేనేలేవు. అవిద్యగానీ మాయగానీ సదస ద్విలక్షణా నిర్వచనీయ ప్రకృతిగానీ ప్రధానముగానీ మిథ్యావస్తువు గానీ యీ పాంచభౌతికోపాధికి మాత్రమే గుణములును జాతులుంటకుం బ్రమాణ మున్నది గాని యతీంద్రియమై యుక్తి కందక పురుష ప్రయత్న ప్రవృత్తి నివృత్తులకుఁ గూడ పేతువై యెద్దియో స్వతంత్రముగాఁ దన యిచ్చానుసారముగాఁ జగత్క్రియలఁ గావించు దైవము యొక్క యున్ని దేహస్మృతి రూపకాలోచన శక్తి గల ప్రతిజనునకుం బ్రత్యక్షానుభవ సిద్ధమేకదా? సూర్యచంద్రాది ఖగోళ ములు ప్రత్యక్షము లయినప్పటికి దానియధార్థ తత్వముం దెలిసికొన మనుష్యు లెట్లు శక్తులుకాలో యెద్దియో దైవము జగత్క్రియలకు మూలమై యున్నట్లు స్ఫురించియు నాదైవము యొక్క తత్వమును “ఇదమిత్యమ్” అని యతీంద్రియద్రష్టలగు ఋషులే నిర్దేశింపఁజాల కున్నపుడు వేదవాక్కులే జగత్సృష్టికారణమగు నప్పరమాత్మ తత్వ మెఱుంగ దమశక్యము కాదని యనాదిగాఁ జాటుకొనుచున్నపుడు దైవముతోఁ బ్రతిఘటించి పోరుషము కొనసాగు లెట్లు?

“దైవాధీనం జగత్సర్వం మంత్రాధీనంతు దైవతం తన్మంత్రం బ్రాహ్మణాధీనం బ్రాహ్మణో మమ దేవతా” అను శ్లోకమందు దైవ మను శబ్దమునకు జగత్కారణమని యర్థము. మంత్రశబ్దమునకు సర్వ జనులు పరస్పర ప్రేమామరాగములతో నేకీభవించి హాయిగా బ్రతుకఁ దగిన యుపాయమని యర్థము. బ్రాహ్మణ శబ్దమునకు స్వార్థపరుఁడు

గాక తనతోడిపాటి జనుల సౌఖ్యమే తన సౌఖ్యముగా సంతోషించు ప్రాణి యని యర్థము. దేవతా శబ్దమునకు మంచిమార్గ ముపదేశించు గౌతమ వ్యాసాది వేదపురుషుడని యర్థము. కాబట్టి మంచి యుపదేశించు గురువు బ్రాహ్మణుడు. ఉపదేశమును సఫలము కావించు వాడు త్పత్రియుడు. మంచిని బోగొట్టుకొనక సంగ్రహించుకొన్న వాడు వైశ్యుడు. మంచి యను సస్యము ఫలించుటకై పాటు పడు వాడు శూద్రుడు. శుద్ధములయిన యీ నాల్గు జాతుల గుణములతో నిత్యుడై సచ్చిదానందలక్షణుడై శివుడున్నాడు. జనులందొదవు పరస్పర ప్రేమానురాగసంపదయను మంచి జెఱచువాడు పంచమజాతివాడు. అసంగుడు నిర్గుణుడు దయామయుడు సర్వజ్ఞుడు సర్వజగత్కారణమగు నారాయణుడు తప్ప నీలోకమందలి చేతనాచేతన పదార్థము లన్నియును బంచమవర్ణములో జేరినవియే. పదార్థసాంకర్యమునఁ బొడమిన యుపాధులం జననమరణము లనుభవించు ప్రాణులందఱును సంకరులే. కావుననే వేదములందు మనుష్యులు పంచ జను లను ప్రతీతి కలిగినది.

అచేతనము లగు వజ్రాదిమణులు షడ్జాదిస్వరములు సచేతనములందు సకల జగమస్థావర ప్రాణు లన్నివస్తువులును బ్రహ్మ త్పత్ర వైశ్య శూద్రజాతి సాంకర్యమునఁ బంచమజాతి యగుటచేత పరస్పర ప్రేమానురాగముల నేకీభవించుటవలనఁ గల్గు నిత్య కై వల్యానంద మనుభవించనేరక యపార ఘోరసంసార తాపత్రయ దావాగ్ని దందహ్యామానము కావలసి వచ్చెను. వేదపురుషుకు ఋక్కు బ్రాహ్మణజాతి, యజుస్సు త్పత్రియజాతి, సామము వైశ్య జాతి, యధర్వము శూద్రజాతి. ప్రవృత్తి స్వభావముచేత ఋగ్యజు స్సామాధర్వానోన్య సాంకర్యమునఁ బొడమిన యీ జగమంత యును బంచమజాతి, నివృత్తిమార్గమునం బంచమజాతి శూద్రజాతి

యందు శూద్రజాతి వైశ్యజాతియందు వైశ్యజాతి క్షత్రజాతియందు క్షత్రజాతి తుదకు బ్రాహ్మణజాతియందు జగమధర్వవేదమం దధర్వము సామమందు సామము యజుస్సునందు యజుస్సు ఋక్కునందు ఋక్కు వేదపురుషుడగు పరమాత్మునియందును విలీన మగుచుండును. ప్రవృత్తిదశయందు నారాయణుడు త్రిగుణమయ జగత్స్వరూపుడై నివృత్తిదశయందు నిర్గుణ వేదపురుషుడై కైవల్యానంద స్వరూపుడగుచున్నాడు. తురీచూవస్థ బ్రహ్మజాతి-జాగ్రదవస్థ క్షత్రియజాతి, స్వప్నావస్థ వైశ్యజాతి, సుషుప్త్యావస్థ శూద్రజాతి. ఈనాల్గవస్థలన్నిల్కడ లేని సంసారావస్థ పంచమ సంకరజాతి, శుద్ధజాతి కల జనులు పరస్పర ప్రేమానురాగములతో హాయిగా దీర్ఘాయువులై బ్రతికెదరు. సంకరులు పరస్పర ద్వేషముతో బాధపడుచు నల్పాయువులై పుట్టుచుం గిట్టుచుందురు. పక్ష మధ్యమ పంచమము లను మూడు స్వరములు బ్రాహ్మణజాతి వైనప్పటికి బ్రాహ్మణజాతి స్వభావమగు తెలుపు మధ్యమస్వరమునకు మాత్రమే. “మధ్యమః కుంద సన్నిభః” అని చెప్పబడెను. బ్రాహ్మణజాతికిఁ దెల్లని వన్నె క్షత్రియజాతి యొక్క వన్నె యెఱుపు-పచ్చనివర్ణము వైశ్యజాతికి-నల్పు శూద్రజాతికి స్వభావములు. తెల్పు నానావిధములుగా నుండునట్లే తక్కిన రంగులు కూడ నొక్కొక్కటి యనంత విధములుగా నుండును. పాలతెల్పు- కొంగ తెల్పు-మల్లియ తెల్పు- పెన్నెల తెల్పు, పిల్లి తెల్పు-బొల్లి తెల్పు- కల్లు తెల్పు- కల్వ తెల్పు మొదలగు లెక్కింపరానన్ని విధముల తెల్పు లునట్లే యెఱుపులుం పచ్చని వన్నెలు నల్పులును గలవు. కాని లోకములో వర్ణసంకరముకాని కేవలము శుద్ధమగు తెల్పుగాని యెఱుపుగాని పసుపుగాని నల్పుగాని లేదు గుణసాంకర్యమేగాని యచ్చ ముగా సశ్యగుణముగాని రజోగుణముగాని తమోగుణముగాని యే యుపాధి న్నానరాని చందమున జాతి సాంకర్యములేక లోకములోఁ

జేతనా చేతన వస్తువు లెన్నియును లేనేలేవు. ఎద్దియో వన్నెయుం జాతిగుణము ప్రాముఖ్యముగా నున్నపుడా వన్నెయు నాజాతియు నచ్చముగానున్నట్లు పేర్కొనబడును. సత్వగుణ ప్రధానులు బ్రాహ్మణులు. సత్వరజోగుణప్రధానులు క్షత్రియులు- రజస్తమోగుణ ప్రధానులు వైశ్యులు. తమోగుణ ప్రధానులు శూద్రులు. చపలగుణము కలవారు సంకరులని యనిపించుకొందురు. ఏదో యొక గుణము నిల్కడగా నుండువారు మనుష్యులలో బ్రహ్మర్షి రాజర్షి వైశ్యముని-శూద్రముని యని లోకపూజ్యులయి వరకుచి విక్రమా ర్కుఁడు- భట్టి- భర్తృహరులవలె లోకోత్తరులుగుచున్నారు. స్వార్థ పరతమాని కేవలలోకోపకారపరాయణులగుసజ్జను లేయాకారముతో నున్నప్పటి కెట్టిజాతివారని పిల్వఁబడి నప్పటికిని వన్నె వేఱయినప్పటికిని దేజస్సున నొక పోల్కి నలరు వివిధజాతి రత్నములవలె గణనీయులే. కేవల స్వార్థపరులైన ధూర్తనూనవులు వివిధవర్ణకాంతులం బామరుల న్మోసపుచ్చు కృత్రిమరత్నములవలె బండితాదరణీయులు కానేరరు. స్వార్థపరతలేక కేవల లోకోపకారమునకై మాత్రమే బ్రతికెనువాఁడుత్తమ జాతిగల బ్రాహ్మణుఁడు సంపూర్ణ సత్వగుణ ప్రధానుఁడు. సగము సత్వగుణము కలవాఁడు క్షత్రియుఁడు. మూడవ వంతు సత్వగుణము కలవాడు వైశ్యుఁడు. నాల్గవపాలు సత్వగుణము కలవాఁడు శూద్రుఁడు. సత్వగుణ మొంతమాత్రము న్లేక కేవల రజస్తమోగుణముల న్లోకకంటకుడౌ మనుష్యుఁడు పంచముడు సంకరుఁడు కులహీను డనఁబడును.

స్వ ర త త్త్వ ము - ఆ త్మ

షడ్జస్వర ముచ్చరింపఁబడినపు డాకాశమునం బృథివ్యప్రేక్షో వాయు సమ్మేళన విశేషముచేత పద్మరాగకాంతి జ్ఞాన చక్షువులగు

యోగులు కనిపెట్టి షడ్స్వరము పద్మమువలె నెఱుసిరంగు గలదని శాస్త్ర మొనర్చిరి. షడ్స్వర మొక విధమైన ధ్వని విశేషమని మాత్రమే పండితులు మాత్రము గుఱుతింపఁ గలదుగాని మునులవలె నా స్వరముయొక్క తత్వవిశేషముల నెఱుంగఁజాలరు. కాబట్టి గౌతమ వ్యాసాది మహామును లొనర్చిన శాస్త్రము లాప్తవాక్య ప్రమాణ మట్టి యాప్తవాక్య ప్రమాణము న్నమ్ముకొన్నవాఁ డాస్తి కుఁడు. మఱి యట్టి యాస్తికుఁడు మాత్రమే స్వర్గనరకాది లోకము లున్నవని శ్రద్ధాభక్తులు కలవాడై స్వార్థపరతమాని సర్వజన సముఁడై భ్రమర కీటన్యాయముగా నాపులగు మునుల న్దన గురువులం గావించుకొని తాఁగూడ మునియై సకల ప్రాణుల కుపకారియై పరమ భాగవతుఁడై నిక్క పుమనుష్యుఁడనిపించుకొనుచున్నాడు. స్వార్థపరుఁడు కుతర్కముచేతఁ దన సౌఖ్యమును మాత్రమే సంపాదించుకొననెంచి వంచకుఁడై లోకకంటకుఁడై మనుష్యత్వము న్దొఱుగి కూళరక్కసి యనిపించుకొని జన గర్హితుఁ డగుచున్నాడు.

“నై నం ఛిందంతి శస్త్రాణి నై నం దహతి పావకః” అను నట్లు పరమాత్మునిలో మూఁడుపా శ్లమృతత్వము తురీయస్థితి. తక్కిన పాలు తనకుఁ దానే విశ్వరూపమున నానావస్తు భేదములగుచు సృష్టి స్థితి లయములం ద్రిగుణాత్మకమై బంధమోక్షము న్సంకల్ప వికల్ప స్వభావముల నాటాడుకొనుచుండును. నివృత్తి చతుస్కులగు యోగులు తమ హృదయాకాశమునం దేజోరూపమగు స్వస్వరూప మును ధ్యానించుచు రాగద్వేషము లంటక యమృత కైవల్యపదవి న్దురీయులై యానందించెదరు. ధ్యాననంతులకు మధ్య నల్లని యాకా శము మఱియాకాశము చుట్టుం బ్రకాశించు జ్యోతిశ్చక్రము మాత్రము తప్ప మఱెద్దియుం దోఁచ దమ్మహాత్ము లాకాశమే జగత్సృష్టి లయ

ముల కాధారమయి సంకల్ప వికల్పాత్మకమగు నాది మధ్యాంతరహిత
మగు విష్ణుమాయ యనియును మఱి యాకాశముం జుట్టుకొన్న తేజస్సే
పరమాత్మయనియును మఱి యావిష్ణుమాయయే దృగ్దృశ్యాత్మకమై
యహంకార మమకార జనకమై నానావిధ విశ్వరూపమునం దా
బొత్తిగా నవాస్తవ మయ్యును వాస్తవమువలెం బరమాత్ముని శక్తి
చేత సూదంటురాయి శక్తి చేత సూదిచేతనముకలదానివలెఁ జలించి
నట్లు వాస్తవముకాని యహంకార మమకారములతోఁ దనకు వేఱుగా
నానావిధ జగత్క్రియల స్పృష్ణమందలి మనస్సువలె భావించుకొని
రజ స్తమోగుణములన్ భేదమోదములందుచు సత్వగుణముచేతం
బరమాత్మలో లయమయి యోగనిద్రం జెంది విశ్రాంతి నివృత్తి నను
భవించుచుండును. ఆత్మకుఁ దురీయదశయే వాస్తవము. స్వప్నజాగ్ర
త్సుషిప్తి దశలాత్మ జ్యోతిలోని సంకల్ప వికల్పాత్మక మాయామయా
కాశాత్మకములగు హుళక్కి నీడ రెండమావులవలె మిథ్యలుగాని
వాస్తవములు కానేకావు.

“ఏకమేవా ద్వితీయం బ్రహ్మ” దేవుఁడు తప్పసత్యమైన
వస్తువు లేనేలేదు. మఱియు నీ జగత్తునకును దేవునకును గల భేదము
మృత్తునకు మృద్వికారమగు కుండకున్నట్లే. “వాచారంభణం వికారో
నామధేయం మృత్తికేవేతి సత్యమ్” అను తెఱంగున దేవుఁడే వాస్తవ
మీ జగమంతయు నివికారము. నానావికార వికారము లుత్పత్తి
స్థితినాశముల మాఱుచుండును. “పునరపి జననం పునరపిమరణమ్”
అనునట్లు పరమాత్ముఁడు నిజలీలచే విశ్వరూపుఁడై బంధమోక్షముల
న్ముకుంద శైశవక్రీడల నాటాడుకొనుచుండును. “యజ్ఞేన స్వర్గ
మకురుత” లోకోపకారముగాఁ నొనర్చు యజ్ఞమనఁగా మనో
వాక్కాయ కర్మము. కాఁబట్టి యజ్ఞము కేవల పురుషకారమేగాని
దైవచోదిత మైతమాత్రము న్నాదు. దేవతాప్రీతికై సకల లోకోప

కారముగా దేహధారులు త్రికరణశుద్ధిగాఁ గావించు మంచిపని యజ్ఞ మనందగును. “యజ్ఞపూజాయామ్” అనుటచేత యజ్ఞము బూజించుట యనఁగా సంతృప్తి కావించుట యని తాత్పర్యము కనుకను జంత్ర హింస యెంతమాత్రమును జేయక కేవలము పాయసము పండ్లు మాత్రము నర్పించి విష్ణుదేవుని యజిఃచవలయును. యజ్ఞార్థమై జంత్ర హింస చేయు మనుష్యులకు ఘోరనరకము లొప్పదని మనుస్మృతి శాసించుటచే తను మర్త్యులు స్వర్గసౌఖ్యముం దమకు యజ్ఞమను వేదచోదిత కర్మమును జేసికొనుటకై విధింపఁబడుచున్నాడు. “దేవా యజ్ఞ మతన్వంత, రాక్షసావై యజ్ఞమకుర్వంత, యజ్ఞేన యజ్ఞమయ జన్తదేవాః” ఈ మొదలుగా ననేక మంత్రములు సశరీరులగు మర్త్యులుగాని యశరీరులుం గామరూపులగు దేవాసురులుగాని తమ సౌఖ్యమును దాము కష్టపడి చోదనా లక్షణమగు ధర్మకర్మము నాచరించి యపూర్వమగు స్వర్గసౌఖ్యముం బొందవలయునుగాని యజ్ఞకర్మముం బురుషప్రయత్నముచే నాచరింపని సోమరిపోతు జీవు లకు దైవము స్వర్గసౌఖ్యము న్దానంతఁ గలుగఁజేయదు. “ఉద్యమే నవినారాజన్న సిద్ధ్యన్తి మనోరథాః” అను నీతివాక్యము చేతను తాకిక సుఖము సంపాదించుకొనుటకై పురుషప్రయత్న మంతగా ముఖ్యము కాదుగాని పరమార్థమును సంపాదించుకొనుటకై మనుష్యుల పురుష ప్రయత్న మత్యావశ్యకము. పురుషప్రయత్నము లేక పరమార్థము సిద్ధింపనే సిద్ధింపదు. పరమార్థమే దైవస్వరూపము గనుక పరమార్థ స్వర్గసౌఖ్యము కేవల పురుషప్రయత్నైక సాధ్యమేయని శంకరా చార్యవచనముం బట్టియును “దైవం హిమూలమితికా పురుషా వదన్తి” అని కష్టపడకయే నిత్యస్వర్గసౌఖ్యము పొంద నాసించు సోమరి పోతులు దైవమే స్వర్గసౌఖ్యమును దమ కిచ్చు మూలమని యవివేక ముగాఁ బలుకుచున్నారను పండితోక్తిం బట్టియుం గోర్కి కల జీవులు

తమ కోరిన పదార్థము స్సచుకూర్చుకొనుటకై పురుషప్రయత్నము చేసికొనుచుంట సర్వలోక ప్రత్యక్షానుభవ మగుటచేతను స్వర్గసౌఖ్య దాయక దేవతారాధనమును విధ్యుక్త వేదచోదిత ధర్మముచేతఁ ద్రికరణశుద్ధిగా మర్త్య లాచరించి కృతార్థులు కావలయు న్నాపల యును. “సర్వేజనాః సుఖీనోభవన్తు” అని సంతతము న్నోడుచుంట మానసయజ్ఞ కర్మము. సర్వజనరంజకముగాఁ బలుకుట వాగ్యజ్ఞ కర్మము. తన తోడిపాటి ప్రాణుల కందఱికి నాహార విహార నిద్రా సౌఖ్యము న్గలిగించుటకై పాటుపడుచుంట శరీర యజ్ఞ కర్మము. “కర్మణాయ మభిప్రేక్షిస సంప్రదానమ్, విప్రాయగాం దదాతి” అనుట చేత సత్పాత్రము యజ్ఞ మనఁదగినది. “సతాం కేనాపికా (యత్నేన) కార్యేణ లోకస్యారాధనం వ్రతమ్” అను మహాకవి వాక్యానుసారముగా లోకోపకారక మగు మనోవాక్కాయకర్మము నాచరించుట మర్త్యులకు విధ్యుక్త ధర్మము.

“రూపగుం రూపం ప్రతిరూపమ్” అన్నట్లు నా బ్రహ్మము మొక్క యాద్యప్రతిబింబము “అగ్నిమితే” యను ఋగాదిత్ర యీవిద్యావాక్కులు-శబ్దమున క కారాది ప్రాణములుగాని క కారాది వ్యంజనములుగాని యర్థదాయకములు కానేకావు షడ్జాది సప్తస్వ రాత్మకో దత్తాను దాత్తస్వరి తోచ్చరణ విధియే యభీష్టార్థసిద్ధి దాయకమయి వేదవాక్చరీరమునకుం జైతన్యమయి సన ర్తిల్లుచున్నది. “యథేంద్రశత్రుః స్వరతోఽపరాధాత్” అనుటచేత “ఇంద్రశత్రుః” అనుపదమునందలి “ఇంద్ర-శత్రుః” అనునాల్గక్షరములు విధ్యుక్త షడ్జాది స్వరములచే నుచ్చరింపఁబడకున్నయెడల నా ఇంద్రశత్రుః” అనుపదము నిరర్థకమగుటయేగాక ప్రత్యవాయజనకమున్నాడఁగాక మానదు మానదు. కాఁబట్టి షడ్జాది సప్తస్వరజ్ఞానములేని మనుష్యుఁడు తాఁజెడుటయేగాక లోకులకుఁగూడ నపకారియై మాటల

స్వయంపర్చకమానఁడు సంగీత సాహిత్య రసానభిజ్ఞః సాక్షాత్పశుః
పుచ్చిషాణ శూన్యః అనువాక్యమునందలి పశుశబ్దమునకుఁ గూర
జంటవని యర్థముగనుక జననీజనక స్వరూపములకు శ్రుతిలయలను
గనిపెట్టని దుష్టుపిశ్యునిరోధియై యుభయలోక భ్రష్టగుచున్నాఁడు.
తలిదండ్రులన్దనిపెట్టువాఁడు లోకసమ్మోహంజై నట్లు శ్రుతిలయానుసార
ముగాఁబల్కు పండితుఁడు సకలలోక రంజకుడై యిహపరసౌఖ్య
ముం జూఱగొనును. ఎవ్వనిపల్కు సకల జనరంజనము కావించునో
యట్టి పల్కు శ్రుతిలయానుసారమని సిద్ధాంతీకరింపక తీరదు కావున
లోకరంజకమగు వాక్కే వేదము. జనరంజకముగాని శబ్దమెటువంటి
యక్షరములతోనుండినను మఱెంత ప్రాచీనమైనను వేదమంత్రసం
జకుఁదగదు. తనతోడిపాటి జనులను రంజింపఁజేయనేరని కూశ
మర్త్యుఁడు దేవతల నెట్లు రంజింపఁ జేయఁగలఁడు.

“ఽఋణశ్శుచిః బ్రహ్మచర్యేణ ఋషిభ్యః ప్రజయాపితృభ్యః
ఇద్యయా దేవేభ్యః” అని సుస్వరోచ్ఛారణముచేత ఋషులను
ప్రేమానురాగములచేతఁ దనతోడిపాటి జనులను భక్తిచేత దేవత
లను సంతృప్తిచేసినయెడల నే ముప్పురు తన పరమార్థ సాధన దేహ
ధారణమునకుఁగారణ భూతులో యట్టి పితృషి దేవతల ఋణము
తీర్చినవాఁడగును. కాఁబట్టి మర్త్యుఁడు కేవల పురుషప్రయత్నము
చేతనే త్రికరణశుద్ధిగా సకల జనరంజనమును యజ్ఞము నిర్విధిగా నాచ
రింపవలయును. అవిద్యాబద్ధుడై సంసరించుచున్న జీవుఁడు విభ్రాంత
మనస్సునందు స్వప్నజాగ్రద్దశలం దద్దమునఁ బర్వత మగుపట్టుచంద
మున కరాంగుళి చాటున సూర్యబింబము మరుగుపడిన తీరున జగ
ద్రూపమున వివర్తించుచున్న యాత్మను గనుగొనుచున్నాఁడు. అద్ద
మందలి కొండయు చేతిచాటున సూర్యబింబము మరుగుపడుటయు
స్వప్నజాగ్రద్దశలందు జగద్రూపమున వివర్తమగు నాత్మయు. యథా

ర్థముగా న స్త్రీతామాత్రములై యున్నప్పటికి మృత్తునిత్యమును సత్యమునై యున్నప్పటికిని మృద్వికారమగు ఘటాకారము మాత్రము గృత్రిమమనః కల్పితమయినట్లు రజ్జువివర్త నూపమగు పామువలె భ్రాంతికల్పితాకారముగాని వాస్తవముకాదు. “మా గూమాత్రో మిదం విశ్వమద్వైతం పరమార్థతః-మృదేవసత్యం-అహబ్రహ్మ... తత్త్వమసి శ్వేత కేతో-ఏకమేవాద్వితీయం బ్రహ్మ” స్వస్వరూప జ్ఞానము జీవునకు నిత్యము ప్రత్యక్షానుభూతమగు చున్నప్పటి కనిర్వచనీయ మాయాబద్ధుఁడగుటచేతఁ దనచేతిచాటున సూర్యుఁడు మరుగు పడినాఁడనియు-నాకసము నల్లరంగుకలదనియుఁ జీకటినిడలు పొడవుగా పొట్టిగాఁ బెఱుగుచుం దఱుగుచుం గాఱుచున్నవనియు స్వప్న జగమాదశయందు యథార్థమనుకొన్నట్లు “సాక్షీచేతాః కేవలౌ నిర్గుణశ్చ” అని నిత్యనిర్గుణాత్మ స్వరూపము, దెలిసియుం గెలిచుక నిత్యశుద్ధ బుద్ధము క్త స్వరూపుఁడయ్యును సుఖమఃఖాత్మక బద్ధునివలె సహజముగా నటించుచున్నాఁడు. సత్వరజస్తమో గుణాత్మకుఁడై సృష్టిస్థితిలయములను జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తిదశ లనుభవించుచుబ్రహ్మ విష్ణు శివాఖ్యలం బరగుచు విశ్వ తైజస ప్రాజ్ఞ సంజ్ఞలన్వహించి యనాద్య విద్యాబద్ధుఁడై “ఏకః స్వాదు పిప్పలమత్తి” అనునట్లు విభ్రాంతుఁడై సంసరించుచుండియు “అన్యోఽనన్నన్నభి చాకశీతి” అనునట్లు తురీయసంజ్ఞ నిర్గుణుఁడై విద్యోపాధి నొక్కయాత్ముఁడై కైవల్యానందమందుచు సహజలీలచేఁ దనకుఁదా వేతై భోజ్యమును భోక్తయున్ దృశ్యమును దృక్కును బద్ధుఁడును ముక్తుఁడునానైయై శృంగారాది నవరసా స్వాద మొనర్చుచు నాటాడుకొనుచున్నాడు. అద్దమునఁదోచు కొండవాస్తవమయ్యును వాస్తవముగా గ్రహింపఁ బడనిచందమున జగద్రూపమున వివర్తించు నాత్మవాస్తవమయ్యును వాస్తవముగా స్వస్వరూపమును రసపర వశుఁడగు వేసగానినలె

గ్రహింపనొల్లక సంసార రంగమున నటించుచున్నది. “నచ బంధోనవా
ముక్తి రిత్యేషా పరమామతిః” అనునట్లు కొండయద్దమం దిమడలేదు.
సూర్యుడు చేతిచాటున మరుగుపడలేదు. ఆత్మనకు సంసారము
లేనేలేదు. ఆత్మనకుఁ బ్రవృత్తి నివృత్తులు సహజలీలలు ప్రవృత్తి
చేతఁ దనకుఁ దావేతై సంసరించుచు నివృత్తి స్వభావముచేతఁ దన
కంటె నొడుగనక కేవలఁడగుచు “లేలాయతీవ ధ్యాయతీవ” అను
నట్లు తనకుఁ దాబద్ధుడైనట్లు ముక్తుడైనట్లు పసిపాపవలె నాటాడు
కొనుచున్నాడు. కాబట్టి “ఆత్మైవేదగుం సర్వమ్” అనువిధమున
రాముడుకాని పదార్థ మింకెద్దియున్నేను లేదు లేదు.

పరాపశ్యంతి మధ్యమా వైఖరులు

“రమక్రీడాయామ్” అనునట్లు సమస్తజగమును జతుర్విధాభి
నయాత్మకమగు నాట్యమే “తస్మాద్విద్వాన్వీవ నృత్యేత్” అను విధి
ప్రకార మహంకార మమకారము లున్నట్లు తనకంటె వేతే లోక
మున్నట్లు లీలకై భావించుకొని యాటాడుకొనుట నిక్కముగా
విద్వాంసుని లక్షణము. ఆటయే యాట యాయాట కొక పద్ధతి
కలదా “లేడికి లేచినదే ప్రయాణ ముహూర్తము” అన్నట్లు
“యోగరతోవా భోగరతోవా సంగరతోవా సంగనిహీనః యస్మిన్
బ్రహ్మణీరమతే చిత్తం నందతిసందతి నందత్యేవ” అనునట్లే విశ్వ
మంతయు న్నాట్యరంగము కాపించుకొని యాటాడుకొనుచున్న
యాత్మరామున కా దేయహేయములు విధినిషేధములు న్లేనేలేవు.
సాహిత్యము ముదిరిన దనుకనేకదా యక్షరాభ్యాసము గుణింతము
న్దావ్యపఠనమును శాస్త్రశిక్షయుం గావలయును. యుత్తీర్ణుడయిన
వాడు మఱల నోన్నమాల బుగ్గి యంటించుకొనునా? “వాసుదేవః
సర్వమితిస మహత్మా సుదుర్లభః. నపునరావర్తతే, బ్రహ్మ విద్యు

హైవ భవతి” అను చందమున యథార్థ మెఱిగినపిమ్మట నెఱుంగ నట్లు నటించుట యదొక యానః దలీలాక్రీడగాని సుఖదుఃఖాత్మక సంసారబంధము కానేకాదు, సరియే, సాహిత్యము కుదిరినవాఁడెవ్వఁడైన సంసారాక్షరాభ్యాస మొనర్చుచున్నాఁడా యని ప్రశ్నించిన యెడ సాహిత్యాంకుర మున్నవానికే యక్షరాభ్యాసము చేసినకొలంది నా సాహిత్యపాండిత్యము కొనసాగుచు బ్రహ్మవిమఁడు విద్యవృత్తుఁడు విద్యద్వదేణ్యుఁడు నగుచు సంసార మంటియంట కాటాడుకొను నేర్పరి యగు విద్వాంసుఁ డగుచున్నాఁడు. సామూర్థ్య విద్వాంసుఁడు శివుఁడొకడే, సచ్చిదానందలక్షణుఁడై ప్రకాశించుచున్నాఁడు. సరియే యహంకార మమకారాత్మకమై సంకల్పప్రవృత్తితో దేహస్మృతి యున్నంతవఱకు సంసార వ్యవహారము తప్పదు. మఱి సంసార వ్యవహారముచేత నే పురుషప్రయత్నముచేత “క్షణశః కణశశ్చైచ్ఛవ విద్యామర్థంచ సాధయేత్” అను రీతిని మనుష్యుఁడు తన తోడిపాటి వారితోఁ బొంది పొసఁగి మైత్రితో నుండఁగల నేర్పును మఱియుం దన నిద్రాహార విహారసౌఖ్యమును సంపాదించుకొనక తీరదుగా? అన్నివిధములచేత నిహలోక సౌఖ్య మున్నవానికే పరలోకసౌఖ్యము కూడ లభించును. ఇహలోకమునఁ దిన్నఁబడనివాఁడు పరలోకమునఁ దిన్నఁబడఁడు తిన్నఁబడఁడు. కాఁబట్టి మనుష్యుఁ డీ యాప్తవాక్య రూపములగు వేదశాస్త్రముల స్మరుముఖముగాఁదెలిసికొని “విద్యవలని ఫలము వినయము” అను రీతిని వినయముతోఁ దన తోడిపాటి జనుల యనుగ్రహమును సంపాదించుకొని యిహపరములం దరింపఁగలిగిన పరమభాగవతుఁడై తన జన్మమును సార్థక మొనర్చుకొనవలయును.

“తత్సప్తస్త్వత దేవానుప్రవిశ్య” భగవంతుఁ డీజగము సహజ లీలచేత సృజించి జగమంతటను “అంతఃపూర్ణం బహిఃపూర్ణ మధ్యం పూర్ణం సమస్తతః” దా నిండుకొని “ప్రయోజన మనుద్దిశ్య నమం

దోఽపి ప్రవర్తతే” అను తీరున సర్వశక్తి సర్వజ్ఞఁ డౌటచేత నా
 నారాయణఁ డఖిలవస్తువులను సకల లోకోపకారముకొఱకై
 యుపయోగపడునట్లు సృజించెను. ఈ జగమునం దనుపయోగమై
 వ్యర్థముగా నేపదార్థమైనను సృజింపఁబడలేదు. ఆ భగవంతుఁడు
 సర్వచరాచరములం దుండి “లోకకావ్యాద్య వేక్షణాత్” అను
 తీరున బెద్దయై తెన్ను మప్పుచుఁ బిన్నయై కర్తవ్యా కర్తవ్యముల
 నేర్చుకొనుచున్నాఁడు. ముందున్న గొఱ్ఱె యే తెన్నున నడుచునో
 వెనుకనున్నదికూడ యట్లే మెఱచించును. సహవాసముం బట్టి
 సహజముగా ననాదిగాఁ జతుర్విధాభినయవిశేషములం బెద్దలు
 పిన్నలకుం దెన్ను మప్పురీతి వేదశాస్త్రములం బ్రవర్తిల్లుచున్నవి.
 దేవుఁడు వాన కురిపించుచున్నాఁడు. మఱి యానీటి న్బాడిపట
 లకును స్నానపానములకు నెట్లుపయోగించుకొనవలయునో వర్తమాన
 భవిష్యత్కాలోప యోగముగా నెట్లు నిల్వచేసికొనవలయునో పెద్దల
 సహవాసమునఁ బిన్న లనాదిగా నేర్చుకొనుచున్నార. కాని విష్ణు
 మాయాబద్ధులై సంసరించు జీవులు కాలానుక్రమముగాఁ బ్రమాద
 మున దారితప్పి యేవస్తువు నెట్లుపయోగించుకొనవలెనో తెలియక
 రుజాజరానశు లౌటచేతను బుద్ధిపొర పాటుచేతను బెద్దల సహవాసము
 దైవవశమున లభించకుంటచేతను జననమరణ సుఖదుఃఖ పరవశులై
 యెడతెగని యపార సంసారసముద్రమునఁ దాపత్రయాగ్ని సంతప్తు
 లయి యరిషడ్వర్గ జంఝానిలముచే నెగురఁగొట్టఁబడి నిల్కడ
 లేకుంటచేతను భ్రాంతులై విపరీతదృష్టులై పెద్దల బోధ న్దలియనేరక
 వేదశాస్త్రముల స్సరిగా నన్వయించుకొనఁజాల కహంకార మమకార
 మదోన్మత్తులై కృత త్రేత ద్వాపర కలియుగములు రానురాను
 బిదపకాలమున జాతినీతుల న్వావివరుసలం బిన్న పెద్ద తారతమ్యము
 గడింపక కేవల స్వార్థపరులై జ్ఞానలవదుర్విదగులై పండితమ్మానులై

క్రూరులై తమ తోడిపాటి జనులం బాధించి తాము సుఖపడ
దలంచుచుం గ్రిందుమీదు లెఱుంగక ధనాశచేత దంభవేషములతో
లోకవంచకులై భూతవ్రోహులై జంతు హింసాపరాయణులై కలి
కాలమున శనిగ్రహవశులై పెద్దల మర్యాదం బాడుచేసి తమ తోడి
పాటివారలం జెఱచి తా ముభయలోకభ్రష్టు లగుచున్నాడు.

కృతయుగమున జనులకుఁ జెక్కు చెదరక నిల్కుడగా ధర్మ
బుద్ధి స్వర్గ మున్నుట్టినంతవఱకుం బెరిఁగి త్రేత ద్వాపరయుగములం
దగ్గుచుం గలియుగమున నడుగఁటినది, తనతోడి వారితోఁ బ్రేమాను
రాగములం బొత్తుగలిగి తన జీవితమును మనుష్యుఁడు కొనసాగించు
కొనఁగలిగిన సమము కృతయుగము “స్వయం తీర్ణాః పరాం స్తార
యన్తి” అను తీరున సంసారజలధినుండి తనతోపాటు తనతోడి
పాటి జనుల నొడ్డెక్కించిన బుద్ధిమంతుఁడు మనుష్యులం బరమగురుఁడు
మఱి యొరులఁ జెఱచి తాఁ జెడువాఁడు శనిగొట్టు. గ్రహములందు
గురునివంటి శుభుఁడు శనివంటి పాపియు న్నేడుగా. పరోపకారపరా
యణుఁ డగు మనుష్యుఁడు స్వర్గమేలించు గురుఁడు. తనతోడిపాటి
జనులన్ హింసపెట్టి దుష్టు నరకమునఁ ద్రోయుశని. గురునివలె సర్వ
లోక శుభదాయకుఁడు కావలసిన దనియు శనివలెఁ గూళ కాకూడ
దనియు తప్పుదారి తప్పించి మంచిమార్గమున నడిపించుచు జతు
ర్విధాభినయ విశేషాత్మకములై యనాదులై యపౌరుషేయములై
సకల వేదశాస్త్ర పురాణేతిహాసములు దైవ స్వరూపములయి ప్రవ
ర్తిల్లుచున్నవి.

సచ్చిదానందలక్షణమగు నాదబ్రహ్మము పాంచభౌతిక జగ
ద్రూపమున వివర్తమైనయది. కాఁబట్టి రజ్జువునందలి వివర్తరూప
మగుసర్పమువలె నాదబ్రహ్మమందువివృతమగుచతుర్విధాభినయాత్మక
పాంచభౌతికజగమంతయును మిథ్యారూపమై యెండమావులయందలి

నీటివలె స్వప్నప్రపంచమురీతి హుళక్కిగాని వాస్తవ మెంతమాత్రము
 స్థానేకాదు, ప్రతిబింబము యథార్థవస్తువు కాకున్నను వాస్తవబింబము
 నెఱిగించు సాధనము గనుక మిథ్యాభూతమైనప్పటికిం బాంచభౌతిక
 జగత్సృష్టి నిష్ప్రయోజనము కాకనిక్కముగా సప్రయోజనమై తాకిక
 త్రేతాగ్నిహోమము పూర్వపారతాకిక స్వర్గసాధనమైనట్లు “శరీర
 మాద్యం ఖలు ధర్మసాధనమ్” అను రీతిని మర్త్యజీవితము పరమార్థ
 సాధనమైనట్లు వాచికాంగికాహార సాత్వికాభినయాత్మకమై తాకిక
 వ్యవహారమయమై పరమార్థసాధనమై బ్రహ్మనందఫలక మగు
 చున్నది. వాచికాంగికాహార్య సాత్వికాభినయములు “యస్యభాసావిశ్వ
 మిదం విభాతి” యనురీతిని సచ్చిదానంద లక్షణమగు నాదబ్రహ్మము
 తేజముచేత నామరూపాత్మక ప్రపంచముగాఁ దోచుచున్నది. “అహ
 మన్న మహమన్నాదః” అనునట్లు “కర్తాభోక్తాజనార్దనః” అనుతీరునఁ
 జతుర్విధాభినయ స్వరూపమును జతుర్విధాభినయ ప్రయోక్తయును
 మఱియుం జతుర్విధాభినయరసికుఁడును నిక్క ముగా వాసుదేవపరబ్రహ్మ
 మొక్కటియే. ద్రష్టృదృక్ష్యశ్యములును సత్త్వరజస్తమో గుణములును
 జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యవస్థలును భూతభవిష్యద్వర్తమానకాలములును
 స్వర్గమర్త్యపాతాళములును సృష్టిస్థితినాశములును నాదబిందు కళ
 లును ద్రేతాగ్నులును వేయేల ముల్లోకములును సకలేంద్రియ
 దృష్టములు మఱి యింద్రియాతీత పదార్థములన్నియును “పురుష ఏ
 వేదగ్ం సర్వమ్” అనునట్లు “ఏకోనారాయణః పరః” అను విధమున
 దేవునికన్న నితర వస్తు వెద్దియు న్లేనేలేదు. సేవకుఁడును సేవ్యుఁ
 డును బద్ధుఁడును ముక్తుఁడును దేవుఁడే మఱి యా పరమాత్మనకుఁ
 దప్ప మఱి యే పదార్థమును లేదు. ఇట్లెఱింగిన యోగి పరాపశ్యన్తి
 మధ్యమాశబ్దవేత్తయై యాత్మానందమున నలరారును. నాదబ్రహ్మ
 మునకుఁ బరయను శబ్దము బరాశబ్దమునకుఁ బశ్యంతియుం బశ్యన్తి
 శబ్దమునకు మధ్యమయను శబ్దమును మధ్యమ శబ్దమునకు వైఖరి

యనంబడు శంతద్వనియుం గ్రమముగాఁ బ్రతిబింబములు, స్వయం ప్రకాశమగు నాదబ్రహ్మమే యీ చతుర్విధాభినయాత్మక సకల జగత్తుగా రజ్జువునందు సర్పము భాతిభావనమగుచున్నది. ఈ యధ్యా రోపాపవాద సిద్ధాంతాద్వైతమత మొక్కటియే నిశ్చయముగాఁ బరమార్థసత్యముసత్యము. నాదబ్రహ్మము మొక్కవికారము కేవలద్వని, కేవలద్వనియొక్క వికారమునర్ణాత్మకద్వని, వైఖరీవిశేషవేత్త మనుష్య గంధర్వఁడు. మఱియును మధ్యమాపశ్యన్తి పరాశబ్దతత్వవేత్త శేష గంధర్వఁడు “బ్రహ్మోద్భవైవ భవతి” అను తీరున నాదబ్రహ్మ వేత్త నాదబ్రహ్మగంధర్వఁడే యరగా సంగీతజ్ఞుఁడగు మనుష్యుఁడు మూర్తీభవించిన బ్రహ్మమని సిద్ధాంతీకరింపక తీరదు.

“శబ్దసంప్రయోగాత్” అను పూర్వమీమాంసాశాస్త్రాన్ని సారముగా శబ్దమనఁగా వేదమని యర్థము. “అనంతావై వేదాః” అనుటచేత శబ్దము లనంతవిధములు “ధాతూనా మనేకార్థత్వా దన్య యానామ నేకార్థత్వాత్” అనుటచేత ననంత సంఖ్యాకములయిన శబ్దములందుఁ బ్రతిశబ్దమున కనేకార్థములు కలవు. “యథా నామ తథా గుణాః- రూపమేవాస్య మహిమానంభ్యాచప్టే” అను ప్రాచీ నోక్తులం బట్టి చతుర్విధాభినయస్వరూపక నామరూపములచేత జగ ద్రూపమున వివర్తితమయిన యతీంద్రియకారణాత్మక నాదబ్రహ్మ తత్త్వమును బ్రత్యక్ష కార్యాత్మక జగత్తుఁబట్టి యనుమానప్రమాణము చేత సర్వజ్ఞులయిన మునులు తెలిసికొని వేదశాస్త్రముఖములకొ లోకోపకారముకై కించిజ్ఞులగు పామరమనుష్యులకుబోధించి యుభయ లోకముల న్నిష్కారణ ప్రేమచేఁ దరింపఁజేయుచున్నారు. శ్రవణే, ద్రియ విదితమయినదెల్ల నామము, చక్షుర్భాణ జిహ్వత్వగ్వేదితము లయిన పదార్థములన్నియును రూపము నామరూప ప్రవర్తకము మనోరూపక శరీరస్మృతి-ఈస్మృతికే మాయ యనియుం బ్రధాన

మనియు నవిద్యయనియుం బ్రకృతి యనియును భగవల్లీలయనియును సహజగుణ మనియుం బర్యాయపదములు. కేవల ధ్వన్యాత్మక శబ్దముయొక్క వికారము పర్ణాశ్మకశబ్దము. వైఖరి యనఁబడిన కఠ ధ్వని నాదబ్రహ్మముయొక్క తుట్టతుది ప్రతిబింబము. మఱియు నా నాదబ్రహ్మముయొక్క తుట్టతుది యాకారప్రతిబింబములు స్పర్శరూప రసగంధములు. ఇంద్రియదృష్టములగు శబ్దస్పర్శరూపరస గంధములను ననిత్య జకత్కార్యములబట్టి యతీంద్రియ నిత్యజగత్కారణమగు నాదబ్రహ్మ మనమానముచే మునులు తెలిసికొని లోకోపకారమునకై వేదశాస్త్రముఖములం బ్రచురించుచున్నాడు.

నాదబ్రహ్మము - మానవప్రవర్తన

షడ్జాది సప్తస్వరముల శ్రుతులు హెచ్చుతగ్గు స్థాయిలఁబట్టి కోమలములయ్యు దీప్రములయ్యుం రెండు తేజఃగుణగుటచేతం బదు నాల్గు శ్రుతులని నారదుఁడును షడ్జమధ్యమ పంచమములు ప్రతిస్వరము న్నాల్గువిధము లగుటచేతను నిషాదగాంధారములు రెండేసి యగుట చేత నాల్గును ఋషభ ధైవతములు మూడేసి శ్రుతులగుటచేత నాఱును మొత్తముపై $12+4+6=22$ ఇరువదిరెండు శ్రుతులని భరణముని యును ఒక్కొక్కవిధమై షడ్జపంచమ స్వరములు రెండు శ్రుతులు ఋషభధైవత గాంధార నిషాదములు నాల్గు ప్రతిస్వరమును మూడేసి విధములై పన్నెండును మధ్యమము రెండై రెండువిధము లగుటచేతను మొత్తముపై దేశీయస్వరములు $2+1\frac{1}{2}+2=16$ పదాఱు విధములయి దేశీసంగీతమున వాడఁబడుచున్నవని. యాధునికమతమును జగము లోని చేతనాచేతనముల న్గలిగెడు నానావిధ ధ్వనులు శ్రుతిభేదములే కనుక శ్రుతు లనంత సంఖ్యాకములనియుం గొందఱి మతమునై శ్రుతుల న్గూర్చి వివిధాభిప్రాయము లున్నవి. “అనంతావై వేదాః”

అనుటచేతను వేదముల ననుసరించి ధాతాయధాపూర్వ మకల్పయత్, యథాలోక స్తథావేదః'' అను వచనములం బట్టి స్వరస్థానకాల ప్రయత్న విశేషములనగు శబ్దమునకు వేదమందుఁగానిలోకమందుఁగాని మతభేదముండుటచేత నొక నియమ మెద్దియు నేర్పర్చ నీల లేదు. దేశకాలపాత్రానుసారముగా నామా జనులకు రంజకమైన నామరూపములు దేశీసంగీతము. దేవతాప్రీతికై ప్రయోగింపఁబడు నామరూపములు మార్గిసంగీతమనియును వాడఁబడుచున్నవి. దైవ శక్తిచేత ప్రయుక్తములయిన నామరూపములు వైదికములు మార్గి సంగీతము. జనరంజకములుగాఁ బ్రయోగింపఁబడు నామరూపములు తాకికములు దేశీసంగీతము మార్గిసంగీతమున కెద్దియో గౌరవ విధు మముననుసరించుట స్వభావము. దేశకాల పాత్రోచిత రంజనము కావించుటకన్న దేశీసంగీతమున మతే నియమమైన నవసరములేదు. మానినది మందు బ్రతికిన దూరు జనరంజకమైనది సంగీతము. వేద శాస్త్రపద్ధతు లెఱిగి లోకులు చతుర్విధాభినయము లొనర్ప నెంత మాత్రమున్ననుద్ధులు కారుగాని లోకులు వ్యవహరించు చతుర్విధాభి నయాత్మక నామరూపములన్నియును వేదశాస్త్ర పద్ధతుల ననుసరించియే ప్రవర్తిల్లక తీరదు. జగత్కార్యమంతయును మిథ్యయు ననిత్యమైనప్పటికి నిత్యమునువాస్తవమైన దివ్యకారణమునఁబ్రవర్తిల్లక తీరునా? వర్ణాత్మకమైన సంస్కృతాపభ్రంశభాషాశబ్దమునకు బ్రయోజనము ప్రాణులు తమతమ యూహలం బరస్పరము తెలిసికొనుట యుం దెరుపుటయునై నట్లు శ్రుతి లయాత్మక షడ్జాది స్వరముల ప్రయోజనము ప్రాణులు పరస్పరము రంజిల్లి రంజింపఁజేయుటయే.

వేదశాస్త్రములంబట్టి యనాది సంప్రదాయసిద్ధ నియమము గాను దేవతాప్రీతికై ప్రకటింపఁబడు నామరూపములు వైదికములు. దేశకాల పాత్రోచితముగాఁ గేవల జన రంజన ప్రయోజనమాత్ర

ములై యభేష్టముగాఁ బ్రకటింపఁబడు నామరూపములులౌకికములు. వైదిక సంప్రదాయమెఱిగి దేశకాల పాత్రోచితముగా వర్ణాత్మక ధ్వన్యాత్మక శబ్దప్రయోగము చేయువాఁడు పండితుఁడు. దేశకాల పాత్రోచితములయిన వేషభాషలం జనరంజకముగాఁ బ్రయోగింప నేరనివాఁడు పామరుఁడు. నియమ నామరూపాత్మక వైదికమార్గి సంగీతముచేత దేవతలను, మఱియభేష్టముగా జనుల దేశకాలపాత్రోచితముగా లౌకిక దేశి సంగీతముచేత మర్త్యులను నిట్లుభయులన్నాడ వేషభాషల న్నాన్వధీనపర్చుకొనువాఁడే పరమభాగవతుఁడు. షడ్జము నగ్ని-ఋషభస్వరమును బ్రహ్మాయు-గాంధారముం జంద్రుఁడుమధ్యమ స్వరమును విష్ణువును - పంచమస్వరమును నారదమహర్షి యును ధైవత నిషాదస్వరముల రెండింటిని దుంబురుఁడును బాడుచుందురు. షడ్జమునకుబ్రహ్మాయు-ఋషభమునకగ్నియు-గాంధారమునకు గోవును బ్రాహ్మణులకు రాజైన సోముఁడు పంచమధైవత స్వరములకు రెండింటికిని-నిషాదమునకు సూర్యుఁడును మధ్యమమునకు విష్ణువు నధిదేవతలు, షడ్జరభగాంధార మధ్యమ పంచమ ధైవత నిషాదములను గ్రమముగా మయూరము గోవు-మేక-క్రౌంచపక్షి-కోకిల-గుఱ్ఱము-కుంజరమును గ్రమముగాఁ బల్కు-ప్రాణులు. మయూరాది శబ్దము లెట్టి యుపాధులుగల జంతువులలో మర్త్యు లెఱుఁగనేరదు. సామవేదమునకై నియమింపఁబడిన సప్తస్వరముల కనఁగా షడ్జాది సంజలుగల వైదికస్వరముల కెంతమాత్రమును సరిగమపథని సంజలుగల లౌకికస్వరములతో సంబంధము లేనేలేదు. వైదికసంగీతమునకు లౌకికసంగీతమునకు వైదిక వేషభాషలకు మఱి నామరూపాత్మక చతుర్విధాభినయనములకును లౌకిక వేషభాషలకును మఱినామరూపాత్మక చతుర్విధాభినయనములకును సంబంధము పారమార్థిక వ్యావహారికములకువలె సత్యాసత్యములకువలెబ్రహ్మజగత్తులకువలెబొత్తుగా

లేనేలేదు. అతీంద్రియములైన పరాపశ్యస్తీ మధ్యమాశబ్దములు
వైదికములు వైఖరీశబ్దము లౌకికము. కాబట్టి లౌకిక నామరూప
ములు కార్యములు వైదిక నామరూపములు కారణములు నెమలి
కంతధ్వని షడ్జమును బల్కుననియు అగ్ని షడ్జస్వరమును బాడుననియు
షడ్జస్వరమున కధిదేవత బ్రహ్మాయనియును షడ్జస్వరము కెందామర
వలె నెట్టగా నుడువనియు “స్వరావై సార్వవైదికాః” అనుటచేతను
పరాపశ్యస్తీ మధ్యమాశబ్దముల వ్యక్తధ్వను లతీంద్రియములు వైఖరీ
కారణములుం గేవల చారితౌకికములుగాని ధైర్యతౌకికములు కానే
కావు. వైఖరీసంజ్ఞకమగు చుర్యకంతధ్వని కారణరూపమైన నాదము
యొక్క ప్రతిబింబమైన మిథ్యాకార్యముగాని హస్తవము కానేకాదు.
కాబట్టి “అగ్నిమీశే పురోహితమ్” అను మొదలగు సమస్త
వర్ణాత్మక వేదశబ్దములు దేవతల సంతోషపర్యటకై శ్రద్ధాభక్తుల
చేత ననాద్యాచార్యులు సంప్రదాయసిద్ధము లయిన చతుర్విధాభి
నయపద్ధతు లెడయక ప్రయోగింపవలయును. కేవల వర్ణాత్మక లౌకిక
శబ్దములను ధ్వన్యాత్మకమగు లౌకికశబ్దమును మంద్రమధ్యతార స్వర
భేదముచేత శ్రుతిలయల న్దేశకాల వాత్రోచితముగా జనరంజకమగు
తీరున యధేష్టముగా నవరసాత్మకముగాఁ బ్రయోగించుకొనవచ్చును.
వైదికవైఖరీ ప్రయోజనము దేవతలను భక్తిశ్రద్ధలతో సంతోష
పరచుకొని పరమును సాధించుకొనుటయును లౌకికవైఖరీ ప్రయోజ
నము జనరంజనము కావించుకొని జీవనస్థాఖ్యమును సంపాదించు
కొనుటయును, లౌకిక చతుర్విధాభినయములన్నకలరంజనము కావింపఁ
జాలిన పండితుఁడు మాత్రమే వైదికసంగీత ప్రయోగదక్షుఁడై దేవత
లను సంతోషపర్చి పరమును సాధింపఁగల పరమభాగవతుఁడు
కాఁగలఁడు. ఇహమును దరించలేనివాఁడు పరము నెంతమాత్రమును
సాధింపనేరఁడు. తన తోడిపాటి జనులను ద్వికరణశుద్ధిగా సంతోష

పెట్టజాలని దుష్టజనుఁడు వేదముల నుచ్చరింపఁగూడదు. వైదికకర్మ లాచరింపఁదగదు. జనకంటకుఁ డైనవాఁ డిహపరముల రెండింటికిఁ జెడకమానఁడు. ప్రతిబింబితముం బట్టి బింబస్థితి న్నిపెట్టఁగలిగినట్లు దేవతల పాత్రానుసారముగా సకల జనరంజకముగాఁ గార్యరూపము లయిన మనోవాక్కాయ కర్మములగు నామరూపములం బ్రకటింపఁ గల విద్వాంసుఁడు మాత్రమే కేవల మానిసికములై ధ్యానాత్మకము లయిన కారణాత్మకములగు వైదిక నామరూపముల న్దేవతలను వశపర్చుకొను పరమభాగవతుఁడు కాఁగలఁడు. అనాదికాలము నుండియును ద్వికరణశుద్ధిగాఁ జతుర్విధాభినయములచేతఁ దన తోడి పాటి జనుల న్సంతోషపర్చిన జనుఁడే వైదిక సంగీతవిశేషములగు ధ్యానధారణ సమాధులచేతను సాధనచతుష్టయసంపదలచేతను సకల వస్తుతత్వజ్ఞానము చేతను యమాదియోగ విశేషములచేతను “బ్రహ్మ విద్రుప్తైవ భవతి” అనునట్లు కపిలాదిమునులయి యణిమాదిసిద్ధు లంది పరమభాగవతులయి నిత్యకై వల్యానందమున నోలలాడుచుం ధర్మార్థకామమోక్షములను పురుషార్థముల - న్నాధించి యిహ పరములం దరించిన మహాత్ములు సకల భూతమయులై పరమ కారుణికులై సకలలోక బాంధవులై వేదశాస్త్రస్వరూపముల న్నర్తవ్యా కర్తవ్యమలన్ హేయాదేయముల నిత్యానిత్యవస్తుతత్వము నిహపర సంతరణమార్గము న్సకలజనులకు న్సంతతము బోధించుచున్నాడు. దేశకాల పాత్రోచితముగాఁ జతుర్విధాభినయములం బ్రయోగించి జనరంజనము కావింపఁజాలినవానికే వేదశాస్త్రములు బోధపడును గాని జనరంజనము కావింపఁజాలనివాఁడు నిక్కముగా విద్వాంసుఁడు కానేకాఁడు. ప్రజారంజకమగు నడతకన్న నేర్చుకొనఁదగిన విద్య యింకెద్దియు న్నానేకాదు. జనరంజకుఁడుకానివాని విద్య గ్రుడ్డికంటి కిడిన కాటుకవలె వ్యర్థమగుటయేగాక హాస్యాస్పదమును మోస

కారియుం గూడనయి యట్టి ధూర్తు నిహపరభ్రష్టుం గావింపక
మానదు. విద్యకుఁ దగినలక్షణము సకలజనరంజక మగుట మాత్రమే.
కేవల ధ్వనిని దేశకాలపాత్రోచితముగా సకలజనరంజకమగు తీరున
శ్రోత్రియుల యధేష్టనియమముతో యధేష్టోదాత్తా నుదాత్తమంద్ర
మధ్యతారస్థాయిలతోఁ జవులుట్టుతీరున వర్ణాత్మక శబ్దార్థముల న్వల
డించుచు నాంగికాహార్య సాత్వికాభినయములఁ బ్రకటించు విద్వాం
సుఁడు క్రమక్రమముగా సర్వలోకరంజకుఁడై యాత్మానందముతో
సర్వభూతమయుఁడై నిత్యసంతుష్టుఁడై యానందమయకోశమాత్రావ
శిష్టుఁడై పరమభాగవతుఁడై కపిలాదిపరమమునులవలెం గృతార్థుఁడై
తాఁదరించి యొరులం దరింపఁజేయఁగలఁడు.

నిత్యాపౌరుషేయ కారణాత్మక వేదనాదబ్రహ్మమయొక్క
ప్రతిబింబముగాని యీ జగమంతయును వాస్తవము కానేకాదు.
మఱియును “అశరీరమాత్మా” అనుటచేత మిథ్యాభూత మగు పాంచ
భౌతిక దేహసంబంధమగు కోర్కె యెద్దియన్నేని బ్రహ్మస్థితిసందుటయే
పరమపురుషార్థము గనుక నట్టి పరమభాగవతపదవి కెక్కించు మెట్టు
సకలలోకరంజకమగు నడత. అట్టి జనరంజకమగు నడతను ద్రికరణ
శుద్ధిగా జనరంజకముగా మనోవాక్కాయ కర్మరూపక నామ
రూపాత్మక వాచికాంగికాహార్యసాత్వికాభినయములం బౌరుషమునఁ
బ్రకటించుచు సకలలోకరంజకముగాఁ దన బ్రతుకు న్నొనసాగించుమని
సర్వేశ్వరు నహర్నిశముం బ్రార్థించు పరమభాగవతులగు విద్వాంసుల
నాశ్రయించి పామరు లిహపరములం దరించవలెం దరించవలెను.
గోడలేక చిత్రరచనము కలుగనేరదుకదా? “శ్రుతి మాతా లయః
పితా” అను విధమున. నెద్దియో యొక యాధార మొక పాదేర్పర్చు
కొని జనరంజకమగు తీరుననొక తెప్ప నానుకొని యీఁ తాడువాఁడు
ప్రవాహానుసారముగాఁ దన తెప్పం ద్రిప్పుకొనుచు నొరులఁ దరింపఁ

జేసి తాఁ దరిఁపఁగలిగిన టెదియో యాప్తభాక్యము నూతనగాఁ జేసి
కొని బ్రాహ్మణాది పంచజనజాతునిగ్యాద నెదియో యాశ్రయించి
తన తోడిపాటి జనుల ప్రేమానురాగముల న్సంపాదించుకొను తీరున
నేయెండ కాగొడుగు పట్టుచు దేశ కాలపాత్రానుసారముగా నడుచు
కొనుచు నుభయలోకములం దరిఁపఁజేయుమని దైవమును సంతతము
నిర్మలాంతరంగభక్తితో నేడుకొనుచు నొరుల సుఖపెట్టి తా సుఖ
పడుట మర్త్యపహిత ధర్మము. జనకంటకుడైన సుబృద్ధి వేదమంత్ర
ములు పఠించి ముసిడిపండువలె గింపుగాఁ గన్పట్టనప్పటికి సకల
శాస్త్రార్థము చేయఁగలిగినప్పటికి జాతినీతి మర్యాదలం బ్రవర్తించు
నేర్పు కలిగినప్పటికి సూరనోము లొక అంకుతో నరియన్న టెన్ని
నిష్ఠలు తాల్చినప్పటి కుభయలోక భ్రష్టుఁడు కాకమానఁడు
మానఁడు. “సర్వేజనాః సుఖినోభవంతు” అను కోర్కెతోఁ ద్రికరణ
శుద్ధిగా బ్రతుకువాఁడు మాత్రమే నిజమగు మనుష్యుఁడు గాని
స్వార్థకపరుడైన లోకకంటకుఁడు “బుద్ధిభంశాద్విషశ్యః” అనుభగవ
ద్వాక్యానుసారముగా సకలవేదశాస్త్ర పండితుఁడుగా నీ లోకోత్తర
బలశాలిగానీ చక్రవర్తిగానీ మతేయైహిక విభవములందనీ యెన్నఱ్ఱ
బ్రతుకనీ సకలలోక గర్వితుఁడై వెట్టికుక్కవలె నొరుల బాధించి
యొరులచే బాధింపఁబడక తీరదు తీరదు.

“వస్త్రేణవపుషావాచా” అనుతీరునఁ దన తోడిపాటివారికిరంజక
మగు విధమునఁ దొడవులు దాల్చువలెను. దేహమును బాగుపర్చు
కొనవలయును. త్రికరణశుద్ధిగాఁ బ్రవర్తించవలయును. “అస్వర్గ్యం
లోక విద్విషం ధర్మమపినాచరేత్, వేదవేదాంగ వేత్తాపి లోకాచారం
నలంఘయేత్” అను తీరున దేశ కాల పాత్రోచితముగా జనరంజనము
చేయఁజాలని మనోవాక్కాయకర్మములు వేదశాస్త్రచోదితధర్మము

లయినప్పటికి స్వంతంత్రించి చేయఁగూడదు. నతల వేదశాస్త్రములును దేశకాల పాత్రానుసారముగా సకలజనరంజకముగా మనోవాక్కాయ కర్మముల న్నడిపించిన జనులే యిహాపరములం దరింపఁగలరని ముఖ్యాభిప్రాయ మిచ్చుచున్నది. పక్షర్షభ గాంధారమభ్యమ పంచమ ధైవత నిషాదపర్యాయములగు సప్తస్వరములతో నార్చికాది సంజ్ఞలతో నుదాత్తానుదాత్త స్వరత ప్రచితి నిఘా సంజ్ఞలతోను మృదు దీప్తాది శ్రుతి జాతుల స్వరయు స్వరముఁడలియంగుళీ వీణాదిన్యాసములతో ఋగ్యజుస్సామ జేదపఠన మనాది సామయపద్ధతులతో నియమింపఁబడెను. దీప్తాయతా కరుణామృదుమభ్యలను శ్రుతిజాతుల స్వరయు సప్తస్వరములును ఋగ్యజుక్లేప పఠనమునందును సామవేద గానమునందును జెప్పఁబడి పట్టాది సప్తస్వరోచ్ఛారణ పద్ధతులును వేదసంజ్ఞం బరఁగు సుప్తిగంత పదరచనా విశేషోచ్ఛారణపద్ధతులును కేవల పాఠతాకికా పూర్వస్వర ప్రాపక కారణము లగుటచేత వేదములకు మాత్రమే శిక్షావ్యాకరణచ్ఛందో నిరుక్త జ్యోతిషకల్పవిధులేర్పడినవిగాని సంస్కృతావభ్రంశాదిభాషలకై దేశకాలపాత్రోచిత రంజకమార్గములు తప్ప మఱి నియమములుం బనికిరావు.

వేదములయందలి సప్తస్వరాశ్మకోదాత్తాను స్వరత ప్రచిత నిఘాత పద్ధతులుగాని యాంగికాహార్య సాత్వికాభినయ విశేష నియమములుగాని వ్యావహారిక భాషలకుఁగాని కేవల ధ్వన్యాత్మ శబ్దమునకుఁ గాని యాంగికాహార్య సాత్వికాభినయ విశేషములకుఁ గాని పనికిరావు. ఏ దేశమం దేశకాలమం దెట్టి జనులలో నేయాచారము జనరంజకమగునో యా యాచారానుసారముగా నామరూపాత్మక చతుర్విధాభినయములం బ్రయోగించి యొరుల న్సుఖపెట్టు నేర్పరి యొరులచేఁ దా నాదరింపఁబడుటకన్న బ్రతుకునకు మఱి వేఱే నియములక్కరకావు. వైదిక పద్ధతి లోకవ్యవహారమునకుఁ బనికిరావండు.

టయే గాక జనులకుఁ బరస్పర ద్వేష జనకమై కేవలము పరిహాసాస్పదము కాఁమానదు. “ఊరికి జోగి వెట్టిజోగి కూరు వెట్టి” అను సామెతగా గేవల పారమార్థికముల వైదిక సంప్రదాయము లైహ తాకిక వ్యవహారముల నవలంబింప శక్యముకాదు. సూర్యబింబమును మండలో దాఁచుకొన నెవరితరము? వైదికుల మనియు శ్రోత్రియుల మనియు వేదపాఠకుల మనియుఁ గులగోత్రములు కలవారమనియు శ్రౌత స్మార్త క్రియానిష్ఠుల మనియు నీషణత్రయ వశులై సంసరించు ఘోర్తజనులు పశుహింసాపరులై స్వార్థైక తత్పరులై పరస్పర జనద్వేష ముఖ్య హేతువులై పడులం జెఱచి తాము భయలోక భ్రష్టులగు దుష్టులుగాని నిక్క ముగా శిష్టు లెంతమాత్రము న్నాదు. వేద శాస్త్ర విహిత ధర్మాచరణమున కధికారులు సాధన చతుష్టయ సంపన్నులగు మునులు గాని సంసారు లెంతమాత్రము న్నగరు. సంసారుల కన్యోన్య ప్రేమానురాగములం బుట్టించుకొను విధమున దేశ కాల పాత్రాను సారముగా, నడుచుకొనుటకన్న వేతే యహపరసాధక పద్ధతి మాటలందుఁ గాని పాటలందు గాని పనులందు గాని మతే నడతల యందుఁ గాని యే వ్యవహారమందుఁ గాని కూడదు.

నిత్యము లపౌరుషేయము లనంబడు “అగ్నిమితే” అను మొదలగు వైదిక శబ్దముల నుచ్చరించుటలోను వ్యుత్పత్తి యేర్పడుటలో నర్థము వివరించుటలోఁ దద్విహిత కర్మాచరణము గూర్చియు మఱి యా వైదిక శబ్దములకుఁ జరణము లేర్పర్చి లయకాలానుసారముగా నడిపించుట విషయమై పౌరుషేయములుగాఁ బ్రవర్తిలు శిక్షావ్యాకరణ నిరుక్త కల్ప చ్ఛందో జ్యోతిషములు కూడఁ గేవల వైదికములు గావుననే వేదాంగము లనంబడినవి. కాఁబట్టి శాస్త్రీయ నియమము లెవ్వియును సంసారులకు వ్యవహార దశయం దేమాత్ర మవలంబ్యములు కారాదు. సన్న్యాసికి గార్హస్థ్య ధర్మ మెట్లు పనికి

రాదో వేదశాస్త్ర పద్ధతులు సంసారమున కట్లు తగదు “మనుష్యావా
 ఈడేన్యాః” వా శబ్దముం బట్టి స్తోత్రమునకుఁ దగినవాడు ప్రియు
 లగుట మిక్కిలి న్యాయమేగాని నిక్కముగా స్తోత్రమున కెంత
 మాత్రము న్దగని మనుష్యులు కూడ స్తోత్రప్రియులని తేలుచున్నది.
 స్తోత్ర మనఁగా స్వాధీనము చేసికొనుటకై సల్పెడు ప్రియాచరణము.
 లేని సుగుణము లున్నట్లు పొగడినప్పటికి మనుష్యు లుల్లసిల్లెదరు.
 కాఁబట్టి మనుష్య ప్రవర్తక మశాస్త్రీయముం బ్రమాదకరమైనప్పటికి
 వేదశాస్త్ర సమ్మతమనియును బొరపాటులేని నడతయని యొక్కం
 డొకనిం గొనియాడనప్పు డా మనుష్యుఁ డుల్లసిల్లి తనతోడిపాటి
 జనులు తా సుగుణశాలియని పొగడరీతిగా సకలలోక సమ్మతముగా
 నడుచుకొనుట మనుష్య స్వభావమని తెలిసిన సర్వజులగు మునులు
 మనుష్యులం దనాదికాలమునుండియును దేశకాల పాత్రానుసార
 ముగా వివిధజాతి మర్యాదలును లోకరంజక ప్రవర్తన పద్ధతు లేర్పర్చి
 పిల్లలకుఁ బెద్దలు బాగుపడు తెన్నగపర్చునట్లు వేద వేదాంగాద్యష్టాదశ
 విద్య లుపదేశించిరి.

సూర్యుఁడు భూగోళము నంటియంటక లోకబాంధవుఁడై
 వెలయునట్లు వేదశాస్త్రములు సంసారుల నంటియంట కనాదిగా
 మనుష్యలోకము నుద్ధరించుటకై యిహపర సంతారక మార్గ భోధ
 కములగు నామరూపాత్మక చతుర్విధాభినయ విశేషముల సహజ
 ముగా నడిపించుచున్నవి. సూర్యబింబము నీటికుండలోఁ బ్రతిబింబించు
 నట్లు మనుష్యులందు వేదశాస్త్రములం బేర్కొనఁబడిన జాతి సీతులు
 స్ఫటికమందలి జఘాపుష్పచ్ఛాయవలెఁ దోచుచున్నవి కాని వాస్తవ
 ముగా నీ లోక వ్యవహారము స్వప్నజగమువలె మాయాకల్పితము
 గనుక నిత్యులగు జీవాత్ములందు బాహ్మణాది జాతులు శ్రౌత స్మార్త
 క్రియాకలాపము న్నావి వరుసలు స్త్రీపురుష విభేదము స్నామరూప

విశేషము లన్నియుం గృత్రమములు నిర్మథ్యలు న్నాని వాస్తవములుకావు నిశ్చయముగా నేదపురుషాత్మకముగా నాదబ్రహ్మముకన్న సత్యపదార్థము మిటి లేనేలేదు. కావున దనకు లేని భావనాశ్వము బ్రతికున్నను మఱేమయినను దన కేమి కొదవ? విష్ణుమాయాబద్ధులై జీవులహంకార మమకార విమూఢాత్ములై తమకు లేని గుణములు తమకున్న ట్లారోపించుకొని రాగద్వేషములు న్సుఖ సుఖములందు చనాదికాలము నుండియు నెడతెగని సంసారతాపత్రయ సంతప్తు లగుచుం బరమకాయణికులయిన మునుల యనుగ్రహమునఁ దత్వజ్ఞాన బోధితులయి వైరాగ్యముది “త్రిపాదస్యామృతం దివి” యని పేర్కొనఁబడిన విష్ణుపదమందు లయవిం బొంది కై వల్యాసంద మందుచున్నారు. “నియమంబుగలచోట నిలుచును సిరులు” అను నీతి చొప్పున జాతినీతులు కల మనుష్యులు లోకోపకారము చేయఁ గలిగి యొరులఁ దరింపించి తాము తరించఁగల “సహవాసతో దోష గుణాభవంతి సహవాసతః పుణ్యగుణాభవంతి దేశాటనా పండితమిత్ర తాచ వారాంగనా విజనభాప్రవేశః” అను తీరున సహవాసమునుం బట్టి మంచిచెడ్డలు తప్ప కలవడకతీరదు. కాబట్టి తమతోడిపాటి జనుల న్సుఖపెట్టి తాము సుఖముగా బ్రతికెడి వివేకవంతులగు పెద్దల నడత ననుసరించి పిన్నలు తాముగూడ నిహపరములం దరింప వలయును.

శిష్టాచార మానవోచిత ధర్మము

“పిక-నేయ-తామరస” అను శబ్దము లార్యభాషయందు కన్పట్టక మ్లేచ్ఛభాషితములయినప్పటి కార్యజన గ్రాహ్యములయిన విధమున వేదశాస్త్రానుసార ధర్మములందు సంసార వ్యవహార ధర్మములు చేరనప్పటికి లోకోపకారకము లయ్యేనేని యట్టిసంసార

వ్యవహార సవర్తనకు జాతి సుతాచారానుసార ప్రవర్తనము గూడ సకల
మునిసమ్మతమై యుభయలోక సంతారకము తప్పకగును. శంకరా
చార్యుఁ డాజన్మసిద్ధుఁ డద్వైతబ్రహ్మము ర్తియైనప్పటికి లోకసంగ్ర
హార్థమై షణ్మతస్థాపకుఁడయ్యెను. కాఁబట్టి వేదశాస్త్ర విహితధర్మా
చరణము మనుష్యు లతిక్రమింపఁగూడదు కుండను. దేశకాలపాత్రాను
సారముగాఁ బెద్దలు నియమమున నడిచిన జాతి సీతులం బిన్న లనుస
రింపక తీరదు. మఱియు నాస్తికులై శ్రద్ధాభక్తులన్నాని వితండవాద
ముతో విపరీతజ్ఞులై జనకంఠకులై మరభిమానమున స్వతంత్రించి
ప్రాచీన శిష్టాచారములన్నాని యనాది సంప్రదాయ సిద్ధములగు జాతి
సీతులన్నాని తప్పి మెట్టవేదాంతములు బల్కుచుఁ జెడుగొట్టులు కాఁ
గూడదు. జరులం బరస్పరప్రేమానురాగములు పుట్టించు విధమునఁ
బూర్వు లేవేదశాస్త్ర పద్ధతు లనుసరించి తరించిరో యట్టి ధర్మమార్గ
మునం బిన్నలు నడువక తీరదు. కాఁబట్టి యేదేశమునం దేకులము
నందు మనుష్యుఁడు పుట్టెనో యామనుష్యుఁ డాదేశకుల సంప్రదాయ
ము లనుసరించి తనతోడిపాటిజనుల కనుకూలముగా సర్వభూతదయా
పరుఁడై మొరులసుఖము తనసుఖముగా నొరులకష్టము తనకష్టముగాఁ
ద్రుకరణశుద్ధిగా భావించుకొని స్వకలాచారము దప్పక ప్రవర్తించి
యిహపరముల న్సాధించి ప్రకృత కాలమునకుఁ దగునట్లు దేశకాల
పాత్రోచితముగా జనరంజకముగాఁ జతుర్విధాభినయ విశేషముల
నొరుల సుఖపెట్టి తా సుఖపడుటమేలు. ఏజంతుహింసయు నెట్టి నెప
ముననై నఁ జేయ కెట్లు తనతోడిపాటి జనులు తన్నానందించెదరో
యన్ని విషయములందుఁ దా నట్లు మంచిగ నడువవలయును.

వేదశాస్త్రపద్ధతులు లోక వ్యవహృత కాగ్యకారణముల
వ్యక్తములు భగవత్సంకల్పములవలె సకలలోక వ్యవహారమూలము

లయ్యు నతీంద్రియ మున్వైక గ్రాహ్యములుగాని మర్త్యవేద్యములు కానేకావు. వైదికశబ్దములకును తాకికశబ్దములకును బింబప్రతిబింబములవలెఁ బోల్కియున్నప్పటికి న్వాస్తవ సంబంధము లేదు. పీలుశబ్దమున కార్యభాషలో నొకవిధమైన వృక్ష మని యర్థము. స్త్రోచ్చ భాషలో నేనున కర్థము. ధ్వనియొక్క టియైనప్పటి కర్థము వేఱు. కాపల సినది వ్యవహారమునెల్లు నర్థముగాని యర్థరహితమయిన కేవల శబ్దమాత్రముకాదుగదా? కాబట్టి తనతోడిపాటిజను లేయర్థ ముద్దేశించి యెట్టినామరూపముల న్వెల్లడించుచున్నారో యట్లే మనుష్యుఁడు నడుచుకొని తనవారి న్సంతోషపెట్టి వారి యనుగ్రహమును సంపాదించుకొని తా సుఖముగ బ్రతుకుటకన్న మనుష్యుఁ డాచరింపవలసిన ధర్మ మింకెదియు న్లేదు.

“బ్రహ్మణ స్వతి రేతాసంకర్మార ఇవాధమత్, దేవానాం

పూర్వే యుగేఽసతఃసదజాయతీ” అనుఋక్కునందలి యక్షరముల మీఁది నిల్వుగీతలు తారస్థాయియు నక్షరములక్రిందున్న యడ్డగీతలు మంద్రస్థాయియును మఱియేగీట్ల గుర్తులున్నేని యక్షరములు మధ్యస్థాయియును దెల్పును.

సారిసీసరిసీసా

బ్రహ్మణస్వతిరేతా

} అని యేయక్షరములమీఁదనిల్వుగీతలున్నవో

యా యక్షరముల నుదాత్తశ్రుతితో ననఁగాఁ దారస్థాయిస్వరములతోను మఱి గుర్తులులేని యక్షరములే శ్రుతికి హెచ్చుస్వరశ్రుతియు మఱియుం దగుస్వరశ్రుతియుం బ్రవర్తిల్లునో యట్టిస్వర శ్రుతితో నుచ్చరించవలయును. షడ్జస్వరముకంటె ఋషభస్వర ముదాత్తము

మఱి నిషాదస్వర మనుదాత్తము. కాబట్టి షడ్జము మంద్రస్థాయిగా నాధారముచేసికొని షడ్జశ్రుతికలై హెచ్చుగా ననగా దారస్థాయిగా ఋషభస్వరమును మఱియు నాషడ్జస్వరముకంటె దగ్గుగా ననగా మంద్రస్థాయిగా నిషాదస్వరముం బల్కవలయును “అన్నము...ధపతి యగు నదితియను దేవత యీ దేవతలయొక్క పుట్టువులను గొల్పి తిత్తినుఁదువానివలె బ్రజ్వలింపఁజేసెను. సృష్టికిముందు నామరూప ములు లేని వస్తువునుండి నామరూప విశేషములుగల జగము లనెను.”

అని యీ ఋగ్వ్యాక్యమున కర్థము గదా అర్థవంతములయిన షడ్జాది సస్తస్వరాత్మ కోదాత్తానుదాత్తస్వరిత ప్రచియని ఘాతసంజ్ఞిక మయిన యవ్యక్తనాదము పరాపశ్యంతీ మధ్యమా సంజ్ఞల స్థూలరూప ముగా వ్యక్తీకరించి వర్ణాత్మక ఋగ్వ్యాక్య రూపముగా వినంబడెను. యఱి యతీంద్రియద్రవ్యము సర్వజ్ఞులు నగుమునులు లోకరక్షార్థమై మనుష్యుల కా ఋక్కులు విన్పించిరి కనుక ననాదికాలమునుండియు నాఋగాది వేదమంత్రములు పారంపర్యముగా గురూపదిష్టములయి మనుష్యలోకమున వర్ణక్రమమును బదసందర్భము నొకింతయును మాటక యథాపూర్వ శ్రుతముగా నొక్కరీతిగాఁ బఠనపాఠముల న్నుస్థిరములయిప్రవర్తిల్లుచున్నవి. నానావిధములుగావికారమందుచున్న పృథివ్యప్రేజో వాయుసమ్మిళిత పదార్థముల కాధారమై నిర్వికారమైన యాకాశమువలె నానావిధములుగా ధ్వన్యాత్మక వర్ణాత్మకశబ్దముల యుత్పత్తిస్థితి నాశముల కాధారమై నిర్వికారమైన నాదబ్రహ్మము వెలయుచున్నది. సకలలోక వ్యవహార బోధకమయిన యపౌరుషే యావ్యక్తనాదబ్రహ్మముయొక్క వ్యక్తదశ ఋగాది వేదత్రితయమై శ్రవణ గ్రాహ్యముగా ననాది సంప్రదాయానుసారముగా గురుపాఠం

పర్యముగా నుపదిష్టమగుచున్నది. కాబట్టి యపౌరుషేయ వేద మంత్రార్థములంబట్టి సర్వజ్ఞ లతీంద్రియద్రష్టలు మనుష్యులకు హేయాదేయములు దేశకాలచాత్రానుసారముగా స్మృతిముఖముల ననాదికాలమునుండియు స్వల్పజింఁచిరి.

కాబట్టి యేదేశముల నేకాలమం దే సంప్రదాయమున నే యేకర్మముము లెట్లెట్లున్నవో యారీతి న్మనుష్యు లవలంబించిన న్నాని వారిలో వారికిఁ బొందు పొసఁగదు. మున్యుపదిష్ట సంప్రదాయాను సారముగ నడుచుకొన్న జనుల కన్యోన్యకలహము లుండవు వేద శాస్త్రానుసారముగా నడువని విపరీత దుష్టజనులు పరస్పర ప్రేమాను రాగము లెడసి యన్యోన్యముం గొప్పవారమనుకొని యహంకార మమకారబద్ధులై కాట్లాడి తన్నుకొని యిహపరములకుం జెషియదరు. తల్లిదండ్రులు గురువు లాపులగు తేలిసినపెద్దలు కేవల లోకోపకార పరులై యపదేశించిన మార్గముంబట్టి భక్తిశ్రద్ధలతో నడుచుకొను బుద్ధిమంతులు సకలలోకరంజకులై మనోవాక్కాయకర్మము లాచ రించి యొరులన్నుపెట్టి తాముసుఖపడియు భయలోకములందరిం చెదరు. కుతర్కముచేయు పండితమ్మన్యులై స్వార్థైకపరులై యనాదిసంప్ర దాయాను సారముగా వంశపారంపర్యముగావచ్చుచున్న పూర్వా చారములు జంతుహింసాపరములు కానిచో మఱియుం జనులకుఁ బరస్పర ద్వేష మొనరింపకున్నచోఁ దమయిష్టానుసారముగా మార్చి పూర్వాచారసరాములగు పెద్దల న్నిందించు దుష్టు లుభయలోక భ్రష్టులై చెడెదరు. కాబట్టి యేదేశమం దేయాచారములు ప్రాణి హింసను విధింపక జనులందుఁ బరస్పర ద్వేషమును గల్పింపక డల క్రమాగతములై వచ్చుచున్నవో మట్టి శిష్టాచారములంబట్టి యిహ పరసౌఖ్యము న్నాధించుకొనుట మానవోచిత ధర్మము. జనులకుం

బరస్పర కలహముగాని జంతుహింసనుగాని వేదశాస్త్రములు రవంత
యు న్పొధిఁపనేబోధింపవు. సకల వేదశాస్త్రములయొక్క ముఖ్య
సమన్వయాభిప్రాయము సకలభూతదయ స్థలిగి జను లన్యోన్యానురాగ
ములతో హాయిగాఁ దమబ్రతుకుం గొనసాగించుకొనుటకుఁ బ్రయ
త్నించవలయును. మఱియుం దమపూరుషోద్యమము స్థలింపఁజేయు
టకై నిర్మలాంతఃకరణముతో భక్తవత్సలుఁడగు పరమేశ్వరుం
భజించుచుంట యనియే.

షడ్జస్వరము కేంద్రమ్మివంటి చాయగలిగినదయి మిక్కిలి జగదా
హ్లాదకరముగాఁ బాడుచుం ద్రిభువనవంద్యయగు స్త్రీదేవతయనిసర్వజ్ఞు
లయిన మును లుపదేశించిరి. అతీంద్రియద్రష్టలు సర్వజ్ఞులు సకల
లోకబాంధవులగు ఋషులు నిక్కముగా యథాదృష్టములు శ్రుతము
లగు వివిధస్వానుభవములను కేవల లోకోపకారపరాయణులై
యుపదేశించిన శాస్త్రములనుట తప్పుగా నేరదు. పృథి వ్యప్రేజోవాయు
రాకాశములను పంచభూతములు పరస్పరముం గలిసియున్నవిగాని దేని
మట్టుకు దానికిఁ బ్రత్యేక స్థితి లేదు. పరమాణువులను కొలత పృథి
వ్యప్రేజోవాయువులకుఁ దార్కికులు శిష్యబోధకై చేసిన యేర్పాటు
గాని యాకాశమువలెఁ దక్కిన నాల్గు భూతములు ప్రభువులే యంత
టను వ్యాపించియున్న యనియే. మఱియు నొక్క యాకాశమే
మహాభూతమై పృథివ్యప్రేజోవాయురూపముల నింద్రియ ప్రత్యక్షమగు
చున్నదనఁగా నాదబ్రహ్మమునుండి పరాపశ్యస్తీ మధ్యమలను స్వర్గ
మర్త్యపాతాళాకాశము లొదవి శబ్దమను గుణమును శ్రవణేంద్రియ
గ్రాహ్యముగా వెల్లడించుచున్నవి. గంధ రసరూప స్పర్శగుణములతోడి
పృథివ్యప్రేజోవాయువు లాకాశమందు మఱి యాకాశము నాద

బ్రహ్మమునందును లయమగుచున్నవి. వాస్తవముగా నాదబ్రహ్మమే సర్వరజస్తమోగుణములం దాల్చిన కాలమందు సర్వజగద్రూపమునఁ దన్నుఁదా వేఱుగాఁ జూచుకొనుచు వచ్చు కష్టము త్రిగుణమయ నిజ లీలా విలాసము నసమాధి స్వభావమునం జాలించుకొని కైవల్యస్థితి నందుచున్నది. శబ్దస్పర్శరూపరసగంధముల స్వేదయు నాకాశ వాయుగ్ని జలపృథ్వీలన్నియు న్నాదబ్రహ్మముయొక్క త్రిగుణాత్మక లీలా విశేష ప్రవృత్తములుగాని నిక్కముగా స్వప్నజగత్కార్యముల నలె మిథ్యలేగాని వాస్తవము లెంతమాత్రము న్నానేకావు “మాయా మాత్రమిదం విశ్వ మద్వైతం పరమార్థతః” అనెడు నాత్మజ్ఞానానుభవానంద మొదలుకై వేదశాస్త్రోపదిష్ట ధర్మమార్గ గమన క్షేత్రము చల్లని చెట్లునీడ సుఖమనుభవించుట యెండలోఁ దిరిగెడు కష్టమువలెఁ గారణమగునని యతీంద్రియ ద్రష్టలగు మునులు పామరజన బోధకై వేదశాస్త్రములద్వారమున నాదబ్రహ్మమును జగద్రూపమున జీవాత్మ లయి తమకుఁ దామే గురుశిష్యరూపముల త్రిగుణమయలీలతోఁ బాంచ భౌతికోపాధుల నుద్భవస్థితి నాశములందుచుఁ జతుర్విధాభినయ విశేషముల న్నవరసా స్వాదన మొనర్చుచుం గ్రీడించుచున్నారు, ఎద్దియోయొక విశ్వాసముచేతఁ దనకు సహజముగాఁదోచిన తత్త్వముం బ్రతిమానవుఁడు ప్రమాణ ప్రమేయాది పదార్థ కల్పన మూహించు కొని “ఇదమిత్యమేవ” అని నిశ్చయించుకొని సంతుష్టుడై బ్రహ్మనంద మనుభవించుచున్నాఁడు. అహంకార మమకారము లుడిగి పరవశుఁ డైనపుడుగాని జీవుఁడు సంసారము న్దొఱిగి కైవల్యానంద మనుభవించ నేరఁడుకదా ?

అహంకార మమకారము గించి పరవశత పుట్టించు శబ్ద స్పర్శరూపరసగంధములన్నియునుం “భరమాత్ముని గుణమయ లీలా

స్వరూపక నామరూపాత్మక చతుర్విధాభినయ స్వరూపమై మూర్తీభ
 వించిన గాంధర్వవేదమే. కాఁబట్టి నామరూపాత్మకము లగు సమస్త
 జగత్కార్యములు న్యాచికాంగికాహార్య సాత్వికాభినయ విశేషముల
 నొప్పారుచున్న మహానటుఁ డగు శివునియొక్క తాండవవిశేషములై
 యాకాశ మొకప్పు డాకస్మికముగాఁ గాదుమబ్బుల నలమిగొవి శబ్ద
 స్పర్శరూపరస గంధవిశేషము లుప్పతిల వర్షించు చందమున నాద
 బ్రహ్మము శబ్దస్పర్శ రూపరసగంధ విశేషము లొప్పారు షడ్జాదిస్వర
 ములం బంచేంద్రియ ప్రత్యక్షమగుటకు సందేహమేమి? కాఁబట్టి
 షడ్జస్వరము కెందామరవలె నెట్టనిదను మునికృతశాస్త్రము కల్లగాదు.
 “ఆ నాదబ్రహ్మము శ్రోతవ్యో మంతవ్యో ధ్యాతవ్యో నిధిధ్యాసి
 తవ్యః” అను రీతిగా పంచేంద్రియ ప్రత్యక్షమై వెలయుచున్నది.
 కేవల శ్రవణగ్రాహ్యమైనప్పటికిం దక్కిన యింద్రియములచేతఁ గూడ
 ననుభవింపఁబడును. నాకసము శబ్దించును, గాలి విసరును, వాన
 గురిపించును, నేల న్దావిపుట్టించును, పాంచభౌతికము కానిపదార్థమే
 లేదు. గుణమయములై సమ్మిళితములైన పంచభూతములలో సహజ
 కాలసిద్ధమై యే భూతగుణము ప్రకోపించి స్థూలదళ నందునో నాయా
 గుణ మాయాయింద్రియ దృష్టమగును. నామరూపాత్మక జగత్తుగా
 నాదబ్రహ్మము నిజలీలచేసవి. శ్చములయి తనకుఁ దా వేతై
 జీవాత్ముఁడై కించిజ్ఞత నాటాడుకొనును. పరమాత్ముఁడై, సర్వజ్ఞతఁ
 దనకంటె నన్యమెఱుఁగక కై వల్యానంద మందుచుండును. కాఁబట్టి
 పరబ్రహ్మ సాగరతరంగముయొక్క యుద్భవస్థితి నాశాత్మక సంసారా
 నంద దళ త్పణికబుద్బుదము వంటిది.

కాన “పాదోస్య విశ్వాభూతాని త్రిపాదస్యామృతం దివి” అను
 శ్రుతి ప్రవర్తిలెను. యహంకార మమకారాత్మక జగదవస్థలుపర

మాత్ముని బ్రహ్మనంద సముద్రమునందలి తరంగ బుద్బుదములవలె
క్షణికవికారములు కనుకనే “యేన భూతాని బాయంతే యేనజాతాని
జీవంతి యం ప్రతి సంవిశంతి” అనుటచేత బుట్టుటయు నిల్చుటయు గిట్టు
టయును బ్రహ్మనంద పిశేషములేకనుక “రసోవైసః” అనుటచే
శృంగారాది రసము లన్నియు బ్రహ్మనందాస్వాదన యోగ్యము
లయిన రసములని యానందించుట ఒక్క-బ్రహ్మమే నవబ్రహ్మలయి
లోకముల సృజించినట్లు ఒక్క-రసమే శృంగారాది నవరసములై జీవు
నకుం బారవశ్యసుఖము బుట్టించుచున్నది. నిద్రాహారము ల్మఱచి
స్త్రీపురుషు లొండొరు సహవాసముం గోరుకొనుట తన యనుకొనని
యాకస్మికాపదవస్థకై నవ్వుకొనుట తప్పిపోయిన పిల్లడు తేమముగా
దొరకినతోనే కన్నీరువంచుకొనుట ఆపదచన్దాపాడుమను చర్మప్రాణము
లర్పించుకొనుట-స్వప్నజగమవలె నసంగుడగు నాత్మునకీ మిథ్యా
ప్రపంచ మెట్లు వాస్తవముగాఁ దోచుచున్నదో యని యబ్రపడుట,
నజ్జనులన్వీక్షించు దుర్జనుల యాపుమాపఁ గనులెట్టచేయుట-నాలోని
కామక్రోధలోభ మోహమదమత్సరములను సంతశ్శత్రువుల నోర్చి
లేని యసమర్థుడ స్తోకుల కే నెట్లు పచరింపఁగలనయ్యో యెంతపనికి
మాలినవాడనని జుగుప్సపడుట నాపౌరుషము దైవముపట్ల నొక
గ్రుడ్డిగవ్వకై న మాటునా? విధి నెదిరింపనాతరమాయని దేవునకు
వెఱచుట-నా యహంకార యమకారములేకదా నన్నీ సంసారతాప
త్రయ సంత ప్తుని గావించుచున్నవి, “సుఖస్యానంతరం దుఃఖందుఃఖస్యా
నంతరం సుఖమ్” అనునట్లున్న యీసంసార సుఖదుఃఖములు రెండును
నాకు వలదువలదు, “పురుష ఏవేదగుం సర్వం యద్భూతం యచ్ఛ
భవ్యమ్” అని దృఢభావనాభ్యాసమున పరవశుడగుటయు నిట్లు శృం
గార హాస్యకరుణ వీరాద్భుత కాద్రబీభత్సభయానక శాంతరసా
స్వాదనపరవశుడై నిత్యుడై యద్వితీయుడై నిర్గుణుడై నిష్కాముడై

జీవుఁడీశ్వరున కభిన్నుఁడై యున్నాఁడని జగద్గురుఁడగు శంకరాచార్యుఁ
డనవరత నిశ్చలాద్వైతాదిత్య రూపమున సకలజనప్రత్యక్షుఁడై
లోకలోచనుఁడగు పరంజ్యోతియై వెలుంగుచున్నాఁడు. నామరూపా
త్మకమగు నీజగత్తు వాస్తవముగ యతీంద్రియముగనుక బాహ్య
దృక్కులగుసంసారులందరింపఁజేయుటకై వేదశాస్త్రముఖముల స్థూల
తత్వరూపమును, మునులవ్యక్తతత్వముచు వ్యక్తపఱచుచున్నాడు.
ఆ-ఇ-మొదలు...హల్ మొదలగు హల్లులు ప్రత్యేకముగా హ్రస్వ
దీర్ఘపుతాది కాలజ్ఞానముతో నుదాత్తానుదాతస్వరములతోను...
స విశేషములతోను బ్రయత్నవిశేషములతో నొక్కటి వ్యవహార
యోగ్యముల ననంతమయమయిన ననంతమయమయిన కొలత కనంత
సంఖ్యాకభేదములుగాను బిగియింపవలయును. ప్రత్యేకముగాగాని,
నానావిధములం గలిసిగాని, నానావిధార్థము లిచ్చు సంస్కృతాద్య
నిర్వచనీయవైఖరీ శబ్దమరూపానంత సంఖ్యాకభాషలై, మనుష్యులచే
వ్యవహరింపఁబడును.....లుపున నానావిధాంగ విన్యాస విశేషాభి
నయవిశేషములతోడను మఱియు వివిధ రూపానంత విధసాత్వికాభి
నయవిశేషములతోడను వాచికాంగికా హార్యాద్యభి నయాత్మకమై
మనుష్యులనుండి వెలువడుచుండును. స్వరకాలస్థాన ప్రయత్నములం
బట్టి బోధిరూపకా...ది విధములుగా నచ్చుగాని హల్లుగాని వ్యవహా
రింపఁబడుచు నచ్చు హల్లురూపములు గలిసిగాని యాంగికాహార్య
సాత్వికాభినయ విశేషములతోఁ గూడిగాని వివిధమాత్ర గ్రాహ్యములై
గాని దేశకాలపాత్రములం బట్టి ధ్వన్యాత్మకములయి తాద్యసంఖ్య
కములన భాసావిశేషములయి మనుష్యులచే వ్యవహరింపఁబడును.
ఈ రీతిగ ననాదికాలమునుండియును మారుచువచ్చుచున్నవి. పరా
పశ్యంతీ మధ్యమశబ్దముల హెచ్చుతగ్గుల స్మంద్రమధ్య తారస్థాయి
లతోతీవ్రకోమల తమవిశేషముల ని్విలంబద్రుతము...లన్న వరసములన్

గీతవాద్యములు న్వెలువడి యాంగికాహార్య సాత్వికాభినయప్రవృత్తి విశేషజనకమయి... కేవలముగాను వాటివర్ణాత్మకముగాను వ్యవహృత మైనా... తౌర్యత్రికమనియు సంగీతమనియును ఛందోభాషాత్మకమయి పరగుచున్నది. పక్షాది... యిలంబరగుచున్నది. ఋగ్యజుస్సామ వేద మంత్రాక్షరము లుచ్ఛరించుటలోనియమిత... స్వరకాలస్థానప్రయత్న విశేషములు కేవల మతీంద్రియ ద్రష్టలగు మునులకు మాత్రమే విదితము.

ఇది శ్రీమదజ్ఞా డాదిభట్ల నారాయణదాస విరచితమగు జగజ్జ్యోతి
యందు దైవపౌగుష నిర్ణయ విచారణ నిర్వచనము

జ గ జ్యోతి

ఎ ని మి ద వ ప్ర కా శ ము

నిత్యేశుద్ధ బుద్ధము క్త బ్రహ్మస్వరూపము

....“వందై నననురాగ పడకుండుట చేతను మతే భోగమైనఁ గోర
కుండుట చేతను మనస్సు క్రమక్రమమున నలవాటుచే చిత్తమున వశ
మయియుండును” అను వచనములఁ జట్టి యింద్రియములను బురుష
ప్రయత్నముచేత జయింపవచ్చును. సూర్యచంద్రాది గ్రహచారము
చేతను నక్షత్రగతులవల్లను రేలుంబనళ్ళు ఋతువుల మాఱుపు
మొదలగు కాలభేదములచేతను పంచభూతమయములగు దేహము
లందుఁ గలుగు నుద్భవస్థితి నాశములు పురుషప్రయత్నముచే యధే
ష్టానుకూలములుగాఁ గొంతవఱకుఁ జేసికొనఁజాలినప్పటి కెండవనల
కిండ్లు గొడుగులచేతను శీతబాధ నగ్నితోడుగులచేతను మఱి యాఁకలి
దప్పికల నన్నపానములచేతను రోగము నాషధములచేతను మఱి
కొన్ని బాధలను మఱికొన్ని యుపాయములచేతను గొట్టకొనకు సుఖ
దుఃఖాకర మగు మనస్సు నభ్యాసవై రాగ్యములచేతను సకలేంద్రియ
ప్రవృత్తిని దపస్సుచేత నడ్డుకొని చిన్నప్పటినుండియు సత్సహవాసమున
కలవడి పరోపకారము చేయుటకు మాత్రము తప్ప మఱేకోర్కె
యను లేక జీవించు పుణ్యాత్ములు సర్వజ్ఞులై సర్వభూతసములై
శాశ్వత కైవల్యానందపదవిని జూరఁగొనెదరు. లోపల వెలుపల
మఱియు నంతటను స్వప్నజాగ్రత్సుఖుత్తులను నవస్థాత్రయ
మందును భూతభవిష్య ద్వర్తమాన కాలములందును సచ్చిదానంద

లక్షణస్వరూపమగునాత్మ యొక్క టియే నిర్గుణమై నిత్యమై సత్యమై శాశ్వతమై స్వభావముగఁ ద్రిగుణాత్మకములగు స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తుల నాటాడుకొనుచుండి జగన్నాటక మాడించుచుండును. లోకోపకారమునకు మాత్రమే జీవించు పుణ్యాత్ములు తన్నాటకంబుఁ జూచుచు నీ జగమంతయును జిత్రభ్రమకల్పితముగాని వాస్తవము కాదని యభ్యాస నిశ్చితాత్ములై వైరాగ్యమూని కైవల్యానంద మందుచున్నారు ఈ జగమంతయును మనోమూలముగాని మనస్సు కంటె వేతే వస్తువేలేదు. మఱి యీ మనస్సు స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తులను మూడవస్థలను సర్వరజ స్తమోగుణమయమై పొందుచుండును. మనస్సుగూడ నాత్మయొక్క సంకల్పము. ఆత్మ తన లీలకై త్రిగుణాత్మకమగు మనస్సుం దాల్చి జగదుద్భవస్థితినాశము లొనర్చును. మఱియును లీలచే దనకు నే సంకల్పములేక తనకన్న వేతెద్దియు న్ననక నిర్గుణమై కైవల్యానందమున నుండును. మేల్కొన్నపిదప స్వప్నమబద్ధ మనుకొన్నట్లు స్వలాభపరులుగాక యహంకార మమకారములఁ దొలఁగి లోకోపకారమునకు బ్రతుకుట కలవడిన పుణ్యాత్ములకు మనస్సు నిర్విషయము కాఁగా నిర్గుణమగు నాత్మకన్న దోచు గుణమయ ప్రపంచమంతయు నుత్త కల్లయనియును మనోభ్రమకృత మనియును కేవల సచ్చిదానందలక్షణమగు బ్రహ్మ యొక్క టియే సత్యమని యీ జగమంతయు నబద్ధమని నిరూఢి కాక మానదు.

“తదా సంపన్నో భవతి” అప్పుడు బ్రహ్మముతో జీవుఁ డేకమగు నను వాక్యానుసారముగా సుషుప్తియందు భేద బుద్ధి న్దొలఁగి నానా విధ ద్వైత ప్రపంచదృష్టిలేక స్వపర భేదంబులేక అహంకార మమకారములఁ దొలఁగి కేవలానందమయుడగుచున్నాడు. “పురుష ఏవేద గుం సర్వం యద్భూతం యచ్ఛభవ్యమ్- అసంగో హ్యయం పురుషః- నేహ నానాస్తి కించన- అయమాత్మా బ్రహ్మ- సత్యం జ్ఞానమనంతం

బ్రహ్మ" భూత భవిష్యద్వర్తమానకాలములనుండు సమస్తమును
 బురుషుఁడే- పురుషుఁ డెద్దియు నంటడు- ఆత్మ తప్ప నిచట మఱి
 వస్తువును లేదు- మాఱనిదియు తెలివితెన్నె స్వరూపమైనదియు హద్దు
 లేనిదియు నంతట నిండుకొన్నదియు నగు వస్తువు బ్రహ్మ మనఁబడు
 చున్నది. గాఢనిద్ర మూర్ఛమత్తతలు గల దశలం దహంకార మమ
 కారములు గాని మఱివస్తు జ్ఞానముగాని లేకుంటయును స్వప్నమం
 దును మద్యమదమనఁగాఁ గొంత మీఱి మదద్రవ్యసేవచేసినప్పుడు
 పిచ్చైత్తినప్పుడును దాఁ గన్న వికారములు మేల్కొన్న పిదపను
 మత్తు నిశ్శేషము తగ్గిపోయినప్పుడును వెఱ్ఱి సరిగా శాంతించిన తరు
 వాతను స్వప్నమనోన్మత్త దశల దాఁ గాంచిన దెల్లఁ చిత్తభ్రమ
 గాని వాస్తవముకాదని యెట్లనుకొనునో స్వలాభపరతమాని కేవల
 మును లోకోపకారమునకు మాత్రమే బ్రతికెడు పుణ్యాత్ములు సర్వ
 భూతసములై యహంకారమమకారముములతోజూచినజగముతయును
 మనోభ్రమగాని వాస్తవముకాదనియును యథార్థ దృష్టి కాత్మ తప్ప
 నితరవస్తు వెద్దియును దగులకుండుననియును గామక్రోధ లోభ మోహ
 మదమత్సరములు విపరీతదృష్టిచేత మద్యమత్తునకు బొమ్మలవలెఁ జిత్త
 భ్రమచేఁ గల్పితంబులనియు నిర్గుణమగు నాత్మను నానావిధ జంగమ
 స్థావరాత్మకమగు జగముగా మాఱనిదని దెలిసికొని జీవన్ముక్తులై
 బ్రహ్మనంద స్వరూపులగుచున్నారు. పురాణవాక్కు లటుండనీ తన
 తోడి జనులకు మేలె చేయుచు బ్రతికెడు లోకోపకారపరాయణులకు
 మనస్సే సంతృప్తి. "సంతృప్తుఁడే మూడు జగములఁ భూజ్యుఁడు"
 అన్నట్లు తమ మనస్సంతృప్తికై కదా యందరు జనులును దేవులాడు
 చున్నారు. సంతృప్తాంత రంగమే సచ్చిదానంద లక్షణమగు బ్రహ్మము-
 లోకోపకారపరాయణులకుఁ దప్ప మనస్సంతృప్తి కలుగ నేరదు. తాఁ
 గోరి యొప్పుకొన్న స్థితి యెట్టిదెనను జనుఁ డద్దానిని దన హితముగాఁ

గైకొని సంతృప్తి పడక మానడు. తావాంఛించినది తనకు నిత్య సంతృప్తి కలిగించునో లేక తొలుత సుఖముగా దోచి పిదప దుఃఖముగా మాటునో యాసంగతి తన బాల్యము మొదలుకొని యిది నీకు మేలు మఱి యిద్ది కీడునకగునని మంచిచెడ్డలు వివరించు లోకోపకారపరాయణులు ప్రత్యక్ష దేవతలు. సకల విద్యాస్వరూపులు నయి తల్లిదండ్రులు గురుడు లాపులయి త్రోవ గన్నర్చుచున్నారు. “అశరీర మాత్మా-అభయ మమృత మాత్మా” ఆత్మకు శరీరములేదు. ఆత్మకు భయములేదు. మఱియుఁ జావును లేదు. లోకోపకారములగు అష్టాదశ విద్యల సార మెఱిగిన లోకోపకారపరాయణులు కేవలాత్మ స్వరూపులై కైవల్యానందమందుచున్నారు. అనాదిగా నానావిధ జగమస్థావర ప్రాణులు జగమునఁ బుట్టుచు గిట్టుచుఁ దమ శరీరావయవములచేతఁ జేయు క్రియలన్నియు అష్టాదశ విద్యాంతర్భూతములే- సకల జంతువులలో మనుష్యుల గుణములు మనుష్యులే యధికముగాఁ దెలిసికొనఁ గలరు. మఱియు నేదేశమందలి యే సంఘములో నే జాతిలోనేభాష యే కుటుంబ మే వ్యయసేస్థితి యందలి వారాదేశ మాసంఘ మాజాతి యాభాషయాకుటుంబ మావయసాస్థితి విశేషము లెక్కువగాఁ గనిపెట్టగలరు. పదార్థ విజ్ఞాన మఖిలవిద్యల యెఱుక వలనఁగల్గును. మనుష్యులందున్న సకలవిద్య లెఱిగినవారికి జగము నందలి సకలపదార్థముల వివిధతత్వము లెఱుఁగఁబడును. పదార్థ తత్వజ్ఞానమువలన మనస్సునకెద్దియో యొకనిశ్చయమేర్పడును. మఱి యట్టి నిశ్చయమువలన మనస్సెదో యొకమార్గమునుమాత్రమే యవలంబించును. మఱియొక దానియందుమాత్రమే తప్పక నడిచెడు మనస్సు సంతృప్తిపొందును. తమ మనస్సంతృప్తికొఱకై కదా సకల జీవులును స్వభావముగా విశ్వప్రయత్నములు చేయుచున్నారు? ముఖ్యముగా మనుష్యులు తమ మనస్సంతృప్తికై సకలరాజ భోగములన్గోరు

చున్నారు ? చక్రవర్తిభోగము దేవేంద్రభోగముకూడ నాసిచు
 చున్నారు ? భోగేచ్ఛ యెంతమాత్రమును జిత్తశాంతికలిగించనేరదు,
 భోగములకు మేరలేదు. తనతోడివారికెల్ల సంతోషకరమగు వినయ
 ముతో సకలజన సమ్మతమగు కష్టపాలున ధనసంపాదన మొనర్చి
 జనులందఱు కంగీకారముగా భోగభాగ్యముల గొన్నప్పుడు మాత్రమే
 మనస్సు నిర్మలమై చెడనిసంతుష్టిపొందును. కోరికెద్దియులేక సంతృ
 ప్తిగా మనసున్న సమయమున మృతిచెందుటయే మోక్షమందుట,
 దేహముపువ్వువంటిది. మనస్సువాసనవంటిది. దేహమున్నమనస్సును రెం
 డును, బాం చభౌతికములే. పువ్వునశించినన్నాడనాపరిమళము మిగులును.
 దేహమును జీవమెట్లొ మనసునకు గోరికట్లు జీవమున్నంతవఱకు స్థూల
 దేహము నశించదు. కోరికయున్నంతవఱకు సూక్ష్మదేహమగు
 మనస్సు నశించదు. ఆధారములేనివా రాధారమునకై దేవులాడునట్లు
 సజీవమగు స్థూలదేహమును నాధారమును విడిచినకోర్కితోడి మనస్సు
 మఱల స్థూలదేహమును నాధారమునొంది తనకోరిక తీర్చుకొనుటకై
 వేసఁగి యందాకసము నలయమైతిరిగి భూమికివచ్చుటకు స్వభావ
 ముగాఁ బ్రవర్తిలు నీరువలె దేహమందు జొచ్చుటకై యల్లాడుచుం
 డును. కోరికతోనున్న మనస్సే జీవుఁడనఁబడును. కోరికే కర్మమన
 బడును. కర్మానుసారముగా జీవుఁడు ఫలమనుభవించుటకై సహజ
 ముగా నానాశరీరములుదాల్చుచు. బొత్తిగా కర్మస్వరూపమగు కోర్కి
 నశింపఁగా నిత్యసంతుష్టుఁడై నిర్బాధకమగు శాశ్వతకై వల్యానంద
 మున నుండును. కోరికయే దేహధారణమునకు మూలకారణము.
 కోర్కి లేని మనస్సు దేహధారణ మపేక్షింపక సచ్చిదానంద లక్షణ
 మగు నాత్మలో లయము చెందును.

“పాదోఽస్య విశ్వాభూతాని త్రిపాదస్యా మృతం దివి” పుట్టుట
 పెరుగుట నశించుటలు కల పాంచభౌతికమగు నీ సమస్త జగమును

పరమాత్మయొక్క యొక మిక్కిలి సూక్ష్మాంశము. ఈసమస్తజగము కన్న లెక్కింపశక్యము కాని యన్ని రెల్లెవభాగము నిత్య శుద్ధ బుద్ధము క్త స్వరూపము. అను వాక్యానుసారముగా సంకల్పేచ్ఛాప్రవృత్తి లేకాత్ముడు. న్యయుగములుండును. ఆత్ముడు సంకల్పేచ్ఛాప్రవృత్తితోనున్న తృటికాలము మర్త్యులకు వేణు బ్రహ్మ కల్పములుగా లెక్కకు వచ్చును. మహాసముద్రము పరిమితిలో నొక నీటి తుంపురు పరిమాణము గణింపఁబడక యలత్యము కాఁబడినట్లు మహాసముద్రమునఁటి యాత్మయందు పసికిరాని యత్యంత సూక్ష్మమగు నీ సర్వజగమును నీటితు పురువలె గణింపఁబడక యుపేక్షింపఁబడఁదగినది మఱియును సంపూర్ణముగా దాహశాంతిని జేయఁజాలకున్న ప్పటికిని దాపమును జల్లార్పగల నదియున్న తెన్ను నెఱిగించు నీటి గాలివలె దేహధారణ నూపకమగు బ్రతుకుదాపత్రయశాంతి నొనర్చగలయాత్మదిక్కు నెలుపఁదగిన గుఱుతె యున్నది. సుఖజీవితేచ్ఛయే తీఱనిడప్పి - అహమన్న మహమన్న నుహమన్న మ్-అహమన్నా దోఁన్నా దోఁన్నా దోఁన్నా దః నేనే ముమ్మాటికన్నమునై యున్నాను. నేనేముమ్మాటికి నన్నము భుజించువాడను. అను వాక్యానుసారముగా నాత్మయే తనకుఁ దా నన్నమును భోక్తయునై యున్నది. “యోఽస్యాధ్యక్షః పరమేవోమన్ సోఽంగ వేదయది వానవేద” ఈసమస్త జగత్సృష్టికి నధ్యక్షుఁడై మరి యీసృష్టికి వేఱుగానున్న పరమాత్మునకుఁగూడ నీసమస్త జగత్సృష్టి యెట్లగుచున్నదో యాసంగతి తెలియునో తెలియదో అను వాక్యానుసారముగా నిజజగముయొక్క మూలమునుదెలిసి వాస్తవమిదియని రూఢిగఁజెప్ప నెవరికిని దరము కాదు. కాని-రోగమెట్లుకలిగెనో యని రోగ కారణము తెలిసికొనుటకై చింతించుటకన్న రోగముపశమింపఁజేసికొని సుఖపడుటకై యత్నించకపోరదు. యేమఃఖమును . లేక శాశ్వతమగు సంతోషము

పొందుటకై కదా బ్రతుకునఁ గావలసినకోరిక? కరకర యాఁకలియగు
 చుంటయును వింతవింత కోరిన చవులతోఁ గడుపునిండఁ దినుటయును
 మఱి యిచ్చవచ్చినట్లు భోగించుటయును హాయిగ నిదురించుటయును
 దేహమునకుఁగాని మనస్సునకుఁగాని యే నొప్పియును లేక యధేష్ట
 ముగా శాశ్వతముగా నే యడ్డులుచు లేక జీవించుచుంటయు నిదికదా
 బ్రతుకుకోరిక? సరియె - ఈకోరికల కన్నిటికిని గాఢణము దేహస్మృతి
 కదా! ప్రతిజనుఁడును బ్రత్యక్షముగా నేకోర్కీగాని మఱి స్మృతియుఁగాని
 తనకుఁదోఁపనీనిగాఢనిద్రననుభవించుచునేయున్నాఁడుగదా! బ్రతుకులో
 నెట్టికలలుగాని మఱి బాధలుచు గాని లేని గాఢనిద్ర యొక యవస్థ-
 మఱియు నెల్లకోరికలతో మేలుకొనియుంట యొక యవస్థ- కనుక
 నిద్రాస్వరూపమగు విస్మృతియును జాగ్రత్స్వరూపమగు స్మృతియును
 బ్రతుకునందు రెండవస్థలు-సహజసిద్ధములు- బాధనుండి తప్పించు
 కొనుటకు సుఖమునఁ బ్రవర్తించుటకును బ్రతిజీవుని స్వభావము-
 మఱియును సకల ప్రయత్నములకును దేహస్మృతియే కారణము-
 కాఁబట్టి స్మృతిచే బాధమును మఱియు విస్మృతిచే ముక్తియును బ్రతి
 జీవుఁ డనుభవించుచుంటయే రూఢి విస్మృతిదశనుండి స్మృతినందుటకు
 జనునకుఁ దన ప్రయత్నమున్నట్టు లనుభవములేదు గానిస్మృతితొలఁగి
 మత్తుమందు మొదలగు సాధనములచేత విస్మృతిచెందుట తన ప్రయత్న
 సాధ్యమగుట యనుభవములో నున్నది. కాఁబట్టి సుఖదుఃఖాత్మకముల
 స్మృతి రూపమునగు బ్రతుకు సంసారమున సహజమును దైవికమును-
 విస్మృతి రూపకమగు ముక్తి పురుషప్రయత్న సాధ్యము. లోకోప
 కాదులగు ధర్మాత్ములు తమ పౌరుషముచేఁ గలిగించుకొను విస్మృతి
 రూపకమగు ముక్తి శాశ్వతము- లోకద్రోహులగు పాపాత్ములు మత్తు
 మందులచే కలిగించుకొను విస్మృతి రూపకమగు ముక్తి క్షణికము,
 నేను నాది యను నహంకార మమకారములు దొలఁగి లోకోపకార

మునకై మాత్రమే జీవించు సజ్జనులకుఁ జిత్త మేకాగ్రత చెంది తమ
దేహమును మఱిపించి శాశ్వతము క్రిన్దలిగించును మఱియును లోకోప
కారపరాయణులకు మాత్రమే యీ సంసారరోగము శాంతించి
నిత్యసుఖారోగ్యము కలుగును.

సంగీత సాహిత్య సంబంధ గంధము

సకల దుఃఖ విముక్తికై జనులు చేయఁదగిన కార్యములఁ
గురించి యే యష్టాదశ ప్రస్థానాత్మకములగు నానావిద్యలును మను
ష్యులయం దనాదిగఁ బ్రవర్తిల్లుచున్నవి. సంగీత సాహిత్యాత్మకమై
విద్య రెండు విధముల నున్నది. సంగీతము పని మఱియు సాహిత్య
మాపని నొనర్చు తెలివి. దృశ్యము సంగీతము దృక్కు సాహిత్యము.
సంగీతము జగమును సాహిత్య మాత్మయును- సంగీతము పౌరుషము.
సాహిత్యము దైవము- సంగీతము భోజ్యము- సాహిత్యము భోక్త-
లోకోపకారము సంగీతము- లోకోపకారము సలుపు నేర్పు సాహి
త్యము- సంగీతము ప్రకృతి. సాహిత్యము పురుషుఁడు- సంగీతము తాకి
కము- సాహిత్యము- పారమార్థికము- సంగీతము జగత్తు- సాహిత్య
మీశ్వరుఁడు- జాగ్రత్స్వప్నములు-సంగీతము వికృతి- సాహిత్యము
ప్రకృతి-సంగీతము జీవితము-సాహిత్యముమరణము-సంగీతముమిథ్యయు
ననిత్యమును-సాహిత్యము వాస్తవమును శాశ్వతమును. సంగీతము
సగుణము-సాహిత్యము నిర్గుణము.

విద్యా ప్రకాశిక

విద్య యనఁగా సహజముగా జీవులు తమకుఁ గల తెలివితే
నెల్లవస్తువుల న్దలిసికొని యొండురులకుఁ దెలుపు నేర్పు. విద్యవలన
ఫల మన్నివిధములచే జీవుఁడు తా సుఖపడి యొరుల సుఖపెట్టుట.

సుఖదుఃఖము లెల్లజీవులకు సహజములు. నొప్పి బోగొట్టునది సుఖము. నొప్పించునది దుఃఖము. స్థిరజీవులయిన చెట్లు చేమలకన్నఁ జరజీవులలోఁ బశుపక్షికీటములు, వానికన్న మనుష్యులు న్దమ దుఃఖము పోగొట్టుకొను నుపాయములు వెదకుట కన్నట్టును. దుఃఖము పోగొట్టుకొని శాశ్వతసుఖ మనుభవింపఁజేయు సాధనసామగ్రి కల వారు మానవులలో విద్వాంసులు. మనస్సుచే గ్రహింపఁబడి శరీ రావయవములచేఁ దెలుపఁబడు సుఖానుభవము విద్యయన జ్ఞానమన నొప్పును. తనకును బరులకు నసహ్యమును వేదనమిచ్చు కర్మము దుఃఖ మద్దియే యజ్ఞానమున విద్యయనఁదగును. సమాభేదదృష్టి విద్య యనియును భిన్నవిషమదృష్టియే యవిద్యయనియుం జెప్పవచ్చును. వెలితిపడుట విద్యాహీనుని లక్షణము. కేవల పరోపకారమునకు మాత్రమే జీవించు చెట్లు మొదలగు స్థావరప్రాణు లుత్తమ విద్యా బుద్ధులు గలవి. పశుపక్షిమృగాది తిర్యక్జంతులు మధ్యమబుద్ధిగలవి. మానవు లధమబుద్ధులు గనుకనే విద్వాంసుల మనుకొని తప్పని సహజదుఃఖములకుఁ దోడుతెలిసియు న్నోరి లేనిపోని దుఃఖములు తగిలించుకొనుచున్నారు. ఈ విద్యాబుద్ధులు నిత్యములనియు ననిత్యము లనియు న్నెండుతెఱఁగులు. పరమాత్మాశ్రయ మగు బుద్ధి నిత్య మతాకికము న్యథార్థమును స్వతంత్రమును జీవుల బుద్ధి తాకికము న్యథార్థాభాసమును బరతంత్రమును. అనిత్యబుద్ధు లగు దేహాధారు లకు నిత్యనిశ్చితబుద్ధి యగు పరమాత్మ తెలియఁబడుట చెవిచే దివ్వె నోబ్బిల్చుటవలె నసంభవము. సర్వప్రాణులందు ముఖ్యముగ మనుష్యులు విపరీతబుద్ధులు. లేని దున్నట్లు మఱి యున్నది లేనట్లు భావించి సుఖ దుఃఖము లందుచున్నారు. నిత్యబుద్ధుఁ డగు పరమాత్మునిలో సమ దర్శనులగు జీవన్ముక్తులు మాత్రమే కలిసి నిత్యానందు లగుచున్నారు. విద్యచే వైరాగ్యము నైరాగ్యముచేఁ కైవల్యానందము నిర్దిష్ఠించును.

అవిద్యచే రాగ ద్వేషములు నందుచే సంసారదుఃఖము న్లలుగుచున్నవి. దైవానుగ్రహమున యథార్థజ్ఞాన ముబ్బిన జీవులకు భ్రాంతిజన్యమగు సంసారదుఃఖము లంటనేరవు. పరోపకారపరులకు మాత్రమే దైవానుగ్రహము చేకూరును. పరోపకారమునకుఁ బ్రోత్సాహపర్చు దైవానుగ్రహమే విద్యాస్వరూపము. విద్యాఫలము సత్కర్మాచరణ మవిద్యాఫలము దుష్కర్మప్రవర్తకము. సత్కర్మమన సర్వభూతదయయు స్వార్థత్యాగము స్పరోపకారము న్వైరాగ్యమున్ దైవధ్యానమును. దుష్కర్మ మన స్వార్థపరతయు హింస యొనర్చుటయుం బరులకు ద్రోహ మాచరించుటయుం దుచ్చవిషయభోగేచ్ఛయును.

బుద్ధి స్వరూపము

విద్యలు పరాపరములని రెండు విధములు. పరమాత్మునిలోఁ జేర్చి నిత్యానందదాయకమగు విద్య పరవిద్య. పరవిద్యాప్రాప్తి సాధన మపరవిద్య. వైరాగ్యమునఁ బుట్టిన పరమాత్మైకధ్యానము పరవిద్య. వైరాగ్యసాధన మపరవిద్య. పరవిద్య యలౌకికము. అపరవిద్య లౌకికము. పరవిద్య యథార్థజ్ఞానమున లభించును. అపరవిద్య భ్రాంతిమూలము. పరవిద్యచేఁ గర్మబంధవిమోచనము నపరవిద్యచేఁ గర్మబంధప్రాప్తియుం గలుగుచున్నవి. పరవిద్యావంతుని లక్షణము సమాధి. అపరవిద్యావంతుని చిహ్నము సంసారప్రవృత్తి. విద్య యనఁగాఁ దెలివి. మఱి యా తెలివి తెలిసికొన్నవిధమునఁ బ్రవర్తిల్లుటచేఁ గలుగు నేర్పని ముఖ్యతాత్పర్యము. ఈ తెలివి సర్వ దేహ ధారులకు మఱియుం గొన్ని యచేతనము లనుకొన్నవానియెడ న్నూడఁ జూపట్టెడు. కొన్ని సహజవద్ధతుల ననుసరించి తమంతటఁ దాముగాని యితరవస్తువుల వశమునఁ గాని శబ్దస్పర్శ రూపరసగంధ ప్రచారము సలిపించు నవయవవిశేషముల కదిలిక తీవ్ర మందావస్థలఁ

జేతనాచేతనముల క్రియావిశేషముల బట్టి యీ పదార్థములు జ్ఞాన
వంతములు మఱి యివి జ్ఞానవిహీనములని యెఱుంగఁబడుచున్నవి.
స్థిరసుఖావాప్తికై తో తెను మైకదలిక మంచి తెలివి. అల్పసుఖాధిక
దుఃఖకారకమగు చేష్ట దుర్బుద్ధిచేతను బ్రవర్తించుచున్నది. ఆకాశము
గాలి, యగ్ని, నీరు, మన్ను మఱియు వీని స్థితిగణవిశేషములు కనిపెట్టిన
కొలఁది మనము జడములని యనుకొన్నవానియెడలఁ గూడ సహజ
ముగాఁ గాని యాగంతకముగాఁ గాని స్వతంత్రముగాఁ గాని పర
తంత్రముగాఁ గాని చేతనాంశ మున్నట్లు కన్పట్టుచున్నది. జగమ
స్థావర ప్రాణివిశేషములందుఁ గూడఁ బంచభూతవశముననే చైతన్య
ప్రవృత్తి నివృత్తులు తోచుచున్నవి. సహజపాంచభౌతిక సంపద
లేనిచో దృఢారోగ్యము గల జంతువులందుఁ గూడఁ దెలివి చూపట్ట
నేరదు. కాఁబట్టి తెలివీ కాధారము పంచభూతముల పరస్పరసంయోగ
వియోగావస్థా విశేషముగాని యొందు గాదు. ఆకాశముం దన్ని పదార్థ
ములును మఱి సర్వపదార్థములం బాకాశ మున్నట్లే తెలివియందెల్ల
లోకములు మఱి యెల్లలోకములందుఁ దెల్వీయు నెడతెగకున్నవి.
మన మెద్ది యాకాశ మనుకొనుచున్నామో యద్దియే యాత్మ
దైవము విద్య సత్యము ప్రకృతి నిత్యము ఆనందము చైతన్యము
తెలివి యనఁదగును. మఱి యేపదార్థములను మన మాకాశముకన్న
భిన్నము లనుకొనుచున్నామో యాపదార్థ సమూహమే యవిద్య,
మాయ, జగము అవిద్య యవాస్తవము వికృతి యనిత్యము దుఃఖము
జడము నెఱుకలేమి యనఁదగును. తమ యంతఃకాత్మలచే నెఱింగియు
నిక్కుమాలిన నాస్తికులు తమ బాహ్యేంద్రియ ప్రత్యక్షముకాని
కారణమాత్రముచే నాకాశము లేదని యాస్తికుల న్నాదనుట కహంక
రించి పైకిమాత్రము వితండవాదము చేయుచున్నారు.

పృథివ్య ప్తేజోవాయువులు నాల్గుభూతముల నాధారముగ నొక
 దానియందొకటి యిమిడియుండుట కాకాశములేనిచో నవకాశ
 మెట్లు? మఱియానాల్గిటికిఁ బరస్పరాధారము కలదన్నయెడల నొక్క
 భూతమే కాలవశమి న నాల్గురూపులఁ గన్పట్టునని చెప్పక నాల్గు
 చిన్న భూతములకాకాశావకాశములే కన్యోన్యసంయోగవియోగము
 లభించుటెట్లు? కాఁబట్టి యాకాశమను ద్రవ్యములేదనుట మొండి
 వాదమదటుండనీ, ఆకాశమునందే వివిధపదార్థసృష్టి స్థితిలయమిలగు
 చుంట కన్పట్టుటచే బట్టబయలగు నీయెఱుకయే సర్వజగత్స్వరూపమని
 కాని యనిత్యములగు నమస్తచరాచరోద్భవస్థితి వినాశముల కీ బట్ట
 బయలుతెల్వి యేయాటపట్టనికాని చెప్పకతీరుదు. కాఁబట్టి యాత్మైక
 వేద్యమై స్వప్రకాశమై నిరాకారమై నిర్గుణమై కేవల సచ్చిదానంద
 స్వరూపపరమాత్మయే బట్టిబయలునియుఁ దెలివియనియు నూహకందు
 చున్నది. ఎద్దానింబట్టజంగమస్థావరప్రవృత్తినివృత్తులగపడుచున్నవో
 యెద్దియీజాగ్రత్స్వప్న సుషుప్తులంగనిపెట్టుచున్నదోయద్దియేనిత్యసత్య
 శుద్ధబుద్ధము క్తస్వరూపక మవిద్యయాత్మ చైతన్య మానసులకునయిన
 మానసేంద్రియప్రత్యక్షానుభవముకాకమానదు. చైతన్య స్వరూపిణి
 యగు విద్య స్వప్రకాశకమగు తెలివియని నిరూపింపబడియెనుగదా—
 ఆమెఱుక బయలంతటనిండి శరీరమశేషంబులందు మందతీవ్రావస్థల
 న్నెలువడుచు నవయవ సంచలనము కావించుచు వాచికాంగికాహార్య
 సాత్వికాభినయప్రయోగ హేతు వగుచున్నదనఁగా శబ్దస్పర్శరూపరస
 గంధానుభవ ద్యోతకమై నామరూపవిశేషములఁ గాన్పించుచున్నది.
 పృథివ్య ప్తేజోవాయుకాశములు న్ద తద్గుణములును గటకకుండల
 వికారములు బంగరున వేఱుకానట్లు తెల్వికంటె భిన్నములుకానేరవు.
 నామరూపభేదంబు లుపేక్షించినప్పుడు మిగిలినదంతయు బ్రహ్మస్వ
 రూపమగు బట్టబయలు తెల్వితప్ప మతెద్దియున్నదని విశదపడును.

సహజముగాఁ బెరుఁగుట తఱుగుట వికసించుట వాడుట చలించుట
పుష్పించుట ఫలించుటయు డప్పితీర్చుకొంట గాలికావలసియుండుట
యెరుపారగించుట మొదలగుచిన్నెలు స్థావరజీవులందును, తిరుగాడుట
భయపడుట యపాయము తప్పించుకొనఁబ్రయత్నించుట నిద్రాహార
విహారవిశేషములఁ జూపుట-భేదమోదములఁ గాయచేష్టలగపర్చుట-
భయపెట్టుట హింసించుట - దొంగతనము మోసములఁ బ్రవర్తిల్లుట
మచ్చికపడుట - యలవాటందుట మప్పఁబడుట - కట్టుబాటులకు
లొంగుట నవరసంబులన్గదలకచేత మఱియు నెల్లుచేత సగపర్చుట
మొదలగుచేష్టలు పశుపక్షులయందు సూక్ష్మదృష్టిచే నరసినకొలంది
కీటములందు న్నాన్పించుచున్నది. జడములనుకొన్న వస్తువులన్నాడ
శోధింపఁగాఁ గొంత చైతన్యముసూచింపఁబడుటచే ఆకసమంతయున్
జైతన్యమే - చైతన్యము నెఱుఁకయుంగాని పదార్థమేలేదని ఫలితము
తేలుచున్నది. తేనెటీగలకు సంగ్రహశక్తి - భ్రమరములకు లాతి
పురుగులన్ భ్రమరములుగఁజేయు నుపాయము - సాలెపురుగులకు
బట్టలునేర్పు చీమల కన్యోన్యభిప్రాయమెఱిఁగికొనితిరుగునేర్పు - నల్లు
లకుఁ గఱచి చేతికందక దాఁగుకొను దొంగతనము - కప్పలు గుంపు
గూడి బృందగాన మొనర్చుట - పాములు నాగస్వరమునకుఁ జొక్కి
యాడుట మఱియుం బలువిధముల తిర్యగ్జంతువుల మఱికొన్ని చమ
త్కారములు నిద్వ్యావిశేషములన్ సూక్ష్మదృష్టిచే గనిపెట్టినకొలంది
“సర్వం విష్ణుమయం జగ ” త్తనియు “సర్వంఖల్విదం బ్రహ్మ ”
యనియుం “బురుషవేదగ్సర్వ” మనియుం బల్కువాక్కులు ప్రత్య
క్షానుభవ మొనరించుచున్నవి. స్థూలదృష్టిచే జంగమస్థావర విభాగ
మొనర్చుటయును సూక్ష్మదృష్టిచే బరమాత్మవిద్యాస్వరూపముతప్ప
మఱివేఱుపదార్థము లేనేలేదనియును స్పష్టపడుచున్నది. కావునఁ
బరిపూర్ణవిద్యాంసుఁడు నిత్యతృప్తుఁడైభ్రాంతిన్విడనాడి యానందించు

చుండును. మఱియు నల్పవిద్వాంసులు భేదబుద్ధిచే బ్రాంతులై కర్మ
వశమగున నైహికసుఖదుఃఖము లనుభవించుచున్నారు. సర్వజగద్రూ
పిణియగు విద్య పలు తెలుంగుల జ్ఞప్తి-భ్రాంతి - మఱపు-మందత -
వివేకము - విచక్షణత - వైపరీత్యము - యథార్థజ్ఞానము - ఎఱు
గమి - కామక్రోధలోభవాదమాత్సరములు - సహంకార మమకార
ములు - రాగద్వేషములు - స్వప్నజాగ్రత్సుషుప్తులు - శౌర్యగాంభీర్య
ధైర్యాదార్య చాతుర్యము - నవరసములు - దొంగతనము - మో
సము - చమత్కారము - సవ్యసిగ్గులు - తెగనీళ్లు - దంభము -
విఱ్ఱపీగుట - దయాదాక్షిణ్యములు - సంతోషము - దుఃఖము -
దైన్యము - వదాన్యత - ఆర్తిక్రోధ్వు - శోష - బాల్యయావన
వార్ధక వయోవిశేషములు - కల్మిలేములు - నిండువెల్లులు - చీకటి
వెల్లులు - స్థైర్యచాపల్యములు - జపజపంబులు - పుణ్యపాపములు -
సుఖదుఃఖములు - జనన మరణములు - సృష్టిస్థితిలయములు - జంగమ
స్థావరవిశేషములన్నియుంజేరి సప్తపదార్థములనియు - పోడశపదార్థ
ములనియుం జతుర్వింశతితత్వములనియుం బ్రకృతియనియుం బురుషు
డనియు నీశ్వరుడనియుం ప్రజ్ఞానమనియు న్మాన్యమనియు బహ్మమని
యు నవాఙ్మానసగోచరమనియు సతీతమనియు నామరూపవిశేషముల
వివిధమతంబులం బరఁగుచున్నది.

విద్యాశబ్దము యథార్థజ్ఞానమునకు బుద్ధికి న్వర్తించును. పర
మాత్మయందలి ప్రకాశగుణము బుద్ధి. సర్వవ్యవహారముల కారణ
మగు జ్ఞానము - అంతఃకరణ స్వరూపమనియు - అంతఃకరణ భిన్న
మనియు - నిరాకారము నిశ్చయాత్మకమనియు బుద్ధి న్నూర్చి వివిధవిధ
ములం బల్కుచున్నారు. నిత్యము ననిత్యమనియు న్బుద్ధి రెండు విధ
ములు. పరమాత్మబుద్ధి నిత్యము. అది ప్రత్యక్ష ప్రమాణస్వరూపమై
సాక్షాత్కారమనఁబరఁగును. చరాచరజీవుల బుద్ధి యనిత్యము.

అనిత్య బుద్ధి స్మృతియనియు యనుభవమని రెండు తెఱఁగులు. స్మృత్యనుభవములు రెండును యథార్థమునియు నయథార్థములనియు రెండేసి విధములందు స్మృతి యొక విధమే - ప్రత్యక్షము ప్రమితి యను మితిశాబ్ద బోధమని యనుభవము నాల్గువిధములు. అందు యథార్థానుభవము ప్రమ యనియు నయథార్థానుభవము భ్రమ యనియు జెప్పఁబడుచున్నవి. ప్రత్యక్షము సవికల్పకమనియు నిర్వికల్పకమనియు ద్వివిధము. అందు నిర్వికల్పకము ప్రమయుం గాదు భ్రమయుం గాదు. సంశయ ప్రత్యభిచ్ఛేదసతభానాదికములు సవికల్పక ప్రత్యక్షమునందే యంతర్భూతములు. నిత్యానిత్య భేదముచేఁ బ్రత్యక్షము రెండు విధములు. పరమాత్మాశ్రయమగు ప్రత్యక్షము నిత్యము న్యథార్థమును. జీవసంబంధమగు ప్రత్యక్షము యథార్థమున యథార్థము కూడ నగును. జీవాత్మమాత్రసమవేతములగు ననుమిత్యుపమితి శాబ్దబోధములను మూఁడు ననిత్యములే యని యొక మతము - విద్య యనియు నవిద్యయనియు బుద్ధి రెండు తెఱఁగులు. అందుఁ బ్రత్యక్ష లైంగిక స్మృత్యార్థ లక్షణ భేదముల నాల్గు విధములు. అవిద్యగూడ సంశయ విపర్యయ స్వప్న సద్యపసాయ భేదముల నాల్గు విధములు. యెద్ది లైంగికమో యది యసింద్రియజము. ఇంద్రియజము కూడ సర్వజ్ఞీయ మసర్వజ్ఞీయమని రెండు విధములు. అందు సర్వజ్ఞీయము యోగజగద్రమలక్షణ ప్రత్యాసత్తిచే నాయాపదార్థసార్థ జ్ఞానము. అసర్వజ్ఞీయప్రత్యక్షము సవికల్పకమనియు నిర్వికల్పకమనియు రెండు తెఱఁగులు. అందు సవికల్పక జ్ఞానము ప్రమాణము కాదని కొందఱి మతము. ఇది యొక మతము. మొట్టమొదట బుద్ధి యనుభూతి యనియు స్మృతియనియును రెండు విధములు. అనుభూతి కూడ నొకరి మతమునఁ బ్రత్యక్షము ననుమితి యని రెండు విధములు. ప్రత్యక్షము కూడ పూణజాది భేదముచే నాఱు విధములు కలదై సవికల్పక నిర్వి

కల్పక భేదముచే రెండు తెఱఁగులై లాకికా లాకిక భేదముచే ద్వివిధము. అనుమితి కూడఁ గేవలాన్వయి కేవల వ్యతిరేక్యన్వయవ్యతిరేకిరూప త్రివిధానుమానజన్య మాట మూఁడు విధములు. ఇది యొక మతము. ప్రమాప్రమాసూపముల బుద్ధి రెండు విధములు. అది మఱియును సంశయ నిశ్చయభేదముచేఁ గూడ రెండువిధములు. ఈ మతమునందు సాదృశ్యకిలాఖనస్థలమందుఁ బదజ్ఞాన స్థలమందుఁ గూడఁ దఱువాత లింగపరామర్శోత్పత్తియే ప్రత్యక్షానుమానాతి రిక్తప్రమాణాంతర మొప్పుకొనకుంటచే ననుమితి యగుచున్నది. ఇది యొక మతము. సాత్త్విక రాజసతామస భేదములచే బుద్ధి మూఁడు విధములు. అందుఁ బ్రవృత్తి నివృత్తులుఁ గార్యాకార్యములు, భయాభయములుం బంధమోక్షములు నెద్ది తెలిసికొనుచున్నదో యది సాత్త్వికబుద్ధి. ధర్మాధర్మములు కార్యాకార్యములుం బొరపాటుగా దేనిచేఁ దెలియఁబడునో యది రాజసబుద్ధి. అధర్మము ధర్మమని మోహమున మున్నియుంటచే విపరీతముగా సకలార్థముల నెది యెన్నుచున్నదో యది తామసబుద్ధి. ఇష్టానిష్ట విపత్తి వ్యవసాయ సమాధిసంశయ ప్రతిపత్తులని బుద్ధి గుణము లైదు. శుశ్రూషాశ్రవణ గ్రహణ ధారణోహోపోహోర్థ విజ్ఞానతత్త్వజ్ఞానములని బుద్ధి కేడు గుణములు. ప్రమాణ విపర్యయ వికల్ప నిగ్రాస్మృతులని బుద్ధి కైదు వృత్తులు. మానస మలములైన శోక శ్రోధ లోభ కామ మోహ పరాసుతేర్ష్యామానవిచికిత్సాహింసాసూయాపాపగుప్పలని బుద్ధి నాశహేతువులు పన్నెండు. ఇది యొక మతము. చేర్పు చెంశల నున్న వస్తువులు గూర్చి యిది యనియు దూరముగ నున్నదాని కదియనియు క్రియా స్వతంత్రకర్తంగని నీచేతననియు, కరణవ్యాపారము ననుసరించి చేయఁబడెననియుఁ గర్తృప్రయోజకత నపేక్షించి యిమ్మనియు నియోజ్య నియోక్తృవ్యాపార మనుసరించి వీని ననియు నీమొదలుగా బుద్ధ్య

పేక్ష్య మూహనీయము. నిరాకారనిశ్చయము లాత్మ బుద్ధి. మనోబుద్ధి
చిత్తాహంకారము లంతఃకరణమనియు సంశయనిశ్చయ గర్వస్మరణ
ములు తద్విషయములనియు నిటు బుద్ధి గూర్చి న్యాయ వైశేషిక
సాంఖ్య వేదాంతశాస్త్రములం దెలియఁబడుచున్నది. గాలవాది
ఋషులయొక్క యతీతానాగతాజ్ఞాన మార్పిసునఁబడుచున్నది.
విజాతి జ్ఞానహేతువు విద్య.

న్యాయశాస్త్రము వేదములు నీతిశాస్త్రము సర్థశాస్త్రమని
విద్య నాల్గువిధముల గౌతమహామర్షి యు-నాల్గువేదము లాఱువేదాంగ
ములు ధర్మశాస్త్రము పురాణము తర్కము న్గలిసి పదునాల్గు విద్య
లని మనువును- షడంగములతోఁగూడిన నాల్గువేదములుం బురాణ
న్యాయ మీమాంసా ధర్మశాస్త్రము న్గలిసి పదునాల్గు విద్యలని
యాజ్ఞవల్క్య మహర్షి యు- ఈపదునాల్గింటి కాయుర్వేద ధనుర్వేద
గాంధర్వవేదార్థశాస్త్రముల నాల్గింటి న్గలుపఁగాఁ బడునెన్నిది విద్యలని
విష్ణుపురాణమును- బ్రహ్మము న్దెలిసికొనునది పరయనియును ఋగ్వే
దాది లక్షణి యపరయనియు న్విద్య రెండు విధములని శ్రుతియుం
బల్కుచున్నది.

తెల్విఁజూక్క కార్యరూపము విద్య. ఆ కార్యమునకుం బని
మాట్లు లింద్రియములుం గాహ్యపాంచభౌతికవస్తువులును, సహజ
కృత్రిమభేదముల విద్య రెండువిధములు. స్థావరములు తిర్యగ్జంతువులు
స్వయముగా నొనర్చు కార్యములు సహజవిద్యలు. మనుష్యులతో
ఋషులుగాక తక్కువ రొనర్చుచున్న కార్యములన్నియుం గృత్రిమ
విద్యలు. ఆహారనిద్రాభయ సంభోగ కార్యములు సర్వప్రాణిసామాన్య
సహజవిద్యలు. సహజవిద్యవాస్తవము. కృత్రిమవిద్య వాస్తవము
న్దా దవాస్తవము న్దాదు. ఆఁ బెయ్యయున్ గేదెపెయ్యయు న్దాని
దిక్కుమాలినపెయ్య. జగదుపకారపదులగు మునులు తప్పఁ దక్కిన

మనుజులు తిర్యగ్గతులనలె నిద్రాహారవిహారముల న్దగులుచుఁ బుట్టుచు
గిట్టుచున్నాడుగాని తమ కృత్రిమవిద్యావిశేషముచేఁ దాము దుఃఖము
నొప్పించుకొని యితరప్రాణుల న్సుఖవైట్టఁజాలకుంటుకుఁ దోడుగా
స్వార్థపరులై సర్వభూతగ్రోహ మాచరించి మఱియు నితరప్రాణుల
కన్న నూతీంత లెక్కువ దుఃఖమున నశించుచున్నారు.

తిర్యగ్గతువులలోఁ గూడఁ బశువులలో హనుమంతుఁడు,
పక్షులలో నులూకఁడు, పాములలోఁ బతంజలి మొదలుగా ననేకులు
ఋషులున్నారు. ఈ మహర్షులందఱు నతీంద్రియద్రష్టలై జగదుప
కారమునకు స్వయంప్రకాశమగు ప్రజ్ఞానమున పరవిద్యాగూఢమని
తెల్పిరి. ఆ ఋషుల కట్టి తెల్వి సహజము. అస్మదాది సామాన్య
మనుష్యుల కట్టి విద్యలం దెలిసికొని యట్లు ప్రవర్తిల్లి యుభయ
తారకముగా నడువఁగల సహజశక్తి కాలవశముననో గ్రహచారము
ననో మత్తుదుచేతనో గాని పొడఁజూపకుంట శోచనీయము. మానవు
లలో వేదశాస్త్రానుసారమున జరిగినపని యంతయు న్సహజ విద్యా
ధర్మము. సద్గురుముఖమున వేదశాస్త్ర రహస్య మెఱిగి భక్తిశ్రద్ధలం
బ్రవర్తిల్లు విద్వాంసులు మాత్రమే తాము తరించి యితరులం
దరింపఁజేయఁగలరు. అన్నివిద్యలలో గొప్పవిద్య యాత్మవాక్యము
న్నమ్మకొని యాప్రకారము ప్రవర్తిల్లుట మునులందఱు నొప్పులే
కాని వారిలో గౌతమమహర్షి వ్యాసమహర్షియుం బరమహంతులు,
గౌతముఁడు పదార్థతత్వజ్ఞానముచే నిశ్రేయసము లభించుననియును
వ్యాసుఁడు బ్రహ్మజ్ఞానముచేఁ గైవల్య మబ్బుననియుం దెల్పిరి.
గౌతమునివలన సత్కర్మాచరణమును వ్యాసునివలన స్వకర్మసన్న్యాస
విధియు నేర్చుకొనవలసిన యంశములు. ఈ సంసారచక్రమునఁ దిరుగు
వారలకు సేవ్యములుగా నకలశ్రుతిస్మృతీతిహాసపురాణములందు
ధర్మార్థ కామమోక్షములను నాల్గు పురుషార్థములు వర్ణింపఁబడు

చున్నవి కాలజ్ఞుడైన పండితుడు కాలము స్పృశుకొని ధర్మార్థ
కామములను సేవించవలయునని భారతమును, నిత్యసుఖాభిలాషులకు
మోక్షమే కోరదగినదని స్మృతియుం దెల్పుచున్నవి. ఈ నాల్గు
పురుషార్థములలో నిరతిశయానందలక్షణము నిశ్చేషముగా దుఃఖమును
బోగొట్టునదియు నిరుపాధిచ్ఛావిషయ మాటచే ముఖ్యముగాఁ
గోరదగిన పురుషార్థము మోక్షమే.

ధర్మార్థకామములు మోక్షము సాధించుటకుఁ దగిన సాధన
ములు. ముఖ్యముగాఁ బ్రవృత్తినివృత్త్యాత్మక ద్వివిధ ధర్మమే
పురుషార్థములు సాధించుట కవశ్యసాధనము. ప్రవృత్తి యను
ధర్మమున కత్యంత శుభాభ్యుదయమును నివృత్తియను ధర్మమునకుఁ
గైవల్యమును ఫలములని స్కాంధపురాణమును ధర్మమువలన
సుఖమును జ్ఞానమును సిద్ధించును గనుక విద్వాంసుఁ డన్నిటినిఁ
బరిత్యజించి ముఖ్యముగా ధర్మమునే యాచరింపవలయునని భారత
మును, ధర్మాచరణముచేఁ బాపము నోబ్బగొట్టుచున్నాఁడని శ్రుతియు
నిట్లు బ్రాయశ్చిత్తాదిధర్మముచే దురితక్షయము కాఁగా దుఃఖము
నశించునని సకలశ్రుతి స్మృతీతిహాసపురాణాదుల స్వకాణింపఁబడు
చున్నది. అర్థముగూడ దుఃఖము నోబ్బగొట్టునని యందఱి యను
భవముచేతను సువర్ణాదిద్రవ్యదాతలు దీర్ఘాయువులై స్వర్గాపవర్గము
లందెదరని మంత్రవర్ణమును సువర్ణదానము చేయువాఁడు తత్తత్తామే
పరిశుద్ధుఁ డగునని స్మృతియు నుడువుచున్నవి. కామముగూడఁ
బురుషార్థమే. అర్థమును గోరి ధర్మమాచరించును. కామార్థమై
యర్థమును గోరును. కామము తీతిన వెన్క నెద్దియుఁ గోరఁడు,
విషయభోగములందు సంచరించువారల కెట్టి ప్రీతి కలుచున్నదో
దానికే కామమని పేరదియే కర్మములయొక్క శ్రేష్ఠఫలమని
భారతము, కామమనఁగా నిహలోకసుఖము, ఈ సుఖమునకు నాశము

కలదు గాన నిట్టి కామము ముఖ్యపురుషార్థము కాదని వ్యాసమహర్షి తాత్పర్యము.

ఈ పురుషార్థసర్వజ్ఞత్వము యథావిధిగా వేదాధ్యయనము చేయువారికిఁ దప్ప సతరులకుఁ గలుగ నేరదు.

విద్యాశబ్ద నిర్వచనము

'వేదమున కిట్టి మాహాత్మ్య మెట్లువచ్చెననఁగా మనుష్యుల వలనఁగాక కేవలేశ్వర ప్రకాశితము లాటచే నపౌరుషేయములు గనుక వేదములకు స్వతఃప్రమాణ్యము సిద్ధించెను. ఋగ్వేద యజుర్వేదము లీశ్వరుని నిశ్వాసములు - ఎవ్వఁడు బ్రహ్మను సృజించెనో మఱియూబ్రహ్మకు వేదములెవ్వఁడు నేర్చెనో - సర్వవిద్యలను శాసించినవాఁడు అని శ్రుతులును - వేదములకుఁ గర్త యొవ్వఁడున్లేఁడు. వేద మీశ ప్రకాశితమని శ్రుతులును బురాణమును వందలకొలది బల్కుచున్నవి గనుకను కార్యము కారణమునుండియే కార్యము వెంటనే పుట్టుటవేఱుగాఁగాదు. జగత్కారణమగు నీశ్వరునికంటె నితరమైన మఱియెవ్వఁడైన నపూర్వవేదప్రకాశకుఁ డిది వఱకును లభింపకుంటుచేత నయ్యది వేదమందు సంభవించుచున్నది. వేదముల కపౌరుషేయత్వమైనచో నిదియిట్లుకానిమ్ము-కాని యదట్లు కానేరదేలననఁగా - వాక్యములాటచే మాహాభారతాది వాక్యముల వలె వేదవాక్యములు పౌరుషేయములు. ఈ యనుమానముచేఁ జౌరుషేయత్వసిద్ధి కలుగుటచేతను - పౌరుషేయమనఁగా స్వతంత్ర పురుషపూర్వకత్వమే. ఆ హేతువుచేఁ గ్రమవంతములగు వర్ణములు పదము క్రమవంతములైన పదములు వాక్యము - క్షణోపలబ్ధవర్ణము లందుఁ గ్రమము నైజముగా సంభవింపదుగనుక నుచ్చారణక్రమనిబంధ నమే. యుచ్చారణక్రమము పురుషప్రయత్నసాధ్యమే. ఇట్లుగుటచేఁ

గ్రమముకలవగుటవలన వేదవాక్యములు పురుషప్రయత్న నిష్పాద్య
ములేకాఁబట్టి వానికిఁ జౌరుషేయత్వము సిద్ధించెనన్నయెడల నిట్లు
సమాధానము చెప్పఁబడుచున్న దెట్లనఁగా, వేదములకుఁ గృతకత్వ
మొప్పుకొని తత్కర్త కల్పించఁబడుచున్నాఁడుకదా యట్టి పురుషునకు
శరీరమున్నదా లేదా - శరీరముండుటయే సంభవించ దంతటన్ జటు
రాదీంద్రియ జన్యములగు నాయాపదార్థవిశేషవిషయకమగు పరస్పర
విలక్షణక్షణిక జ్ఞానముకలవాడై వృద్ధవ్యవహారముచేఁ బదపదార్థ
సంబంధమెఱిగిన శరీరవంతునకుమాత్రమేస్వతంత్రకర్తృత్వముండునని
చెప్పఁబడిన వాక్యత్వము తాదృశకర్తృత్వముచే వ్యాప్తమగుచు నట్టి
కర్తృత్వమే స్వవ్యాపకమైనచో నశరీరకర్తృత్వాసిద్ధినుండి యొకపక్ష
మున సాధించుచున్న యశరీరకర్తృత్వమరికట్టుచున్నది-పోనీ యిచ్చుట
నూడ ననిత్యజ్ఞానేచ్ఛగలశరీరవంతునకే కర్తృత్వముకానీ - కాని -
బుద్ధియున్నికి బాధకానేరదు. చిరవృత్తిగలకర్తయందు బుద్ధిప్రాప్తియే
కాదనినయెడల నిద్రి చతురబుద్ధుల చిత్తమునకు జమత్కారముం
దోపింపదు. వేదవాక్యములకు శరీర కర్తయైనచో నట్టివానికిఁ జిరవృత్తి
త్వముచే నుపలబ్ధియొక్క యభావమందుఁగూడ నెవ్వనికో నిశ్చయ
ముగానది స్మృతికిరాకమానదు. అట్లేవనిచేనై నను స్మరింపఁబడలేదు.
కాఁబట్టి వేదమునకుఁగర్తలేడనియు నిత్యస్వభావసిద్ధమువేదమనియును
నిశ్చయింపఁబడుచున్నది - ఇదీలాగుకానీ - నిత్యత్వమునకుఁ గారణ
మెవ్వనిచేతనో యొకనిచే స్మరింపఁబడకుంటాయా? లే కందఱచేతనూడ
స్మరింపఁబడకుండుటయా? మొదటిదికాదు. దేవనత్తుని స్మృతిలో లేని
ఘటము విష్ణుమిత్రునింట నున్నదిగనుక - రెండవదికూడకాదు - జైమి
నీయులచే స్మరింపఁబడకున్నను కణాదాక్షపాదాదిమునులచే స్మరింపఁ
బడుటచేతను - ఇట్లనినయెడల నదట్లుకాదు - వారల సంబంధులచేఁ
గూడ వృద్ధవ్యవహారముచేఁ దెలియఁబడిన పరార్థసంబంధముకలిగి

అదర్థవిషయకమైనవిలక్షణకచతురాదీంద్రియజన్యవేదనతోఁగూడి
 తలిదండ్రులచేఁ బొడమిన పాంచభౌతిక శరీరఁగూర్చి స్మృతి బొత్తిగా
 నెవ్వరియెడన్గుఱుటచేత నశరీరుఁడగు పరమేశ్వరునిచే వేదప్రకాశి
 తత్త్వమందుఁ బర్యవసాన పేతువుచేతను వా రెట్టి వేదకర్తను స్మరించు
 చున్నారో యట్టి కర్తృత్వము మొక్క వాక్యత్వము నిత్యత్వ సిద్ధాంత
 శత్రుత్వముచే విరోధకముకానేరదు. సర్వశాస్త్రములలోఁ బురాణము
 మొట్టమొదట బ్రహ్మచే స్మరింపఁబడెను. పిమ్మట వాని నలు మొగ
 ములనుండి వేదములు వెలువడియె నని పురాణస్మృతిచేతను-తొలుత
 ఋగ్వేదము కలిగెను. వాయువునుండి యజుర్వేదము నాదిత్యునివలన
 సామవేదముం బుట్టెనని యైతిరేయబ్రాహ్మణముచేత నాయజ్ఞమునుండి
 ఋక్సామము లుద్భవితైనని మంత్రవర్ణముచేతను వేదములకుఁ బోరు
 షేయత్వము సిద్ధించుచున్నదని చెప్పఁ గూడదు. ఆ ప్రమాణములకుఁ
 బరస్పరవిరుద్ధములగుటచేతను బ్రమాణాంతరభాధితము తొటచేతను,
 గనుక ప్రజాపతి తన పపయను ప్రేగును బెకలించెను. ఈ మొదలగు
 నర్థవాదముల యుపపత్తికి స్వార్థతాత్పర్యములేదుగనుకను-సత్కార్య
 వాద సిద్ధాంతమునందు సృష్ట్యాదిన్ బ్రహ్మముఖములనుండి వేదా
 విర్భావ మాత్రమే కాని యసత్తుల యుత్పత్తియని యంగీకరించుటలో
 నేకమూల కల్పనాలాఘవముచే నవిచ్ఛిన్న భారావాహికచే ననాది
 సిద్ధినుండి కాదు.

పు రు షార్థ స ర్వ జ్ఞ త్వ ము

అట్లునచోఁ గాతకము కాధుమము తైత్తిరీయక మని యీ
 మొదలగు తత్తద్వేద విషయక సమాఖ్య లోకమం దగపడుచున్నది
 కదా- తద్ధిక మను ప్రత్యయము వానిచేఁ బ్రోక్త మను నీ యర్థ

మంను వర్తించుచున్నది. అట్టైనచో వ్యాసునిచేఁ బ్రోక్షమయిన భారతమువైయాసికమన్నట్టు లీ ప్రకారముగా వేదములకుఁ బౌరుషేయ త్వము తోఁచుచున్నది. మఱియును వేదవాక్యము వాది ప్రతివాదులకు వివాదావిషయము, కాళిదాసాదికవి వాక్యమువలెనే వాక్యమగుట చేతనని యిట్లు తెలుపఁబడిన యనుమానముబట్టి యపౌరుషేయత్వము సిద్ధిపదన్నచో నట్లుకాదు. అధ్యయన సంపర్కప్రవర్తకత్వముచే సమూహ్యోప పత్తి కనుకను కథకాధుమూఁకితమని యొప్పుకొనుటలోఁ బూర్వోక్తావిర్భావమాత్ర బోధకముచే నా యజ్ఞమునుండి కలిగె నను మొదలయిన వాక్యముచే విరోధముయొక్క దుష్పరిహారముం బట్టి ఒక మునికృతమం దితర ముని కప్రామాణ్యము తోఁచినయెడలఁ జారిణీన్యాయముచే సర్వవేదశాఖలకు సప్రామాణ్యాపత్తియందు బ్రహ్మాదివ్యాసపర్యంత మంగీకరింపఁబడిన ప్రామాణ్యమున కసంభవా పత్తి హేతువుం బట్టియును యాజ్ఞవల్క్యశాకల ప్రభృతి మునీశ్వరులకు విషయాంతరములందు విరుద్ధార్థ ప్రతిపాదకవాక్యము లున్నవి కానీ వేదాపౌరుషేయత్వమందు కాదు. ఇంతియేగాక కాళిదాసాది కవిగ్రంథముల నాయాసర్గల తుదియం దాయాగ్రంథకర్తల పేర్లు దొరకుచున్న వాతీరుగనే వేదము పౌరుషేయమైనచో నాయా యధ్యాయ సమాప్తియందుఁగాని గ్రంథసమాప్తియందుఁగాని కర్తలెవరో వెల్లడికాఁదగినది. అటుల వేదకర్తలపేర్లు చిక్కలేదు. కావున వాక్యత్వహేతువుచేఁ బ్రతికూలతర్క పరాహతత్వముచేత వేద మపౌరుషేయమని జైమినీయులచే సాధింపఁబడెను. కాని వేదాధ్యయన సామాన్యముం బట్టి యిప్పటి యధ్యయన మెట్లొ యట్లే సర్వవేదాధ్యయనము స్వర్వాధ్యయనపూర్వకమే. ఈ హేతువు చేత వేదాపౌరుషేయత్వము నిశ్చయింప శక్యమగుటచేతను యథా పూర్వముగ గాత కల్పించెనను శ్రుతిం బట్టి యేది కల్పమో యది కల్పపూర్వకమే యను న్యాయముచేత సంసార మనాదియగుటచేత నీశ్వరుఁడు సర్వజ్ఞుఁ డౌటచేతను గతకల్పీయమగు వేదము నీశ్వరుఁ

డికల్పమం దుపదేశించుచున్నాడని యింతమాత్ర ముపపత్తియందుఁ బ్రమాణాంతరముచే నర్థము నొందికచేసిన కల్పనానుపపత్తి చేతను వైదికశబ్దముల కనాదిత్వము సిద్ధించుచున్నది. కాని యిది విశేష మేమనఁగా, ఏ హేతువుచే లోకసిద్ధపదములకుఁ బౌర్వాపర్యనియమ మొప్పుక యధేష్టముగాఁ గనీశ్వరులు వాక్యములం బ్రయోగించు చున్నారో యాలాగుననే వృద్ధిసంజ్ఞాసూత్ర మహాభాష్యమందు సంస్కరించి సంస్కరించి పదములు విగచింపఁబడుచున్నవి. వాని కిష్టమువచ్చిన ట్లభిసంబంధము కలుగుచున్న దెట్లనఁగాఁ దెమ్ము పాత్రముం బాత్రముం దెమ్మున్నట్లు వేదమం దో పౌర్వాపర్యనియ మము తప్పదు. ఆనియమ మెవ్వరు న్దాటశక్యముకాదు. కనుకనే వేదమర్యాదా సంరక్షణముకొఱకై భిన్నభిన్న ప్రాతిశాఖ్యలు ప్రతి శాఖమున నాయామునులచేఁ జేయఁబడినయవి. కావుననే లౌకిక శబ్దములకంటె విలక్షణార్థ ప్రతిపాదకములుగా మాత్రమే వేదస్థ శబ్దములు నిఘంటు నిరుక్తిగ్రంథములందు యాస్కమునిచే నిరూపిత ములు కాఁబడినవి. వేదము మనుష్యకృతమైనచో నుర్త్యబుద్ధి దోషశంకా కలుషితత్వముంబట్టి వేదప్రామాణ్య మెవ్వరిచేతనైన నంగీకరింపఁ బడకుండుఁగదా. ఈ హేతువుచేతనే యీశ్వరప్రకా శితములయిన మంత్రాయుక్తేదములందుఁ బ్రవృత్తి సామర్థ్యమును బట్టి యర్థవ్యభిచార వినిశ్చయముచేతఁ బ్రామాణ్యము సిద్ధము. ఔషధభేదముల యొక్కయుం దత్సంయోగ విశేషములయొక్కయు నాయా వర్ణావాపోద్ధాగణముచేఁ బదివేలేండ్ల జీవితముచేత నైనప్పటిని నన్వయవ్యతిరేకము చేయుటకు లౌకికవ్యవహారి సమర్థుడుఁ కాఁడకి యోగవాచస్పత్యమునందు వక్కాణింపఁబడియెను. కల్పాంతరీయ మైన వేదానుపూర్విభేదము కానేరదను నభిప్రాయముతో వేదములు శబ్దప్రధానములని మమ్మటభట్టు సూచించెను. ఇంతేగాక, కర్తృలపేర్లు కన్పట్టని యితరగ్రంథము లనేకము లుండును. వానికిఁ గూడ నిత్య త్వేశ్వర ప్రకాశితత్వాద్యాపత్తి కలదని చెప్పఁజనదు. వానికి వేదము

వలెఁ బ్రసిద్ధి లేమిచేతను మఱి యిటువంటి పురుషార్థ సాధనత్వా భావముచేతను శిష్టు లంగీకరింపకుంటుచేతను, బామరులుకూడ నవియ నుపాదేయములని చెప్పఁగలరు కావునను మఱి యీ హేతువు చేతనే వేదమంతయున్ ధర్మమూలమను మనువచన వ్యాఖ్యానావస రమున వేదముయొక్క ధర్మమూలత్వము మన్వాన్యచదేశ సమాధి గమ్యము కాదుగాని యబాధిత విషయప్రతీతి జనకత్వముచేతను బురుష సంసర్గదోషములచేఁ గూడ మిథ్యాభిధానా శంకాభావము వల్లను నై జముగా శబ్దాదుష్టత్వముంబట్టి ప్రత్యక్షవత్స్వతః ప్రామా ణ్యము సిద్ధించుచున్నదని మేధాతిథిప్రభృతులచే నుడువఁబడు చున్నది. యీ హేతువుచేతనే సాంఖ్యాద్యాస్తికదర్శకారుల కందఱి కిని జగత్కారణవిషయమై పరస్పరభేద మున్నప్పటికి వేద ప్రామాణ్యము విషయమై లేశమైనను వివక్షింపఁజేసి లేనేలేదు. వేదో వితానుష్ఠానముయొక్క ఫలావశ్యం భావనిశ్చయమువల్లనే దేవతలే యజ్ఞము నేసిరో యద్దియే యసురులుగూడ నొనర్చిరను మొదలు వేదవాక్యములం దసురులకుఁ గూడ వేదమందుఁ బ్రవృత్తి యగపడు చున్నది. ఈసంగతి కొంచెమైనం దెలిసికొనక తమకుఁ దోచిన కుతర్కముచేతనే వేదము లప్రమాణములని తెల్పుటకై యవి మనుష్యకల్పితములని తప్పఁబల్కుచున్నారాహు ! వీరు నన్ను నిష్కారణము దూషించుఁగదాయని యల్పవిద్వాంసునకు వేదము జడియుచున్నదను సర్వశిష్టాంగీకృత స్మృత్యాదివచనములచేత నట్టి యల్పవిద్వాంసులు వేదాధ్యయనమునకుఁ గాని వేదవిమర్శకుఁ గాని యధికారులు కారా దాస్తికు లాయల్పవిద్వాంసుల కల్పన లంగీక రించుట కేవల మనుచితము. పైఁజెప్పిన ప్రకారము వేదము లపొరు పేయములు స్వతఃప్రమాణములని సిద్ధాంతము.

ఆకాశము నిత్యము భూమి నిత్యము మఱియు నీ జగమంతయు నిత్యమనిన ప్రకారముగా వేదములు ధ్రువములనియు నీశ్వరప్రకా శితములనియు సర్వజ్ఞులగు తత్వవేత్తల సిద్ధాంతమునకు బాధక మెంతయునల్లఁబోదని విద్వాంసులు బాగుగ నాలోచించి నిశ్చితులు కావ

లయును. ఇంతేగాక యాధునికులుగూడఁ బాణిన్యాదిమునుల బుద్ధి
 చాతుర్యము నెన్నికచేసి యావాక్కులు ప్రమాణమునుచున్నారు.
 “తదిశిష్యం సంజ్ఞాప్రమాణత్వాత్” అని యీ మొదలగు సూత్రము
 లచే శబ్దార్థసంబంధముల కనాదిత్వము పాణిని సూచించెను. “సిద్ధి
 శబ్దార్థసంబంధే - ఛందస్సిదృష్టానువిధిః” అని కాత్యాయనుఁడు పాణిని
 పల్కినది స్పష్టపర్చెను. “సిద్ధశబ్దోనిత్యపర్యాయవచనః” అని మహా
 భాష్యకర్తయగు పతంజలి వ్యాఖ్యాన మొనర్చెను. “చోదనా లక్ష
 నోధర్మః” ఇట్లు పల్కి భగవానుఁడైన జైమిని వేదనిత్యత్వము న్నాని
 ప్రామాణ్యము నిశ్చయపర్చుచు శబ్దమున కర్థముతో సంబంధమకాత్పత్తిక
 మనియు నవ్యతిరేకోపదేశము తజ్జ్ఞానమనియు ననపేక్షంబట్టి యను
 పలబ్దార్థమందు బాదరాయణున కది ప్రమాణమని సూచించెను.
 ఔత్పత్తిక మనఁగా నిత్యము లక్షణచే నుత్పత్తిభావమని చెప్పఁబడు
 చున్నదిగనుక. శబ్దార్థముల యొక్క భావము సంబంధముగాని యది
 వఱకేపుట్టిన రెండువస్తువులకు వెనుకసంబంధముకలిగిననుట యుక్తము
 కాదు. అర్థముతో శబ్దమునకు సంబంధ మకాత్పత్తికము. ప్రత్యక్షాది
 ప్రమాణములచేఁ దెలియఁబడని యగ్నిహోత్రాదిలక్షణముగల యా
 వేదధర్మమునకు నిమిత్తమునదేశ మెట్లు కాఁగలదు? ఉపదేశ మనఁగా
 జ్ఞానావ్యతిరేకవిశిష్టశబ్దోచ్ఛారణము. అందువలనంబుట్టినజ్ఞానము విపర్య
 యము కానేరదు. విప్రయముకాని జ్ఞాన మిట్టిదని చెప్పశక్యముకాదు.
 అదిటువంటిదని తెలిసికొన్నట్లుగాని యావిధముగా నది తెలియఁబడ
 దన్నట్లుగాని యది యుండదు. మనస్సునం దొకవిధముగానున్న వాక్కు
 నం దింకొక్కవిధముగానున్నది వాక్కునం దింకొక్కవిధముగాఁ బయ
 ల్పడును. ఇట్లనెడువారి కున్నదిగాని యదిలేదనిగాని యెట్లుతెలియఁ
 బడును? కాబట్టి యనపేక్షత్వమునుండి యదిప్రమాణము. ఇది
 యిట్లుండఁగాఁ బ్రత్యయాస్తరముగాని పురుషాస్తరముగాని యపే
 షింపఁదగదు. ఈ ప్రత్యయమే యిది. బాదరాయణుని గారవించుటకై
 తన్మతము కీర్తింపఁబడెను. తనమతము చెప్పుటకుఁగాదని స్వయ
 ముగా వ్యాఖ్యానావసానమున వృత్తికారుఁ డన్యవిధముగా నీగ్రంథము

“తస్యనిమిత్తపరీక్షిః” యని యీ విధముగా వర్ణించినాడు. కారణముగ బరీక్షింపరాదు. ప్రత్యక్షాదిప్రమాణములు ప్రసిద్ధములే. ఆప్రమాణాంతర్గతము శాస్త్రము--కాబట్టి యాశాస్త్రమునుగూడఁ బరీక్షింపఁ గూడదు. ఇందునుగురించి చెప్పఁబడుచున్నది. వ్యభిచార హేతువు నుండి పరీక్షింపఁబడవలసినది - ముత్యైపుచిప్ప వెంజివలె మెఱయుచున్నది. ప్రత్యక్ష మందుచే వ్యభిచరించుచున్నది. దానికారణము ననుమానాదిప్రమాణములకుఁగూడ వ్యభిచారదోషము కలుగుచున్నది. అందుఁగూర్చి పరీక్షింపకయే ప్రవర్తించువాఁ డనర్థముంబొందును. అనర్థ మెఱువఁ బొందకతీతమ- ఇదిట్లుకాదు. ఎద్దిప్రత్యక్షమో యద్ది వ్యభిచరించును. మఱియు నెద్దివ్యభిచరించునో యద్ది ప్రత్యక్షముకాదు. సరిగాని, ప్రత్యక్షమననేమి? పురుషుని యింద్రియము సత్సంప్రయోగమున బుద్ధిజన్మమెద్దియో యద్దిప్రత్యక్ష మనఁబడును. ఇంద్రియమనో ర్థసన్నికర్ష మైనదే సమ్యజ్ఞాన హేతువు దుష్టములయెడల జ్ఞానము మిథ్యయకాను. అదెట్లు తెలియుననఁగా - దోషము తొలఁగినపిమ్మట సంప్రతిపత్తి యగపడును కనుక - దుష్టాదుష్టావగమ మెట్టిదనఁగాఁ బ్రయత్నముతో నన్విచ్ఛయించుచున దోషము తెలియకుంటేమేని ప్రమాణాభావమున నదుష్టమని తలంచెదము. కాబట్టి దేనికిఁ గరణముదుష్టమో యెచట మిథ్యయను సమ్మకమో యద్దియే యవిశ్వాస మగుఁగాని యితరముకాదు. సరిగాని - అందఱియెడ స్వప్నమువలె నిరాలంబన ప్రత్యయము కలదు. స్వప్నమందు బుద్ధికే నిరాలంబన స్వభావము కాన్పించుచున్నది. మేల్కొన్నవానికిని స్తంభమనికాని గోడయనికాని తప్పక బుద్ధిపొడముచున్నది. కాబట్టి యదిగూడ నిరాలంబన మనఁబడుచున్నది. మేల్కొన్నవానికి స్తంభమను పసురి నిశ్చితబుద్ధి యెట్లు విపర్యయమగునో మేల్కొనకముందు స్వప్నమునఁ గూడ నీ తీరుగనే సుపరి నిశ్చితముగా బుద్ధియుండును. అచట విశేష మెద్దియు నేదనిన నట్లుకాదు. స్వప్నమున విపర్యయదర్శనమగునుగనుక. సామాన్యముగా నది యితరమందు గూడఁ నవిపర్యయముగానుండుటచే నన్యస్థితియందు నట్లే యుండుననినచోఁ బ్రత్యయత్వముచే స్వప్నప్రత్య

యము మిథ్యాభావమగుటవలన జాగ్రత్ప్రత్యయమునకుఁగూడ నట్లే
కాఁదగినది. అప్పుఁ డా భావమునకు హేతునగు ప్రతిప్రత్యయత్వమును
బట్టి యది యితరమని చెప్పఁబడ శక్యము కాదు - ఇతరస్థలమున
స్వస్వప్రత్యయముయొక్క - మిథ్యాభావము విపర్యయమునూడే తెలియఁ
బడినది.

కారణ మేమనఁగా నిద్రించుచున్నవానియొక్క మనో
దౌర్బల్యముచే మిథ్యాభావమునకు నిద్ర హేతువు. స్వప్నాదియందు
స్వప్నాంతమందును విపర్యయమువలన సుషుప్తిక భావమే-బొత్తిగాఁ
దెల్వి తప్పినపుడే సుషుప్తుడని చెప్పఁదగును గనుక మేల్కొన్నవానికిఁ
ప్రత్యయము మిథ్యకాదు- కాని- మేల్కొన్నవానికిఁ గూడ నింద్రియ
దోష ముండవచ్చును. అట్లున్నయెడలఁ దెలియఁబడవలసినది- స్వప్న
దర్శకాలముందుఁ గూడఁ దెలియఁబడదన్నచో దానినుండి మేల్కొ-
న్నవాఁ డాసమయమున నామనసు నిద్రాక్రాంత మయ్యెనని తెలిసి
కొనుచున్నాఁడు. అర్థజానాకార భేదము శూన్యవాదము నట్లు పొంద
కుందుము. మన బుద్ధి ప్రత్యక్షమైనది. కావునఁ దద్బిన్నమైన యద్ధి
రూపమన్న దెద్దియుం గొంచెమైనప్పటికి లేదని తెలిసికొనుచున్నాము.
ఇదిట్లు కానీ-అర్థాకారము బుద్ధియైన యెడల నిరాకారమైనది బుద్ధి
కానేరదు- బాహ్యార్థ మాకారముకలది- బహిర్దేశసంబద్ధమై యద
ప్రత్యక్షముగాఁ బొందఁబడుచున్నది. ప్రత్యక్ష బుద్ధి యర్థ విషయము
గాని బుద్ధ్యంతర విషయము కాదుగదా ? అది తుణికమేకదా -
బుద్ధ్యంతరకాలమువలకుండ నీ విధముగా నది పుట్టఁగానే దివ్యవలె
నర్థాంతరముం దెలిసికొనును. మఱియుఁ దెలియునన్నచో నదట్లుకాదు-
అజ్ఞాతార్థమం దెవ్వనికైనం బుద్ధి ప్రవర్తించదు. జ్ఞాతార్థ మనుమాన
ముతోఁ దెలిసికొనుచున్నాఁడు. ఏకకాలమునందే తెలిసీ తెలియకుంట
యసంభవము- సరేకాని- బుద్ధి పొడమినప్పుడే వస్తు వెఱుఁగఁబడె
ననఁబడు న్నాని బుద్ధియే ప్రసరించనియప్పు డట్లు కాదుగా ?- కావున
మొదటం బుద్ధి పొడమును బిమ్మట నస్తువు జ్ఞాత మగును. నిజమే-
తొల్ల బుద్ధి పుట్టును గాని తొల్లనే వస్తు వెఱుఁగఁబడనేరదు.

అత్తీరుగా నొకప్పు డగును-నస్తువు తెలియఁ బడుచుం దెలియఁబడె ననఁబడును- కాని-అర్థవ్యపదేశము లేకయే బుద్ధికి రూపోపలంభనము కాఁబోదు-కావున బుద్ధి వ్యపదేశము కాదు- అవ్యపదేశ్యమే ప్రత్యక్షము- కనుక-బుద్ధి యప్రత్యక్షము- ఇంతేగాక- కేవల మేకరూపశ్లోమందు బుద్ధి కే యభావమగును బ్రత్యక్షముగానున్న వస్తువునకు మాత్ర మట్లభావము కానేరదు, ఏకరూప్యముకాదు, బుద్ధి యనాకారమనియే యనుమానించెదము, ప్రత్యక్షవస్తువు సాకారమని తెలిసికొనుచున్నాము, కాఁబట్టి యర్థాలాబనము ప్రశ్నయము- మఱియును- ఉపాదేయమానతంత్రువులందే పటప్రత్యయము నియత నిమిత్తము, ఇంకొకరీతిని తన్వాదానమందు సైతమ వికలేంద్రియునకు ఘటబుద్ధి యొకానొక వేశఁ గలుగును, అదీతీరుగా లేదు, కావునం బ్రత్యయము నిరాలంబనము కాదు, కనుక ప్రత్యక్షము వ్యభిచరించదు, జ్ఞాతసంబంధముయొక్క యేక దేశ దర్శనమువల్లనే కా దేశాంతరమందు సన్నికృష్టార్థమునందలి బుద్ధి యనుమానము, ఆ యనుమానము ప్రత్యక్షముగఁ జూడఁబడిన సంబంధము న్నామాన్యముగఁ జూడఁబడిన సంబంధమని రెండు విధములు, సూమాకృతి దర్శనము నుండి యగ్న్యాకృతి దర్శనము మొదటిది.

వేదాపౌరుషేయ ప్రమాణత్వము

దేవదత్తుఁడు వెళ్ళిన దేశాంతర ప్రాప్తి నెఱిగిన వేదప నాదిత్య గతి స్మరించుట రెండవది, ధ్వనిం బట్టి దూరముగా నున్న యర్థము నెలిసికొనుట శాబ్దము, (a) దగ్గర లేని వస్తువునందు బుద్ధి ప్రసరింపఁ జేయు సాదృశ్య ముపమానము, గవయదర్శనముచే గోస్మరణమునకు (a) చూడఁబడినది, వినఁబడినదియు నగు వస్తు వితరముగా నుపలభ్యము కాదను సర్థకల్పన మర్థాపత్తి-యెట్లనఁగా- జీవించియున్న దేవదత్తుఁ డింటలేకుంట తెలిసికొని చూడకయే యితర స్థలముల నున్నాడనుట దూరమైన యర్థము లేదనుట ప్రమాణా భావము

గనుక దాని హేతువు పరీక్షింపఁ బడరాదు. సరిగాని, ప్రత్యక్షాది ప్రమాణము లన్యములుండనీ- శబ్దము మాత్రము ప్రమాణము కానేరదు. ఏల యనఁగా - విద్య మానోపలంభనమువలన నిమిత్తము, అసిమి తమైన శబ్దప్రమాణము కాదు. ఉపలభ్యము కాని యుపలంభన విషయము కుదేటికొమ్మునలె తేనేలేదు. పశ్వాదులయొక్క యింద్రియము లుపలంభకములు. పశుకామేష్టి తరువాతఁ బశువు లుపలభ్యములుకావు- గనుక- ఇష్టి పశుఫలముకాదు. కర్మ కాలమున ఫలముతోఁ గాఁదగినది. ఏ సమయమున మర్దనమగు చుండునో యపుడేకదా మర్దన సుఖము. కాలాంతరమున నిష్టిఫలము కాఁబోదు. కారణ మేమన నెపు డెంతవఱకుండదో యంతవఱ కిష్టి ఫలమునీఁ బోదు. మఱి యెపుడు ఫలము కలుగునో యపు డిష్టియే లేదు. లేని దెట్లు ఫలమిఁగలదు? ప్రత్యక్షము నితర ఫలకారణము తెచ్చుకొనుచున్నాము. దృష్టకారణముండగా నదృష్టకారణము తెచ్చుకొనుట శక్యముకాదు. ప్రమాణములేదు గనుక, ఈ ప్రకారము దృష్టాపచారమైన వేదమునకు స్వర్గాది ఫలము సైతము కలుగదని తలంచెదము. కొంత వచనము కూడ దృష్ట విరుద్ధమగుచున్నది. పాత్రచయనము చేసి యజ్ఞాయథుఁడగు నాయజమానుఁడు వేగముగా స్వర్గమేగుచున్నాఁడు. అనిప్రత్యక్ష శారీరకమును వ్యవదేశించున్నాఁడు. ప్రత్యక్షముగా నది తగులఁ బెట్టఁబడుచున్నది గాని స్వర్గలోకమునకు యజమానుఁడు పోలేదని విధిశబ్దము. ఈ ప్రకారముగాఁ బ్రమాణ విరుద్ధమైన వచన ప్రమాణము.

ఇది శ్రీమదజ్ఞా డాదిభట్ల నారాయణదాస విరచితమగు జగజ్జ్యోతి
యందు నిత్యశుద్ధ ముద్ధము క్త బ్రహ్మస్వరూప నిర్వచనము

—•—

శ్రీ కొండపల్లి ముద్రాశాల, రాజమండ్రి.

